

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Державна наукова установа
«УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ ТА ІНФОРМАЦІЇ»**

**ЗБІРНИК
РЕФЕРАТІВ ДИСЕРТАЦІЙ,
НДР ТА ДКР**

№ 2'2024

**Київ
2024**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Державна наукова установа
«УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ ТА ІНФОРМАЦІЇ»**

(УкрІНТЕІ)

ЗБІРНИК РЕФЕРАТІВ ДИСЕРТАЦІЙ, НДР ТА ДКР

№ 2'2024

Видається з квітня 2003 року

Виходить 12 разів на рік

**Київ
2024**

УДК 082.1:82-991

Реєстраційне свідоцтво: Сер. КВ №22631-12531ПР від 24.03.2017 р.

Редакційна колегія: Л.М. Миронова, Т.А. Юрченко

ЗБІРНИК РЕФЕРАТИВ ДИСЕРТАЦІЙ, НДР ТА ДКР (12 випусків на рік) – містить інформацію щодо виконаних науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт, докторських та кандидатських дисертацій, які надходять до УкрІНТЕІ від наукових установ – виконавців робіт. Збірник призначено для фахівців наукових, проєктних, конструкторських, технологічних установ та організацій, ЗВО. Це дозволяє вести облік робіт аналогічного напрямку та встановлювати контакти з організаціями, які виконують близькі за тематикою роботи. Перед кожним документом наведено інвентарний номер документа, який має такий вигляд 0200U000257: перші дві цифри позначають тип документа (02 – інформаційна картка зі звітом, 03 – інформаційна картка без звіту, 04 – облікова картка кандидатської дисертації, 05 – облікова картка докторської дисертації); наступні дві – рік надходження роботи до фондів УкрІНТЕІ; останні – порядковий номер документа; далі – назва теми, вид звітнього документа, назва організації – виконавця робіт, прізвище керівника робіт, реєстраційний номер теми, індекс УДК, кількісна характеристика. Реферат публікується у авторській редакції із зазначенням умов розповсюдження. Дані відносно договірної ціни надає організація-виконавець. За інвентарним номером, наведеним у бібліографічному описі, в УкрІНТЕІ можна замовити копію потрібного документа.

БЮЛЕТЕНЬ РЕЄСТРАЦІЇ НДР ТА ДКР (6 випусків на рік) – містить назви розпочатих науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, зареєстрованих в УкрІНТЕІ, які систематизовано за рубриками. Посилаючись на номер державної реєстрації, можна одержати додаткові відомості про наукову роботу, зазначену в реєстраційній картці.

НАУКА, ТЕХНОЛОГІЇ, ІННОВАЦІЇ (4 випуски на рік) – науковий фаховий журнал, у якому висвітлюються взаємопов'язані питання науково-технічної діяльності, інтелектуальної власності, науково-технічної експертизи, державної політики у сфері інноваційного розвитку та проблеми впровадження наукових досягнень у виробництво. Журнал входить до Переліку наукових фахових видань України – з економічних наук.
ISSN 2520-6524.

Передплата на видання здійснюється через УкрІНТЕІ.

Розрахунковий рахунок IBAN: UA518201720313201001201097044

у ДКСУ м. Києва, код ЄДРПОУ 40814998, ППН 408149926502, код платежу 25010100

З питань придбання: Відділ аналізу інформації та сприяння розвитку інноваційної діяльності, тел.: (044) 521-00-39, e-mail: uintei.ua@gmail.com

З інших питань: Відділ міжнародного співробітництва та науково-організаційної діяльності УкрІНТЕІ, тел.: (044) 521-00-68, e-mail: nddkr@uintei.kiev.ua

Підписано до друку 26.02.2024 р. Формат 60x84 1/8. Ум. - друк. арк. 51,84

Тираж 40 прим. Зам. 2

Адреса редакції: вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03150

©УкрІНТЕІ

00 СУСПІЛЬНІ НАУКИ В ЦІЛОМУ

00.21 Організація науково-дослідної роботи в галузі суспільних наук

00.02.24.0001/0224U000123

Соціально-психологічна реабілітація ветеранів та осіб постраждалих від військових дій шляхом формування метакогнітивного моніторингу: Заключний звіт/Національний університет "Острозька академія"; Керівник Пасічник Ігор Демидович - ДР 0123U101555, УДК 159.9, 3:001.89, 3:002

14

Провести дослідження процесу соціально-психологічної реабілітації осіб, які брали участь чи постраждали внаслідок бойових дій, шляхом формування метакогнітивного моніторингу задля виявлення ефективних складових, зв'язків із результативністю процесу психологічного відновлення та психотерапії, вивчення впливу на цей процес характеристик особистих якостей, когнітивних та індивідуально-психологічних особливостей.

00.29 Інформаційна діяльність в суспільних науках

00.02.24.0002/0224U000123

Соціально-психологічна реабілітація ветеранів та осіб постраждалих від військових дій шляхом формування метакогнітивного моніторингу: Заключний звіт/Національний університет "Острозька академія"; Керівник Пасічник Ігор Демидович - ДР 0123U101555, УДК 159.9, 3:001.89, 3:002

14

Провести дослідження процесу соціально-психологічної реабілітації осіб, які брали участь чи постраждали внаслідок бойових дій, шляхом формування метакогнітивного моніторингу задля виявлення ефективних складових, зв'язків із результативністю процесу психологічного відновлення та психотерапії, вивчення впливу на цей процес характеристик особистих якостей, когнітивних та індивідуально-психологічних особливостей.

02 ФІЛОСОФІЯ

02.11 Загальні проблеми сучасної філософії

02.02.24.0003/0824U000402

Аветісян Маргарита Георгіївна
Трансгуманізм у сучасній візуальній культурі: Дис...Доктор філософії/
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 101.1; ; 1:008

с. - Бібліогр.: назв

Дослідження впливу та виявленню трансгуманістичних ідей у сучасній

візуальній культурі. Робота пропонує аналіз візуальних медіа, таких як кіно, ігри, сучасне мистецтво та інші форми візуального вираження, що демонструють і розвивають концепції трансгуманізму. В роботі проаналізовано різноманітні аспекти трансгуманізму, включаючи покращення людських можливостей за допомогою технологій, зміну природи ідентичності, етичні питання, пов'язані з технологічним розвитком та роль трансгуманізму у формуванні майбутньої культурної парадигми. Об'єктом дослідження є зображення та репрезентація трансгуманізму у візуальних творах сучасної культури. Проаналізовано візуальні символи, образи, теми та стилістику, що пов'язані із трансгуманістичними ідеями, а також розглядаємо їхнє відображення у мистецьких та медійних площинах. Дисертація використовує концептуальний підхід, поєднуючи методи компаративістського аналізу медіа, культурології, філософії та соціології для розуміння впливу трансгуманізму на сприйняття та образи сучасного світу. Результати дослідження дозволяють краще зрозуміти, як трансгуманістичні концепції відображаються у візуальних формах мистецтва і медіа, та створити більш повний образ ролі технологій у формуванні культурної ідентичності. Дисертація включає в себе докладні дослідження таких ключових аспектів: – Аналіз візуального простору трансгуманістичних ідеалів у кінематографі, мистецтві та інших медійних формах. – Вивчення ролі візуального у поширенні та популяризації трансгуманістичних концепцій у сучасному суспільстві. – Аналіз сприйняття візуальних образів та їхнього впливу на формування світогляду глядачів та споживачів візуальної культури. – Розгляд філософських,

естетичних, етичних та моральних аспектів, пов'язаних із зображенням трансгуманістичних ідеалів у візуальних творах та вплив трансгуманізму на війну в Україні. Дослідження є важливим для академічної спільноти, культурологів, медіа-дослідників та всіх, хто цікавиться впливом трансгуманізму на сучасну візуальну культуру і медіа. Робота сприяє розширенню нашого розуміння та діалогу щодо теми трансгуманізму, що має важливе значення в контексті сучасних технологічних та культурних трансформацій. Результати дослідження дозволять краще розуміти вплив трансгуманізму на візуальну культуру, а також виявити суттєвий внесок цих ідей у сучасне мистецтво та медійну сферу. Робота має науковий та культурний потенціал та відкриває нові перспективи для подальших досліджень у цій області. Актуальність, постановка проблеми і перспективність дослідження обумовлена статусом трансгуманізму в культурі, завдяки впровадженню комп'ютерних технологій в усі сфери життєдіяльності суспільства виникає багато нових тем, в яких питання про місце людини в просторі стає важливим для вивчення філософами.

02.51 Етика

02.02.24.0004/0824U000402

Аветісян Маргарита Георгіївна
Трансгуманізм у сучасній візуальній культурі: Дис...Доктор філософії/
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 101.1; ; 1:008

с. - Бібліогр.: назв

Дослідження впливу та виявленню трансгуманістичних ідей у сучасній візуальній культурі. Робота пропонує аналіз візуальних медіа, таких як кіно, ігри, сучасне мистецтво та інші форми візуального вираження, що демонструють і розвивають концепції трансгуманізму. В роботі проаналізовано різноманітні аспекти трансгуманізму, включаючи покращення людських можливостей за допомогою технологій, зміну природи ідентичності, етичні питання, пов'язані з технологічним розвитком та роль трансгуманізму у формуванні майбутньої культурної парадигми. Об'єктом дослідження є зображення та репрезентація трансгуманізму у візуальних творах сучасної культури. Проаналізовано візуальні символи, образи, теми та стилістику, що пов'язані із трансгуманістичними ідеями, а також розглядаємо їхнє відображення у мистецьких та медійних площинах. Дисертація використовує концептуальний підхід, поєднуючи методи компаративістського аналізу медіа, культурології, філософії та соціології для розуміння впливу трансгуманізму на сприйняття та образи сучасного світу. Результати дослідження дозволяють краще зрозуміти, як трансгуманістичні концепції відображаються у візуальних формах мистецтва і медіа, та створити більш повний образ ролі технологій у формуванні культурної ідентичності. Дисертація включає в себе докладні дослідження таких ключових аспектів: – Аналіз візуального простору трансгуманістичних ідеалів у кінематографі, мистецтві та інших медійних формах. – Вивчення ролі візуального у поширенні та популяризації трансгуманістичних концепцій у сучасному суспільстві. – Аналіз сприйняття візуальних образів та їхнього впливу на формування світогляду

глядачів та споживачів візуальної культури. – Розгляд філософських, естетичних, етичних та моральних аспектів, пов'язаних із зображенням трансгуманістичних ідеалів у візуальних творах та вплив трансгуманізму на війну в Україні. Дослідження є важливим для академічної спільноти, культурологів, медіа-дослідників та всіх, хто цікавиться впливом трансгуманізму на сучасну візуальну культуру і медіа. Робота сприяє розширенню нашого розуміння та діалогу щодо теми трансгуманізму, що має важливе значення в контексті сучасних технологічних та культурних трансформацій. Результати дослідження дозволять краще розуміти вплив трансгуманізму на візуальну культуру, а також виявити суттєвий внесок цих ідей у сучасне мистецтво та медійну сферу. Робота має науковий та культурний потенціал та відкриває нові перспективи для подальших досліджень у цій області. Актуальність, постановка проблеми і перспективність дослідження обумовлена статусом трансгуманізму в культурі, завдяки впровадженню комп'ютерних технологій в усі сфери життєдіяльності суспільства виникає багато нових тем, в яких питання про місце людини в просторі стає важливим для вивчення філософами.

02.81 Філософія культури

02.02.24.0005/0824U000402

Аветісян Маргарита Георгіївна
Трансгуманізм у сучасній візуальній культурі: Дис...Доктор філософії/
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.-.-
0.2024

УДК: 101.1; ; 1:008

с. - Бібліогр.: назв

Дослідження впливу та виявленню трансгуманістичних ідей у сучасній візуальній культурі. Робота пропонує аналіз візуальних медіа, таких як кіно, ігри, сучасне мистецтво та інші форми візуального вираження, що демонструють і розвивають концепції трансгуманізму. В роботі проаналізовано різноманітні аспекти трансгуманізму, включаючи покращення людських можливостей за допомогою технологій, зміну природи ідентичності, етичні питання, пов'язані з технологічним розвитком та роль трансгуманізму у формуванні майбутньої культурної парадигми. Об'єктом дослідження є зображення та репрезентація трансгуманізму у візуальних творах сучасної культури. Проаналізовано візуальні символи, образи, теми та стилістику, що пов'язані із трансгуманістичними ідеями, а також розглядаємо їхнє відображення у мистецьких та медійних площинах. Дисертація використовує концептуальний підхід, поєднуючи методи компаративістського аналізу медіа, культурології, філософії та соціології для розуміння впливу трансгуманізму на сприйняття та образи сучасного світу. Результати дослідження дозволяють краще зрозуміти, як трансгуманістичні концепції відображаються у візуальних формах мистецтва і медіа, та створити більш повний образ ролі технологій у формуванні культурної ідентичності. Дисертація включає в себе докладні дослідження таких ключових аспектів: – Аналіз візуального простору трансгуманістичних ідеалів у кінематографі, мистецтві та інших медійних формах. – Вивчення ролі візуального у поширенні та популяризації трансгуманістичних концепцій у сучасному суспільстві. – Аналіз

сприйняття візуальних образів та їхнього впливу на формування світогляду глядачів та споживачів візуальної культури. – Розгляд філософських, естетичних, етичних та моральних аспектів, пов'язаних із зображенням трансгуманістичних ідеалів у візуальних творах та вплив трансгуманізму на війну в Україні. Дослідження є важливим для академічної спільноти, культурологів, медіа-дослідників та всіх, хто цікавиться впливом трансгуманізму на сучасну візуальну культуру і медіа. Робота сприяє розширенню нашого розуміння та діалогу щодо теми трансгуманізму, що має важливе значення в контексті сучасних технологічних та культурних трансформацій. Результати дослідження дозволять краще розуміти вплив трансгуманізму на візуальну культуру, а також виявити суттєвий внесок цих ідей у сучасне мистецтво та медійну сферу. Робота має науковий та культурний потенціал та відкриває нові перспективи для подальших досліджень у цій області. Актуальність, постановка проблеми і перспективність дослідження обумовлена статусом трансгуманізму в культурі, завдяки впровадженню комп'ютерних технологій в усі сфери життєдіяльності суспільства виникає багато нових тем, в яких питання про місце людини в просторі стає важливим для вивчення філософами.

03 ІСТОРІЯ. ІСТОРИЧНІ НАУКИ

03 ІСТОРІЯ. ІСТОРИЧНІ НАУКИ

03.02.24.0006/0824U000351

Гавришук Віталій Миколайович
Подільський губернський революційний
трибунал у 1919-1923 рр: організація,
кадрове забезпечення та діяльність:
Дис...Доктор філософії/ Вінницький
державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 93/94; 930

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вперше, із залученням
неопублікованих архівних матеріалів,
опублікованих документів та інших
джерел, а також з використанням
історіографічних напрацювань,
враховуючи новітні методологічні
підходи, комплексно, ґрунтовно, всебічно
досліджено діяльність Подільського
губревтрибуналу упродовж 1919-1923 рр:
проаналізовано концептуальні засади та
нормативне забезпечення діяльності;
процес організації, функціонування та
реорганізаційних трансформацій;
взаємодію з іншими органами радянської
влади; кадровий склад; умови праці та
побуту співробітників губревтрибуналу;
матеріально-технічне забезпечення
діяльності; виконання судових функцій із
розгляду кримінальних справ та ін.

03.01 Загальні питання історичних наук

03.02.24.0007/0824U000351

Гавришук Віталій Миколайович
Подільський губернський революційний
трибунал у 1919-1923 рр: організація,
кадрове забезпечення та діяльність:
Дис...Доктор філософії/ Вінницький

державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 93/94; 930

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вперше, із залученням
неопублікованих архівних матеріалів,
опублікованих документів та інших
джерел, а також з використанням
історіографічних напрацювань,
враховуючи новітні методологічні
підходи, комплексно, ґрунтовно, всебічно
досліджено діяльність Подільського
губревтрибуналу упродовж 1919-1923 рр:
проаналізовано концептуальні засади та
нормативне забезпечення діяльності;
процес організації, функціонування та
реорганізаційних трансформацій;
взаємодію з іншими органами радянської
влади; кадровий склад; умови праці та
побуту співробітників губревтрибуналу;
матеріально-технічне забезпечення
діяльності; виконання судових функцій із
розгляду кримінальних справ та ін.

03.09 Загальна історія

03.02.24.0008/0824U000372

Білюга Андрій Дмитрович Залучення
військових контингентів країн-членів
НАТО для боротьби з міжнародним
тероризмом (2001–2021 рр.):
Дис...Доктор філософії/ Національний
університет оборони України - Захищена;
1.-.-0.2024

УДК: 94"19/..."

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена вирішенню
важливого наукового завдання, яке

полягає в узагальненні досвіду залучення військових контингентів країн – членів НАТО для боротьби з міжнародним тероризмом. На початку ХХІ ст. міжнародний тероризм став явищем, яке фактично загрозувало існуванню людської цивілізації. За останні понад двадцять років тероризм перетворився на одну з глобальних проблем, що потребувала адекватної та своєчасної реакції на його прояви з боку країн і міжнародних організацій. Проте їх діяльність до 2001 р. виявилася недостатньо результативною у боротьбі з цим явищем. Рівень терористичної загрози у світі залишився на високому рівні. Від міжнародного тероризму потерпали країни, де тривали збройні конфлікти (передусім на Близькому Сході та в Африці), так країни Заходу, що до останнього часу вважалися цілком безпечними з огляду на розвинену діяльність правоохоронних органів і спецслужб. Боротися з цією загрозою стало складно, оскільки терористичні угруповання почали контролювати значні території однієї або кількох країн, утворювати квазідержави, встановлювати контроль над органами державної влади тощо. У підпорядкуванні міжнародних терористичних організацій та незаконних збройних формувань перебували підрозділи, які мали на озброєнні військову техніку та стрілецьку зброю, створювали військові організаційні структури та системи управління. Зазначені чинники становили небезпеку не лише для окремих країн, а й ставили під сумнів стійкість міжнародного правопорядку та спроможність протистояти викликам з боку міжнародних терористичних організацій і квазідержав. Для боротьби з чисельними та добре оснащеними у військовому відношенні терористичними організаціями зусиль правоохоронних

органів і спецслужб було недостатньо. У таких умовах виникла потреба до залучення для боротьби з міжнародними терористичними організаціями та створеними ними незаконними збройними формуванням військових контингентів зі складу збройних сил. Міжнародний характер загрози призвів до того, що до боротьби з нею стали залучати коаліційні угруповання військ, які формувалися міжнародними безпековими організаціями, однією з яких була НАТО. У 2001 р. НАТО, як провідна військовополітична організація, взяла на себе відповідальність та провідну роль у боротьбі з міжнародним тероризмом. Враховуючи визначений Конституцією України зовнішньополітичний курс нашої держави до євроатлантичної системи міжнародної безпеки, постає питання досягнення взаємосумісності Збройних Сил України зі збройними силами країн – членів НАТО, зокрема під час підготовки та ведення операцій коаліційного угруповання військ (сил) проти міжнародних терористичних організацій і незаконних збройних формувань. Водночас, аналіз наукової літератури, присвяченої цій проблематиці, показує, що досліджувана тема не набула необхідного висвітлення у працях як вітчизняних, так й іноземних фахівців. У дисертації з урахуванням здобутків української та зарубіжної історіографії та залучення широкої і репрезентативної джерельної бази викладені результати дослідження залучення військових контингентів країн – членів НАТО для боротьби з міжнародним тероризмом. Проаналізувавши вітчизняну та зарубіжну літературу, що присвячена боротьбі з міжнародним тероризмом за досвідом країн – членів НАТО з'ясовано, що питання залучення збройних сил до антитерористичних операцій в Україні

досліджене частково. Попри наявність значної кількості наукових праць означена тема висвітлена фрагментарно, що не дає змоги розробити науково обґрунтовані рекомендації щодо обрання механізмів залучення Збройних Сил України до участі в антитерористичних операціях у складі НАТО. Дослідження залучення військових контингентів країн – членів НАТО є важливим для української воєнно-історичної науки. Висвітлення ролі України в цьому процесі сприятиме розширенню знань військових фахівців і дасть змогу активно залучати Збройні Сили України у майбутніх антитерористичних операціях у складі угруповань військ (сил) НАТО.

03.19 Історія окремих країн

03.02.24.0009/0824U000173

Ронай Леррі Мерабійович Державно-церковні відносини в Угорщині за регентства Міклоша Горті (1920-1944 рр.): Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 94(4/9); 902

с. - Бібліогр.: назв

Тема дисертаційного дослідження є актуальною, оскільки присвячена державно-церковним відносинам в Угорщині післятріанонського періоду, за регентства М. Горті. Актуальність теми, що у сучасній українській історичній науці відсутнє комплексне дослідження з даної проблеми. Автор заповнює документальну та історіографічну прогалину чималим масивом архівних

матеріалів, вводячи до наукового обігу значну джерельну базу, з різних архівних установ Угорщини. Метою дослідження є здійснення цілісного аналізу відносин між Угорською державою та релігійними інституціями, зокрема Католицькою церквою та найбільш впливовими церквами протестантського напрямку – Реформатською церквою та Лютеранською церквою. Автором вперше в українській історіографії: • Оцінено вагомий внесок та високу наукову вартість праць угорських істориків; • обґрунтовано, що суспільна і державотворча роль церкви в епоху М. Горті значно зросла порівняно з ліберально-консервативним періодом (друга половина XIX ст.); • висвітлено філософію державної політики в церковно-релігійній сфері і констатовано, що на тлі загальної тісних і гармонійних взаємин існувала певна напруженість у відносинах Угорської держави з Католицькою церквою, яка виражалася в конфлікті інтересів щодо права головного патронату та інших проблемах; • на підставі аналізу правового положення релігійних організацій в Угорщині в період правління М. Горті зроблено висновок про збереження юридичної спадковості і чинності старої правової бази, в рамках якої всі віросповідання поділялися за своїм статусом на «прийняті за законом», «визнані законними» та «невизнані»; • проаналізовано зміст та основні напрями розвитку дипломатичних відносин між Угорщиною та Святим Престолом; на основі результатів такого аналізу встановлено, що, на відміну від ситуації в суміжних країнах, обидві сторони не мали потреби в унормуванні цих взаємин у формі конкордату; • розглянуто суперечності релігійно-суспільного розвитку, які виражалися в ігноруванні владою принципу справедливості в

царині державно-церковних взаємин, що віддзеркалено у фактичному поділі релігій на «істинні» і «хибні», «добрі» й «погані», «корисні» та «шкідливі»; • охарактеризовано головні ідеологічні засади діяльності Реформатської та Лютеранської церков, їх суспільне та місіонерське служіння. Здійснено комплексний аналіз матеріалів угорських архівів, нормативно-правової бази і дослідницької літератури та зроблено висновки та узагальнення, що викладені нижче: - проаналізовано зміст і сутність поняття державно-церковних відносин; - подано аналіз понятійного апарату досліджуваної теми, зокрема що таке «державно-церковні відносини», «держава», «церква»; - охарактеризовано релігійні організації як суб'єкти громадянського суспільства. Методологічна складова відображає принципи, якими послуговується як українська та угорська історична наука, так і представники західноєвропейських наукових кіл; - здійснено характеристику групування всіх архівних документів; - охарактеризовано праці українських релігієзнавців; - на основі архівних та опублікованих матеріалів детально охарактеризовано міжнародні зв'язки між Угорським королівством та Ватиканом у період регентства М. Горті; - визначено правові засади регулювання статусу релігійних громад і організацій; - охарактеризовано відносини між Католицькою церквою та угорською владою впродовж 1920 – 1944 рр.; - відображено співпрацю держави з католицькими організаціями та об'єднаннями; - здійснено аналіз ідеологічних засад та місіонерської діяльності реформатської / кальвіністської і лютеранської / євангельської історичних церков; - здійснено порівняльну характеристику конфесійної приналежності населення на

основі переписів 1920 р., 1930 р., 1941 р. та представництво католицького духовенства в угорському парламенті. Наукове значення дисертаційного дослідження пов'язане з розробкою вперше в українській історіографії комплексного підходу до дослідження і переосмислення відносин у досліджуваній період між церквами та релігійними організаціями, з одного боку, та Угорською державою і суспільством з іншого.

03.02.24.0010/0824U000274

Кмін Анастасія Олександрівна
Історичний досвід функціонування системи підготовки фахівців військово-гуманітарного профілю у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (1991–2020 рр.): Дис...Доктор філософії/
Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 94(477)

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі на основі теоретичного аналізу досліджено підготовку курсантів – майбутніх фахівців з військово-гуманітарного профілю, вказано на основні чинники, які саме впливали на розвиток цієї підготовки. Також досліджено особливості підготовки та дій фахівців військово-гуманітарного профілю зарубіжних країн світу, а саме: Сполучених Штатів Америки, Федеративної Республіки Німеччини, Франції, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, Республіки Польща. У роботі вперше відтворена історична хронологія розвитку

підготовки військово-гуманітарних фахівців у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що завдяки дослідженню запропоновано рекомендації щодо використання набутого досвіду у підготовці фахівців з морально-психологічного забезпечення у Збройних Силах України. Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі ВВНЗ – для підвищення якості професійної підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю. У вступній частині обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, об'єкт, предмет дослідження, завдання та методи, подано наукову новизну та практичне значення, а також список публікацій за темою дисертації, структуру та обсяг дослідження. У першому розділі досліджено стан наукової розробки теми, джерельна база дослідження та методи, які були використані під час дослідження. Джерельна база дисертації охоплює низку офіційних документів, архівних матеріалів, інформації інтернет-ресурсів, публікацій у ЗМІ та інші. Цей різноманітний масив джерел сприяв всебічному аналізу та системній організації фактичного матеріалу, історичних подій та загальних процесів, пов'язаних з підготовкою військово-гуманітарних фахівців. Крім того, ці джерела надали цінну інформацію про досвід іноземних військових навчальних закладів та практичних стратегій, які застосовувались українськими та іноземними військовослужбовцями, які були відповідальні за забезпечення морально-психологічного добробуту особового складу в умовах воєнних дій. У другому розділі досліджено реорганізацію системи підготовки

військово-гуманітарних кадрів у Львівському вищому військовому навчальному закладі після набуття Україною державного суверенітету, концептуальні та організаційні засади професійної підготовки військово-гуманітарних кадрів (на прикладі вищого військового навчального закладу у Львові). У третьому розділі досліджена трансформація організації та змісту навчально-виховного процесу під час підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю з урахуванням нових загроз національній безпеці та обороні України, досвід участі фахівців з морально-психологічного забезпечення у бойових діях під час російсько-української війни. У четвертому розділі досліджено систему підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю провідних країн світу, зокрема: Сполучених Штатів Америки, Федеративної Республіки Німеччини, Франції, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, Республіки Польща); особливості практичних дій фахівців, які відповідали за підтримання високого рівня морально-психологічного стану особового складу у локальних війнах та збройних конфліктах другої половини ХХ початку ХХІ століття. Актуальність теми дослідження. Дослідження підготовки фахівців з військово-гуманітарного профілю, а саме акцентуючи увагу на фахівців з морально-психологічного забезпечення є надзвичайно актуальним. Ефективне морально-психологічне забезпечення відіграє важливу роль у підтримці добробуту, стійкості та боєздатності військовослужбовців. Вивчаючи та вдосконалюючи підготовку фахівців в цій галузі, відбувається отримання необхідних навичок, методів, які допоможуть ефективно вирішувати психологічні проблеми і задовольняти

потреби військовослужбовців. Це, в свою чергу, сприятиме підвищенню загальної військової ефективності, результативності та успішності під час проведення бойових дій. Однак, враховуючи вагомі доробки вчених з огляду сучасного ведення бойових дій, варто зазначити, що з кожним роком постають нові завдання перед фахівцями з військово-гуманітарного профілю, змінюється характер бойових дій, а також відбувається розвиток аспектів педагогіки та психології. Тому, зміст та система підготовки майбутніх офіцерів з морально-психологічного забезпечення особового складу ЗС України постійно удосконалюється, з урахуванням нових тенденцій у розвитку теорії і практики військової справи, педагогічної та психологічної науки.

03.02.24.0011/0824U000300

Трембецький Андрій Васильович
Військово-політична діяльність Дмитра Вітовського: Дис...Доктор філософії/
Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 94(477)

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації комплексно проаналізовано військово-політичну діяльність сотника Легіону Українських січових стрільців, полковника Української галицької армії та Державного секретаря військових справ ЗУНР Дмитра Вітовського. Головна ідея роботи полягає у комплексному дослідженні біографії Дмитра Вітовського крізь призму військово-політичних процесів початку ХХ ст. Практичне значення дисертації полягає в тому, що її матеріали і

висновки можуть бути використані у науково-дослідницькій сфері. У роботі використані загальнонаукові та спеціальнонаукові методи - аналізу, синтезу, індукції, дедукції тощо. У дисертаційній роботі удосконалено: методологічні підходи до вивчення біографії Дмитра Вітовського; концепції вирішення українського питання у роки Першої світової війни. Новий рівень розвитку отримали проблеми: динаміки розвитку польсько-українських відносин на початку ХХ ст.; міжнародної підтримки Польщі у роки польсько-української війни та її впливу на поразку українців у державотворчих змаганнях; консолідації української еліти у час становлення ЗУНР.

03.02.24.0012/0824U000355

Дударчук Любомир Вікторович
Культурно-освітні процеси в генеральній окрузі «Волинь–Поділля» в роки нацистської окупації (1941–1944 рр.):
Дис...Доктор філософії/ Волинський національний університет імені Лесі Українки -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 94(477); 94(4)

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню культурно-освітніх процесів на території генеральної округи «Волинь–Поділля» в період нацистської окупації. Вивчення особливостей культурного, освітнього, мистецького життя на українських землях в роки Другої світової війни актуалізується не лише недостатнім висвітленням теми вітчизняною та зарубіжною історіографією, але також можливістю досягти поставленої мети шляхом підготовки дослідження на порубіжжі

таких сучасних напрямів історієписання як регіональна історія, соціальна історія, історія повсякденності. Саме такий підхід значно розширює розуміння поля проблем, пов'язаних з маловідомими сторінками історії Другої світової війни.

03.02.24.0013/0824U000355

Дударчук Любомир Вікторович
Культурно-освітні процеси в генеральній окрузі «Волинь–Поділля» в роки нацистської окупації (1941–1944 рр.): Дис...Доктор філософії/ Волинський національний університет імені Лесі Українки - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 94(477); 94(4)

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню культурно-освітніх процесів на території генеральної округи «Волинь–Поділля» в період нацистської окупації. Вивчення особливостей культурного, освітнього, мистецького життя на українських землях в роки Другої світової війни актуалізується не лише недостатнім висвітленням теми вітчизняною та зарубіжною історіографією, але також можливістю досягти поставленої мети шляхом підготовки дослідження на порубіжжі таких сучасних напрямів історієписання як регіональна історія, соціальна історія, історія повсякденності. Саме такий підхід значно розширює розуміння поля проблем, пов'язаних з маловідомими сторінками історії Другої світової війни.

03.29 Історія окремих процесів, сторін і явищ людської діяльності

03.02.24.0014/0824U000173

Ронай Леррі Мерабійович Державно-церковні відносини в Угорщині за регентства Міклоша Горті (1920-1944 рр.): Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 94(4/9); 902

с. - Бібліогр.: назв

Тема дисертаційного дослідження є актуальною, оскільки присвячена державно-церковним відносинам в Угорщині післятріанонського періоду, за регентства М. Горті. Актуальність теми, що у сучасній українській історичній науці відсутнє комплексне дослідження з даної проблеми. Автор заповнює документальну та історіографічну прогалину чималим масивом архівних матеріалів, вводячи до наукового обігу значну джерельну базу, з різних архівних установ Угорщини. Метою дослідження є здійснення цілісного аналізу відносин між Угорською державою та релігійними інституціями, зокрема Католицькою церквою та найбільш впливовими церквами протестантського напрямку – Реформатською церквою та Лютеранською церквою. Автором вперше в українській історіографії: • Оцінено вагомий внесок та високу наукову вартість праць угорських істориків; • обґрунтовано, що суспільна і державотворча роль церкви в епоху М. Горті значно зросла порівняно з ліберально-консервативним періодом (друга половина ХІХ ст.); • висвітлено філософію державної політики в церковно-релігійній сфері і констатовано, що на тлі загальної тісних і гармонійних взаємин існувала певна напруженість у

відносинах Угорської держави з Католицькою церквою, яка виражалася в конфлікті інтересів щодо права головного патронату та інших проблемах; • на підставі аналізу правового положення релігійних організацій в Угорщині в період правління М. Горті зроблено висновок про збереження юридичної спадковості і чинності старої правової бази, в рамках якої всі віросповідання поділялися за своїм статусом на «прийняті за законом», «визнані законними» та «невизнані»; • проаналізовано зміст та основні напрями розвитку дипломатичних відносин між Угорщиною та Святим Престолом; на основі результатів такого аналізу встановлено, що, на відміну від ситуації в суміжних країнах, обидві сторони не мали потреби в унормуванні цих взаємин у формі конкордату; • розглянуто суперечності релігійно-суспільного розвитку, які виражалися в ігноруванні владою принципу справедливості в царині державно-церковних взаємин, що віддзеркалено у фактичному поділі релігій на «істинні» і «хибні», «добрі» й «погані», «корисні» та «шкідливі»; • охарактеризовано головні ідеологічні засади діяльності Реформатської та Лютеранської церков, їх суспільне та місіонерське служіння. Здійснено комплексний аналіз матеріалів угорських архівів, нормативно-правової бази і дослідницької літератури та зроблено висновки та узагальнення, що викладені нижче: - проаналізовано зміст і сутність поняття державно-церковних відносин; - подано аналіз понятійного апарату досліджуваної теми, зокрема що таке «державно-церковні відносини», «держава», «церква»; - охарактеризовано релігійні організації як суб'єкти громадянського суспільства. Методологічна складова відображає принципи, якими послуговується як

українська та угорська історична наука, так і представники західноєвропейських наукових кіл; - здійснено характеристику групування всіх архівних документів; - охарактеризовано праці українських релігієзнавців; - на основі архівних та опублікованих матеріалів детально охарактеризовано міжнародні зв'язки між Угорським королівством та Ватиканом у період регентства М. Горті; - визначено правові засади регулювання статусу релігійних громад і організацій; - охарактеризовано відносини між Католицькою церквою та угорською владою впродовж 1920 – 1944 рр.; - відображено співпрацю держави з католицькими організаціями та об'єднаннями; - здійснено аналіз ідеологічних засад та місіонерської діяльності реформатської / кальвіністської і лютеранської / євангельської історичних церков; - здійснено порівняльну характеристику конфесійної приналежності населення на основі переписів 1920 р., 1930 р., 1941 р. та представництво католицького духовенства в угорському парламенті. Наукове значення дисертаційного дослідження пов'язане з розробкою вперше в українській історіографії комплексного підходу до дослідження і переосмислення відносин у досліджуваний період між церквами та релігійними організаціями, з одного боку, та Угорською державою і суспільством з іншого.

03.61 Етнологія, етнографія й історична антропологія

03.02.24.0015/0224U000371

Візуальні етнографічні матеріали як презентація цінностей і смислів культури:

традиції та новації: Заключний звіт/Інститут народознавства Національної академії наук України; Керівник Федорчук Олена Степанівна - ДР 0123U102197, УДК 39(4/9)

39

Створити наукове видання (збірник), у якому буде проаналізовано специфіку та можливості використання візуальних етнографічних матеріалів як носіїв етнокультурних та національних цінностей, на конкретних прикладах показано їх аналітичний потенціал, особливості окремих виявів традиційного етнокультурного спадку, можливості та особливості їх функціонування у сучасному українському музейному просторі. Завданням роботи також є репрезентація тематичного та змістовного розмаїття у відображенні окремих граней етнічної культури, суперечливих сторін українського етнокультурного спадку, відображених у візуальних матеріалах, визначення критеріїв та особливостей їх інтеграції в актуальний український національно-культурний простір.

04 СОЦІОЛОГІЯ

04.21 Суспільство як система. Соціальні відносини і процеси

04.02.24.0016/0224U000401

Брендинг території як інструмент соціально-економічного розвитку громади: Заключний звіт/Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету; Керівник

Махначова Наталя Михайлівна - ДР 0120U104362, УДК 316.42

50

Розробка концепції брендингу території як інструменту соціально-економічного розвитку Моївської громади з подальшою популяризацією концепції та використанням в інших громадах.

04.02.24.0017/0824U000177

Цзіньпін Лі .. Інструменти реалізації державної політики у сфері інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 342.5; 328; 342.5; 351/354; 001.18; 001.89:338.26; 001.89:351.854; 316.42; 339.9

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено авторський підхід до дослідження інструментів реалізації державної політики у сфері інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Аналізуючи фінансові інструменти у роботі розглянуто механізми фінансування науково-технічних проєктів, які підтримуються різними відомствами як на загальнодержавному, так і на провінційному рівні КНР. Зокрема, обґрунтовано необхідність формування спеціалізованих фондів підтримки науково-інноваційної діяльності. Розглядаючи інституційно-правові інструменти, авторкою проаналізовано ключові нормативно-правові документи, які спрямовані на підвищення рівня

міжнародного науково-технічного співробітництва. До інформаційно-комунікаційних інструментів державної політики інтернаціоналізації авторкою віднесено створення та підтримку державних інформаційних систем, державну інформаційну політику, а також особливий компонент – наукову дипломатію. У роботі поглиблено понятійно-категоріальний апарат за рахунок обґрунтування авторського тлумачення сутності та змісту таких понять, як «інтернаціоналізація науки та інновацій» та «міжнародне науково-технічне співробітництво». Авторка вказує, що не дивлячись на формальну близькість цих понять, вони мають певні відмінності. Зокрема, акцентовано, що міжнародне науково-технічне співробітництво є модусом загального процесу інтернаціоналізації. Стверджується, що концепт міжнародного науково-технічного співробітництва є формою співпраці між країнами у сфері науки, техніки та технологій, яка здійснюється в інституціалізованих формах. У дисертації проаналізовано основні проблеми, що існують при реалізації державної політики сприяння міжнародному науково-технічному співробітництву Китаю. У роботі проаналізовано засади розвитку державної політики КНР у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва, що дало можливість окреслити такі етапи її поставання: початковий етап розвитку відповідно до принципу; етап швидкого розвитку; етап поглиблення розвитку; етап стратегічних інновацій. У роботі розглянуто особливості китайсько-американського, китайсько-європейського та китайсько-українського співробітництва в сфері науки та інновацій, а також визначено основні бар'єри, які перешкоджають реалізації різних форм співробітництва. У

дисертації проводиться аналіз розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва провінційних науково-дослідних установ на прикладі Шаньдунської академії наук. У роботі здійснено дослідження варіативності моделей оцінювання ефективності політики інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Це дало можливість запропонувати класифікаційне групування оціночних індикаторів політики інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Авторка пропонує власну модель оцінювання ефективності інтернаціоналізації, побудувавши її за ієрархічним принципом на основі використання принципів визначеності, систематичності, науковості, сумісності, обґрунтованості, незалежності. Розроблений методичний підхід дасть можливість підвищити результативність макроекономічної політики реалізації проектів міжнародного науково-технічного співробітництва. Для вирішення завдання оцінювання ефективності державної політики, авторка обирала існуючу систему показників, яка затверджена на державному рівні. Авторський підхід до оцінювання ефективності державної політики полягає у оцінюванні ефективності проектів міжнародного науково-технічного співробітництва за моделлю «вхід-процес-результат». Для розрахунку ваги індексу оцінки в роботі використовується метод ентропійної ваги. Результати розрахунку показали, що внесок трьох вимірів входу-процесу-результатів відносно однаковий. На основі розрахунку ваги індексу додатково розраховується результат ефективності проектів міжнародного науково-технічного співробітництва Шаньдунської академії наук з 2003 по 2018 рік. Потім на основі результатів

розрахунку ефективності розраховуються показники, що тісно пов'язані з результативністю проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва. Аналіз та узагальнення практичного досвіду виконання проєктів науково-технічного співробітництва дали можливість виокремити та згрупувати ризики міжнародного науково-технічного співробітництва, що впливають на ефективність інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. У свою чергу, виокремлення груп ризиків проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва дало можливість запропонувати практичні рекомендації щодо нівелювання ризиків. Проведене дослідження для підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері інтеграції науково-інноваційної діяльності дало можливість виокремити інструменти сприяння розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва Китаю.

04.02.24.0018/0824U000299

ЗАСТАВНИЙ Андрій Романович
Цивілізаційні детермінанти соціально-економічного розвитку країн Близького Сходу: Дис...Доктор філософії/
Західноукраїнський національний університет - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 008; 316.42; 339.9:338.1;
339.9:330.34; 338.1; 330.34/.35; 338.26/.27;
338.12

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації подано новий підхід до вирішення важливого науково-прикладного завдання, яке полягає в обґрунтуванні концептуальних засад впливу цивілізаційних детермінант на соціально-економічний розвиток країн

Близького Сходу, та розробці рекомендації щодо формування стратегічних напрямів співпраці України з країнами даного регіону. Обраний теоретико-методологічний підхід ґрунтувався на використанні комплексу загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, які взаємодоповнюють один одного та забезпечили достовірність отриманих результатів. Проаналізовано вплив глобальних трансформацій на розвиток регіональних економік і країн, підкреслено необхідність доповнення традиційних теоретичних підходів до дослідження регіонів, де домінують цивілізаційні цінності. Удосконалено теоретичні підходи до ідентифікації країн Близького Сходу в умовах зміни глобального ландшафту та регіональної динаміки, визначено спільні та відмінні ознаки між ними та країнами арабського світу і Затоки, виокремлено відмінності у вербальній та невербальній комунікації в регіоні. Запропоновано основні елементи, які формують міжкультурну комунікацію на Близькому Сході. Обґрунтовано необхідність врахування цивілізаційних детермінантів та унікальної історичної спадщини країн регіону при розробці економічних стратегій їхнього розвитку. Запропоновано основні системні детермінанти соціально-економічного розвитку на Близькому Сході, які підтверджено за допомогою PESTEL-аналізу та деталізовано їхню цивілізаційну складову. Подано авторське розуміння цивілізаційних детермінант та окреслено основні з них. Запропоновано авторський підхід для оцінки впливу цивілізаційних чинників на соціально-економічне зростання країн Близького Сходу та розроблено структурно-логічну схему дослідження. Обґрунтовано послідовність аналізу оцінки взаємодії цивілізаційних детермінантів із показниками соціально-

економічного розвитку. Підтверджено гіпотезу про існування асиметрії соціально-економічного розвитку країн Близького Сходу та виявлено, що позиції країн дуже відрізняються між собою. Оцінювання впливу цивілізаційних детермінант на соціально-економічний розвиток країн Близького Сходу проведено за допомогою факторного та канонічного аналізу. Встановлено зв'язки між показниками, які характеризують цивілізаційні детермінанти та соціально-економічний розвиток на основі кореляційної матриці. На основі факторного аналізу ідентифіковано два ключові фактори та відповідні змінні, що мають тісний зв'язок з ними. За результатами факторного аналізу проведено канонічний аналіз, який підтвердив існування впливу цивілізаційних детермінант на соціально-економічний розвиток країн Близького Сходу. Визначено основні безпекові виклики та зовнішні впливи на Близькому Сході та підтверджено їх багатоаспектний характер. Визначено чинники, які вносять напруженість у регіон, зокрема через втручання зовнішніх глобальних гравців, та проаналізовано вплив різних акторів на динаміку регіону. Розкрито вплив цивілізаційних чинників на формування процесів фінансової інтеграції на Близькому Сході, зокрема через впровадження фінансових технологій, які дають нові можливості для країн. Результати дослідження дали змогу обґрунтувати ключові аспекти ісламських фінансів, які сформувалися під впливом цивілізаційних детермінант, та суттєво відрізняються від традиційних фінансів. Подано періодизацію відносин України з країнами Близького Сходу та розкрито ключові тенденції кожного періоду. На основі аналізу динаміки зовнішньої торгівлі України з країнами Близького

Сходу визначено основних торговельних партнерів та перевірено гіпотезу про чутливість її зовнішньої торгівлі товарами. На основі проведено SWOT-аналізу співпраці України з країнами Близького Сходу виявлено сильні та слабкі сторони, можливості та загрози такої співпраці. Розроблено пропозиції щодо підвищення іміджу України в країнах Близького Сходу, що сприятиме активізації співпраці.

04.02.24.0019/0824U000415

Нехаєнко Оксана Василівна Політична коректність як процес: дискурси та практики: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 316.752/.754; 316.42; 316.334:7; 316.334:008; 316.334:37

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено дослідженню політичної коректності як процесу, що функціонує в якості одного із регуляторів взаємодії у сучасному суспільстві. Здійснення глибокого соціологічного аналізу політичної коректності формує розуміння того, яку роль відіграє політична коректність сьогодні у формуванні, підтримці, відтворенні та розвитку ліберально-демократичного суспільного ладу й відповідного соціального порядку. В роботі актуалізовано необхідність введення політичної коректності до проблемного поля соціологічного аналізу. З іншого боку, акцентовано потребу соціологічного аналізу можливих інструментів та механізмів, що використовуються політичною коректністю: доведено, що політично

коректні лексика і конструкції характеризуються наявністю прихованого змісту (який реалізується через вживання евфемітивних зворотів), та націлені на вирішення суспільних протиріч, проте в окремих випадках можуть діяти зворотнім чином та загострювати наявні розколи. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першою у вітчизняній соціологічній науці науковою працею, яка здійснює теоретичне узагальнення підходів до вивчення політичної коректності в соціології та розв'язує важливе наукове завдання – досліджує проявів політичної коректності в українському суспільстві. Вперше у вітчизняній науці в рамках роботи концептуалізовано політичну коректність як соціальний процес. Вона визначається як дискурсивний культурно-поведінковий процес поширення ідеологічної і нормативної установки на подолання соціальних конфліктів і протиріч через обрання специфічних мовних засобів різного рівня. Вперше у вітчизняній соціології політичну коректність системно розглянуто як цілісний соціальний процес: сутність, технологічні аспекти та форми прояву в таких соціальних інститутах, як культура, освіта та політика. Крім того, визначено роль та місце політичної коректності у процесі макроідеологічного виробництва: політична коректність формує загальносоціальні моделі та патерни поведінки через визначення і припис універсальних дискурсивних стандартів і поведінкових принципів. Доведено, що політична коректність впроваджує жорсткий контроль дотримання встановлених норм через накладення соціальних та адміністративних санкцій; поширює ідеологічну установку не лише на індивідуальний, але й на макрорівень соціальної свідомості. В роботі

впроваджено комбінований методичний підхід соціологічного дослідження політичної коректності, що поєднує концепцію фігурації Н.Еліаса та концепцію «винайдених традицій» Гобсбаума-Рейнджера із критичним дискурсивним та кейс-нарративним аналізом: цим забезпечено синтез мікро- і макрорівнів дослідження генези та поточного стану політичної коректності; за доповнення підходу ідеями П. Бурдьє схарактеризовано політичну коректність як результат взаємодії об'єктивних структур соціального простору і суб'єктивних диспозицій агентів, які діють у культурному та політичному полях. Також в дисертації схарактеризовано інтерналізацію політично коректних установок та перспективи розповсюдження політичної коректності в українському суспільстві: на основі даних отриманих в ході емпіричного дослідження з'ясовано, що політична коректність сприймається як зовнішня директивна норма, що діє в першу чергу у професійних комунікаціях. В сприйнятті українців політична коректність не є органічною вітчизняним соціокультурним стандартам, пов'язується із зовнішніми західними тенденціями лібералізації суспільних відносин, глобалізаційними та євроінтеграційними процесами.

04.02.24.0020/0824U000405

Козій-Бределева Світлана Павлівна
Медико-соціальне обґрунтування моделі попередження споживання новітніх тютюнових виробів серед населення молодого віку.: Дис...Доктор філософії/
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 614; 614.2; 316.42:35

с. - Бібліогр.: назв

Медико-соціальне обґрунтування моделі попередження споживання новітніх тютюнових виробів серед населення молодого віку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» (022 – Охорона здоров'я). – Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, МОЗ України, Львів, 2023. Дисертація присвячена вирішенню актуальної наукової задачі щодо покращення якості життя та здоров'я молодого населення шляхом розробки концептуальної моделі попередження споживання новітніх тютюнових виробів серед населення молодого віку. Метою дослідження було на підставі результатів комплексного медико-соціального аналізу науково обґрунтувати та розробити концептуальну модель попередження споживання новітніх тютюнових виробів серед населення молодого віку. Для досягнення мети дослідження проведено аналіз літературних джерел наукової інформації щодо споживання традиційних та новітніх тютюнових виробів; досліджено поширеність споживання тютюнових виробів серед населення молодого віку; вивчено мотивацію куріння; сформовано соціально-психологічні портрети користувачів новітніх форм споживання тютюну; встановлено ступінь і види нікотинової залежності серед курців новітніх форм споживання тютюну; проведено дослідження нормативних та правових заходів щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів; розроблено модель попередження споживання новітніх тютюнових виробів серед населення молодого віку. У ході дослідження було встановлено, що традиційні та новітні

тютюнові вироби (НВТ) споживають 34,39±2,35% опитаних людей молодого віку Львівської області. Зі всіх респондентів 26,34±2,18% вказали, що курять звичайні сигарети; 24,15±2,11% - кальян; 11,71±1,59% - тютюнові вироби для електричного нагрівання (ТВЕН); 6,34±1,20% - електронні сигарети з нікотином (ЕСН). Серед опитаної молоді 6,25±1,20% осіб повністю не усвідомлюють та 20,83±2,01% частково не усвідомлюють небезпеки впливу на здоров'я (НВТ), тоді як серед курців звичайних сигарет лише 1,85±0,67% частково не усвідомлювали шкоди куріння на здоров'я. Майже половина опитуваних курців ЕСН 47,92±5,10% зазначили, що курять регулярно. 56,99±5,13% опитаних споживачів ТВЕНів вказали, що курять регулярно. Близько 1/10 частини опитуваних 9,68±3,07% намагаються кинути курити. На підставі отриманих даних, був сформований соціально-психологічний портрет курців електронних сигарет з нікотином: 47,92±5,10% курить їх регулярно; 79,17±4,14% курців ЕСН вказують на емоційну складову як на чинник, що спонукає їх до застосування ЕСН; у 76,77±4,81% опитуваних споживачів ЕСН курять близькі родичі; 66,67±4,81% приховує споживання ЕСН від сім'ї; 41,67±5,03% мешкають у квартирі та оцінили свій дохід як «низький»; 37,50±4,94% анкетованих користувачів ЕСН навчаються. Також був сформований соціально-психологічний портрет курця ТВЕНів: у більше, ніж половині випадків (56,99±5,13%) їх курять регулярно; 77,42±4,34% споживачів ТВЕНів курять для зняття стресу та покращення настрою; 61,29±5,05% опитаних працюють на постійній основі; у 54,84±5,16% споживачів ТВЕНів курять батьки; 51,61±5,18% не приховує куріння та

мешкають у квартирі; $48,39 \pm 5,18\%$ з них мають середній рівень доходів. Проведені дослідження довели, що новітні тютюнові вироби викликають залежність у молоді. Серед курців класичних сигарет та курців ЕСН серединний бал ніотинової залежності є вищим у чоловіків, натомість у курців ТВЕНів він є однаковим як для чоловіків, так і для жінок. Отримані результати, згідно опитувальника Хорна, засвідчили, що домінуючим типом поведінки куріння, як серед курців класичних сигарет, так і серед користувачів новітніх тютюнових виробів був тип «Підтримка». Даний тип куріння пов'язаний з емоційним напруженням та дискомфортом. На другому місці для курців класичних сигарет та для користувачів новітніх тютюнових виробів серед типів поведінки є «Гра з сигаретою». На третьому місці знаходився тип поведінки «Спрага» – цей тип куріння зумовлений фізичною залежністю від нікотину. Найбільше курців за типом поведінки «Гра з сигаретою» було виявлено серед курців ТВЕНів – $55,91 \pm 5,15$ випадків на 100 респондентів. Для оцінки стану проблем та перспектив розвитку державної політики та законодавства у сфері охорони щодо захисту здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну («антитютюнового» законодавства) в Україні, було проведено експертне опитування юристів, вказали найбільш дієві антитютюнові вимоги для зниження поширення тютюнокуріння: заборону продажу класичних тютюнових виробів та новітніх тютюнових виробів у визначених місцях, а також заборону їх продажу неповнолітнім. На підставі результатів досліджень була сформована концептуальна модель попередження споживання новітніх тютюнових виробів серед населення молодого віку, впровадження якої дозволить попередити

появу нових споживачів новітніх тютюнових виробів та знизити рівень їх споживання серед молоді, і тим самим зміцнити здоров'я нації в майбутньому.

04.51 Соціологія сфер соціального життя, соціальних явищ та інститутів

04.02.24.0021/0824U000415

Нехаєнко Оксана Василівна Політична коректність як процес: дискурси та практики: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1-- 0.2024

УДК: 316.752/.754; 316.42; 316.334:7; 316.334:008; 316.334:37

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено дослідженню політичної коректності як процесу, що функціонує в якості одного із регуляторів взаємодії у сучасному суспільстві. Здійснення глибокого соціологічного аналізу політичної коректності формує розуміння того, яку роль відіграє політична коректність сьогодні у формуванні, підтримці, відтворенні та розвитку ліберально-демократичного суспільного ладу й відповідного соціального порядку. В роботі актуалізовано необхідність введення політичної коректності до проблемного поля соціологічного аналізу. З іншого боку, акцентовано потребу соціологічного аналізу можливих інструментів та механізмів, що використовуються політичною коректністю: доведено, що політично

коректні лексика і конструкції характеризуються наявністю прихованого змісту (який реалізується через вживання евфемітивних зворотів), та націлені на вирішення суспільних протиріч, проте в окремих випадках можуть діяти зворотнім чином та загострювати наявні розколи. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першою у вітчизняній соціологічній науці науковою працею, яка здійснює теоретичне узагальнення підходів до вивчення політичної коректності в соціології та розв'язує важливе наукове завдання – досліджує проявів політичної коректності в українському суспільстві. Вперше у вітчизняній науці в рамках роботи концептуалізовано політичну коректність як соціальний процес. Вона визначається як дискурсивний культурно-поведінковий процес поширення ідеологічної і нормативної установки на подолання соціальних конфліктів і протиріч через обрання специфічних мовних засобів різного рівня. Вперше у вітчизняній соціології політичну коректність системно розглянуто як цілісний соціальний процес: сутність, технологічні аспекти та форми прояву в таких соціальних інститутах, як культура, освіта та політика. Крім того, визначено роль та місце політичної коректності у процесі макроідеологічного виробництва: політична коректність формує загальносоціальні моделі та патерни поведінки через визначення і припис універсальних дискурсивних стандартів і поведінкових принципів. Доведено, що політична коректність впроваджує жорсткий контроль дотримання встановлених норм через накладення соціальних та адміністративних санкцій; поширює ідеологічну установку не лише на індивідуальний, але й на макрорівень соціальної свідомості. В роботі

впроваджено комбінований методичний підхід соціологічного дослідження політичної коректності, що поєднує концепцію фігурації Н.Еліаса та концепцію «винайдених традицій» Гобсбаума-Рейнджера із критичним дискурсивним та кейс-нарративним аналізом: цим забезпечено синтез мікро- і макрорівнів дослідження генези та поточного стану політичної коректності; за доповнення підходу ідеями П. Бурдьє схарактеризовано політичну коректність як результат взаємодії об'єктивних структур соціального простору і суб'єктивних диспозицій агентів, які діють у культурному та політичному полях. Також в дисертації схарактеризовано інтерналізацію політично коректних установок та перспективи розповсюдження політичної коректності в українському суспільстві: на основі даних отриманих в ході емпіричного дослідження з'ясовано, що політична коректність сприймається як зовнішня директивна норма, що діє в першу чергу у професійних комунікаціях. В сприйнятті українців політична коректність не є органічною вітчизняним соціокультурним стандартам, пов'язується із зовнішніми західними тенденціями лібералізації суспільних відносин, глобалізаційними та євроінтеграційними процесами.

05 ДЕМОГРАФІЯ

05.11 Загальні проблеми народонаселення

05.02.24.0022/0224U000370

Створити прогноз динаміки медико-демографічних показників стану здоров'я жителів радіоактивно забруднених

територій України: Заключний звіт/Державна установа "Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України"; Керівник Гунько Наталія Володимирівна - ДР 0121U107621, УДК 614.88:621.039.586713, 314:504, 314:001.18; 314.8

182

Дослідити медико-демографічні показники стану здоров'я населення радіоактивно забруднених внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС територій України за 1979–2020 рр. та на їх підставі виконати прогнозні розрахунки.

05.21 Статистика населення

05.02.24.0023/0224U000370

Створити прогноз динаміки медико-демографічних показників стану здоров'я жителів радіоактивно забруднених територій України: Заключний звіт/Державна установа "Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України"; Керівник Гунько Наталія Володимирівна - ДР 0121U107621, УДК 614.88:621.039.586713, 314:504, 314:001.18; 314.8

182

Дослідити медико-демографічні показники стану здоров'я населення радіоактивно забруднених внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС територій України за 1979–2020 рр. та на їх підставі виконати прогнозні розрахунки.

06 ЕКОНОМІКА. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

06 ЕКОНОМІКА. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

06.02.24.0024/0824U000146

Тимченко Катерина Сергіївна
Формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств.: Дис...Доктор філософії/Одеський національний економічний університет - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 33; 658.5; 658.5:330.341.1;
658.011.46; 373.61; 339.138; 658.8

с. - Бібліогр.: назв

У науковому дослідженні сформульовано та проілюстровано основні положення, висновки та рекомендації щодо удосконалення теоретико-методичних засад і розробки практичного інструментарію формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств. Систематизовано та удосконалено понятійно-категоріальний апарат щодо уточнення сутності поняття «реструктуризація підприємства». Розглянуто етапи еволюції концепції, упорядковано види, форми та методи реструктуризації підприємств, на цій основі сформовані певні моделі інноваційної реструктуризації для потреб виноробних підприємств, що спрощує підхід до реструктуризації цих підприємств. У дослідженні розглянуто кластер як сконцентровану за географічною ознакою групу

конкуrentних компаній, які виробляють диференційований продукт, але ведуть загальну стратегію за межами даного регіону та визначають вектор розвитку інститутів даної географічної території, визначено певні риси кластерної політики виноробних підприємств, зазначено, що створення кластеру є одним із перспективних напрямків інституціональних перетворень вітчизняного АПК в ситуації обмеженості коштів на підтримку. Розглянуто та запропоновано теоретичні підходи щодо формування інноваційної складової реструктуризації підприємства. Узагальнено передумови формування методичного підходу до інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств шляхом створення регіонального кластеру, який є ефективним механізмом для створення сприятливого середовища для інноваційно-технологічного та інвестиційного розвитку регіональної економіки, інноваційної екосистеми, де взаємодія між різними учасниками підтримує інноваційний розвиток, визначено головні чинники формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств та інноваційно-технологічного розвитку регіональної економіки. Сформовано модель формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств та створення кластеру. Розроблено концептуальний підхід до формування інструментарію діагностики інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств. Запропоновано поетапно-структурований підхід до економічного діагностування та реструктуризації підприємств виробництва виноградних вин. Узагальнено та систематизовано макроекономічні тенденції розвитку виноробних підприємств в Україні в

сучасних умовах, які враховують фактори зовнішнього середовища функціонування виноробних підприємств, що зумовлені наслідками військової агресії та фактори їх можливостей за допомогою матриці Дж-Вільсона, що дозволяє сформувати узагальнені передумови інноваційної реструктуризації виноробних підприємств. Проведено практична апробація методичного підходу до управління інноваційною реструктуризацією виноробних підприємств із застосуванням технологій кластерного аналізу для групування 27 виноробних підприємств Південного регіону України за рівнем їх розвитку, сформовано схему, означено учасників, а також окреслено переваги від впровадження кластерного підходу при формуванні інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств. Проведене багатовимірне групування об'єктів даної сукупності підприємств виробництва виноградних вин Південного регіону України дозволило виділено 4 групи (кластера), відмінних один від одного за ключовими показниками інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності та розробити шкалу визначення рівня інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності. Здійснена імплементація теоретико-методичного підходу діагностики інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств за допомогою скоринг моделі, що надало можливість розрахувати інтегральний показник для виноробних підприємств за визначеними кластерами та оцінити рівень технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності. Запропоновано основні напрямки реструктуризації для виноробних підприємств, визначено ефект синергії

виноробних підприємств, що дозволяє виноробним підприємствам використовувати запропонований підхід у своїй діяльності.

06.02.24.0025/0824U000291

Лозинська Ольга Іванівна Маркетингова стратегія банку на ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації.:

Дис...Доктор філософії/ Одеський національний економічний університет -
Захищена; 1.-0.2024

УДК: 33; 336.71; 330:331.101.262:336

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено розвитку теоретичних положень, обґрунтуванню методичних підходів та формуванню практичних рекомендацій щодо трансформації маркетингової стратегії банку на ринку фінансових послуг в умовах діджиталізації. Запропонована трьохвимірна модель ринку фінансових послуг відображає три вектори розвитку ринку фінансових послуг, а саме: диверсифікацію ринків (інститутів) фінансових послуг; диверсифікацію FinTech інновацій (фінансових технологій); диверсифікацію та збільшення споживачів фінтехпослуг (що обумовлене зростанням рівня фінансової інклюзії). Досліджено трансформаційні процеси цифровізації ринку фінансових послуг, що викликають його суттєві структурні зміни, підвищуючи рівень складності, змінюючи вимоги законодавства і клієнтів, що дозволило виявити та проаналізувати сучасні тенденції розвитку ринку фінансових послуг в умовах цифрової економіки. Обґрунтовано маркетинговий підхід до трактування сутності поняття фінансової послуги, як соціально-економічної

категорії, яка відображає спрямованість на задоволення індивідуальних фінансових потреб споживачів, врахування їх інтересів та пов'язана із систематичним, на постійній основі, виконанням операцій із фінансовими активами, що призводить до отримання споживчої вартості, фінансового продукту, прибутку або соціального ефекту. Запропоновано етапи розробки стратегії цифрового маркетингу в контексті використовуваних методів, інструментів та технологій. Запропоновано підхід до формування системи показників оцінки рівня діджиталізації банків на етапі формування їх маркетингової стратегії в умовах поглиблення процесів цифровізації національної економіки як складової загальної стратегії забезпечення конкурентоспроможності банку на ринку фінансових послуг, яка включає такі показники як: кількість транзакцій, кількість стартапів-проектів; обсяги їх фінансування; кількість віддалено ідентифікованих клієнтів; зміна кількості платіжних сервісів; спрощення й прискорення платежів; застосування систем штучного інтелекту на етапі попередження шахрайських або ризикових операцій; підвищення рівня автоматизації бізнес-процесів та використання великих баз даних; зменшення рівня ризику, фінансових і інших видів втрат від реалізації своєчасних заходів щодо підвищення рівня кібербезпеки, надійності сервісів, їх токенизації. Застосування кластерного аналізу методом Уорда та евклідової відстані дозволило розподілити банки на 5 кластерів за рівнем конкурентоспроможності (відповідно до визначених фінансових показників) та за рівнем діджиталізації, що, в свою чергу, підтвердило роль діджиталізації як драйвера підвищення

конкурентоспроможності в сучасних умовах, який пливає на наявність конкурентних переваг банків, розширює їх клієнтську базу й асортимент послуг. Проведення регресійного аналізу дозволило визначити залежність конкурентної позиції банків за окремими фінансовими показниками їх діяльності від рівня діджиталізації та встановити, що діджиталізація є суттєвим фактором зростання рівня конкурентоспроможності вітчизняних банків, що підтверджує необхідність спрямування маркетингової стратегії банків на підвищення рівня їх діджиталізації з метою покращення фінансових показників їх діяльності. Запропоновано та детально розглянуто інструменти моделі «7Р» (продукт, просування, ціна, місце, люди, процеси, фізичне оточення) в аспекті їх застосування для цифрового банківського маркетингу. З метою ідентифікації основних елементів маркетингової стратегії банків на ринку фінансових послуг проаналізовано ефективність драйверів діджиталізації на ринку фінансових послуг в умовах використання соціально-етичної концепції маркетингу та їх внесок у підвищення конкурентоспроможності банків. Обґрунтовано систему індикаторів оцінки рівня корпоративної соціальної відповідальності банків у ситуації віддаленого обслуговування клієнтів на принципах соціально-етичного маркетингу, запропоновано підхід щодо визначення індикаторів активаторів/деактиваторів діджиталізації банків. Побудована модель кластеризації банків за рівнем діджиталізації в умовах дистанційного надання фінансових послуг дозволила визначити ефективну компліментарність драйверів діджиталізації банкінгу, забезпечити досягнення необхідного рівня корпоративної соціальної

відповідальності. Розроблено систему індикаторів діджиталізації банку, що відображають результати трансформації стратегії цифрового маркетингу на ринку фінансових послуг з метою оцінки напрямів маркетингової стратегії розвитку банківської діяльності в розрізі продуктів та послуг, яка б сприяла підвищенню її рентабельності. Розроблено принципову схему формування маркетингової стратегії банку на ринку фінансових послуг і запропоновано алгоритм моніторингу та контролю фінансових показників банку в процесі реалізації маркетингової стратегії банку в умовах діджиталізації.

06.01 Загальні питання економічних наук

06.02.24.0026/0824U000048

Віровець Денис Володимирович
Економічний механізм функціонування децентралізованих автономних організацій: Дис...Доктор філософії/
Київський університет імені Бориса Грінченка - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 330:001.12; 33; 330

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії Віровця Дениса Володимировича на тему «Економічний механізм функціонування децентралізованих автономних організацій» присвячена дослідженню децентралізованих автономних організацій (ДАО) як нової форми цифрового економічного партнерства та її економічного механізму функціонування, його структури, елементів і взаємозв'язків. У роботі

досліджується поняття ДАО, структура, принципи взаємодії та економічні переваги. Також проаналізована діюча система функціонування ДАО, основні фактори впливу та запропоновано заходи підвищення економічної ефективності, на підставі чого розроблені теоретико-методичні засади та практичні рекомендації щодо використання ДАО. У роботі також досліджується розвиток ДАО в системі економічних відносин, роль ДАО у підтримці сталого розвитку, а також інші економічні виклики, що можуть бути вирішені за допомогою ДАО.

06.02.24.0027/0824U000048

Віровець Денис Володимирович
Економічний механізм функціонування децентралізованих автономних організацій: Дис...Доктор філософії/ Київський університет імені Бориса Грінченка - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 330:001.12; 33; 330

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії Віровця Дениса Володимировича на тему «Економічний механізм функціонування децентралізованих автономних організацій» присвячена дослідженню децентралізованих автономних організацій (ДАО) як нової форми цифрового економічного партнерства та її економічного механізму функціонування, його структури, елементів і взаємозв'язків. У роботі досліджується поняття ДАО, структура, принципи взаємодії та економічні переваги. Також проаналізована діюча система функціонування ДАО, основні фактори впливу та запропоновано заходи

підвищення економічної ефективності, на підставі чого розроблені теоретико-методичні засади та практичні рекомендації щодо використання ДАО. У роботі також досліджується розвиток ДАО в системі економічних відносин, роль ДАО у підтримці сталого розвитку, а також інші економічні виклики, що можуть бути вирішені за допомогою ДАО.

06.03 Економічні теорії

06.02.24.0028/0224U000381

Сталий розвиток та ресурсна безпека: від проривних технологій до цифрової трансформації економіки України: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Кубатко Олександр Васильович - ДР 0121U100470, УДК 330.342; 330.34.01

247

розробка науково-методичного комплексу (НМК) та практичного інструментарію щодо переходу України до моделі адитивної економіки на основі обґрунтування впровадження проривних технологій та цифрової трансформації, що забезпечує прогресивний соціальний розвиток, ресурсну безпеку країни, високу конкурентоздатність національної економіки. Завдання роботи: розробка концепції (теоретико-методологічне підґрунтя, базові гіпотези, принципи, методи, інструменти) обґрунтування забезпечення сестейнового розвитку та ресурсної безпеки шляхом урахування ефективності впровадження проривних технологій та цифрової трансформації; аналіз проблемних вузлів та успішних практик переходу до моделі адитивної (цифрової) економіки в руслі сучасних трендів промислових революцій:

Industries 3.0; 4.0; 5.0; обґрунтувати та апробувати такі методики 1) оцінки ефективності цифрових трансформацій щодо забезпечення сестейного (сталого) розвитку; 2) оцінки ефектів поширення проривних технологій в соціально-економічних системах; 3) обґрунтування інструментарію забезпечення інноваційного сестейного розвитку економічних систем на основі урахування економічних, технологічних, екологічних та соціальних флуктуацій; розробка відповідного програмного забезпечення для зручного використання зазначених методик; розроблення системи розрахункових алгоритмів, методів та моделей для обґрунтування управлінських рішень щодо цифрової трансформації секторів національної економіки; розробка моделі просторової оптимізації розвитку регіонів країни на основі поєднання інформаційної дивергенції та економічної і цифрової конвергенції їх продуктивних сил; аналіз розвитку технологічних циклів від флуктуаційних імпульсів проривних технологій до їх можливого поширення в бізнес-середовищі.

06.02.24.0029/0824U000394

Семененко Юрій Сергійович
Інформаційно-аналітичне забезпечення системи впливу самоменеджменту на ефективність діяльності компанії:
Дис...Доктор філософії/
Західноукраїнський національний університет - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 33; 330; 330.342; 330.34.01

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі проведено аналіз теоретичних основ формування і обґрунтовано концептуальні засади

поняття ефективності та підходів до оцінки ефективності діяльності підприємства. Розкрито суть поняття самоменеджменту та обґрунтовано його вплив на ефективність діяльності високотехнологічної компанії. Досліджено вплив інформаційних технологій на конкурентоспроможність компанії. Встановлено, що на ефективність діяльності високотехнологічної компанії може впливати велика кількість факторів. Досліджено та розраховано вплив кожного з факторів. Удосконалено науково-методичний підхід до розрахунку ефективності діяльності компанії, який у доповнення до існуючих підходів, враховує вплив функцій та технологій самоменеджменту на основі застосування еластичності індексу впливу самоменеджменту, що дозволяє здійснювати прогноз та планування діяльності компаній. Розроблено методику управління ефективністю підбору та адаптації персоналу на підприємстві. Створено програмний інструментарій для управління ефективністю діяльності компанії, який дозволяє автоматизувати велику кількість бізнес-процесів та збільшити ефективність діяльності кожного окремого працівника з допомогою технологій самоменеджменту. Об'єктом дослідження є процеси оцінки та прогнозування ефективності діяльності підприємств. Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є формування теоретико-методичних основ і науково-практичних рекомендацій щодо побудови, впровадження та реалізації інформаційно-аналітичного забезпечення системи впливу функцій і технологій самоменеджменту на проекти та ефективність діяльності компанії. У рамках даного дослідження використано

наступні методи наукового дослідження: діалектичний метод для вивчення процесів становлення підходів до оцінки ефективності діяльності підприємств та впровадження самоменеджменту (пункти 1.1, 1.2, 1.3); метод опитування для оцінки впливу різних факторів на ефективність діяльності компанії та рівня самоменеджменту в різних проектах (пункти 2.1, 3.3); метод кількісних та якісних порівнянь для оцінки впливу самоменеджменту на ефективність окремих команд в ІТ проектах (пункт 3.3); метод системного аналізу для оцінки впливу самоменеджменту на ефективність діяльності компанії (пункт 2.2); метод комп'ютерного симулювання для моделювання впливу самоменеджменту на ефективність діяльності компанії (пункт 2.4); графічний метод для наочного відображення результатів дослідження у всіх розділах. Наукова новизна отриманих результатів полягає в системному дослідженні та розробці інформаційно-аналітичного інструментарію для оцінки рівня ефективності діяльності компаній, з урахуванням впливу самоменеджменту, на основі математичних методів та моделей. Результати дослідження виокремлюються наступним чином: Вперше: - розроблено програмний засіб для управління ефективністю діяльності компанії з урахуванням впливу самоменеджменту, що дозволяє автоматизувати значну кількість бізнес-процесів та підвищити ефективність роботи кожного працівника. Удосконалено: - науково-методичний підхід до розрахунку ефективності діяльності компанії, який у доповнення до існуючих підходів, враховує вплив функцій та технологій самоменеджменту на основі застосування еластичності індексу впливу самоменеджменту, що

дозволяє здійснювати прогноз та планування діяльності компаній. - методику ефективного підбору та стажування нових працівників, що на відміну від існуючих підходів, базується на профілях компетенцій. Контроль за процесом ефективності стажування здійснюється за допомогою чітких показників ефективності. Отримано подальший розвиток: - понятійно-категоріальний апарат самоменеджменту, напрямів та критеріїв впровадження самоменеджменту як ефективного інструменту для підвищення ефективності діяльності компанії; - алгоритм управління ефективністю, що на відміну від існуючих підходів, базується на КРІ та допомагає подолати основні перешкоди які виникають в процесі підвищення ефективності діяльності компанії; - науково-методичний підхід щодо модульної побудови автоматизованих систем та окремих варіантів їх комбінування, що дозволяє автоматизувати процеси проектної діяльності високотехнологічних компаній та підвищити їх ефективність. Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці методології підбору та адаптації персоналу, формули оцінки ефективності діяльності компанії з врахуванням впливу самоменеджменту та створенні інформаційної системи для управління ефективністю діяльності компанії та самоменеджменту. Наукові розробки, висновки та практичні рекомендації автора були використані в практичній діяльності: ТОВ «АВТОМАТИЗАЦІЯ БІЗНЕСУ» (Довідка №07-1 від 07.11.2023р.), ТОВ «АПІКО УКРАЇНА» (Довідка №6112023001 від 06.11.2023р.), ТОВ «Агрокомпанія «Дружба» (Довідка №301023 від 30.10.2023р.). Основні положення та результати дисертаційної роботи

використано у навчальному процесі
Західноукраїнського національного
університету.

06.04 Політична економія

06.02.24.0030/0824U000309

Дробязко Марія Михайлівна Циклічність економіки постіндустріального суспільства: Дис...Доктор філософії/ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 338.12; 338.34; 330.36; 330

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена адаптації теоретичного відображення механізмів і принципів економічної циклічності до умов постіндустріальної трансформації економічних систем. Об'єктом дослідження є закономірності циклічного функціонування економічних систем. Предметом дослідження є трансформація механізмів та форм прояву циклічності на етапі становлення постіндустріальної моделі економіки.

06.35 Наука управління економікою. Обліково-економічні науки

06.02.24.0031/0224U000246

Моделювання стратегії сталого розвитку соціально-економічних систем: Заключний звіт/Львівський національний університет імені Івана Франка; Керівник Вовк Володимир Михайлович - ДР 0120U101794, УДК 330.46

91

Вдосконалення та створення теоретичних і методологічних підходів та побудова адекватних економіко-математичних методів та моделей управління сталим розвитком соціально-економічних систем за умов певної невизначеності, виявлення особливостей та обґрунтування механізму впливу освіти, науки, впровадження інновацій, соціально-культурних та інших чинників на зростання національної економіки, розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення державної соціально політики забезпечення сталого економічного зростання.

06.51 Світове господарство. Міжнародні економічні відносини

06.02.24.0032/0224U000245

Геопросторова диверсифікація зовнішньої торгівлі України: Заключний звіт/Київський національний торговельно-економічний університет; Керівник Дугінець Ганна Володимирівна - ДР 0120U104719, УДК 339.5(4/9), 339.5.01;339.5.012;339.5.025, 339.5

113

Розроблення науково-методичних та практичних рекомендацій щодо геопросторової диверсифікації експорту та імпорту українських товарів та послуг на зовнішні ринки

06.02.24.0033/0824U000139

Саврасов Максим Віталійович Новітній конструктор тінізації світової економіки: Дис...Доктор філософії/ Київський

національний економічний університет імені Вадима Гетьмана - Захищена; 1.-0.2024

УДК: 339.9:338.1; 339.9:330.34; 339.7

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено теоретико-методологічному узагальненню, системній характеристиці та ідентифікації сучасних тенденцій формування новітнього конструкту тінізації світової економіки. Виокремлено розбіжності у фундаментальних засадах понятійного апарату, що обумовлює відмінності у методологічних підходах до визначення, структурування, характеру виявлення, наповнення видами діяльності, принципів обліковування тощо, а відтак, призводить до різних кількісних оцінок масштабу тіньової економіки. Систематизовано основні фактори формування тіньової економіки та визначено дуальний характер її функцій.

06.02.24.0034/0824U000139

Саврасов Максим Віталійович Новітній конструкт тінізації світової економіки: Дис...Доктор філософії/ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана - Захищена; 1.-0.2024

УДК: 339.9:338.1; 339.9:330.34; 339.7

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено теоретико-методологічному узагальненню, системній характеристиці та ідентифікації сучасних тенденцій формування новітнього конструкту тінізації світової економіки. Виокремлено

розбіжності у фундаментальних засадах понятійного апарату, що обумовлює відмінності у методологічних підходах до визначення, структурування, характеру виявлення, наповнення видами діяльності, принципів обліковування тощо, а відтак, призводить до різних кількісних оцінок масштабу тіньової економіки. Систематизовано основні фактори формування тіньової економіки та визначено дуальний характер її функцій.

06.02.24.0035/0824U000177

Цзіньпін Лі .. Інструменти реалізації державної політики у сфері інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-0.2024

УДК: 342.5; 328; 342.5; 351/354; 001.18; 001.89:338.26; 001.89:351.854; 316.42; 339.9

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено авторський підхід до дослідження інструментів реалізації державної політики у сфері інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Аналізуючи фінансові інструменти у роботі розглянуто механізми фінансування науково-технічних проєктів, які підтримуються різними відомствами як на загальнодержавному, так і на провінційному рівні КНР. Зокрема, обґрунтовано необхідність формування спеціалізованих фондів підтримки науково-інноваційної діяльності. Розглядаючи інституційно-правові інструменти, авторкою проаналізовано

ключові нормативно-правові документи, які спрямовані на підвищення рівня міжнародного науково-технічного співробітництва. До інформаційно-комунікаційних інструментів державної політики інтернаціоналізації авторкою віднесено створення та підтримку державних інформаційних систем, державну інформаційну політику, а також особливий компонент – наукову дипломатію. У роботі поглиблено понятійно-категоріальний апарат за рахунок обґрунтування авторського тлумачення сутності та змісту таких понять, як «інтернаціоналізація науки та інновацій» та «міжнародне науково-технічне співробітництво». Авторка вказує, що не дивлячись на формальну близькість цих понять, вони мають певні відмінності. Зокрема, акцентовано, що міжнародне науково-технічне співробітництво є модусом загального процесу інтернаціоналізації. Стверджується, що концепт міжнародного науково-технічного співробітництва є формою співпраці між країнами у сфері науки, техніки та технологій, яка здійснюється в інституціалізованих формах. У дисертації проаналізовано основні проблеми, що існують при реалізації державної політики сприяння міжнародному науково-технічному співробітництву Китаю. У роботі проаналізовано засади розвитку державної політики КНР у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва, що дало можливість окреслити такі етапи її поставання: початковий етап розвитку відповідно до принципу; етап швидкого розвитку; етап поглиблення розвитку; етап стратегічних інновацій. У роботі розглянуто особливості китайсько-американського, китайсько-європейського та китайсько-українського співробітництва в сфері науки та інновацій, а також визначено

основні бар'єри, які перешкоджають реалізації різних форм співробітництва. У дисертації проводиться аналіз розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва провінційних науково-дослідних установ на прикладі Шаньдунської академії наук. У роботі здійснено дослідження варіативності моделей оцінювання ефективності політики інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Це дало можливість запропонувати класифікаційне групування оціночних індикаторів політики інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Авторка пропонує власну модель оцінювання ефективності інтернаціоналізації, побудувавши її за ієрархічним принципом на основі використання принципів визначеності, систематичності, науковості, сумісності, обґрунтованості, незалежності. Розроблений методичний підхід дасть можливість підвищити результативність макроекономічної політики реалізації проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва. Для вирішення завдання оцінювання ефективності державної політики, авторка обирала існуючу систему показників, яка затверджена на державному рівні. Авторський підхід до оцінювання ефективності державної політики полягає у оцінюванні ефективності проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва за моделлю «вхід-процес-результат». Для розрахунку ваги індексу оцінки в роботі використовується метод ентропійної ваги. Результати розрахунку показали, що внесок трьох вимірів входу-процесу-результатів відносно однаковий. На основі розрахунку ваги індексу додатково розраховується результат ефективності проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва

Шаньдунської академії наук з 2003 по 2018 рік. Потім на основі результатів розрахунку ефективності розраховуються показники, що тісно пов'язані з результативністю проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва. Аналіз та узагальнення практичного досвіду виконання проєктів науково-технічного співробітництва дали можливість виокремити та згрупувати ризики міжнародного науково-технічного співробітництва, що впливають на ефективність інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. У свою чергу, виокремлення груп ризиків проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва дало можливість запропонувати практичні рекомендації щодо нівелювання ризиків. Проведене дослідження для підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері інтеграції науково-інноваційної діяльності дало можливість виокремити інструменти сприяння розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва Китаю.

06.02.24.0036/0824U000299

ЗАСТАВНИЙ Андрій Романович
Цивілізаційні детермінанти соціально-економічного розвитку країн Близького Сходу: Дис...Доктор філософії/
Західноукраїнський національний університет - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 008; 316.42; 339.9:338.1;
339.9:330.34; 338.1; 330.34/.35; 338.26/.27;
338.12

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації подано новий підхід до вирішення важливого науково-прикладного завдання, яке полягає в обґрунтуванні концептуальних засад

впливу цивілізаційних детермінант на соціально-економічний розвиток країн Близького Сходу, та розробці рекомендації щодо формування стратегічних напрямів співпраці України з країнами даного регіону. Обраний теоретико-методологічний підхід ґрунтувався на використанні комплексу загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, які взаємодоповнюють один одного та забезпечили достовірність отриманих результатів. Проаналізовано вплив глобальних трансформацій на розвиток регіональних економік і країн, підкреслено необхідність доповнення традиційних теоретичних підходів до дослідження регіонів, де домінують цивілізаційні цінності. Удосконалено теоретичні підходи до ідентифікації країн Близького Сходу в умовах зміни глобального ландшафту та регіональної динаміки, визначено спільні та відмінні ознаки між ними та країнами арабського світу і Затоки, виокремлено відмінності у вербальній та невербальній комунікації в регіоні. Запропоновано основні елементи, які формують міжкультурну комунікацію на Близькому Сході. Обґрунтовано необхідність врахування цивілізаційних детермінантів та унікальної історичної спадщини країн регіону при розробці економічних стратегій їхнього розвитку. Запропоновано основні системні детермінанти соціально-економічного розвитку на Близькому Сході, які підтверджено за допомогою PESTEL-аналізу та деталізовано їхню цивілізаційну складову. Подано авторське розуміння цивілізаційних детермінант та окреслено основні з них. Запропоновано авторський підхід для оцінки впливу цивілізаційних чинників на соціально-економічне зростання країн Близького Сходу та розроблено структурно-логічну схему дослідження. Обґрунтовано послідовність аналізу

оцінки взаємодії цивілізаційних детермінантів із показниками соціально-економічного розвитку. Підтверджено гіпотезу про існування асиметрії соціально-економічного розвитку країн Близького Сходу та виявлено, що позиції країн дуже відрізняються між собою. Оцінювання впливу цивілізаційних детермінант на соціально-економічний розвиток країн Близького Сходу проведено за допомогою факторного та канонічного аналізу. Встановлено зв'язки між показниками, які характеризують цивілізаційні детермінанти та соціально-економічний розвиток на основі кореляційної матриці. На основі факторного аналізу ідентифіковано два ключові фактори та відповідні змінні, що мають тісний зв'язок з ними. За результатами факторного аналізу проведено канонічний аналіз, який підтвердив існування впливу цивілізаційних детермінант на соціально-економічний розвиток країн Близького Сходу. Визначено основні безпекові виклики та зовнішні впливи на Близькому Сході та підтверджено їх багатоаспектний характер. Визначено чинники, які вносять напруженість у регіон, зокрема через втручання зовнішніх глобальних гравців, та проаналізовано вплив різних акторів на динаміку регіону. Розкрито вплив цивілізаційних чинників на формування процесів фінансової інтеграції на Близькому Сході, зокрема через впровадження фінансових технологій, які дають нові можливості для країн. Результати дослідження дали змогу обґрунтувати ключові аспекти ісламських фінансів, які сформувалися під впливом цивілізаційних детермінант, та суттєво відрізняються від традиційних фінансів. Подано періодизацію відносин України з країнами Близького Сходу та розкрито ключові тенденції кожного періоду. На

основі аналізу динаміки зовнішньої торгівлі України з країнами Близького Сходу визначено основних торговельних партнерів та перевірено гіпотезу про чутливість її зовнішньої торгівлі товарами. На основі проведено SWOT-аналізу співпраці України з країнами Близького Сходу виявлено сильні та слабкі сторони, можливості та загрози такої співпраці. Розроблено пропозиції щодо підвищення іміджу України в країнах Близького Сходу, що сприятиме активізації співпраці.

06.52 Тенденції і проблеми економічного розвитку і зростання. Планування економіки. Економічні цикли і кризи

06.02.24.0037/0224U000107

Соціально-економічні виклики в умовах цифровізації суспільних відносин: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Захаркін Олексій Олександрович - ДР 0121U114364, УДК 330.341:316.4; 330.35:316.4, 338:004; 330.47; 338:002

101

Дослідження причинно-наслідкових зв'язків соціально-економічних викликів, що виникають в сучасному цифровому середовищі та розробка механізмів превентивного реагування на них в умовах невизначеності

06.54 Продуктивні сили і науково-технічний прогрес

06.02.24.0038/0224U002501

Аналітичне дослідження втрат туристичної індустрії від війни в Україні: Заключний звіт/Державний торговельно-економічний університет; Керівник Ткаченко Тетяна Іванівна - ДР 0123U104022, УДК 642.6; 642.5:640.43, 658.001.76

83

Мета проведення НДР – науково-аналітична оцінка втрат туристичної індустрії від війни в Україні.

06.02.24.0039/0224U000107

Соціально-економічні виклики в умовах цифровізації суспільних відносин: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Захаркін Олексій Олександрович - ДР 0121U114364, УДК 330.341:316.4; 330.35:316.4, 338:004; 330.47; 338:002

101

Дослідження причинно-наслідкових зв'язків соціально-економічних викликів, що виникають в сучасному цифровому середовищі та розробка механізмів превентивного реагування на них в умовах невизначеності

06.02.24.0040/0224U000335

Управління розвитком інноваційного підприємництва в умовах неіндустріальної економіки.: Заключний звіт/Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Керівник Кравченко Марина Олегівна - ДР 0118U100598, УДК 327"71", 351.858:377.001.76, 37.001.76,

338.248:330.322; 338.245.001.76, 330.341.1;316.422, 658.001.76

397

Дослідження сучасного стану, особливостей та механізмів реалізації інноваційної підприємницької діяльності в умовах неіндустріальної економіки на основі проведення системного аналізу її сутності, функцій і принципів й розроблення теоретико-методологічних і науково-практичних рекомендацій щодо управління розвитком малих інноваційних підприємницьких структур для потреб формування інноваційно-підприємницької моделі розвитку вітчизняних промислових підприємств і прикладних рекомендацій щодо організації інноваційного підприємництва та удосконалення взаємовідносин між учасниками стартап-проектів.

06.56 Суспільно-економічна структура

06.02.24.0041/0224U000092

Прикладні рішення регулювання розвитку сільського та рибного господарства в умовах надзвичайних викликів для національної безпеки України: Заключний звіт/Національний університет біоресурсів і природокористування України; Керівник Вдовенко Наталія Михайлівна - ДР 0122U001643, УДК , 338.43

596

Вивчення та узагальнення сукупності напрямів та чинників для розроблення новітніх інструментів, методів, заходів регулювання розвитку сільського та

рибного господарства через застосування галузевих механізмів економіки замкненого циклу при адаптації до вимог ФАО ООН, Директив, Регламентів ЄС, підготовки аналітичних матеріалів з акцентом на формування сировинних ресурсів у галузі шляхом первинної та глибокої переробки нішевих продуктів з оцінкою впливу регулювання на основі моделі часткової рівноваги «AGMEMOD», організації робочих місць, поліпшення харчування військових, населення, включаючи постраждалих внаслідок збройного конфлікту, сприяння сталому розвитку в умовах надзвичайних викликів для національної безпеки, забезпечення випереджального розв'язання проблеми адаптації заходів, інструментів регулювання попиту і пропозиції на продовольство для досягнення та реалізації цілей сталого розвитку.

06.02.24.0042/0224U000230

Обґрунтування шляхів забезпечення конкурентоспроможності організацій бізнесу в умовах мінливого ринкового середовища: Заключний звіт/Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"; Керівник Косенко Олександра Петрівна - ДР 0121U110942, УДК 330.341.4:339.13; 330.341.44; 338.33; 334.012; 334.7

87

Дослідження теоретико-методичних засад та розробка методичних рекомендацій щодо забезпечення конкурентоспроможності організацій бізнесу в умовах мінливого ринкового середовища

06.58 Відтворювальна структура економіки. Нагромадження і споживання. Добробут

06.02.24.0043/0524U000001

Летуновська Наталія Євгенівна
Методологічні засади забезпечення здорового розвитку національної економіки: Дис...Доктор економічних наук/ Сумський державний університет - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 330.34; 330.35; 330.567.2/.4; 330.59; 330.12

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розробленню теоретико-методологічного та методичного підґрунтя забезпечення здорового розвитку національної економіки у системі державного управління. Поглиблено типологізацію підходів до оцінювання рівня здорового розвитку національної економіки з урахуванням двох параметрів: набору показників та інструментарію їх зведення. Розроблено методологічне підґрунтя оцінювання рівня здорового розвитку національної економіки з урахуванням системоутворювальних складових цього процесу та ступеня їх впливу на інтегральний показник. Розрахунки дозволили оцінити рівень здорового розвитку України, визначити його зміну в динаміці з виділенням його атракторів, інгібіторів, «критичних» точок. Розроблено теоретико-методологічний підхід до оцінювання впливу здорового розвитку регіону на його конкурентоспроможність. Здійснено аналіз ефективності національних

моделей медико-соціального забезпечення в умовах дії факторів дестабілізації. Емпірично обґрунтовано наявність трансформацій у причинно-наслідкових зв'язках між показниками соціально-економічної складової національного розвитку та медичними показниками у допандемічний та період з урахуванням пандемії. Виявлено, що зміни у взаємозв'язках між різними групами індикаторів викликані змінами патернів поведінки населення, на що доцільно звертати увагу при розробленні та впровадженні заходів державної політики щодо здорового розвитку національної економіки. Доведено, що патерни поведінки населення мають статистично значимий вплив на резильєнтність національної економіки. Запропоновано концентричну модель маркетингу здорового розвитку національної економіки. Класифіковано моделі поведінки споживачів у сегменті здорової продукції як складової здорового розвитку національної економіки. Розроблено науково-методологічний підхід до оцінювання рівня якості залучення цільової аудиторії національними вебресурсами сфери охорони здоров'я. Розроблено підхід до прогнозування зміни рівня внутрішньогалузевої торгівлі у фармацевтичній галузі. У рамках запропонованої дорожньої карти здорового розвитку національної економіки визначені ключові індикатори досягнення цілей реалізації політики здорового розвитку та пріоритетні кроки їх реалізації.

06.61 Територіальна структура економіки. Регіональна і міська економіка

06.02.24.0044/0224U000300

Відновлення браунфілдів як елементів регіональних промислових екосистем: Заключний звіт/Донецький науковий центр; Керівник Кучер Олена Юріївна - ДР 0120U104280, УДК 574, 332.122, 338.45

45

обґрунтування науково-методичних рекомендацій з відновлення браунфілдів як елементів регіональних промислових екосистем

06.02.24.0045/0824U000127

Чиняк Віталія Віталіївна Особливості функціонування та перспективи розвитку сектору гостинності в регіоні.: Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 332.122; 373.61; 339.138; 658.8

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційному дослідженні узагальнено теоретико-методологічні та емпірично-прикладні базиси вивчення особливостей функціонування, майбутніх перспектив розвитку та інтеграції сектору гостинності Закарпатської області на локальному, державному та глобальному рівнях в умовах критичних зламів та трансформаційних процесів. Простежено походження понятійно-термінологічного апарату наукової роботи, у розрізі розуміння та ідентифікації змістових складових компонентних частин основних дефініцій дослідження (такі ключові терміни як «індустрія гостинності», «туризм», «криза»,

«кластеризація» тощо), розглянуто різні їх визначення, а також окреслено теоретичні засади та передумови формування кластерних групувань сектору гостинності за варіативними показниками економічними діяльності. Як наслідок наукового аналізу літературних джерел, представлено огляд наукових праць українських та зарубіжних вчених, у дослідження яких висвітлено окремі аспекти проблематики дисертації. В загальних рисах також досліджується спектр факторів, що впливають на розвиток сектору гостинності: надається загальна оцінка впливу нещодавніх та поточних криз, таких як пандемія хвороби COVID-19 та повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну, на сферу гостинності, визначаються економічні, соціальні, політичні, психологічні та технологічні наслідки. Зазначені теоретичні концептуальні особливості дозволили запропонувати кластеризацію готельних підприємств з використанням методів неконтрольованого машинного навчання для вивчення того, як закарпатські підприємства сектору гостинності реагували на початкову кризу глобальної пандемії. Адже саме кластеризація дозволить класифікувати готельні заклади (основних представників сфери, які першими постраждали від кризових явищ) на основі показників ефективності на групи з різною адаптаційною здатністю. Цей аналіз являє собою основу для розробки подальших стратегій, спрямованих на подолання поточних викликів, підвищення безпеки та відродження туризму в регіоні у післявоєнний період. Узагальнено, що систематичне дослідження динаміки кризи в секторі гостинності надає практичну інформацію щодо оптимізації ключової регіональної галузі, яка

перебуває в складних умовах, та планування її сталого, стійкого майбутнього зростання.

06.02.24.0046/0824U000318

Пугач Юрій Васильович Розвиток фінансової децентралізації в Україні: Дис...Доктор філософії/ Сумський національний аграрний університет - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 332.122; 336.1; 336.22

с. - Бібліогр.: назв

Представлено авторський підхід до розв'язання вагової науково-прикладної проблеми – розширення фінансової бази регіонального розвитку в умовах фінансової децентралізації. В умовах пандемії, воєнного конфлікту регіональний розвиток стає складним та непередбачуваним викликом зі зниженням економічної активності, руйнуванням інфраструктури, зростанням безробіття, погіршенням екологічної ситуації. Поглиблено змістовне наповнення та економічну сутність поняття «децентралізація». Сформульовано актуальне сучасним вимогам теоретичне обґрунтування фінансової децентралізації. Визначено місце належності явища фінансової децентралізації серед первинних природних детермінант впливу в системі розподілу повноважень, що зумовлюють тенденції до змін у системі місцевого самоврядування. Досліджено історію процесів та етапи розвитку децентралізації в різних країнах, виокремлено фінансові інструменти, що дають змогу досягати високих темпів розвитку регіонів. Виділено основні напрями запровадження процесів місцевого самоврядування,

проаналізовано компетенції та рівень самостійності громад. На основі закордонного досвіду та з урахуванням національних особливостей визначено необхідність застосування інструментів діагностики рівня фінансової децентралізації. Запропоновано додаткові механізми та підходи, пов'язані розподілом фінансових повноважень, підвищенням ефективності надання державних послуг. Систематизовано недоліки на даному етапі процесу реформування місцевого самоврядування. Сучасність вимагає перегляду державної стратегії повоєнного відновлення та розвитку регіонів. З огляду на це, створення мікрорегіонів пріоритетного розвитку – особливих територій зі спеціальними умовами, ідентичною належністю дасть поштовх до економічного, соціокультурного та інноваційного розвитку. Запропоновано та проведено всеохопний аналіз місцевих бюджетів за доходами, видатками, трансфертами за 2012-2022 роки. Установлено важливість самостійного визначення органами місцевого самоврядування обсягів фінансових ресурсів для виконання власних повноважень як однієї з умов децентралізації. Підтверджено припущення про значення перерозподілу видаткової частини бюджетів. Важливо, щоб у процесі децентралізації на місця були передані не лише функції, а й необхідні ресурси – повноваження разом із відповідальністю. Запропоновано вдосконалити методіку комплексного інтегрального оцінювання рівня фінансового забезпечення адміністративно-територіальної одиниці з подальшим рейтингуванням. Підтверджено гіпотезу високої прямої залежності рівня економічного благополуччя регіонів із розширенням можливостей фінансової автономії.

Розвинуто підходи щодо визначення зв'язку між фінансовою децентралізацією та соціально-економічним станом регіонів. Проведене економетричне дослідження фінансової децентралізації дає можливість вчасно виявляти проблеми соціально-економічного характеру, розкривати перспективи збалансування бюджетних надходжень із видатками та розробляти заходи щодо вдосконалення фінансової політики регіонів в умовах децентралізаційних змін. Доведено важливість планування видаткової частини місцевих бюджетів як ключового інструменту управління місцевими фінансами. Запропоновано поетапну стратегію оцінки та забезпечення видаткової частини місцевих бюджетів. Обґрунтовано функціональну залежність між визначеними соціально-економічними характеристиками регіонів та видатками місцевих бюджетів. Застосований економетричний підхід машинного навчання в моделюванні факторів впливу на видатки місцевих бюджетів та фінансування окремих напрямків діяльності дає можливість приймати обґрунтовані рішення щодо оптимального розподілу та використання бюджетних коштів. Емпірично доведено припущення про важливість впливу прямих іноземних інвестицій на соціально-економічний стан регіонів. Визначено коридор прогнозування можливих сценаріїв зміни обсягів валового регіонального продукту залежно від зміни обсягів зовнішніх інвестицій. З огляду на погіршення економіки регіонів було запропоновано актуалізувати альтернативні джерела фінансування розвитку місцевого самоврядування, зокрема за рахунок комплексу заходів щодо активного стимулювання ринку облігацій фондів місцевого розвитку. Для ефективного

розвитку окремих територій та послаблення міжрегіональних диспропорцій обґрунтовано доцільність повоєнного відновлення на основі реалізації перспективної моделі мікрорегіонів пріоритетного розвитку. Розроблені пропозиції щодо вдосконалення бюджетної політики спрямовані на забезпечення ефективного функціонування органів місцевого самоврядування в умовах реформи фінансової децентралізації.

06.71 Галузева структура економіки

06.02.24.0047/0224U000040

Розвиток ритейлу в умовах глобальних викликів: Заключний звіт/Київський національний торговельно-економічний університет; Керівник Височин Ірина Володимирівна - ДР 0121U110152, УДК 339.1; 338.46:339.1

183

Обґрунтування пріоритетних напрямів забезпечення соціально-економічної ефективності ритейлу в умовах глобальних викликів

06.02.24.0048/0224U000092

Прикладні рішення регулювання розвитку сільського та рибного господарства в умовах надзвичайних викликів для національної безпеки України: Заключний звіт/Національний університет біоресурсів і природокористування України; Керівник Вдовенко Наталія Михайлівна - ДР 0122U001643, УДК , 338.43

596

Вивчення та узагальнення сукупності напрямів та чинників для розроблення новітніх інструментів, методів, заходів регулювання розвитку сільського та рибного господарства через застосування галузевих механізмів економіки замкненого циклу при адаптації до вимог ФАО ООН, Директив, Регламентів ЄС, підготовки аналітичних матеріалів з акцентом на формування сировинних ресурсів у галузі шляхом первинної та глибокої переробки нішевих продуктів з оцінкою впливу регулювання на основі моделі часткової рівноваги «AGMEMOD», організації робочих місць, поліпшення харчування військових, населення, включаючи постраждалих внаслідок збройного конфлікту, сприяння сталому розвитку в умовах надзвичайних викликів для національної безпеки, забезпечення випереджального розв'язання проблеми адаптації заходів, інструментів регулювання попиту і пропозиції на продовольство для досягнення та реалізації цілей сталого розвитку.

06.02.24.0049/0824U000333

Хорошко Олег Владиславович
Удосконалення механізму регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств лісової галузі України: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 630*3; 630*83; 674; 630; 338

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено визначенню основних сучасних тенденцій адміністрування підприємств лісової галузі України. В ході аналізу було визначено, що в Україні існує

досить багата лісова галузь, не лише за кількістю лісів, що покривають 16% території країни, а й за різноманітням порід дерев, які ростуть на території України. Ліси України за своїм призначенням і розташуванням виконують переважно захисні, оздоровчі, водоохоронні, санітарно-гігієнічні та інші функції та забезпечують потреби суспільства в лісових ресурсах. В ході дослідження також було виявлено, що корисним європейським досвідом ведення лісового господарства, який може застосовувати Україна є приклади господарювання таких країн як Словаччина, Фінляндія та Польща. Особливо Польща, як спільно з Україною має в своєму користуванні карпатський лісовий масив, найбільш близька за своєю моделлю до України. В цілому України, інтегруючись у європейську заходи щодо відтворення, використання та охорони лісів активно бере участь у Смарагдовій мережі. Узагальнена нормативна база регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств лісової галузі України показала, що в сфері нормативно-правового регулювання діяльності лісової галузі України існує досить багато суперечностей та невизначеностей, які в значній мірі впливають на загальну ефективність роботи та розвиток галузі. Зокрема були визначені як суперечливі питання у різних основних нормативних документах, як то Лісовий кодекс України, Земельний кодекс України, Земельний кадастр України тощо, так і суперечності між функціональними обов'язками та правами різних міністерств та інших виконавчих органів. Зокрема в дослідженні було виділено чотири основні органи державної влади, які наділені засадами державної політики у сфері лісових відносин та їх наявні суперечності між собою. Проведення

аналізу існуючих проблем в діяльності підприємств лісової галузі дало можливість виділити основні проблеми й зазначити ступінь їх впливу на ефективність діяльності лісового господарства. До основних проблем в діяльності підприємств лісової галузі можна віднести фінансування лісової галузі України, особливо регіональний дисбаланс. Було проведено визначення особливостей функціонування підприємств лісової галузі України в умовах мінливого середовища за допомогою основних методів стратегічного аналізу SWOT і PEST аналізу. Аналіз показав ступінь впливу зовнішнього середовища на діяльність лісової галузі в розмірі 17,5%. Отримані результати SWOT аналізу свідчать про те, що пріоритетним стратегічним напрямом розвитку лісової галузі є інтеграція в спільні підприємства, що дозволить галузі забезпечувати високу якість продукції, залучати висококваліфікований персонал, оновити матеріально-технічну базу, ефективно вирішувати проблеми правового характеру. Надання актуальної економічної оцінки інвестиційної привабливості лісопромислового комплексу України дозволило виділити декілька альтернативних сценаріїв розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в лісовому господарстві виходячи з існуючого інституційного середовища розвитку лісового сектору та враховуючи специфіку функціонування кожної ланки лісопродуктового ланцюга. Визначення основних напрямів розвитку інноваційної діяльності у лісовій галузі України показало, що оскільки український лісовий сектор має працювати відповідно до сучасних реалій, інноваційні напрямки політики переважно базуються на міжнародному досвіді. Виробляти інноваційну

продукцію, яка є безпечною для довкілля та здоров'я, безумовно економічно вигідно та доцільно. Створення нових виробництв, розвиток глибокої переробки деревини та розробка інноваційних продуктів з деревної сировини є одними з першочергових пріоритетів. У сфері лісогосподарського землекористування етапи процесу державно-приватного партнерства включають узгодження інтересів держави та компаній у використанні та управлінні лісовими ресурсами (еколого-економічне обґрунтування), визначення пріоритетних напрямів лісокористування через програмні документи, розробку та прийняття рішень щодо лісогосподарських заходів. В результаті дослідження було визначено, що державно-приватне партнерство може бути реалізовано в Україні за двома альтернативними схемами, які в результаті різними шляхами призведуть до більш ефективного управління лісокористуванням в Україні. Проведене дослідження дало можливість на основі існуючих теоретичних положень функціонування лісової галузі та аналізу статистичних даних щодо стану лісів в Україні, розглянути та проаналізувати існуючі в Україні методики управління та господарювання. Дані методики були порівняні з принципами розвитку лісового господарства провідних країн ЄС, що дало можливість визначити пріоритетні напрямки вдосконалення адміністративного управління лісовою галуззю в Україні.

06.73 Фінансова наука. Грошові та податкові теорії. Кредитно- фінансові інститути

06.02.24.0050/0224U000289

Нові геостратегічні загрози соціальній безпеці людини в умовах гібридної війни та шляхи їх запобігання: Заключний звіт/Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Керівник Варналій Захарій Степанович - ДР 0123U102713, УДК 336.01/.02; 339.7.01

70

Формування нових механізмів оперативного прийняття рішень з урахуванням реальних просторово-часових факторів в умовах сучасної гібридної війни проти України, шляхом створення макетів спеціалізованих (соціально-економічних) електронних карт на базі сучасної геоінформаційної системи ArcGIS і паспортів (соціально-економічних) окупованих територій (локальних і регіональних) для забезпечення соціальної безпеки людини за умов подолання наслідків тимчасової окупації територій та їх ревіталізації.

06.02.24.0051/0824U000204

Громницька Ірина Юріївна Управління ліквідністю банківської системи України в умовах циклічного розвитку економіки: Дис...Доктор філософії/ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 336.71

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретичних засад управління ліквідністю банківської системи та розробці методичних і практичних рекомендацій щодо вдосконалення

інструментарію управління ліквідністю банківської системи в умовах кредитного циклу, дослідженню природи кредитного циклу та його взаємозв'язку з ліквідністю банківської системи, формуванні концептуальних засад управління ліквідністю, визначено домінуючі фактори впливу на ліквідність банківської системи та виявленні трансмісійних каналів впливу ліквідності банківської системи на економічний розвиток, удосконаленню інструментарію антикризового управління ліквідністю банківської системи та узагальненню макропроденційних інструментів регулювання ліквідності банківської системи і визначення можливості їх застосування в Україні.

06.02.24.0052/0824U000228

Бурбан Олександр Вікторович Фінансове забезпечення сталого розвитку Північно-Західного регіону: Дис...Доктор філософії/ Луцький національний технічний університет - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 336.77.067.22; 339.72; 658.5; 658.012.2; 658.152/.153; 657; 311.216; 336.717.6

с. - Бібліогр.: назв

Удосконалено визначення поняття «фінансове забезпечення сталого розвитку регіону» як системи фінансово-економічних відносин, метою якої є розробка й реалізація ефективних фінансових механізмів та інструментів, спрямованих на безперервне генерування і перерозподіл необхідних фінансових ресурсів для реалізації стратегій, політик, програм, проектів, пов'язаних з реалізацією цілей сталого розвитку регіону з урахуванням пріоритетів

діяльності його адміністративно-територіальних одиниць нижчого рівня. Розроблено методичний підхід до обґрунтування базових положень стратегій фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів, який, на відміну від існуючих, базується на результатах багатокритеріальної оцінки рівнів їх фінансового забезпечення за цілями сталого розвитку, соціальним, економічним та екологічними компонентами, інтегральним індексом і дозволяє виділити пріоритетні напрями економіки регіонів для подальшого фінансування в рамках регіональних стратегій, проектів і програм. Обґрунтовано базові положення регіональної політики фінансового забезпечення сталого розвитку Північно-Західного регіону, яка спрямована на генерування додаткових доходів за рядом пріоритетних напрямів фінансового забезпечення (генерування додаткових доходів від комплексного природокористування, створення нових доданих вартостей у сфері поглибленої переробки, диверсифікація джерел фінансування, забезпечення прозорості бізнесу та фінансової спроможності бюджетів громад, впровадження системи комплексного моніторингу), за кожним з яких визначено основні завдання і ключові заходи. Запропоновано схему функціонування системи фінансового забезпечення сталого розвитку Північно-Західного регіону, внутрішнє середовище якої містить поєднання ряду елементів фінансування (традиційних і перспективних джерел фінансування, економічних інструментів залучення фінансових ресурсів, а також пов'язаних з ними форм і методів фінансування), передбачає відповідне адміністративно-управлінське забезпечення фінансування (включає суб'єкти прийняття рішень), функціональне забезпечення

фінансування (включає ключові процеси фінансування), організаційно-економічне забезпечення фінансування (набір норм і правил фінансування), а також інформаційно-аналітичне забезпечення (набір ключових індикаторів ефективності фінансування), що дозволить на виході отримати бажані результати фінансування. Розроблено модель генерування додаткових фінансових ресурсів для реалізації цілей сталого розвитку у Північно-Західному регіоні за рахунок стимулювання створення нових доданих вартостей у реальному секторі економіки, яка передбачає застосування ряду економічних стимулів прямої і непрямой дії для збільшення величини окремих елементів доданої вартості продукції реального сектору економіки регіону таким чином, щоб отримані явні і неявні результати переважали загальну суму понесених витрат на здійснення стимулюючих дій. Обґрунтовано підхід до формування Регіональної платформи підтримки рішень щодо фінансового забезпечення реалізації цілей сталого розвитку у Північно-Західному регіоні, а також розподілу функцій між її учасниками (державними інституціями, органами місцевого самоврядування, інститутами громадянського суспільства, суб'єктами господарювання, а також відповідними міжнародними інституціями і представниками бізнесу), що дозволить створити систему комплексного моніторингу фінансування реалізації цілей сталого розвитку на регіональному рівні. Розроблено підхід до формування інституту збалансування інтересів суб'єктів фінансово-економічного партнерства для реалізації регіональних стратегій, проектів, програм і заходів досягнення цілей сталого розвитку на регіональному рівні, в основі якого покладено схему узгодження

інтересів з урахуванням принципів взаємодоповнення і взаємовигідності, відкритості і прозорості, справедливості і рівності діяльності учасників фінансових відносин. Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості використання обґрунтованих у дисертації на прикладі Північно-Західного регіону України, зокрема Волинської та Рівненської областей, підходів до проведення багатокритеріальної оцінки, обґрунтування типів стратегій та вдосконалення системи фінансового забезпечення сталого розвитку для вирішення аналогічних проблем у сфері фінансового забезпечення сталого розвитку для сусідніх областей України – Львівської, Житомирської, Тернопільської, Хмельницької. Ключові слова: фінансове забезпечення, інвестиційне забезпечення, бюджетне фінансування, місцеві бюджети, фінансовий потенціал, інвестиції, інвестиційна привабливість, сталий розвиток, концепція сталого розвитку, сталий розвиток регіону, цілі сталого розвитку, регіон, території, Північно-Західний регіон України.

06.75 Економічні проблеми організації і управління господарством країни

06.02.24.0053/0224U000066

Домінанти управлінського обліку в умовах діджиталізації для забезпечення економічної безпеки України у воєнний і післявоєнний періоди: Заклучний звіт/Західноукраїнський національний університет; Керівник Задорожний Зеновій-Михайло Васильович - ДР

0123U101580, УДК 336.717.6; 658.012.2; 311.316,

118

Метою дослідження є розробка й удосконалення концептуальних теоретико-методологічних, організаційних та практичних положень управлінського обліку в умовах діджиталізації на основі новітньої облікової парадигми для забезпечення економічної безпеки України у воєнний та післявоєнний періоди.

06.02.24.0054/0824U000310

Помилуйко Євгенія Олександрівна
Фінансове забезпечення інноваційного розвитку в Україні: Дис...Доктор філософії/ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 330.322

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено розробленню теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення фінансового забезпечення інноваційного розвитку з урахуванням концепції сталого зростання та процесу євроінтеграції України. У контексті поданого дослідження інноваційний розвиток розглядається як структурний всебічний процес, який посідає важливе місце в усіх сферах суспільної діяльності та виступає важелем, здатним визначити пріоритетні напрями розвитку й ефективний вектор сталого економічного зростання.

06.02.24.0055/0824U000377

Панченко Ольга Дмитрівна
Розвиток управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах.: Дис...Доктор філософії/ Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 336.717.6; 658.012.2; 311.316

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена розвитку теоретикопрактичних положень управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних, методичних та практичних засад розвитку управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах у контексті реалізації концепції вартісноорієнтованого управління та посилення його аналітичної функції з урахуванням тенденцій діджиталізації. Об'єктом дослідження в дисертації є система управлінського обліку сільськогосподарських підприємств. Предметом – теоретичні, методичні та практичні засади управлінського обліку у сільськогосподарських підприємствах з урахуванням тенденцій діджиталізації та інформаційного забезпечення вартісноорієнтованого управління.

06.77 Економіка праці. Трудові ресурси

06.02.24.0056/0824U000121

Милянник Руслан Васильович
Формування та розвиток управлінських компетентностей в умовах цифрової економіки: Дис...Доктор філософії/ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 005; 007; 35; 658; 338; 331

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено результати критичного аналізу наукових праць українських та зарубіжних вчених, констатовано необхідність вибору Україною моделі випереджаючого економічного розвитку, в центрі якої перебуває людина цифрової доби, розвиток її потенціалу та ментального здоров'я. В цьому контексті виокремлено передумови розвитку інтелектуалізації індивідів, здатності соціоекономічних агентів до сприйняття загальноцивілізаційних надбань та аргументовано, що випереджаючий соціально-трудоий розвиток є способом адаптації до вимог європейського та національного ринку праці та імперативів повоєнного відновлення економіки України. Виходячи із концептуальних засад формування моделі випереджаючого економічного розвитку в Україні виокремлено вектори трансформації управлінських компетентностей, ціннісних орієнтирів та розбудови компетентнісної політики.

06.81 Економіка та організація підприємства. Керування підприємством

06.02.24.0057/0224U000240

Стратегія забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах нестабільності та глобальних флуктуацій: Заключний звіт/Державний торговельно-економічний університет; Керівник Зубко Тетяна Леонідівна - ДР 0121U109775, УДК 658

150

Обґрунтування методологічних засад та методичних підходів до розроблення та реалізації стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах нестабільності

06.02.24.0058/0824U000127

Чиняк Віталія Віталіївна Особливості функціонування та перспективи розвитку сектору гостинності в регіоні.: Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 332.122; 373.61; 339.138; 658.8

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційному дослідженні узагальнено теоретико-методологічні та емпірично-прикладні базиси вивчення особливостей функціонування, майбутніх перспектив розвитку та інтеграції сектору гостинності Закарпатської області на локальному, державному та глобальному рівнях в умовах критичних зламів та трансформаційних процесів. Простежено походження понятійно-термінологічного апарату наукової роботи, у розрізі розуміння та ідентифікації змістових складових компонентних частин основних дефініцій дослідження (такі ключові терміни як «індустрія гостинності», «туризм», «криза», «кластеризація» тощо), розглянуто різні їх визначення, а також окреслено теоретичні засади та передумови формування кластерних групувань сектору гостинності за варіативними показниками економічними діяльності. Як наслідок наукового аналізу літературних джерел, представлено огляд

наукових праць українських та зарубіжних вчених, у дослідження яких висвітлено окремі аспекти проблематики дисертації. В загальних рисах також досліджується спектр факторів, що впливають на розвиток сектору гостинності: надається загальна оцінка впливу нещодавніх та поточних криз, таких як пандемія хвороби COVID-19 та повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну, на сферу гостинності, визначаються економічні, соціальні, політичні, психологічні та технологічні наслідки. Зазначені теоретичні концептуальні особливості дозволили запропонувати кластеризацію готельних підприємств з використанням методів неконтрольованого машинного навчання для вивчення того, як закарпатські підприємства сектору гостинності реагували на початкову кризу глобальної пандемії. Адже саме кластеризація дозволить класифікувати готельні заклади (основних представників сфери, які першими постраждали від кризових явищ) на основі показників ефективності на групи з різною адаптаційною здатністю. Цей аналіз являє собою основу для розробки подальших стратегій, спрямованих на подолання поточних викликів, підвищення безпеки та відродження туризму в регіоні у післявоєнний період. Узагальнено, що систематичне дослідження динаміки кризи в секторі гостинності надає практичну інформацію щодо оптимізації ключової регіональної галузі, яка перебуває в складних умовах, та планування її сталого, стійкого майбутнього зростання.

06.02.24.0059/0824U000146

Тимченко Катерина Сергіївна
Формування інноваційної складової

реструктуризації виноробних підприємств.: Дис...Доктор філософії/Одеський національний економічний університет - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 33; 658.5; 658.5:330.341.1;
658.011.46; 373.61; 339.138; 658.8

с. - Бібліогр.: назв

У науковому дослідженні сформульовано та проілюстровано основні положення, висновки та рекомендації щодо удосконалення теоретико-методичних засад і розробки практичного інструментарію формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств. Систематизовано та удосконалено понятійно-категоріальний апарат щодо уточнення сутності поняття «реструктуризація підприємства». Розглянуто етапи еволюції концепції, упорядковано види, форми та методи реструктуризації підприємств, на цій основі сформовані певні моделі інноваційної реструктуризації для потреб виноробних підприємств, що спрощує підхід до реструктуризації цих підприємств. У дослідженні розглянуто кластер як сконцентровану за географічною ознакою групу конкурентних компаній, які виробляють диференційований продукт, але ведуть загальну стратегію за межами даного регіону та визначають вектор розвитку інститутів даної географічної території, визначено певні риси кластерної політики виноробних підприємств, зазначено, що створення кластеру є одним із перспективних напрямків інституціональних перетворень вітчизняного АПК в ситуації обмеженості коштів на підтримку. Розглянуто та запропоновано теоретичні підходи щодо формування інноваційної складової реструктуризації підприємства.

Узагальнено передумови формування методичного підходу до інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств шляхом створення регіонального кластеру, який є ефективним механізмом для створення сприятливого середовища для інноваційно-технологічного та інвестиційного розвитку регіональної економіки, інноваційної екосистеми, де взаємодія між різними учасниками підтримує інноваційний розвиток, визначено головні чинники формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств та інноваційно-технологічного розвитку регіональної економіки. Сформовано модель формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств та створення кластеру. Розроблено концептуальний підхід до формування інструментарію діагностики інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств. Запропоновано поетапно-структурований підхід до економічного діагностування та реструктуризації підприємств виробництва виноградних вин. Узагальнено та систематизовано макроекономічні тенденції розвитку виноробних підприємств в Україні в сучасних умовах, які враховують фактори зовнішнього середовища функціонування виноробних підприємств, що зумовлені наслідками військової агресії та фактори їх можливостей за допомогою матриці Дж-Вільсона, що дозволяє сформувати узагальнені передумови інноваційної реструктуризації виноробних підприємств. Проведено практична апробація методичного підходу до управління інноваційною реструктуризацією виноробних підприємств із застосуванням технологій кластерного аналізу для групування 27 виноробних підприємств Південного

регіону України за рівнем їх розвитку, сформовано схему, означено учасників, а також окреслено переваги від впровадження кластерного підходу при формуванні інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств. Проведене багатовимірне групування об'єктів даної сукупності підприємств виробництва виноградних вин Південного регіону України дозволило виділено 4 групи (кластера), відмінних один від одного за ключовими показниками інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності та розробити шкалу визначення рівня інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності. Здійснена імплементація теоретико-методичного підходу діагностики інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств за допомогою скоринг моделі, що надало можливість розрахувати інтегральний показник для виноробних підприємств за визначеними кластерами та оцінити рівень технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності. Запропоновано основні напрямки реструктуризації для виноробних підприємств, визначено ефект синергії виноробних підприємств, що дозволяє виноробним підприємствам використовувати запропонований підхід у своїй діяльності.

06.02.24.0060/0824U000150

Острянин Сергій Олександрович
Формування логістичної системи багатоканальної рекламної кампанії в умовах цифровізації: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 373.61; 339.138; 658.8

с. - Бібліогр.: назв

Острянин С.О. Формування логістичної системи багатоканальної рекламної кампанії в умовах цифровізації. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка». – Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпро, 2023. Дисертаційну роботу присвячено поглибленню теоретико-методичних основ дослідження формування логістичної системи багатоканальної рекламної кампанії в умовах цифровізації та визначення напрямків удосконалення моделювання логістичних систем багатоканальних рекламних кампаній. Зроблено висновок, що ефективність багатоканальної рекламної кампанії досягається за рахунок використання ефекту синергії та пошуку глобального оптимуму а також за рахунок забезпечення ефективної мережі інформаційних потоків логістичної системи кампанії. Зокрема, застосування каналів з різними моделями оплати за розміщення в них реклами та врахування різних механізмів впливу рекламних каналів дозволяють провадити дієві інтегровані рекламні кампанії. В умовах розвитку інформаційних технологій на противагу історично системній неефективності рекламного бюджетування запропоновано новий погляд на бюджетування рекламних кампаній як на більш широкий та системний процес, що включає моделювання впливу різних видів реклами, що дає можливість враховувати розподіл цієї ефективності під час бюджетування – інтегрований процес

керування рекламною на противагу ізольованому процесу бюджетування. На основі дослідження теоретичних засад рекламної діяльності розкрито та вдосконалено підходи до визначення реклами як необхідного інструменту керування поведінкою споживачів в інтересах підприємства за допомогою здійснення інформаційного впливу. Сформульовано авторське визначення рекламної кампанії як комплексу зв'язаних між собою комунікацій зі споживачами через велику кількість існуючих на сьогодні каналів передачі інформації споживачам. Відтак бюджетування рекламної кампанії – це невід'ємна частина кібернетичної системи взаємодії підприємства зі споживачами що може розглядатися лише в комплексі з керуванням рекламною компанією та її логістичною системою. Запропоновано авторську узагальнену кібернетичну модель рекламної кампанії, що дозволяє моделювати керування споживацькою активністю за допомогою багатоканальних рекламних кампаній, що включають в себе різні рекламні інструменти. Такий підхід дозволяє враховувати ефект синергії під час використання декількох рекламних каналів та надає базу для реалізації сучасних багатокрокових рекламних кампаній, що передбачають циклічний рух споживачів деяким маршрутом прийняття рішення та взаємодії з підприємством. Було запропоновано покроковий алгоритм побудови спеціальних реалізацій узагальненої кібернетичної моделі для моделювання керування багатоканальною рекламною компанією, що складається з визначення точок взаємодії зі споживачем, маршруту переміщення споживачів між цими точками взаємодії, рекламних інструментів в точках впливу, оцінки

параметрів отриманої моделі та застосування побудованої моделі для визначення оптимального розподілу бюджету між рекламними інструментами в часі, що забезпечуватиме максимізацію цільового показника рекламної кампанії. Вперше запропоновано узагальнену інтегровану модель керування рекламною діяльністю, що надає можливість моделювання спеціальних рекламних кампаній, враховуючи їх структуру використання різних рекламних каналів та послідовність їх впливу на прийняття споживачами рішення про покупку. Виконано дослідження впливу середовища, в якому проводиться рекламна кампанія, на її ефективність, зокрема сформовано авторське поняття «некерowanego фактору» та запропоновано спосіб включення впливу таких факторів до економіко-математичного моделювання рекламних кампаній. Проведено огляд та аналіз сучасних видів рекламних інструментів, зокрема залучення «інфлюенсерів». Вперше запропоновано підхід до економіко-математичного моделювання рекламних кампаній, що використовують «інфлюенсерів» для поширення рекламного повідомлення. Ключові слова: багатоканальна рекламна кампанія, логістична система, підприємство, бізнес-модель, цифрова трансформація, цифровий маркетинг, просування, маркетплейс, керування рекламним бюджетом, модель рекламного впливу, моделювання, оптимізація.

06.02.24.0061/0824U000146

Тимченко Катерина Сергіївна
Формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств.: Дис...Доктор філософії/
Одеський національний економічний університет - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 33; 658.5; 658.5:330.341.1;
658.011.46; 373.61; 339.138; 658.8

с. - Бібліогр.: назв

У науковому дослідженні сформульовано та проілюстровано основні положення, висновки та рекомендації щодо удосконалення теоретико-методичних засад і розробки практичного інструментарію формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств. Систематизовано та удосконалено понятійно-категоріальний апарат щодо уточнення сутності поняття «реструктуризація підприємства». Розглянуто етапи еволюції концепції, упорядковано види, форми та методи реструктуризації підприємств, на цій основі сформовані певні моделі інноваційної реструктуризації для потреб виноробних підприємств, що спрощує підхід до реструктуризації цих підприємств. У дослідженні розглянуто кластер як сконцентровану за географічною ознакою групу конкурентних компаній, які виробляють диференційований продукт, але ведуть загальну стратегію за межами даного регіону та визначають вектор розвитку інститутів даної географічної території, визначено певні риси кластерної політики виноробних підприємств, зазначено, що створення кластеру є одним із перспективних напрямків інституціональних перетворень вітчизняного АПК в ситуації обмеженості коштів на підтримку. Розглянуто та запропоновано теоретичні підходи щодо формування інноваційної складової реструктуризації підприємства. Узагальнено передумови формування методичного підходу до інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств шляхом створення регіонального кластеру, який є

ефективним механізмом для створення сприятливого середовища для інноваційно-технологічного та інвестиційного розвитку регіональної економіки, інноваційної екосистеми, де взаємодія між різними учасниками підтримує інноваційний розвиток, визначено головні чинники формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств та інноваційно-технологічного розвитку регіональної економіки. Сформовано модель формування інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств та створення кластеру. Розроблено концептуальний підхід до формування інструментарію діагностики інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств. Запропоновано поетапно-структурований підхід до економічного діагностування та реструктуризації підприємств виробництва винограду та вин. Узагальнено та систематизовано макроекономічні тенденції розвитку виноробних підприємств в Україні в сучасних умовах, які враховують фактори зовнішнього середовища функціонування виноробних підприємств, що зумовлені наслідками військової агресії та фактори їх можливостей за допомогою матриці Дж-Вільсона, що дозволяє сформулювати узагальнені передумови інноваційної реструктуризації виноробних підприємств. Проведено практичну апробацію методичного підходу до управління інноваційною реструктуризацією виноробних підприємств із застосуванням технологій кластерного аналізу для групування 27 виноробних підприємств Південного регіону України за рівнем їх розвитку, сформовано схему, означено учасників, а також окреслено переваги від впровадження кластерного підходу при формуванні інноваційної складової

реструктуризації виноробних підприємств. Проведене багатовимірне групування об'єктів даної сукупності підприємств виробництва винограду та вин Південного регіону України дозволило виділити 4 групи (кластера), відмінних один від одного за ключовими показниками інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності та розробити шкалу визначення рівня інноваційно-технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності. Здійснена імплементація теоретико-методичного підходу діагностики інноваційної складової реструктуризації виноробних підприємств за допомогою скоринг моделі, що надало можливість розрахувати інтегральний показник для виноробних підприємств за визначеними кластерами та оцінити рівень технологічного розвитку, фінансової стійкості та ринкової потужності. Запропоновано основні напрямки реструктуризації для виноробних підприємств, визначено ефект синергії виноробних підприємств, що дозволяє виноробним підприємствам використовувати запропонований підхід у своїй діяльності.

06.92 Економічна безпека

06.02.24.0062/0224U000066

Домінанти управлінського обліку в умовах діджиталізації для забезпечення економічної безпеки України у воєнний і післявоєнний періоди: Заключний звіт/Західноукраїнський національний університет; Керівник Задорожний Зеновій-Михайло Васильович - ДР 0123U101580, УДК 336.717.6; 658.012.2; 311.316,

Метою дослідження є розробка й удосконалення концептуальних теоретико-методологічних, організаційних та практичних положень управлінського обліку в умовах діджиталізації на основі новітньої облікової парадигми для забезпечення економічної безпеки України у воєнний та післявоєнний періоди.

10 ДЕРЖАВА ТА ПРАВО.

ЮРИДИЧНІ НАУКИ УДК 34

10 ДЕРЖАВА ТА ПРАВО. ЮРИДИЧНІ НАУКИ УДК 34

10.02.24.0063/0224U000154

Взаємодія правової держави, громадянського суспільства та особи: правові аспекти, практичні реалії, прогностичні зміни: Заключний звіт/Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України; Керівник Шакун Василь Іванович - ДР 0121U100150, УДК , 342.72/73, 342.7, 342.1

299

Визначення перспективних напрямів удосконалення взаємодії громадянського суспільства, правової держави та особи в умовах сучасних викликів та тенденцій соціального розвитку

10.02.24.0064/0224U000151

Науково-експертне забезпечення нормативно-правової діяльності органів державної влади в період відновлення України та виконання зобов'язань з набуття членства в Європейському Союзі: Заключний звіт/Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України; Керівник Колодій Анатолій Миколайович - ДР 0122U201754, УДК , 32.001(091); 340.1(091), 342.7, 342.78, 342.72/73, 342.7

105

Науково-експертне забезпечення нормативно-правової діяльності органів державної влади в період відновлення України від наслідків війни та на шляху набуття членства в Європейському Союзі на основі юридичного прогнозування та підвищення якості нормативно-правових актів, їхньої змістової обґрунтованості.

10.02.24.0065/0824U000093

Надточієва Анна Петрівна Суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень: Дис...Доктор філософії/Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету "Одеська юридична академія" - Захищена; 1--0.2024

УДК: ; 343.2/.7; 343.9; 343.8

с. - Бібліогр.: назв

Надточієва А.П. Суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Київський університет інтелектуальної власності та

права Національного університету «Одеська юридична академія», Київ, 2023. У дисертаційному дослідженні здійснено системну наукову розробку теоретичних та прикладних проблем визначення суб'єктів кримінальних корупційних правопорушень, яка включає встановлення сутності та змісту поняття «суб'єкт кримінального корупційного правопорушення», як елементу складу корупційного кримінального правопорушення, ознак таких суб'єктів, їх класифікацію, проблем кваліфікації незаконних дій окремих суб'єктів означеного виду кримінальних правопорушень та на цій основі визначення перспектив розширення кола названих суб'єктів. В результаті здійснення наукового пошуку отримано висновки, пропозиції та рекомендації, котрі у комплексі формують нове бачення актуального та своєчасного вирішення окресленого у дисертації наукового завдання. Ретроспективний аналіз законодавства щодо протидії корупції дозволив встановити періодичність його розвитку, ідентифікатором якого стала категорія «суб'єкт корупційних правопорушень». Передумовами формування періодів визначено стан накопичення знань про феномен корупції, як явища правової дійсності, усвідомлення деструктивності, шкідливості та протиправності. Перший період (Київської держави до 1918 року) характеризується відсутністю традиційного розуміння корупції як злочину. Другий період (радянський з 1918 року по 1991 рік) відзначився, на початковому етапі, встановленням кримінальної відповідальності за хабарництво, як форми корупційних діянь в Декреті «Про хабарництво». Третій період – перехідний пострадянський (з моменту проголошення незалежності України по

2012 рік) характеризується з встановленням в законодавстві єдиної термінології, котра позначала суб'єктів корупційних правопорушень («службова особа» та «посадова особа»), започаткуванням реформ, ґрунтом для яких стала ратифікація низки міжнародних актів та ініціатив, спрямованих на формування прозорості діяльності центральних органів виконавчої влади, а також партнерства із громадянським суспільством. На четвертому етапі – сучасний (з 2012 року по теперішній час), початок якого ознаменувала так звана «антикорупційна реформа», було утворено низку антикорупційних інституцій, взято політичний курс на повноцінне членство до європейського співтовариства. Наслідком цього стало здійснення диверсифікації, суб'єктів корупційних правопорушень, кримінальної відповідальності в публічній та непублічній сферах, розширення кола суб'єктів корупційних кримінальних правопорушень і правопорушень пов'язаних з корупцією та відповідальності за них, імплементація положень міжнародних конвенцій щодо боротьби з корупцією у національне законодавство. Аналіз наукового доробку вітчизняних вчених у напрямку поняття, сутності та змісту корупції, відповідальності за неї, дозволив усвідомити необхідність формування консолідованого галузевого поблокового підходу до категорії «суб'єкт корупційних кримінальних правопорушень». Такий підхід дозволить врахувати сутнісні змістовні характеристики усього спектру протиправних діянь, котрі входять до поняття «корупція», сформуванню єдиного підходу до виділення «корупційних кримінальних правопорушень», кваліфікацію таких правопорушень,

охарактеризувати «суб'єктів кримінальних корупційних правопорушень», а також особливості їх притягнення до кримінальної відповідальності, та на цій основі запропонувати зміни до діючого закону про кримінальну відповідальність. Наведене опосередкувало оригінальність висхідної ідеї даного дисертаційного дослідження.

10.02.24.0066/0524U000008

Коруц Уляна Зіновіївна Заборона пропаганди війни у сучасному міжнародному праві: Дис... Доктор юридичних наук/ Національний авіаційний університет - Захищена; 1-- 0.2024

УДК: ; 343.3/.7; 341; 001;

с. - Бібліогр.: назв

Сформульовано концептуальні положення і висновки, що мають наукову новизну і є особистим внеском автора в дослідження заборони пропаганди війни. Запропоновано власну періодизацію розвитку історіографії пропаганди війни, в межах якої виокремлено її основні етапи. Обґрунтовано методологічний інструментарій дослідження феномена пропаганди війни, який полягає у застосуванні методології наукового пізнання, заснованої на поєднанні загальноправових, спеціально правових (методологія науки кримінального права) та психолого-правових методах. Подано концептуальне бачення дворівневої структури пропаганди війни, що передбачає наявність сукупності взаємообумовлених елементів, які розкривають розуміння пропаганди війни: перший рівень передбачає запобігання пропаганді війни, другий

рівень націлений безпосередньо на усунення самої пропаганди війни. Обидва нормативно закріплені у ч. 1 ст. 20 та у ч. 2 ст. 20 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (МПГПП). Пропаганда війни розуміється автором як поширення в будь-якій формі поглядів, фактів, аргументів та інших відомостей, зокрема завідомо неправдивих, розпалювання внутрішньо- та зовнішньодержавної расової, релігійної, національної ворожнечі, що має на меті заклики та підбурювання до здійснення воєнних конфліктів або агресивної війни. Визначено змістовне наповнення пропаганди війни, яке передбачає наявність сукупності таких взаємообумовлених елементів, як: підбурювання до війни або агресивних дій; ізоляція громадян від будь-яких контактів із зовнішнім світом; замовчування та викривлення діяльності міжнародних установ на користь миру; створення перешкод для отримання інформації про думку інших держав. Доведено, що норми, які стосуються заборони пропаганди війни, спрямованої на пряме та громадське підбурювання до ворожнечі чи насильства, є нормами загального міжнародного права, що покладають зобов'язання на держави. І саме такі норми накладають позитивні зобов'язання erga omnes на заборону пропаганди війни. А відтак, внесення застережень до них і відхилення від них унеможливаються. Виокремлено чотири аспекти щодо мови ненависті та ворожнечі: поширення ідей, заснованих на расовій нерівності; поширення ідей, заснованих на расовій ненависті; підбурювання до расової дискримінації; підбурювання до актів, спрямованих проти будь-якої раси чи групи осіб іншого кольору шкіри або етнічного походження, а також надання будь-якої допомоги для проведення расистської

діяльності, зокрема її фінансування. Окреслено ключові елементи для визначення сутності мови ворожнечі, а саме: умисел, підбурювання й осуджені результати. Елемент пропаганди можна розуміти як вимогу щодо умислу, тобто вона охоплює лише заяви, зроблені з наміром розпалити ворожнечу. Заяви, зроблені з наміром підбурювати інших до ненависті, необхідно сприймати як мову ворожнечі. Обґрунтовано, що підбурювання є елементом пропаганди війни та взаємопов'язаним з нею поняттям. Вбачається, що вирішальним і відмінним елементом підбурювання є намір підбурювати інших до ворожості чи насильства. Запропоновано внести пряме і публічне підбурювання до агресії до переліку злочинів Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Визначено основні аспекти практики міжнародних військових трибуналів, коли пропаганда війни розуміється і як сукупність дій щодо підбурювання до воєнних дій чи геноциду, і як прямі заклики щодо конкретних злочинних дій проти конкретних осіб, і як пропагування расової, національної чи ментальної домінації однієї народності, групи осіб над іншою; пропаганда війни визнається і як закінчений злочин, і як незакінчений злочин без прямих негативних суспільних наслідків, але у випадку незакінченого злочину міжнародна практика розробила концепцію невідворотності та неможливості уникнення покарання. Отримали подальшого розвитку положення про те, що на міжнародному рівні й досі не вироблена універсальна правова конструкція у формі нормативно-правового акта, який містить загальне й обов'язкове для всіх держав визначення пропаганди та її негативних явищ. Вирішення зазначеного питання перебуває у площині реалізації спільних

міждержавних механізмів укладання багатосторонніх та двосторонніх міжнародно-правових договорів. А тому важливо враховувати світовий досвід як держав, так і міжнародних організацій, наприклад, Європейського Союзу; положення, що відносини в сфері заборони пропаганди війни слід сприймати значно ширше, ніж суто кримінально каране діяння. Пропаганда війни перетворюється на стійкий інструмент ведення війни, а тому доцільно проводити упереджуючий аналіз та правове моделювання пошуку нових ефективних механізмів кримінального переслідування за такий вид злочину, навіть із можливістю його родової диверсифікації

10.01 Загальні питання

10.02.24.0067/0824U000133

Залєвський Владислав Едуардович
Адміністративно-процесуальне регулювання у сфері земельних відносин: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 342.9; 34

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації, використовуючи сучасні наукові методи та підходи, досліджено актуальні теоретичні та практично-прикладні аспекти адміністративно-процесуального регулювання земельних відносин. У дисертаційному дослідженні показано, що адміністративно-правове регулювання є властивим для тієї частини земельних відносин, які виникають та реалізуються у процесі реалізації владних повноважень стосовно земельних ресурсів органами виконавчої влади та

органів місцевого самоврядування, які виступають їх власниками. Адміністративно-процесуальна форма у сфері земельних відносин у дисертаційному дослідженні розглядається як формально (нормативно) визначена послідовність актів реалізації матеріальних правових норм, що обумовлює досягнення цілей адміністративно-правового регулювання у сфері земельних відносин. У межах дослідження адміністративно-процесуальної форми реалізації владних повноважень у сфері земельних відносин виділено дві її різновиди, які є властивими діяльності органів виконавчої влади та діяльності органів місцевого самоврядування. При розгляді видової різноманітності адміністративних проваджень у сфері земельних відносин за основу узято їх поділ на юрисдикційні та неюрисдикційні. До юрисдикційних віднесено провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері земельних відносин, провадження щодо припинення користування земельною ділянкою, яка використовується із порушеннями земельного законодавства та провадження щодо вирішення земельних спорів в адміністративному порядку. У контексті дослідження неюрисдикційних проваджень показано, що для управлінських адміністративних проваджень у сфері земельних відносин є характерною складна, інтегральна структура, елементи якої представляють собою окремі адміністративні провадження, які можна називати «субпровадженнями». Як окремий різновид управлінських адміністративних проваджень у сфері земельних відносин виділене циклічне багаторівневе адміністративне провадження з реституційним елементом. При розгляді сервісних адміністративних проваджень у сфері земельних відносин показано, що

вони можуть виступати як самостійні провадження із власною процесуальною метою, як, наприклад, провадження із консервації земель або провадження зі зміни цільового призначення земельної ділянки або бути включені у структуру інтегральних (комплексних) проваджень вищого рівня. У структурі інтегральних проваджень як управлінського так і сервісного характеру виділено низку видів адміністративних проваджень, які не мають самостійного значення у відриві від процесуальної мети інтегрального (комплексного) провадження, але є необхідними для досягнення зазначеної процесуальної мети. Окрему увагу у дисертаційному дослідженні приділено корупційним ризикам в адміністративних провадженнях у сфері земельних відносин. Зокрема показано, що управлінським адміністративним провадженням у сфері земельних відносин є властивим високий корупційний ризик, пов'язаний, поряд з іншим і з недоліками відповідного адміністративно-процесуального регулювання. У контексті дослідження юрисдикційних адміністративних проваджень у сфері земельних відносин, поряд з іншим показано, що адміністративно-деліктні провадження у сфері земельних відносин є окремим проявом застосування методу деліктного регулювання. У процесі дослідження юрисдикційних адміністративних проваджень виявлено, що специфіка процесуальної конструкції провадження щодо припинення права користування земельною ділянкою полягає в тому, що воно починається як провадження із застосування заходів адміністративного припинення, а закінчуватись може як провадження у справі про адміністративне правопорушення, а потім й провадження щодо припинення права користування земельною ділянкою.

Дослідження адміністративних проваджень щодо вирішення земельних спорів здійснюється з позицій розуміння земельного спору як конфлікту між суб'єктами земельних прав стосовно їх реалізації, обумовлений різницею правових позицій таких суб'єктів стосовно змісту та обсягу таких прав, і який не може бути вирішений без залучення суб'єкта владних повноважень, а саме суду або органу місцевого самоврядування. У межах дослідження згаданого провадження також показано, що місцеві ради, у межах наданих їм законом повноважень, самостійно розробляють та приймають порядки вирішення земельних спорів з урахуванням відповідних положень ЗКУ у межах наданих їм повноважень. У контексті дослідження структури адміністративного провадження щодо вирішення земельних спорів встановлено, що у разі оскарження рішення щодо вирішення земельного спору у суді, відповідне адміністративне провадження переривається, оскільки процесуальної мети такого провадження не досягнуто, і переходить у площину провадження судового. У разі визнання такого рішення правомірним, адміністративне провадження завершується. У разі визнання рішення неправомірним та його скасування, адміністративне провадження залишається незакінченим і втрачає своє значення.

10.02.24.0068/0824U000345

Бурченко Юлія Василівна
Адміністративна відповідальність за порушення правил карантину:
Дис...Доктор філософії/ Національний університет водного господарства та природокористування - Захищена; 1.-
0.2024

УДК: 340.12

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено розкриттю сутності та механізму притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину та обґрунтуванню основних ідей удосконалення цього правового інституту. На основі проведеного аналізу історичних та наукових джерел з'ясовано, що боротьба людства з інфекційними хворобами почалася з давніх часів, зокрема, відомості про перші епідемії знаходимо ще в літописах періоду Київської Русі. Із здобуттям Україною незалежності відбувається криміналізація порушення правил боротьби з епідеміями у кримінальному законодавстві України. Інститут адміністративної відповідальності за порушення правил карантину виникає в умовах світової пандемії COVID-19 (2019 рік). Проаналізувавши наукові підходи до визначення поняття адміністративної відповідальності та її ознак, запропоновано розглядати під адміністративною відповідальністю за порушення правил карантину праввідносини, що виникають в результаті порушення встановлених законодавством України адміністративних та медико-санітарних заходів між органами адміністративної юрисдикції (від держави) та правопорушником і знаходять свій вираз у застосуванні адміністративних стягнень з метою припинення правопорушення, а також попередження поширення інфекційних хвороб та стимулювання позитивної поведінки. Окрему увагу приділено характеристиці складу адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 44-3 КУпАП. Уточнено положення про об'єкт,

об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону адміністративного правопорушення щодо порушення правил карантину. Запропоновано розглядати під безпосереднім об'єктом суспільні відносини у сфері забезпечення індивідуального і громадського здоров'я населення щодо запобігання поширенню інфекційних хвороб. На основі аналізу наукових та практичних джерел обґрунтовано юрисдикційні повноваження органів, уповноважених притягувати до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину. Підкреслено важливу роль суду у цьому процесі з огляду на особливий охоронюваний об'єкт (здоров'я населення), складність кваліфікації через бланкетну будову диспозиції та високий розмір штрафів як вид стягнення. Встановлено, що процесуальний порядок притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину може бути судовим (за ч. 1 статті 44-3 КУпАП) та адміністративним (за ч. 2 статті 44-3 КУпАП). На підставі аналізу судової практики визначено проблемні аспекти, з якими найчастіше зіштовхуються судді: неправильне посилення на норму, що порушена протиправною поведінкою; формальний підхід до процесу доказування та як наслідок недостатність доказів; неправильне встановлення суб'єкта відповідальності, що виявляється на стадії встановлення обставин справи. Особливу увагу акцентовано на помилках, що допускаються на стадії складання протоколів про адміністративну відповідальність, яка має визначальне значення для подальшого розгляду та вирішення справи. Охарактеризовано особливості нормативного закріплення карантину в зарубіжних державах, яке зазвичай відбувається на рівні законів

уже існуючих (Німеччина, Франція, Австрія) або спеціально-прийнятих (Італія, Велика Британія), тоді як конкретні правила деталізуються в указах адміністративних органів, які виконують функції у сфері охорони здоров'я (Німеччина, Франція, Австрія, США). Визначено перспективні напрями його застосування в Україні. Комплексне вивчення сучасного стану притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину дозволило узагальнити проблемні аспекти досліджуваного інституту. Виділено такі основні напрями удосконалення інституту адміністративної відповідальності за порушення правил карантину: 1. Нормативно-правовий напрям стосується внесення змін до чинного законодавства з метою покращення інституту адміністративної відповідальності загалом та щодо правил карантину, зокрема. 2. Інституційний напрям передбачає оптимізацію та законодавче забезпечення органів (посадових осіб), уповноважених розглядати та складати протоколи за статтею 44-3 КУпАП. 3. Процесуальний напрям окреслює зміни у провадженні у справах про адміністративні правопорушення. Запропоновано спростити порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення щодо порушення правил карантину. 4. Правозастосовний напрям стосується практичної діяльності органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення щодо правил карантину. Запропоновано створити алгоритми дій для органів, уповноважених притягувати до адміністративної відповідальності за порушення правил карантину з метою мінімізації їх помилок на практиці. 5. Інформаційний напрям передбачає створення інформаційного простору та

належних умов для взаємодії між державними органами, експертами, лікарями та населенням. Йдеться насамперед про запровадження спільних комунікаційних платформ з залученням засобів масової інформації з метою достовірного та різнобічного інформування населення.

10.07 Загальна теорія держави і права

10.02.24.0069/0824U000214

Товпи́га Лі́на Микола́ївна Діяльність поліції: порівняльно-правове дослідження: Дис...Доктор філософії/ Національна академія внутрішніх справ - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 340.1; 321.01; 340.5

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2023. Дисертація є комплексним порівняльно-правовим дослідженням діяльності поліції, що враховує особливості її сучасної організації та функціонування в різних країнах, у якому обґрунтовано низку теоретичних положень, висновків і надано пропозиції з удосконалення правової бази діяльності поліції в Україні. Проаналізовано стан наукового розроблення і систематизовано історіографію теоретико-правових досліджень діяльності поліції. Висвітлено аспекти дослідження засад діяльності поліції в дисертаційних, монографічних і навчально-наукових працях сучасних фахівців у галузях теорії держави та права, адміністративного права, кримінального права, а також

міжнародних юридичних наук. Визначено й обґрунтовано методологічні засоби порівняльно-правового осмислення проблематики діяльності поліції, де провідними визначено компаративний підхід, порівняльно-правовий та історико-правовий методи, а також системно-структурний, діяльнісний, герменевтичний підходи й прогностичний метод. Переосмислено наукову періодизацію генези діяльності поліції у світі та Україні шляхом обґрунтування авторської позиції щодо головних історичних етапів її становлення та розвитку. Окреслення ключових аспектів становлення діяльності поліції в досліджуваних країнах та Україні засвідчує, що цей процес відбувався від окремого до загального. Діяльність поліції на різних історичних етапах постійно знаходилася в процесі реформування та вдосконалення. З огляду на зазначене, виокремлено п'ять окремих етапів становлення та розвитку діяльності поліції, кожному з яких притаманні певні особливості.

10.02.24.0070/0824U000214

Товпи́га Лі́на Микола́ївна Діяльність поліції: порівняльно-правове дослідження: Дис...Доктор філософії/ Національна академія внутрішніх справ - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 340.1; 321.01; 340.5

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2023. Дисертація є комплексним порівняльно-правовим дослідженням діяльності поліції, що враховує

особливості її сучасної організації та функціонування в різних країнах, у якому обґрунтовано низку теоретичних положень, висновків і надано пропозиції з удосконалення правової бази діяльності поліції в Україні. Проаналізовано стан наукового розроблення і систематизовано історіографію теоретико-правових досліджень діяльності поліції. Висвітлено аспекти дослідження засад діяльності поліції в дисертаційних, монографічних і навчально-наукових працях сучасних фахівців у галузях теорії держави та права, адміністративного права, кримінального права, а також міжнародних юридичних наук. Визначено й обґрунтовано методологічні засоби порівняльно-правового осмислення проблематики діяльності поліції, де провідними визначено компаративний підхід, порівняльно-правовий та історико-правовий методи, а також системно-структурний, діяльнісний, герменевтичний підходи й прогностичний метод. Переосмислено наукову періодизацію генези діяльності поліції у світі та Україні шляхом обґрунтування авторської позиції щодо головних історичних етапів її становлення та розвитку. Окреслення ключових аспектів становлення діяльності поліції в досліджуваних країнах та Україні засвідчує, що цей процес відбувався від окремого до загального. Діяльність поліції на різних історичних етапах постійно знаходилася в процесі реформування та вдосконалення. З огляду на зазначене, виокремлено п'ять окремих етапів становлення та розвитку діяльності поліції, кожному з яких притаманні певні особливості.

10.02.24.0071/0824U000266

Мережко Сергій Іванович Формування та реалізація державної політики протидії корупції: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 342; 340.1; 321.01

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації показано, що в українському законодавстві корупція визначається як використання особами уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування наданих їм службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей для одержання неправомірної вигоди. Таким чином, законодавчо визначено, що корупція може існувати виключно в публічному секторі. У дисертації доведено, що концептуальне розходження між індивідуальною та інституційною корупцією зазвичай супроводжується твердженням про те, що логіка перекладання відповідальності на людей за корупцію для розподілу відповідальності і винності недоречна. Відповідно, необхідний інституційний підхід, оскільки в більшості випадків корупційні практики настільки вкоренилися в політичній культурі, що їх важко обговорювати з точки зору відповідальності окремих агентів. Навпаки, якщо інституційну корупцію можна пояснити в основному, виходячи з інституційних особливостей і механізмів, що забезпечують основу, на якій діють посадові особи, то практичне значення полягає в тому, що для усунення корупції слід звертати увагу на передісторію і структурні умови, а не визначати відповідальних за корупційні дії. За результатами проведеного дослідження визначено кілька антикорупційних

стратегій, які можна вважати ефективними для нашої країни. Проте у дисертації показано, що жодний із трьох підходів сам по собі не може бути достатнім. Ефективна антикорупційна стратегія повинна використовувати всі три підходи і передбачати: розробку та впровадження антикорупційної нормативно-правової бази і створення антикорупційних структур як на національному рівні, так і на рівні окремих організацій і відомств; упровадження принципів і культури належного врядування в діяльність органів публічної влади; проведення структурних реформ, спрямованих на усунення недоліків в економічній політиці й інститутах ринкової економіки. Доведено необхідність залучення громадськості до вирішення питань профілактики та виявлення корупції. З огляду на це показано, що антикорупційна політика на місцевому рівні повинна спиратися на громадсько-мережеву модель боротьби з корупцією. Центром пропонованої моделі є громадська антикорупційна мережа, яка формується з представників громадських організацій, що представляють інтереси своїх громад у боротьбі з корупцією насамперед на місцевому рівні.

10.02.24.0072/0824U000303

Грезіна Олена Миколаївна Захист прав учасників освітнього процесу: загальнотеоретичне та компаративне дослідження: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Одеська юридична академія" - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 340.1;340.11;340.116

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» - Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. Дисертація є першим у науці загальної теорії права спеціальним цілісним загальнотеоретичним та порівняльно-правовим дослідженням проблеми захисту прав учасників освітнього процесу в правовій сфері. У роботі представлено низку авторських понять, концепцій, ідей та висновків які характеризуються науковою новизною. В дисертаційному дослідженні автором розв'язано наукову проблему захисту прав учасників освітнього процесу в Україні в контексті міжнародного досвіду, що включає проведення комплексного загальнотеоретичного компаративного дослідження, аналіз наукових праць, а також практичних проблем реалізації, захисту учасників освітнього процесу. Визначено наукові поняття та категорії за темою дослідження, обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства, яке регулює захист прав учасників освітнього процесу. Визначено методологічний інструментарій дослідження, застосування якого допомогло проаналізувати правову природу та сутність захисту прав учасників освітнього процесу. В основі методології дослідження захисту прав учасників освітнього процесу лежать принципи, які сприяють системності та обґрунтованості наукового аналізу, зокрема: об'єктивності, детермінізму, раціональності, історизму, монізму. З урахуванням особливостей цілей, завдань, об'єкта, предмета дисертаційного дослідження, для більш повного розкриття змісту його теми використовувалися такі групи методів: філософські, загальнонаукові та спеціальні методи. При здійсненні

загальнотеоретичного дослідження захисту прав учасників освітнього процесу використовувався компаративістський, антропологічний, аксіологічний, герменевтичний, цивілізаційний, синкретичний, технологічний, інноваційний підходи. Виокремлено гарантії та механізм реалізації захисту прав учасників освітнього процесу. Дослідження підкреслило важливість розробки систематичного підходу до класифікації цих гарантії, враховуючи різноманітні аспекти та потреби учасників освітнього процесу. В роботі обґрунтовано необхідність внесення змін до законодавства для більш широкого охоплення всіх осіб, незалежно від віку, та гарантування їм безпеки та захисту від будь-яких форм цькування чи насильства. Визначено, що систематичний аналіз правових конфліктів дозволяє розробляти ефективні стратегії реагування та впроваджувати проактивні заходи безпеки. Запропоновано виокремити різні види конфліктів в освітньому процесі, такі як «діяльнісний конфлікт», «конфлікт поведінки», «реляційні конфлікти», «мотиваційні конфлікти», «конфлікти, що виникають внаслідок недостатньої організації навчального процесу в закладах освіти», «конфлікти взаємодії між учасниками освітнього процесу» та інші. В цілому, висвітлюється складність та значущість правових конфліктів в освіті, підкреслюючи необхідність ефективних стратегій їх вирішення та запобігання. Досліджено проблеми, з якими можуть стикатися освітні омбудсмени, такі як скарги на дискримінацію, фізичне та психологічне насильство та обмежений доступ до освіти. Запропоновано законодавчі ініціативи для розширення впливу освітнього омбудсмена, включаючи право виносити обов'язкові

рішення та представництво урядовим та законодавчим органам. Освітній омбудсмен в Україні визначається як ключовий інструмент для захисту прав та покращення якості освіти, зокрема завдяки впровадженню найкращих практик з міжнародного досвіду.

10.11 Історія політичних і правових вчень

10.02.24.0073/0224U000151

Науково-експертне забезпечення нормативно-правової діяльності органів державної влади в період відновлення України та виконання зобов'язань з набуття членства в Європейському Союзі: Заключний звіт/Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України; Керівник Колодій Анатолій Миколайович - ДР 0122U201754, УДК , 32.001(091); 340.1(091), 342.7, 342.78, 342.72/73, 342.7

105

Науково-експертне забезпечення нормативно-правової діяльності органів державної влади в період відновлення України від наслідків війни та на шляху набуття членства в Європейському Союзі на основі юридичного прогнозування та підвищення якості нормативно-правових актів, їхньої змістової обґрунтованості.

10.15 Державне (конституційне) право і управління

10.02.24.0074/0224U000151

Науково-експертне забезпечення нормативно-правової діяльності органів державної влади в період відновлення України та виконання зобов'язань з набуття членства в Європейському Союзі: Заключний звіт/Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України; Керівник Колодій Анатолій Миколайович - ДР 0122U201754, УДК , 32.001(091); 340.1(091), 342.7, 342.78, 342.72/73, 342.7

105

Науково-експертне забезпечення нормативно-правової діяльності органів державної влади в період відновлення України від наслідків війни та на шляху набуття членства в Європейському Союзі на основі юридичного прогнозування та підвищення якості нормативно-правових актів, їхньої змістової обґрунтованості.

10.02.24.0075/0224U000151

Науково-експертне забезпечення нормативно-правової діяльності органів державної влади в період відновлення України та виконання зобов'язань з набуття членства в Європейському Союзі: Заключний звіт/Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України; Керівник Колодій Анатолій Миколайович - ДР 0122U201754, УДК , 32.001(091); 340.1(091), 342.7, 342.78, 342.72/73, 342.7

105

Науково-експертне забезпечення нормативно-правової діяльності органів державної влади в період відновлення

України від наслідків війни та на шляху набуття членства в Європейському Союзі на основі юридичного прогнозування та підвищення якості нормативно-правових актів, їхньої змістової обґрунтованості.

10.02.24.0076/0224U000154

Взаємодія правової держави, громадянського суспільства та особи: правові аспекти, практичні реалії, прогностичні зміни: Заключний звіт/Науково-дослідний інститут правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України; Керівник Шакун Василь Іванович - ДР 0121U100150, УДК , 342.72/73, 342.7, 342.1

299

Визначення перспективних напрямів удосконалення взаємодії громадянського суспільства, правової держави та особи в умовах сучасних викликів та тенденцій соціального розвитку

10.02.24.0077/0824U000035

Продан Вікторія Іванівна Конституційно-правове регулювання права на освіту: вітчизняний досвід та зарубіжна практика.: Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 342.7; 342.76; 342

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення та подано нове науково-обґрунтоване вирішення проблематики конституційно-правового регулювання освіти в умовах кризових

ситуацій в Україні та зарубіжних державах. Встановлено, що термін «освіта» може бути застосований до первісних культур лише в значенні інкультурації, яка є процесом із передачі культури. Наведено авторське розуміння освіти як ціннісної парадигми, зокрема як процесу розвитку особистості, що передбачає навчання та виховання, містить в собі передачу знань, розвиток моральних цінностей, стимулювання креативності та самовираження, а також формування глибокого розуміння себе, суспільства та навколишнього середовища. Сформульовано розуміння дефініції «освіти як основоположного права», а саме як універсального та невід'ємного права кожної людини на здобуття знань, навичок та компетентностей, розвиток власної особистості у відповідності до індивідуальних потреб та можливостей у дусі доступної, якісної, справедливої та рівної освіти на всіх ступенях з метою сприяння особистому, громадянському та державному розвитку, культурній різноманітності та соціальній інтеграції. Запропоновано під гарантіями права на освіту розуміти сукупність юридичних, соціальних та інституційних засобів і умов, які забезпечують реалізацію, захист та збереження права кожної особи на доступ до якісної освіти виключаючи будь які дискримінаційні прояви та перешкоди. Ці гарантії можуть включати нормативно-правові акти, програми, механізми фінансування, соціальні і культурні умови, які сприяють вільному і повному розвитку особистості через освіту. Встановлено, що під кореляцією нормативно-правових гарантій та обмежень права на освіту слід розуміти взаємозв'язок та взаємодію між законодавчими та іншими правовими нормами, які забезпечують право на освіту, і нормами, які встановлюють

обмеження або умови для здійснення цього права. Диференційовано обмеження у праві на освіту на наступні групи: 1) Обмеження–події; 2) Обмеження–дії; 3) Обмеження–ситуації. У таблиці 1 проаналізовано наступні конституційні права на освіту у їх кореляції із нормативними гарантіями та обмеженнями, а саме: «загальний доступ до освіти», «обов'язковість початкової освіти», «недопущення дискримінації», «свобода обрання освітньої програми», «забезпечення якості освіти», «забезпечення освіти для людей з особливими потребами», «захист освіти від комерціалізації». Встановлено, що під терміном «вдосконалення освітньої політики» слід розуміти систематичний процес аналізу, розробки та впровадження стратегій, законодавчих актів і програм з метою покращення освітньої системи, забезпечення доступності, якості та різноманітності освітніх послуг, а також відповідності освіти потребам суспільства і ринку праці. Резюмовано, що кризові ситуації – це комплексні стани та обставини, що виникають внаслідок подій екстремального або надзвичайного характеру, становлять серйозну загрозу життю та здоров'ю, безпеці та добробуту, стабільності та функціонуванню суспільства та держави. Запропоновано внесення змін до Закону України «Про освіту», а саме статті 6, увага якої присвячена «засадам державної політики у сфері освіти та принципам освітньої діяльності». Запропоновано до включення вишами навчальної дисципліни «Освітнє право», чому, безперечно сприяють такі супроводжуючі фактори: підвищення правової грамотності; підготовка фахівців в галузі освіти; розвиток аналітичних навичок; можливості для дослідницької роботи; посилення рівня правознавства в

суспільстві. Встановлено за доцільне внесення змін до Закону України «Про освіту», а саме, до частини 12 статті 1 додати примітку 1, яку викласти таким чином: 121 «Гендерна інклюзія» – активна практика та політика, спрямована на забезпечення рівних можливостей, прав та участі для жінок, чоловіків та осіб з іншими гендерними ідентичностями в усіх сферах освітнього процесу. За наслідками дисертаційного дослідження виведене авторське бачення дефініції «освіти як процесу», а саме – систематичної та цілеспрямованої передачі знань, навичок та умінь, спрямованих на всебічний розвиток людини на всіх рівнях її життя.

10.02.24.0078/0824U000035

Продан Вікторія Іванівна Конституційно-правове регулювання права на освіту: вітчизняний досвід та зарубіжна практика.: Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 342.7; 342.76; 342

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення та подано нове науково-обґрунтоване вирішення проблематики конституційно-правового регулювання освіти в умовах кризових ситуацій в Україні та зарубіжних державах. Встановлено, що термін «освіта» може бути застосований до первісних культур лише в значенні інкультурації, яка є процесом із передачі культури. Наведено авторське розуміння освіти як ціннісної парадигми, зокрема як процесу розвитку особистості, що передбачає навчання та виховання,

містить в собі передачу знань, розвиток моральних цінностей, стимулювання креативності та самовираження, а також формування глибокого розуміння себе, суспільства та навколишнього середовища. Сформульовано розуміння дефініції «освіти як основоположного права», а саме як універсального та невід'ємного права кожної людини на здобуття знань, навичок та компетентностей, розвиток власної особистості у відповідності до індивідуальних потреб та можливостей у дусі доступної, якісної, справедливої та рівної освіти на всіх ступенях з метою сприяння особистому, громадянському та державному розвитку, культурній різноманітності та соціальній інтеграції. Запропоновано під гарантіями права на освіту розуміти сукупність юридичних, соціальних та інституційних засобів і умов, які забезпечують реалізацію, захист та збереження права кожної особи на доступ до якісної освіти виключаючи будь які дискримінаційні прояви та перешкоди. Ці гарантії можуть включати нормативно-правові акти, програми, механізми фінансування, соціальні і культурні умови, які сприяють вільному і повному розвитку особистості через освіту. Встановлено, що під кореляцією нормативно-правових гарантій та обмежень права на освіту слід розуміти взаємозв'язок та взаємодію між законодавчими та іншими правовими нормами, які забезпечують право на освіту, і нормами, які встановлюють обмеження або умови для здійснення цього права. Диференційовано обмеження у праві на освіту на наступні групи: 1) Обмеження–події; 2) Обмеження–дії; 3) Обмеження–ситуації. У таблиці 1 проаналізовано наступні конституційні права на освіту у їх кореляції із нормативними гарантіями та обмеженнями, а саме: «загальний доступ

до освіти», «обов'язковість початкової освіти», «недопущення дискримінації», «свобода обрання освітньої програми», «забезпечення якості освіти», «забезпечення освіти для людей з особливими потребами», «захист освіти від комерціалізації». Встановлено, що під терміном «вдосконалення освітньої політики» слід розуміти систематичний процес аналізу, розробки та впровадження стратегій, законодавчих актів і програм з метою покращення освітньої системи, забезпечення доступності, якості та різноманітності освітніх послуг, а також відповідності освіти потребам суспільства і ринку праці. Резюмовано, що кризові ситуації – це комплексні стани та обставини, що виникають внаслідок подій екстремального або надзвичайного характеру, становлять серйозну загрозу життю та здоров'ю, безпеці та добробуту, стабільності та функціонуванню суспільства та держави. Запропоновано внесення змін до Закону України «Про освіту», а саме статті 6, увага якої присвячена «засадам державної політики у сфері освіти та принципам освітньої діяльності». Запропоновано до включення вишами навчальної дисципліни «Освітнє право», чому, безперечно сприяють такі супроводжуючі фактори: підвищення правової грамотності; підготовка фахівців в галузі освіти; розвиток аналітичних навичок; можливості для дослідницької роботи; посилення рівня правознавства в суспільстві. Встановлено за доцільне внесення змін до Закону України «Про освіту», а саме, до частини 12 статті 1 додати примітку 1, яку викласти таким чином: 121 «Гендерна інклюзія» – активна практика та політика, спрямована на забезпечення рівних можливостей, прав та участі для жінок, чоловіків та осіб з іншими гендерними

ідентичностями в усіх сферах освітнього процесу. За наслідками дисертаційного дослідження виведене авторське бачення дефініції «освіти як процесу», а саме – систематичної та цілеспрямованої передачі знань, навичок та умінь, спрямованих на всебічний розвиток людини на всіх рівнях її життя.

10.17 Адміністративне право

10.02.24.0079/0824U000017

Дишлева Ольга Ігорівна Дискреційні повноваження судів у адміністративному судочинстві України: Дис...Доктор філософії/ Державний податковий університет - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 342.9

с. - Бібліогр.: назв

У дослідженні проаналізовано наукові підходи до визначення дискреційних повноважень як суду, так і владних органів. На підставі компаративістського підходу визначено обмежений та формалізований характер дискреційних повноважень як законодавчо визначених повноважень приймати рішення у межах юридичної норми, порівняно із розсудом, який серед іншого може вчинятися на підставі суджень суб'єкта правозастосування, оцінки виняткових обставин та за відсутності чітко визначених правових підстав. За підсумками наданої критичної оцінки чинного вітчизняного законодавства виявлено неповне нормативне відображення існуючого інституту із врахуванням його практичних аспектів, оскільки його прикладне використання опереджає теоретичне та законодавче

підгрунтя. Завдяки дослідженню проблемних аспектів, перешкоджаючих закріпленню цього поняття на рівні нормативно-правового регулювання, аргументовано, що дискреційні повноваження та розсуд дійсно є достатньо спорідненими поняттями, але мають різні за своїм значенням відтінки, які можуть відігравати важливу роль у подальшому становленні цього інституту в українському праві через необхідність врахування основної ідеї судового розсуду щодо можливості суду виносити незалежне та об'єктивне судження під час ухвалення рішень у процесі та за результатами розгляду справи у випадках, які представлені перед ними, маючи дозвіл на розгляд конкретних, іноді унікальних обставин кожного випадку та приймати обґрунтовані і законні рішення, які можуть бути не пов'язані з жорсткими формулюваннями юридичних норм. З огляду на що запропоновано розглядати судову дискрецію (розсуд) як складний інтелектуально-вольовий процес, який вчиняється за допомогою наявної кваліфікації, з огляду на проведений аналіз та власні судження суб'єкта правозастосування, які мають не порушувати права заявники, не суперечити закону та юридичним принципам і зважати на суспільні інтереси. З огляду на проведений аналіз запропоновано власну дефініцію судового розсуду через призму адміністративного судочинства, зокрема, визначено, що розсуд суду – процесуальна можливість або право суду легітимно обирати належний спосіб, форму та порядок дій для відновлення порушених прав та свобод учасників процесу під час вирішення правового спору із дотриманням процесуальних вимог, на підставі власного судження у рамках всебічного, повного, об'єктивного

дослідження та оцінки (виняткових) обставин справи, виходячи із правових принципів та загальних засад судочинства

10.21 Фінансове право

10.02.24.0080/0824U000021

Попович Олег Васильович Принцип верховенства права у податковій системі: теорія та практика: Дис...Доктор філософії/ Державний податковий університет - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 347.73

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена комплексному дослідженню теоретичних, нормативно-правових та прикладних аспектів виникнення, формалізації та застосування принципу верховенства права у податковій системі. Євроінтеграційний вектор розвитку Української держави потребує чіткого розуміння фундаментальних правових принципів, їх правильного тлумачення та застосування, а також формування на основі них відповідних правових інститутів. Податковий кодекс України декларативно закріпив перелік принципів податкового законодавства, не розкривши ні змісту, ні механізму їх реалізації. Визначено, що принцип верховенства права, як загальний правовий принцип, формує складну та ієрархічну систему податкового законодавства, виконує функцію орієнтиру правотворчої та правозастосовної діяльності, здійснює вирішальний вплив на формування податкової свідомості та культури, виступає індикатором урегульованості податкових відносин, а тому є основою

податкової системи. У роботі здійснено аналіз наукової проблематики дії принципу верховенства права у податковій системі. Підкреслено, що не дивлячись на тривале у часі захоплення науковцями керівними засадами здійснення публічної фінансової діяльності, категорія принципів у сфері оподаткування продовжує бути актуальною. Історичні етапи дослідження наукової проблематики принципів права у податковій системі України такі: I період (1991–1996 роки); II період (1997–2010 роки); III період (2011–2013 роки); IV період (з 2014 по сьогоднішній день). Генеза загальних принципів права у податковій системі послідовна, однак незавершена (і досі принципи, закріплені у статті 4 ПК України, часто реалізуються у нормотворчій та правозастосовній практиці суто формально). Її вивчення дозволило здійснити класифікацію принципів права у податковій системі України. Зокрема, на соціально-правові та спеціально-правові (або спеціально-юридичні); загальноправові (або загальні) та міжгалузеві, галузеві, підгалузеві та принципи інститутів права (спеціальні); загальнолюдські, типологічні та конкретно-історичні; матеріальні, процесуальні, розрахункові – залежно від предмета регулювання; класичні або міжнаціональні принципи та організаційно-економічні або внутрішньо-національні – за рівнем дії; економічні, юридичні, організаційні – залежно від змісту; фіскальні, політико-економічні, соціально-етичні, організаційно-технічні – залежно від мети; позитивного права, доктринальних принципів та практично-прикладних принципів. Автором досліджено різноманітні наукові підходи до співвідношення понять «принцип», «норма», «стандарт», а також «принципи

права» та «правові принципи»; розглянуто відповідні функції, які виконують принципи права, та їхній вплив на функціонування правової системи. Здійснено характеристику сутності принципу верховенства права і визначено його роль у формуванні податкової системи та податкової політики. Це загальноправовий принцип, який знайшов своє закріплення у Конституції України. Його значення для правової держави неоціненне, оскільки право – це прояв вищої справедливості, а правова держава – та, що контролювана правом. Визнання та дія принципу верховенства права в державі впливає на рівень корупції, забезпечення справедливого правосуддя, прийняття справедливих законів та ефективного їх застосування, належного узгодження вітчизняного законодавства з міжнародними нормами. Проаналізовано взаємозв'язок принципу верховенства права з іншими правовими принципами у податковій системі, що виявляється у закладенні основи правового регулювання податкових правовідносин, формування гарантій захисту інтересів їх суб'єктів, створення умов для забезпечення справедливої та ефективної системи оподаткування. Проаналізовано особливості реалізації принципу верховенства права у податковій системі України. Виділено такі особливості дотримання принципу верховенства права під час судового оскарження рішень контролюючих органів в Україні, у т. ч. завдяки проаналізованим правовим позиціям Верховного Суду (Верховного Суду України) в аспекті реалізації принципу верховенства права в податкових спорах. Вивчено застосування принципу верховенства права у прецедентній практиці Європейського суду справедливості та Європейського суду з прав людини у

справах, пов'язаних із податковими конфліктами. Наголошено на особливості: вплив міжнародної судової практики зумовлює поступову зміну вітчизняного судочинства з огляду на те, що принципи розглядають не лише як джерело права, але насамперед як його зміст.

10.02.24.0081/0824U000271

Циганок Юрій Володимирович Правовий статус платника податків - юридичної особи (за законодавством України та Польщі): Дис...Доктор філософії/ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 347.73

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації з використанням сучасних методів наукового пізнання, доктринальних положень наукових джерел, нормативно-правових актів, правозастосовної практики визначено сутність і особливості структури правового статусу платника податків - юридичної особи за законодавством України і Польщі, а також напрями удосконалення законодавства України у цій сфері і подальшої гармонізації його із законодавством Європейського Союзу.

10.23 Господарське право

10.02.24.0082/0824U000325

Толстих Анна Борисівна Форми захисту прав суб'єктів господарювання в умовах модернізації законодавства: Дис...Доктор філософії/ Донецький державний університет внутрішніх справ - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 346

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація є самостійною завершеною науковою працею, присвяченою дослідженню правових відносин, що виникають в процесі захисту прав суб'єктів господарювання. У розділі 1 «Загальна характеристика захисту прав суб'єктів господарювання в умовах модернізації законодавства» проаналізовано концептуальні передумови розвитку захисту прав суб'єктів господарювання в умовах модернізації законодавства, в яких запропоновано виділити три елементи: становлення та зміни в нормах сучасного господарського та господарського процесуального законодавства; адаптація господарського та господарського процесуального законодавства України до законодавства Європейського Союзу; впровадження в правозастосовну діяльність господарських судів та позасудових органів, які реалізують захист прав суб'єктів господарювання, норм міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини. У розділі 2 «Судова форма захисту прав суб'єктів господарювання» досліджено загальну характеристику судового захисту прав суб'єктів господарювання. Виділено критерії визначення способу судового захисту: належність способу захисту, ефективність способу захисту, відсутність необхідності додаткового звернення до суду після вирішення спору в межах сформульованих вимог, гарантії дотримання принципів господарського судочинства при використанні відповідного способу захисту. У розділі 3 «Альтернативні форми захисту прав суб'єктів господарювання» проаналізовано та удосконалено положення щодо характеристики та

особливостей захисту прав суб'єктів господарювання шляхом застосування медіації, третейського судочинства і нотаріату.

10.02.24.0083/0824U000352

Лишенюк Валентина Костянтинівна
Правове регулювання консалтингової діяльності: Дис...Доктор філософії/
Київський національний університет імені Тараса Шевченка - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 346

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація є першим в Україні комплексним та узагальнюючим аналізом правового регулювання консалтингової діяльності, що дозволяє сформулювати цілісне уявлення про поняття, ознаки та види консалтингової діяльності як особливого виду господарської діяльності, принципи та функції її здійснення, правове становище суб'єктів консалтингової діяльності, специфіку укладення та виконання консалтингових договорів, а також про особливості здійснення консалтингової діяльності в окремих сферах господарювання, а саме у корпоративній сфері, під час організації та проведення публічних закупівель, здійснення операцій з віртуальними активами. На основі аналізу існуючих доктринальних положень та практики правозастосування у роботі запропоновано авторське визначення консалтингової діяльності як врегульованого нормами права виду господарської діяльності, яка здійснюється суб'єктами господарювання та особами, які провадять незалежну професійну діяльність, на професійній основі та полягає у наданні

консультаційної послуги замовнику за плату, на підставі договору. У межах дослідження авторкою було вдосконалено перелік кваліфікуючих ознак консалтингової діяльності, а саме встановлено такі: особливий суб'єктний склад; особлива сфера здійснення господарської діяльності; оплатний (підприємницький) характер; здійснення діяльності на професійних засадах; ексклюзивність консультаційної послуги, що надається замовнику; інноваційний характер консалтингової діяльності. Встановлено, що консалтинговій діяльності як виду підприємництва притаманна така ознака як ризикованість. Особливості ризику під час здійснення консалтингової діяльності досліджено з позицій ризикованості консалтингової послуги для клієнта, уникнення ризику визнання незалежного консультанта працівником клієнта та включення у договір спеціальних захисних умов з метою розподілу ризиків між сторонами.

10.27 Цивільне право

10.02.24.0084/0224U000356

Удосконалення правового механізму вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) у колективних договорах (угодах): Заключний звіт/Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Керівник Черноус Світлана Миколаївна - ДР 0123U102788, УДК 347

52

Здійснити аналіз стану соціально-трудових відносин в Україні та перспектив удосконалення правового механізму вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) у колективних договорах, угодах.

10.02.24.0085/0824U000268

Лабадін Віталій Ігорович Правове регулювання оподаткування операцій з постачання електронних товарів і послуг у сфері транскордонної електронної комерції: Дис...Доктор філософії/ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 347.7

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації здійснено комплексне та системне дослідження правового регулювання оподаткування операцій з постачання електронних товарів і послуг у сфері транскордонної електронної комерції. З'ясовано зміст міжнародних стандартів, зокрема щодо оподаткування операцій із постачання електронних товарів і послуг за місцезнаходженням споживача, а не постачальника, та механізмів стягнення ПДВ у цих операціях.

10.02.24.0086/0824U000298

Абрамчук Дмитро Віталійович Примірний договір у цивільному праві України: Дис...Доктор філософії/ Західноукраїнський національний університет - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 347.13; 347.4; 347.772/774

с. - Бібліогр.: назв

1. Актуальність проведення дисертаційного дослідження зумовлена тим, що принцип свободи договору, який знаходить своє закріплення у нормах цивільного законодавства та забезпечує учасникам приватноправових відносин

можливість вільно обирати контрагентів і визначати умови договору, в окремих випадках підлягає обмеженню в силу специфіки правової природи певних цивільних правовідносин. Йдеться, зокрема, про норми, присвячені правовому регулюванню відносин із укладення цивільно-правових договорів на основі примірних, основне призначення яких зводиться до того, що вони визначають бажану з точки зору держави модель договірних зобов'язання, а також спрощують процес узгодження договірних умов. Водночас в умовах адаптації вітчизняного законодавства до стандартів Європейського Союзу примірний договір може сприйматися як атавізм планових договорів, що отримали значне поширення у період існування УРСР. З іншого боку, чимала практика застосування конструкції примірних договорів з метою правового упорядкування договірних відносин у різних сферах цивільного обігу свідчить про об'єктивну необхідність модернізації примірних договорів, а також розробки для них найбільш оптимальної конструкції, що відповідає потребам ліберального приватного права. Мета дисертаційного дослідження полягає у формуванні нових теоретичних положень щодо концепції примірного договору та вироблення на цій основі наукових висновків, спрямованих на розвиток доктрини цивільного права, удосконалення цивільного законодавства та узагальнення судової практики. Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають внаслідок укладення та виконання цивільно-правових договорів на основі примірних. У процесі дослідження використано філософські, загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання, серед яких: історичний метод,

діалектичний метод, метод аналізу та синтезу, індуктивний та дедуктивний методи, порівняльно-правовий метод, використання судової практики, метод правового моделювання. Теоретичні та практичні результати дослідження полягають у тому, що сформульовані висновки та пропозиції можуть бути використані для подальших досліджень правової природи примірних договорів, а також з метою вдосконалення чинного вітчизняного законодавства у цій сфері. Зокрема, вони можуть бути використані:

- у нормотворчій діяльності – для удосконалення законодавства в частині застосування конструкції примірного договору при укладанні, зміні, припиненні цивільно-правових договорів;
- у науково-дослідній сфері – як методологічне підґрунтя для подальших науково-теоретичних досліджень правової природи примірних договорів; – у правозастосовчій діяльності – при безпосередньому застосуванні конструкції примірного договору на стадіях укладення та виконання цивільно-правових договорів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням конструкції примірного договору в Україні. Результати дослідження конкретизовані в таких основних наукових положеннях: запропоновано визначення поняття примірного договору; доведено притаманність правовій природі примірного договору дуального характеру, що полягає у сприйнятті його і як особливого нормативно-правового акту, і цивільно-правового договору; обґрунтовано доцільність розширення закріпленого законодавчо переліку суб'єктів рекомендації примірних договорів органами місцевого самоврядування як самостійними суб'єктами затвердження їх змісту;

запропоновано з метою уникнення випадків хибного ототожнення понять «типовий договір» і «типові умови» запозичити досвід європейських держав у частині заміни терміну «типові умови» терміном «стандартні умови»; удосконалено розуміння змісту примірного договору як сукупності ініціативних та обов'язкових умов, що затверджуються уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування для використання їх суб'єктами цивільно-правових відносин при укладенні договорів; обґрунтовано висновок, що нормотворчість у частині затвердження типових договорів у цілому повинна бути зведена до мінімуму з обов'язковою обґрунтованістю необхідності використання типових договорів у межах цивільно-правового регулювання як виняткового інструменту державного впливу та ін.

10.02.24.0087/0824U000298

Абрамчук Дмитро Віталійович
Примірний договір у цивільному праві
України: Дис...Доктор філософії/
Західноукраїнський національний
університет - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 347.13; 347.4; 347.772/774

с. - Бібліогр.: назв

1. Актуальність проведення дисертаційного дослідження зумовлена тим, що принцип свободи договору, який знаходить своє закріплення у нормах цивільного законодавства та забезпечує учасникам приватноправових відносин можливість вільно обирати контрагентів і визначати умови договору, в окремих випадках підлягає обмеженню в силу специфіки правової природи певних

цивільних правовідносин. Йдеться, зокрема, про норми, присвячені правовому регулюванню відносин із укладення цивільно-правових договорів на основі примірних, основне призначення яких зводиться до того, що вони визначають бажану з точки зору держави модель договірних зобов'язань, а також спрощують процес узгодження договірних умов. Водночас в умовах адаптації вітчизняного законодавства до стандартів Європейського Союзу примірний договір може сприйматися як атавізм планових договорів, що отримали значне поширення у період існування УРСР. З іншого боку, чимала практика застосування конструкції примірних договорів з метою правового упорядкування договірних відносин у різних сферах цивільного обігу свідчить про об'єктивну необхідність модернізації примірних договорів, а також розробки для них найбільш оптимальної конструкції, що відповідає потребам ліберального приватного права. Мета дисертаційного дослідження полягає у формуванні нових теоретичних положень щодо концепції примірного договору та вироблення на цій основі наукових висновків, спрямованих на розвиток доктрини цивільного права, удосконалення цивільного законодавства та узагальнення судової практики. Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають внаслідок укладення та виконання цивільно-правових договорів на основі примірних. У процесі дослідження використано філософські, загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання, серед яких: історичний метод, діалектичний метод, метод аналізу та синтезу, індуктивний та дедуктивний методи, порівняльно-правовий метод, використання судової практики, метод

правового моделювання. Теоретичні та практичні результати дослідження полягають у тому, що сформульовані висновки та пропозиції можуть бути використані для подальших досліджень правової природи примірних договорів, а також з метою вдосконалення чинного вітчизняного законодавства у цій сфері. Зокрема, вони можуть бути використані: – у нормотворчій діяльності – для удосконалення законодавства в частині застосування конструкції примірного договору при укладанні, зміні, припиненні цивільно-правових договорів; – у науково-дослідній сфері – як методологічне підґрунтя для подальших науково-теоретичних досліджень правової природи примірних договорів; – у правозастосовчій діяльності – при безпосередньому застосуванні конструкції примірного договору на стадіях укладення та виконання цивільно-правових договорів. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням конструкції примірного договору в Україні. Результати дослідження конкретизовані в таких основних наукових положеннях: запропоновано визначення поняття примірного договору; доведено притаманність правовій природі примірного договору дуального характеру, що полягає у сприйнятті його і як особливого нормативно-правового акту, і цивільно-правового договору; обґрунтовано доцільність розширення закріпленого законодавчо переліку суб'єктів рекомендування примірних договорів органами місцевого самоврядування як самостійними суб'єктами затвердження їх змісту; запропоновано з метою уникнення випадків хибного отождоження понять «типовий договір» і «типові умови» запозичити досвід європейських держав у

частині заміни терміну «типові умови» терміном «стандартні умови»; удосконалено розуміння змісту примірного договору як сукупності ініціативних та обов'язкових умов, що затверджуються уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування для використання їх суб'єктами цивільно-правових відносин при укладенні договорів; обґрунтовано висновок, що нормотворчість у частині затвердження типових договорів у цілому повинна бути зведена до мінімуму з обов'язковою обґрунтованістю необхідності використання типових договорів у межах цивільно-правового регулювання як виняткового інструменту державного впливу та ін.

10.31 Цивільно-процесуальне право (цивільний процес)

10.02.24.0088/0824U000262

БОЄРУ Володимир Сергійович
Приватний виконавець як суб'єкт виконавчих процесуальних правовідносин.: Дис...Доктор філософії/ Львівський державний університет внутрішніх справ - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 347.9.08; 347.9(4/9); 34.07;
347:311.3

с. - Бібліогр.: назв

Боєру В. С. Приватний виконавець як суб'єкт виконавчих процесуальних правовідносин. – Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису. Розділ 1 дисертаційного дослідження «Розвиток правового інституту приватного виконання в Україні» містить два

підрозділи та присвячений дослідженню систем примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів та визначенню передумов запровадження інституту приватного виконавця в Україні. У підрозділі 1.1 «Система примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів в Україні» проаналізовано її генезу, сутність, структуру, елементи та їхні ознаки. Охарактеризовано системи примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів зарубіжних держав, здійснено їх класифікацію, наведено їх переваги та недоліки і визначено місце вітчизняної системи у цій класифікації. Зроблено висновок про те, що система примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів України є децентралізованою, змішаною (державних виконавців фінансує держава з бюджету, а приватні виконавці є самозайнятими та працюють на основі самофінансування), позасудовою (з 1998 р.), підконтрольною виконавчій гілці влади в особі Міністерства юстиції України. У підрозділі 1.2 «Передумови запровадження інституту приватного виконавця» на основі аналізу історичного розвитку інституту приватного виконавця запропоновано власний перелік передумов запровадження інституту приватного виконавця в Україні, до яких віднесено такі, як: низька ефективність системи примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів; нестача ресурсів на утримання дієвої державно орієнтованої системи примусового виконання рішень; значна фактична тривалість виконавчого провадження; корупція в органах державної виконавчої служби; вимога щодо гармонізації українського законодавства та законодавства Європейського Союзу; необхідність

виконання зобов'язання Україною щодо забезпечення швидкого та якісного виконання рішень юрисдикційних органів (євроінтеграційний фактор).

Розділ 2 «Характеристика процесуального статусу приватного виконавця» складається із трьох підрозділів, у яких розкрито зміст поняття та структури процесуального статусу приватного виконавця, проаналізовано компетенцію приватного виконавця та прокласифіковано його повноваження, а також здійснено порівняльний аналіз повноважень приватного та державного виконавця. У підрозділі 2.1. «Поняття та структура процесуального статусу приватного виконавця» визначено структуру процесуального статусу приватного виконавця через сукупність його правообов'язків, повноважень, передбачених законодавством, як суб'єкта, який реалізує покладену на нього державою функцію примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, які він здійснює під час виконавчого провадження. Підрозділ 2.2 «Компетенція приватного виконавця» присвячено характеристиці та класифікації повноважень приватного виконавця за різними критеріями. Серед інших виокремлено активні та пасивні повноваження приватного виконавця; процедурні, спонукальні та повноваження, що спрямовані безпосередньо на виконання рішення; інструментальні повноваження приватного виконавця. У підрозділі 2.3 здійснено порівняльний аналіз повноважень приватного та державного виконавця. Зроблено висновок про те, що основні засади, принципи, мета діяльності у державних і приватних виконавців однакові. Відмінним у державних та приватних виконавців України за чинним законодавством є

назва, спосіб відбору на посади, приватний виконавець, на відміну від державного, не має статусу державного службовця, а є самозайнятою особою, обсяг повноважень, джерела фінансування, спосіб оплати винагороди та її розмір, суб'єкти та порядок здійснення контролю за їх діяльністю. Розділ 3 «Удосконалення виконавчого процесуального статусу приватного виконавця як гарантія виконуваності рішень судів та інших юрисдикційних органів» складається із двох підрозділів, у яких досліджено досвід творення ефективних механізмів примусового виконання рішень у країнах Європейського Союзу та питання реформування механізму дисциплінарної відповідальності приватного виконавця. У підрозділі 3.1 наведено рекомендації стосовно шляхів підвищення ефективності діяльності приватного виконавця на основі досвіду країн Європейського Союзу. У підрозділі 3.2 «Реформування механізму дисциплінарної відповідальності приватного виконавця» обґрунтовано потребу зміни інституційного підпорядкування Дисциплінарної комісії приватних виконавців та низки інших норм.

10.02.24.0089/0824U000262

БОЄРУ Володимир Сергійович
Приватний виконавець як суб'єкт виконавчих процесуальних правовідносин.: Дис...Доктор філософії/
Львівський державний університет
внутрішніх справ - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 347.9.08; 347.9(4/9); 34.07;
347:311.3

с. - Бібліогр.: назв

Боєру В. С. Приватний виконавець як суб'єкт виконавчих процесуальних правовідносин. – Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису. Розділ 1 дисертаційного дослідження «Розвиток правового інституту приватного виконання в Україні» містить два підрозділи та присвячений дослідженню систем примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів та визначенню передумов запровадження інституту приватного виконавця в Україні. У підрозділі 1.1 «Система примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів в Україні» проаналізовано її генезу, сутність, структуру, елементи та їхні ознаки. Охарактеризовано системи примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів зарубіжних держав, здійснено їх класифікацію, наведено їх переваги та недоліки і визначено місце вітчизняної системи у цій класифікації. Зроблено висновок про те, що система примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів України є децентралізованою, змішаною (державних виконавців фінансує держава з бюджету, а приватні виконавці є самозайнятими та працюють на основі самофінансування), позасудовою (з 1998 р.), підконтрольною виконавчій гілці влади в особі Міністерства юстиції України. У підрозділі 1.2 «Передумови запровадження інституту приватного виконавця» на основі аналізу історичного розвитку інституту приватного виконавця запропоновано власний перелік передумов запровадження інституту приватного виконавця в Україні, до яких віднесено такі, як: низька ефективність системи примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів; нестача ресурсів на утримання дієвої державно орієнтованої системи

примусового виконання рішень; значна фактична тривалість виконавчого провадження; корупція в органах державної виконавчої служби; вимога щодо гармонізації українського законодавства та законодавства Європейського Союзу; необхідність виконання зобов'язання Україною щодо забезпечення швидкого та якісного виконання рішень юрисдикційних органів (євроінтеграційний фактор). Розділ 2 «Характеристика процесуального статусу приватного виконавця» складається із трьох підрозділів, у яких розкрито зміст поняття та структури процесуального статусу приватного виконавця, проаналізовано компетенцію приватного виконавця та прокласифіковано його повноваження, а також здійснено порівняльний аналіз повноважень приватного та державного виконавця. У підрозділі 2.1. «Поняття та структура процесуального статусу приватного виконавця» визначено структуру процесуального статусу приватного виконавця через сукупність його правообов'язків, повноважень, передбачених законодавством, як суб'єкта, який реалізує покладену на нього державою функцію примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, які він здійснює під час виконавчого провадження. Підрозділ 2.2 «Компетенція приватного виконавця» присвячено характеристиці та класифікації повноважень приватного виконавця за різними критеріями. Серед інших виокремлено активні та пасивні повноваження приватного виконавця; процедурні, спонукальні та повноваження, що спрямовані безпосередньо на виконання рішення; інструментальні повноваження приватного виконавця. У підрозділі 2.3 здійснено порівняльний аналіз

повноважень приватного та державного виконавця. Зроблено висновок про те, що основні засади, принципи, мета діяльності у державних і приватних виконавців однакові. Відмінним у державних та приватних виконавців України за чинним законодавством є назва, спосіб відбору на посади, приватний виконавець, на відміну від державного, не має статусу державного службовця, а є самозайнятою особою, обсяг повноважень, джерела фінансування, спосіб оплати винагороди та її розмір, суб'єкти та порядок здійснення контролю за їх діяльністю. Розділ 3 «Удосконалення виконавчого процесуального статусу приватного виконавця як гарантія виконуваних рішень судів та інших юрисдикційних органів» складається із двох підрозділів, у яких досліджено досвід творення ефективних механізмів примусового виконання рішень у країнах Європейського Союзу та питання реформування механізму дисциплінарної відповідальності приватного виконавця. У підрозділі 3.1 наведено рекомендації стосовно шляхів підвищення ефективності діяльності приватного виконавця на основі досвіду країн Європейського Союзу. У підрозділі 3.2 «Реформування механізму дисциплінарної відповідальності приватного виконавця» обґрунтовано потребу зміни інституційного підпорядкування Дисциплінарної комісії приватних виконавців та низки інших норм.

10.62 Законодавство про тваринний світ

10.02.24.0090/0824U000391

Волченко Михайло Вікторович
Адміністративно-правова охорона тваринного світу: Дис...Доктор філософії/ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК:

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено дослідженню адміністративно-правової охорони тваринного світу, встановлено, що тваринний світ – це елемент навколишнього природного середовища, що представляє сукупність диких, домашніх, сільськогосподарських, лабораторних, циркових та зоопаркових тварин, що постійно чи тимчасово мешкають на території України, та є базою для одержання промислової і лікарської сировини, харчових продуктів та інших матеріальних цінностей.

10.63 Трудове право

10.02.24.0091/0824U000321

Мазуренко Олена Андріївна
Правове регулювання захисту трудових прав та законних інтересів працівників: Дис...Доктор філософії/ Донецький державний університет внутрішніх справ -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 349.2

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження є комплексним дослідженням сучасних проблем теоретичного й практичного змісту щодо правового регулювання захисту трудових прав та законних інтересів працівників відповідно до

законодавства України, у якому обґрунтовано двоєдину природу захисту, що охоплює державний та договірний рівень. У роботі сформульовано низку наукових положень, висновків та пропозицій щодо вдосконалення трудового законодавства, запропонованих особисто здобувачем. Зроблено висновок про двоєдину правову природу захисту трудових прав та законних інтересів працівників, яка в широкому розумінні охоплює державний та договірний рівні, де активна участь працівників у захисті своїх прав та інтересів є рушійною силою, зокрема в частині розвитку альтернативних (договірних) форм захисту. У роботі набули подальшого розвитку наукові обґрунтування державного примусу як критерію розмежування юрисдикційних та неюрисдикційних форм захисту трудових прав та законних інтересів. Приділено увагу судовому захисту трудових прав та законних інтересів працівників через аналіз ролі органів судової влади України в захисті трудових прав та законних інтересів працівників та практики Європейського Суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) у цьому напрямі. Доведено, що судовий захист трудових прав та законних інтересів працівників є найбільш ефективною формою захисту, що базується на державному примусі та забезпеченні верховенства права, адже ця форма захисту спрямована не лише на відновлення порушеного права, визнання оспорюваного права, а й на підтвердження або спростування юридичних фактів, які мають юридичне значення для реалізації трудових прав працівника.

10.02.24.0092/0824U000322

Нестерович Олексій Сергійович
Реалізація випускниками закладів освіти

права на працю: Дис...Доктор філософії/
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди -
Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 349.2

с. - Бібліогр.: назв

У науковій роботі автор виходить із того, що освіта є фактором працевлаштування випускників ЗО та впливає на задоволеність роботою, тобто формується триада «освіта – працевлаштування – задоволення роботою». Адже для того, щоб випускник ЗО працевлаштувався та працював за фахом, він/вона мають бути задоволені своєю роботою.

Працевлаштування випускника ЗО – це система правових, економічних та організаційних гарантій і реальних заходів, спрямованих на забезпечення реалізації випускником ЗО права на працю. ЗО відіграють важливу роль на шляху підготовки майбутнього фахівця, але за працевлаштування вони не повинні нести відповідальність. Адже якщо покласти на ЗО такий обов'язок, то це є нічим іншим як перекладення сфери відповідальності держави на ЗО. Усі ЗО мають головний обов'язок – забезпечити якісний освітній процес, надати здобувачам знання, навички, максимально підготувати їх для майбутньої роботи. Випускник ЗО має бути готовим увійти у ринок праці зі знаннями, уміннями та навичками, які він/вона отримали протягом навчання у ЗО. Держава ж має дбати про створення робочих місць для цих випускників, а особливо надавати всім перше робоче місце, яке відповідало б рівню знань, умінь та навичок кожного випускника ЗО. Зроблено висновок, що попри те, що ст. 26 КЗпП України забороняє встановлювати випробування молодому

спеціалісту, ця норма нині не працює. Отже, на практиці не буде порушенням установлення випробування випускнику ЗВО чи ЗПТО на загальних підставах. Виняток – установлення випробування випускнику вищого медичного, мистецького чи педагогічного закладу освіти, який уклав угоду про відпрацювання в сільській місцевості. Адже законодавство встановлює особливості для трудових відносин із випускниками вищих медичних, мистецьких і педагогічних закладів освіти, які уклали угоду про відпрацювання не менше 3-х років у сільській місцевості або селищах. Автор переконує, що трирічне відпрацювання після завершення ЗО не є примусовою працею, а навпаки дає можливість випускнику закріпити на практиці отримані під час навчання у ЗО знання та навички, а державному сектору економіки отримувати молодих фахівців із новітніми знаннями та свіжими ідеями для розвитку певної сфери, що є рушійною силою економічної стабільності та добробуту. На переконання автора, колишні умови щодо обов'язкового відпрацювання для всіх випускників ЗО, які навчалися за державним замовленням, не можна вважати негативним досвідом, навпаки молодий фахівець знав, що після завершення навчання в нього точно буде перше робоче місце, він здобуде практичний досвід та стаж, який наразі є важливим для подальшого професійного розвитку та зростання працівників. І відтак, після спливу цих 3-х років молодий фахівець вже матиме можливість претендувати на кар'єрне зростання, оскільки матиме підтверджений практичний досвід. Тобто обов'язкове трирічне відпрацювання є реальним забезпеченням випускників ЗО першим робочим місцем та

забезпеченням державою реалізації права на працю випускників ЗО. Тому автор вважає, що таку гарантію слід передбачити (скоріше повернути) для всіх без винятку випускників ЗО, які навчалися за державним замовленням. Направлення випускника ЗО на роботу не є примусовою працею ще й тому, що вступу особи до ЗВО за державним замовленням передує вільний вибір особою майбутньої професії та роду занять.

10.67 Право соціального забезпечення

10.02.24.0093/0824U000148

Пушкарьова Наталія Федорівна Інститут адміністративної опіки як засіб забезпечення права на вищу освіту в Україні.: Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1--0.2024

УДК: 351.84; 349.3

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація є комплексним науковим дослідженням інституту адміністративної опіки при реалізації права на вищу освіту, яке стосується поняття та сутності, правовідносин у сфері надання адміністративної опіки, суб'єктів, видів та заходів адміністративної опіки у сфері вищої освіти. Адміністративна опіка у даній роботі розглядається як форма турботи з боку держави, як правовідносини, які виникають в результаті реалізації суб'єктами прав на її отримання, як засіб реалізації принципу доступності вищої освіти для соціально вразливих категорій населення. Об'єктом

дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації підтримки у здобутті вищої освіти, яка надається державою соціально вразливим категоріям осіб. Предметом дослідження є правовий інститут адміністративної опіки як засіб забезпечення права на вищу освіту в Україні. Доведено, що адміністративна опіка при реалізації права на вищу освіту є одним з напрямків діяльності соціальної держави. Відповідно до Конституції України, Україна є соціальною державою. Ознаки соціальної держави проявляються у функціях, які держава вживає для подолання бідності та у сприянні реалізації прав осіб, які належать до соціально вразливих категорій. Нашою державою надається різного роду підтримка осіб, що належать до соціально вразливих категорій, така підтримка надається і при реалізації права на вищу освіту. Державою гарантується рівність у правах кожного, а також доступність вищої освіти та право здобувати вищу освіту безкоштовно на конкурсній основі.

10.02.24.0094/0824U000148

Пушкарьова Наталія Федорівна Інститут адміністративної опіки як засіб забезпечення права на вищу освіту в Україні.: Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 351.84; 349.3

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація є комплексним науковим дослідженням інституту адміністративної опіки при реалізації права на вищу освіту, яке стосується поняття та сутності, правовідносин у сфері надання

адміністративної опіки, суб'єктів, видів та заходів адміністративної опіки у сфері вищої освіти. Адміністративна опіка у даній роботі розглядається як форма турботи з боку держави, як правовідносини, які виникають в результаті реалізації суб'єктами прав на її отримання, як засіб реалізації принципу доступності вищої освіти для соціально вразливих категорій населення. Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації підтримки у здобутті вищої освіти, яка надається державою соціально вразливим категоріям осіб. Предметом дослідження є правовий інститут адміністративної опіки як засіб забезпечення права на вищу освіту в Україні. Доведено, що адміністративна опіка при реалізації права на вищу освіту є одним з напрямків діяльності соціальної держави. Відповідно до Конституції України, Україна є соціальною державою. Ознаки соціальної держави проявляються у функціях, які держава вживає для подолання бідності та у сприянні реалізації прав осіб, які належать до соціально вразливих категорій. Нашою державою надається різного роду підтримка осіб, що належать до соціально вразливих категорій, така підтримка надається і при реалізації права на вищу освіту. Державою гарантується рівність у правах кожного, а також доступність вищої освіти та право здобувати вищу освіту безкоштовно на конкурсній основі.

10.71 Правоохоронні органи

10.02.24.0095/0824U000262

БОСРУ Володимир Сергійович Приватний виконавець як суб'єкт виконавчих процесуальних

правовідносин.: Дис...Доктор філософії/
Львівський державний університет
внутрішніх справ - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 347.9.08; 347.9(4/9); 34.07;
347:311.3

с. - Бібліогр.: назв

Боєру В. С. Приватний виконавець як суб'єкт виконавчих процесуальних правовідносин. – Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису. Розділ 1 дисертаційного дослідження «Розвиток правового інституту приватного виконання в Україні» містить два підрозділи та присвячений дослідженню систем примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів та визначенню передумов запровадження інституту приватного виконавця в Україні. У підрозділі 1.1 «Система примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів в Україні» проаналізовано її генезу, сутність, структуру, елементи та їхні ознаки. Охарактеризовано системи примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів зарубіжних держав, здійснено їх класифікацію, наведено їх переваги та недоліки і визначено місце вітчизняної системи у цій класифікації. Зроблено висновок про те, що система примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів України є децентралізованою, змішаною (державних виконавців фінансує держава з бюджету, а приватні виконавці є самозайнятими та працюють на основі самофінансування), позасудовою (з 1998 р.), підконтрольною виконавчій гілці влади в особі Міністерства юстиції України. У підрозділі 1.2 «Передумови запровадження інституту приватного виконавця» на основі аналізу історичного

розвитку інституту приватного виконавця запропоновано власний перелік передумов запровадження інституту приватного виконавця в Україні, до яких віднесено такі, як: низька ефективність системи примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів; нестача ресурсів на утримання дієвої державно орієнтованої системи примусового виконання рішень; значна фактична тривалість виконавчого провадження; корупція в органах державної виконавчої служби; вимога щодо гармонізації українського законодавства та законодавства Європейського Союзу; необхідність виконання зобов'язання Україною щодо забезпечення швидкого та якісного виконання рішень юрисдикційних органів (євроінтеграційний фактор). Розділ 2 «Характеристика процесуального статусу приватного виконавця» складається із трьох підрозділів, у яких розкрито зміст поняття та структури процесуального статусу приватного виконавця, проаналізовано компетенцію приватного виконавця та прокласифіковано його повноваження, а також здійснено порівняльний аналіз повноважень приватного та державного виконавця. У підрозділі 2.1. «Поняття та структура процесуального статусу приватного виконавця» визначено структуру процесуального статусу приватного виконавця через сукупність його правообов'язків, повноважень, передбачених законодавством, як суб'єкта, який реалізує покладену на нього державою функцію примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, які він здійснює під час виконавчого провадження. Підрозділ 2.2 «Компетенція приватного виконавця» присвячено характеристиці та класифікації повноважень приватного

виконавця за різними критеріями. Серед інших виокремлено активні та пасивні повноваження приватного виконавця; процедурні, спонукальні та повноваження, що спрямовані безпосередньо на виконання рішення; інструментальні повноваження приватного виконавця. У підрозділі 2.3 здійснено порівняльний аналіз повноважень приватного та державного виконавця. Зроблено висновок про те, що основні засади, принципи, мета діяльності у державних і приватних виконавців однакові. Відмінним у державних та приватних виконавців України за чинним законодавством є назва, спосіб відбору на посади, приватний виконавець, на відміну від державного, не має статусу державного службовця, а є самозайнятою особою, обсяг повноважень, джерела фінансування, спосіб оплати винагороди та її розмір, суб'єкти та порядок здійснення контролю за їх діяльністю. Розділ 3 «Удосконалення виконавчого процесуального статусу приватного виконавця як гарантія виконуваності рішень судів та інших юрисдикційних органів» складається із двох підрозділів, у яких досліджено досвід творення ефективних механізмів примусового виконання рішень у країнах Європейського Союзу та питання реформування механізму дисциплінарної відповідальності приватного виконавця. У підрозділі 3.1 наведено рекомендації стосовно шляхів підвищення ефективності діяльності приватного виконавця на основі досвіду країн Європейського Союзу. У підрозділі 3.2 «Реформування механізму дисциплінарної відповідальності приватного виконавця» обґрунтовано потребу зміни інституційного підпорядкування Дисциплінарної комісії

приватних виконавців та низки інших норм.

10.77 Кримінальне право

10.02.24.0096/0824U000056

Волков Сергій Вікторович Запобігання злочинності в сфері обігу гуманітарної допомоги в Україні: Дис...Доктор філософії/ Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 343.9; 343.4-341.231.14-342.72/.73

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації охарактеризовано кримінальні правопорушення у сфері обігу гуманітарної допомоги, а саме визначено кількісні і якісні ознаки. Констатовано, що на початок вересня 2023 року органами Національної поліції України здійснюється досудове розслідування 443 кримінальних проваджень за статтею 2012 Кримінального кодексу України. Ще понад 200 кримінальних проваджень щодо неправомірних дій з гуманітарною допомогою розпочато за іншою кримінально-правовою кваліфікацією (шахрайство, привласнення та розтрата майна, крадіжка, хабарництво тощо). Серед значних числових показників виявлено корупційні правопорушення, за які настає кримінальна відповідальність, а саме такі, які передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 Кримінального кодексу України, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення передбачені статтями 210, 354, 364, 3641,

3652, 368–3692 Кримінального кодексу України, статті 185 – крадіжка, 190 – шахрайство цього Кодексу. У дисертації виділено якісні ознаки кримінальних правопорушень у сфері обігу гуманітарної допомоги, а саме: непевності числових вимірювань, обумовленості географічних показників фактом територіального розташування гуманітарних хабів і відповідних координаційних центрів, темпоральності кримінальних правопорушень у сфері обігу гуманітарної допомоги. Криминологічну характеристику особи злочинця у сфері обігу гуманітарної допомоги здійснено за результатами узагальнення емпіричних даних: матеріали кримінальних проваджень, розглянутих судами (понад 120), вироки судів (понад 80), опитування (понад 100) рандомно обраних респондента. У дослідженні зроблено наголос на тому, що злочинна діяльність у сфері обігу гуманітарної допомоги містить вагомий аспект порушення норм моральності, законслухняної поведінки, оскільки спрямовується проти осіб, які вже перебувають у соціально, матеріально, морально гнітючому стані. Дослідженням встановлено, що детермінація злочинності у сфері обігу гуманітарної допомоги виявляється у безперервному відтворенні й оновленні різних форм суспільного життя, типів відносин, станів суспільної свідомості, появи нових корупційних ризиків (задоволення посадовими особами військових адміністрацій, інших державних органів приватних інтересів; задоволення приватних інтересів посадовими особами органів Державної митної служби України; зловживання з боку осіб, відповідальних за розподіл/ видачу/ використання гуманітарної допомоги, з метою задоволення приватних інтересів своїх або третіх осіб; нездійснення

належного обліку гуманітарної допомоги, яка надходить на склад, фіксування факту її видачі зі складу, обліку залишків гуманітарної допомоги на складі з метою задоволення приватних інтересів осіб, відповідальних за роботу складів; непрозорі умови співпраці між обласними військовими адміністраціями, місцевими радами (їхніми головами) та громадськими, благодійними організаціями, волонтерами, які забезпечують доставку гуманітарної допомоги; отримання гуманітарної допомоги псевдоволонтерами з метою подальшого продажу, інші). Виділено напрями запобігання злочинності в сфері обігу гуманітарної допомоги. Перший рівень передбачає заходи з підвищення інформаційної культури учасників обігу гуманітарної допомоги, організацію заходів, спрямованих на координування взаємодії місцевої влади і волонтерських, благодійних і громадських ініціатив. Другий рівень передбачає системну роботу з формування правосвідомості і вдосконалення правової культури учасників обігу гуманітарної допомоги. Третій рівень у розробленні стратегічних напрямів запобігання злочинності у сфері обігу гуманітарної допомоги має реалізувати мету системного моніторингу якості обігу гуманітарної допомоги (процедури маркування товарів гуманітарної допомоги, процедур проведення аудиту; розроблення організаційних регламентів вивчення міри задоволеності нагальних потреб осіб, які потребують гуманітарної допомоги і перебувають у місцях, найбільш постраждалих від кризи, обумовленої збройною агресією проти України; розроблення простих процедур організації зворотного зв'язку в системі «надавач – отримувач – набувач гуманітарної допомоги»; розроблення на рівні громади, регіону програм

відновлення з урахуванням результатів моніторингу рівня задоволеності нагальних потреб людей в гуманітарній допомозі, пошук донорів з метою забезпечення гуманітарною допомогою для розвитку, регулярне оприлюднення у відкритих джерелах результатів таких ініціатив і поточних результатів реалізації подібних програм).

10.02.24.0097/0824U000093

Надточієва Анна Петрівна Суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень: Дис... Доктор філософії/ Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету "Одеська юридична академія" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: ; 343.2/.7; 343.9; 343.8

с. - Бібліогр.: назв

Надточієва А.П. Суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія», Київ, 2023. У дисертаційному дослідженні здійснено системну наукову розробку теоретичних та прикладних проблем визначення суб'єктів кримінальних корупційних правопорушень, яка включає встановлення сутності та змісту поняття «суб'єкт кримінального корупційного правопорушення», як елементу складу корупційного кримінального правопорушення, ознак таких суб'єктів, їх класифікацію, проблем кваліфікації незаконних дій окремих суб'єктів означеного виду кримінальних

правопоршень та на цій основі визначення перспектив розширення кола названих суб'єктів. В результаті здійснення наукового пошуку отримано висновки, пропозиції та рекомендації, котрі у комплексі формують нове бачення актуального та своєчасного вирішення окресленого у дисертації наукового завдання. Ретроспективний аналіз законодавства щодо протидії корупції дозволив встановити періодичність його розвитку, ідентифікатором якого стала категорія «суб'єкт корупційних правопорушень». Передумовами формування періодів визначено стан накопичення знань про феномен корупції, як явища правової дійсності, усвідомлення деструктивності, шкідливості та протиправності. Перший період (Київської держави до 1918 року) характеризується відсутністю традиційного розуміння корупції як злочину. Другий період (радянський з 1918 року по 1991 рік) відзначився, на початковому етапі, встановленням кримінальної відповідальності за хабарництво, як форми корупційних діянь в Декреті «Про хабарництво». Третій період – перехідний пострадянський (з моменту проголошення незалежності України по 2012 рік) характеризується з встановленням в законодавстві єдиної термінології, котра позначала суб'єктів корупційних правопорушень («службова особа» та «посадова особа»), започаткуванням реформ, ґрунтом для яких стала ратифікація низки міжнародних актів та ініціатив, спрямованих на формування прозорості діяльності центральних органів виконавчої влади, а також партнерства із громадянським суспільством. На четвертому етапі – сучасний (з 2012 року по теперішній час), початок якого ознаменувала так звана «антикорупційна

реформа», було утворено низку антикорупційних інституцій, взято політичний курс на повноцінне членство до європейського співтовариства. Наслідком цього стало здійснення диверсифікації, суб'єктів корупційних правопорушень, кримінальної відповідальності в публічній та непублічній сферах, розширення кола суб'єктів корупційних кримінальних правопорушень і правопорушень пов'язаних з корупцією та відповідальності за них, імплементація положень міжнародних конвенцій щодо боротьби з корупцією у національне законодавство. Аналіз наукового доробку вітчизняних вчених у напрямку поняття, сутності та змісту корупції, відповідальності за неї, дозволив усвідомити необхідність формування консолідованого галузевого поблокового підходу до категорії «суб'єкт корупційних кримінальних правопорушень». Такий підхід дозволить врахувати сутнісні змістовні характеристики усього спектру протиправних діянь, котрі входять до поняття «корупція», сформувати єдиний підхід до виділення «корупційних кримінальних правопорушень», кваліфікацію таких правопорушень, охарактеризувати «суб'єктів кримінальних корупційних правопорушень», а також особливості їх притягнення до кримінальної відповідальності, та на цій основі запропонувати зміни до діючого закону про кримінальну відповідальність. Наведене опосередкувало оригінальність висхідної ідеї даного дисертаційного дослідження.

10.02.24.0098/0824U000238

Чумакова Тетяна Костянтинівна
Кримінально-правова характеристика

незаконної приватизації державного, комунального майна: Дис...Доктор філософії/ Національна академія внутрішніх справ - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 343.2/.7; 343.7

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2023. У дисертації здійснено комплексне дослідження кримінально-правової характеристики незаконної приватизації державного, комунального майна. Розглянуто поняття приватизації державного, комунального майна, поняття предмета й об'єкта незаконної приватизації державного, комунального майна, інші об'єктивні та суб'єктивні ознаки незаконної приватизації державного, комунального майна. Визначено ключові ознаки приватизації, безпосередній об'єкт незаконної приватизації державного, комунального майна. Досліджено судову практику як практику правозастосування ст. 233 Кримінального кодексу України щодо незаконної приватизації державного, комунального майна. Дано визначення незаконної приватизації державного, комунального майна. Проаналізовано склад кримінального правопорушення, констатовано бланкетність диспозиції, розглянуто різноманітність нормативних актів, до яких є відсилка цієї бланкетної диспозиції. Визначено, що незаконна приватизація державного, комунального майна є умисними, протиправними та суспільно небезпечними діями, які вчиняють виключно певними способами. Виокремлено такі способи вчинення незаконної приватизації державного, комунального майна: а) заниження його вартості в процесі оцінки майна із

застосуванням способів, не передбачених законодавством; б) подання або використання піддроблених приватизаційних документів, які містять частково або повністю неправдиві відомості; в) відчуження майна шляхом укладення договорів купівлі-продажу, яке відповідно до законів України «Про приватизацію державного і комунального майна» (2018) та «Про Перелік пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації» (2008) не підлягає приватизації або рішенням місцевих рад відповідного рівня заборонено; г) вчинення приватизаційних дій неправомочною особою – особою, яка не наділена службовими повноваженнями, а її протиправні дії призвели до незаконної приватизації майна.

10.02.24.0099/0824U000256

Пустова Наталія Олександрівна Поняття, підстави та способи декриміналізації у кримінальному праві України.: Дис...Доктор філософії/ Львівський державний університет внутрішніх справ - Захищена; 1--0.2024

УДК: 343.2/.7; 343.21; 343.24

с. - Бібліогр.: назв

Пустова Н.О. Поняття, підстави та способи декриміналізації у кримінальному праві України. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2023. Дисертаційна робота присвячена комплексному дослідженню проблематики декриміналізації діянь у кримінальному праві України. У роботі

здійснено теоретичні узагальнення та запропоновано способи розв'язання спірних питань у доктрині кримінального права і практиці його застосування. Виокремлено низку питань, що є достатньо дослідженими; питання, які є дискусійними, а відтак потребують подальших досліджень; а також проблеми, які є малодослідженими чи не досліджувалися взагалі і розв'язання яких матиме вагоме теоретичне і практичне значення. Дисертація складається з трьох розділів. У першому розділі розкрито загальні засади дослідження декриміналізації у кримінальному праві України. З'ясовано, що декриміналізація, як один із основних методів реалізації кримінально-правової політики держави, має бути соціально зумовленою, базуватися на засадах наукової обґрунтованості, врахуванні громадської думки, пріоритету суспільних інтересів, прогнозованості, легітимності та доцільності. Недотримання хоча б однієї з перерахованих ознак має наслідком відсутність ефективності кримінальної політики та її нездатність досягати поставленої мети і реалізовувати заплановані завдання. Політична кон'юнктура була, є і буде головним імпульсом для внесення змін до кримінального закону України в контексті декриміналізації. Поява та розвиток нових суспільно-економічних, політичних, культурних та інших відносин унаслідок реформування сфер життєдіяльності суспільства та науково-технічного прогресу сприяють модернізації кримінального закону. У другому розділі розглянуто теоретичні основи декриміналізації у кримінальному праві України. Розкрито поняття та чинники декриміналізації, виокремлено підстави та принципи декриміналізації діянь у кримінальному праві України. У третьому розділі обґрунтовано значення

способів декриміналізації у кримінальному праві України. Удосконалено наукові напрацювання щодо способів декриміналізації у кримінальному праві України. Визначено перелік способів, за допомогою яких здійснюється декриміналізація діянь, зокрема, такі способи поділяються на дві групи: зміна Загальної частини Кримінального кодексу України та зміна Особливої частини Кримінального кодексу України (виключення статті, яка передбачає простий склад кримінального правопорушення, або частини статті, яка передбачає простий склад кримінального правопорушення, у тому випадку, коли одна стаття складається з декількох частин, в яких описано прості склади кримінального правопорушення; використання у диспозиції статті термінів, що позначають більш вузькі поняття; виключення окремої норми із Особливої частини Кримінального кодексу України; звуження хоча б одного елемента складу кримінального правопорушення; виключення частини статті, що передбачає кваліфікований чи особливо кваліфікований склад кримінального правопорушення; виключення будь-яких ознак та наслідків окремих складів кримінальних правопорушень, зокрема шляхом внесення змін до примітки статті Особливої частини Кримінального кодексу України; зміна складу кримінального правопорушення шляхом усунення альтернативних ознак складу кримінального правопорушення).

10.02.24.0100/0824U000241

Козачина Анна Меружанівна
Кримінальна відповідальність за
декларування недостовірної інформації:
Дис...Доктор філософії/ Національна

академія внутрішніх справ - Захищена; 1-
.-0.2024

УДК: 343.2/.7; 343.3/.7

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2023. Дисертація є прикладним монографічним дослідженням кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації. Під час здійснення аналізу сучасного стану наукового розроблення проблемних питань кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації констатовано, що залишаються не цілком дослідженими питання предмета й суб'єкта декларування недостовірної інформації, ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-2 КК України, правил його кваліфікації та особливостей призначення покарання і звільнення від його відбування. На підставі вивчення генези кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації визначено, що 14 жовтня 2014 року Законом України «Про запобігання корупції» вперше в Україні було встановлено кримінальну відповідальність за декларування недостовірної інформації в ст. 366-1 Кримінального кодексу України. Науково доведено, що 30 грудня 2020 року з Кримінального кодексу України виключено ст. 366-1 у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій

держави або місцевого самоврядування». Крім того, Кримінальний кодекс України було доповнено ст. 366-2 «Декларування недостовірної інформації» та ст. 366-3 «Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування».

Аргументовано, що внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, – це внесення до електронної форми декларації, розміщеної на офіційному вебсайті Національного агентства з питань запобігання корупції, відомостей, які підлягають обов'язковому внесенню та повністю або частково не відповідають дійсності, і відправлені до Національного агентства з питань запобігання корупції декларації з такими відомостями.

10.79 Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)

10.02.24.0101/0824U000213

Калька Іван Зіновійович Реалізація прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні (in absentia): Дис...Доктор філософії/ Національна академія внутрішніх справ - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 343.1

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2023. У дисертації здійснено комплексне дослідження теоретичних

засад і практичних проблем щодо реалізації прав підозрюваного, обвинуваченого в спеціальному кримінальному провадженні (in absentia), яке включає в себе спеціальне досудове розслідування та спеціальне судове провадження. Встановлено, що вказані процедури «in absentia» запроваджені Законом України від 07.10.2014 № 1689-VII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини». Визначено місце спеціального кримінального провадження (in absentia) в системі диференціації форм кримінального провадження та розуміння цього провадження як особливого порядку, для якого притаманне як посилення процесуальними гарантіями (обов'язкова участь захисника) так і елементи спрощення (повідомлення про процесуальні дії, відсутність підозрюваного, обвинуваченого). Обґрунтовано, що дата винесення органом досудового розслідування постанови про оголошення підозрюваної особи в міжнародний розшук, її скерування з відповідними матеріалами до Департаменту міжнародного поліцейського співробітництва Національної поліції України (робочий апарат Укрбюро Інтерполу) та внесення відомостей про це до ЄРДР і є початковим етапом перебування особи в міжнародному розшуку в розумінні вимог ст. 281 КПК України.

Аргументовано, що у випадку фізичної відсутності особа набуває статусу підозрюваного з моменту виконання вимог щодо надсилання повідомлення про підозру в спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень, в тому числі вручення повідомлення про

підозру родичам/членам сім'ї, житлово-експлуатаційній організації за місцем проживання або адміністрації за місцем роботи. В подальшому ж у випадку встановлення місцезнаходження особи за межами України, орган досудового розслідування надсилає повідомлення про підозру в рамках міжнародного співробітництва шляхом вручення документів особі, яка вже набула статусу підозрюваного. Вказані заходи вживаються з метою забезпечення реалізації прав підозрюваного і не повторюють здійснення процесуальної дії – повідомлення про підозру особі.

10.81 Кримінологія

10.02.24.0102/0824U000056

Волков Сергій Вікторович Запобігання злочинності в сфері обігу гуманітарної допомоги в Україні: Дис...Доктор філософії/ Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України - Захищена; 1--0.2024

УДК: 343.9; 343.4-341.231.14-342.72/.73

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації охарактеризовано кримінальні правопорушення у сфері обігу гуманітарної допомоги, а саме визначено кількісні і якісні ознаки. Констатовано, що на початок вересня 2023 року органами Національної поліції України здійснюється досудове розслідування 443 кримінальних проваджень за статтею 2012 Кримінального кодексу України. Ще понад 200 кримінальних проваджень щодо неправомірних дій з гуманітарною допомогою розпочато за іншою

кримінально-правовою кваліфікацією (шахрайство, привласнення та розтрата майна, крадіжка, хабарництво тощо). Серед значних числових показників виявлено корупційні правопорушення, за які настає кримінальна відповідальність, а саме такі, які передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 Кримінального кодексу України, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення передбачені статтями 210, 354, 364, 3641, 3652, 368–3692 Кримінального кодексу України, статті 185 – крадіжка, 190 – шахрайство цього Кодексу. У дисертації виділено якісні ознаки кримінальних правопорушень у сфері обігу гуманітарної допомоги, а саме: непевності числових вимірювань, обумовленості географічних показників фактом територіального розташування гуманітарних хабів і відповідних координаційних центрів, темпоральності кримінальних правопорушень у сфері обігу гуманітарної допомоги. Кримінологічну характеристику особи злочинця у сфері обігу гуманітарної допомоги здійснено за результатами узагальнення емпіричних даних: матеріали кримінальних проваджень, розглянутих судами (понад 120), вироки судів (понад 80), опитування (понад 100) рандомно обраних респондента. У дослідженні зроблено наголос на тому, що злочинна діяльність у сфері обігу гуманітарної допомоги містить вагомий аспект порушення норм моральності, законослухняної поведінки, оскільки спрямовується проти осіб, які вже перебувають у соціально, матеріально, морально гнітючому стані. Дослідженням встановлено, що детермінація злочинності у сфері обігу гуманітарної допомоги виявляється у безперервному відтворенні й оновленні різних форм

суспільного життя, типів відносин, станів суспільної свідомості, появи нових корупційних ризиків (задоволення посадовими особами військових адміністрацій, інших державних органів приватних інтересів; задоволення приватних інтересів посадовими особами органів Державної митної служби України; зловживання з боку осіб, відповідальних за розподіл/ видачу/ використання гуманітарної допомоги, з метою задоволення приватних інтересів своїх або третіх осіб; нездійснення належного обліку гуманітарної допомоги, яка надходить на склад, фіксування факту її видачі зі складу, обліку залишків гуманітарної допомоги на складі з метою задоволення приватних інтересів осіб, відповідальних за роботу складів; непрозорі умови співпраці між обласними військовими адміністраціями, місцевими радами (їхніми головами) та громадськими, благодійними організаціями, волонтерами, які забезпечують доставку гуманітарної допомоги; отримання гуманітарної допомоги псевдоволонтерами з метою подальшого продажу, інші). Виділено напрями запобігання злочинності в сфері обігу гуманітарної допомоги. Перший рівень передбачає заходи з підвищення інформаційної культури учасників обігу гуманітарної допомоги, організацію заходів, спрямованих на координування взаємодії місцевої влади і волонтерських, благодійних і громадських ініціатив. Другий рівень передбачає системну роботу з формування правосвідомості і вдосконалення правової культури учасників обігу гуманітарної допомоги. Третій рівень у розробленні стратегічних напрямів запобігання злочинності у сфері обігу гуманітарної допомоги має реалізувати мету системного моніторингу якості обігу гуманітарної допомоги (процедури маркування товарів

гуманітарної допомоги, процедур проведення аудиту; розроблення організаційних регламентів вивчення міри задоволеності нагальних потреб осіб, які потребують гуманітарної допомоги і перебувають у місцях, найбільш постраждалих від кризи, обумовленої збройною агресією проти України; розроблення простих процедур організації зворотного зв'язку в системі «надавач – отримувач – набувач гуманітарної допомоги»; розроблення на рівні громади, регіону програм відновлення з урахуванням результатів моніторингу рівня задоволеності нагальних потреб людей в гуманітарній допомозі, пошук донорів з метою забезпечення гуманітарною допомогою для розвитку, регулярно оприлюднення у відкритих джерелах результатів таких ініціатив і поточних результатів реалізації подібних програм).

10.02.24.0103/0824U000093

Надточієва Анна Петрівна Суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень: Дис...Доктор філософії/ Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету "Одеська юридична академія" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: ; 343.2/.7; 343.9; 343.8

с. - Бібліогр.: назв

Надточієва А.П. Суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія», Київ,

2023. У дисертаційному дослідженні здійснено системну наукову розробку теоретичних та прикладних проблем визначення суб'єктів кримінальних корупційних правопорушень, яка включає встановлення сутності та змісту поняття «суб'єкт кримінального корупційного правопорушення», як елементу складу корупційного кримінального правопорушення, ознак таких суб'єктів, їх класифікацію, проблем кваліфікації незаконних дій окремих суб'єктів означеного виду кримінальних правопорушень та на цій основі визначення перспектив розширення кола названих суб'єктів. В результаті здійснення наукового пошуку отримано висновки, пропозиції та рекомендації, котрі у комплексі формують нове бачення актуального та своєчасного вирішення окресленого у дисертації наукового завдання. Ретроспективний аналіз законодавства щодо протидії корупції дозволив встановити періодичність його розвитку, ідентифікатором якого стала категорія «суб'єкт корупційних правопорушень». Передумовами формування періодів визначено стан накопичення знань про феномен корупції, як явища правової дійсності, усвідомлення деструктивності, шкідливості та протиправності. Перший період (Київської держави до 1918 року) характеризується відсутністю традиційного розуміння корупції як злочину. Другий період (радянський з 1918 року по 1991 рік) відзначився, на початковому етапі, встановленням кримінальної відповідальності за хабарництво, як форми корупційних діянь в Декреті «Про хабарництво». Третій період – перехідний пострадянський (з моменту проголошення незалежності України по 2012 рік) характеризується з встановленням в законодавстві єдиної

термінології, котра позначала суб'єктів корупційних правопорушень («службова особа» та «посадова особа»), започаткуванням реформ, ґрунтом для яких стала ратифікація низки міжнародних актів та ініціатив, спрямованих на формування прозорості діяльності центральних органів виконавчої влади, а також партнерства із громадянським суспільством. На четвертому етапі – сучасний (з 2012 року по теперішній час), початок якого ознаменувала так звана «антикорупційна реформа», було утворено низку антикорупційних інституцій, взято політичний курс на повноцінне членство до європейського співтовариства. Наслідком цього стало здійснення диверсифікації, суб'єктів корупційних правопорушень, кримінальної відповідальності в публічній та непублічній сферах, розширення кола суб'єктів корупційних кримінальних правопорушень і правопорушень пов'язаних з корупцією та відповідальності за них, імплементація положень міжнародних конвенцій щодо боротьби з корупцією у національне законодавство. Аналіз наукового доробку вітчизняних вчених у напрямку поняття, сутності та змісту корупції, відповідальності за неї, дозволив усвідомити необхідність формування консолідованого галузевого поблокового підходу до категорії «суб'єкт корупційних кримінальних правопорушень». Такий підхід дозволить врахувати сутнісні змістовні характеристики усього спектру протиправних діянь, котрі входять до поняття «корупція», сформувати єдиний підхід до виділення «корупційних кримінальних правопорушень», кваліфікацію таких правопорушень, охарактеризувати «суб'єктів кримінальних корупційних

правопорушень», а також особливості їх притягнення до кримінальної відповідальності, та на цій основі запропонувати зміни до діючого закону про кримінальну відповідальність. Наведене опосередкувало оригінальність висхідної ідеї даного дисертаційного дослідження.

10.02.24.0104/0824U000115

Зінсу Ольга Іванівна Психолого-правові засади запобігання домашньому насильству в Україні: Дис...Доктор філософії/ Національна академія внутрішніх справ - Захищена; 1.-0.2024

УДК: 343.85; 159.92

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право». – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2023. У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у розв'язанні комплексу теоретичних та практичних проблем психолого-правових засад запобігання домашньому насильству в Україні. Робота присвячена теоретичному та емпіричному дослідженню сутності домашнього насильства та психологічним детермінантам, з якими пов'язують його вчинення. У підсумку, сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення заходів, шляхів та напрямів запобігання цьому явищу. Розкрито стан наукового розроблення проблеми домашнього насильства, узагальнено зарубіжний досвід протидії такому виду злочинності та виокремлено напрями імплементації в законодавство

України. Особливу увагу приділено висвітленню існуючих як у західній, так і вітчизняній науці теоретичних підходів до пояснення причин виникнення насильства в сім'ї. З'ясовано й систематизовано міжнародно-правові стандарти у сфері запобігання домашньому насильству та проаналізовано законодавство держав різного типу правових систем, що слугувало вдосконаленню теоретико-прикладних засад обраного предмета дослідження. Опрацьовано нормативно-правові акти закордонних країн, а також практику застосування цих документів із виявленням подібностей та відмінностей у юридичних формах, державних механізмах, інституціях, що розкривають розв'язання правових проблем, прогалин і колізій обраного об'єкта й предмета дослідження; окреслено зміст деяких заходів соціально-правового реагування на прояви домашнього насильства.

10.02.24.0105/0824U000407

Нетяга Володимир Вікторович Контрабанда в Україні: кримінально-правова та кримінологічна характеристика: Дис...Доктор філософії/ Державний податковий університет - Захищена; 1.-0.2024

УДК: 343.2/.7; 343.9

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена комплексному науковому дослідженню кримінально-правової та кримінологічної характеристики контрабанди в Україні, а запобігання її вчиненню. Актуальність наукового дослідження пояснюється недостатньою розробленістю деяких питань стосовно теоретико-методологічних засад, кримінальної

охорони та кримінологічної характеристики контрабанди, що зобов'язує науку та правозастосовну практику поставити на порядок денний завдання про необхідність їхнього поглибленого дослідження. Першим розділом «Теоретико-методологічні засади дослідження контрабанди в Україні» проаналізовано роботи низки радянських вчених і зазначено, що вони та їхні праці встановили фундаментальні засади дослідження кримінальної та кримінологічної характеристик контрабанди, а також запобігання їй. Доведено, що сучасні вітчизняні науковці створили засади для сучасного дослідження кримінально-правових та кримінологічних проблем, зокрема, наукових розвідок стосовно контрабанди як кримінального правопорушення, обігу товарів та заборонених предметів, діяльності транснаціональної та організованої злочинності, заходів запобігання окресленим вище явищам. Соціальна обумовленість встановлення кримінальної відповідальності за контрабанду і виокремлення її в самостійний склад кримінального правопорушення в межах розділу VII КК України викликана властивими їй характером і ступенем суспільної небезпечності, відносною поширеністю таких посягань. Обґрунтована необхідність окремого розмежування норм, що визначають кримінальну відповідальність за товарну контрабанду та контрабанду заборонених предметів, оскільки таке розміщення норми відповідає об'єктам кримінально-правової охорони та не порушує систему побудови Особливої частини КК України. Доведено доцільність повернення кримінальної відповідальності за товарну команду. Порівняно норми про кримінальну відповідальність за контрабанду в країнах Митного союзу

ЄАЕС та виділено суттєві відмінності. Встановлено, що у кримінальному законодавстві зарубіжних країн не склалося єдиного підходу до питань кримінальної відповідальності за контрабанду. Виділено три основні варіанти встановлення такої відповідальності: у законодавстві не встановлено кримінальну відповідальність за контрабанду; у кримінальному законодавстві передбачено кримінальну відповідальність за контрабанду окремих предметів даного виду кримінального правопорушення, незаконне переміщення через митницю яких представляє підвищену суспільну небезпеку для держави; у кримінальному законодавстві передбачена повноцінна система відповідальності за контрабанду. У другому розділі «Кримінально-правова характеристика контрабанди в Україні» встановлено, що законодавець розташував ст. 201 КК України у розділі про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, тим самим визначивши родовим об'єктом складу контрабанди, протидію якій забезпечено кримінальним законом та охорона ним господарської діяльності в Україні. Визнано, що соціальна та кримінально-правова роль контрабандних предметів визначена їхніми властивостями. Доведено, що контрабанда вибухонебезпечних предметів, «матеріалів, що є радіоактивними, зброя та боєприпаси, крім мисливської гладкоствольної зброї» чи бойових припасів до такої зброї, частин вогнепальної нарізної зброї «у першу чергу посягає на відносини у суспільстві, у сфері громадської безпеки, лише потім у сфері господарської діяльності, на що вказує законодавець». Встановлено, що «склад контрабанди, передбаченої ст. 201 КК України, за конструкцією об'єктивної

сторони є формальним, тобто обов'язковою ознакою є суспільно небезпечне діяння». За способами приховування таких предметів поза митним контролем варто віднести діяння з використанням спеціально прилаштованих сховищ із застосуванням різноманітних засобів або способів, що унеможливають виявлення таких предметів контрабанди. Це і маскуванню одного предмету іншим; надання на митниці як підстави для переміщення контрабанди документів з недостовірною інформацією чи документів, одержаних у незаконний спосіб, або таких, що містять неправильні найменування товарів. Встановлено, що місцем контрабанди є територія митного кордону, який може збігатися з державним кордоном України. Виняток становлять території спеціальних митних зон. Межі території спеціальних митних зон входять до складу митного кордону України. У третьому розділі «Кримінологічна характеристика контрабанди в Україні та заходи її запобігання» встановлено, що контрабанда в Україні є широкомасштабним явищем, що давно переросло примітивні ознаки та увійшла до складу організованої злочинності, що пов'язана з економікою. Визначено, що серед предметів, визначених у ст. 201 КК України найчастіше вчиняється переміщення через митний кордон зброя або боєприпаси до неї, частини вогнепальної нарізної зброї та культурні цінності. Доведено, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 201 КК України варто віднести до кримінальних правопорушень з високим рівнем латентності.

10.83 Кримінально-виконавче право. Пенітанціарія

10.02.24.0106/0824U000093

Надточієва Анна Петрівна Суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень: Дис...Доктор філософії/Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету "Одеська юридична академія" - Захищена; 1--0.2024

УДК: ; 343.2/.7; 343.9; 343.8

с. - Бібліогр.: назв

Надточієва А.П. Суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Київський університет інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія», Київ, 2023. У дисертаційному дослідженні здійснено системну наукову розробку теоретичних та прикладних проблем визначення суб'єктів кримінальних корупційних правопорушень, яка включає встановлення сутності та змісту поняття «суб'єкт кримінального корупційного правопорушення», як елементу складу корупційного кримінального правопорушення, ознак таких суб'єктів, їх класифікацію, проблем кваліфікації незаконних дій окремих суб'єктів означеного виду кримінальних правопорушень та на цій основі визначення перспектив розширення кола названих суб'єктів. В результаті здійснення наукового пошуку отримано висновки, пропозиції та рекомендації, котрі у комплексі формують нове бачення актуального та своєчасного вирішення окресленого у дисертації наукового завдання. Ретроспективний аналіз законодавства щодо протидії

корупції дозволив встановити періодичність його розвитку, ідентифікатором якого стала категорія «суб'єкт корупційних правопорушень». Передумовами формування періодів визначено стан накопичення знань про феномен корупції, як явища правової дійсності, усвідомлення деструктивності, шкідливості та протиправності. Перший період (Київської держави до 1918 року) характеризується відсутністю традиційного розуміння корупції як злочину. Другий період (радянський з 1918 року по 1991 рік) відзначився, на початковому етапі, встановленням кримінальної відповідальності за хабарництво, як форми корупційних діянь в Декреті «Про хабарництво». Третій період – перехідний пострадянський (з моменту проголошення незалежності України по 2012 рік) характеризується з встановленням в законодавстві єдиної термінології, котра позначала суб'єктів корупційних правопорушень («службова особа» та «посадова особа»), започаткуванням реформ, ґрунтом для яких стала ратифікація низки міжнародних актів та ініціатив, спрямованих на формування прозорості діяльності центральних органів виконавчої влади, а також партнерства із громадянським суспільством. На четвертому етапі – сучасний (з 2012 року по теперішній час), початок якого ознаменувала так звана «антикорупційна реформа», було утворено низку антикорупційних інституцій, взято політичний курс на повноцінне членство до європейського співтовариства. Наслідком цього стало здійснення диверсифікації, суб'єктів корупційних правопорушень, кримінальної відповідальності в публічній та непублічній сферах, розширення кола суб'єктів корупційних кримінальних

правопорушень і правопорушень пов'язаних з корупцією та відповідальності за них, імплементація положень міжнародних конвенцій щодо боротьби з корупцією у національне законодавство. Аналіз наукового доробку вітчизняних вчених у напрямку поняття, сутності та змісту корупції, відповідальності за неї, дозволив усвідомити необхідність формування консолідованого галузевого блокового підходу до категорії «суб'єкт корупційних кримінальних правопорушень». Такий підхід дозволить врахувати сутнісні змістовні характеристики усього спектру протиправних діянь, котрі входять до поняття «корупція», сформуванню єдиного підходу до виділення «корупційних кримінальних правопорушень», кваліфікацію таких правопорушень, охарактеризувати «суб'єктів кримінальних корупційних правопорушень», а також особливості їх притягнення до кримінальної відповідальності, та на цій основі запропонувати зміни до діючого закону про кримінальну відповідальність. Наведене опосередкувало оригінальність висхідної ідеї даного дисертаційного дослідження.

10.85 Криміналістика

10.02.24.0107/0824U000260

Перетятко Сергій Анатолійович
Розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв.: Дис...Доктор філософії/ Львівський державний

університет внутрішніх справ - Захищена;
1-.0.2024

УДК: 343.14; 343.98; 343.98; 343.982/.983;
343.985; 343.985; 343.985.7; 343.982.3;
343.982.32

с. - Бібліогр.: назв

Перетятко С.А. Розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2023. Вибір теми дослідження обумовлено її актуальністю для наук кримінально правового циклу та правозастосовної практики. Дисертацію присвячено комплексному дослідженню теоретичних та організаційно-тактичних проблем розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. Розкрито стан наукових досліджень проблем розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України. Доведено необхідність вирішення низки теоретико-прикладних проблем, пов'язаних зі з'ясуванням: елементів сучасної криміналістичної характеристики вказаних кримінальних правопорушень; типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування; особливостей взаємодії

слідчих та оперативних підрозділів; організаційно-тактичних аспектів проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів; можливостей використання спеціальних знань та ін. Визначено криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України, яку складає сукупність взаємозалежних, динамічних загальних та індивідуальних ознак їх учинення (даних про предмет, спосіб, обстановку та слідову картину вчинення кримінального правопорушення, особу злочинця), що слугують побудові й перевірці слідчих версій, сприяють оптимізації виявлення і розслідування. Розкрито зміст її елементів та систематизовано криміналістично вагомні ознаки. Визначено характерні місця незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї, предметів озброєння, виокремлено класифікаційні групи типових слідів, основні способи та мотиви вчинення зазначених кримінальних правопорушень, змодельовано криміналістичний портрет особи злочинця. Визначено організаційно тактичні особливості проведення обшуку, зокрема раптовість, попередній огляд прилеглої території, забезпечення пропускнуго режиму та безпеки, застосування тактичних прийомів тощо. Наголошено на доцільності проведення слідчого експерименту з метою з'ясування: умінь та злочинних навичок внесення змін у конструкцію вогнепальної зброї; існування факту зберігання предметів озброєння в певному місці; здатності перемістити відповідні предмети озброєння, приладдя тощо. З огляду на специфіку вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України, наведено аргументи щодо доцільності

застосування в окремих випадках заходів безпеки при пред'явленні особи для впізнання у спеціально обладнаних приміщеннях, використання можливостей пред'явлення для впізнання за ознаками голосу та мовлення.

Обґрунтовано, що проведення освідування є найбільш ефективним безпосередньо після затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення через високу ймовірність зникнення важливої слідової інформації. Виокремлено та розглянуто типові судові експертизи, що призначаються при розслідуванні кримінальних правопорушень цієї категорії: судово-балістична, вибухотехнічна, молекулярно-генетична, дактилоскопічна, трасологічна, судово-хімічна (матеріалів, речовин та виробів). Акцентовано увагу на тому, що покращенню розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії сприятиме використання можливостей комплексної, мистецтвознавчої, одорологічної, фоноскопичної та комп'ютерно-технічної експертизи. У роботі також дістали подальший розвиток твердження щодо: законодавчого визначення у диспозиції ст. 2631 КК України відповідальності за вчинення такого способу вчинення зазначеного кримінального правопорушення, як перероблення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв; наділення слідчого правом приймати рішення про проведення освідування в порядку ст. 241 КПК України.

10.02.24.0108/0824U000260

Перетятко Сергій Анатолійович
Розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або

незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв.: Дис...Доктор філософії/ Львівський державний університет внутрішніх справ - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 343.14; 343.98; 343.98; 343.982/.983; 343.985; 343.985; 343.985.7; 343.982.3; 343.982.32

с. - Бібліогр.: назв

Перетятко С.А. Розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2023. Вибір теми дослідження обумовлено її актуальністю для наук кримінально правового циклу та правозастосовної практики. Дисертацію присвячено комплексному дослідженню теоретичних та організаційно-тактичних проблем розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. Розкрито стан наукових досліджень проблем розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України. Доведено необхідність вирішення низки теоретико-прикладних проблем, пов'язаних зі з'ясуванням: елементів сучасної криміналістичної

характеристики вказаних кримінальних правопорушень; типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування; особливостей взаємодії слідчих та оперативних підрозділів; організаційно-тактичних аспектів проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів; можливостей використання спеціальних знань та ін. Визначено криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України, яку складає сукупність взаємозалежних, динамічних загальних та індивідуальних ознак їх учинення (даних про предмет, спосіб, обстановку та слідову картину вчинення кримінального правопорушення, особу злочинця), що слугують побудові й перевірці слідчих версій, сприяють оптимізації виявлення і розслідування. Розкрито зміст її елементів та систематизовано криміналістично вагомні ознаки. Визначено характерні місця незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї, предметів озброєння, виокремлено класифікаційні групи типових слідів, основні способи та мотиви вчинення зазначених кримінальних правопорушень, змодельовано криміналістичний портрет особи злочинця. Визначено організаційно тактичні особливості проведення обшуку, зокрема раптовість, попередній огляд прилеглої території, забезпечення пропускнуго режиму та безпеки, застосування тактичних прийомів тощо. Наголошено на доцільності проведення слідчого експерименту з метою з'ясування: умінь та злочинних навичок внесення змін у конструкцію вогнепальної зброї; існування факту зберігання предметів озброєння в певному місці; здатності перемістити відповідні предмети озброєння, приладдя

тощо. З огляду на специфіку вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України, наведено аргументи щодо доцільності застосування в окремих випадках заходів безпеки при пред'явленні особи для впізнання у спеціально обладнаних приміщеннях, використання можливостей пред'явлення для впізнання за ознаками голосу та мовлення. Обґрунтовано, що проведення освідування є найбільш ефективним безпосередньо після затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення через високу ймовірність зникнення важливої слідової інформації. Виокремлено та розглянуто типові судові експертизи, що призначаються при розслідуванні кримінальних правопорушень цієї категорії: судово-балістична, вибухотехнічна, молекулярно-генетична, дактилоскопічна, трасологічна, судово-хімічна (матеріалів, речовин та виробів). Акцентовано увагу на тому, що покращенню розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії сприятиме використання можливостей комплексної, мистецтвознавчої, одорологічної, фоноскопичної та комп'ютерно-технічної експертизи. У роботі також дістали подальший розвиток твердження щодо: законодавчого визначення у диспозиції ст. 2631 КК України відповідальності за вчинення такого способу вчинення зазначеного кримінального правопорушення, як перероблення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв; наділення слідчого правом приймати рішення про проведення освідування в порядку ст. 241 КПК України.

10.02.24.0109/0824U000244

Максимчук Іван Миколайович Огляд місця події під час розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом отруйних речовин: Дис...Доктор філософії/ Національна академія внутрішніх справ - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 343.985.7

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації на монографічному рівні досліджено концептуальні засади огляду місця події під час розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом отруйних речовин. Комплексно висвітлено теоретичні положення та сформульовано практичні рекомендації, які допоможуть всебічно, у повному обсязі провести огляд місця події з метою досягнення максимального результату, який ляже в основу подальшого розслідування. На підставі ґрунтовного вивчення праць вчених обґрунтовано необхідність здійснення наукового дослідження, в межах якого виконано такі завдання: з'ясовано стан наукового дослідження проблематики; визначено нормативно-правове урегулювання питання обігу отруйних речовин, сформульовано поняття отруйних речовин та запропоновано їх перелік; доведено, що огляд є найважливішим у системі слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях, пов'язаних з незаконним обігом отруйних речовин; висвітлено сутність та охарактеризовано систему криміналістичного забезпечення огляду місця події під час розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом отруйних речовин; надано рекомендації щодо організації та тактики підготовчого, робочого та заключного етапів огляду місця події враховуючи особливості роботи з отруйними речовинами; сформовано систему тактичних прийомів,

що доцільно застосовувати під час робочого етапу огляду місця події та криміналістичні рекомендації щодо застосування ефективних способів його фіксації; проаналізовано та виділено форми взаємодії слідчого з іншими суб'єктами при проведенні огляду місця події; розглянуто участь спеціаліста в огляді місця події під час розслідування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом отруйних речовин; визначено засади та виокремлено види судових експертиз, що призначаються за результатами огляду місця події. У результаті аналізу законодавства щодо обігу отруйних речовин та їх поняття, з'ясовано низку недоліків. Запропоновано привести у відповідність кримінальне законодавство до сучасних світових вимог шляхом: уніфікації нормативно-правової термінології та затвердження єдиного Переліку отруйних речовин. Сформовано поняття отруйних речовин, запропоновано їх класифікацію за такими підставами: за призначенням, залежно від їх практичного використання, залежно від характеру дії на організм людини, за токсичним проявом. Розкрито сутність та значення для розслідування таких видів огляду як: місця події, місцевості, приміщень, речей, документів та комп'ютерних даних, огляд житла чи іншого володіння особи, трупа, трупа, пов'язаного з ексгумацією, освідування, транспортних засобів, а також тварин, які стали жертвами дії отруйних речовин. Аргументовано, що під час розслідування злочинів, що розглядаються, насамперед, виникає необхідність у проведенні огляду місця події, тому сформовано його класифікацію за такими підставами: за масштабом поширення таких кримінальних протиправних діянь; за масштабом поширення отруйних речовин; залежно від кваліфікації кримінального протиправного діяння;

залежно від виду кримінально протиправних дій.

10.02.24.0110/0824U000260

Перетятко Сергій Анатолійович
Розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв.: Дис...Доктор філософії/ Львівський державний університет внутрішніх справ - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 343.14; 343.98; 343.98; 343.982/.983; 343.985; 343.985; 343.985.7; 343.982.3; 343.982.32

с. - Бібліогр.: назв

Перетятко С.А. Розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2023. Вибір теми дослідження обумовлено її актуальністю для наук кримінально правового циклу та правозастосовної практики. Дисертацію присвячено комплексному дослідженню теоретичних та організаційно-тактичних проблем розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного

виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. Розкрито стан наукових досліджень проблем розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України. Доведено необхідність вирішення низки теоретико-прикладних проблем, пов'язаних зі з'ясуванням: елементів сучасної криміналістичної характеристики вказаних кримінальних правопорушень; типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування; особливостей взаємодії слідчих та оперативних підрозділів; організаційно-тактичних аспектів проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів; можливостей використання спеціальних знань та ін. Визначено криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України, яку складає сукупність взаємозалежних, динамічних загальних та індивідуальних ознак їх учинення (даних про предмет, спосіб, обстановку та слідову картину вчинення кримінального правопорушення, особу злочинця), що слугують побудові й перевірці слідчих версій, сприяють оптимізації виявлення і розслідування. Розкрито зміст її елементів та систематизовано криміналістично вагомні ознаки. Визначено характерні місця незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї, предметів озброєння, виокремлено класифікаційні групи типових слідів, основні способи та мотиви вчинення зазначених кримінальних правопорушень, змодельовано криміналістичний портрет особи злочинця. Визначено організаційно тактичні особливості проведення обшуку, зокрема раптовість, попередній огляд прилеглої території, забезпечення

пропускного режиму та безпеки, застосування тактичних прийомів тощо. Наголошено на доцільності проведення слідчого експерименту з метою з'ясування: умінь та злочинних навичок внесення змін у конструкцію вогнепальної зброї; існування факту зберігання предметів озброєння в певному місці; здатності перемістити відповідні предмети озброєння, приладдя тощо. З огляду на специфіку вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України, наведено аргументи щодо доцільності застосування в окремих випадках заходів безпеки при пред'явленні особи для впізнання у спеціально обладнаних приміщеннях, використання можливостей пред'явлення для впізнання за ознаками голосу та мовлення. Обґрунтовано, що проведення освідування є найбільш ефективним безпосередньо після затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення через високу ймовірність зникнення важливої слідчої інформації. Виокремлено та розглянуто типові судові експертизи, що призначаються при розслідуванні кримінальних правопорушень цієї категорії: судово-балістична, вибухотехнічна, молекулярно-генетична, дактилоскопічна, трасологічна, судово-хімічна (матеріалів, речовин та виробів). Акцентовано увагу на тому, що покращенню розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії сприятиме використання можливостей комплексної, мистецтвознавчої, одорологічної, фоноскопічної та комп'ютерно-технічної експертизи. У роботі також дістали подальший розвиток твердження щодо: законодавчого визначення у диспозиції ст. 2631 КК України відповідальності за вчинення такого способу вчинення зазначеного кримінального

правопорушення, як перероблення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв; наділення слідчого правом приймати рішення про проведення освідування в порядку ст. 241 КПК України.

10.02.24.0111/0824U000260

Перетятко Сергій Анатолійович
Розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв.: Дис...Доктор філософії/ Львівський державний університет внутрішніх справ - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 343.14; 343.98; 343.98; 343.982/.983; 343.985; 343.985; 343.985.7; 343.982.3; 343.982.32

с. - Бібліогр.: назв

Перетятко С.А. Розслідування незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів, 2023. Вибір теми дослідження обумовлено її актуальністю для наук кримінально правового циклу та правозастосовної практики. Дисертацію присвячено комплексному дослідженню теоретичних та організаційно-тактичних проблем розслідування незаконного

виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї або фальсифікації, незаконного видалення чи зміни її маркування, або незаконного виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв. Розкрито стан наукових досліджень проблем розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України. Доведено необхідність вирішення низки теоретико-прикладних проблем, пов'язаних зі з'ясуванням: елементів сучасної криміналістичної характеристики вказаних кримінальних правопорушень; типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування; особливостей взаємодії слідчих та оперативних підрозділів; організаційно-тактичних аспектів проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів; можливостей використання спеціальних знань та ін. Визначено криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України, яку складає сукупність взаємозалежних, динамічних загальних та індивідуальних ознак їх учинення (даних про предмет, спосіб, обстановку та слідову картину вчинення кримінального правопорушення, особу злочинця), що слугують побудові й перевірці слідчих версій, сприяють оптимізації виявлення і розслідування. Розкрито зміст її елементів та систематизовано криміналістично вагомні ознаки. Визначено характерні місця незаконного виготовлення, переробки чи ремонту вогнепальної зброї, предметів озброєння, виокремлено класифікаційні групи типових слідів, основні способи та мотиви вчинення зазначених кримінальних правопорушень, змодельовано криміналістичний портрет

особи злочинця. Визначено організаційно тактичні особливості проведення обшуку, зокрема раптовість, попередній огляд прилеглої території, забезпечення пропускного режиму та безпеки, застосування тактичних прийомів тощо. Наголошено на доцільності проведення слідчого експерименту з метою з'ясування: умінь та злочинних навичок внесення змін у конструкцію вогнепальної зброї; існування факту зберігання предметів озброєння в певному місці; здатності перемістити відповідні предмети озброєння, приладдя тощо. З огляду на специфіку вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 2631 КК України, наведено аргументи щодо доцільності застосування в окремих випадках заходів безпеки при пред'явленні особи для впізнання у спеціально обладнаних приміщеннях, використання можливостей пред'явлення для впізнання за ознаками голосу та мовлення. Обґрунтовано, що проведення освідування є найбільш ефективним безпосередньо після затримання за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення через високу ймовірність зникнення важливої слідової інформації. Виокремлено та розглянуто типові судові експертизи, що призначаються при розслідуванні кримінальних правопорушень цієї категорії: судово-балістична, вибухотехнічна, молекулярно-генетична, дактилоскопічна, трасологічна, судово-хімічна (матеріалів, речовин та виробів). Акцентовано увагу на тому, що покращенню розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії сприятиме використання можливостей комплексної, мистецтвознавчої, одорологічної, фоноскопичної та комп'ютерно-технічної експертизи. У роботі також дістали подальший розвиток твердження щодо:

законодавчого визначення у диспозиції ст. 2631 КК України відповідальності за вчинення такого способу вчинення зазначеного кримінального правопорушення, як перероблення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв; наділення слідчого правом приймати рішення про проведення освідування в порядку ст. 241 КПК України.

10.86 Судова статистика

10.02.24.0112/0824U000262

БОЄРУ Володимир Сергійович
Приватний виконавець як суб'єкт
виконавчих процесуальних
правовідносин.: Дис...Доктор філософії/
Львівський державний університет
внутрішніх справ - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 347.9.08; 347.9(4/9); 34.07;
347:311.3

с. - Бібліогр.: назв

Боєру В. С. Приватний виконавець як суб'єкт виконавчих процесуальних правовідносин. – Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису. Розділ 1 дисертаційного дослідження «Розвиток правового інституту приватного виконання в Україні» містить два підрозділи та присвячений дослідженню систем примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів та визначенню передумов запровадження інституту приватного виконавця в Україні. У підрозділі 1.1 «Система примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів в Україні» проаналізовано її генезу, сутність, структуру, елементи та їхні ознаки. Охарактеризовано системи примусового виконання рішень судів та інших

юрисдикційних органів зарубіжних держав, здійснено їх класифікацію, наведено їх переваги та недоліки і визначено місце вітчизняної системи у цій класифікації. Зроблено висновок про те, що система примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів України є децентралізованою, змішаною (державних виконавців фінансує держава з бюджету, а приватні виконавці є самозайнятими та працюють на основі самофінансування), позасудовою (з 1998 р.), підконтрольною виконавчій гілці влади в особі Міністерства юстиції України. У підрозділі 1.2 «Передумови запровадження інституту приватного виконавця» на основі аналізу історичного розвитку інституту приватного виконавця запропоновано власний перелік передумов запровадження інституту приватного виконавця в Україні, до яких віднесено такі, як: низька ефективність системи примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів; нестача ресурсів на утримання дієвої державно орієнтованої системи примусового виконання рішень; значна фактична тривалість виконавчого провадження; корупція в органах державної виконавчої служби; вимога щодо гармонізації українського законодавства та законодавства Європейського Союзу; необхідність виконання зобов'язання Україною щодо забезпечення швидкого та якісного виконання рішень юрисдикційних органів (євроінтеграційний фактор). Розділ 2 «Характеристика процесуального статусу приватного виконавця» складається із трьох підрозділів, у яких розкрито зміст поняття та структури процесуального статусу приватного виконавця, проаналізовано компетенцію приватного виконавця та прокласифіковано його

повноваження, а також здійснено порівняльний аналіз повноважень приватного та державного виконавця. У підрозділі 2.1. «Поняття та структура процесуального статусу приватного виконавця» визначено структуру процесуального статусу приватного виконавця через сукупність його правообов'язків, повноважень, передбачених законодавством, як суб'єкта, який реалізує покладену на нього державою функцію примусового виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, які він здійснює під час виконавчого провадження. Підрозділ 2.2 «Компетенція приватного виконавця» присвячено характеристиці та класифікації повноважень приватного виконавця за різними критеріями. Серед інших виокремлено активні та пасивні повноваження приватного виконавця; процедурні, спонукальні та повноваження, що спрямовані безпосередньо на виконання рішення; інструментальні повноваження приватного виконавця. У підрозділі 2.3 здійснено порівняльний аналіз повноважень приватного та державного виконавця. Зроблено висновок про те, що основні засади, принципи, мета діяльності у державних і приватних виконавців однакові. Відмінним у державних та приватних виконавців України за чинним законодавством є назва, спосіб відбору на посади, приватний виконавець, на відміну від державного, не має статусу державного службовця, а є самозайнятою особою, обсяг повноважень, джерела фінансування, спосіб оплати винагороди та її розмір, суб'єкти та порядок здійснення контролю за їх діяльністю. Розділ 3 «Удосконалення виконавчого процесуального статусу приватного виконавця як гарантія виконуваності рішень судів та інших юрисдикційних

органів» складається із двох підрозділів, у яких досліджено досвід творення ефективних механізмів примусового виконання рішень у країнах Європейського Союзу та питання реформування механізму дисциплінарної відповідальності приватного виконавця. У підрозділі 3.1 наведено рекомендації стосовно шляхів підвищення ефективності діяльності приватного виконавця на основі досвіду країн Європейського Союзу. У підрозділі 3.2 «Реформування механізму дисциплінарної відповідальності приватного виконавця» обґрунтовано потребу зміни інституційного підпорядкування Дисциплінарної комісії приватних виконавців та низки інших норм.

10.87 Міжнародне право

10.02.24.0113/0524U000008

Коруц Уляна Зіновіївна Заборона пропаганди війни у сучасному міжнародному праві: Дис... Доктор юридичних наук/ Національний авіаційний університет - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: ; 343.3/.7; 341; 001;

с. - Бібліогр.: назв

Сформульовано концептуальні положення і висновки, що мають наукову новизну і є особистим внеском автора в дослідження заборони пропаганди війни. Запропоновано власну періодизацію розвитку історіографії пропаганди війни, в межах якої виокремлено її основні етапи. Обґрунтовано методологічний інструментарій дослідження феномена пропаганди війни, який полягає у застосуванні методології наукового

пізнання, заснованої на поєднанні загальноправових, спеціально правових (методологія науки кримінального права) та психолого-правових методах. Подано концептуальне бачення дворівневої структури пропаганди війни, що передбачає наявність сукупності взаємообумовлених елементів, які розкривають розуміння пропаганди війни: перший рівень передбачає запобігання пропаганді війни, другий рівень націлений безпосередньо на усунення самої пропаганди війни. Обидва нормативно закріплені у ч. 1 ст. 20 та у ч. 2 ст. 20 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (МПГПП). Пропаганда війни розуміється автором як поширення в будь-якій формі поглядів, фактів, аргументів та інших відомостей, зокрема завідомо неправдивих, розпалювання внутрішньо- та зовнішньодержавної расової, релігійної, національної ворожнечі, що має на меті заклики та підбурювання до здійснення воєнних конфліктів або агресивної війни. Визначено змістовне наповнення пропаганди війни, яке передбачає наявність сукупності таких взаємообумовлених елементів, як: підбурювання до війни або агресивних дій; ізоляція громадян від будь-яких контактів із зовнішнім світом; замовчування та викривлення діяльності міжнародних установ на користь миру; створення перешкод для отримання інформації про думку інших держав. Доведено, що норми, які стосуються заборони пропаганди війни, спрямованої на пряме та громадське підбурювання до ворожнечі чи насильства, є нормами загального міжнародного права, що покладають зобов'язання на держави. І саме такі норми накладають позитивні зобов'язання erga omnes на заборону пропаганди війни. А відтак, внесення застережень до них і відхилення від них

унеможливіюються. Виокремлено чотири аспекти щодо мови ненависті та ворожнечі: поширення ідей, заснованих на расовій нерівності; поширення ідей, заснованих на расовій ненависті; підбурювання до расової дискримінації; підбурювання до актів, спрямованих проти будь-якої раси чи групи осіб іншого кольору шкіри або етнічного походження, а також надання будь-якої допомоги для проведення расистської діяльності, зокрема її фінансування. Окреслено ключові елементи для визначення сутності мови ворожнечі, а саме: умисел, підбурювання й осуджені результати. Елемент пропаганди можна розуміти як вимогу щодо умислу, тобто вона охоплює лише заяви, зроблені з наміром розпалити ворожнечу. Заяви, зроблені з наміром підбурювати інших до ненависті, необхідно сприймати як мову ворожнечі. Обґрунтовано, що підбурювання є елементом пропаганди війни та взаємопов'язаним з нею поняттям. Вбачається, що вирішальним і відмінним елементом підбурювання є намір підбурювати інших до ворожості чи насильства. Запропоновано внести пряме і публічне підбурювання до агресії до переліку злочинів Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Визначено основні аспекти практики міжнародних військових трибуналів, коли пропаганда війни розуміється і як сукупність дій щодо підбурювання до воєнних дій чи геноциду, і як прямі заклики щодо конкретних злочинних дій проти конкретних осіб, і як пропагування расової, національної чи ментальної домінації однієї народності, групи осіб над іншою; пропаганда війни визнається і як закінчений злочин, і як незакінчений злочин без прямих негативних суспільних наслідків, але у випадку незакінченого злочину міжнародна практика розробила концепцію

невідворотності та неможливості уникнення покарання. Отримали подальшого розвитку положення про те, що на міжнародному рівні й досі не вироблена універсальна правова конструкція у формі нормативно-правового акта, який містить загальне й обов'язкове для всіх держав визначення пропаганди та її негативних явищ. Вирішення зазначеного питання перебуває у площині реалізації спільних міждержавних механізмів укладання багатосторонніх та двосторонніх міжнародно-правових договорів. А тому важливо враховувати світовий досвід як держав, так і міжнародних організацій, наприклад, Європейського Союзу; положення, що відносини в сфері заборони пропаганди війни слід сприймати значно ширше, ніж суто кримінально каране діяння. Пропаганда війни перетворюється на стійкий інструмент ведення війни, а тому доцільно проводити упереджуючий аналіз та правове моделювання пошуку нових ефективних механізмів кримінального переслідування за такий вид злочину, навіть із можливістю його родової диверсифікації

11 ПОЛІТИКА. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

11.09 Історія політичних вчень

11.02.24.0114/0824U000327

Куриленко Анастасія Володимирівна
Комунікативна складова легітимації
влади в демократичних режимах епохи

постмодерну: Дис...Доктор філософії/
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка - Захищена; 1.-.-
0.2024

УДК: 32(091)(4/9)

с. - Бібліогр.: назв

Існування демократичного політичного режиму неможливе без достатнього рівня легітимності його влади. Проте, жоден з політичних режимів не є легітимним для всіх 100% населення, а сама легітимність динамічна і постійно зростає чи спадає під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. Це суттєво актуалізує вивчення сучасних особливостей легітимації влади для визначення чинників підвищення її ефективності. Особливої актуальності це дослідження набуває в епоху постмодерну, яка характеризується негативним ставленням суспільства до влади та різкими змінами правил публічного дискурсу, що суттєво позначається на процесі легітимації влади та може призводити до загострення криз легітимності. Дане дисертаційне дослідження є одним з перших у вітчизняній політичній науці, що комплексно досліджує роль комунікації в процесі легітимації влади в демократичних політичних режимах епохи постмодерну. У межах дослідження було здійснено аналіз зміни підходів до розуміння феномену легітимності в епохи домодерну, модерну та постмодерну. В результаті було визначено, що у домодерному розумінні влада нерозривно пов'язана з релігією та сприймається як щось божественне, а відповідно, незаперечно, тоді як у модерному підході ключове місце займає вже «теорія суспільного договору» та «розумне» походження держави, що ставить перед владою необхідність

доводити власну легітимність через дотримання певних умов. В період постмодерну ж переважає негативна оцінка влади та вимога задовольнити суспільні потреби «тут і зараз», зростає рівень недовіри до владних інституцій та підвищуються суспільні очікування. Владні суб'єкти змагаються за власну легітимність фактично в режимі «онлайн», що підвищує значимість саме комунікативної складової процесу легітимації.

11.15 Теорія політичних систем. Внутрішня політика

11.02.24.0115/0824U000078

Омельченко Владислав Станіславович
Громадський контроль в системі публічного управління: інформаційно-комунікативний аспект: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Одеська політехніка" - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 331.107.3:06.048.287; 351

с. - Бібліогр.: назв

АНОТАЦІЯ Омельченко В.С.
Громадський контроль в системі публічного управління: інформаційно-комунікативний аспект – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.
Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування. – Національний університет «Одеська політехніка», МОН України, Одеса, 2023. У вступі до дисертації обґрунтовано актуальність дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет

роботи. Розкрито наукове та практичне значення дисертаційного дослідження. Перший розділ присвячено питанням розгляду теоретикометодологічних засад до формування громадського контролю в системі публічного управління в інформаційно-комунікативному аспекті. Проведено аналіз еволюції поняття "контроль" за яким була створена спеціальна таблиця, яка демонструє, що це поняття є ключовим і інтегруючим у публічному управлінні та представлено його еволюцію на сучасному етапі. Окреслено межі впливу ГК у порівнянні з державним контролем, що робить його особливим видом публічного контролю. Розмежовуються поняття «соціальний», «державний» та «громадський» контроль, на чого визначено сутність поняття останнього. Аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень еволюції ГК показав, що основою підходів до розуміння громадського контролю є теоретичні засади та методологічне підґрунтя, на яких базується застосування ГК. Наведено приклади динамічних змін, які відбуваються в системі публічного управління України та обумовлюють необхідність систематичного впровадження і постійного вдосконалення організаційних структур і форм діяльності органів публічної влади на всіх рівнях. Доведено, що в таких умовах засадничими принципами феномену громадського контролю є головні принципи демократичної інфраструктури, за допомогою якої зміст державно- суспільних відносин, сутність управлінських впливів може коригуватися відповідно до інтересів суспільства. Проаналізовано понятійно-категорійний апарат дослідження для коректного використання поняття «громадський контроль» в системі публічного управління. Відзначено, що

ГК є одним з основних видів соціального контролю. Узагальнено вітчизняні та зарубіжні погляди щодо розуміння сутності ГК, законодавства, форм, методів, активності громадян, системи контролю, механізмів, впливів, діяльності, взаємодії, взаємовідносин, зворотного зв'язку, функцій, способів, інструментів, процесів. Проведено аналіз наукових джерел, де розглянуто різноманітність форм реалізації громадського контролю. Доведено, що ключовим елементом успішного розвитку та підвищення ефективності ГК є прозорість та відкритість органів влади, яка досягається шляхом постійного обміну інформації у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), які відіграють важливу роль у координації та покращенні взаємодії між владою та громадськістю. Акцентується, що контроль є однією з фундаментальних функцій у системі публічного управління, яка діє на основі прозорих правил, а виконання цих функцій залежить від досягнення ефективності та якості комунікації. Досліджено еволюцію інформаційно-комунікативних технологій при здійсненні ГК та виведення його на новий рівень у процесі формування інформаційного суспільства. З'ясовано напрями подальшого розвитку ГК, які відображені в інформаційному суспільстві як на світовому рівні, так і на рівнях національних стратегій розвитку в кожній окремій країні. Доведено, що розвиток інформаційних технологій нарощує взаємозв'язки органів публічної влади з громадянським суспільством, а при використанні ІКТ держава отримує можливість розширювати спектр електронних послуг, що збільшує довіру громадянського суспільства до влади. Розглянуто концепцію "інформаційно-комунікативних технологій", яка

поєднується з "громадським контролем" і визначає своє місце у майбутньому, включаючи можливість поєднання за допомогою альтернативних інформаційно-комунікативних способів зв'язку представників ГК в системі публічного управління. Було розглянуто роль ІКТ в підвищенні ефективності реалізації громадського контролю, зокрема виявлено форми, методи, механізми, технології, інструменти та процедури, що застосовуються для реалізації ГК. Здійснено систематизацію та класифікацію найбільш поширених видів ГК. Доведено, що використання сучасних ІКТ посилює ефективність та результативність ГК. На підставі аналізу встановлено, що під комунікативністю будемо розуміти: комунікативний процес взаємодії між зацікавленими учасниками, що здійснюється шляхом обміну інформацією, та сприяє її успішному отриманню, розумінню, засвоєнню, використанню і передачі. Систематизовано вітчизняні наукові погляди щодо використання категоріального апарату при визначенні змісту громадського контролю в інформаційно-комунікативному аспекті.

11.02.24.0116/0824U000144

Гжешук Владислав -- Державна освітня політика в Республіці Польща.: Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 321(4/9); 37(4/9)

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі вперше в українській політичній науці комплексно та систематично проаналізовано

еволюцію та чинний стан специфіки взаємодії суспільнополітичних і владно-управлінських процесів та рішень й атрибутів становлення і поступу системи освіти й освітніх процесів крізь призму виявлення історичних і чинних особливостей та тенденцій і наслідків реформування державної освітньої політики в Республіці Польща на різних етапах її історичного та суспільно-політичного розвитку. Для цього у кваліфікаційній роботі було: висвітлено історіографічні, концептуальні та теоретикометодологічні засади й складові дослідження державної освітньої політики і її значення у політичному процесі; теоретизовано параметри взаємозалежності політичних, управлінських й освітніх процесів і реформ у рамках різних моделей та систем суспільнополітичного розвитку; проаналізовано особливості еволюції розвитку системи освіти, здійснення освітніх реформ і становлення державної освітньої політики в рамках суспільно-політичного й історичного поступу Першої та Другої Республік Польща; розглянуто та систематизовано досвід й основні тенденції та наслідки формування і реалізації державної освітньої політики в умовах суспільно-політичних реалій і трансформацій Польської Народної Республіки, в тому числі на тлі інших країн Центрально-Східної Європи; охарактеризовано пріоритетні напрями та проблеми реалізації державної освітньої політики Третьої Республіки Польща, в тому числі інкорпоровані у програмах урядів і маніфестах політичних партій, в ході її суспільнополітичної трансформації на ранньому й посткомуністичному етапі демократичного розвитку; окреслено й впорядковано зміст, засади, механізми, принципи і напрями реалізації державної освітньої політики та реформування

системи освіти в ході й за наслідками європейської інтеграції та чинних суспільнополітичних процесів у Республіці Польща. Відтак загалом у дисертації вказано на складності та неоднозначності процесів реформування й управління системою освіти в Польщі, особливо на тлі різних етапів її суспільнополітичного розвитку. Тим не менше, це не завадило виявити тенденції розвитку сучасної державної освітньої політики Республіки Польща, дослідити та узагальнити досвід Польщі у реформуванні системи освіти, визначити суспільнополітичні, соціальноекономічні, політико-правові та інші засади реформування та поступу освіти в Польщі, розкрити передумови та результати реформування сучасної освітньої політики Польщі.

11.02.24.0117/0824U000177

Цзіньпін Лі .. Інструменти реалізації державної політики у сфері інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 342.5; 328; 342.5; 351/354; 001.18; 001.89:338.26; 001.89:351.854; 316.42; 339.9

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено авторський підхід до дослідження інструментів реалізації державної політики у сфері інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Аналізуючи фінансові інструменти у роботі розглянуто механізми фінансування науково-технічних проєктів, які підтримуються

різними відомствами як на загальнодержавному, так і на провінційному рівні КНР. Зокрема, обґрунтовано необхідність формування спеціалізованих фондів підтримки науково-інноваційної діяльності. Розглядаючи інституційно-правові інструменти, авторкою проаналізовано ключові нормативно-правові документи, які спрямовані на підвищення рівня міжнародного науково-технічного співробітництва. До інформаційно-комунікаційних інструментів державної політики інтернаціоналізації авторкою віднесено створення та підтримку державних інформаційних систем, державну інформаційну політику, а також особливий компонент – наукову дипломатію. У роботі поглиблено понятійно-категоріальний апарат за рахунок обґрунтування авторського тлумачення сутності та змісту таких понять, як «інтернаціоналізація науки та інновацій» та «міжнародне науково-технічне співробітництво». Авторка вказує, що не дивлячись на формальну близькість цих понять, вони мають певні відмінності. Зокрема, акцентовано, що міжнародне науково-технічне співробітництво є модусом загального процесу інтернаціоналізації. Стверджується, що концепт міжнародного науково-технічного співробітництва є формою співпраці між країнами у сфері науки, техніки та технологій, яка здійснюється в інституціалізованих формах. У дисертації проаналізовано основні проблеми, що існують при реалізації державної політики сприяння міжнародному науково-технічному співробітництву Китаю. У роботі проаналізовано засади розвитку державної політики КНР у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва, що дало можливість окреслити такі етапи її поставання:

початковий етап розвитку відповідно до принципу; етап швидкого розвитку; етап поглиблення розвитку; етап стратегічних інновацій. У роботі розглянуто особливості китайсько-американського, китайсько-європейського та китайсько-українського співробітництва в сфері науки та інновацій, а також визначено основні бар'єри, які перешкоджають реалізації різних форм співробітництва. У дисертації проводиться аналіз розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва провінційних науково-дослідних установ на прикладі Шаньдунської академії наук. У роботі здійснено дослідження варіативності моделей оцінювання ефективності політики інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Це дало можливість запропонувати класифікаційне групування оціночних індикаторів політики інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Авторка пропонує власну модель оцінювання ефективності інтернаціоналізації, побудувавши її за ієрархічним принципом на основі використання принципів визначеності, систематичності, науковості, сумісності, обґрунтованості, незалежності. Розроблений методичний підхід дасть можливість підвищити результативність макроекономічної політики реалізації проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва. Для вирішення завдання оцінювання ефективності державної політики, авторка обирала існуючу систему показників, яка затверджена на державному рівні. Авторський підхід до оцінювання ефективності державної політики полягає у оцінюванні ефективності проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва за моделлю «вхід-процес-результат». Для розрахунку ваги індексу оцінки в роботі

використовується метод ентропійної ваги. Результати розрахунку показали, що внесок трьох вимірів входу-процесу-результатів відносно однаковий. На основі розрахунку ваги індексу додатково розраховується результат ефективності проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва Шаньдунської академії наук з 2003 по 2018 рік. Потім на основі результатів розрахунку ефективності розраховуються показники, що тісно пов'язані з результативністю проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва. Аналіз та узагальнення практичного досвіду виконання проєктів науково-технічного співробітництва дали можливість виокремити та згрупувати ризики міжнародного науково-технічного співробітництва, що впливають на ефективність інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. У свою чергу, виокремлення груп ризиків проєктів міжнародного науково-технічного співробітництва дало можливість запропонувати практичні рекомендації щодо нівелювання ризиків. Проведене дослідження для підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері інтеграції науково-інноваційної діяльності дало можливість виокремити інструменти сприяння розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва Китаю.

11.25 Теорія міжнародних відносин. Зовнішня політика і дипломатія

11.02.24.0118/0224U000335

Управління розвитком інноваційного підприємництва в умовах неіндустріальної економіки.: Заключний звіт/Національний технічний університет

України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Керівник Кравченко Марина Олегівна - ДР 0118U100598, УДК 327"71", 351.858:377.001.76, 37.001.76, 338.248:330.322; 338.245.001.76, 330.341.1;316.422, 658.001.76

397

Дослідження сучасного стану, особливостей та механізмів реалізації інноваційної підприємницької діяльності в умовах неоіндустріальної економіки на основі проведення системного аналізу її сутності, функцій і принципів й розроблення теоретико-методологічних і науково-практичних рекомендацій щодо управління розвитком малих інноваційних підприємницьких структур для потреб формування інноваційно-підприємницької моделі розвитку вітчизняних промислових підприємств і прикладних рекомендацій щодо організації інноваційного підприємництва та удосконалення взаємовідносин між учасниками стартап-проєктів.

12 НАУКОЗНАВСТВ О

12 НАУКОЗНАВСТВО

12.02.24.0119/0524U000008

Коруц Уляна Зіновіївна Заборона пропаганди війни у сучасному міжнародному праві: Дис...Доктор юридичних наук/ Національний авіаційний університет - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: ; 343.3/.7; 341; 001;

с. - Бібліогр.: назв

Сформульовано концептуальні положення і висновки, що мають наукову новизну і є особистим внеском автора в дослідження заборони пропаганди війни. Запропоновано власну періодизацію розвитку історіографії пропаганди війни, в межах якої виокремлено її основні етапи. Обґрунтовано методологічний інструментарій дослідження феномена пропаганди війни, який полягає у застосуванні методології наукового пізнання, заснованої на поєднанні загальноправових, спеціально правових (методологія науки кримінального права) та психолого-правових методах. Подано концептуальне бачення дворівневої структури пропаганди війни, що передбачає наявність сукупності взаємообумовлених елементів, які розкривають розуміння пропаганди війни: перший рівень передбачає запобігання пропаганді війни, другий рівень націлений безпосередньо на усунення самої пропаганди війни. Обидва нормативно закріплені у ч. 1 ст. 20 та у ч. 2 ст. 20 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (МПГПП). Пропаганда війни розуміється автором як поширення в будь-якій формі поглядів, фактів, аргументів та інших відомостей, зокрема завідомо неправдивих, розпалювання внутрішньо- та зовнішньодержавної расової, релігійної, національної ворожнечі, що має на меті заклики та підбурювання до здійснення воєнних конфліктів або агресивної війни. Визначено змістовне наповнення пропаганди війни, яке передбачає наявність сукупності таких взаємообумовлених елементів, як: підбурювання до війни або агресивних дій; ізоляція громадян від будь-яких

контактів із зовнішнім світом; замовчування та викривлення діяльності міжнародних установ на користь миру; створення перешкод для отримання інформації про думку інших держав. Доведено, що норми, які стосуються заборони пропаганди війни, спрямованої на пряме та громадське підбурювання до ворожнечі чи насильства, є нормами загального міжнародного права, що покладають зобов'язання на держави. І саме такі норми накладають позитивні зобов'язання *erga omnes* на заборону пропаганди війни. А відтак, внесення застережень до них і відхилення від них унеможлиблюються. Виокремлено чотири аспекти щодо мови ненависті та ворожнечі: поширення ідей, заснованих на расовій нерівності; поширення ідей, заснованих на расовій ненависті; підбурювання до расової дискримінації; підбурювання до актів, спрямованих проти будь-якої раси чи групи осіб іншого кольору шкіри або етнічного походження, а також надання будь-якої допомоги для проведення расистської діяльності, зокрема її фінансування. Окреслено ключові елементи для визначення сутності мови ворожнечі, а саме: умисел, підбурювання й осуджені результати. Елемент пропаганди можна розуміти як вимогу щодо умислу, тобто вона охоплює лише заяви, зроблені з наміром розпалити ворожнечу. Заяви, зроблені з наміром підбурювати інших до ненависті, необхідно сприймати як мову ворожнечі. Обґрунтовано, що підбурювання є елементом пропаганди війни та взаємопов'язаним з нею поняттям. Вбачається, що вирішальним і відмінним елементом підбурювання є намір підбурювати інших до ворожості чи насильства. Запропоновано внести пряме і публічне підбурювання до агресії до переліку злочинів Римського статуту Міжнародного кримінального суду.

Визначено основні аспекти практики міжнародних військових трибуналів, коли пропаганда війни розуміється і як сукупність дій щодо підбурювання до воєнних дій чи геноциду, і як прямі заклики щодо конкретних злочинних дій проти конкретних осіб, і як пропагування расової, національної чи ментальної домінації однієї народності, групи осіб над іншою; пропаганда війни визнається і як закінчений злочин, і як незакінчений злочин без прямих негативних суспільних наслідків, але у випадку незакінченого злочину міжнародна практика розробила концепцію невідворотності та неможливості уникнення покарання. Отримали подальшого розвитку положення про те, що на міжнародному рівні й досі не вироблена універсальна правова конструкція у формі нормативно-правового акта, який містить загальне й обов'язкове для всіх держав визначення пропаганди та її негативних явищ. Вирішення зазначеного питання перебуває у площині реалізації спільних міждержавних механізмів укладання багатосторонніх та двосторонніх міжнародно-правових договорів. А тому важливо враховувати світовий досвід як держав, так і міжнародних організацій, наприклад, Європейського Союзу; положення, що відносини в сфері заборони пропаганди війни слід сприймати значно ширше, ніж суто кримінально каране діяння. Пропаганда війни перетворюється на стійкий інструмент ведення війни, а тому доцільно проводити упереджуючий аналіз та правове моделювання пошуку нових ефективних механізмів кримінального переслідування за такий вид злочину, навіть із можливістю його родової диверсифікації

12.21 Наука і суспільство. Соціологія науки

12.02.24.0120/0224U000291

Управління процесами соціальних комунікацій в глобальному інформаційному просторі: Заключний звіт/Національний університет "Львівська політехніка"; Керівник Марковець Олександр Вікторович - ДР 0119U101870, УДК 004:001;007, 37:004.588;004.85, 681:004, 658.6.002; 621.397.13, 002:004

127

Розроблення методів та засобів управління комунікативними процесами в глобальному інформаційному просторі

12.02.24.0121/0224U000414

Наукова, освітня та професійна комунікація в цифрову епоху: традиції та інновації: Заключний звіт/Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України; Керівник Ільченко Ольга Михайлівна - ДР 0120U104911, УДК 001:316.77, 004:001;007, 81'33, 811.1/.2

14

Тему присвячено аналізу останніх тенденцій фахової комунікації, що буде сприяти кращій вербалізації наукових знань. Метою цього дослідження є: 1) виявлення та вивчення випробуваних часом та новітніх тенденцій в усній та писемній професійній комунікації в інституційних дискурсах, передусім науковому, освітньому, професійному, а також суміжних із ними науково-популярному та медійному дискурсах, вивчення процесів вербалізації та

візуалізації наукових знань, специфіки їхньої нарації; 2) застосування сучасної та випрацювання власної методології аналізу усного та писемного іноземномовного наукового дискурсу з урахуванням новітніх тенденцій цифровізації, потреб випрацювання цифрових компетенцій та навичок, що поліпшують можливості доступу до послуг, інформації та знань, що надаються на основі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та усувають бар'єри на шляху доступу до глобального інформаційного середовища та знань.

12.41 Організація науки. Політика в галузі науки

12.02.24.0122/0824U000177

Цзіньпін Лі .. Інструменти реалізації державної політики у сфері інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 342.5; 328; 342.5; 351/354; 001.18; 001.89:338.26; 001.89:351.854; 316.42; 339.9

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено авторський підхід до дослідження інструментів реалізації державної політики у сфері інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Аналізуючи фінансові інструменти у роботі розглянуто механізми фінансування науково-технічних проєктів, які підтримуються різними відомствами як на

загальнодержавному, так і на провінційному рівні КНР. Зокрема, обґрунтовано необхідність формування спеціалізованих фондів підтримки науково-інноваційної діяльності. Розглядаючи інституційно-правові інструменти, авторкою проаналізовано ключові нормативно-правові документи, які спрямовані на підвищення рівня міжнародного науково-технічного співробітництва. До інформаційно-комунікаційних інструментів державної політики інтернаціоналізації авторкою віднесено створення та підтримку державних інформаційних систем, державну інформаційну політику, а також особливий компонент – наукову дипломатію. У роботі поглиблено понятійно-категоріальний апарат за рахунок обґрунтування авторського тлумачення сутності та змісту таких понять, як «інтернаціоналізація науки та інновацій» та «міжнародне науково-технічне співробітництво». Авторка вказує, що не дивлячись на формальну близькість цих понять, вони мають певні відмінності. Зокрема, акцентовано, що міжнародне науково-технічне співробітництво є модусом загального процесу інтернаціоналізації. Стверджується, що концепт міжнародного науково-технічного співробітництва є формою співпраці між країнами у сфері науки, техніки та технологій, яка здійснюється в інституціалізованих формах. У дисертації проаналізовано основні проблеми, що існують при реалізації державної політики сприяння міжнародному науково-технічному співробітництву Китаю. У роботі проаналізовано засади розвитку державної політики КНР у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва, що дало можливість окреслити такі етапи її поставання: початковий етап розвитку відповідно до

принципу; етап швидкого розвитку; етап поглиблення розвитку; етап стратегічних інновацій. У роботі розглянуто особливості китайсько-американського, китайсько-європейського та китайсько-українського співробітництва в сфері науки та інновацій, а також визначено основні бар'єри, які перешкоджають реалізації різних форм співробітництва. У дисертації проводиться аналіз розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва провінційних науково-дослідних установ на прикладі Шаньдунської академії наук. У роботі здійснено дослідження варіативності моделей оцінювання ефективності політики інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Це дало можливість запропонувати класифікаційне групування оціночних індикаторів політики інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. Авторка пропонує власну модель оцінювання ефективності інтернаціоналізації, побудувавши її за ієрархічним принципом на основі використання принципів визначеності, систематичності, науковості, сумісності, обґрунтованості, незалежності. Розроблений методичний підхід дасть можливість підвищити результативність макроекономічної політики реалізації проектів міжнародного науково-технічного співробітництва. Для вирішення завдання оцінювання ефективності державної політики, авторка обирала існуючу систему показників, яка затверджена на державному рівні. Авторський підхід до оцінювання ефективності державної політики полягає у оцінюванні ефективності проектів міжнародного науково-технічного співробітництва за моделлю «вхід-процес-результат». Для розрахунку ваги індексу оцінки в роботі використовується метод ентропійної

ваги. Результати розрахунку показали, що внесок трьох вимірів входу-процесу-результатів відносно однаковий. На основі розрахунку ваги індексу додатково розраховується результат ефективності проектів міжнародного науково-технічного співробітництва Шаньдунської академії наук з 2003 по 2018 рік. Потім на основі результатів розрахунку ефективності розраховуються показники, що тісно пов'язані з результативністю проектів міжнародного науково-технічного співробітництва. Аналіз та узагальнення практичного досвіду виконання проектів науково-технічного співробітництва дали можливість виокремити та згрупувати ризики міжнародного науково-технічного співробітництва, що впливають на ефективність інтернаціоналізації науково-інноваційної діяльності. У свою чергу, виокремлення груп ризиків проектів міжнародного науково-технічного співробітництва дало можливість запропонувати практичні рекомендації щодо нівелювання ризиків. Проведене дослідження для підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері інтеграції науково-інноваційної діяльності дало можливість виокремити інструменти сприяння розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва Китаю.

13 КУЛЬТУРА

13.01 Загальні питання культури

13.02.24.0123/0824U000299

ЗАСТАВНИЙ Андрій Романович
Цивілізаційні детермінанти соціально-економічного розвитку країн Близького

Сходу: Дис...Доктор філософії/
Західноукраїнський національний
університет - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 008; 316.42; 339.9:338.1;
339.9:330.34; 338.1; 330.34/.35; 338.26/.27;
338.12

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації подано новий підхід до вирішення важливого науково-прикладного завдання, яке полягає в обґрунтуванні концептуальних засад впливу цивілізаційних детермінант на соціально-економічний розвиток країн Близького Сходу, та розробці рекомендації щодо формування стратегічних напрямів співпраці України з країнами даного регіону. Обраний теоретико-методологічний підхід ґрунтувався на використанні комплексу загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, які взаємодоповнюють один одного та забезпечили достовірність отриманих результатів. Проаналізовано вплив глобальних трансформацій на розвиток регіональних економік і країн, підкреслено необхідність доповнення традиційних теоретичних підходів до дослідження регіонів, де домінують цивілізаційні цінності. Удосконалено теоретичні підходи до ідентифікації країн Близького Сходу в умовах зміни глобального ландшафту та регіональної динаміки, визначено спільні та відмінні ознаки між ними та країнами арабського світу і Затоки, виокремлено відмінності у вербальній та невербальній комунікації в регіоні. Запропоновано основні елементи, які формують міжкультурну комунікацію на Близькому Сході. Обґрунтовано необхідність врахування цивілізаційних детермінантів та унікальної історичної спадщини країн регіону при розробці економічних стратегій їхнього розвитку.

Запропоновано основні системні детермінанти соціально-економічного розвитку на Близькому Сході, які підтверджено за допомогою PESTEL-аналізу та деталізовано їхню цивілізаційну складову. Подано авторське розуміння цивілізаційних детермінант та окреслено основні з них. Запропоновано авторський підхід для оцінки впливу цивілізаційних чинників на соціально-економічне зростання країн Близького Сходу та розроблено структурно-логічну схему дослідження. Обґрунтовано послідовність аналізу оцінки взаємодії цивілізаційних детермінантів із показниками соціально-економічного розвитку. Підтверджено гіпотезу про існування асиметрії соціально-економічного розвитку країн Близького Сходу та виявлено, що позиції країн дуже відрізняються між собою. Оцінювання впливу цивілізаційних детермінант на соціально-економічний розвиток країн Близького Сходу проведено за допомогою факторного та канонічного аналізу. Встановлено зв'язки між показниками, які характеризують цивілізаційні детермінанти та соціально-економічний розвиток на основі кореляційної матриці. На основі факторного аналізу ідентифіковано два ключові фактори та відповідні змінні, що мають тісний зв'язок з ними. За результатами факторного аналізу проведено канонічний аналіз, який підтвердив існування впливу цивілізаційних детермінант на соціально-економічний розвиток країн Близького Сходу. Визначено основні безпекові виклики та зовнішні впливи на Близькому Сході та підтверджено їх багатоаспектний характер. Визначено чинники, які вносять напруженість у регіон, зокрема через втручання зовнішніх глобальних гравців, та проаналізовано вплив різних акторів на

динаміку регіону. Розкрито вплив цивілізаційних чинників на формування процесів фінансової інтеграції на Близькому Сході, зокрема через впровадження фінансових технологій, які дають нові можливості для країн. Результати дослідження дали змогу обґрунтувати ключові аспекти ісламських фінансів, які сформувалися під впливом цивілізаційних детермінант, та суттєво відрізняються від традиційних фінансів. Подано періодизацію відносин України з країнами Близького Сходу та розкрито ключові тенденції кожного періоду. На основі аналізу динаміки зовнішньої торгівлі України з країнами Близького Сходу визначено основних торговельних партнерів та перевірено гіпотезу про чутливість її зовнішньої торгівлі товарами. На основі проведено SWOT-аналізу співпраці України з країнами Близького Сходу виявлено сильні та слабкі сторони, можливості та загрози такої співпраці. Розроблено пропозиції щодо підвищення іміджу України в країнах Близького Сходу, що сприятиме активізації співпраці.

13.11 Культура в сучасному світі

13.02.24.0124/0824U000400

Засядьовк Ольга Андріївна
Культуротворча місія івент-практик в Україні: Дис...Доктор філософії/
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 008.009; 008"312"; 008:316.6; 7.091

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації обґрунтовано теоретичні засади й практичні шляхи реалізації культуротворчої місії івент-практик сучасної України в загальному контексті розвитку креативного сектору індустрій. На основі вивчення теоретичних джерел з'ясовано, що питання вивчення івент-практик з точки зору виявлення і аргументування їхньої культуротворчої місії ще не ставало предметом спеціальних наукових досліджень. Натомість виявлено, що проблематика івентів, івент-індустрії та івент-практик також є порівняно недавнім фокусом досліджень вітчизняних науковців, і характеризується переважно своїм міждисциплінарним характером, що, водночас актуалізує пропонуване дослідження з позицій саме культурологічного підходу. У дисертації доведено, що інноваційна культура сучасності до якої належать креативні індустрії та івент-практики, створює ґрунт для трансформації суспільства, але вона також має спиратися на інноваційні соціокультурні практики, що об'єднують успішних цілеспрямованих людей, які сповідують інноваційні, креативні цінності, до яких зокрема й належать івентпрактики в системі креативних індустрій. Аргументовано, що івент-практики фактично є складовою сучасних креативних індустрій, що пов'язані з генезою споживацького суспільства па поняттям культурних індустрій в технологізованому суспільстві. Оскільки головним об'єктом івент-практик є подія, у науковому і практично орієнтованому дискурсі ці практики ще називають подієвими, так само і їх похідні відгалуження (подієвий менеджмент і т.ін.). З'ясовано, що специфіка підходів до використання сучасних івент-практик відображає безпосередній вплив трансформаційних процесів, якими ознаменувався культурогенез ХХ

століття, культурологічно-соціологічні дослідження креативних культурних практик в туризмі, мистецтві, спорті, моді, дизайні, рекламі та посилення взаємодії культурних традицій й інновацій в інформаційному суспільстві XXI століття. Сектор культури включає діяльність, пов'язану зі створенням культурних цінностей і її основоположною природою є діяльність, пов'язана з творчістю, ідентичністю та самовираженням, а креативний сектор заснований на виробництві та поширенні товарів і послуг, які можуть бути виготовлені у промислових масштабах або на основі прототипу. З'ясовано, що інноваційні явища у сфері культури неможливі без розвитку креативних подієвих практик, технологій та послуг, в основу яких покладається соціальна творчість, істотно впливають на якість взаємодії у соціокультурному просторі. Створення культурно-мистецького простору вимагає глибокого розуміння ідентичності культурної спадщини, ресурсів й структури простору. Культуротворчий потенціал креативних культурних практик активно використовується для розширення доступу до надбань національної і світової спадщини, інноваційних культурних продуктів, увійшов у практичний обіг менеджерів для розробки проектів і стратегій регіонального розвитку. Ключові слова: культуротворчість, культуротворча місія, івент-індустрія, івент-практики, івент-маркетинг, подієві практики, креативні індустрії, креативність, дестинації, цінності, ціннісні орієнтири, інновації, інноваційний культурний продукт, культурне проектування, соціокультурний простір.

13.02.24.0125/0824U000410

Тарасенко Юлія Миколаївна
Мистецтвознавчі практики у формуванні культурних цінностей суспільства:
Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 008.009; 7.091; 7.067:316.37; 316.61

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено результати комплексного дослідження впливу мистецтвознавчих практик на процеси формування культурних цінностей суспільства. У роботі визначено, що однією з найважливіших складових мистецтвознавства як теоретичного дискурсу є формування духовної культури, а також підвищення інтелектуально-емоційного потенціалу людини. Загальна інституційна мистецтвознавча платформа складає значну кількість форм практичної реалізації. Слід зазначити, що до мистецтвознавчих практик (МЗП) відносяться: процеси навчального художнього пізнання (лекторії, дискурси), відвідування музеїв (галерей), практична художньо-творча діяльність (малярство), арт-туризм, музейні практики Здебільшого ці практики значною мірою відносяться до людей творчих професій, або до вузькоспеціалізованих напрямків освіти чи діяльності, що вказує на значну обмеженість застосування МЗП. Наголошено, що впродовж тривалого існування мистецтвознавчого аналізу, в історії людства було сформовано значну кількість поглядів на мистецтво та його внутрішню структуру. Активна інтеграція цих знань та практик потребує більшої уваги зі сторони наукової спільноти та державних інституцій. Найперша актуальність МЗП – це сфера

духовної культури, але сучасність потребує здійснити перехід здебільшого з абстрактного поняття до практичного та навіть утилітарного. Мистецтво як засіб пізнання посідає проміжне місце між досвідом та наукою, акумулюючи знання про оточуючий світ у формах образного мислення. Мистецтво володіє здатністю виокремлювати та досліджувати багатство індивідуального досвіду людини, відтворюючи його формами співпричетності до всезагальної цілісної картини світу. Зміни, що відбуваються в сучасній Україні, вимагають зосередитися на фундаментальних мистецьких засадах як на дієвому інструментарію, щодо глобальних і локальних перетворень, а саме: вплив мистецтвознавства на культурну матрицю, ідентифікацію суспільства й особистості, розвитку понятійного та креативного мислення, мотиваційних процесів, а також розвиток ціннісних пріоритетів у сучасних умовах невизначеності та спаду розвитку. Розгляд особливостей досліджуваних процесів у контексті історичних світових подій, значною мірою обумовило звернення до впливу мистецтвознавчої складової, як рушійної сили у процесі вирішення психоемоційних, інтелектуальних та освітніх проблем які виникають в часи турбулентності. Таким чином, вивчення впливу мистецтвознавчих практик на емоційний та інтелектуальний потенціал людини як головної рушійної сили, відповідає актуальним завданням сучасного розвитку науки та зумовлене можливістю емпіричного та теоретичного осмислення наукового потенціалу в цій сфері задля визначення нагальних проблем сучасності та шляхів їх розв'язання. Актуальність дисертації обумовлена необхідністю інтегрувати науку мистецтвознавства до новітніх

концептуальних моделей української освіти та культури з урахуванням глобальних і локальних трансформаційних процесів суспільства, формування науково-методологічних засад мистецтвознавчих практик в Україні. В дослідженні теорії впливу мистецтвознавчих практик в поєднанні з філософськими поглядами на образотворче мистецтво, можемо дійти висновку, що незважаючи на суто професійний мистецький погляд на твори, глядач набував підвищеної зацікавленості та зміцнював бажання заглиблюватись в тематику. Процес розвитку через мистецтво в філософському контексті учасники визначали, як можливість формування особистісного і унікального світосприйняття, що надає людині внутрішньої розбудови, як на емоційному так і на інтелектуальному рівні. Ключові слова: мистецтвознавчі практики, мистецтвознавчий дискурс, культурні цінності, суспільство, арт-туризм, лекторії, музейні практики, майстер-класи, трансгресія, сорціокультурний простір, емоційний та інтелектуальний потенціал особистості.

13.02.24.0126/0824U000398

Бугайов Микола Вікторович
Соціокультурний феномен блогів:
культурологічний вимір: Дис...Доктор
філософії/ Національна академія керівних
кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-
.-0.2024

УДК: 008(1-6); 008.009; 316.77

с. - Бібліогр.: назв

Стрімкий розвиток інтернет-технологій зумовив появу нових форм комунікації, що стали уособленням інформаційного

суспільства, чинником світової глобалізації. Одним із них є блоги як специфічний комунікативний і соціокультурний простір. Своїм контентом блоги створюють культурний контекст для розвитку суспільства. Як феномен сучасності, вони зумовлені трансформаційними процесами в суспільстві, як технологічними, так і соціально-культурними, водночас самі здійснюють вплив на них творчістю віртуальної спільноти блогерів. Блогосфера як вид інтернет-комунікації стає майданчиком для діалогу усередині кожної культури, між культурами та субкультурами. Різні частини цього простору взаємодіють, проникають один в одного й продукують нові форми культури. Розвиток блогосфери, як й інтернет-комунікації загалом, відбувається доволі стрімко, предметне ж поле культурологічних досліджень її як соціокультурного явища перебуває на стадії формування, що зумовлює актуальність теми дисертації. Блоги як продукт суспільного розвитку й інформаційно-комунікаційний ресурс являють собою соціокультурний феномен: соціальний аспект полягає в тому, що блоги є результатом науково-технічного прогресу, якого досягло людство, при цьому вони впливають на суспільство, спонукаючи його до подальшого розвитку; цей розвиток, зокрема, передбачає зміну ціннісних орієнтацій, потреб, що є складником культури. Блоги посіли важливе місце в соціальних комунікаціях і вийшли на вищий рівень – культурний, який охоплює науку, технології, освіту, мистецтво, мораль, спосіб життя і світогляд. Вони впливають на пріоритети членів соціуму у виборі матеріальних і духовних цінностей. Українська блогосфера розвивається в унісон з блогосферами інших цифровізованих

країн. З ними вона має спільні ознаки: відкритість, інтерактивність, наявність зворотного зв'язку, віртуалізація реальності, вплив на тенденції масової культури, маніпулювання громадською думкою. Проте національний чинник, що є результатом соціокультурних, політичних процесів, визначив специфіку української блогосфери. Вона має високий ступінь політизованості: українські користувачі, на відміну від європейських, активніше відвідують блоги, у яких порушують суспільно гострі питання; українці на теперішньому етапі сприймають будь-яку інформацію крізь призму набутої в результаті воєнних дій психологічної травми, яка активізувала мовний маркер національно-культурної ідентичності в блогах: українське для суспільства – це передусім українськомовне. Зміни в суспільстві, спричинені пандемією, повномасштабною війною в Україні, засвідчили важливість інтернет-комунікації, зокрема й через блоги. Найбільш уразливою від глобальних катаклізмів сферою суспільства виявилася культура – і блоги стали новою платформою для мистецьких проєктів, креативних індустрій. Такі блоги розміщені на сайті самої установи, на спеціальній онлайн-сторінці або в соціальних мережах. Блогери являють собою окрему субкультуру. Ядром їх субкультурної ідеології можна вважати феномен віртуальності, що породжує феномен віртуальної реальності, у конструюванні якої беруть участь блоги, що фактично є особистими, а отже, субкультурними онлайн-щоденниками. Блогосфера залучена в процес глобалізації сучасного світу, що означає, зокрема, і зближення культур, їх інтернаціоналізацію. Інтернаціоналізація культур передбачає вихід національного за початкові межі, його сприйняття на

міжнародному рівні та в результаті – зближення культур. Проте воно насамперед має відбуватися не шляхом їх універсалізації та уніфікації, стирання специфічних національних рис. Це має бути спосіб дійти згоди в дотриманні базових загальнолюдських цінностей, на яких тримається демократичне суспільство, серед яких: повага до життя та свобод людини, толерантне ставлення до інших культур тощо. Поява мережевих комунікацій, зокрема й блогосфери, змінила спосіб соціалізації людини, формування її особистісно-культурної ідентичності в сторону віртуалізації, моделювання різних версій себе, експериментування з різними проявами «Я», які можуть змінювати як зовнішні риси, так і внутрішні установки. Розвиток технологій насамперед вплинув на молодь, формування життєвих цінностей якої нині значною мірою відбувається не в реальному середовищі соціальних взаємодій, а й у віртуальному, цифровому, зокрема й через блоги. Теперішнє покоління молоді, перебуваючи між культурами двох інформаційних середовищ: реальним та віртуальним, формує власну унікальну культуру, зі своєю лінгвоментальністю і картиною світу, що впливатиме на подальший соціокультурний розвиток суспільства. Ключові слова: блог, блогер, блогосфера, інтернет-комунікації, соціокультурний простір, кіберпростір, сучасна культура, віртуальна культура, трансформація особистості та суспільства, феномен, креативні індустрії.

13.21 Культурно-просвітня робота. Аматорська діяльність у сфері дозвілля

13.02.24.0127/0224U000335

Управління розвитком інноваційного підприємництва в умовах неіндустріальної економіки.: Заключний звіт/Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Керівник Кравченко Марина Олегівна - ДР 0118U100598, УДК 327"71", 351.858:377.001.76, 37.001.76, 338.248:330.322; 338.245.001.76, 330.341.1;316.422, 658.001.76

397

Дослідження сучасного стану, особливостей та механізмів реалізації інноваційної підприємницької діяльності в умовах неоіндустріальної економіки на основі проведення системного аналізу її сутності, функцій і принципів й розроблення теоретико-методологічних і науково-практичних рекомендацій щодо управління розвитком малих інноваційних підприємницьких структур для потреб формування інноваційно-підприємницької моделі розвитку вітчизняних промислових підприємств і прикладних рекомендацій щодо організації інноваційного підприємництва та удосконалення взаємовідносин між учасниками стартап-проектів.

13.02.24.0128/0224U000338

Аксіологічні проблеми суспільного та гуманітарного розвитку в аспекті демократичних трансформацій України: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Євсєєва Галина Петрівна - ДР 0121U100133, УДК 351.858

Розробка методологічних та методичних основ щодо аксіологічних проблем суспільного та гуманітарного розвитку в аспекті демократичних трансформацій України

13.31 Бібліотечна справа. Бібліотекознавство

13.02.24.0129/0224U000355

Організаційні основи формування галузевих бібліотечно-інформаційних ресурсів для аграрної галузі України з використанням інноваційних технологій: Заключний звіт/Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України; Керівник Каштанова Тетяна Володимирівна - ДР 0121U100548, УДК 02:001.891

47

Проаналізувати стан розроблення проблеми та дослідити джерельну базу з питань формування бібліотечно-інформаційних ресурсів в Україні акцентуючи увагу на галузевих ресурсах. Висвітлити особливості галузевих інформаційних потреб користувачів і способи їх задоволення. Визначити пріоритетні напрями розвитку бібліотечно-інформаційного комплексу як соціокультурного об'єкта та основні тенденції його функціонального і технологічного оновлення з використанням інноваційних технологій.

13.51 Музейна справа. Музеєзнавство

13.02.24.0130/0824U000149

Кузьма Вікторія Владиславівна Розвиток музейного будівництва на Закарпатті у ХХ ст.: Дис...Доктор наук/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 069; 069.01; 069.01(477)

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вперше комплексно досліджено процес становлення та розвитку музеїв й музейних осередків на Закарпатті. З нових позицій обґрунтовано роль музеїв в житті суспільства, висвітлено позитивні і негативні тенденції розвитку музейної справи регіону у ХХ ст. У ході дослідження було встановлено, що ступінь розробки даної теми дослідниками не є достатнім. На сьогодні не існувало цілісного наукового уявлення про музейне будівництво на Закарпатті, як соціокультурного феномену. В ході викладення основного матеріалу з'ясовано, що перші спроби у формуванні музейного будівництва на Закарпатті були зроблені ще у кінці ХІХ ст. Найбільш успішною їх реалізація позначилася у створенні перших музеїв при навчальних закладах. Також до збирання старожитностей краю, стародруків залучалася церква. Найбільш відомими цінними збірками були археологічна колекція, що зберігалася у Мукачівському Святомиколаївському монастирі, приватна археологічна колекція братів Елемира і Єнева Зотлукалів та приватна колекція птахів гімназійного професора О. Грабаря в Ужгороді. Найважливішу роль у становленні музейної справи на Закарпатті відіграв Т. Легоцький видатний вчений, археолог, історик й

етнограф. З його ініціативи у 1907 р. було засноване перше на Закарпатті музейне товариство. Вченому вдалося зібрати й класифікувати надзвичайно цінну археологічну колекцію (понад 7 тисяч предметів старовини) яка з часом стала основою для створення одного з провідних музеїв краю міжвоєнної доби. Найбільш сприятливі умови для розвитку музейної справи на Закарпатті були у період перебування регіону у складі Чехословаччини (1919 - 1938). Однак, очевидними стали суттєві обмеження у вільному розвитку національної культури, освіти і науки. Українська складова в тодішній культурно-освітній сфері виявлялася лише завдяки активній діяльності різноманітних товариств, членами яких були науковці, представники влади та духовенства. Започатковані ними музеї мали в більшості народознавчу спрямованість, що підтверджувало бажання українців Закарпаття відтворити свою національну самобутність. Початок нового піднесення вітчизняних музейних закладів припав на час приєднання області до Радянської України. Однак, в цей період докорінно змінюється значимість та роль музейних закладів, що призвело до їх ліквідації та просіювання існуючих музейних фондів. У 1945 р. в Ужгороді на базі ліквідованих музеїв був відкритий Народний музей Закарпатської України, Згодом Історично-краєзнавчий музей зі статусом музею республіканського значення II категорії. Музейні експозиції були істотно перебудовані у дусі нової марксистсько-ленінської ідеології. Ті фахівці-музейники, які особливо дбали про долю музею та збереження унікальних пам'яток національної історико-культурної спадщини, які чинили спротив впровадженню ідеологічних догм зазнавали репресивних заходів. З розвитком та діяльністю

Закарпатського краєзнавчого музею нерозривно була пов'язана історія Закарпатської картинної галереї, а згодом Закарпатського художнього музею. Однією з визначних подій в історії музейного будівництва краю стало у червні 1970 р. відкриття Закарпатського обласного музею народної архітектури і побуту. Була успішно досягнута мета зберегти народний побут, сформувані аграрний ландшафт і відтворити пам'ять про повсякденне життя предків у вигляді старовинного закарпатського села. Початок нового піднесення вітчизняної музейної справи, що припав на роки радянської влади, був зумовлений також, організацією та створенням громадських музеїв. Найбільшого розвитку громадські музеї досягли у 60 – 70-х рр., очевидно на емоційному підйомі, який посилювався ідеологічними доктринами комуністичної партії. У 70-х рр. в області створюються і зовсім нові експозиції в старих культових спорудах, які стали музеями атеїзму. У другій половині 60 – 80-х рр. на Закарпатті входить в практику створення етнографічних експозицій в окремих давніх спорудах. Дуже складним та критичним періодом для розвитку музеїв краю. виявився період кінця 80-х – поч. 90-х рр. Країна зіштовхнулася із значними економічними труднощами, що зрозуміло погіршило матеріально-технічний стан музеїв. Ряд громадських та шкільних музеїв припинили своє існування. Суттєвого скорочення чисельності музейних працівників зазнали державні музейні установи. Відтак, падіння СРСР та проголошення Незалежності України заклали принципову можливість переходу від моделі радянського музею – місця культури та інструменту пропаганди – до моделі музею вільного демократичного суспільства – інституції культури,

майданчика діалогу про цінності, відповідальність тощо.

13.02.24.0131/0824U000149

Кузьма Вікторія Владиславівна Розвиток музейного будівництва на Закарпатті у ХХ ст.: Дис...Доктор наук/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 069; 069.01; 069.01(477)

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вперше комплексно досліджено процес становлення та розвитку музеїв й музейних осередків на Закарпатті. З нових позицій обґрунтовано роль музеїв в житті суспільства, висвітлено позитивні і негативні тенденції розвитку музейної справи регіону у ХХ ст. У ході дослідження було встановлено, що ступінь розробки даної теми дослідниками не є достатнім. На сьогодні не існувало цілісного наукового уявлення про музейне будівництво на Закарпатті, як соціокультурного феномену. В ході викладення основного матеріалу з'ясовано, що перші спроби у формуванні музейного будівництва на Закарпатті були зроблені ще у кінці ХІХ ст. Найбільш успішною їх реалізація позначилася у створенні перших музеїв при навчальних закладах. Також до збирання старожитностей краю, стародруків залучалася церква. Найбільш відомими цінними збірками були археологічна колекція, що зберігалася у Мукачівському Святомиколаївському монастирі, приватна археологічна колекція братів Елемира і Єнева Зотлукалів та приватна колекція птахів гімназійного професора О. Грабаря в Ужгороді. Найважливішу роль у

становленні музейної справи на Закарпатті відіграв Т. Легоцький видатний вчений, археолог, історик й етнограф. З його ініціативи у 1907 р. було засноване перше на Закарпатті музейне товариство. Вченому вдалося зібрати й класифікувати надзвичайно цінну археологічну колекцію (понад 7 тисяч предметів старовини) яка з часом стала основою для створення одного з провідних музеїв краю міжвоєнної доби. Найбільш сприятливі умови для розвитку музейної справи на Закарпатті були у період перебування регіону у складі Чехословаччини (1919 - 1938). Однак, очевидними стали суттєві обмеження у вільному розвитку національної культури, освіти і науки. Українська складова в тодішній культурно-освітній сфері виявлялася лише завдяки активній діяльності різноманітних товариств, членами яких були науковці, представники влади та духовенства. Започатковані ними музеї мали в більшості народознавчу спрямованість, що підтверджувало бажання українців Закарпаття відтворити свою національну самобутність. Початок нового піднесення вітчизняних музейних закладів припав на час приєднання області до Радянської України. Однак, в цей період докорінно змінюється значимість та роль музейних закладів, що призвело до їх ліквідації та просіювання існуючих музейних фондів. У 1945 р. в Ужгороді на базі ліквідованих музеїв був відкритий Народний музей Закарпатської України, Згодом Історично-краєзнавчий музей зі статусом музею республіканського значення ІІ категорії. Музейні експозиції були істотно перебудовані у дусі нової марксистсько-ленінської ідеології. Ті фахівці-музейники, які особливо дбали про долю музею та збереження унікальних пам'яток національної історико-культурної спадщини, які

чинили спротив впровадженню ідеологічних догм зазнавали репресивних заходів. З розвитком та діяльністю Закарпатського краєзнавчого музею нерозривно була пов'язана історія Закарпатської картинної галереї, а згодом Закарпатського художнього музею. Однією з визначних подій в історії музейного будівництва краю стало у червні 1970 р. відкриття Закарпатського обласного музею народної архітектури і побуту. Була успішно досягнута мета зберегти народний побут, сформувати аграрний ландшафт і відтворити пам'ять про повсякденне життя предків у вигляді старовинного закарпатського села. Початок нового піднесення вітчизняної музейної справи, що припав на роки радянської влади, був зумовлений також, організацією та створенням громадських музеїв. Найбільшого розвитку громадські музеї досягли у 60 – 70-х рр., очевидно на емоційному підйомі, який посилювався ідеологічними доктринами комуністичної партії. У 70-х рр. в області створюються і зовсім нові експозиції в старих культових спорудах, які стали музеями атеїзму. У другій половині 60 – 80-х рр. на Закарпатті входить в практику створення етнографічних експозицій в окремих давніх спорудах. Дуже складним та критичним періодом для розвитку музеїв краю. виявився період кінця 80-х – поч. 90-х рр. Країна зіштовхнулася із значними економічними труднощами, що зрозуміло погіршило матеріально-технічний стан музеїв. Ряд громадських та шкільних музеїв припинили своє існування. Суттєвого скорочення чисельності музейних працівників зазнали державні музейні установи. Відтак, падіння СРСР та проголошення Незалежності України заклали принципову можливість переходу від моделі радянського музею – місця культу та інструменту пропаганди – до моделі

музею вільного демократичного суспільства – інституції культури, майданчика діалогу про цінності, відповідальність тощо.

13.02.24.0132/0824U000364

Жадейко Олексій Миколайович
Художній код Валерія Гегамяна в мистецькому просторі: Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 069.44;069.444; 75:711.57; 7(4/9); 72; 7.04; 730; 747

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження присвячене життю та творчості вірменсько-українського художника Валерія Арутюновича Гегамяна, чия художня та педагогічна діяльність мала значний вплив на формування образотворчого мистецтва Одеси та України в цілому, і чия спадщина стає все більш відомою та затребуваною в сучасному арт-просторі України та світу. В дисертаційному дослідженні визначені напрямки та індивідуально-стильові особливості творчості, виділені та обґрунтовані світоглядно-філософські засади образного художнього коду художника. У ході дослідження було виділено п'ять етапів біографії художника: вірменський, московський, біробіджанський, махачкалінський та одеський. З'ясовано, що драматична сімейна та особиста історія вплинули на світогляд митця та на тематику низки його робіт. Особлива увага приділена тогочасним історико-культурним процесам м. Одеси, де художник прожив більшу частину свого життя. Зроблений висновок про джерела формування індивідуальної манери

Валерія Гегамяна, зокрема, сформований список митців, які користувалися його найбільшим інтересом, і вплив котрих на його творчість є безсумнівним (М. Врубель, П. Гоген, М. Сар'ян та інші). Окреслено інтерес художника до мистецтва Давніх Єгипту та Греції, країн Азії, вірменського Середньовіччя. В результаті аналізу основ композиційної побудови та колористичного вирішення, характерних для робіт В. Гегамяна, виділені такі основоположні риси художньої творчості митця як монументалізм, тяжіння до декоративності, стилізація, узагальнення образів, етнічна складова, символічність. Здійснений аналіз ключових творів автора («Хачкар», «Весілля без кохання», «Осміяння», «Повстання», цикл «Балет») в аспекті характерних рис його творчої манери. Підтверджено, що його художня творчість, ґрунтуючись на класичних традиціях, містить риси якісної новизни. Це стосується як використання специфічних технічних прийомів (створення окремих фрагментів картин, які з'єднуються в єдине ціле), так і естетичних принципів (зокрема, імітація мозаїки засобами живопису). В дослідженні висвітлено питання реставрації, атрибуції та експертизи творчої спадщини Валерія Гегамяна. З цією метою були систематизовані та фахово проаналізовані твори з сімейного зібрання та деяких приватних колекцій. Описаний факт проведення масштабних реставраційних робіт, які здійснювались в період з 2015 по 2018 рік та дали змогу не лише стабілізувати стан творів, але й розробити методіку реставрації великоформатних картин, виконаних на картоні та папері. В дисертації розкриті питання участі робіт художника в якості високовартісних лотів в аукціонах, організованих українськими аукціонними домами («Дукат», «Золотий перетин»,

«Корнерс» та інші), а також дарування робіт у фонди провідних музеїв України. Здійснено систематизацію виставкової діяльності з метою представлення творчості Валерія Гегамяна в Україні та за її межами. Ключові слова: Валерій Гегамян, код культури, вірменське та українське образотворче мистецтво, одеський нонконформізм, виставкова діяльність, реставраційні роботи, монументалізм, художня історіософія.

13.61 Охорона пам'ятників історії і культури

13.02.24.0133/0824U000392

Осієвський Валерій Валерійович
Культурний туризм як чинник
соціокультурного розвитку регіону: на
прикладі Кіровоградської області:
Дис...Доктор філософії/ Київський
національний університет культури і
мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 069.4:069.6

с. - Бібліогр.: назв

Осієвський В.В. Культурний туризм як чинник соціокультурного розвитку регіону: на прикладі Кіровоградської області. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія» (галузь знань 03 «Гуманітарні науки»). – Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет культури і мистецтв, Київ, 2024. Дисертація присвячена розкриттю стану, проблем і перспектив культурного туризму Кіровоградщини як чиннику соціокультурного розвитку регіону.

Звернено увагу на те, що в умовах глобалізації та війни у культурного туризму як провідної субгалузі туризму з'являються нові функції: він розглядається вже не тільки як різновид туристичної та економічної діяльності, а й як ефективний спосіб реалізації принципів соціального партнерства на рівні різних суб'єктів взаємодії та важливий механізм управління міжкультурним діалогом народів у сучасному світі. В останні роки роль культурного туризму зростає в рази через те, що він розглядається в якості ефективного засобу забезпечення доступу до культурної спадщини і завдяки цьому також позиціонується як вагомий ресурс соціокультурного розвитку регіону та невід'ємна складова соціокультурної практики людства. У першому розділі дослідження вивчено стан наукового розроблення проблеми, висвітлено джерельну базу дослідження, проаналізовано теоретичні та методологічні засади дослідження. Констатовано недостатню вивченість, несистематизованість і відсутність узагальнень щодо культурного туризму Кіровоградщини, особливо з урахуванням викликів сучасності, що спонукало до з'ясування науково-теоретичного та методологічного підґрунтя дослідження, стану використання наявного потенціалу культурного туризму Кіровоградської області. Акцентовано, що у рамках українського туризмознавчого дискурсу на сучасному етапі домінує економікоцентричний підхід до розгляду культурного туризму, що відтіняє на вторинний план культурно-пізнавальний, гуманістичний та просвітницький потенціал цієї субгалузі. Важливо відійти від відцентрових сил у дослідженнях туризму та соціально-економічної детермінанти наукових дискусій,

замінивши їх на доцентрові засади формування міждисциплінарної галузі знань, що актуалізує філософсько-культурологічне осмислення процесу розширення сфери туризму, яке ґрунтується на розумінні важливої ролі культурно-пізнавальної діяльності та рекреації для людини, що перетворює цю галузь з переважно економічного явища на феномен соціокультурного порядку. У зв'язку з цим, у дослідженні застосовано соціокультурний підхід як міждисциплінарну інтегративну методологію, що синтезує методологічний потенціал різних дисциплін і галузей знання. Зокрема, з його допомогою виявлено, що наявний науковий доробок не вирішує головної проблеми – розв'язання протиріччя між необхідністю розвитку культурного туризму Кіровоградської області та дефіцитом відповідних концептуальних засад його обґрунтування на рівні теоретичних студій та нормативно-правових положень, враховуючи специфіку, тенденції та перспективи подальшого функціонування туристичної галузі в умовах глобалізації, цифровізації, воєнного часу та інших сучасних викликів. У другому розділі зазначено, що у нових господарських, політичних та соціокультурних реаліях пострадянського часу, які зумовили реконструкцію туристичної галузі, багато українських регіонів, включаючи і Кіровоградщину, перебувають на етапі відновлення або масового інтересу туристів до своїх територій та культурних ресурсів. Незважаючи на достатні обсяги останніх, Кіровоградська область в частині інтеграції та реалізації власного туристичного потенціалу залишається серед «аутсайдерів». До популярних видів туризму належать культурний, сільський («зелений»), спортивно-оздоровчий і релігійний, що пояснюється

специфікою туристично-рекреаційного потенціалу регіону. Уточнено, що домінуючою в регіоні є культурно-історична група (архітектурно-історичні, археологічні, біосоціальні, подієві та сакральні об'єкти) ресурсів, більшість атрактивних туристичних об'єктів Кіровоградщини постає ресурсом місцевого туризму, а суттєва перевага антропогенних артефактів свідчить про великий потенціал розвитку культурного туризму. Проблеми, які зумовлюють аутсайдерські позиції Кіровоградської області в частині реалізації ресурсного та культурно-пізнавального потенціалу, поділено на чотири групи – об'єктивні, дослідницькі, управлінські та комплексні.

14 НАРОДНА ОСВІТА. ПЕДАГОГІКА

14 НАРОДНА ОСВІТА. ПЕДАГОГІКА

14.02.24.0134/0824U000106

Кушнір Вадим Володимирович Розвиток підприємницької компетентності майбутніх веб дизайнерів у професійній підготовці: Дис...Доктор філософії/ Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 37; 377.5; 378

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано розв'язання наукового завдання щодо

розвитку підприємницької компетентності майбутніх веб-дизайнерів, що виявляється в розробленні та реалізації змістово-функціональної моделі, авторської методики за дотримання визначених і науково обґрунтованих необхідних для цього педагогічних умов. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше визначено й експериментально перевірено впровадження педагогічних умов розвитку підприємницької компетентності майбутніх веб-дизайнерів у професійній підготовці в закладах вищої освіти: стимулювання позитивної мотивації до підприємницької діяльності; запровадження вибіркової навчальної дисципліни «Підприємництво у веб-дизайні»; застосування технологій імітаційно-рольового навчання; впровадження навчально-методичного комплексу підготовки майбутніх веб-дизайнерів до підприємницької діяльності. Спроектвана модель розвитку підприємницької компетентності майбутніх веб-дизайнерів є складноструктурованою цілісністю взаємозв'язаних прямими і зворотніми зв'язками складників, об'єднаних у межах методологічно-цільового, змістово-процесуального, оцінювально-результативного блоків, та слугує схематичною основою для цілеспрямованого розвитку досліджуваного феномена. Розроблена методика розвитку підприємницької компетентності майбутніх веб-дизайнерів позиційована як цілісність змісту, ефективно методичних засобів, що уможливають виявлення й актуалізацію підприємницьких якостей, спонукають до максимальної реалізації свого потенціалу в професійній діяльності і відкритті власної справи у креативній індустрії. Удосконалено діагностичний

інструментарій оцінювання динаміки рівнів розвитку підприємницької компетентності веб-дизайнерів, що конкретизований сукупністю критеріїв і відповідних показників.

14.02.24.0135/0824U000359

Григорчук Тетяна Вікторівна Розвиток логічного мислення майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки: Дис...Доктор філософії/ Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 37; 377

с. - Бібліогр.: назв

У сучасному технологічному суспільстві логічне мислення є важливою навичкою, яка впливає на багато аспектів життя людини. Ключовими аргументами, які підкреслюють важливість цієї навички є такі, що: логічне мислення допомагає людині аналізувати ситуації, визначати причини проблем і розробляти ефективні стратегії їх вирішення; дає змогу знайти оптимальні рішення в різних сферах життя, від особистих проблем до професійних завдань; дозволяє оцінювати альтернативи, аналізувати переваги і недоліки, розуміти наслідки своїх дій і обирати найбільш обдумані та відповідальні рішення; в епоху інформаційного перенасичення логічне мислення дозволяє відсіяти надмірну, недостовірну або приховану інформацію, роблячи наші знання більш об'єктивними та корисними; допомагає людині розуміти свої власні переконання, цінності та мотивації; стимулює саморефлексію і самоконтроль, що сприяє особистісному розвитку; дозволяє ефективно аналізувати ситуації в

міжособистісних відносинах, розуміти погляди і почуття інших людей, сприяючи спільному розумінню та співпраці; є важливими для активної участі в суспільних процесах і прийняття обґрунтованих громадянських рішень.

14.02.24.0136/0824U000362

Слободиськ Олена Андріївна Формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки: Дис...Доктор філософії/ Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 37; 374; 377.4

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження присвячено проблемі формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі професійної підготовки. Актуальність теми зумовлена процесами глобалізації та інтеграції України до світового та європейського освітнього простору.

14.01 Загальні питання народної освіти і педагогіки

14.02.24.0137/0224U000291

Управління процесами соціальних комунікацій в глобальному інформаційному просторі: Заключний звіт/Національний університет "Львівська політехніка"; Керівник Марковець Олександр Вікторович - ДР 0119U101870, УДК 004:001;007, 37:004.588;004.85, 681:004, 658.6.002; 621.397.13, 002:004

127

Розроблення методів та засобів управління комунікативними процесами в глобальному інформаційному просторі

14.02.24.0138/0224U000335

Управління розвитком інноваційного підприємництва в умовах неіндустріальної економіки.: Заключний звіт/Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Керівник Кравченко Марина Олегівна - ДР 0118U100598, УДК 327"71", 351.858:377.001.76, 37.001.76, 338.248:330.322; 338.245.001.76, 330.341.1;316.422, 658.001.76

397

Дослідження сучасного стану, особливостей та механізмів реалізації інноваційної підприємницької діяльності в умовах неоіндустріальної економіки на основі проведення системного аналізу її сутності, функцій і принципів її розроблення теоретико-методологічних і науково-практичних рекомендацій щодо управління розвитком малих інноваційних підприємницьких структур для потреб формування інноваційно-підприємницької моделі розвитку вітчизняних промислових підприємств і прикладних рекомендацій щодо організації інноваційного підприємництва та удосконалення взаємовідносин між учасниками стартап-проектів.

14.02.24.0139/0824U000248

Дзина Лариса Сергіївна Формування інформаційно-цифрової компетентності учнів з фізики в контексті впровадження

STREAM-освіти: Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет" - Захищена; 1--0.2024

УДК: 37:002; 37.001.12/.18:004

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вперше теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування інформаційно-цифрової компетентності учнів з фізики в контексті впровадження STREAM-освіти (забезпечення вмотивованості до підвищення рівня сформованості інформаційно-цифрової компетентності з фізики; опанування учнями цифрових освітніх ресурсів для вивчення фізики та в умовах STREAM; створення віртуального освітнього STREAM-орієнтованого простору), спроектовано модель реалізації визначених педагогічних умов, що складається з трьох взаємопов'язаних блоків (цільового, змістово-операційного, аналітико-діагностувального). Уточнено поняття «інформаційно-цифрова компетентність учнів з фізики»; теоретичні дефініції «компетентність», «інформаційна компетентність», «цифрова компетентність», «інформаційно-цифрова компетентність» тощо; удосконалено форми і методи формування інформаційно-цифрової компетентності учнів з фізики в контексті впровадження STREAM-освіти; структуру віртуального STREAM-орієнтованого освітнього простору; конкретизовано структуру інформаційно-цифрової компетентності учнів з фізики в єдності 3 компонентів; критерії, показники і рівні сформованості інформаційно-цифрової компетентності учнів з фізики в контексті впровадження STREAM-освіти; класифікацію цифрових

освітніх ресурсів в залежності від дидактичних можливостей з акцентом на методологічне розширення Концепції STEM-освіти галузями A-Art (мистецький компонент) та R-Reading + WRiting (читання та письмо). Подальшого розвитку набули наукові уявлення щодо форм, методів та умов формування інформаційно-цифрової компетентності учнів з фізики в контексті впровадження STREAM-освіти; осучаснення віртуального освітнього простору закладів загальної середньої освіти. На підставі аналізу вітчизняних і закордонних наукових джерел визначено сутність поняття «інформаційно-цифрова компетентність учнів з фізики» (під інформаційно-цифровою компетентністю учнів з фізики будемо розуміти здатність ефективно використовувати комплекс інформаційних та цифрових ресурсів для отримання, осмислення та практичного застосування знань у вивченні фізики). Охарактеризовано структуру інформаційно-цифрової компетентності учнів з фізики в контексті впровадження STREAM, до якої увійшли когнітивний, діяльнісний та ціннісно-мотиваційний компоненти. Для перевірки сформованості кожного компонента визначено та обґрунтовано відповідні критерії: когнітивно-цифровий, проєктно-діяльнісний та ціннісно-інтернальний, а також описано їх показники відповідно до базового, технологічного та творчого рівні. Спираючись на проведені теоретичні розвідки було розроблено модель реалізації педагогічних умов формування інформаційно-цифрової компетентності учнів з фізики в контексті впровадження STREAM-освіти. Розроблена модель містить три блоки. Перший – цільовий блок; другий – змістово-операційний блок; третій – аналітико-діагностувальний. Схарактеризовано навчально-методичне

забезпечення реалізації педагогічних умов формування інформаційно-цифрової компетентності учнів з фізики, до якого увійшли низка засобів, зокрема: створений кейс цифрових освітніх ресурсів за авторською класифікацією, що допоможуть учням опанувати фізичні концепції в контексті STREAM (структурованих за типами в залежності від дидактичних цілей: інтерактивні симуляції та моделювання явищ і процесів; інтерактивні відеоуроки та відеоінструкції; ігри для вивчення фізики; інтерактивні задачі та вправи, наукові дані відкритого доступу; відкриті масові онлайн-курси та віртуальні школи); розроблено та впроваджено тематику навчальних проєктів з фізики (з урахуванням STREAM-спрямованості); створено та наповнено контентом (зокрема за допомогою розроблених інтерактивних плакатів, інтелект-карт та ін.) платформу віртуального STREAM-орієнтованого освітнього простору «Web_STREAM_Lab» Бахмутської ЗОШ №10 на платформі GoogleClassroom. Основні положення, результати й висновки дисертаційної роботи можуть бути використані учителями закладів загальної середньої освіти, викладачами закладів професійної та вищої освіти, науковцями для подальшого обґрунтування теоретичних і методичних засад формування інформаційно-цифрової компетентності учнів з фізики в контексті впровадження STREAM-освіти; у системі підвищення кваліфікації та перепідготовки вчителів і викладачів закладів освіти різних рівнів, у створенні навчально-методичних посібників, у самоосвітній діяльності фахівців.

14.09 Історія освіти і педагогіки. Персоналія

14.02.24.0140/0224U000346

Індивідуально-психологічні особливості професійного самоздійснення особистості: Заключний звіт/Державний заклад "Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"; Керівник Саннікова Ольга Павлівна - ДР 0119U002018, УДК 378(091)

129

Концептуалізація, теоретико-методологічна операціоналізація та емпірична верифікація феномену професійне самоздійснення особистості, розробка шляхів індивідуалізації професійного самоздійснення особистості.

14.02.24.0141/0824U000341

Матушок Галина Сергіївна Підготовка педагогічних кадрів в Україні у середині 1950-х – першій половині 1960-х рр.: історичний аспект: Дис...Доктор філософії/ Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 37.08; 378(091); 37(091)(477)

с. - Бібліогр.: назв

У дослідженні комплексно досліджено і проаналізувано становище педагогічних закладів освіти в умовах політичної та економічної лібералізації суспільства середини 50-х рр. – першої половини 60-х рр. ХХ ст., показано вплив цих явищ на підготовку кваліфікованих кадрів вчителів. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що на основі залучених нових архівних джерел, матеріалів періодичної преси, історичної літератури,

уперше комплексно показано систему вищої педагогічної освіти у роки «хрущовської відлиги», структурні зміни (створення, реорганізації чи закриття факультетів), динаміку чисельності науково-педагогічних працівників і студентів, охарактеризовано учасників освітнього процесу за основними показниками; визначено фаховий рівень керівного складу педінститутів; проаналізовано процес організації та результативність навчальної роботи ЗВО і науково-дослідної роботи викладачів та студентів; вивчено питання щодо організації та проведення практичної підготовки (педагогічної та виробничої практик); комплексно охарактеризовано різні форми ідеологічної, ідейно-виховної, суспільно-корисної і культурно-масової роботи; показано процес розширення і зміцнення матеріально-технічної бази, забезпечення студентів стипендіями, медичним обслуговуванням, викладачів і студентів – житловими площами, оздоровленням.

14.02.24.0142/0824U000341

Матушок Галина Сергіївна Підготовка педагогічних кадрів в Україні у середині 1950-х – першій половині 1960-х рр.: історичний аспект: Дис...Доктор філософії/ Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 37.08; 378(091); 37(091)(477)

с. - Бібліогр.: назв

У дослідженні комплексно досліджено і проаналізувано становище педагогічних закладів освіти в умовах політичної та економічної лібералізації суспільства середини 50-х рр. – першої половини 60-х рр. ХХ ст., показано вплив цих явищ на

підготовку кваліфікованих кадрів вчителів. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що на основі залучених нових архівних джерел, матеріалів періодичної преси, історичної літератури, уперше комплексно показано систему вищої педагогічної освіти у роки «хрущовської відлиги», структурні зміни (створення, реорганізації чи закриття факультетів), динаміку чисельності науково-педагогічних працівників і студентів, охарактеризовано учасників освітнього процесу за основними показниками; визначено фаховий рівень керівного складу педінститутів; проаналізовано процес організації та результативність навчальної роботи ЗВО і науково-дослідної роботи викладачів та студентів; вивчено питання щодо організації та проведення практичної підготовки (педагогічної та виробничої практик); комплексно охарактеризовано різні форми ідеологічної, ідейно-виховної, суспільно-корисної і культурно-масової роботи; показано процес розширення і зміцнення матеріально-технічної бази, забезпечення студентів стипендіями, медичним обслуговуванням, викладачів і студентів – житловими площами, оздоровленням.

14.15 Система освіти

14.02.24.0143/0224U000297

Впровадження університетської автономії в контексті децентралізації управління ЗВО, демократизації освітнього процесу: Заключний звіт/Державна наукова установа "Інститут модернізації змісту освіти"; Керівник Шапошников Костянтин Сергійович - ДР 0122U002357, УДК 371:351.851, 37.014.5

192

Дослідження стану впровадження автономії у вітчизняних закладах вищої освіти на основі європейського освітнього досвіду

14.02.24.0144/0224U000432

Контекстний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.: Заклучний звіт/Державний заклад "Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"; Керівник Балакірева Вікторія Анатоліївна - ДР 0119U002019, УДК 371

35

Теоретико-методологічне обґрунтування і експериментальне дослідження умов та організаційно-педагогічних факторів, що забезпечують ефективність підготовки в закладах вищої освіти фахівців до професійної діяльності, враховуючи особливості розвитку сучасної науки, виробництва та освітянської практики; розробка педагогічних технологій підготовки майбутніх учителів початкової школи та інших фахівців у ЗВО.

14.23 Дошкільна освіта. Дошкільна педагогіка

14.02.24.0145/0224U000423

Психолого-педагогічний супровід корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами: Заклучний звіт/Державний заклад "Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"; Керівник Форостян Ольга Іванівна - ДР 0119U002024, УДК 372.2.01

63

Розробка технологічного змісту та організаційних форм, засобів і методів корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

14.25 Загальноосвітня школа. Педагогіка загальноосвітньої школи

14.02.24.0146/0224U000334

Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до професійної діяльності з різними групами населення: Заключний звіт/Державний заклад "Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"; Керівник Джуринський Петро Борисович - ДР 0119U002020, УДК 373.1.02

120

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні змісту, форм, методів та педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до професійної діяльності з різними групами населення. Відповідає особливостям розвитку сучасної науки, виробництва та освіти

14.02.24.0147/0224U000325

Формування в учнівської і студентської молоді національної солідарності в умовах війни та повоєнного часу: Заключний звіт/Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України; Керівник

Журба Катерина Олександрівна - ДР 0123U100606, УДК 373.1.02

26

Мета наукового дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов формування в учнівської і студентської молоді національної солідарності.

14.02.24.0148/0224U000387

Формування в учнів старших класів екологічної компетентності в контексті подолання екологічних наслідків війни: Заключний звіт/Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України; Керівник Толочко Світлана Вікторівна - ДР 0123U100515, УДК 373.1:371.8, 373.1.02:372.8

19

Розроблення, обґрунтування та експериментальна перевірка теоретичних та методичних засад формування в учнів старших класів екологічної компетентності засобами проєктно-дослідницької діяльності в контексті подолання екологічних наслідків війни

14.31 Початкова професійно-технічна освіта. Педагогіка професійної школи

14.02.24.0149/0224U000167

Трендотчінг ринку праці в системі підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в умовах повоєнного

відновлення України: Заключний звіт/Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти; Керівник Сидоренко Вікторія Вікторівна - ДР 0122U202007, УДК 377, 378, 374; 377.4

222

Мета дослідження полягає у вивченні новітніх тенденцій на ринку праці та освітніх послуг для прогнозування затребуваних компетентностей, навичок soft і hard skills та сфер діяльності, компетенцій для підготовки і підвищення кваліфікації висококваліфікованих і конкурентоздатних фахівців в умовах повоєнного відновлення України.

14.02.24.0150/0824U000166

Чепурка Олег Юрійович Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін: Дис...Доктор філософії/ Рівненський державний гуманітарний університет - Захищена; 1--0.2024

УДК: 377.1; 378.02:372.8; 378

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вперше здійснено теоретичне узагальнення та наукове вирішення проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін. Розглянуто провідні наукові підходи до проблеми дослідження у сукупності двох рівнів: загальнонаукового (холістичний і гуманістичний підходи) та конкретно-наукового (компетентнісний, аксіологічний та діяльнісний підходи). Представлено результати категорійно-поняттєвого аналізу проблеми

дослідження: аналіз базових понять дослідження («збереження здоров'я», «компетентність», «професійна компетентність», «здоров'язбережувальна компетентність», «бакалаври фізіотерапії», «фахові дисципліни»); визначення професійної компетентності майбутнього фахівця-фізіотерапевта як комплексу професійних знань, вмінь та навичок професійної діяльності в галузі фізіотерапії, а також особистісних і професійних характеристик, що уможливають ефективне виконання фахівцем-фізіотерапевтом своїх професійних обов'язків, забезпечують його професійне зростання та самореалізацію. На підставі аналізу змісту українських та міжнародних документів про підготовку фахівців-фізіотерапевтів з'ясовано зміст основних дескрипторів, що визначають належний рівень професійної компетентності фахівців-фізіотерапевтів на бакалаврському рівні підготовки. Обґрунтовано чотири базові компоненти здоров'язбережувальної компетентності бакалаврів фізичної терапії: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-змістовий, діяльнісно-процесуальний, рефлексивно-поведінковий компонент. Доведено, що оскільки майбутні бакалаври фізичної терапії є фахівцями сфери охорони здоров'я, то у контексті досліджуваної проблеми найбільш доцільною є змішана модель формування їхньої здоров'язбережувальної компетентності, коли до фахових дисциплін додається вплив загалом освітнього середовища закладу вищої освіти, освіта впродовж життя, позааудиторна діяльність молоді. Спроектвано модель формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін як науково обґрунтовану систему

конструктив (стратегічного, тактичного і оперативного), що відображає взаємозв'язок цілі дослідження (формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін) із соціальними, теоретичними, організаційними і методичними засадами її досягнення. Реалізовано експериментальне дослідження моделі, форм і методів формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії. Діагностика стану сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін відбувалася за участі 287 майбутніх бакалаврів з фізичної терапії – здобувачів I-IV курсів спеціальності 227 Терапія та реабілітація; 29 викладачів, які здійснюють викладання фахових дисциплін. Практичне значення дослідження визначається тим, що укладено діагностичний інструментарій, який склали: анкета на виявлення рівня сформованості відповідального ставлення до здоров'я З. Крупник; методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича; комп'ютерне тестування знань з фахових дисциплін; моніторинг якості знань і навчальної успішності здобувачів з фахових дисциплін; анкета Ю. Копочинської для вивчення технологічної готовності та професійної ідентичності майбутніх фахівців з фізичної терапії; методика дослідження впевненості на усвідомлюваному рівні; аутоаналітичний опитувальник здорової особистості; методика діагностики ставлення до інших людей з інвалідністю О. Купреєвої. Обґрунтовані зміст та структура здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів дають змогу забезпечити моніторинг якості професійної

підготовки майбутніх фахівців у ЗВО. Основні положення та висновки дослідження доцільно використовувати в процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, при укладанні навчально-методичних видань, а також у процесі підвищення кваліфікації та організації освіти впродовж життя фахівців з фізичної терапії. Ключові слова: здоров'язбережувальна компетентність, формування здоров'язбережувальної компетентності, модель формування здоров'язбережувальної компетентності, майбутні бакалаври фізичної терапії, фахові дисципліни, освітнє середовище закладу вищої освіти.

14.02.24.0151/0824U000359

Григорчук Тетяна Вікторівна Розвиток логічного мислення майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки: Дис...Доктор філософії/ Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 37; 377

с. - Бібліогр.: назв

У сучасному технологічному суспільстві логічне мислення є важливою навичкою, яка впливає на багато аспектів життя людини. Ключовими аргументами, які підкреслюють важливість цієї навички є такі, що: логічне мислення допомагає людині аналізувати ситуації, визначати причини проблем і розробляти ефективні стратегії їх вирішення; дає змогу знайти оптимальні рішення в різних сферах життя, від особистих проблем до професійних завдань; дозволяє оцінювати альтернативи, аналізувати переваги і недоліки, розуміти наслідки своїх дій і

обирати найбільш обдумані та відповідальні рішення; в епоху інформаційного перенасичення логічне мислення дозволяє відсіяти надмірну, недостовірну або приховану інформацію, роблячи наші знання більш об'єктивними та корисними; допомагає людині розуміти свої власні переконання, цінності та мотивації; стимулює саморефлексію і самоконтроль, що сприяє особистісному розвитку; дозволяє ефективно аналізувати ситуації в міжособистісних відносинах, розуміти погляди і почуття інших людей, сприяючи спільному розумінню та співпраці; є важливими для активної участі в суспільних процесах і прийняття обґрунтованих громадянських рішень.

14.33 Середня професійна освіта. Педагогіка середньої професійної освіти

14.02.24.0152/0824U000106

Кушнір Вадим Володимирович Розвиток підприємницької компетентності майбутніх веб дизайнерів у професійній підготовці: Дис...Доктор філософії/ Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 37; 377.5; 378

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано розв'язання наукового завдання щодо розвитку підприємницької компетентності майбутніх веб-дизайнерів, що виявляється в розробленні

та реалізації змістово-функціональної моделі, авторської методики за дотримання визначених і науково обґрунтованих необхідних для цього педагогічних умов. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше визначено й експериментально перевірено впровадження педагогічних умов розвитку підприємницької компетентності майбутніх веб-дизайнерів у професійній підготовці в закладах вищої освіти: стимулювання позитивної мотивації до підприємницької діяльності; запровадження вибіркової навчальної дисципліни «Підприємництво у веб-дизайні»; застосування технологій імітаційно-рольового навчання; впровадження навчально-методичного комплексу підготовки майбутніх веб-дизайнерів до підприємницької діяльності. Спроектвана модель розвитку підприємницької компетентності майбутніх веб-дизайнерів є складноструктурованою цілісністю взаємозв'язаних прямими і зворотніми зв'язками складників, об'єднаних у межах методологічно-цільового, змістово-процесуального, оцінювально-результативного блоків, та слугує схематичною основою для цілеспрямованого розвитку досліджуваного феномена. Розроблена методика розвитку підприємницької компетентності майбутніх веб-дизайнерів позиційована як цілісність змісту, ефективно методичних засобів, що уможливають виявлення й актуалізацію підприємницьких якостей, спонукають до максимальної реалізації свого потенціалу в професійній діяльності і відкритті власної справи у креативній індустрії. Удосконалено діагностичний інструментарій оцінювання динаміки рівнів розвитку підприємницької компетентності веб-дизайнерів, що

конкретизований сукупністю критеріїв і відповідних показників.

14.35 Вища професійна освіта. Педагогіка вищої професійної школи

14.02.24.0153/0224U000087

Теоретичні та методичні засади професійної підготовки інженерів в умовах інтерактивного цифрового середовища: Заключний звіт/Миколаївський національний аграрний університет; Керівник Бацуровська Ілона Вікторівна, Доценко Наталія Андріївна, Самойленко Олексій Олександрович - ДР 0120U104332, УДК 378, 61:378

62

Розробити та запровадити в освітній процес сучасні теоретичні та методичні підходи до професійної підготовки інженерів в умовах інтерактивного цифрового середовища

14.02.24.0154/0224U000167

Трендвотчінг ринку праці в системі підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в умовах повоєнного відновлення України: Заключний звіт/Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти; Керівник Сидоренко Вікторія Вікторівна - ДР 0122U202007, УДК 377, 378, 374; 377.4

222

Мета дослідження полягає у вивченні новітніх тенденцій на ринку праці та освітніх послуг для прогнозування затребуваних компетентностей, навичок

soft і hard skills та сфер діяльності, компетенцій для підготовки і підвищення кваліфікації висококваліфікованих і конкурентоздатних фахівців в умовах повоєнного відновлення України.

14.02.24.0155/0224U000243

Традиції української та світової культури в контексті формування компетентності здобувачів вищої освіти образотворчого профілю: Заключний звіт/Державний заклад "Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"; Керівник Тарасенко Ольга Андріївна - ДР 0119U002026, УДК 378.02:372.8

139

Мета полягає у теоретичному дослідженні традицій української та світової культури та практичному застосуванні досвіду провідних митців різних часів у формуванні компетентності здобувачів вищої освіти образотворчого профілю із залученням сучасних новітніх технологій та інформаційних засобів.

14.02.24.0156/0824U000002

Костюкевич Ольга Миколаївна Тенденції вищої освіти країн світу, що розвиваються у ХХІ столітті: Дис...Доктор філософії/ Університет Григорія Сковороди в Переяславі - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 378

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження присвячено актуальній проблемі розвитку вищої освіти у світовому освітньому просторі,

котрий орієнтований на відтворення кадрового потенціалу вищої школи, забезпечує якість підготовки майбутніх фахівців різних спеціальностей. На особливу увагу вітчизняних компаративістів заслуговують тенденції вищої освіти країн світу, що розвиваються у XXI столітті, оскільки ці держави мають значні економічні ресурси, подібні до України умови розвитку. Отже, потреба вивчення досвіду організації вищої освіти та тенденцій означених зарубіжних країн викликана необхідністю вдосконалення освітньої галузі й ґрунтовного вивчення перспективних ідей її модернізації. Мета дослідження полягає у системному науково-порівняльному аналізі тенденцій вищої освіти країн світу, що розвиваються у XXI столітті та визначенні можливостей використання прогресивних ідей досвіду цих держав у закладах вищої освіти України. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що: – вперше на основі системного науково-порівняльного аналізу розроблено порівняльну модель тенденцій вищої освіти країн, що розвиваються, та України в XXI ст. та визначено можливості використання прогресивних ідей досвіду цих країн у закладах вищої освіти України (спільні та відмінні риси країн, що розвиваються; тенденції вищої освіти України; перспективні ідеї для розвитку вищої освіти України); виявлено та охарактеризовано вплив соціально-економічних та політичних чинників на тенденції вищої освіти в країнах, що розвиваються (загальні (глобальні) чинники – поглиблення глобалізаційних та інтеграційних процесів та їх вплив на розвиток освітньої сфери; поява нових загроз і викликів для розвитку та виживання людства; перехід від індустріального суспільства до інформаційного;

зростання ролі вищої освіти в суспільному розвитку; трансформація вищої освіти з елітарної в масову; відставання розвитку вищої освіти від розвитку соціально-економічних потреб; поява нових форм і видів освітніх послуг; недостатність системних аналітичних досліджень з проблем розвитку вищої освіти; специфічні чинники – перехід до реформування системи вищої освіти у своїй країні; процес інтеграції; необхідність вивчення та впровадження досвіду розвитку вищої освіти в розвинених демократичних країнах; необхідність інформатизації, гуманізації та гуманітаризації вищої освіти; необхідність демократизації вищої освіти та децентралізації управління нею; внутрішні чинники – характерні для конкретної країни); охарактеризовано особливості регулювання систем вищої освіти країн з порівняно зрілою структурою держави, нафтовидобувних та менш розвинених (Марокко, Філіппіни, Колумбія, Пакистан, Туніс, Перу, Венесуела, Саудівська Аравія, Об'єднанні Арабські Емірати, Афганістан, Бангладеш, Ірак, Ефіопія); досліджено тенденції системи освіти ХХІ століття в країнах, що знаходяться у стані війни та перспективи їх використання у системі вищої освіти України (Афганістан, Бангладеш, Ірак, Ефіопія); – уточнено поняттєво-категоріальний апарат дослідження («вища освіта» – багатовимірне поняття, яке включає всі види освіти, навчання або досліджень на рівні вище середнього, що надається університетами або іншими освітніми закладами, які затверджені як ЗВО компетентними органами державної влади; «тенденція» – загальний напрям розвитку, зовнішній прояв дослідницького процесу результат якого можна простежити лише з часом; «тенденційність» – упередженість або

можливості тих чи інших подій розвиватися в даному напрямку; «трендвотчинг» – діяльність, спрямована на спостереження за новими трендами); – подальшого розвитку набули наукові уявлення про перспективні ідеї розвитку вищої освіти в Україні на основі аналізу спільних та відмінних тенденцій систем вищої освіти країн світу, що розвиваються у ХХІ столітті.

14.02.24.0157/0824U000003

Іваненко Олександр Олександрович
Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у процесі змішаного навчання: Дис...Доктор філософії/ Університет Григорія Сковороди в Переяславі - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 378

с. - Бібліогр.: назв

Актуальність дослідження обумовлена стрімким розвитком інноваційних технологій, появою моделей дистанційного й змішаного навчання, що доповнюють традиційне викладання у закладах вищої освіти новими моделями організації навчання. У процесі реформування і модернізації вищої педагогічної освіти базовим складником законодавчо-нормативних і кваліфікаційних вимог до сучасного вчителя, у тому числі й фізичної культури, стає здатність навчатися упродовж життя, адаптуватися до змінних умов суспільства, отримувати знання і навички цифрової грамотності. Ці зміни активізувалися у зв'язку з установленням карантинних обмежень в умовах пандемії COVID-19 та введенням воєнного стану в Україні. Тому професійно-педагогічна діяльність

сьогодні вимагає від майбутнього фахівця фізичної культури послідовних дій, певної логіки мислення у новий і складний для України воєнний час реорганізації діяльності вищої школи. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що: — вперше обгрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури в процесі змішаного навчання; розроблена й реалізована в практиці ЗВО прогностична модель формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної у процесі змішаного навчання, котра презентована у вигляді ряду взаємо узгоджуваних блоків – концептуально-цільового, змістовно-процесуального та експериментально-результативного, що задали напрямки роботи і визначили методика формування досліджуваного феномена; — уточнено сутнісні ознаки основних понять дослідження: професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури; готовність майбутнього учителя фізичної культури до професійної діяльності; педагогічні умови формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури в процесі змішаного навчання; структурні компоненти й показники досліджуваної якості; методологічні підходи формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної у процесі змішаного навчання; – подальшого розвитку набуло вивчення й аналіз зарубіжного досвіду вищої освіти в аспектах професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури та змішаного навчання. Практичне значення отриманих результатів полягає в апробації прогностичної моделі й педагогічних умов формування

готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури в процесі змішаного навчання; реалізації експериментальної програми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності в умовах змішаного навчання. У дисертації уточнено зміст понятійно-категоріального апарату дослідження та структури готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури, у котрій виокремлено ряд компонентів (мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісний). Акцент зроблено на дослідженні змішаного навчання майбутніх учителів фізичної культури як цілісного освітнього підходу, інноваційної технології навчання в інтегрованому середовищі закладу вищої освіти, що ефективно об'єднує традиційні офлайн впливи викладачів на студентів й онлайн навчання із використанням електронних засобів і тактик із метою формування їх готовності до професійної діяльності. Доведено, що змішане навчання майбутніх учителів фізичної культури передбачає формування у них здатностей до активної самостійної навчальної діяльності, застосування на практиці інформаційно-комунікативних технологій і засобів навчання, розвиток умінь і навичок планування й контролю власної пізнавальної діяльності, що є основою для формування таких компетентностей як інформаційно-цифрова та прогностично-проектувальна. Визначено особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у процесі змішаного навчання (орієнтація на розвиток не лише педагогічної, але й спортивної майстерності здобувачів вищої освіти; органічне поєднання в освітньому процесі традиційних та комп'ютерно зорієнтованих (активних й інтерактивних) методів навчання;

відкриті можливості для покращення техніки виконання окремих фізичних вправ засобами онлайн занять). Вивчено й проаналізовано зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури та змішаного навчання в таких країнах як Австрія, Данія, Канада, Нідерланди, Німеччина, США, Франція, Швейцарія тощо. Доведено, що в інших країнах світу освітні програми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури зорієнтовані на запити стейкхолдерів, включають різні цикли дисциплін від загальнонаукових до спеціальних і спортивних та диференціюються на обов'язкові, частково елективні й повністю елективні. З'ясовано, що найбільш поширеними моделями змішаного навчання у закордонній освіті є «Face-to-Face Driver», «Rotation», «Flex», «Online Lab», «Self-blend», «Online Driver». Визначено, що означені моделі змішаного навчання є класичними, які обмежено використовуються у чистому вигляді та, зазвичай, комбінуються із іншими.

14.37 Освіта дорослих. Підвищення кваліфікації. Самоосвіта

14.02.24.0158/0224U000167

Трендвотчінг ринку праці в системі підготовки і підвищення кваліфікації фахівців в умовах повоєнного відновлення України: Заклучний звіт/Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти; Керівник Сидоренко Вікторія Вікторівна - ДР 0122U202007, УДК 377, 378, 374; 377.4

222

Мета дослідження полягає у вивченні новітніх тенденцій на ринку праці та освітніх послуг для прогнозування затребуваних компетентностей, навичок soft і hard skills та сфер діяльності, компетенцій для підготовки і підвищення кваліфікації висококваліфікованих і конкурентоздатних фахівців в умовах повоєнного відновлення України.

14.43 Спеціалізовані галузі педагогіки

14.02.24.0159/0824U000165

Попроцький Ігор Станіславович Розвиток вищої військово-морської освіти у Болгарії та Румунії в умовах переходу на стандарти НАТО: Дис...Доктор філософії/ Комунальний вищий навчальний заклад "Херсонська академія неперервної освіти" Херсонської обласної ради - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 37.013.74; 355:37

с. - Бібліогр.: назв

Комплекс різновекторних перетворень в Україні: заходів, спрямованих на зміцнення обороноздатності, створення умов протистояння військовій агресії під час російсько-української війни, закріплення у Конституції курсу країни на вступ до ЄС і НАТО, співробітництва з країнами партнерами та пошуку ефективних стратегій розвитку України як морської держави висуває перед закладами освіти завдання здійснювати підготовку військово-морського фахівця відповідно до міжнародних стандартів та стандартів країн-членів НАТО. Об'єкт дослідження – вища військова освіта. Предмет дослідження – вища військово-морська освіта у Болгарії та Румунії в

умовах переходу на стандарти НАТО. Мета дослідження: вивчити, узагальнити та об'єктивізувати досвід вищої військової освіти країн-членів НАТО (Болгарії та Румунії) кінця ХХ – початку ХХІ століття з виокремленням особливостей розвитку вищої військово-морської освіти в умовах переходу на стандарти НАТО та можливості екстраполяції його в систему вищої військово-морської освіти України. У дисертації комплексно досліджено науково-теоретичні основи розвитку вищої військово-морської освіти країн Чорноморського регіону, зокрема Болгарії, Румунії та України за стандартами країн-членів НАТО. Визначено групи базових понять та конкретизовано їхній зміст відповідно до умовного поділу на дві групи – загально-педагогічні поняття та спеціально-професійні. Виокремлено основні передумови створення вищої військової освіти: 1) історико-політичні та безпекові, 2) соціально-економічні, 3) функціональні (професійні), пов'язані з історичною ретроспективою, політичною трансформацією та безпековим середовищем країн, ставленням суспільства до освіти, її фінансування, можливості працевлаштування випускників за специфікою підготовки у закладах вищої військової (військово-морської) освіти. З урахуванням історико-політичних і безпекових, соціально-економічних та функціональних (професійних) передумов розвитку вищої військової освіти обґрунтовано й схарактеризовано історичну хронологію розвитку досліджуваних країн починаючи з моменту становлення вищої освіти як невіддільного компонента розвитку суспільства й до зафіксованого вступу до НАТО. Вища військова освіта, по-перше, має на меті підготовку офіцера – лідера,

налаштованого на перемогу та наповненого найвищими ідеями відданості, честі та служіння народові своєї Держави, а по-друге, набуття здобувачами вищої освіти знань, умінь, навичок та компетентностей, визначених Професійними стандартами, необхідних для опанування первинної посади командного складу у ЗС (за визначеною спеціалізацією). Кожна країна проходить окремий шлях в розбудові своєї автентичності (Державності) та має власну систему вищої освіти. Результатом дослідження є аналіз системи військово-морської освіти Болгарії, Румунії та України, зокрема освітніх стандартів, освітньо-професійних програм та навчальних планів підготовки військово-морського офіцера країн-членів НАТО і України; імплементація світових практик, досвіду досліджуваних країн та окреслення перспектив освітньої діяльності військово-морських закладів у вищу військову освіту України. Порівняльний аналіз змістової та освітньо-організаційної складової підготовки військово-морського фахівця з вищої освіти наведено на прикладах спеціалізованих закладів вищої освіти – Вищому військово-морському училищі «Н. Й. Вапцарова» Болгарії та Військово-Морської академії Румунії «Мирча чел Бетран». За результатами порівняльного аналізу освітнього процесу з'ясовано, що: програмні компетентності освітніх програм у закладах Румунії та України співпадають, в освітніх програмах Болгарії та України існуючі розбіжності, обумовленні баченням стейкхолдера (замовника) майбутньої сфери діяльності військово-морського офіцера, яка передбачає виконання службових обов'язків на посадах сектору безпеки та оборони за стандартами НАТО. Досліджено, що матеріально-технічна

(навчально-матеріальна) база Болгарії та Румунії укомплектована зразками озброєння, військової техніки та матеріально-технічними засобами країн-членів НАТО. Окреслено перспективи розвитку системи вищої військово-морської освіти України в умовах переходу на стандарти НАТО. Розроблено Рекомендації по реформуванню системи вищої військово-морської освіти України в умовах переходу на стандарти НАТО.

14.02.24.0160/0824U000278

Го Іцзян -- Тенденції розвитку вищої музично-педагогічної освіти в Китайській Народній Республіці: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 37.013.74

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації на основі вивчення генези, теоретичних ідей і практики підготовки вчителів музики в закладах вищої освіти КНР виявлено сучасні тенденції розвитку вищої музично-педагогічної освіти в Китайській Народній Республіці З'ясовано, що передумови виникнення вищої музично-педагогічної освіти закладалися упродовж усієї історії розвитку китайської цивілізації, що налічує не одну тисячу років. Віднесено до таких передумов: багату музичну культуру Китаю, а також важливу роль музики в духовному житті китайського народу, зумовлену високою оцінкою конфуціанським вченням її морально-виховної ролі в суспільстві; потребу в учителях музики, спричинену відкриттям, починаючи з середини XIX століття, різноманітних просвітницьких і

навчальних закладів, навчальні плани яких передбачали естетичне виховання, зокрема, засобами музичного мистецтва; досвід реалізації у педагогічних вишах Китайської Республіки спеціальності «музикант-педагог загальноосвітньої школи» для задоволення кадрових потреб шкіл країни, де уроки музики набули статусу обов'язкових. Уточнено періодизацію розвитку музично-педагогічної освіти в КНР і представлено її у вигляді семи етапів: I – етап становлення музичнопедагогічної освіти в умовах соціалістичних перетворень (1949–1957 рр.); II – етап підготовки музично-педагогічних кадрів в умовах проведення політики «великого стрибка» (1958–1965 рр.); III – етап руйнування в період «культурної революції» (1966–1976 рр.); IV – етап відродження (1977–1984 рр.); V – етап прискореної модернізації в умовах реалізації політики реформ та відкритості (1985–2001 рр.); VI – етап розбудови вищої музичнопедагогічної освіти на засадах забезпечення якості (2002–2009 рр.); VII – етап інтенсивного розвитку вищої музично-педагогічної освіти на засадах гуманізації, інтеграції, інновацій, інтернаціоналізації (2010 р. – наш час). Визначено на основі аналізу нормативної бази від 1980-х років до сьогодення основні напрями удосконалення роботи з естетичного виховання та мистецької освіти дітей і молоді: 1) реформування існуючих і розробка нових навчальних курсів мистецького спрямування та включення їх до навчальних планів закладів освіти всіх типів і рівнів; 2) позакласна та позашкільна мистецька робота, що має утворювати єдине культурномистецьке середовище закладу освіти та місцевої громади; 3) кадрове забезпечення мистецької освіти всіх закладів освіти; 4) наукові дослідження та міжнародна співпраця в галузі

мистецької освіти; 5) модернізація матеріальнотехнічного забезпечення та інформатизація мистецької освіти.

14.02.24.0161/0824U000319

Лю Чжицзян -- Формування професійної компетентності майбутніх вчителів-хореографів у вищих педагогічних закладах КНР: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 378; 37.013.74

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації «Формування професійної компетентності майбутніх вчителів-хореографів у вищих педагогічних закладах КНР», базуючись на аналізі сучасних міждисциплінарних наукових розробок, обґрунтовуються теоретичні засади підготовки майбутніх вчителів-хореографів. Охарактеризовано систему формування професійної компетентності майбутніх вчителів-хореографів у вищих педагогічних закладах КНР; узагальнено досвід удосконалення педагогічного інструментарію як передумови оновлення системи формування професійної компетентності майбутніх вчителів-хореографів у сучасних умовах; визначено напрями взаємозбагачення досвіду формування професійної компетентності майбутніх вчителів-хореографів у вищих педагогічних закладах України та КНР. Зокрема висвітлено та обґрунтовано зміст таких ключових для дослідження понять, як «хореографія», «професійна компетентність», «танець», «хореографічно-педагогічна освіта», «професійна компетентність вчителя-хореографа». Наголошено на

необхідності оновлення змісту професійної діяльності вчителя-хореографа у різноманітних його проявах та соціальних ролях таких, як виконавець танцю, режисер-постановник, керівник творчого колективу, організатор перфомансу, тренер, адміністратор, дослідник-мистецтвознавець, викладач-вихователь, лідер тощо. Доведено, що відповідними функціями вчителя-хореографа мають бути складові його професійної компетентності. Об'єктом вивчення є об'єкт міждисциплінарного наукового пошуку на перетині різних наукових напрямів та галузей знань: філософії, культурології, педагогіки, мистецтвознавства, хореології, хореографії, фізичної підготовки, виконавського, сценічного та театрального мистецтва, спорту, здоров'язбереження тощо. Інтегральний характер та комплексна сутність хореографії зумовлюють багатозначність її визначення як соціокультурного феномена та об'єкта освітнього процесу. Міждисциплінарний підхід та різні парадигмальні підходи до хореографічної освіти зумовлюють розширення традиційних для дослідження цього феномена понять, визначають переосмислення її характеристик у численних авторських тлумаченнях в українській та зарубіжній науці. В роботі визначено соціокультурний, комунікаційний, естетичний, педагогічний, лідерський ресурси феномена танцю та хореографії. В роботі охарактеризовано систему формування професійної компетентності майбутніх вчителів-хореографів у вищих педагогічних закладах КНР в історичній ретроспективі та сучасний її стан. Доведено та нормативно підтверджено, що в системі освіти КНР існує гостра необхідність формування професійно

орієнтованого естетичного смаку майбутніх вчителів-хореографів, адже естетичний розвиток особистості є однією з обов'язкових складових мети освіти КНР у цілому. Проаналізовано законодавство про освіту КНР, охарактеризовано права та обов'язки вчителів, висвітлено структуру освіти КНР, систему визнання кваліфікації, зміни в системі освіти останніх років. Окремо висвітлено аспекти реформи децентралізації освіти та її вплив на управління місцевою початковою, середньою та вищою освітою, підбір та визнання кваліфікації вчителів-хореографів, формування робочих місць для них. З'ясовано, що базис танцювального мистецтва та його викладання в Китаї містить низку традиційних для різних верств населення в історикокультурному розвитку характеристик, а саме: мистецтво китайської опери як символіко-ритмічної системи передачі інформації, придворні танці, народні танці, елементи бойових мистецтв, ідеї китайської філософії та трьох класичних для Китаю релігій. Вчитель-хореограф має не тільки опанувати ці напрями з точки зору танцювального та виконавського мистецтва, але і володіти соціокультурним підґрунтям для того, щоб повною мірою реалізовувати комунікаційний та патріотичний ресурс танцю. Узагальнено досвід та розглянуто різноманітні можливості для вдосконалення педагогічного інструментарію оновлення системи формування професійної компетентності майбутніх вчителів-хореографів у сучасних освітніх умовах. Одним із напрямів такого вдосконалення є активне застосування ресурсу інноваційності та творчого підходу, який закладений в естетичній складовій професійної компетентності майбутніх

вчителів-хореографів. Обґрунтовано, що естетичне виховання є одним із найскладніших для формування компонентів інтегрованої хореографічної освіти, оскільки воно одночасно пов'язано з інтелектуальним, емоційним та поведінковим розвитком. Поєднання інноваційності та фундаментальності у змісті естетичної компоненти професійної компетентності майбутніх вчителів-хореографів дозволяє говорити про значний її ресурс у формуванні у студента інноваційного мислення.

14.02.24.0162/0824U000320

Цзі Фенлай -- Підготовка вчителів до естетичного розвитку учнів в закладах вищої педагогічної освіти КНР:

Дис...Доктор філософії/ Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 378; 37.013.74

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації «Підготовка вчителів до естетичного розвитку учнів у закладах вищої педагогічної освіти КНР» обґрунтовуються теоретичні засади, наводяться результати практики формування та реалізації освітніх програм, взаємодії зі стейкхолдерами у розбудові системи підготовки вчителів до естетичного розвитку. В основу дослідження було покладено аналіз сучасних міждисциплінарних наукових розробок із педагогіки, освітології, естетики, філософії, соціології, менеджменту освіти, культурології тощо. В роботі досліджено естетичний розвиток особистості як педагогічна проблема з позиції міждисциплінарного дискурсу; з позиції нової концепції естетичного

розвитку охарактеризовано дефініції «естетичний розвиток», «педагогічна взаємодія», «естетична освіта», «естетична компетентність», «естетичне виховання» тощо; досліджено генезу естетичного виховання та визначено місце естетичного розвитку особистості в системі освіти КНР; визначено зміст підготовки вчителів до естетичного розвитку учнів у закладах вищої педагогічної освіти КНР; обґрунтовано перспективні напрями обміну досвідом щодо підготовки вчителів до естетичного розвитку учнів у закладах вищої педагогічної освіти КНР та України. Досліджено та визначено, що проблеми підготовки вчителя до естетичного розвитку учнів у сучасних реаліях освіти та цифрового суспільства детерміновані необхідністю відповідати швидким темпам діджиталізації суспільства, розвитку цифрової освіти, естетизації навколишнього простору, змінам у мистецьких підходах до життя, пандемічним та постпандемічним трансформаціям тощо. Доведено, що всі детермінанти дотичні до різних типів людської взаємодії, отже, детермінують зміни у педагогічній взаємодії, що і формує актуальність теми. Крізь призму естетичних концепцій сучасного Ji Fenglai 3 соціуму — прикладної естетики, естетики послуг, естетики виробництва релятивної естетики тощо — охарактеризовано у взаємній ієрархії поняття: «естетичний розвиток», «естетична освіта», «мистецька освіта», «педагогічна взаємодія», «естетична компетентність», «естетичне виховання» тощо. Дефініції проаналізовані та порівняні в українській та китайській педагогічній науці і в н о р м а т и в н о м у р е г у л ю в а н н і , а т а кож у д о с л і д ж е н н я х західноєвропейських дослідників. Встановлено, що для китайських наукових розробок властивим є

інструментально-функціональний підхід до розуміння цих категорій, європейські дослідники тяжіють до «ідеалістичної» позиції у визначенні, українські автори — шукають науковий компроміс, розглядаючи та поєднуючи обидва підходи. В роботі здійснено переосмислення місця та змісту естетичного розвитку в сучасній системі освіти, а також визначено магістральні напрями естетичного розвитку в умовах криз сучасного суспільства, до яких автором віднесено: визначення місця естетичного розвитку в різних видах виховання; визначення потенціалу та пошук методів гармонійного естетичного розвитку в умовах дистанційної освіти та діджитал-спілкування; визначення вікових, професійних та інших специфічних вимог щодо обсягів та контенту інформації, необхідної для естетичного розвитку різних категорій здобувачів освіти; можливості прикладної естетики у викладацькій діяльності, а саме забезпечення естетичного розвитку учнів, що пов'язано із дотриманням балансу часу, гармонії гумору, іронії, драматичності, емоційності, очікування, чуттєвості у подачі знань тощо; естетичного розвитку особистості, його неперервність; створення та забезпечення державної регіональної політики естетичного розвитку, її фінансова та інституційна підтримка. Проаналізовано та узагальнено зміст розвитку естетичного виховання в китайській школі за останні сто років як механізму формування особистості, методичного керівництва, ідеологічного керівництва та регуляторних особливостей, що мають визначене теоретичне та практичне значення, а також ставлення суспільства до естетичного розвитку. Визначено, що сучасний естетичний розвиток особистості в КНР побудований на

зверненні до різних видів сучасного мистецтва та інших продуктів різних сфер життєдіяльності, Ji Fenglai 4 всіх об'єктів, які здатні викликати естетичне чуття. Для цифрового естетичного розвитку в сучасних умовах властивим є віртуальність об'єктів опанування та їх інтерактивність, інтуїтивна простота та емоційна привабливість, ускладнення дій естетичної оцінки при спрощенні функціональної складової.

14.91 Народна освіта і педагогіка в окремих країнах

14.02.24.0163/0824U000144

Гжещук Владислав -- Державна освітня політика в Республіці Польща.: Дис...Доктор філософії/ Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 321(4/9); 37(4/9)

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі вперше в українській політичній науці комплексно та систематично проаналізовано еволюцію та чинний стан специфіки взаємодії суспільнополітичних і владно-управлінських процесів та рішень й атрибутів становлення і поступу системи освіти й освітніх процесів крізь призму виявлення історичних і чинних особливостей та тенденцій і наслідків реформування державної освітньої політики в Республіці Польща на різних етапах її історичного та суспільно-політичного розвитку. Для цього у кваліфікаційній роботі було: висвітлено історіографічні, концептуальні та

теоретикометодологічні засади й складові дослідження державної освітньої політики і її значення у політичному процесі; теоретизовано параметри взаємозалежності політичних, управлінських й освітніх процесів і реформ у рамках різних моделей та систем суспільнополітичного розвитку; проаналізовано особливості еволюції розвитку системи освіти, здійснення освітніх реформ і становлення державної освітньої політики в рамках суспільнополітичного й історичного поступу Першої та Другої Республік Польща; розглянуто та систематизовано досвід й основні тенденції та наслідки формування і реалізації державної освітньої політики в умовах суспільнополітичних реалій і трансформацій Польської Народної Республіки, в тому числі на тлі інших країн Центрально-Східної Європи; охарактеризовано пріоритетні напрями та проблеми реалізації державної освітньої політики Третьої Республіки Польща, в тому числі інкорпоровані у програмах урядів і маніфестах політичних партій, в ході її суспільнополітичної трансформації на ранньому й посткомуністичному етапі демократичного розвитку; окреслено й впорядковано зміст, засади, механізми, принципи і напрями реалізації державної освітньої політики та реформування системи освіти в ході й за наслідками європейської інтеграції та чинних суспільнополітичних процесів у Республіці Польща. Відтак загалом у дисертації вказано на складності та неоднозначності процесів реформування й управління системою освіти в Польщі, особливо на тлі різних етапів її суспільнополітичного розвитку. Тим не менше, це не завадило виявити тенденції розвитку сучасної державної освітньої політики Республіки Польща, дослідити та узагальнити досвід Польщі у

реформуванні системи освіти, визначити суспільнополітичні, соціальноекономічні, політико-правові та інші засади реформування та поступу освіти в Польщі, розкрити передумови та результати реформування сучасної освітньої політики Польщі.

15 ПСИХОЛОГІЯ

15.01 Загальні питання психології

15.02.24.0164/0224U000084

Теоретико-методологічний інструментарій інтеграції психологічного знання: Заключний звіт/Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України; Керівник Завгородня Олена Василівна - ДР 0121U107588, УДК 159.9, 159.9.01; 159.9:001.8

41

Охарактеризувати та вдосконалити методологічні інструменти інтеграції психологічного знання

15.02.24.0165/0224U000084

Теоретико-методологічний інструментарій інтеграції психологічного знання: Заключний звіт/Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України; Керівник Завгородня Олена Василівна - ДР 0121U107588, УДК 159.9, 159.9.01; 159.9:001.8

41

Охарактеризувати та вдосконалити методологічні інструменти інтеграції психологічного знання

15.02.24.0166/0224U000123

Соціально-психологічна реабілітація ветеранів та осіб постраждалих від військових дій шляхом формування метакогнітивного моніторингу: Заключний звіт/Національний університет "Острозька академія"; Керівник Пасічник Ігор Демидович - ДР 0123U101555, УДК 159.9, 3:001.89, 3:002

14

Провести дослідження процесу соціально-психологічної реабілітації осіб, які брали участь чи постраждали внаслідок бойових дій, шляхом формування метакогнітивного моніторингу задля виявлення ефективних складових, зв'язків із результативністю процесу психологічного відновлення та психотерапії, вивчення впливу на цей процес характеристик особистих якостей, когнітивних та індивідуально-психологічних особливостей.

15.21 Загальна психологія

15.02.24.0167/0224U000085

Розвиток життєвої компетентності особистості в дискурсивному просторі: Заключний звіт/Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України; Керівник Чепелева Наталія Василівна - ДР 0123U100154, УДК 159.92, 159.922; 159.922.6; 159.923

36

Визначити психологічні закономірності, механізми та детермінанти розвитку життєвої компетентності особистості в інституціональному дискурсі як однієї з передумов продуктивності її життєздійснень у мінливому сьогоденні.

15.02.24.0168/0824U000115

Зінсу Ольга Іванівна Психолого-правові засади запобігання домашньому насильству в Україні: Дис...Доктор філософії/ Національна академія внутрішніх справ - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 343.85; 159.92

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право». – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2023. У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у розв'язанні комплексу теоретичних та практичних проблем психолого-правових засад запобігання домашньому насильству в Україні. Робота присвячена теоретичному та емпіричному дослідженню сутності домашнього насильства та психологічним детермінантам, з якими пов'язують його вчинення. У підсумку, сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення заходів, шляхів та напрямів запобігання цьому явищу. Розкрито стан наукового розроблення проблеми домашнього насильства, узагальнено зарубіжний досвід протидії такому виду злочинності та виокремлено напрями імплементації в законодавство України. Особливу увагу приділено висвітленню існуючих як у західній, так і

вітчизняній науці теоретичних підходів до пояснення причин виникнення насильства в сім'ї. З'ясовано й систематизовано міжнародно-правові стандарти у сфері запобігання домашньому насильству та проаналізовано законодавство держав різного типу правових систем, що слугувало вдосконаленню теоретико-прикладних засад обраного предмета дослідження. Опрацьовано нормативно-правові акти закордонних країн, а також практику застосування цих документів із виявленням подібностей та відмінностей у юридичних формах, державних механізмах, інституціях, що розкривають розв'язання правових проблем, прогалин і колізій обраного об'єкта й предмета дослідження; окреслено зміст деяких заходів соціально-правового реагування на прояви домашнього насильства.

15.02.24.0169/0824U000216

Тарасова Валерія Валеріївна Вплив типу прив'язаності на формування стресостійкості у підлітків: Дис...Доктор філософії/ Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 159.95; 159.95; 159.922; 159.923

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження виконане у межах комплексних науково-дослідних тем «Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу» (номер держреєстрації 0118U003096) та «Застосування психотерапевтичних технологій у наданні допомоги постраждалим з проявами посттравматичного стресового розладу»

(номер держреєстрації 0121U107535) лабораторії консультативної психології та психотерапії Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Дисертаційна робота є самостійним, цілісним і завершеним дослідженням, в якому представлено теоретичні та практичні аспекти впливу типів прив'язаності на розвиток стресостійкості у підлітків. Робота містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що є суттєвим внеском у розвиток вітчизняної психології. Узагальнення результатів дослідження дали можливість зробити такі висновки. Дисертаційну роботу присвячено теоретичному обґрунтуванню та експериментальному вивченню проблем окреслення основних напрямів психокорекційної роботи з підлітками з метою підвищення рівня їхньої стресостійкості. Розроблено психопрофілактичні заходи, засновані на сучасних методах психологічної корекції стресу підлітків. Вперше застосовано психодинамічні техніки у роботі з підвищенням стресостійкості у підлітків за допомогою корекції типу прив'язаності та опрацювання раннього травматичного досвіду дитинства. Подальшого наукового вивчення потребують питання розробки нового концептуального бачення роботи з підлітками, які потрапили у кризові обставини через війну. Отримані дані зможуть допомогти психологам розробити корекційну програму, в якій, визначивши тип прив'язаності дитини, можна підвищити рівень стресостійкості підлітків в складних життєвих обставинах за достатньо короткий проміжок часу.

15.31 Психологія розвитку. Вікова психологія

15.02.24.0170/0224U000085

Розвиток життєвої компетентності особистості в дискурсивному просторі: Заключний звіт/Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України; Керівник Чепелева Наталія Василівна - ДР 0123U100154, УДК 159.92, 159.922; 159.922.6; 159.923

36

Визначити психологічні закономірності, механізми та детермінанти розвитку життєвої компетентності особистості в інституціональному дискурсі як однієї з передумов продуктивності її життєздійснень у мінливому сьогодні.

15.02.24.0171/0824U000329

Савчук Володимир Андрійович
Особливості розвитку національної самосвідомості студентів ЗВО під впливом історичних міфів: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Острозька академія" - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 159.922; 159.922; 159.922.6; 159.923; 159.922.4; 159.9:93/.99

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вивчено суть явища національної самосвідомості та психологічні аспекти історичного міфу, а також проаналізовано специфіку впливу історичних міфів на національну самосвідомість студентів ЗВО і розроблено методологічні рекомендації щодо впровадження результатів дослідження в навчальний процес. У дисертації розглянуто природу національної самосвідомості у контексті

поняття самосвідомості в цілому, проаналізовано підходи до її структури та взаємозв'язки з національною ідентичністю, вивчено стан дослідження проблеми розвитку національної самосвідомості особистості у вітчизняній та світовій психології. Виявлено зв'язки між позитивною національною ідентичністю та високим рівнем толерантності, що мінімізує ризики розвитку етнічної ворожнечі та її експлікації в етнічних цькуваннях. Визначено психологічні функції міфу: інтегруючу (об'єднувальну), дезінтегруючу (розрізнявальну), ідентифікуючу, оптимізаційну (спрощувальну), прескриптивну (виховну) та пояснювальну. Міф за своєю природою суб'єктивний, оскільки в його основу можуть лягти отримані з різних джерелі дані, та універсальний, з огляду на його архетипність (відображення повторюваного досвіду людства). Міф має тісні взаємозв'язки з пам'яттю, зокрема з історичною, яка відображає бачення суспільством свого минулого. Емпірично доведено вплив вивчення літератури, що містить історичні міфи, на рівень сформованості компонентів національної самосвідомості студентської молоді, а також її готовність до міжнаціональної та міжкультурної взаємодії. За результатами експерименту було сформульовано методичні рекомендації спрямовані на розвиток національної самосвідомості студентів українських ЗВО. Ключові слова: національна самосвідомість, національна ідентичність, історичний міф, наратив, аксіологія, рефлексія, література, студенти ЗВО, життєвий сценарій, етнічні цькування, інтелігенція.

15.41 Соціальна психологія

15.02.24.0172/0824U000054

Доброскок Стефанія Сергіївна
Психологічні особливості розвитку
комунікативної толерантності майбутніх
психологів: Дис...Доктор філософії/
Університет Григорія Сковороди в
Переяславі - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 159.9:316.77; 159.9:316.37

с. - Бібліогр.: назв

Зміст дисертації презентує емпірично доведену можливість сприяти розвитку комунікативної толерантності майбутніх психологів в умовах закладу вищої освіти під впливом доцільно організованого психологічного супроводу, що передбачає реалізацію розвивальної програми і психотехнології цілеспрямованого формування у здобувачів освіти цієї професійної здатності. У дисертації проаналізовано різні визначення понять «толерантність» (терпимість, терплячість), «інтолерантність», «мовна толерантність», «мовленнєва толерантність», «комунікативна толерантність», та представлено уточнене його формулювання, визначено компоненти комунікативної толерантності й обґрунтовано їх раціональність та відповідність досліджуваного феномену психічній реальності в процесі розвитку особистості майбутніх психологів; здійснено аналіз результатів вітчизняних і зарубіжних наукових розвідок щодо вивчення розвитку комунікативної толерантності здобувачів вищої освіти; з'ясовано, що в більшості досліджень комунікативну толерантність помилково ототожнюють з інтеракційною толерантністю і толерантним спілкуванням; змодельовано процес

еволюції комунікативної толерантності майбутніх психологів. З урахуванням компонентів комунікативної толерантності обґрунтовано критерії і показники її діагностики та розроблено психодіагностичний інструментарій; виявлено незадовільний стан і низький рівень актуального розвитку комунікативної толерантності майбутніх психологів, що зумовило потребу здійснити комплекс психодідактичних заходів щодо забезпечення подальшої - перспективної - генези професійної здатності толерантно комунікувати. Відповідно до результатів діагностики розроблено і впроваджено в освітній процес ЗВО програму розвитку, психотехнологію і тренінг з метою забезпечення фахової акцентуації розвитку комунікативної толерантності здобувачів психологічної освіти. Експериментально доведено, що успішний розвиток комунікативної толерантності можливий лише за умов цілеспрямованих впливів на почуття, комунікативну поведінку, комунікативну свідомість і комунікативно- професійну діяльність і поведінку майбутніх психологів. Спонтанний розвиток означеної здатності не забезпечує толерантного виконання професійних функцій в майбутній діяльності психолога. Робота виконана в межах: а) наукового держбюджетного проекту «Розроблення інноваційної моделі діагностики, корекції та профілактики девіантної поведінки молоді України, спричиненої перебуванням в умовах природних чи техногенних надзвичайних ситуаціях (наслідки пандемії COVID-19)» Національної Академії Наук Вищої освіти України (реєстраційний номер проекту 2020.01/0213); б) ініціативної тематики кафедри психології «Активізація психологічних ресурсів особистості в різних умовах соціалізації»

та лабораторії психолінгвістики розвитку «Комунікативно-мовленнєвий онтогенез особистості» Університету Григорія Сковороди в Переяславі. Тему дослідження «Психологічні особливості розвитку комунікативної толерантності майбутніх психологів» затверджено вченою радою ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (протокол № 3 від 24 вересня 2019 р.). Актуальність дослідження зумовлена бурхливим розвитком комунікаційно-інформаційних процесів і викликів, пов'язаних з підготовкою до самотворення і самореалізації особистості майбутнього психолога та здійснення професійної діяльності в цих умовах. Закономірністю сучасності поступово стає толерантність як принцип існування людини. Толерантність активно проникає в різні сфери життєдіяльності людей, зокрема суспільно-політичну, культурну, духовну, та ін., набуваючи статусу соціального регулятива, соціальної норми, цінності, ключового ціннісного правила громадянського суспільства, важливого елемента культури мовленнєвого спілкування, ознаки гідності, корпоративних відносин, умов успішної професійної діяльності. Втім, необхідність здійснення моніторингу комунікативної толерантності майбутніх психологів та її еволюції зумовлено й існуючими суперечностями між: - прийнятою в Україні на законодавчому рівні толерантністю, що є цінністю і соціальною нормою громадянського суспільства, та відсутністю в номенклатурі компетентностей Стандарту вищої освіти (053 Психологія) такої здатності, як комунікативна толерантність.

15.02.24.0173/0824U000054

Доброскок Стефанія Сергіївна
Психологічні особливості розвитку комунікативної толерантності майбутніх психологів: Дис...Доктор філософії/ Університет Григорія Сковороди в Переяславі - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 159.9:316.77; 159.9:316.37

с. - Бібліогр.: назв

Зміст дисертації презентує емпірично доведену можливість сприяти розвитку комунікативної толерантності майбутніх психологів в умовах закладу вищої освіти під впливом доцільно організованого психологічного супроводу, що передбачає реалізацію розвивальної програми і психотехнології цілеспрямованого формування у здобувачів освіти цієї професійної здатності. У дисертації проаналізовано різні визначення понять «толерантність» (терпимість, терплячість), «інтолерантність», «мовна толерантність», «мовленнєва толерантність», «комунікативна толерантність», та представлено уточнене його формулювання, визначено компоненти комунікативної толерантності й обґрунтовано їх раціональність та відповідність досліджуваного феномену психічній реальності в процесі розвитку особистості майбутніх психологів; здійснено аналіз результатів вітчизняних і зарубіжних наукових розвідок щодо вивчення розвитку комунікативної толерантності здобувачів вищої освіти; з'ясовано, що в більшості досліджень комунікативну толерантність помилково ототожнюють з інтеракційною толерантністю і толерантним спілкуванням; змодельовано процес еволюції комунікативної толерантності майбутніх психологів. З урахуванням

компонентів комунікативної толерантності обґрунтовано критерії і показники її діагностики та розроблено психодіагностичний інструментарій; виявлено незадовільний стан і низький рівень актуального розвитку комунікативної толерантності майбутніх психологів, що зумовило потребу здійснити комплекс психодідактичних заходів щодо забезпечення подальшої - перспективної - генези професійної здатності толерантно комунікувати. Відповідно до результатів діагностики розроблено і впроваджено в освітній процес ЗВО програму розвитку, психотехнологію і тренінг з метою забезпечення фахової акцентуації розвитку комунікативної толерантності здобувачів психологічної освіти. Експериментально доведено, що успішний розвиток комунікативної толерантності можливий лише за умов цілеспрямованих впливів на почуття, комунікативну поведінку, комунікативну свідомість і комунікативно- професійну діяльність і поведінку майбутніх психологів. Спонтанний розвиток означеної здатності не забезпечує толерантного виконання професійних функцій в майбутній діяльності психолога. Робота виконана в межах: а) наукового держбюджетного проекту «Розроблення інноваційної моделі діагностики, корекції та профілактики девіантної поведінки молоді України, спричиненої перебуванням в умовах природних чи техногенних надзвичайних ситуаціях (наслідки пандемії COVID-19)» Національної Академії Наук Вищої освіти України (реєстраційний номер проекту 2020.01/0213); б) ініціативної тематики кафедри психології «Активізація психологічних ресурсів особистості в різних умовах соціалізації» та лабораторії психолінгвістики розвитку «Комунікативно-мовленнєвий онтогенез

особистості» Університету Григорія Сковороди в Переяславі. Тему дослідження «Психологічні особливості розвитку комунікативної толерантності майбутніх психологів» затверджено вченою радою ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» (протокол № 3 від 24 вересня 2019 р.). Актуальність дослідження зумовлена бурхливим розвитком комунікаційно-інформаційних процесів і викликів, пов'язаних з підготовкою до самотворення і самореалізації особистості майбутнього психолога та здійсненням професійної діяльності в цих умовах. Закономірністю сучасності поступово стає толерантність як принцип існування людини. Толерантність активно проникає в різні сфери життєдіяльності людей, зокрема суспільно- політичну, культурну, духовну, та ін., набуваючи статусу соціального регулятива, соціальної норми, цінності, ключового ціннісного правила громадянського суспільства, важливого елемента культури мовленнєвого спілкування, ознаки гідності, корпоративних відносин, умов успішної професійної діяльності. Втім, необхідність здійснення моніторингу комунікативної толерантності майбутніх психологів та її еволюції зумовлено й існуючими суперечностями між: - прийнятою в Україні на законодавчому рівні толерантністю, що є цінністю і соціальною нормою громадянського суспільства, та відсутністю в номенклатурі компетентностей Стандарту вищої освіти (053 Психологія) такої здатності, як комунікативна толерантність.

15.02.24.0174/0824U000329

Савчук Володимир Андрійович
Особливості розвитку національної
самосвідомості студентів ЗВО під
впливом історичних міфів: Дис...Доктор
філософії/ Національний університет
"Острозька академія" - Захищена; 1.-
0.2024

УДК: 159.922; 159.922; 159.922.6;
159.923; 159.922.4; 159.9:93/99

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вивчено суть явища національної самосвідомості та психологічні аспекти історичного міфу, а також проаналізовано специфіку впливу історичних міфів на національну самосвідомість студентів ЗВО і розроблено методологічні рекомендації щодо впровадження результатів дослідження в навчальний процес. У дисертації розглянуто природу національної самосвідомості у контексті поняття самосвідомості в цілому, проаналізовано підходи до її структури та взаємозв'язки з національною ідентичністю, вивчено стан дослідження проблеми розвитку національної самосвідомості особистості у вітчизняній та світовій психології. Виявлено зв'язки між позитивною національною ідентичністю та високим рівнем толерантності, що мінімізує ризики розвитку етнічної ворожнечі та її експлікації в етнічних цькуваннях. Визначено психологічні функції міфу: інтегруючу (об'єднувальну), дезінтегруючу (розрізнявальну), ідентифікуючу, оптимізаційну (спрощувальну), прескриптивну (виховну) та пояснювальну. Міф за своєю природою суб'єктивний, оскільки в його основу можуть лягти отримані з різних джерелі дані, та універсальний, з огляду на його архетипність (відображення

повторюваного досвіду людства). Міф має тісні взаємозв'язки з пам'яттю, зокрема з історичною, яка відображає бачення суспільством свого минулого. Емпірично доведено вплив вивчення літератури, що містить історичні міфи, на рівень сформованості компонентів національної самосвідомості студентської молоді, а також її готовність до міжнаціональної та міжкультурної взаємодії. За результатами експерименту було сформульовано методичні рекомендації спрямовані на розвиток національної самосвідомості студентів українських ЗВО. Ключові слова: національна самосвідомість, національна ідентичність, історичний міф, наратив, аксіологія, рефлексія, література, студенти ЗВО, життєвий сценарій, етнічні цькування, інтелігенція.

15.02.24.0175/0824U000329

Савчук Володимир Андрійович
Особливості розвитку національної
самосвідомості студентів ЗВО під
впливом історичних міфів: Дис...Доктор
філософії/ Національний університет
"Острозька академія" - Захищена; 1.-
0.2024

УДК: 159.922; 159.922; 159.922.6;
159.923; 159.922.4; 159.9:93/99

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вивчено суть явища національної самосвідомості та психологічні аспекти історичного міфу, а також проаналізовано специфіку впливу історичних міфів на національну самосвідомість студентів ЗВО і розроблено методологічні рекомендації щодо впровадження результатів дослідження в навчальний процес. У дисертації розглянуто природу

національної самосвідомості у контексті поняття самосвідомості в цілому, проаналізовано підходи до її структури та взаємозв'язки з національною ідентичністю, вивчено стан дослідження проблеми розвитку національної самосвідомості особистості у вітчизняній та світовій психології. Виявлено зв'язки між позитивною національною ідентичністю та високим рівнем толерантності, що мінімізує ризики розвитку етнічної ворожнечі та її експлікації в етнічних цькуваннях. Визначено психологічні функції міфу: інтегруючу (об'єднувальну), дезінтегруючу (розрізнявальну), ідентифікуючу, оптимізаційну (спрощувальну), прескриптивну (виховну) та пояснювальну. Міф за своєю природою суб'єктивний, оскільки в його основу можуть лягти отримані з різних джерелі дані, та універсальний, з огляду на його архетипність (відображення повторюваного досвіду людства). Міф має тісні взаємозв'язки з пам'яттю, зокрема з історичною, яка відображає бачення суспільством свого минулого. Емпірично доведено вплив вивчення літератури, що містить історичні міфи, на рівень сформованості компонентів національної самосвідомості студентської молоді, а також її готовність до міжнаціональної та міжкультурної взаємодії. За результатами експерименту було сформульовано методичні рекомендації спрямовані на розвиток національної самосвідомості студентів українських ЗВО. Ключові слова: національна самосвідомість, національна ідентичність, історичний міф, наратив, аксіологія, рефлексія, література, студенти ЗВО, життєвий сценарій, етнічні цькування, інтелігенція.

15.81 Прикладна психологія

15.02.24.0176/0224U000077

Застосування психотерапевтичних технологій у наданні допомоги постраждалим з проявами посттравматичного стресового розладу: Заключний звіт/Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України; Керівник Омельченко Яніна Миколаївна - ДР 0121U107535, УДК 159.9, 615.85

39

Визначити особливості операціоналізованого застосування технологій психотерапевтичної допомоги різним категоріям постраждалих з проявами ПТСР в перспективі створення відповідних методичних розробок і рекомендацій.

15.02.24.0177/0824U000286

Пащенко Андрій Олександрович Психологічні чинники делінквентної поведінки правоохоронців (на прикладі військовослужбовців Національної гвардії України): Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет внутрішніх справ - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 159.9:34.01

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено теоретико-емпіричному дослідженню психологічних чинників делінквентної поведінки персоналу сектору безпеки і оборони України, зокрема військовослужбовців Національної

гвардії України. В умовах залучення частин та підрозділів Національної гвардії України до відсічі збройної агресії російської федерації проблема делінквентної поведінки стоїть дуже гостро, військовослужбовці регулярно вчиняють низку правопорушень, зокрема: пияцтво, злочини, пов'язані із вживанням та незаконним обігом наркотичних речовин, самовільне залишення місця несення служби, необережне поводження зі зброєю, боєприпасами, яке призвело до загибелі людей тощо. Зазначені негативні явища зустрічаються не тільки в підрозділах, що знаходяться у безпосередньому зіткненні з противником, але й у навчальних центрах та місцях постійної дислокації військових частин. Аналіз статистики злочинів, надзвичайних подій та дисциплінарних проступків військовослужбовців НГУ з 2014 року вказує на важливість питання своєчасного виявлення, діагностики та попередження проявів делінквентної поведінки військовослужбовців НГУ. Характеризуючи дії особистості, що відхиляються від встановлених у певному суспільстві й в певний час законів, що загрожують благополуччю інших людей або соціальному порядку і є кримінально караними в найтяжчих своїх проявах, використовується поняття «делінквентність». Проблема делінквентної поведінки активно вивчається спеціалістами у суміжних науках: кримінальному праві, криминології, юридичній психології, судовій психіатрії тощо. На сьогоднішній день, незважаючи на значну кількість досліджень причин та передумов делінквентної поведінки правоохоронців, у Національній гвардії України, не сформовано єдиної концепції виявлення під час професійно-психологічного відбору та запобігання відхилень у поведінці військовослужбовців в системі

психологічної роботи. Наявні на сьогодні підходи до мінімізації цих явищ не враховують усіх особливостей їхнього розвитку в бойовій обстановці, унеможливають проведення ефективної профілактичної роботи та супроводу службово-бойової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України. Аналіз сучасних наукових досліджень показав, що делінквентність вивчається в основному в руслі теорій девіантної поведінки особистості. Надвелика кількість публікацій з цього напрямку дозволяє дослідникам оперувати метааналітичними даними, згідно яких є широкий спектр зв'язків девіантності з численними негативними наслідками, як-то алкоголізм, вживання психоактивних речовин, труднощі міжособистісної і професійної адаптації, знижена здатність до саморегуляції поведінки, схильність до аутоагресивної поведінки, психологічний дистрес тощо. На даний час існує низка груп теорій девіантної поведінки, які систематизовані в дисертації: позитивістські (теорії соціального навчання, аномії, самоконтролю, стримування, диференціальної асоціації), конструктивістські (теорії маркування, символічного інтераціоналізму, феноменологічні, соціальних конфліктів), інтегративні. Водночас констатовано, що натепер відсутній єдиний методологічний підхід, який би охоплював основні теорії девіантності з психологічної та соціологічної (включаючи криминологічну) точки зору. Теоретичний аналіз проблеми делінквентної поведінки показав, що вона розглядається як антисуспільна протиправна поведінка індивіда, втілена у діях чи бездіяльності, спрямована на нанесення шкоди окремим громадянам чи суспільству в цілому (в континуумі від асоціальної поведінки до

власне кримінальної, антисоціальної поведінки). Узагальнення теорій делінквентної поведінки дозволило констатувати, що вона є продуктом складних взаємодій між різними психосоціальними змінними: система особистості (що включає цінності, очікування, переконання, мораль та ставлення до самого себе та суспільства), мікросоціальна система (оцінка ставлення кола спілкування до забороненої поведінки), поведінкова система (включає соціально прийнятну та неприйнятну поведінку). Визначено, що проблема делінквентної поведінки персоналу сектору безпеки і оборони України охоплює широкий спектр специфічних поведінкових відхилень, що проявляється у вчиненні протиправних дій як у межах професійної діяльності, так і поза ними. Під час війни спостерігається зростання випадків делінквентної поведінки військовослужбовців, це об'єктивно обумовлено ускладненням діяльності всіх учасників військової системи та одночасним розширенням меж свободи (автономії) і особистої відповідальності військовослужбовців при виконанні ними службових (бойових) завдань.

16 МОВОЗНАВСТВО

16 МОВОЗНАВСТВО

16.02.24.0178/0824U000388

Дячук Віра Романівна Дисертація присвячена дослідженню регіональних моделей світобачення носіїв діалектів. Актуальність роботи зумовлена необхідністю пізнання мовної картини світу, виявлення вербальних засобів, що

зберігають колективний культурний код - релігійний, міфологічний та фольклорний. Діалектна картина світу - один із різновидів вербальної картини світу, який, відображаючи особливості локального світобачення, репрезентує закарбовані в мові особливості сприйняття духовного та матеріального світів говірконосіями. Мета праці - створення моделей діалектних картин світу в середньонаддніпряньському та гуцульському ареалах задля вивчення їх як окремих об'єктів та з'ясування їхніх спільних і відмінних рис. Предмет дослідження - когнітивні одиниці, об'єднані навколо базових понять мати, батько, батьки, Мати Божа, вербальна реалізація концептуальних характеристик названих когнітивних одиниць у середньонаддніпряньських та гуцульських говірках. Зосередження уваги на універсальних концептах мати, батько, батьки: Дис...Доктор філософії/ Інститут української мови Національної академії наук України - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 81; 81'28; 81'286

с. - Бібліогр.: назв

Вибір діалектних систем середньонаддніпряньського й гуцульського мовно-культурних ареалів як об'єкта спостереження вмотивований їхньою територіальною віддаленістю між собою, належністю до різних локальних типів культури з різним ступенем її збереження / редукації, що може оприявнити відмінності в реалізації локальних моделей. Дослідження об'єднує три етапи: аналіз мотивації ключових слів концептів; моделювання польової структури концептів; виявлення концептуального потенціалу ключових слів когнітивних одиниць. Зібраний у діалектах матеріал проаналізовано й

представлено в послідовності: аналіз концепту мати, підконцепту Мати Божа й дериватів із коренями -мат-, мам-, -нен-; опис концепту батько й вторинних лексичних одиниць із коренями -бат-, -тат-, -пап-, -от- (-нен'-, -д'ед'-); визначення когнітивних ознак концепту батьки й способів їхньої мовної експлікації в картині світу носіїв середньонаддніпрянських та гуцульських говірок. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше проаналізовано концепти мати, батько, батьки як фрагменти мовної картини світу носіїв середньонаддніпрянських та гуцульських діалектів; проаналізовано вербальні засоби реалізації картини світу в територіально віддалених діалектних субконтинуумах; виявлено спільне й відмінне в цих діалектних просторах. Емпірична база дослідження - діалектні матеріали, що репрезентують середньонаддніпрянські та гуцульські говірки, зокрема: тексти, записані авторкою впродовж 2020-2023 рр. за спеціально укладеним програмою-питальником; опубліковані діалектні тексти та словники, лінгвістичні атласи інших авторів, укладені в ХХ - першій чверті ХХІ ст., фольклорні та етнографічні джерела, упорядковані в ХІХ-ХХІ ст. Для розв'язання поставлених завдань використано такі методи: загальнонаукові (аналізу та синтезу, описовий метод, порівняння, елементи кількісного аналізу, моделювання) та власне лінгвістичні методи (метод концептуального аналізу, що передбачає моделювання й опис концептів; текстологічний (контекстуальний аналіз), що дозволив з'ясувати семантику аналізованих лексичних одиниць; метод компонентного аналізу для виявлення складників семантичної структури слів). У дослідженні представлено основні

аспекти вивчення мовної, зокрема діалектної картини світу, концепту як її складника, репрезентовано модель аналізу, охарактеризовано важливість застосування методу моделювання під час дослідження об'єктів мікро- та макрорівнів (діалектної картини світу та концептів). Встановлено, що втілення концептів мати, батько, батьки, Мати Божа в мовленні носіїв середньонаддніпрянських та гуцульських говірок віддзеркалює особливості соціокультурного контексту обраних територіально віддалених ареалів. Визначено, що локальні особливості вербальної картини світу носіїв середньонаддніпрянських говірок у системі концептів мати, батько, батьки збігаються з універсальними рисами, які відображають загальноукраїнські культурні цінності. Звернено увагу на те, що вищий ступінь збереження елементів архаїчного в мовній картині світу гуцулів, порівняно із мешканцями середньонаддніпрянського ареалу, зумовлений відносною ізольованістю регіону, тривалішою відсутністю індустріалізації, збереженими гуцулами багатьох традицій та обрядодій.

16.02.24.0179/0824U000389

Палаш Альона Олегівна Типологія мовно-естетичних знаків культури в поетичному дискурсі неокласиків: Дис...Доктор філософії/ Інститут української мови Національної академії наук України - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 81; 81'38; 801.6; 808; 81'271; 82.085; 808.5

с. - Бібліогр.: назв

Виконана дисертація – це перше комплексне дослідження мовно-

естетичних знаків культури в поетичному дискурсі неокласиків. Актуальність дослідження аргументовано двома чинниками: 1) потребою удокладнення лінгвістичних знань про природу поетичного дискурсу «київських неокласиків» з урахуванням ідейно-естетичних засад, також соціокультурних і соціополітичних умов їх творчості; 2) необхідністю осучаснення методик аналізу, їх спрямування на поглиблення й осучаснення знань про особливості семантичної та асоціативно-образної реалізації вербальних носіїв культурних знань, про динамічність «словника культури». У зв'язку з цим уперше в українському мовознавстві застосовано інтегративний підхід (із поєднанням знань і методів лінгвостилістики, лінгвокогнітології, лінгвокультурології, літературознавства, філософії, методів семантико-естетичного, когнітивно-текстового, рецептивного аналізу) до вивчення поетичних текстів неокласиків як дискурсу культури, а також до зафіксованих мовно-естетичних знаків світової та національної культури. Це становить індивідуальну методіку дисертації. Ураховано, що ідейно-естетична настанова на поєднання здобутків світового художнього досвіду та національної поезики зумовила формування характерного для неокласиків дискурсу високої книжної культури. Цю книжність засвідчено на рівні словника неокласичної поезії, що його формують одиниці текстів античної культури (міфоніми, історизми), сакрально марковані слова та висловлення (біблізми та біблійні афоризми), абстрактна лексика, авторські неологізми, стилістично адаптовані іншостильові одиниці (суспільно-політична, мистецтвознавча термінологія) тощо. Продемонстровано і схарактеризовано спектр текстотвірних

та стильотвірних навантажень таких одиниць, а також їхніх експресивних конотацій (від урочисто-піднесеної до знижено-інвективної тональності). Визначено, що максимально релевантною щодо вивчення мовотворчості неокласиків є концепція мовно-естетичних знаків культури. У зв'язку з цим актуалізовано в науковому лінгвостилістичному обігові поняття мовно-естетичний знак культури (МЕЗК). Зафіксовані МЕЗК диференційовано два типологічні різновиди – універсальні (лінгвоментальні одиниці світової культури, носії надчасових та наднаціональних культурних сенсів і знань) та національні (лінгвоментальні одиниці національної культури, носії етномаркованих та етноідентифікаційних культурних сенсів і знань). Здійснено їх поглиблену стратифікацію. Універсальні МЕЗК типологізовані на три основні страти: естетикологічні – творчість (із конкретизацією в образно-естетичних напрямках митець, муза, слово, пісня) та краса; онтологічні – час і простір; екзистенційні – життя та смерть. Конкретизовано, що лінгвоестетичний розвиток названих МЕЗК засвідчують такі процеси, як розбудова лексико-семантичної структури, оновлення асоціативно-образних зв'язків, контекстуальні значеннєво-оцінні трансформації. Мовно-естетичні знаки національної культури типологізовані на два основні різновиди – космогонічні (земля, вогонь) та етноідентифікаційні (Київ, Україна). Для підтвердження основних тез і результатів дослідження укладено низку діаграм і рисунків. Окремо відзначено ідеологічні причини відсутності у СУМ ілюстрацій із поетичних творів М. Зерова, Юрія Клена, М. Драй-Хмари, П. Филиповича: на час укладання Словника і самі поети, і їхні тексти були еліміновані з національного

інтелектуально-культурного простору. На сьогодні потреба їх активного використання як ілюстративного матеріалу в практиці укладання загальномовних і спеціалізованих словників є незаперечною. Зроблено узагальнений висновок про те, що мовотворчість неокласиків становить упізнаваний фрагмент національного поетичного дискурсу, а також є знаковою для розвитку української літературної мови.

16.02.24.0180/0824U000414

Прийма Лада Юріївна Граматичне освоєння англійських запозичень в українській мові початку ХХІ століття: Дис...Доктор філософії/ Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 81; 81:159.946.3; 81'36; 81'1.001; 81.27

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації з'ясовано особливості граматичної адаптації англізмів у сучасній українській мові, проаналізовано специфіку функціонування цих одиниць у текстах різних дискурсів. Обґрунтовано актуальність теми, визначено мету й завдання, з'ясовано об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено зв'язок дисертації з науковими програмами й темами, репрезентовано джерельну базу, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, а також окреслено апробацію результатів розвідки. Актуальність теми дисертації пов'язана з нагальною потребою описати особливості морфолого-синтаксичної адаптації англійських запозичень через

неусталеність їхнього функціонування в граматичній системі української мови. Незважаючи на наявність деяких розвідок в зазначеній царині, в україністиці відсутнє системне дослідження, яке б вичерпно характеризувало всі риси граматичної адаптації англізмів, зокрема потенціал уживання одиниць із різним ступенем засвоєння в текстах різних дискурсів. Інтегрування різними дискурсами одиниць англійського походження визначає потребу не лише ґрунтовно дослідити всі аспекти їхнього граматичного входження, але й представити їх у зв'язку з адаптацією цих одиниць на інших (фонетичному, графічному, словотвірному, лексико-семантичному й комунікативному) рівнях мови. Наукова новизна дисертації полягає в детальному аналізі особливостей граматичної адаптації англізмів різних частин мови з урахуванням найтипівіших рис їхнього вживання в різних дискурсах. У дослідженні систематизовано термінологійний апарат, з'ясовано чинники, які визначають надходження іншомовних елементів до української лексики. Услід за більшістю науковців поняття «запозичення» потрактовано як перенесення одиниць різних рівнів з однієї мови до іншої, а також як результат цього процесу. Запропоновано авторську концепцію екстра- й інтралінгвальних чинників такого явища. Вичленувано принципи класифікування англізмів в українській мові (морфологічний, семантичний, тематичний, хронологічний, стилістичний, джерело надходження, ступінь асиміляції). Випрацьовано власну тематичну й семантичну класифікації англізмів згідно з обсягом позначуваних ними понять та особливостями семантичної структури. Схарактеризовано проблему активного

запозичення англiзмiв у контекстi лiнгвoекoлoгiчного здоров'я української мови: запропоновано врегульований пiдхiд до вживання цих одиниць. Проаналiзовано особливостi реалiзацiї граматичних категорiй англiйськомовних запозичень рiзних частин мови. Установлено, що англiзми-субстантиви функцiюють у межах вiдмiнково-числових парадигм i можуть мати I, II, III або нульову вiдмiну. Унаслiдок неповної граматичної асимiляцiї деякi засвоєнi iменники демонструють варiативнiсть вiдмiнкових форм. Англiзми набувають родової належностi на основi формального й семантичного параметрiв. Бiльшiсть англiзмiв має повну числову парадигму; одиницi з неповною парадигмою можуть бути сингулярними чи плуральними. Якiснi прикметники та якiсно-означальнi прислiвники англiйського походження здебiльшого мають здатнiсть ступенюватися. Нормативно неступеньованi одиницi подеколи реалiзують контекстуально визначену категорiю градуальностi. Визначено перевагу англiзмiв II дiєвiдмiни над представниками I дiєвiдмiни, одиниць недоконаного виду – над доконаним, а перехiдних дiєслiв – над неперехiдними. Англiзми-вербатииви реалiзують дiйсний, умовний i наказовий способи. Процесуальне й результативне аспектуальнi значення дiєслiв виявлено в грамах доконаного й недоконаного видiв. Англiзми реалiзують категорiю активного та пасивного стану залежно вiд особливостей предикативно-об'єктних зв'язкiв. Дiєслова-англiзми дiйсного способу мають повну парадигму особово-часових форм за винятком iмперсональних одиниць. Подеколи вiдбувається транспонування категорiї часу, способу й виду. У дисертацiї розширено наявну класифiкацiю функцiй англiзмiв, продемонстровано специфiку

вияву цих функцiй у рiзних дискурсах. З'ясовано, що реалiзацiя номiнативної, компресiйної та стилiстичної функцiй запозичень має дискурсоспецифiчний характер, тодi як деривацiйна функцiя є вторинною. Хоча всi чотири функцiї виявлено в масмедiйному, художньому й науковому дискурсах (за винятком стилiстичної функцiї в останньому), особливостi їхнього вияву варiюються залежно вiд аналізованого оточення. Схарактеризовано дискурсоспецифiчнi параметри граматичного засвоєння англiзмiв. За ступенем граматичної адаптацiї аналізованi дискурси ранжовано (вiд найнижчого до найвищого) так: iнтернетний, масмедiйний, художнiй, науковий. Практичне значення дисертацiї полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використанi в посiбниках iз морфологiї, лексикологiї, практики перекладу, науково-дослiднiй роботi фiлологiв, лексикографiчнiй практицi, а також пiд час розробки положень державної мовної полiтики, спрямованої на збереження лiнгвoекoлoгiчного балансу.

16.21 Загальне МОВОЗНАВСТВО

16.02.24.0181/0224U000345

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку "Гуманiтарнi науки та мистецтво" в Донецькому нацiональному унiверситетi iменi Василя Стуса: Заключний звiт/Донецький нацiональний унiверситет iменi Василя Стуса; Керiвник Загнiтко Анатолiй Панасович - ДР 0121U111748, УДК 81'1, 81, 81'322, 82.0, 7

159

Метою завдання є студіювання лексичного потенціалу мовної особистості Василя Стуса з окресленням закономірностей вияву семантично / символічно навантажених одиниць як маркерів лінгвоіндивідуалізації. Розбудова науково-дослідної інфраструктури ДонНУ імені Василя Стуса – Центра стусознавства та науково-дослідного Центру теоретичної, прикладної та комп'ютерної лінгвістики.

16.02.24.0182/0224U000413

Наукова, освітня та професійна комунікація в цифрову епоху: традиції та інновації: Заключний звіт/Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України; Керівник Ільченко Ольга Михайлівна - ДР 0120U104911, УДК 001:316.77, 004:001;007, 81'33, 811.1/2

14

Тему присвячено аналізу останніх тенденцій фахової комунікації, що буде сприяти кращій вербалізації наукових знань. Метою цього дослідження є: 1) виявлення та вивчення випробуваних часом та новітніх тенденцій в усній та писемній професійній комунікації в інституційних дискурсах, передусім науковому, освітньому, професійному, а також суміжних із ними науково-популярному та медійному дискурсах, вивчення процесів вербалізації та візуалізації наукових знань, специфіки їхньої нарації; 2) застосування сучасної та випрацювання власної методології аналізу усного та писемного іноземномовного наукового дискурсу з урахуванням новітніх тенденцій цифровізації, потреб випрацювання цифрових компетенцій та навичок, що поліпшують можливості доступу до

послуг, інформації та знань, що надаються на основі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та усувають бар'єри на шляху доступу до глобального інформаційного середовища та знань.

16.02.24.0183/0824U000290

Кемінь Уляна Володимирівна Категорія емотивності та мовні засоби її експлікації в художньому дискурсі Марії Матіос: Дис...Доктор філософії/ Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 81:159.946.3

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації досліджено категорію емотивності як присутній складник різнорівневих мовних засобів, що створюють емоційно-оцінну парадигму художнього дискурсу Марії Матіос. Актуальність теми дисертації зумовлена потребою комплексного аналізу категорії емотивності в художньому дискурсі Марії Матіос, мовотворчість якої слугує благодатним матеріалом для вивчення широкого спектру людських емоцій та почуттів, для дослідження стилістично довершених дискурсивно-жанрових форм української мови. Сучасне мовознавство потребує нового витлумачення категорії емотивності з огляду на ідіолект письменниці з його комунікативними інтенціями та різнорівневими мовними засобами вербалізації авторського задуму. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в ній уперше в українському мовознавстві здійснено ґрунтований аналіз різнорівневих мовних засобів, що реалізують категорію емотивності в художньому дискурсі Марії Матіос;

характеризовано екстралінгвальні чинники письменницького ідіолекту; визначено лексико-фразеологічний рівень як домінуючий у реалізації емоційно-оцінних інтенцій мовця; на широкому мовному матеріалі представлено граматичні засоби, що слугують ефективними маркерами для передавання емоційних реєстрів у письменницькому ідіолекті. Новим у роботі є системний аналіз категорії емотивності в аспекті окреслення експресивно виражальних потенцій синтаксичних одиниць у прозовому дискурсі Марії Матіос, у ракурсі визначення присутньої ролі авторської пунктуації у створенні емоційності мовного світу письменниці. На багатому ілюстративному матеріалі встановлено співвідношення позитивних та негативних емоцій, виражених різнорівневими мовними одиницями лексико-фразеологічного, морфологічного, синтаксичного рівнів, що виформовують емоційно-оцінні реєстри позитивного плану від 10% до 51%: цікавість (10%), задоволення (15%), здивування (34%), радість (43%), щастя (51%); та емоційно-оцінні реєстри негативного плану від 42% до 100%: горе (42%), відраза (38%); страх (70%), зневага (68%), гнів (100 %). Такий дисбаланс, на нашу думку, зумовлений індивідуально-авторським сприйняттям світу самої письменниці, екстралінгвальними складниками мовної особистості, характером і темпераментом мовців-персонажів, прагненням авторки яскраво і правдиво відтворити реалії людського буття.

16.31 Прикладне МОВОЗНАВСТВО

16.02.24.0184/0224U000345

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку "Гуманітарні науки та мистецтво" в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса: Заключний звіт/Донецький національний університет імені Василя Стуса; Керівник Загнітко Анатолій Панасович - ДР 0121U111748, УДК 81'1, 81, 81'322, 82.0, 7

159

Метою завдання є студіювання лексичного потенціалу мовної особистості Василя Стуса з окресленням закономірностей вияву семантично / символічно навантажених одиниць як маркерів лінгвоіндивідуалізації. Розбудова науково-дослідної інфраструктури ДонНУ імені Василя Стуса – Центра стусознавства та науково-дослідного Центру теоретичної, прикладної та комп'ютерної лінгвістики.

16.02.24.0185/0224U000345

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку "Гуманітарні науки та мистецтво" в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса: Заключний звіт/Донецький національний університет імені Василя Стуса; Керівник Загнітко Анатолій Панасович - ДР 0121U111748, УДК 81'1, 81, 81'322, 82.0, 7

159

Метою завдання є студіювання лексичного потенціалу мовної особистості Василя Стуса з окресленням закономірностей вияву семантично / символічно навантажених одиниць як маркерів лінгвоіндивідуалізації. Розбудова науково-дослідної інфраструктури ДонНУ імені Василя

Стуса – Центра стусознавства та науково-дослідного Центру теоретичної, прикладної та комп'ютерної лінгвістики.

16.41 Мови світу

16.02.24.0186/0224U000414

Наукова, освітня та професійна комунікація в цифрову епоху: традиції та інновації: Заключний звіт/Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України; Керівник Ільченко Ольга Михайлівна - ДР 0120U104911, УДК 001:316.77, 004:001;007, 81'33, 811.1/.2

14

Тему присвячено аналізу останніх тенденцій фахової комунікації, що буде сприяти кращій вербалізації наукових знань. Метою цього дослідження є: 1) виявлення та вивчення випробуваних часом та новітніх тенденцій в усній та писемній професійній комунікації в інституційних дискурсах, передусім науковому, освітньому, професійному, а також суміжних із ними науково-популярному та медійному дискурсах, вивчення процесів вербалізації та візуалізації наукових знань, специфіки їхньої нарації; 2) застосування сучасної та випрацювання власної методології аналізу усного та писемного іноземномовного наукового дискурсу з урахуванням новітніх тенденцій цифровізації, потреб випрацювання цифрових компетенцій та навичок, що поліпшують можливості доступу до послуг, інформації та знань, що надаються на основі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та усувають бар'єри на шляху доступу до глобального інформаційного середовища та знань.

17 ЛІТЕРАТУРА. ЛІТЕРАТУРОЗНА ВСТВО. НАРОДНА ПОЕТИЧНА ТВОРЧІСТЬ

17.01 Загальні питання літературознавства

17.02.24.0187/0224U000345

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку "Гуманітарні науки та мистецтво" в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса: Заключний звіт/Донецький національний університет імені Василя Стуса; Керівник Загнітко Анатолій Панасович - ДР 0121U111748, УДК 81'1, 81, 81'322, 82.0, 7

159

Метою завдання є студіювання лексичного потенціалу мовної особистості Василя Стуса з окресленням закономірностей вияву семантично / символічно навантажених одиниць як маркерів лінгвоіндивідуалізації. Розбудова науково-дослідної інфраструктури ДонНУ імені Василя Стуса – Центра стусознавства та науково-дослідного Центру теоретичної, прикладної та комп'ютерної лінгвістики.

17.07 Теорія літератури

17.02.24.0188/0824U000061

Євчук Уляна Юріївна Історична пам'ять у польському романі кінця XX – початку XXI століть.: Дис...Доктор філософії/ Львівський національний університет імені Івана Франка - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 82.02; 821(091)

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена літературознавчому дослідженню репрезентації теми історичної пам'яті у романах сучасних польських письменників. У першому розділі дисертації висвітлено особливості сучасного дискурсу історичної пам'яті та концепції відомих авторів. Підкреслено постійне переосмислення історії з урахуванням сучасних цінностей. Особливість змін історичної пам'яті в посттоталітарних суспільствах, зокрема в Польщі, розглянуто в контексті переходу до демократії. Аналізовано ключові теми в польському історичному дискурсі та нелінійний процес їх трансформації. Досліджено роль літератури в подоланні травми, яка стає інструментом переборювання посттравматичного синдрому та виконує "терапевтичну". Простежено художні прийоми і способи, за допомогою яких письменники створюють бажану рецепцію художніх творів. Другий розділ дисертації відображає трансформацію парадигми історичної пам'яті у творах сучасних польських прозаїків. Подано ретроспективний огляд літератури історичної пам'яті у Польщі за період після закінчення війни до теперішнього часу. Відзначено зміни в літературознавчих інтерпретаціях художніх творів про Другу світову війну та її травматичні наслідки. Розглянуто нові підходи до художнього відображення історичних подій у

сучасному польському романі. На зміну заідеологізованості, стереотипним офіційним наративам у трактуванні історичних подій на перший план виходить опрацювання раніше табуйованих тем, осмислення індивідуальної історичної пам'яті, рефлексії про травматичний досвід, дослідження проблем міжпоколінневих зв'язків і постпам'яті. Домінуючою темою сучасних меморіальних творів у Польщі є історична пам'ять жертв Голокосту. Простежено роль і значення гендерного виміру насильства тоталітарного режиму у польському романі, відзначено появу багатьох жіночих імен серед сучасних письменників Польщі. У романах, написаних жінками, особливо підкреслюється вплив постпам'яті, переданої наступним поколінням жертв. Для реалізації нової перспективи історичного дискурсу розробляються відповідні художні засоби. У третьому розділі дисертаційної роботи представлено аналіз романів сучасних польських письменників у контексті історичної пам'яті. Проведений літературознавчий аналіз дозволив виявити нові тенденції у репрезентації історичної пам'яті у романах. Основною сферою досліджень сучасних польських прозаїків є індивідуальна пам'ять, яка може не збігатися з колективними уявленнями про історичні події. У романі "Сонька" Ігнація Карповича висвітлено переосмислення історичних подій через індивідуальну пам'ять, підкреслено необхідність оповіді про травму. "Дім з вітражем" Жанни Слоньовської досліджує формування ідентичності під впливом пам'яті та історичних подій. Лукаш Сатурчак у "Галіції" аналізує проблеми історичної пам'яті українсько-польського прикордоння через призму індивідуальної пам'яті. Родинна сага

Йоанни Батор "Піщана Гора" осмислює травми післявоєнної міграції та вплив історичного минулого на три покоління жінок. Роман "Секретик" Бригіди Хельбі пропонує новий погляд на ідентичність та асиміляцію німецьких переселенців у Польщі після Другої світової війни. Характерним явищем польської прози сучасності є розвиток гендерно маркованої нарації у творах про реалії і наслідки війни. Жінки-письменниці прози другого покоління уцілілих жертв фашизму у своїх романах, часто з автобіографічними елементами, тематизують вимушене мовчання, переданий через постпам'ять страх, який відчувається на підсвідомому рівні, шляхи подолання успадкованих травм. Здійснений текстуальний аналіз творів польських письменниць – Зити Рудзької, Агати Тушинської, Моніки Шнайдерман – дав можливість виокремити специфіку жіночої нарації про травми жертв війни і Голокосту. Виявлено, що в аналізованих романах письменники не уникають гострих тем стосунків між поляками і євреями в час Голокосту, антисемітизму частини польського суспільства, відсутності емпатії до Іншого.

17.09 Історія літератури

17.02.24.0189/0824U000061

Євчук Уляна Юріївна Історична пам'ять у польському романі кінця ХХ – початку ХХІ століть.: Дис...Доктор філософії/ Львівський національний університет імені Івана Франка - Захищена; 1--0.2024

УДК: 82.02; 821(091)

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена літературознавчому дослідженню

репрезентації теми історичної пам'яті у романах сучасних польських письменників. У першому розділі дисертації висвітлено особливості сучасного дискурсу історичної пам'яті та концепції відомих авторів. Підкреслено постійне переосмислення історії з урахуванням сучасних цінностей. Особливість змін історичної пам'яті в посттоталітарних суспільствах, зокрема в Польщі, розглянуто в контексті переходу до демократії. Аналізовано ключові теми в польському історичному дискурсі та нелінійний процес їх трансформації. Досліджено роль літератури в подоланні травми, яка стає інструментом переборювання посттравматичного синдрому та виконує "терапевтичну" Простежено художні прийоми і способи, за допомогою яких письменники створюють бажану рецепцію художніх творів. Другий розділ дисертації відображає трансформацію парадигми історичної пам'яті у творах сучасних польських прозаїків. Подано ретроспективний огляд літератури історичної пам'яті у Польщі за період після закінчення війни до теперішнього часу. Відзначено зміни в літературознавчих інтерпретаціях художніх творів про Другу світову війну та її травматичні наслідки. Розглянуто нові підходи до художнього відображення історичних подій у сучасному польському романі. На зміну заідеологізованості, стереотипним офіційним наративам у трактуванні історичних подій на перший план виходить опрацювання раніше табуйованих тем, осмислення індивідуальної історичної пам'яті, рефлексії про травматичний досвід, дослідження проблем міжпоколінневих зв'язків і постпам'яті. Домінуючою темою сучасних меморіальних творів у Польщі є історична пам'ять жертв

Голокосту. Простежено роль і значення гендерного виміру насильства тоталітарного режиму у польському романі, відзначено появу багатьох жіночих імен серед сучасних письменників Польщі. У романах, написаних жінками, особливо підкреслюється вплив постпам'яті, переданої наступним поколінням жертв. Для реалізації нової перспективи історичного дискурсу розробляються відповідні художні засоби. У третьому розділі дисертаційної роботи представлено аналіз романів сучасних польських письменників у контексті історичної пам'яті. Проведений літературознавчий аналіз дозволив виявити нові тенденції у репрезентації історичної пам'яті у романах. Основною сферою досліджень сучасних польських прозаїків є індивідуальна пам'ять, яка може не збігатися з колективними уявленнями про історичні події. У романі "Сонька" Ігнація Карповича висвітлено переосмислення історичних подій через індивідуальну пам'ять, підкреслено необхідність оповіді про травму. "Дім з вітражем" Жанни Слоньовської досліджує формування ідентичності під впливом пам'яті та історичних подій. Лукаш Сатурчак у "Галіції" аналізує проблеми історичної пам'яті українсько-польського прикордоння через призму індивідуальної пам'яті. Родинна сага Йоанни Батор "Піщана Гора" осмислює травми післявоєнної міграції та вплив історичного минулого на три покоління жінок. Роман "Секретик" Бригіди Хельбіг пропонує новий погляд на ідентичність та асиміляцію німецьких переселенців у Польщі після Другої світової війни. Характерним явищем польської прози сучасності є розвиток гендерно маркованої нарації у творах про реалії і наслідки війни. Жінки-письменниці прози другого покоління уцілілих жертв

фашизму у своїх романах, часто з автобіографічними елементами, тематизують вимушене мовчання, переданий через постпам'ять страх, який відчувається на підсвідомому рівні, шляхи подолання успадкованих травм. Здійснений текстуальний аналіз творів польських письменниць – Зити Рудзької, Агати Тушинської, Моніки Шнайдерман – дав можливість виокремити специфіку жіночої нарації про травми жертв війни і Голокосту. Виявлено, що в аналізованих романах письменники не уникають гострих тем стосунків між поляками і євреями в час Голокосту, антисемітизму частини польського суспільства, відсутності емпатії до Іншого.

18 МИСТЕЦТВО. МИСТЕЦТВОЗНА ВСТВО

18.01 Загальні питання мистецтва та мистецтвознавства

18.02.24.0190/0224U000345

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку "Гуманітарні науки та мистецтво" в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса: Заключний звіт/Донецький національний університет імені Василя Стуса; Керівник Загнітко Анатолій Панасович - ДР 0121U111748, УДК 81'1, 81, 81'322, 82.0, 7

159

Метою завдання є студіювання лексичного потенціалу мовної

особистості Василя Стуса з окресленням закономірностей вияву семантично / символічно навантажених одиниць як маркерів лінгвоіндивідуалізації. Розбудова науково-дослідної інфраструктури ДонНУ імені Василя Стуса – Центра стусознавства та науково-дослідного Центру теоретичної, прикладної та комп'ютерної лінгвістики.

18.02.24.0191/0824U000404

Лимар Ганна Михайлівна Антропологія мистецтва українського авангарду першої третини ХХ століття: Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 7.036.2/.8; 7; 7.036.2/.8

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено результати комплексного дослідження історичного процесу зародження і становлення мистецтва авангарду в Україні у період його появи з кінця ХІХ та розвитку у першій чверті ХХ століття. Визначено, що авангардне мистецтво демонструє антропологічну сутність пошуку нової виразності та образності в умовах трансформації мистецтва модерну та культури, трансгресії суспільних цінностей, злому економічних відносин під впливом наукових досягнень. Об'єктом дослідження послуговує європейська мистецька авангардна парадигма, яка породжує предмет наукового інтересу дослідження синергії українського авангарду, як явища, що постало у результаті взаємодії із західноєвропейським, російським, польським, єврейським та українським мистецтвом і його дія була домінуючою у першій чверті ХХ століття. Доведено, що

дослідження українських аспектів європейського авангардного руху першої третини ХХ століття стало можливим із докорінною переоцінкою цінностей наприкінці ХХ століття. У цей період у західноєвропейському мистецтвознавчому дискурсі виникає термін “український авангард”. Виникнення такого терміну в Україні у радянський період було неможливим, адже творчість розглядалася крізь призму соціалістичного реалізму. Проте, дослідники мистецтва були усвідомлені про національні аспекти авангарду. Встановлено, що науковий інтерес до комплексного дослідження антропологічних, філософсько-естетичних, художніх, культурологічних основ вітчизняного авангардного мистецтва з'являється у час становлення нової української державності. Детально вивчали український авангард історики мистецтва, культурологи, мистецтвознавці, філософи, музеєзнавці. Оригінальне трактування природи художньої творчості та ролі в ній митця надали фундатори художнього авангарду О. Богомазов, К. Малевич, В. Кандинський, О. Екстер, Д. Бурлюк, О. Архипенко, М. Гершенфельд. Встановлено, що певний період авангардна революційність в мистецтві та революційність політична першої чверті ХХ століття були поєднані у єдиному пориві впливу на суспільство. Мистецтво авангарду на певний час стало частиною революційного процесу. Денаціональність була привабливою стороною для більшовистської влади і сприяла політичній ангажованості авангарду в якості інструментарію у політичній індокринації радянського суспільства. З'ясовано, що українська парадигма авангарду позначена територіальною ознакою та приналежністю митців і їх пошуком

нового в ейдетиці народного самовираження. Під впливом суспільно-політичних процесів українського державотворення, виключно територіальна ознака авангарду трансформувалася у національне культурне надбання, як частка українського мистецтва. Український авангард постав із забуття та органічно увійшов до національного художнього простору. Доведено, що попри заборону згадки про художній авангард у часі панування радянської влади його досягнення використані українськими митцями у нових напрямках художньої творчості. В українському мистецтвознавстві розпочато дискусію щодо розвитку традицій авангардного мистецтва в неофіційному мистецтві, нонконформізмі, андеграунді, а особливо у абстрактному живописі, що засвідчує актуальність дослідження мистецтва авангарду. На основі вивчення мистецтвознавчих, історичних, культурологічних джерельних матеріалів розкрито передумови зародження авангардного мистецтва, до яких належать історичні традиції образотворення та їх інтерпретація загальним контентом розвитку мистецтва у його інноваційному контексті. Ключові слова: авангард, мистецтво, художня творчість, авангардне мистецтво, перша третина ХХ століття, початок ХХ століття, художня культура, антропологія мистецтва, історико-культурні умови, мистецтвознавчий дискурс, академічний дискурс, зародження, становлення.

18.07 Теорія і методологія мистецтва і проблеми мистецтвознавства

18.02.24.0192/0824U000360

Колосок Вадим Іванович Взаємодія музики і художнього слова у формуванні мистецького аудіопростору України першої чверті ХХІ століття: Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 78"312"; 7.08; 7.03"312"; 7(1-6)

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено вирішенню актуальної наукової проблеми, що полягає у дослідженні принципів взаємодії музики та художнього слова у процесі формування мистецького аудіопростору України першої чверті ХХІ століття. Актуальність пропонованої дисертаційної роботи визначається потребою системного й комплексного дослідження феномену світового й українського мистецького аудіопростору, з'ясування його типологічних, функціональних та інших особливостей. Вибудовується поняття мистецького аудіопростору як багатовимірного феномену, що включає види аудіального мистецтва, його окремі зразки, творців і слухачів, дотичних до вироблення, розповсюдження, відтворення й сприйняття продуктів художньої аудіотворчості з їхніми психофізіологічними особливостями внутрішнього ментального простору. Встановлено роль і значення музики, художнього слова, структуру комунікативних процесів у формуванні сучасного мистецького аудіопростору. Акцентується на факторі масового доступу до глобальних каналів передавання даних, серед яких цифрове та ефірне радіомовлення, «всесвітнє павутиння» інтернет-мереж, соціальні мережі, подкаст-сервіси, стримінгові платформи, що суттєво змінює

викристалізований впродовж століть процес мистецької комунікації. Запропоновано базову структуру комунікації у сучасному мистецькому аудіопросторі: автор – твір – виконавець – аудіоформа твору – комунікативний простір – слухач. Констатовано, що у синтетичних аудіотворах встановлюється особливий вид внутрішніх взаємозв'язків – інтермедіальність, що базується на взаємодії художніх кодів різних видів мистецтв (музики, літератури, озвученого художнього слова, театральної гри). Наведено непоодинокі випадки явища інтертекстуальності («вбудовування» у музичний текст інтрамузичних першоджерел). Інтермедіальність, інтертекстуальність разом з програмовістю, що часто використовуються в аудіотворчості, є концептуальними складовими феномену музично-вербальної еміненності. Постульовано, що з деякими музичними творами, завдяки їх включеності до певного контексту, у слухачів складаються стійкі асоціації. Ця особливість пов'язана з феноменами мистецького коду і коду культури. Використання в процесі аудіотворчості музики, що є певним символом (мистецький код) є одним із засобів виразності в аудіотворчості. Визначено, що основні виразні засоби музики (ритм, темп, тембр, інтонація, лад, гармонія, форма, регістр, динамічні відтінки, паузи, фактура, інструментовка), художнього слова (інтонація, наголос, паузи, темп, динамічні відтінки, відносна висота мовлення), шумів та звукових ефектів (темп, тембр, регістр) можуть активно взаємодіяти між собою завдяки закладеній у них семантичній та звуковій інформації. В процесі аудіотворчості способи співвідношення цих звукових пластів, внутрішні взаємозв'язки метроритмічного, темпового, тембрового,

інтонаційно-емоційного, динамічного, фактурного різноманіття синтетичного явища «музика+слово+шуми+звукові ефекти» стають умовами появи цілісного звукообразу аудіотвору, від якого залежить його мистецька вага та вплив на реципієнта (слухача) аудіопродукту. Встановлено, що головним пластом аудіопартитури в аудіокнигах, радіоспектаклях, художніх радіопрограмах є озвучене художнє слово, а структурні параметри музики у великих формах аудіомистецтва пов'язані з феноменами хронометражу та звукового монтажу. Характерною особливістю рекламних, соціальних, літературно-музичних, промоційних роликів, заставок, джінглів визначено принцип монтування мовленого слова, виходячи зі структурних, метроритмічних та інших особливостей музичного фрагменту. Важливим виразним засобом малих форм аудіотворчості визначено порушення інерції, тобто звичного для слухача ходу подій. В дисертації надано практичні рекомендації щодо проведення підготовчої роботи, етапу студійного чи позастудійного запису акторів, дикторів, ведучих і співрозмовників, редагування деяких технічних параметрів звукового матеріалу, якісного монтажу аудіофонограм. На основі практичного досвіду автора пропонуються поради щодо недопущення виникнення слухового дискомфорту у слухача в процесі поєднання музики з художнім словом, шумами, звуковими ефектами. Ключові слова: мистецький аудіопростір, світовий та український мистецький аудіопростір, формування мистецького аудіопростору України першої чверті ХХІ століття, музика в аудіопросторі, художнє слово в аудіопросторі, комунікативні процеси в аудіопросторі, взаємодія музики і художнього слова в

аудіопросторі, інтермедіальність, еміненість, коди культури, сучасне мистецтво, автор, композитор, музична творчість, інтерпретація, звукозапис, звукообраз, звукоорежисер, аудіопартитура.

18.02.24.0193/0824U000410

Тарасенко Юлія Миколаївна
Мистецтвознавчі практики у формуванні культурних цінностей суспільства:
Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 008.009; 7.091; 7.067:316.37; 316.61

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено результати комплексного дослідження впливу мистецтвознавчих практик на процеси формування культурних цінностей суспільства. У роботі визначено, що однією з найважливіших складових мистецтвознавства як теоретичного дискурсу є формування духовної культури, а також підвищення інтелектуально-емоційного потенціалу людини. Загальна інституційна мистецтвознавча платформа складає значну кількість форм практичної реалізації. Слід зазначити, що до мистецтвознавчих практик (МЗП) відносяться: процеси навчального художнього пізнання (лекторії, дискурси), відвідування музеїв (галерей), практична художньо-творча діяльність (малярство), арт-туризм, музейні практики Здебільшого ці практики значною мірою відносяться до людей творчих професій, або до вузькоспеціалізованих напрямків освіти чи діяльності, що вказує на значну обмеженість застосування МЗП.

Наголошено, що впродовж тривалого існування мистецтвознавчого аналізу, в історії людства було сформовано значну кількість поглядів на мистецтво та його внутрішню структуру. Активна інтеграція цих знань та практик потребує більшої уваги зі сторони наукової спільноти та державних інституцій. Найперша актуальність МЗП – це сфера духовної культури, але сучасність потребує здійснити перехід здебільшого з абстрактного поняття до практичного та навіть утилітарного. Мистецтво як засіб пізнання посідає проміжне місце між досвідом та наукою, акумулюючи знання про оточуючий світ у формах образного мислення. Мистецтво володіє здатністю виокремлювати та досліджувати багатство індивідуального досвіду людини, відтворюючи його формах співпричетності до все загальності цілісної картини світу. Зміни, що відбуваються в сучасній Україні, вимагають зосередитися на фундаментальних мистецьких засадах як на дієвому інструментарію, щодо глобальних і локальних перетворень, а саме: вплив мистецтвознавства на культурну матрицю, ідентифікацію суспільства й особистості, розвитку понятійного та креативного мислення, мотиваційних процесів, а також розвиток ціннісних пріоритетів у сучасних умовах невизначеності та спаду розвитку. Розгляд особливостей досліджуваних процесів у контексті історичних світових подій, значною мірою обумовило звернення до впливу мистецтвознавчої складової, як рушійної сили у процесі вирішення психоемоційних, інтелектуальних та освітніх проблем які виникають в часи турбулентності. Таким чином, вивчення впливу мистецтвознавчих практик на емоційний та інтелектуальний потенціал людини як головної рушійної сили, відповідає

актуальним завданням сучасного розвитку науки та зумовлене можливістю емпіричного та теоретичного осмислення наукового потенціалу в цій сфері задля визначення нагальних проблем сучасності та шляхів їх розв'язання. Актуальність дисертації обумовлена необхідністю інтегрувати науку мистецтвознавства до новітніх концептуальних моделей української освіти та культури з урахуванням глобальних і локальних трансформаційних процесів суспільства, формування науково-методологічних засад мистецтвознавчих практик в Україні. В дослідженні теорії впливу мистецтвознавчих практик в поєднанні з філософськими поглядами на образотворче мистецтво, можемо дійти висновку, що незважаючи на суто професійний мистецький погляд на твори, глядач набував підвищеної зацікавленості та зміцнював бажання заглиблюватись в тематику. Процес розвитку через мистецтво в філософському контексті учасники визначали, як можливість формування особистісного і унікального світосприйняття, що надає людині внутрішньої розбудови, як на емоційному так і на інтелектуальному рівні. Ключові слова: мистецтвознавчі практики, мистецтвознавчий дискурс, культурні цінності, суспільство, арт-туризм, лекторії, музейні практики, майстер-класи, трансгресія, сорціокультурний простір, емоційний та інтелектуальний потенціал особистості.

18.09 Історія та сучасний стан мистецтва, мистецтвознавства та художньої критики

18.02.24.0194/0824U000360

Колосок Вадим Іванович Взаємодія музики і художнього слова у формуванні мистецького аудіопростору України першої чверті XXI століття: Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 78"312"; 7.08; 7.03"312"; 7(1-6)

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено вирішенню актуальної наукової проблеми, що полягає у дослідженні принципів взаємодії музики та художнього слова у процесі формування мистецького аудіопростору України першої чверті XXI століття. Актуальність пропонованої дисертаційної роботи визначається потребою системного й комплексного дослідження феномену світового й українського мистецького аудіопростору, з'ясування його типологічних, функціональних та інших особливостей. Вибудовується поняття мистецького аудіопростору як багатовимірного феномену, що включає види аудіального мистецтва, його окремі зразки, творців і слухачів, дотичних до вироблення, розповсюдження, відтворення й сприйняття продуктів художньої аудіотворчості з їхніми психофізіологічними особливостями внутрішнього ментального простору. Встановлено роль і значення музики, художнього слова, структуру комунікативних процесів у формуванні сучасного мистецького аудіопростору. Акцентується на факторі масового доступу до глобальних каналів передавання даних, серед яких цифрове та ефірне радіомовлення, «всесвітнє павутиння» інтернет-мереж, соціальні

мережі, подкаст-сервіси, стримінгові платформи, що суттєво змінює викристалізований впродовж століть процес мистецької комунікації. Запропоновано базову структуру комунікації у сучасному мистецькому аудіопросторі: автор – твір – виконавець – аудіоформа твору – комунікативний простір – слухач. Констатовано, що у синтетичних аудіотворах встановлюється особливий вид внутрішніх взаємозв'язків – інтермедіальність, що базується на взаємодії художніх кодів різних видів мистецтв (музики, літератури, озвученого художнього слова, театральної гри). Наведено непоодинокі випадки явища інтертекстуальності («вбудовування» у музичний текст інтрамузичних першоджерел). Інтермедіальність, інтертекстуальність разом з програмовістю, що часто використовуються в аудіотворчості, є концептуальними складовими феномену музично-вербальної еміненності. Постульовано, що з деякими музичними творами, завдяки їх включеності до певного контексту, у слухачів складаються стійкі асоціації. Ця особливість пов'язана з феноменами мистецького коду і коду культури. Використання в процесі аудіотворчості музики, що є певним символом (мистецький код) є одним із засобів виразності в аудіотворчості. Визначено, що основні виразні засоби музики (ритм, темп, тембр, інтонація, лад, гармонія, форма, регістр, динамічні відтінки, паузи, фактура, інструментовка), художнього слова (інтонація, наголос, паузи, темп, динамічні відтінки, відносна висота мовлення), шумів та звукових ефектів (темп, тембр, регістр) можуть активно взаємодіяти між собою завдяки закладеній у них семантичній та звуковій інформації. В процесі аудіотворчості способи співвідношення цих звукових

пластів, внутрішні взаємозв'язки метроритмічного, темпового, тембрового, інтонаційно-емоційного, динамічного, фактурного різноманіття синтетичного явища «музика+слово+шуми+звукові ефекти» стають умовами появи цілісного звукообразу аудіотвору, від якого залежить його мистецька вага та вплив на реципієнта (слухача) аудіопродукту. Встановлено, що головним пластом аудіопартитури в аудіокнигах, радіоспектаклях, художніх радіопрограмах є озвучене художнє слово, а структурні параметри музики у великих формах аудіомистецтва пов'язані з феноменами хронометражу та звукового монтажу. Характерною особливістю рекламних, соціальних, літературно-музичних, промоційних роликів, заставок, джінглів визначено принцип монтування мовленого слова, виходячи зі структурних, метроритмічних та інших особливостей музичного фрагменту. Важливим виразним засобом малих форм аудіотворчості визначено порушення інерції, тобто звичного для слухача ходу подій. В дисертації надано практичні рекомендації щодо проведення підготовчої роботи, етапу студійного чи поза студійного запису акторів, дикторів, ведучих і співрозмовників, редагування деяких технічних параметрів звукового матеріалу, якісного монтажу аудіофонограм. На основі практичного досвіду автора пропонуються поради щодо недопущення виникнення слухового дискомфорту у слухача в процесі поєднання музики з художнім словом, шумами, звуковими ефектами. Ключові слова: мистецький аудіопростір, світовий та український мистецький аудіопростір, формування мистецького аудіопростору України першої чверті ХХІ століття, музика в аудіопросторі, художнє слово в аудіопросторі,

комунікативні процеси в аудіопросторі, взаємодія музики і художнього слова в аудіопросторі, інтермедіальність, емінентність, коди культури, сучасне мистецтво, автор, композитор, музична творчість, інтерпретація, звукозапис, звукообраз, звукорежисер, аудіопартитура.

18.31 Образотворче мистецтво

18.02.24.0195/0824U000364

Жадейко Олексій Миколайович
Художній код Валерія Гегамяна в мистецькому просторі: Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 069.44;069.444; 75:711.57; 7(4/9); 72; 7.04; 730; 747

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження присвячене життю та творчості вірменсько-українського художника Валерія Арутюновича Гегамяна, чия художня та педагогічна діяльність мала значний вплив на формування образотворчого мистецтва Одеси та України в цілому, і чия спадщина стає все більш відомою та затребуваною в сучасному арт-просторі України та світу. В дисертаційному дослідженні визначені напрямки та індивідуально-стильові особливості творчості, виділені та обґрунтовані світоглядно-філософські засади образного художнього коду художника. У ході дослідження було виділено п'ять етапів біографії художника: вірменський, московський, біробіджанський, махачкалинський та одеський. З'ясовано,

що драматична сімейна та особиста історія вплинули на світогляд митця та на тематику низки його робіт. Особлива увага приділена тогочасним історико-культурним процесам м. Одеси, де художник прожив більшу частину свого життя. Зроблений висновок про джерела формування індивідуальної манери Валерія Гегамяна, зокрема, сформований список митців, які користувалися його найбільшим інтересом, і вплив котрих на його творчість є безсумнівним (М. Врубель, П. Гоген, М. Сар'ян та інші). Окреслено інтерес художника до мистецтва Давніх Єгипту та Греції, країн Азії, вірменського Середньовіччя. В результаті аналізу основ композиційної побудови та колористичного вирішення, характерних для робіт В. Гегамяна, виділені такі основоположні риси художньої творчості митця як монументалізм, тяжіння до декоративності, стилізація, узагальнення образів, етнічна складова, символічність. Здійснений аналіз ключових творів автора («Хачкар», «Весілля без кохання», «Осміяння», «Повстання», цикл «Балет») в аспекті характерних рис його творчої манери. Підтверджено, що його художня творчість, ґрунтуючись на класичних традиціях, містить риси якісної новизни. Це стосується як використання специфічних технічних прийомів (створення окремих фрагментів картин, які з'єднуються в єдине ціле), так і естетичних принципів (зокрема, імітація мозаїки засобами живопису). В дослідженні висвітлено питання реставрації, атрибуції та експертизи творчої спадщини Валерія Гегамяна. З цією метою були систематизовані та фахово проаналізовані твори з сімейного зібрання та деяких приватних колекцій. Описаний факт проведення масштабних реставраційних робіт, які здійснювались в період з 2015 по 2018 рік та дали змогу

не лише стабілізувати стан творів, але й розробити методику реставрації великоформатних картин, виконаних на картоні та папері. В дисертації розкриті питання участі робіт художника в якості високовартісних лотів в аукціонах, організованих українськими аукціонними домами («Дукат», «Золотий перетин», «Корнерс» та інші), а також дарування робіт у фонди провідних музеїв України. Здійснено систематизацію виставкової діяльності з метою представлення творчості Валерія Гегамяна в Україні та за її межами. Ключові слова: Валерій Гегамян, код культури, вірменське та українське образотворче мистецтво, одеський нонконформізм, виставкова діяльність, реставраційні роботи, монументалізм, художня історіософія.

18.02.24.0196/0824U000364

Жадейко Олексій Миколайович
Художній код Валерія Гегамяна в мистецькому просторі: Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 069.44;069.444; 75:711.57; 7(4/9); 72; 7.04; 730; 747

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження присвячене життю та творчості вірменсько-українського художника Валерія Арутюновича Гегамяна, чия художня та педагогічна діяльність мала значний вплив на формування образотворчого мистецтва Одеси та України в цілому, і чия спадщина стає все більш відомою та затребуваною в сучасному арт-просторі України та світу. В дисертаційному дослідженні визначені напрямки та індивідуально-стильові особливості

творчості, виділені та обґрунтовані світоглядно-філософські засади образного художнього коду художника. У ході дослідження було виділено п'ять етапів біографії художника: вірменський, московський, біробіджанський, махачкалінський та одеський. З'ясовано, що драматична сімейна та особиста історія вплинули на світогляд митця та на тематику низки його робіт. Особлива увага приділена тогочасним історико-культурним процесам м. Одеси, де художник прожив більшу частину свого життя. Зроблений висновок про джерела формування індивідуальної манери Валерія Гегамяна, зокрема, сформований список митців, які користувалися його найбільшим інтересом, і вплив котрих на його творчість є безсумнівним (М. Врубель, П. Гоген, М. Сар'ян та інші). Окреслено інтерес художника до мистецтва Давніх Єгипту та Греції, країн Азії, вірменського Середньовіччя. В результаті аналізу основ композиційної побудови та колористичного вирішення, характерних для робіт В. Гегамяна, виділені такі основоположні риси художньої творчості митця як монументалізм, тяжіння до декоративності, стилізація, узагальнення образів, етнічна складова, символічність. Здійснений аналіз ключових творів автора («Хачкар», «Весілля без кохання», «Осміяння», «Повстання», цикл «Балет») в аспекті характерних рис його творчої манери. Підтверджено, що його художня творчість, ґрунтуючись на класичних традиціях, містить риси якісної новизни. Це стосується як використання специфічних технічних прийомів (створення окремих фрагментів картин, які з'єднуються в єдине ціле), так і естетичних принципів (зокрема, імітація мозаїки засобами живопису). В дослідженні висвітлено питання реставрації, атрибуції та експертизи

творчої спадщини Валерія Гегамяна. З цією метою були систематизовані та фахово проаналізовані твори з сімейного зібрання та деяких приватних колекцій. Описаний факт проведення масштабних реставраційних робіт, які здійснювались в період з 2015 по 2018 рік та дали змогу не лише стабілізувати стан творів, але й розробити методику реставрації великоформатних картин, виконаних на картоні та папері. В дисертації розкриті питання участі робіт художника в якості високовартісних лотів в аукціонах, організованих українськими аукціонними домами («Дукат», «Золотий перетин», «Корнерс» та інші), а також дарування робіт у фонди провідних музеїв України. Здійснено систематизацію виставкової діяльності з метою представлення творчості Валерія Гегамяна в Україні та за її межами. Ключові слова: Валерій Гегамян, код культури, вірменське та українське образотворче мистецтво, одеський нонконформізм, виставкова діяльність, реставраційні роботи, монументалізм, художня історіософія.

18.02.24.0197/0824U000364

Жадейко Олексій Миколайович
Художній код Валерія Гегамяна в мистецькому просторі: Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 069.44;069.444; 75:711.57; 7(4/9); 72; 7.04; 730; 747

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження присвячене життю та творчості вірменсько-українського художника Валерія Арутюновича Гегамяна, чия художня та педагогічна діяльність мала значний

вплив на формування образотворчого мистецтва Одеси та України в цілому, і чия спадщина стає все більш відомою та затребуваною в сучасному арт-просторі України та світу. В дисертаційному дослідженні визначені напрямки та індивідуально-стильові особливості творчості, виділені та обґрунтовані світоглядно-філософські засади образного художнього коду художника. У ході дослідження було виділено п'ять етапів біографії художника: вірменський, московський, біробіджанський, махачкалінський та одеський. З'ясовано, що драматична сімейна та особиста історія вплинули на світогляд митця та на тематику низки його робіт. Особлива увага приділена тогочасним історико-культурним процесам м. Одеси, де художник прожив більшу частину свого життя. Зроблений висновок про джерела формування індивідуальної манери Валерія Гегамяна, зокрема, сформований список митців, які користувалися його найбільшим інтересом, і вплив котрих на його творчість є безсумнівним (М. Врубель, П. Гоген, М. Сар'ян та інші). Окреслено інтерес художника до мистецтва Давніх Єгипту та Греції, країн Азії, вірменського Середньовіччя. В результаті аналізу основ композиційної побудови та колористичного вирішення, характерних для робіт В. Гегамяна, виділені такі основоположні риси художньої творчості митця як монументалізм, тяжіння до декоративності, стилізація, узагальнення образів, етнічна складова, символічність. Здійснений аналіз ключових творів автора («Хачкар», «Весілля без кохання», «Осміяння», «Повстання», цикл «Балет») в аспекті характерних рис його творчої манери. Підтверджено, що його художня творчість, ґрунтуючись на класичних традиціях, містить риси якісної новизни. Це стосується як використання

специфічних технічних прийомів (створення окремих фрагментів картин, які з'єднуються в єдине ціле), так і естетичних принципів (зокрема, імітація мозаїки засобами живопису). В дослідженні висвітлено питання реставрації, атрибуції та експертизи творчої спадщини Валерія Гегамяна. З цією метою були систематизовані та фахово проаналізовані твори з сімейного зібрання та деяких приватних колекцій. Описаний факт проведення масштабних реставраційних робіт, які здійснювались в період з 2015 по 2018 рік та дали змогу не лише стабілізувати стан творів, але й розробити методику реставрації великоформатних картин, виконаних на картоні та папері. В дисертації розкриті питання участі робіт художника в якості високовартісних лотів в аукціонах, організованих українськими аукціонними домами («Дукат», «Золотий перетин», «Корнерс» та інші), а також дарування робіт у фонди провідних музеїв України. Здійснено систематизацію виставкової діяльності з метою представлення творчості Валерія Гегамяна в Україні та за її межами. Ключові слова: Валерій Гегамян, код культури, вірменське та українське образотворче мистецтво, одеський нонконформізм, виставкова діяльність, реставраційні роботи, монументалізм, художня історіософія.

18.02.24.0198/0824U000401

Зайцева Вікторія Олександрівна
Реставрація ансамблю монументальних розписів Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври: Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 069.44; 75; 7.034.7; 72; 7.04; 730; 747

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено досвіду реставрації ансамблю розписів Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври – яскравої перлини в низці збережених творів українського монументального живопису XVIII ст. та початку XX ст. Досліджено реставраційні технології і практики настінного живопису минулих століть, здобутки вітчизняної реставрації XX ст. в галузі монументального живопису, цикли реставрації живопису Троїцької надбрамної церкви, а також техніко-технологічні особливості розписів. Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю переосмислення, узагальнення та надання оцінки попереднього практичного досвіду в царині охорони та реставрації архітектурно-мистецької спадщини, що на сьогодні є однією з найскладніших, наукоємних та проблематичних галузей. Зосередження уваги на комплексному дослідженні стінопису Троїцької надбрамної церкви підсилено початком реставраційних робіт на пам'ятці, проведення яких на сьогодні неможливе без попереднього вивчення історії її досліджень та аналізу живописної складової у тісному зв'язку з діагностикою стану збереження. Тому дослідження спрямоване, насамперед, на систематизацію та узагальнення набутого досвіду в галузі відновлення монументального живопису пам'ятки. У дисертації зібрано та систематизовано значний обсяг архівних джерел, частина яких вперше вводиться до наукового обігу, здійснено аналіз та узагальнення наявного фактологічного матеріалу з даної проблематики. Простежено зміни мистецького образу та окреслено основні періоди дослідження та реставрації художнього ансамблю Троїцької

надбрамної церкви, враховуючи весь складний комплекс його побутування в історичному розвитку від періоду створення до наших днів. З метою здійснення всебічного аналізу етапів формування наукових підходів і технологій проведення циклів реставрації монументального живопису сформульовано визначальні принципи та практичні методи відновлення пам'ятки в історичній хронології. Встановлено, що досвід наукової реставрації художнього ансамблю Троїцької надбрамної церкви в другій половині ХХ ст. посприяв виявленню нових даних в дослідженні монументального та іконописного мистецтва київської школи доби бароко, що мало велике значення у справі вивчення української мистецької спадщини. Конкретизація попередніх досягнень та втрат в реставраційній галузі акцентувала увагу на аналізі випробуваних методик реставрації та наслідках їх використання під час циклів реставрації живописного оздоблення Троїцької надбрамної церкви. Досвід роботи в галузі реставрації пам'яток, пов'язаний зі спеціальними науковими дослідженнями, дозволив глибше познайомитись з особливостями монументального живопису Троїцької надбрамної церкви та простежити основні культурно-стилістичні зміни обличчя пам'ятки. Ґрунтуючись на комплексі досліджень техніки та технології монументальних розписів та іконостасу храму, їх стилістичних особливостей визначено характерні технічні прийоми та специфіку живописної манери виконання. В контексті вивчення проблематики сучасного стану монументального живопису Троїцької надбрамної церкви на основі проведення сучасних комплексних досліджень, аналізу періодичної фотофіксації, висновків

наукового моніторингу пам'ятки визначені основні фактори, які впливають на збереженість стінопису, з перспективною розробкою пам'яткоохоронних заходів та рекомендацій щодо подальшого збереження. Ключові слова: Троїцька надбрамна церква, Києво-Печерська лавра, українське бароко, монументальний живопис, іконостас, консервація та реставрація живопису, техніка і технологія стінопису та іконопису, історія та методологія реставрації, пам'яткоохоронна діяльність, моніторинг.

18.02.24.0199/0824U000404

Лимар Ганна Михайлівна Антропологія мистецтва українського авангарду першої третини ХХ століття: Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 7.036.2/.8; 7; 7.036.2/.8

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено результати комплексного дослідження історичного процесу зародження і становлення мистецтва авангарду в Україні у період його появи з кінця ХІХ та розвитку у першій чверті ХХ століття. Визначено, що авангардне мистецтво демонструє антропологічну сутність пошуку нової виразності та образності в умовах трансформації мистецтва модерну та культури, трансгресії суспільних цінностей, злому економічних відносин під впливом наукових досягнень. Об'єктом дослідження послуговує європейська мистецька авангардна парадигма, яка породжує предмет наукового інтересу дослідження синергії

українського авангарду, як явища, що постало у результаті взаємодії із західноєвропейським, російським, польським, єврейським та українським мистецтвом і його дія була домінуючою у першій чверті ХХ століття. Доведено, що дослідження українських аспектів європейського авангардного руху першої третини ХХ століття стало можливим із докорінною переоцінкою цінностей наприкінці ХХ століття. У цей період у західноєвропейському мистецтвознавчому дискурсі виникає термін “український авангард”. Виникнення такого терміну в Україні у радянський період було неможливим, адже творчість розглядалася крізь призму соціалістичного реалізму. Проте, дослідники мистецтва були усвідомлені про національні аспекти авангарду. Встановлено, що науковий інтерес до комплексного дослідження антропологічних, філософсько-естетичних, художніх, культурологічних основ вітчизняного авангардного мистецтва з’являється у час становлення нової української державності. Детально вивчали український авангард історики мистецтва, культурологи, мистецтвознавці, філософи, музеєзнавці. Оригінальне трактування природи художньої творчості та ролі в ній митця надали фундатори художнього авангарду О. Богомазов, К. Малевич, В. Кандинський, О. Екстер, Д. Бурлюк, О. Архипенко, М. Гершенфельд. Встановлено, що певний період авангардна революційність в мистецтві та революційність політична першої чверті ХХ століття були поєднані у єдиному пориві впливу на суспільство. Мистецтво авангарду на певний час стало частиною революційного процесу. Денаціональність була привабливою стороною для більшовистської влади і сприяла політичній ангажованості

авангарду в якості інструментарію у політичній індокринації радянського суспільства. З’ясовано, що українська парадигма авангарду позначена територіальною ознакою та приналежністю митців і їх пошуком нового в ейдетиці народного самовираження. Під впливом суспільно-політичних процесів українського державотворення, виключно територіальна ознака авангарду трансформувалася у національне культурне надбання, як частка українського мистецтва. Український авангард постав із забуття та органічно увійшов до національного художнього простору. Доведено, що попри заборону згадки про художній авангард у часі панування радянської влади його досягнення використані українськими митцями у нових напрямках художньої творчості. В українському мистецтвознавстві розпочато дискусію щодо розвитку традицій авангардного мистецтва в неофіційному мистецтві, нонконформізмі, андеграунді, а особливо у абстрактному живописі, що засвідчує актуальність дослідження мистецтва авангарду. На основі вивчення мистецтвознавчих, історичних, культурологічних джерельних матеріалів розкрито передумови зародження авангардного мистецтва, до яких належать історичні традиції образотворення та їх інтерпретація загальним контентом розвитку мистецтва у його інноваційному контексті. Ключові слова: авангард, мистецтво, художня творчість, авангардне мистецтво, перша третина ХХ століття, початок ХХ століття, художня культура, антропологія мистецтва, історико-культурні умови, мистецтвознавчий дискурс, академічний дискурс, зародження, становлення.

18.41 Музика. Музикознавство

18.02.24.0200/0824U000280

Литвищенко Олександр Володимирович
Універсалізм творчої особистості О. І.
Назаренка: ціннісно-смысловий підхід:
Дис...Доктор філософії/ Харківський
національний університет мистецтв імені
І.П. Котляревського - Захищена; 1-.-
0.2024

УДК: 78

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію присвячено дослідженню універсалізму творчої особистості Олександра Івановича Назаренка, видатного представника харківської баянної школи в аспекті теорії універсалізму та ціннісно-смыслового підходу. Постає заслуженого діяча мистецтв України, професора О. І. Назаренка є авторитетною в системі академічного народно-інструментального мистецтва та освіти. Однак й досі його діяльність не стала предметом спеціального теоретичного дослідження. Актуальність теми полягає в тому, що не всі сфери творчої індивідуальності О. Назаренка, як видатного українського баяніста, композитора, педагога, в повному обсязі є дослідженими. У дисертації узагальнено результати музикознавчого осмислення баянної творчості О. Назаренка. Митець характеризується як корифей харківської баянної школи; виявлено етапи становлення авторського стилю О. Назаренка; розглянуто виконавські інтерпретації О. Назаренка; виявлені вектори концертмейстерської діяльності О. Назаренка; визначено засади

диригентської майстерності митця та його роль в професійному розвитку студентського оркестру баяністів та акордеоністів ХНУМ імені І. П. Котляревського; здійснено жанрово-стильовий та виконавський аналіз баянних творів О. Назаренка. Об'єкт дослідження – професійне (академічне) народно-інструментальне мистецтво, предмет – музична діяльність Олександра Назаренка у світлі теорії універсалізму та ціннісно-смыслового підходу. Мета дисертаційного дослідження полягає в обґрунтуванні ціннісно-смыслового значення різновекторної музичної діяльності О. Назаренка та доведенні універсальності його творчої особистості. Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що на основі теорії універсальності та ціннісно-смыслового підходу в українському музикознавстві вперше: • введено в контекст баянного мистецтва поняття «універсалізм творчої особистості» та ціннісно-смысловий аналіз музичної творчості; • представлено системне дослідження виконавсько-педагогічної життєтворчості О. Назаренка; • універсалізм творчої особистості О. Назаренка став предметом спеціального комплексного теоретичного дослідження; • уведено до наукового обігу твори, що раніше в українському музикознавстві не розглядалися; • надано ґрунтовну характеристику особливостям виконавського стилю О. Назаренка; • надано системний огляд його композиторської спадщини; • виокремлено риси концертмейстерської діяльності О. Назаренка; • визначено засади диригентської майстерності митця та його роль в професійному розвитку студентського оркестру баяністів та акордеоністів ХНУМ імені І. П. Котляревського; • висвітлено педагогічні принципи викладацької діяльності митця. В дисертації удосконалено наукові

уявлення про композиторський стиль О. Назаренка та уточнено періодизацію етапів становлення авторського стилю митця. Подальшого розвитку набули: концепція Н. Савицької стосовно вікових аспектів композиторської життєтворчості; та методика ціннісного аналізу і музичному мистецтві. В Розділі 1. «Життєтворчість Олександра Назаренка: історіографія та методи дослідження», в підрозділі 1.1. «Методологія дослідження універсалізму особистості та творчої діяльності О. Назаренка» проаналізовано наукові праці, в яких висвітлюються окремі аспекти музичної діяльності митця та зроблено екстраполяцію концепції «універсальної творчої особистості» О. Коменди на життєтворчість О. Назаренка. Розділі 2. «Ціннісно-сміслові складові творчої індивідуальності Олександра Назаренка» простежено напрямки музичної реалізації митця впродовж 55 років творчого шляху та розглянуто етапи становлення його творчої індивідуальності, які відображають складний шлях від початку професійної діяльності до розквіту виконавської і педагогічної майстерності. У Розділі 3. «Композиторський доробок Олександра Назаренка у сучасному виконавському вимірі» досліджуються жанрово-стильові засади творів для баяну митця та надається аналіз виконавських версій його баянних творів. Робиться висновок, що оцінити внесок О. Назаренка у розвиток сучасного українського баянного мистецтва, його різноаспектну музичну діяльність можна тільки наблизившись до розуміння його особистості, таємниць його творчої майстерності, специфіки авторського стилю і композиторського методу, його успадкованого духовного, виконавського, а також педагогічного досвіду як певної єдності художніх традицій і принципів.

18.45 Театр. Театрознавство

18.02.24.0201/0824U000406

Гацелюк Віктор Олександрович Генеза неокласичного балетного танцю в контексті розвитку художньої культури ХХ століття (на прикладі творчості Джорджа Баланчина та театру «Нью-Йорк Сіті Балет»): Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 792.05; 792.82; 793.3.03

с. - Бібліогр.: назв

Дослідження присвячене виявленню ролі та особливостей розвитку неокласичного хореографічного стилю в Європі та Сполучених Штатах Америки ХХ століття. Актуальність даної проблематики значною мірою підсилюється теоретичним осмисленням спадщини балетного театру в історичному ключі. Це стосується формування та подальшого становлення неокласичних тенденцій і рис балетного танцю. Тому вбачається доцільним концептуальне окреслення генези неокласичного танцю в широкому історичному контексті розвитку художньої культури ХХ століття, а також систематизація загальних естетичних засад в балетному мистецтві на прикладі творчого доробку одного із засновників балетної неокласики у сучасній американській хореографічній традиції – Джорджа Баланчина (роки життя якого припадають на 1904–1983 роки, а справжнє ім'я маестро – Георгій Баланчивадзе). Ця постать є видатним хореографом та балетмейстером свого

часу. Д. Баланчину вдалося скерувати мистецтво балету на шлях так званих «абсолютних» форм, що мало вирішальне значення для подальшого розвитку світового сценічного мистецтва. Він сприймав і позиціонував танець, виходячи в більшій мірі з його лаконічних основ. Але, при цьому, достатньою мірою збагатив його новою технікою, новими прийомами та надав власному хореографічному продукту особливої вишуканості. Проте, очевидною та актуальною є потреба виокремлення історичних принципів щодо утворення такої танцювальної традиції як «неокласичний балет Баланчина» із кола впливу так званого «ореолу особистості», а також узагальнення ознак цієї хореографічної техніки. Естетико-мистецтвознавча специфіка неокласичного балетного театру полягає в розкритті основного хореографічного імпульсу через асоціативний ряд спеціально гармонізованої музики, її ритміки та виокремлення танцю з усіх дотичних елементів сцени. Це проявляється у перспективній незалежності від глибини простору, сюжетних атрибутів балету та форми мистецького прояву. В процесі становлення та розвитку компанії Д. Баланчина «Нью-Йорк Сіті Балет» (New York City Ballet) впродовж другої половини ХХ століття її сценічний репертуар складав витримані в авторському стилі неокласичні постановки з потужним експериментальним тяжінням до авангардизму, модерну і певних елементів постмодернізму. Разом з тим, специфіка неокласицизму Баланчина полягала в наданні класичним сюжетно-драматичним продуктам балету статусу еталонності та зразковості. Ключовими умовами і напрямками розвитку хореографічного мистецтва в

історичному аспекті світової художньої культури впродовж ХХ століття є сукупність факторів та викликаних ними тенденцій з різних сегментів історичного, політичного та соціально-культурного життя суспільства. Серед умов, що сприяють динамічному розвитку хореографії є виражений демократичний адміністративно-правовий устрій держави, при якому відкриваються та максимально спрощуються всі творчі можливості потенційних діячів мистецтва, дотичних до хореографії. Не менш важливим є індивідуальні вольові властивості постаті хореографа-постановника та лідера естетичних вподобань публіки, а також його харизматичність і талановитість. До цієї категорії також відноситься забезпечення вільного доступу публіки до продуктів мистецтва, не обмеженого цензурою чи політично-ідеологічною заборонаю й диктатом. Разом з тим, до напрямків розвитку балетного мистецтва належать: символічна та смислова інтеграція мистецтва у більшість сфер суспільного життя; відсіювання та закріплення вмотивованих художньо-образних тенденцій в певних секціях танцювальної моди; розбудова концептуального танцювального мистецтва на сцені, збагаченого удосконаленими формами неокласицизму, постмодернізму. Ключові слова: Джордж Баланчин, неокласицизм, балет, сценічні постановки, художня культура, мистецький канон, неокласичний танець, історія хореографії, мистецтво, американська школа балету, класичні традиції, танець.

18.46 Масові видовища і театралізовані свята

18.02.24.0202/0824U000410

Тарасенко Юлія Миколаївна
Мистецтвознавчі практики у формуванні
культурних цінностей суспільства:
Дис...Доктор філософії/ Національна
академія керівних кадрів культури і
мистецтв - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 008.009; 7.091; 7.067:316.37; 316.61

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено результати комплексного дослідження впливу мистецтвознавчих практик на процеси формування культурних цінностей суспільства. У роботі визначено, що однією з найважливіших складових мистецтвознавства як теоретичного дискурсу є формування духовної культури, а також підвищення інтелектуально-емоційного потенціалу людини. Загальна інституційна мистецтвознавча платформа складає значну кількість форм практичної реалізації. Слід зазначити, що до мистецтвознавчих практик (МЗП) відносяться: процеси навчального художнього пізнання (лекторії, дискурси), відвідування музеїв (галерей), практична художньо-творча діяльність (малярство), арт-туризм, музейні практики Здебільшого ці практики значною мірою відносяться до людей творчих професій, або до вузькоспеціалізованих напрямків освіти чи діяльності, що вказує на значну обмеженість застосування МЗП. Наголошено, що впродовж тривалого існування мистецтвознавчого аналізу, в історії людства було сформовано значну кількість поглядів на мистецтво та його внутрішню структуру. Активна інтеграція цих знань та практик потребує більшої уваги зі сторони наукової спільноти та державних інституцій. Найперша актуальність МЗП – це сфера

духовної культури, але сучасність потребує здійснити перехід здебільшого з абстрактного поняття до практичного та навіть утилітарного. Мистецтво як засіб пізнання посідає проміжне місце між досвідом та наукою, акумулюючи знання про оточуючий світ у формах образного мислення. Мистецтво володіє здатністю виокремлювати та досліджувати багатство індивідуального досвіду людини, відтворюючи його формами співпричетності до всезагальної цілісної картини світу. Зміни, що відбуваються в сучасній Україні, вимагають зосередитися на фундаментальних мистецьких засадах як на дієвому інструментарію, щодо глобальних і локальних перетворень, а саме: вплив мистецтвознавства на культурну матрицю, ідентифікацію суспільства й особистості, розвитку понятійного та креативного мислення, мотиваційних процесів, а також розвиток ціннісних пріоритетів у сучасних умовах невизначеності та спаду розвитку. Розгляд особливостей досліджуваних процесів у контексті історичних світових подій, значною мірою обумовило звернення до впливу мистецтвознавчої складової, як рушійної сили у процесі вирішення психоемоційних, інтелектуальних та освітніх проблем які виникають в часи турбулентності. Таким чином, вивчення впливу мистецтвознавчих практик на емоційний та інтелектуальний потенціал людини як головної рушійної сили, відповідає актуальним завданням сучасного розвитку науки та зумовлене можливістю емпіричного та теоретичного осмислення наукового потенціалу в цій сфері задля визначення нагальних проблем сучасності та шляхів їх розв'язання. Актуальність дисертації обумовлена необхідністю інтегрувати науку мистецтвознавства до новітніх

концептуальних моделей української освіти та культури з урахуванням глобальних і локальних трансформаційних процесів суспільства, формування науково-методологічних засад мистецтвознавчих практик в Україні. В дослідженні теорії впливу мистецтвознавчих практик в поєднанні з філософськими поглядами на образотворче мистецтво, можемо дійти висновку, що незважаючи на суто професійний мистецький погляд на твори, глядач набував підвищеної зацікавленості та зміцнював бажання заглиблюватись в тематику. Процес розвитку через мистецтво в філософському контексті учасники визначали, як можливість формування особистісного і унікального світосприйняття, що надає людині внутрішньої розбудови, як на емоційному так і на інтелектуальному рівні. Ключові слова: мистецтвознавчі практики, мистецтвознавчий дискурс, культурні цінності, суспільство, арт-туризм, лекторії, музейні практики, майстер-класи, трансгресія, сорціокультурний простір, емоційний та інтелектуальний потенціал особистості.

18.02.24.0203/0824U000400

Засядьвовк Ольга Андріївна
Культуротворча місія івент-практик в Україні: Дис...Доктор філософії/
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1.-
0.2024

УДК: 008.009; 008"312"; 008:316.6; 7.091

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації обґрунтовано теоретичні засади й практичні шляхи реалізації культуротворчої місії івент-практик

сучасної України в загальному контексті розвитку креативного сектору індустрій. На основі вивчення теоретичних джерел з'ясовано, що питання вивчення івент-практик з точки зору виявлення і аргументування їхньої культуротворчої місії ще не ставало предметом спеціальних наукових досліджень. Натомість виявлено, що проблематика івентів, івент-індустрії та івент-практик також є порівняно недавнім фокусом досліджень вітчизняних науковців, і характеризується переважно своїм міждисциплінарним характером, що, водночас актуалізує пропоноване дослідження з позицій саме культурологічного підходу. У дисертації доведено, що інноваційна культура сучасності до якої належать креативні індустрії та івент-практики, створює ґрунт для трансформації суспільства, але вона також має спиратися на інноваційні соціокультурні практики, що об'єднують успішних цілеспрямованих людей, які сповідують інноваційні, креативні цінності, до яких зокрема й належать івентпрактики в системі креативних індустрій. Аргументовано, що івент-практики фактично є складовою сучасних креативних індустрій, що пов'язані з генезою споживацького суспільства па поняттям культурних індустрій в технологізованому суспільстві. Оскільки головним об'єктом івент-практик є подія, у науковому і практично орієнтованому дискурсі ці практики ще називають подієвими, так само і їх похідні відгалуження (подієвий менеджмент і т.ін.). З'ясовано, що специфіка підходів до використання сучасних івент-практик відображає безпосередній вплив трансформаційних процесів, якими ознаменувався культурогенез ХХ століття, культурологічно-соціологічні дослідження креативних культурних практик в туризмі, мистецтві, спорті,

моді, дизайні, рекламі та посилення взаємодії культурних традицій й інновацій в інформаційному суспільстві ХХІ століття. Сектор культури включає діяльність, пов'язану зі створенням культурних цінностей і її основоположною природою є діяльність, пов'язана з творчістю, ідентичністю та самовираженням, а креативний сектор заснований на виробництві та поширенні товарів і послуг, які можуть бути виготовлені у промислових масштабах або на основі прототипу. З'ясовано, що інноваційні явища у сфері культури неможливі без розвитку креативних подієвих практик, технологій та послуг, в основу яких покладається соціальна творчість, істотно впливають на якість взаємодії у соціокультурному просторі. Створення культурно-мистецького простору вимагає глибокого розуміння ідентичності культурної спадщини, ресурсів й структури простору. Культуротворчий потенціал креативних культурних практик активно використовується для розширення доступу до надбань національної і світової спадщини, інноваційних культурних продуктів, увійшов у практичний обіг менеджерів для розробки проектів і стратегій регіонального розвитку. Ключові слова: культуротворчість, культуротворча місія, івент-індустрія, івент-практики, івент-маркетинг, подієві практики, креативні індустрії, креативність, дестинації, цінності, ціннісні орієнтири, інновації, інноваційний культурний продукт, культурне проектування, соціокультурний простір.

18.49 Танець. Хореографія

18.02.24.0204/0824U000406

Гацелюк Віктор Олександрович Генеза неокласичного балетного танцю в контексті розвитку художньої культури ХХ століття (на прикладі творчості Джорджа Баланчина та театру «Нью-Йорк Сіті Балет»): Дис...Доктор філософії/ Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв - Захищена; 1-.-.2024

УДК: 792.05; 792.82; 793.3.03

с. - Бібліогр.: назв

Дослідження присвячене виявленню ролі та особливостей розвитку неокласичного хореографічного стилю в Європі та Сполучених Штатах Америки ХХ століття. Актуальність даної проблематики значною мірою підсилюється теоретичним осмисленням спадщини балетного театру в історичному ключі. Це стосується формування та подальшого становлення неокласичних тенденцій і рис балетного танцю. Тому вбачається доцільним концептуальне окреслення генези неокласичного танцю в широкому історичному контексті розвитку художньої культури ХХ століття, а також систематизація загальних естетичних засад в балетному мистецтві на прикладі творчого доробку одного із засновників балетної неокласики у сучасній американській хореографічній традиції – Джорджа Баланчина (роки життя якого припадають на 1904–1983 роки, а справжнє ім'я маестро – Георгій Баланчивадзе). Ця постать є видатним хореографом та балетмейстером свого часу. Д. Баланчину вдалося скерувати мистецтво балету на шлях так званих «абсолютних» форм, що мало вирішальне значення для подальшого розвитку світового сценічного мистецтва. Він сприймав і позиціонував танець,

виходячи в більшій мірі з його лаконічних основ. Але, при цьому, достатньою мірою збагатив його новою технікою, новими прийомами та надав власному хореографічному продукту особливої вишуканості. Проте, очевидною та актуальною є потреба виокремлення історичних принципів щодо утворення такої танцювальної традиції як «неокласичний балет Баланчина» із кола впливу так званого «ореолу особистості», а також узагальнення ознак цієї хореографічної техніки. Естетико-мистецтвознавча специфіка неокласичного балетного театру полягає в розкритті основного хореографічного імпульсу через асоціативний ряд спеціально гармонізованої музики, її ритміки та виокремлення танцю з усіх дотичних елементів сцени. Це проявляється у перспективній незалежності від глибини простору, сюжетних атрибутів балету та форми мистецького прояву. В процесі становлення та розвитку компанії Д. Баланчина «Нью-Йорк Сіті Балет» (New York City Ballet) впродовж другої половини ХХ століття її сценічний репертуар складав витримані в авторському стилі неокласичні постановки з потужним експериментальним тяжінням до авангардизму, модерну і певних елементів постмодернізму. Разом з тим, специфіка неокласицизму Баланчина полягала в наданні класичним сюжетно-драматичним продуктам балету статусу еталонності та зразковості. Ключовими умовами і напрямками розвитку хореографічного мистецтва в історичному аспекті світової художньої культури впродовж ХХ століття є сукупність факторів та викликаних ними тенденцій з різних сегментів історичного, політичного та соціально-культурного життя суспільства. Серед умов, що

сприяють динамічному розвитку хореографії є виражений демократичний адміністративно-правовий устрій держави, при якому відкриваються та максимально спрощуються всі творчі можливості потенційних діячів мистецтва, дотичних до хореографії. Не менш важливим є індивідуальні вольові властивості постаті хореографа-постановника та лідера естетичних вподобань публіки, а також його харизматичність і талановитість. До цієї категорії також відноситься забезпечення вільного доступу публіки до продуктів мистецтва, не обмеженого цензурою чи політично-ідеологічною заборонаю й диктатом. Разом з тим, до напрямків розвитку балетного мистецтва належать: символічна та смислова інтеграція мистецтва у більшість сфер суспільного життя; відсіювання та закріплення вмотивованих художньо-образних тенденцій в певних секціях танцювальної моди; розбудова концептуального танцювального мистецтва на сцені, збагаченого удосконаленими формами неокласицизму, постмодернізму. Ключові слова: Джордж Баланчин, неокласицизм, балет, сценічні постановки, художня культура, мистецький канон, неокласичний танець, історія хореографії, мистецтво, американська школа балету, класичні традиції, танець.

18.67 Кіно. Кіномистецтво

18.02.24.0205/0824U000284

Чанг Цзе ----- ВПЛИВ КИТАЙСЬКОЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НА НАЦІОНАЛЬНИЙ КІНЕМАТОГРАФ: Дис...Доктор філософії/ Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 791.43

с. - Бібліогр.: назв

Актуальність дослідження. Китайський кінематограф в історичному, естетичному, філософському та інших аспектах являє собою яскравий і самобутній культурний феномен глобального масштабу. Розвиваючись на початку ХХ ст. під патронатом західної культури, він одразу набув національної специфіки та, в свою чергу, вплинув на світове кіномистецтво. Від початку ХХІ ст. на тлі ефективного зросту економіки Китаю китайське кіно стрімко комерціалізується та просувається на міжнародний ринок. Водночас, попри світове визнання високих здобутків китайської кінематографії, перед мистецькою спільнотою країни постають проблемні явища, пов'язані з пошуками національної ідентичності в сучасному глобалізованому культурному просторі. Запозичення технологій західного кіновиробництва, зміна соціальних умов, зокрема, швидкий розвиток міських агломерацій та споживацької культури в КНР, робить все більш помітним тенденцію до прикрої однорідності кінокультури. Дискурсивна криза, притаманна деяким китайським кінострічкам, викликає полеміку в академічному та професіональному середовищі. Одним із виходів з даної ситуації постає збереження зв'язків кінематографії з традиційною культурою Китаю, зокрема зі сценічним мистецтвом. Саме звернення китайських кінематографістів до народного та професіонального національного театру, базованого на специфічних національних ментальних установах, допомогли протягом тривалого періоду уникати штампів і стереотипів західного кіно. Про ефективність втілення кіномовою ХХІ ст.

традиційної китайської образності (історії і культури країни, духовних цінностей конфуціанства, даосизму та буддизму) свідчать і деякі сучасні проекти. Виплекані століттями правила життя, які трансливалися через мистецтво, продовжують бути актуальними в складній соціальній реальності, яка на сьогодні формується за умов подальшої діджиталізації та універсалізації культури. Тож духовні потреби сучасної китайської публіки може задовольнити лише таке кіно, що вдало переосмислює традиційні сюжети та теми, стрижневі для національної культури Китаю. У цьому зв'язку надзвичайно актуальним постає наукове дослідження впливу сценічного мистецтва Китаю на розвиток національного кінематографу. Сутнісним для розкриття такої проблематики є не лише фіксація фактів запозичення театральних технік, прийомів у кіновиробництві та аналіз фільмів, створених за мотивами відомих театральних п'єс. Важливим є пошук механізмів трансляції національних духовних цінностей, які споконвічно містив традиційний китайський театр. У цьому сенсі китайське ігрове кіно, яке на початку свого розвитку являло собою фільмування пекінської опери чи інших сценічних форм, а згодом перебрало на себе виховну, просвітницьку, соціально-регулятивну, розважальну та інші функції театального мистецтва, продовжує бути потенційно багатим предметом дослідження.

19 МАСОВА КОМУНІКАЦІЯ. ЖУРНАЛІСТИКА.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

19.01 Загальні питання вивчення масової комунікації

19.02.24.0206/0224U000430

Обґрунтування впровадження поточного тижневого рейтингу як перспективного інструменту для мотивації, об'єктивної оцінки та покращення рівня навченості курсантів факультету ракетних військ і артилерії: Заключний звіт/Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; Керівник Корнієнко Олександр Степанович - ДР 0122U001540, УДК 316.77

136

Дослідити перспективу використання та впровадження в навчальний процес поточного тижневого рейтингу для забезпечення мотивації, об'єктивної оцінки та підвищення рівня навченості курсантів факультету ракетних військ і артилерії.

19.51 Друк

19.02.24.0207/0224U000298

Розроблення норм витрат та нормативів відходів матеріалів при виготовленні підручників і навчальних/навчально-методичних посібників: Заключний звіт/Державна наукова установа "Інститут модернізації змісту освіти";

Керівник Сафонов Юрій Миколайович - ДР 0122U002363, УДК 070.4:808.2;655

86

Удосконалення нормативної бази, яка повинна включати галузеві норми витрат та нормативи відходів матеріалів на виготовлення підручників і навчальних/навчально-методичних посібників

20

ІНФОРМАТИКА

20.23 Інформаційний пошук

20.02.24.0208/0824U000340

Шаповалов Віктор Борисович
Онтологічна модель віртуального STEM-центру: Дис...Доктор філософії/ Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 002.53:004.89

с. - Бібліогр.: назв

На сьогодні актуальною є STEM-освіта, яка об'єднує природничі науки, техніку, інженерію та математику, та її значення в сучасному світі. Наявність віртуального STEM-центру забезпечує доступ до якісних освітніх ресурсів, сприяє розвитку критичного мислення, інноваційних навичок, та підготовці фахівців високого класу. Віртуальний STEM-центр забезпечує безпеку та економію ресурсів, оскільки учні мають можливість проводити експерименти в

безпечному цифровому середовищі. Також важливою перевагою є мобільність доступу та гнучкість використання, адже студенти можуть займатися навчанням дистанційно, з будь-якої точки світу. Розвиток віртуального STEM-центру сприяє підвищенню якості освіти, робить її більш доступною та ефективною, відповідаючи сучасним викликам і потребам. Вони відіграють ключову роль у підготовці нового покоління фахівців, здатних ефективно працювати в сучасному швидкозмінному світі. Об'єктом дослідження є процес онтологічного представлення STEM-орієнтованого контенту. Предмет дослідження – онтологічні методи представлення інформаційно-освітніх ресурсів формату STEM. Мета дослідження – дисертаційної роботи полягає у реалізації процесів збору та обробки інформації в комп'ютерних системах, що забезпечують взаємодію учнів зі STEM-контентом на засадах онтологічного моделювання. Такі процеси повинні забезпечувати консолідацію інформаційних ресурсів та їх представлення у трансдисциплінарному вигляді для забезпечення взаємодії учнів та вчителів у навчальному процесі. Проведені дослідження базуються на загальній теорії наукового пізнання та на засадах системності, множинності, рекурсивної редукції, гомотопічних типів, рефлексії STEM-нарративів. Для розв'язання поставлених задач було використано такі методи: для аналізу сучасних засобів представлення навчальних матеріалів в мережі – метод системологічної класифікації; для розробки методів розв'язання задач – теорія складних систем, системний аналіз, теорія множин, теорія графів, лямбда-числення; для формалізації представлення знань –

алгебро-логічний та аксіоматичний методи; для програмної реалізації інформаційної технології – шаблони проектування та об'єктно-орієнтований аналіз. Наукова новизна: вперше був розроблений та застосований механізм системологізації STEM-нарративів; удосконалено модель трансдисциплінарної агрегації для забезпечення консолідації STEM-нарративів як технологічної платформи формування STEM-середовищ; удосконалено поняття трансдисциплінарного формату нарративного дискурсу, як операціональної платформи формування конфігурації STEM-середовища; вперше створено онтологічну модель консолідованої взаємодії зі STEM-нарративами; вперше розроблено підхід збору та агрегації інформації пов'язаної зі STEM від фахівців у відповідній галузі, її подальшої систематизації та консолідації у онтологічній формі; вперше в структурі цифрового інформаційно-освітнього середовища створено трансдисциплінарну онтологічну систему добору дослідницьких робіт як системної компоненти STEM-центру; удосконалено когнітивні сервіси, які реалізують консолідацію навчально-дослідницької діяльності учнів зі STEM-нарративами на основі діалогу, який реалізується в форматі нарративного дискурсу з валідованими психологічними опитувальниками. Практичне значення дисертаційного дослідження: розроблено програмний засіб збору та агрегації інформації пов'язаної зі STEM від фахівців у відповідній галузі, її подальшої систематизації та консолідації у онтологічній формі; розроблено засіб інформаційної взаємодії програмного засобу збору та агрегації інформації пов'язаної зі STEM та інтерпретатора

онтологій для подальшої систематизації та консолідації у онтологічній формі; розроблено інтерактивний когнітивний опитувальник учнів з метою забезпечення добору STEM-проектів індивідуалізованих під інтереси учнів; розроблено систему STEM-орієнтованих онтологічних застосунків здатних забезпечувати реалізацію освіти за STEM-підходом. Дисертаційні дослідження використовуються для забезпечення взаємодії учнів та вчителів у навчальному процесі.

20.53 Технічні засоби забезпечення інформаційних процесів

20.02.24.0209/0824U000189

Данильченко Валентина Миколаївна
Методи обробки даних в
мікрокомп'ютерних комплексах на основі
персональної ідентифікації: Дис...Доктор
філософії/ Державний університет
інформаційно-комунікаційних технологій
- Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 004.35; 004.33.07/.08; 004.33; 004.08

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена актуальній науковій задачі розробки методів обробки даних в мікрокомп'ютерних комплексах на основі персональної ідентифікації. Ефективна обробка даних є ключовим етапом у дослідженнях та різноманітних галузях, оскільки вона впливає на точність, достовірність та узагальнення отриманих результатів. Обробка даних усуває аномалії, виявляє та коригує помилки, що можуть виникнути під час збору або введення даних. Це допомагає

забезпечити точність аналізу та результатів дослідження. Для забезпечення високих вимог до кількісних і якісних показників обробки інформації, що є процесом інформаційної взаємодії технологічних процесів сучасних підприємств і організацій, необхідно вдосконалення алгоритмів обробки даних, які дозволяють покращити точність та надійність систем персональної ідентифікації. Для досягнення цього завдання необхідно розробити програмне забезпечення для проведення персональної ідентифікації, що дозволить проводити оцінку ефективності завадостійкого коду, витрат пам'яті та ступеня захищеності даних, що в свою чергу забезпечить надійність мікрокомп'ютерних комплексів. У роботі проведено аналіз особливостей функціонування та організації зберігання інформації в персональних ідентифікаторах МКПІ (мікрокомп'ютерних комплексів персональної ідентифікації), а також можливостей підвищення надійності шляхом модифікації обробки, зберігання та аналізу помилок, характерних для МКПІ. Міжнародні стандарти обмежують розміри чіпа для забезпечення сумісності з будь-якими комп'ютерами. Виробники персональних ідентифікаторів не гарантують надійності та довговічності зберігання інформації в них, а самі пристрої часто не мають механізмів забезпечення надійності зберігання даних та стійкості до перешкод та помилок. У свою чергу розвиток елементної бази та технологічних процесів виготовлення напівпровідникових виробів сприяє збільшенню пам'яті персональних ідентифікаторів та зростанню продуктивності. У дисертаційній роботі розроблено методи та алгоритми обробки та зберігання інформації, адаптовані для представників класу МКПІ, які будуть

стійкі до виникнення помилок у пам'яті персональних ідентифікаторів, обумовлених різними випадковими процесами, та спроектовано схеми завадостійкого кодування. Надані рекомендації щодо підвищення надійності МКПІ. Запропоновано зміни до базових стандартів для SMART-карт, магнітних карт, біометричних паспортів та RFID-систем, що регулюють обробку та зберігання даних. Мета дисертації – полягає у розробці та впровадженні методів обробки даних в мікрокомп'ютерних комплексах на основі персональної ідентифікації. Спотворення інформації можуть виникати внаслідок випадкових процесів, таких як шум або помилки в передачі даних. Нові методи кодування інформації повинні бути здатними виявляти та виправляти такі помилки, щоб відновити початкову інформацію. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: 1. Проаналізувати інформацію про наявні мікрокомп'ютерні системи, які використовуються для особистої ідентифікації. 2. Дослідити вплив математичних моделей випадкового та послідовного вибору сторінок для обробки даних на ефективність завадостійкого коду, витрати пам'яті та ступінь захищеності даних. 3. Розробити алгоритми, які дозволяють ефективно обробляти біометричні, текстові чи інші дані для ідентифікації особи в мікрокомп'ютерних системах. 4. Дослідити методи обробки, зберігання та введення-виведення даних в мікрокомп'ютерних комплексах персональної ідентифікації на основі технології RFID. 5. Розробити метод обробки та введення-виведення даних для підвищення надійності та захищеності даних. Методи дослідження. Результати проведених і представлених в дисертації досліджень отримані з використанням

методів теорії ймовірностей та математичної статистики, дискретної математики, математичного аналізу та шляхом експериментальних досліджень. Наукова новизна дисертації: 1. Розроблено модель для випадкового та послідовного вибору сторінок для введення-виведення даних, що дозволяє оцінювати алгоритми завадостійкого кодування інформації в МКПІ для розрахунку ефективності завадостійкого коду. 2. Набув подальшого розвитку метод обробки, зберігання та введення-виведення даних у МКПІ, що дозволяє знизити енерговитрати у RFID пристроях. 3. Розроблено метод обробки та введення-виведення даних, що дозволяє підвищити надійність та захищеність даних на основі синхронізації даних. Практична цінність роботи підтверджується використанням результатів роботи у системі контролю доступу на основі технології RFID у ТОВ «Хуавей Україна». Розроблені рішення використовуються для виконання практичних завдань, пов'язаних з підвищенням надійності систем радіочастотної ідентифікації. Відповідно до вимог, пред'явлених до системи RFID-ідентифікації, методи кодування та декодування даних були повністю перенесені на хост-комп'ютер. Випробування показали корекцію помилок у 89% випадків.

20.02.24.0210/0824U000189

Данильченко Валентина Миколаївна
Методи обробки даних в мікрокомп'ютерних комплексах на основі персональної ідентифікації: Дис...Доктор філософії/ Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 004.35; 004.33.07/.08; 004.33; 004.08

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена актуальній науковій задачі розробки методів обробки даних в мікрокомп'ютерних комплексах на основі персональної ідентифікації. Ефективна обробка даних є ключовим етапом у дослідженнях та різноманітних галузях, оскільки вона впливає на точність, достовірність та узагальнення отриманих результатів. Обробка даних усуває аномалії, виявляє та коригує помилки, що можуть виникнути під час збору або введення даних. Це допомагає забезпечити точність аналізу та результатів дослідження. Для забезпечення високих вимог до кількісних і якісних показників обробки інформації, що є процесом інформаційної взаємодії технологічних процесів сучасних підприємств і організацій, необхідно вдосконалення алгоритмів обробки даних, які дозволяють покращити точність та надійність систем персональної ідентифікації. Для досягнення цього завдання необхідно розробити програмне забезпечення для проведення персональної ідентифікації, що дозволить проводити оцінку ефективності завадостійкого коду, витрат пам'яті та ступеня захищеності даних, що в свою чергу забезпечить надійність мікрокомп'ютерних комплексів. У роботі проведено аналіз особливостей функціонування та організації зберігання інформації в персональних ідентифікаторах МКПІ (мікрокомп'ютерних комплексів персональної ідентифікації), а також можливостей підвищення надійності шляхом модифікації обробки, зберігання та аналізу помилок, характерних для МКПІ. Міжнародні стандарти обмежують розміри чіпа для забезпечення сумісності з будь-якими комп'ютерами. Виробники

персональних ідентифікаторів не гарантують надійності та довговічності зберігання інформації в них, а самі пристрої часто не мають механізмів забезпечення надійності зберігання даних та стійкості до перешкод та помилок. У свою чергу розвиток елементної бази та технологічних процесів виготовлення напівпровідникових виробів сприяє збільшенню пам'яті персональних ідентифікаторів та зростанню продуктивності. У дисертаційній роботі розроблено методи та алгоритми обробки та зберігання інформації, адаптовані для представників класу МКПІ, які будуть стійкі до виникнення помилок у пам'яті персональних ідентифікаторів, обумовлених різними випадковими процесами, та спроектовано схеми завадостійкого кодування. Надані рекомендації щодо підвищення надійності МКПІ. Запропоновано зміни до базових стандартів для SMART-карт, магнітних карт, біометричних паспортів та RFID-систем, що регулюють обробку та зберігання даних. Мета дисертації – полягає у розробці та впровадженні методів обробки даних в мікрокомп'ютерних комплексах на основі персональної ідентифікації. Спотворення інформації можуть виникати внаслідок випадкових процесів, таких як шум або помилки в передачі даних. Нові методи кодування інформації повинні бути здатними виявляти та виправляти такі помилки, щоб відновити початкову інформацію. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання: 1. Проаналізувати інформацію про наявні мікрокомп'ютерні системи, які використовуються для особистої ідентифікації. 2. Дослідити вплив математичних моделей випадкового та послідовного вибору сторінок для обробки даних на ефективність завадостійкого коду, витрати пам'яті та

ступінь захищеності даних. 3. Розробити алгоритми, які дозволяють ефективно обробляти біометричні, текстові чи інші дані для ідентифікації особи в мікрокомп'ютерних системах. 4. Дослідити методи обробки, зберігання та введення-виведення даних в мікрокомп'ютерних комплексах персональної ідентифікації на основі технології RFID. 5. Розробити метод обробки та введення-виведення даних для підвищення надійності та захищеності даних. Методи дослідження. Результати проведених і представлених в дисертації досліджень отримані з використанням методів теорії ймовірностей та математичної статистики, дискретної математики, математичного аналізу та шляхом експериментальних досліджень. Наукова новизна дисертації: 1. Розроблено модель для випадкового та послідовного вибору сторінок для введення-виведення даних, що дозволяє оцінювати алгоритми завадостійкого кодування інформації в МКПІ для розрахунку ефективності завадостійкого коду. 2. Набув подальшого розвитку метод обробки, зберігання та ведення-виведення даних у МКПІ, що дозволяє знизити енерговитрати у RFID пристроях. 3. Розроблено метод обробки та введення-виведення даних, що дозволяє підвищити надійність та захищеність даних на основі синхронізації даних. Практична цінність роботи підтверджується використанням результатів роботи у системі контролю доступу на основі технології RFID у ТОВ «Хуавей Україна». Розроблені рішення використовуються для виконання практичних завдань, пов'язаних з підвищенням надійності систем радіочастотної ідентифікації. Відповідно до вимог, пред'явлених до системи RFID-ідентифікації, методи кодування та декодування даних були повністю

перенесені на хост-комп'ютер. Випробування показали корекцію помилок у 89% випадків.

20.02.24.0211/0824U000234

Левківський Віталій Леонідович Моделі та методи обробки даних системи віддаленого моніторингу стану пацієнтів з цукровим діабетом: Дис... Доктор філософії/ Державний університет "Житомирська політехніка" - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 002.5:004; 615.47:616-072.7;

с. - Бібліогр.: назв

Актуальність удосконалення процесів цифровізації в галузі охорони здоров'я визначається рядом факторів, що включають технологічний прогрес, глобальні виклики у сфері здоров'я та потреби пацієнтів. Пріоритетними аспектами цифровізації є: підвищення доступності та ефективності медичних послуг, що передбачає полегшення доступу пацієнтів до медичних послуг, зменшення часу очікування та покращення ефективності надання медичної допомоги; покращення обміну медичною інформацією між медичними установами, лікарями та пацієнтами, що підвищить інформованість лікаря про поточний стан пацієнта для визначення протоколів лікування; забезпечення безпеки пацієнтів за рахунок удосконалення медичних інформаційних систем, покращення систем моніторингу та виявлення ризиків для забезпечення безпеки пацієнтів та уникнення медичних помилок; розробка аналітичних систем для прийняття рішень; розвиток телемедицини, що особливо важливо у віддалених або важкодоступних регіонах; розробка інформаційних технологій, що

можуть допомогти в управлінні та моніторингу епідемій, швидко реагувати на нові захворювання та впроваджувати ефективні заходи контролю; оптимізація процесів управління ресурсами, лікарнями та медичним персоналом для підвищення ефективності управління.

20.02.24.0212/0824U000293

Лобода Петро Петрович Методи та програмні засоби обробки даних цифрового двійника конфайнменту Чорнобильської атомної електростанції.: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 002+02].002.5; 002:004.8; 002:004; 004.942; 504.06

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розробці науково-методичних підходів до створення цифрового двійника Нового безпечного конфайнменту ЧАЕС. Визнаючи наукову і практичну цінність наявних робіт, слід зазначити, що існуючі моделі дозволяють прогнозувати та оцінювати різні характеристики НБК, однак вони не утворюють єдиної інтегрованої системи моделювання. Інформаційні системи НБК реалізують управління його процесами, однак деякі процеси (наприклад, управління вентиляцією) потребують автоматизації та забезпечення підтримки прийняття рішень. Крім того, наявні інформаційні системи мають недостатні можливості для 3D візуалізації інформації та прогнозування. Таким чином, виникає протиріччя між збільшенням кількості та складності задач обробки даних при експлуатації НБК в умовах обмежених

можливостей його інформаційних систем та потребою в зменшенні часу на прийняття обґрунтованих рішень персоналом при вирішенні цих задач. Враховуючи сучасний стан методів та засобів програмної інженерії, в якості базової концепції вирішення цього протиріччя та відповідного розвитку інформаційних технологій НБК в осяжному майбутньому була обрана технологія цифрових двійників. Метою дисертаційної роботи є покращання можливостей обробки даних для аналізу і управління станом НБК шляхом розробки пов'язаних за єдиними концептуальними підходами архітектури, методів, моделей та програмних засобів його цифрового двійника. Для досягнення поставленої мети виконано часткові завдання: аналіз призначення, функціональних можливостей, архітектури та основних характеристик існуючих інформаційних систем управління та обробки даних НБК; дослідження сучасних підходів до обробки даних при моделюванні та управлінні процесами НБК; огляд концепції цифрових двійників та особливостей обробки даних в них; формування вимог до цифрового двійника НБК та розробка його архітектури; розробка моделі обробки даних у базах даних та знань цифрового двійника НБК; розробка архітектури програмного забезпечення 3D візуалізації інформації стану цифрового двійника НБК; розробка методу і програмного забезпечення цифрового двійника для керування вентиляцією НБК та його перевірка. Наукова новизна результатів дослідження полягає в наступному. Вперше розроблено багаторівневу архітектуру цифрового двійника НБК, яка враховує особливості об'єкту автоматизації, взаємодію з наявними інформаційними системами, моделі та алгоритми управління та прийняття

рішень, що дозволило визначити підходи до розробки програмного забезпечення цифрового двійника. Отримала подальший розвиток модель бази даних НБК ЧАЕС, що на відміну від відомих побудована за рахунок інтеграції в структурах даних його цифрового двійника інформації з різних підсистем з врахуванням просторових координат, часової динаміки та змін обладнання, що поліпшило можливості обробки історичних даних, візуалізації та прогнозування стану НБК ЧАЕС. Вперше розроблена архітектура програмного забезпечення 3D візуалізації інформації стану цифрового двійника НБК, що побудована на основі технології мікросервісів з використанням цифрових геометричних моделей НБК та ОУ, яка дозволила реалізувати 3D візуалізацію даних та покращило можливості аналізу стану НБК. Вперше розроблено метод керування вентиляцією НБК на основі його цифрового двійника, новизна якого полягає в використанні нейро-нечітких моделей для розрахунку витрат вентиляційних установок, що враховують стан тисків в основному і кільцевому просторі НБК, що дозволило покращити процес прийняття рішень персоналом. Перевірка на контрольній вибірці показала, що похибка розрахунків по розроблених нейро-нечітких моделях не перевищує 2.5% та 3.2%, що свідчить про їх адекватність та можливість практичного застосування. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх використання підвищило рівень автоматизації проектувальних робіт, розширило можливості обробки даних та підтримки прийняття рішень в задачах управління вентиляційними системами та дозволило поліпшити навчальний процес з підготовки виробничого персоналу НБК ЧАЕС. Застосування запропонованого методу

нейро-нечіткого управління вентиляційними системами дозволяє скоротити неорганізовані викиди повітря з радіоактивними аерозолями із Нового безпечного конфайнмента ЧАЕС в оточуюче середовище в середньому на 17,2%. Результати дослідження прийнято до впровадження в Державному спеціалізованому підприємстві «Чорнобильська АЕС» (№ 6700-149 від 29.06.2023); в Інституті технічної теплофізики НАН України (акт реалізації від 08.09.2023 р.); в навчальному процесі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (акт реалізації від 13.09.2023 р.) при викладанні дисципліни «Проектування інформаційних систем з нечіткою логікою». Вирішене в дисертаційному дослідженні наукове завдання має істотне значення для теоретичних основ створення та удосконалення програмного і алгоритмічного забезпечення для аналізу, прогнозування та управління процесами НБК.

20.54 Комп'ютерні науки та інформаційні технології

20.02.24.0213/0824U000186

Мартиненко Андрій Анатолійович
Методи і моделі організації, обробки та аналізу даних в інтелектуальній системі підтримки прийняття рішень при ідентифікації творів живопису:
Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет "Дніпровська політехніка" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК:

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено розв'язання задачі створення математичних моделей, методів, схем, архітектур та алгоритмів, орієнтованих на розв'язання задач використання інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень при ідентифікації творів живопису, як одного з видів культурних цінностей. У дисертаційній роботі на основі отриманих теоретичних і експериментальних досліджень розв'язано задачу розробки моделей та методів організації та обробки даних в інтелектуальній системі підтримки прийняття рішень при ідентифікації творів живопису за рахунок використання сучасних штучних нейронних мереж. Метою дисертаційної роботи є підвищення якості та точності ідентифікації і класифікації творів живопису в інтелектуальній системі підтримки прийняття рішень за рахунок розробки відповідних математичних моделей та методів. Об'єкт дослідження – процеси ідентифікації та класифікації творів живопису в інтелектуальній системі підтримки прийняття рішень. Предмет дослідження – моделі та методи ідентифікації та класифікації творів живопису на основі сучасних штучних нейронних мереж. Методи дослідження. В основу досліджень покладені методи теорії математичного моделювання для математичної постановки задачі та розробки методів її розв'язання; теорії графів для розробки архітектури системи класифікації та ідентифікації творів живопису; теорії штучних нейронних мереж для розробки інтелектуальної системи класифікації та ідентифікації творів живопису, теорії обробки експериментальних даних та теорії прийняття рішень для обробки модельних та експериментальних даних. Експериментальні дослідження проводилися в лабораторних умовах і на

реальних об'єктах. Ефективність запропонованих рішень була досліджена під час експериментів із базою зображень, що містить фото картин світових, європейських та українських художників. Знайдено параметри конфігурації алгоритму, що забезпечують високу точність класифікації та ідентифікації.

20.02.24.0214/0824U000184

Романюк Олександр Сергійович
Нейромережеве прогнозування
нестационарних послідовностей:
Дис...Доктор філософії/ Харківський
національний університет
радіоелектроніки - Захищена; 1-.-0.2024

УДК:

с. - Бібліогр.: назв

Романюк О.С. Нейромережеве прогнозування нестационарних послідовностей. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 122 «Комп'ютерні науки» (12 – Інформаційні технології). – Харківський національний університет радіоелектроніки, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2021. Дисертаційну роботу присвячено актуальному завданню створення математичних моделей, методів, алгоритмів та програм, орієнтованих на розв'язання задач прогнозування нестационарних послідовностей, які є складовими сучасних комп'ютерних технологій. У дисертаційній роботі на основі отриманих теоретичних і експериментальних досліджень вирішена задача побудови нейромережевих методів прогнозування нестационарних

послідовностей, які на відміну від існуючих, прискорюють процес прогнозування та збільшують його точність в умовах апріорної і поточної невизначеності і наявності завад. Метою дисертаційної роботи є розробка нейромережових методів і моделей прогнозування нестационарних послідовностей з підвищеною точністю за наявності апріорної і поточної невизначеності. Об'єкт дослідження – процеси прогнозування нестационарних часових рядів. Предмет дослідження – методи та моделі прогнозування нестационарних часових рядів на основі штучних нейронних мереж. Методи дослідження. В роботі використані методи теорії обчислювального інтелекту, а саме, методи теорії штучних нейронних мереж, що дозволило синтезувати нейромережові моделі та отримати процедури їх навчання; методи теорії оптимізації, за допомогою яких були синтезовані швидкодіючі процедури навчання; методи робастного оцінювання, на основі яких були синтезовані робастні процедури навчання нейромережових моделей; методи імітаційного моделювання, що дозволили підтвердити ефективність отриманих результатів та розробити рекомендації щодо їх практичного використання. Експериментальні дослідження проводилися в лабораторних умовах і на реальних об'єктах. Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в такому: 1. Вперше запропоновано використання для навчання штучної нейронної мережі АДАЛІНИ в задачі оцінювання параметрів, які описуються марківською моделлю першого порядку, регуляризованих алгоритмів Качмажа та Нагумо-Ноди. Визначено умови збіжності та отримано неасимптотичні оцінки точності цих алгоритмів, що дозволяє встановити потенційно

можливий виграш від їх використання. 2. Вперше запропоновано використання в задачах прогнозування комбінованого функціоналу, який складається з критерію четвертого ступеня і модульного, та градієнтну процедуру його мінімізації. Досліджено умови збіжності процедури в середньому і середньоквадратичному. Отримано аналітичні оцінки неасимптотичних та асимптотичних значень помилки оцінювання параметрів моделі та точності її ідентифікації, що забезпечило робастність оцінок шуканих параметрів мережі. 3. Отримав подальший розвиток нейромережовий метод прогнозування який, на відміну від існуючих використовує рекурентну форму 1-крокової проекційної процедури навчання, що дозволило підвищити швидкість навчання штучної нейронної мережі. 4. Удосконалено метод вибору оптимальних значень параметрів процедур навчання, що дозволяє забезпечити максимальну швидкість збіжності процедур і їхню стійкість та попередньо оцінити досліднику можливості та ефективність процедур, які використовуються, під час вирішення практичних завдань. 5. Отримав подальший розвиток метод факторизації 1-крокових процедур навчання штучних нейронних мереж, що дозволило поліпшити їх обчислювальні властивості та підвищити стійкість. У дисертаційній роботі проведено аналіз стану проблеми прогнозування. На основі системного підходу проаналізовано існуючі підходи до застосування нейронних мереж для вирішення задачі прогнозування і описані основні типи, які при цьому використовуються, сформульовано мету та задачі дослідження. Пропонується вирішення комплексу взаємопов'язаних завдань, яке полягає у розробці методів та моделей прогнозування на основі

штучних нейронних мереж. Розглянуто питання застосування нейронних мереж для вирішення завдань прогнозування нестационарних часових рядів і описані основні типи штучних нейронних мереж. Розглянуто багаточаровий перцептрон в якості нейромережевої моделі для прогнозування. Описано процедуру вибору його структури та запропоновано процедуру навчання. Вивчено умови її збіжності та отримано вираз для оптимального значення параметра збіжності, що дозволяє зменшити час навчання мережі. Запропоновано та досліджено використання для навчання штучної нейронної мережі АДАЛТНИ в заданні оцінювання параметрів, які описуються марківською моделлю першого порядку, регуляризованих алгоритмів Качмажа та Нагумо-Ноди. З метою отримання робастних оцінок шуканих параметрів штучних нейронних мереж використано комбінований функціонал, що складається з критерію четвертого ступеня та модульного критерію. Досліджено градієнтну процедуру мінімізації функціоналу.

20.57 Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології

20.02.24.0215/0824U000040

Дерман Вадим Андрійович Інформаційна технологія автоматизованого екологічно управління станом природно-техногенної геосистеми в умовах ведення бойових дій: Дис...Доктор філософії/ Національний університет харчових технологій - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 681.5:658.512.23; 004:658.512.23; 681.5:331.101.1; 004:331.101.1;

с. - Бібліогр.: назв

Дерман В.А. Інформаційна технологія екологічного управління станом природно-техногенної геосистеми в умовах ведення бойових дій – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» - Національний університет харчових технологій Міністерства освіти і науки України, Київ, 2023. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування підвищенні рівня екологічної та техногенної безпеки на територіях природно-техногенних геосистем за рахунок впровадження інформаційної технології для систем автоматизованого адаптивного екологічного управління. У першому розділі дисертації проведено аналіз досліджень в сфері автоматизованого екологічного управління станом природно-техногенної геосистеми. За результатами аналізу визначено кількісні та якісні методи підвищення рівня інформаційного забезпечення процесів управління екологічною безпекою в умовах ведення бойових дій. На забезпечення необхідного рівня інформаційного забезпечення екологічної безпеки проведено постановку наукового завдання. Таким чином, в галузі автоматизованого управління природно-техногенною екосистемою існує нагальна потреба в отриманні додаткових ресурсів на забезпечення автоматизованого управління екологічною безпекою, яку можливо задовольнити за рахунок удосконалення моделей, алгоритмів і процедур ергатичної системи управління природно-техногенною геосистемою. Тому розробка інформаційної технології для управління станом природно-

техногенної геосистеми із використанням експертно-моделюючої системи дозволяє підвищити рівень екологічної безпеки і є актуальним науковим завданням. У другому розділі дисертації розроблено алгоритми формування програмно апаратного комплексу для забезпечення автоматизованого управління станом природно техногенної геосистеми. Комплексне застосування математичного апарату експертних методів у галузі екологічного оцінювання дозволило побудувати нові процедури для ранжування загроз від впливу ведення БД на вектор екологічного стану навколишнього природного середовища. На основі визначення складу і структури чинників потоку воєнно-техногенного навантаження розроблено узагальнену причинно-наслідкову діаграму, що може бути основою для складання плану взаємопов'язаних заходів з автоматизованого управління станом військової природно-техногенної геосистеми. Це забезпечить комплексне вирішення задачі автоматизованого екологічного управління, поставленої в системі екологічного моніторингу бойових дій під час аналізу результатів моніторингу. У відповідності до сформованих згідно процедури векторів забруднення військової природно-техногенної геосистеми та розподілу забруднюючих речовин за військовими об'єктами районів ведення БД були сформовані набори датчиків первинної інформації для проведення вимірювань на відповідних військових об'єктах. У третьому розділі дисертації розроблено математичні моделі, що дозволяють розраховувати оптимальні плани оцінювання техногенного впливу озброєння і військової техніки на НПС за обмежень на загальну кількість вимірів з урахуванням вагових коефіцієнтів ЧВТН і пріоритетів територій в умовах

“визначеності” та “невизначеності” з мінімізацією фінансових ресурсів на проведення досліджень. Проведено дослідження математичних моделей оптимального планування вимірів на території БД та отримані достатні, а в деяких випадках і необхідні умови існування розв'язків розглянутих задач. Розроблені алгоритми дозволяють знаходити оптимальні цілочислові плани проведення вимірів для різних випадків і знаходити цілочислові плани проведення вимірів для задач великої розмірності, що задовольняють умовам точності. На основі теорії двоїстості лінійного програмування отримані розрахункові співвідношення, що дозволяють знаходити компоненти нецілих числових оптимальних планів розглянутих задач. Отримані співвідношення дозволяють оцінити компоненти оптимального плану для заданого бюджету на моніторинг, розрахувати бюджет при обмеженні на зважену кількість вимірів та відсутності додаткових директивних вимог на кількість вимірів. На підставі теорії оптимальності Куна-Таккера розроблені співвідношення для визначення компонентів нецілочислового оптимального плану в умовах невизначеності для нелінійної цільової функції. Четвертий розділ дисертаційної роботи містить результати комп'ютерного моделювання стійкості ВПТГС. У роботі виявлено низку визначальних чинників: внутрішня неоднорідність властивостей компонентів геосистеми; рівень ієрархії елементів геосистеми, складові яких можуть виступати в якості індикаторів (метод екосистемної індикації стану природного середовища військового ТВБД); вторинні компоненти – рослинний покрив (первинна продуктивність екосистеми може виступати індикатором її стійкості) та ґрунти (можуть виступати індикатором

депонуючих властивостей – техноємності ВПТГС).

20.58 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка

20.02.24.0216/0224U000136

Комплексна інформаційно-вимірювальна система контролю геометричних розмірів прецизійних деталей: Заключний звіт/Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Керівник Маркін Максим Олександрович - ДР 0121U114476, УДК 531.7,

34

Розроблення та впровадження комплексної інформаційної системи вимірювання топологічних елементів оптичних деталей і структурних компонентів наноматеріалів та зменшення похибки вимірювання топологічних елементів оптичних деталей та структурних компонентів наноматеріалів шляхом удосконалення інформаційно-вимірювальної системи і методів вимірювання.

20.60 Системи і методи прийняття рішень

20.02.24.0217/0224U000217

Розробка інформаційної технології оптимального дворівневого керування польотом високодинамічного об'єкту: Заключний звіт/Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН та МОН України; Керівник Коршунов Микола

В'ячеславович - ДР 0122U002156, УДК 681.5.09, , 004.89:004.4

132

Підвищення рівня безпеки польотів та ефективності використання енергетичних ресурсів літальних апаратів, шляхом створення інформаційної технології (що включає сукупність методів, моделей, алгоритмів та програм) оптимального управління польотом високодинамічних об'єктів із забезпеченням посадки, відповідно до перспективних вимог Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО) щодо безперервного зниження з ешелону. Проведення практичних досліджень шляхом тестування розробленого програмно-математичного забезпечення на тренажерному програмно-апаратному комплексі.

20.02.24.0218/0224U000367

Розробка алгоритмічного та програмного забезпечення роєвої взаємодії групи безпілотних літальних апаратів для захисту об'єктів критичної інфраструктури: Заключний звіт/Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН та МОН України; Керівник Чепіженко Валерій Іванович - ДР 0123U100341, УДК 004.89:004.4, 681.5.09, 623.746-519,

136

Розроблення програмного забезпечення для системи групового позиціонування та групової синхронізації руху безпілотних літальних апаратів при виконанні завдань по захисту об'єктів критичної інфраструктури. Поєднання розроблених систем в інтегрований комплекс, призначений для організації роєвої

взаємодії безпілотних літальних апаратів при захисті об'єктів критичної інфраструктури.

20.02.24.0219/0824U000305

Купрін Олексій Миколайович
Інформаційна технологія
рекомендаційної підтримки прийняття
рішень: Дис...Доктор філософії/ Інститут
телекомунікацій і глобального
інформаційного простору - Захищена; 1.-
0.2024

УДК:

с. - Бібліогр.: назв

Алгоритми машинного навчання стають невід'ємним напрямом сучасного розвитку інформаційних технологій. Вони поєднують в собі дані, обмеження та моделі, що у підсумку дозволяють створити інформаційну технологію, яка дозволяє виконувати операції безпосередньо машині самостійно генерувати та виконувати складні алгоритми без втручання людини. Вони є новою ланкою сучасних систем підтримки прийняття рішень. У цьому випадку зазначені системи набувають можливості оперування дійсно великими обсягами інформації, обробляючи масиви даних та перетворюючи їх у систематизовані вибірки за запитом кінцевих користувачів. Подібні системи зменшуватимуть інформаційне перевантаження та задовольнятимуть більш широку сферу потреб користувачів он-лайн сервісів. Рекомендаційні системи, засновані на глибокому навчанні, та останнім часом привертають дедалі більшу увагу як науковців, так і комерційний сектор. І керівним питанням розвитку таких систем є всебічне врахування інтересу користувачів.

Визначальним фактором до вдосконалення рекомендації є розуміння еволюції вподобань користувачів. Більшість існуючих моделей послідовних рекомендацій мають у якості вхідних даних лише виконані натискання, яким присвоюється статус ключових ознак, або маркерів користувача, що визначають його дії. Проте зазначені моделі приділяють мало уваги деталізації впливу окремих маркерів користувача на підсумковий результат, хоча вибір може відбуватися за сукупністю деяких малозалежних ознак. Але ж подібне може доповнювати дані про зацікавлення користувача, створюючи більш точну модель рекомендацій, що підкреслює актуальність теми дослідження. Метою роботи є розробка моделей та методів рекомендаційної підтримки прийняття рішень для збору і обробки інформації із різномірних джерел з метою створення рекомендації на основі вивчення уподобань споживача. Об'єкт дослідження – процеси автоматизації підтримки прийняття рішень з вибору найбільш оптимальної дії за аналізом інформації, що надходить з різномірних джерел. Предмет дослідження – моделі та методи підтримки прийняття рішень з надання рекомендацій стосовно інформації на основі поведінкових уподобань користувача Інтернет. Методи дослідження. В роботі використані окрім загальнонаукових методів, методи та підходи комп'ютерної логіки, математичного моделювання та теорії ймовірності, теорії ігор, асоціативні методи пошуку, методи рішення інженерних задач на етапі проектування інформаційних систем для обґрунтування поведінки користувача в Інтернеті при вирішенні питань, стосовно надання рекомендацій щодо здійснення персонального оптимального вибору. Для реалізації завдань роботи використано

відкрите програмне забезпечення – бібліотека Tensor Flow. Наукова новизна: уперше запропонована модель з математичним обґрунтуванням за допомогою методу Рунге-Кутти для системи зі стаціонарним станом та застосуванням закону розподілу ймовірності при наданні рекомендації користувачу, як випадкової події при Інтернет-серфінгу; дістала подальшого розвитку методологія розробки рекомендаційного алгоритму; уперше представлена модель надання рекомендацій з використанням правил комп'ютерної логіки, в якій опрацьовано механізм переходів користувача з метою відбору параметрів для надання рекомендацій за кроками у дискретному середовищі, коли за діями користувача рішення може приймати лише два значення – «так» чи «ні»; уперше запропонована програмна реалізація рекомендаційної підтримки прийняття рішень у вигляді вебдодатку, з реалізацією моделі переходів в рекомендаціях в залежності від зміни уподобань за допомогою створення графів переходів за різними вхідними параметрами. Практичне значення отриманих результатів. Особливістю отриманих результатів та вирішених поставлених в роботі задач є їх універсальність щодо застосування у сучасних Інтернет-технологіях, які дозволятимуть користувачу зробити обґрунтований вибір та уникнути зайвих витрат, викликаних спонтанними рішеннями на основі реклами чи пропозицій інших користувачів. Розроблені моделі, алгоритми та методи дозволять розробляти Інтернет-технології з рекомендаційними системами на підставі інтелектуальної обробки даних, отриманих з багатьох джерел як за перевагами користувача, так і за його відхиленнями окремих пропозицій.

20.61 Управління ІТ проектами

20.02.24.0220/0824U000356

Макарчук Іван Віталійович Управління ризиками ІТ-проектів на підприємстві.: Дис...Доктор філософії/ Державний торговельно-економічний університет - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 658;

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація є комплексним дослідженням теоретичних засад та удосконалення методологічних положень щодо управління ризиками ІТ-проектів на підприємстві з метою досягнення поставлених результатів та очікувань зацікавлених сторін. Беручи до уваги стрімкий розвиток діджиталізації та прагнення до оптимізації наявних в компанії бізнес-процесів, ІТ-проекти вже стали обов'язковим атрибутом операційної діяльності компанії, реалізація яких направлена на досягнення стратегічних цілей організації. Реалізація ІТ-проектів притаманна не тільки підприємствам, що провадять свою господарську діяльність у галузі інформаційних технологій, а є актуальною для кожної організації незалежно від специфіки ведення бізнесу, позаяк ІТ проєкт розглядається як сукупність узгоджених дій, що спрямовані на розробку програмного забезпечення, що має на меті вирішення певних задач. Об'єктом дослідження є процеси, закономірності та тенденції формування і розвитку системи управління ризиками в ІТ-проектах. У рамках дослідження було проаналізовані основні концепції та підходи до

управління ризиками в ІТ- проектах в провідних організаціях, що націлені на реалізацію ІТ-проектів як провідний напрямок господарської діяльності. Предметом дослідження є теоретичні, методичні засади та практичні аспекти формування системи управління ризиками в ІТ-проектах. У рамках виконання дисертаційного дослідження були поставлені та виконані такі завдання: узагальнено теоретичні підходи щодо визначення змісту, класифікації та особливостей ідентифікації проектних ризиків на підприємствах сфери інформаційних технологій; проведено ґрунтовне дослідження сутності і особливостей управління ризиками в різних моделях життєвого циклу ІТ-проекту. Виконано дослідження системи забезпечення якості управління ризиками ІТ-проектів; проведено аналіз сучасних тенденцій, стану і напрямків розвитку сфери інформаційних технологій в Україні та окреслено перспективні шляхи до подальшого розвитку. Визначено атрибути та проведено типізацію ризик-орієнтованого управління ІТ-проектів. Розроблено підходи до встановлення ризик-апетиту при реалізації ІТ-проекту та побудовано процесну карти управління ризиками ІТ-проектів; сформовано систему інтегрованого управління ризик-апетитом при реалізації ІТ-проекту; запропоновано методичний підхід до розроблення програми управління ризиками ІТ-проекту. У роботі застосовано комплекс методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. Абстрактно-логічний метод для розкриття теоретико-методологічних засад управління ризиком ІТ-проекту; ґносеологічний аналіз під час вивчення наукових підходів щодо визначення змісту категорій «ризик», «ризик ІТ-проекту», «ризик-орієнтоване управління

ІТ-проектом», «ризик-апетит», «толерантність до ризику», «ємність ризику»; історичний і діалектичний методи було використано під час дослідження еволюції наукових підходів до управління ризик-апетитом; інституціонально- еволюційний підхід використовувався для виявлення змін в сучасному середовищі управління ІТ-проектами; класифікації та типології – для уточнення формалізації понятійного апарату в частині удосконалення класифікації ризиків ІТ-проекту і визначення типу ризик-орієнтованого управління ІТ-проекту; методи теоретичного узагальнення, синтезу і системного аналізу були використані для обґрунтування сутнісних характеристик процесу управління ризиком ІТ-проекту; метод статистичного аналізу дослідження тенденцій розвитку застосовувався під час визначення проблем і перешкод, можливостей та напрямків розвитку ІТ-сфери в Україні; комплекс економіко-математичних та економіко-статистичних методів застосовувалися для оцінювання та аналізування показників ризик-апетиту, схильності до ризику, рейтингу ризику ІТ-проекту; метод кореляційно-регресійного аналізу застосовувався для оцінювання сили впливу розвитку ІТ-сфери на економіку України загалом, а графічні та матричні методи були вжиті для наочного подання низки теоретичних, аналітичних та рекомендаційних положень дослідження. Інформаційну базу дослідження становили статистична інформація щодо показників діяльності суб'єктів ринку інформаційних технологій в Україні, звіти про результати господарської діяльності провідних ІТ компаній України, щорічні звіти про результати діяльності ІТ Асоціації України, міжнародні та національні нормативні документи у царині стандартизації підходів до

управління ризиками, а також методологічні рекомендації з управління проектами від Інституту Проектного Менеджменту (PMI). Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних засад та наданні практичних рекомендацій з впровадження і розвитку системи управління ризиками IT-проектів. Удосконалено методичний інструментарій врахування ризик-апетиту під час прийняття рішень, спрямованих на досягнення цільових показників IT-проекту за допомогою комбінованого критерію, який розглядається як комбінація критеріїв Байєса та мінімального значення дисперсії.

23 КОМПЛЕКСНЕ ВИВЧЕННЯ ОКРЕМИХ КРАЇН І РЕГІОНІВ

23.04 Комплексні (у тому числі статистичні) зведення про територію

23.02.24.0221/0224U002502

Управління закладом охорони здоров'я на засадах публічно - приватного партнерства: Заключний звіт/Державний торговельно-економічний університет; Керівник Хмурова Вікторія Валентинівна - ДР 0123U104610, УДК , 681.5:658.2; 004:658.2

20

Розробка рекомендацій з управління закладом охорони здоров'я на засадах публічно-приватного партнерства.

23.02.24.0222/0224U000163

Розробити науково-методичні основи здійснення маркетингових досліджень через випробовування і впровадження інновацій та супроводження інноваційних проектів і технологій в умовах Південного регіону: Заключний звіт/Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України; Керівник Пілярська Олена Олександрівна - ДР 0121U107905, УДК , 63:001.92, 63:338; 631.15; 631.153:338.26; 63.001.18

45

Розробити науково-методичні основи здійснення маркетингових досліджень через випробовування і впровадження інновацій та супроводження інноваційних проектів і технологій в умовах Південного регіону. Налагодження наукового супроводу інтегральної системи обслуговування та інформаційного забезпечення суб'єктів АПВ Херсонської області зі зворотнім зв'язком на засадах концепції загального управління якістю. Створення дійових механізмів організації і взаємодії виробників наукоємної продукції і послуг, інноваційної інфраструктури та господарюючих суб'єктів АПВ Херсонської області для ефективного трансферу науково-інноваційних розробок. Створення потужних випробувально-демонстраційних полігонів з залученням кращих вітчизняних завершених інноваційних розробок та налагодження їх трансфер у агропромислове виробництво.

23.02.24.0223/0824U000420

Абдулла Надхія А. Удосконалення контрактного фермерства для управління сімейними фермами в контексті сталого розвитку сільського господарства Республіки Мальдіви: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський державний аграрно-економічний університет - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК:

с. - Бібліогр.: назв

Метою дисертації є теоретико-методичне обґрунтування і практичні рекомендації для покращення менеджменту, який може бути застосованим у контрактному сімейному фермерстві в Мальдівах на їх шляху до сталого сільського господарства. На етапі обґрунтування фундаментальних основ сімейного фермерства Мальдів, включаючи розмір домогосподарства, дохід, головну мету діяльності, ресурсні обмеження, порівняно з іншими світовими економіками, результатом дослідження стало уточнення поняття “стале сімейне фермерство”, яке передбачає застосування екологічно чистих ресурсозберігаючих технологій, які приносять фермерам суттєві економічні переваги та є соціально привабливими для фермерської спільноти. Передбачалося, що модель централізованого контрактного фермерства, започаткована Агро Національною Корпорацією в Мальдівах, буде мати позитивний вплив на дієвість та ефективність сільського господарства Мальдів. Впроваджені контрактні угоди забезпечать постачання засобів виробництва, поширення новітніх аграрних технологій, гарантування кредитів і позик, моніторинг якості

вироснути культур та організацію продажу врожаїв, зібраних законтракованими сімейними фермерами. Проте, статистика показує, що одержані результати часто гірші за очікувані. У результатах дослідження стосовно найбільш перспективних та дієвих напрямів поліпшення менеджменту сімейних фермерів, які працюють за контрактною моделлю, пропонується об'єднати управлінський консалтинг та сільськогосподарські дорадчі послуги задля стійкості сільських громад через ретельно сплановані стратегії фермерської діяльності, підтримані індивідуальними рекомендаціями, передовими технологіями, поширенням сучасних аграрних знань і навичок, які мають розширити можливості малих сімейних ферм, підвищити рівень їх доходів, сприяти добробуту та вплинути на вирішення проблеми продовольчої безпеки в Мальдівах. На етапі аналітичної оцінки стану продовольчої безпеки і визначення показників розвитку сільського господарства Мальдів результатом дослідження стала концепція удосконаленого процесу управління. Вона включає в себе раціональне використання обмежених природних ресурсів, покращення консультацій щодо вирощування, збирання та збуту врожаю, а також залучення та утримання фермерів в контрактній моделі, причому особливий акцент робиться на заохоченні жінок та молоді до сталого фермерства. Для досягнення цієї мети запропоновано удосконалити класифікацію основних факторів макросередовища Мальдів, які докорінно впливають на продуктивність сільського господарства та прийняття рішень в управлінні фермами, викликають істотні ризики, а також допомагають встановити та використати корисні можливості для сімейних ферм.

Для вдосконалення організаційно-методичного підходу під час переходу від застарілого традиційного землеробства до моделі сталого розвитку, запропоновано використовувати інструменти міжрегіонального аналізу, офіційні опитування, групові дискусії, особисті інтерв'ю та подальшу оцінку сімейних фермерів за віком, статтю, наявність ресурсів, кліматичною вразливістю і доступом до ринку. На етапі отримання наукових результатів щодо покращення управління сімейними фермами для сталого розвитку сільського господарства Мальдів, по-перше, запропоновано модель оптимізації виробництва. Вона дозволяє оптимізувати використання обмежених земельних і трудових ресурсів та вирощувати найбільш затребувані та ресурсоощадні місцеві фрукти та овочі, що збільшить їх виробництво, підвищить добробут малих фермерів та посилить продовольчу безпеку Мальдів, що відповідає головній меті контрактного фермерства. По-друге, обґрунтовано організаційно-методичні підходи до вдосконалення сільськогосподарського консультування шляхом усунення пасивного ставлення і прогалин у знаннях консультантів щодо гендерної рівності, зменшення бідності, стимулювання лідерства та підприємництва. Запропоновано розвиток навичок, які відповідають оптимальним виробничим планам для конкретного регіону, щоб забезпечити супровід та контроль сімейних фермерів від моменту вирощування до етапу потрапляння зібраного урожаю на потенційні ринки збуту. По-третє, в результаті дослідження ми прийшли до висновку, що для розвитку сімейних ферм потрібно впроваджувати сучасні інформаційні технології, інтегровані в мобільні пристрої та онлайн-додатки. Фахівцям

дорадникам рекомендовано користуватися такими технологіями, а також при наданні особистих консультацій оптимізувати транспортні маршрути для заощадження часу і коштів на відвідування віддалених островів, чії громади беруть участь у контрактному фермерстві. Зазначений організаційний підхід спрямований на поширення новітніх технологій і передових навичок насамперед серед жінок і молодих фермерів, щоб гарантувати наступність поколінь і життєздатність сімейних фермерських спільнот та реалізувати їхній потенціал у забезпеченні продовольчої безпеки і розвитку сталого сільського господарства.

26 КОМПЛЕКСНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНИХ НАУК

26 КОМПЛЕКСНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНИХ НАУК

26.02.24.0224/0524U000008

Коруц Уляна Зіновіївна Заборона пропаганди війни у сучасному міжнародному праві: Дис...Доктор юридичних наук/ Національний авіаційний університет - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: ; 343.3/.7; 341; 001;

с. - Бібліогр.: назв

Сформульовано концептуальні положення і висновки, що мають наукову новизну і є особистим внеском автора в дослідження заборони пропаганди війни. Запропоновано власну періодизацію розвитку історіографії пропаганди війни, в межах якої виокремлено її основні етапи. Обґрунтовано методологічний інструментарій дослідження феномена пропаганди війни, який полягає у застосуванні методології наукового пізнання, заснованої на поєднанні загальноправових, спеціально правових (методологія науки кримінального права) та психолого-правових методах. Подано концептуальне бачення дворівневої структури пропаганди війни, що передбачає наявність сукупності взаємообумовлених елементів, які розкривають розуміння пропаганди війни: перший рівень передбачає запобігання пропаганді війни, другий рівень націлений безпосередньо на усунення самої пропаганди війни. Обидва нормативно закріплені у ч. 1 ст. 20 та у ч. 2 ст. 20 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права (МПГПП). Пропаганда війни розуміється автором як поширення в будь-якій формі поглядів, фактів, аргументів та інших відомостей, зокрема завідомо неправдивих, розпалювання внутрішньо- та зовнішньодержавної расової, релігійної, національної ворожнечі, що має на меті заклики та підбурювання до здійснення воєнних конфліктів або агресивної війни. Визначено змістовне наповнення пропаганди війни, яке передбачає наявність сукупності таких взаємообумовлених елементів, як: підбурювання до війни або агресивних дій; ізоляція громадян від будь-яких контактів із зовнішнім світом; замовчування та викривлення діяльності міжнародних установ на користь миру; створення перешкод для отримання

інформації про думку інших держав. Доведено, що норми, які стосуються заборони пропаганди війни, спрямованої на пряме та громадське підбурювання до ворожнечі чи насильства, є нормами загального міжнародного права, що покладають зобов'язання на держави. І саме такі норми накладають позитивні зобов'язання *erga omnes* на заборону пропаганди війни. А відтак, внесення застережень до них і відхилення від них унеможливаються. Виокремлено чотири аспекти щодо мови ненависті та ворожнечі: поширення ідей, заснованих на расовій нерівності; поширення ідей, заснованих на расовій ненависті; підбурювання до расової дискримінації; підбурювання до актів, спрямованих проти будь-якої раси чи групи осіб іншого кольору шкіри або етнічного походження, а також надання будь-якої допомоги для проведення расистської діяльності, зокрема її фінансування. Окреслено ключові елементи для визначення сутності мови ворожнечі, а саме: умисел, підбурювання й осуджені результати. Елемент пропаганди можна розуміти як вимогу щодо умислу, тобто вона охоплює лише заяви, зроблені з наміром розпалити ворожнечу. Заяви, зроблені з наміром підбурювати інших до ненависті, необхідно сприймати як мову ворожнечі. Обґрунтовано, що підбурювання є елементом пропаганди війни та взаємопов'язаним з нею поняттям. Вбачається, що вирішальним і відмінним елементом підбурювання є намір підбурювати інших до ворожості чи насильства. Запропоновано внести пряме і публічне підбурювання до агресії до переліку злочинів Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Визначено основні аспекти практики міжнародних військових трибуналів, коли пропаганда війни розуміється і як сукупність дій щодо підбурювання до

воєнних дій чи геноциду, і як прямі заклики щодо конкретних злочинних дій проти конкретних осіб, і як пропагування расової, національної чи ментальної домінації однієї народності, групи осіб над іншою; пропаганда війни визнається і як закінчений злочин, і як незакінчений злочин без прямих негативних суспільних наслідків, але у випадку незакінченого злочину міжнародна практика розробила концепцію невідворотності та неможливості уникнення покарання. Отримали подальшого розвитку положення про те, що на міжнародному рівні й досі не вироблена універсальна правова конструкція у формі нормативно-правового акта, який містить загальне й обов'язкове для всіх держав визначення пропаганди та її негативних явищ. Вирішення зазначеного питання перебуває у площині реалізації спільних міждержавних механізмів укладання багатосторонніх та двосторонніх міжнародно-правових договорів. А тому важливо враховувати світовий досвід як держав, так і міжнародних організацій, наприклад, Європейського Союзу; положення, що відносини в сфері заборони пропаганди війни слід сприймати значно ширше, ніж суто кримінально каране діяння. Пропаганда війни перетворюється на стійкий інструмент ведення війни, а тому доцільно проводити упереджуючий аналіз та правове моделювання пошуку нових ефективних механізмів кримінального переслідування за такий вид злочину, навіть із можливістю його родової диверсифікації

27 МАТЕМАТИКА

УДК 51

27.03 Основи математики та математична логіка

27.02.24.0225/0224U000034

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8 , 519.2 , 53 , 544

50

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

27.02.24.0226/0224U000036

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8 , 519.2 , 53 , 544

70

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

27.02.24.0227/0224U000034

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8, 519.2, 53, 544

50

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

27.23 Математичний аналіз

27.02.24.0228/0224U000194

Скінченновимірна і нескінченновимірна теорія операторів та операторних в'язок на графах: Заключний звіт/Державний заклад "Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"; Керівник Пивоварчик В'ячеслав Миколайович - ДР 0119U002030, УДК 517

29

Метою роботи є встановлення закономірностей у розташування спектрів операторів та операторних в'язок у випадках, де областями означення операторів є графи.

27.02.24.0229/0224U000194

Скінченновимірна і нескінченновимірна теорія операторів та операторних в'язок на графах: Заключний звіт/Державний заклад "Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"; Керівник Пивоварчик В'ячеслав Миколайович - ДР 0119U002030, УДК 517

29

Метою роботи є встановлення закономірностей у розташування спектрів операторів та операторних в'язок у випадках, де областями означення операторів є графи.

27.02.24.0230/0824U000261

Мороз Микола Петрович Функції з фрактальними властивостями, пов'язані з представленнями чисел рядами Енгеля та Остроградського–Серпінського–Пірса: Дис...Доктор філософії/ Інститут математики Національної академії наук України - Захищена; 1--0.2024

УДК: 517; 517.51; 517.53/.55

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження виконане на межі конструктивної теорії функцій з локально складною структурою та фрактальними властивостями, теорії кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, метричної та ймовірнісної теорії чисел, і частково торкається теорії динамічних систем. Воно присвячене спеціальним функціям, що визначені в термінах представлення дійсних чисел рядами Остроградського–Серпінського–Пірса, Енгеля, а також рядами Перрона, що є узагальненням рядів Енгеля, Люрота, Сильвестера. Важливою складовою роботи є цілісна

теорія кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, що ґрунтується на розкладах чисел в ряди Перрона. Метрична теорія динамічних систем у роботі представлена розв'язком аналогу задачі Гауса–Кузьміна (яка стосувалась елементарних ланцюгових дробів) для різницевих зображень чисел рядами Енгеля та Перрона. Основними об'єктами дослідження є: проєктори одного зображення в інше; випадкові величини, пов'язані з рядами Остроградського–Серпінського–Пірса та Енгеля; перетворення простору зображень; динамічні системи, породжені операторами лівостороннього зсуву цифр зображень чисел.

27.25 Теорія функцій дійсної змінної

27.02.24.0231/0824U000261

Мороз Микола Петрович Функції з фрактальними властивостями, пов'язані з представленнями чисел рядами Енгеля та Остроградського–Серпінського–Пірса: Дис...Доктор філософії/ Інститут математики Національної академії наук України - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 517; 517.51; 517.53/.55

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження виконане на межі конструктивної теорії функцій з локально складною структурою та фрактальними властивостями, теорії кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, метричної та ймовірнісної теорії чисел, і частково торкається теорії динамічних систем. Воно присвячене спеціальним функціям, що визначені в термінах представлення

дійсних чисел рядами Остроградського–Серпінського–Пірса, Енгеля, а також рядами Перрона, що є узагальненням рядів Енгеля, Люрота, Сильвестера. Важливою складовою роботи є цілісна теорія кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, що ґрунтується на розкладах чисел в ряди Перрона. Метрична теорія динамічних систем у роботі представлена розв'язком аналогу задачі Гауса–Кузьміна (яка стосувалась елементарних ланцюгових дробів) для різницевих зображень чисел рядами Енгеля та Перрона. Основними об'єктами дослідження є: проєктори одного зображення в інше; випадкові величини, пов'язані з рядами Остроградського–Серпінського–Пірса та Енгеля; перетворення простору зображень; динамічні системи, породжені операторами лівостороннього зсуву цифр зображень чисел.

27.02.24.0232/0824U000261

Мороз Микола Петрович Функції з фрактальними властивостями, пов'язані з представленнями чисел рядами Енгеля та Остроградського–Серпінського–Пірса: Дис...Доктор філософії/ Інститут математики Національної академії наук України - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 517; 517.51; 517.53/.55

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження виконане на межі конструктивної теорії функцій з локально складною структурою та фрактальними властивостями, теорії кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, метричної та ймовірнісної теорії чисел, і частково торкається теорії динамічних систем. Воно присвячене спеціальним функціям,

що визначені в термінах представлення дійсних чисел рядами Остроградського–Серпінського–Пірса, Енгеля, а також рядами Перрона, що є узагальненням рядів Енгеля, Люрота, Сильвестера. Важливою складовою роботи є цілісна теорія кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, що ґрунтується на розкладах чисел в ряди Перрона. Метрична теорія динамічних систем у роботі представлена розв'язком аналогу задачі Гауса–Кузьміна (яка стосувалась елементарних ланцюгових дробів) для різницевих зображень чисел рядами Енгеля та Перрона. Основними об'єктами дослідження є: проєктори одного зображення в інше; випадкові величини, пов'язані з рядами Остроградського–Серпінського–Пірса та Енгеля; перетворення простору зображень; динамічні системи, породжені операторами лівостороннього зсуву цифр зображень чисел.

27.02.24.0233/0824U000261

Мороз Микола Петрович Функції з фрактальними властивостями, пов'язані з представленнями чисел рядами Енгеля та Остроградського–Серпінського–Пірса: Дис...Доктор філософії/ Інститут математики Національної академії наук України - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 517; 517.51; 517.53/.55

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження виконане на межі конструктивної теорії функцій з локально складною структурою та фрактальними властивостями, теорії кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, метричної та ймовірнісної теорії чисел, і частково торкається теорії динамічних систем.

Воно присвячене спеціальним функціям, що визначені в термінах представлення дійсних чисел рядами Остроградського–Серпінського–Пірса, Енгеля, а також рядами Перрона, що є узагальненням рядів Енгеля, Люрота, Сильвестера. Важливою складовою роботи є цілісна теорія кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, що ґрунтується на розкладах чисел в ряди Перрона. Метрична теорія динамічних систем у роботі представлена розв'язком аналогу задачі Гауса–Кузьміна (яка стосувалась елементарних ланцюгових дробів) для різницевих зображень чисел рядами Енгеля та Перрона. Основними об'єктами дослідження є: проєктори одного зображення в інше; випадкові величини, пов'язані з рядами Остроградського–Серпінського–Пірса та Енгеля; перетворення простору зображень; динамічні системи, породжені операторами лівостороннього зсуву цифр зображень чисел.

27.27 Теорія функцій комплексних змінних

27.02.24.0234/0824U000261

Мороз Микола Петрович Функції з фрактальними властивостями, пов'язані з представленнями чисел рядами Енгеля та Остроградського–Серпінського–Пірса: Дис...Доктор філософії/ Інститут математики Національної академії наук України - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 517; 517.51; 517.53/.55

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження виконане на межі конструктивної теорії функцій з локально складною структурою та

фрактальними властивостями, теорії кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, метричної та ймовірнісної теорії чисел, і частково торкається теорії динамічних систем. Воно присвячене спеціальним функціям, що визначені в термінах представлення дійсних чисел рядами Остроградського–Серпінського–Пірса, Енгеля, а також рядами Перрона, що є узагальненням рядів Енгеля, Люрота, Сильвестера. Важливою складовою роботи є цілісна теорія кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, що ґрунтується на розкладах чисел в ряди Перрона. Метрична теорія динамічних систем у роботі представлена розв'язком аналогу задачі Гауса–Кузьміна (яка стосувалась елементарних ланцюгових дробів) для різницевих зображень чисел рядами Енгеля та Перрона. Основними об'єктами дослідження є: проєктори одного зображення в інше; випадкові величини, пов'язані з рядами Остроградського–Серпінського–Пірса та Енгеля; перетворення простору зображень; динамічні системи, породжені операторами лівостороннього зсуву цифр зображень чисел.

27.02.24.0235/0824U000261

Мороз Микола Петрович Функції з фрактальними властивостями, пов'язані з представленнями чисел рядами Енгеля та Остроградського–Серпінського–Пірса: Дис...Доктор філософії/ Інститут математики Національної академії наук України - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 517; 517.51; 517.53/.55

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження виконане на межі конструктивної теорії функцій з

локально складною структурою та фрактальними властивостями, теорії кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, метричної та ймовірнісної теорії чисел, і частково торкається теорії динамічних систем. Воно присвячене спеціальним функціям, що визначені в термінах представлення дійсних чисел рядами Остроградського–Серпінського–Пірса, Енгеля, а також рядами Перрона, що є узагальненням рядів Енгеля, Люрота, Сильвестера. Важливою складовою роботи є цілісна теорія кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, що ґрунтується на розкладах чисел в ряди Перрона. Метрична теорія динамічних систем у роботі представлена розв'язком аналогу задачі Гауса–Кузьміна (яка стосувалась елементарних ланцюгових дробів) для різницевих зображень чисел рядами Енгеля та Перрона. Основними об'єктами дослідження є: проєктори одного зображення в інше; випадкові величини, пов'язані з рядами Остроградського–Серпінського–Пірса та Енгеля; перетворення простору зображень; динамічні системи, породжені операторами лівостороннього зсуву цифр зображень чисел.

27.02.24.0236/0824U000261

Мороз Микола Петрович Функції з фрактальними властивостями, пов'язані з представленнями чисел рядами Енгеля та Остроградського–Серпінського–Пірса: Дис...Доктор філософії/ Інститут математики Національної академії наук України - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 517; 517.51; 517.53/.55

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження виконане на межі конструктивної теорії функцій з локально складною структурою та фрактальними властивостями, теорії кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, метричної та ймовірнісної теорії чисел, і частково торкається теорії динамічних систем. Воно присвячене спеціальним функціям, що визначені в термінах представлення дійсних чисел рядами Остроградського–Серпінського–Пірса, Енгеля, а також рядами Перрона, що є узагальненням рядів Енгеля, Люрота, Сильвестера. Важливою складовою роботи є цілісна теорія кодування дійсних чисел засобами нескінченного алфавіту, що ґрунтується на розкладах чисел в ряди Перрона. Метрична теорія динамічних систем у роботі представлена розв'язком аналогу задачі Гауса–Кузьміна (яка стосувалась елементарних ланцюгових дробів) для різницевих зображень чисел рядами Енгеля та Перрона. Основними об'єктами дослідження є: проєктори одного зображення в інше; випадкові величини, пов'язані з рядами Остроградського–Серпінського–Пірса та Енгеля; перетворення простору зображень; динамічні системи, породжені операторами лівостороннього зсуву цифр зображень чисел.

27.35 Математичні моделі природничих наук і технічних наук. Рівняння математичної фізики

27.02.24.0237/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем: Заключний

звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

391

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

27.02.24.0238/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем: Заключний звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

391

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

27.02.24.0239/0824U000161

Копча Марія Іванівна Особливості колективних збуджень у бінарних рідинах: Дис...Доктор філософії/ Інститут фізики конденсованих систем Національної академії наук України - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 53.072;53:004; 517.958:532.5 ; 532; 533; 536; 538.9

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена дослідженню колективних збуджень у бінарних рідинах за допомогою комбінації комп'ютерного моделювання методом *ab initio* молекулярної динаміки та теоретичного аналізу на основі узагальненої гідродинаміки. Об'єктами дослідження є іонний розплав NaCl, оксидний розплав Al₂O₃ та модельна бінарна рідина Коба-Андерсена, яка є стандартною моделлю для вивчення склоформуючих бінарних рідин. Ідея теоретичного аналізу полягає в знаходженні власних динамічних мод узагальненого рівняння Ланжевена, які відтворюють часові кореляційні функції, отримані в моделюванні *ab initio* молекулярною динамікою. Для цієї теоретичної методики необхідно побудувати узагальнену гідродинамічну матрицю та знайти її власні моди та власні вектори. Однак, у *ab initio* молекулярній динаміці (АІМД) виникають принципові проблеми у розрахунках просторових Фур'є-компонент густини енергії в рамках функціоналу електронної густини. Тому, в роботі запропоновано використовувати ефективну схему відтворення часових кореляційних функцій в рамках термов'язкопружної моделі, коли матричні елементи, пов'язані з

флуктуаціями густини енергії є параметрами, які визначаються з найкращого відтворення теоретичними функціями шести парціальних часових кореляційних функцій, отриманих з АІМД. При цьому запропонований підхід, дозволяє задовільнити точні правила сум з точністю до четвертих частотних моментів парціальних динамічних структурних факторів. Параметри підпасування додатково задовільняють нерівності Коші-Шварца, оскільки вони є кореляційними функціями, що є додатковою перевагою даного методу. На практиці, використання запропонованого підходу на основі восьми-змінної термо-в'язкопружної моделі виявилось ефективним для відтворення часових кореляційних функцій, що підтверджує правильність теоретичного підходу. Перевірено якість відтворення парціальних часових кореляційних функцій потік-потік та густина-густина для розплаву оксиду Al₂O₃ та іонного розплаву NaCl і отримано дисперсії колективних збуджень, використовуючи розроблену методику. Аналіз особливостей дисперсії акустичних та оптичних колективних збуджень проведено для розплаву оксиду Al₂O₃ та іонного розплаву NaCl. Проведено порівняння з дисперсією колективних збуджень, отриманих з шести-змінного в'язкопружного наближення. Показано, що в'язкопружна модель не здатна правильно відтворити поведінку часових кореляційних функцій та дисперсію колективних мод. Однак, в рамках запропонованої восьми-змінної методики було отримано додаткову вітку пропагаторних збуджень в довгохвильовій області, що дозволило дуже добре відтворити часові кореляційні функції, отримані з АІМД. Дисперсію і загасання трьох гілок власних

пропагаторних мод, порівняно з числовими оцінками з положень максимумів відповідних спектральних функцій потоку для того, щоб зрозуміти роль повздовжних акустичних (LA), поздовжніх і поперечних (LO і TO) оптичних збуджень у колективній динаміці бінарних розплавів. Для іонних розплавів NaCl та Al₂O₃ встановлено, що додаткова вітка власних динамічних мод з восьми-змінної моделі добре співпадає з частотами TO збуджень. Це свідчить про ефекти зачеплення повздовжньої та поперечної динаміки в довгохвильовій області для іонних розплавів, механізм якого на даний час вимагає побудови нових теоретичних моделей з не-локальною (з різними хвильовими числами) взаємодією мод. Досліджено поперечні колективні збудження в моделі бінарної рідини Коба-Андерсена для різних співвідношень мас компонент R за фіксованої густини рідини. Встановлено зростання частоти поперечних оптичних мод та збільшення щільності для зсувних хвиль з ростом R. Порівняння результатів комп'ютерного моделювання з теоретичним виразом для щільності зсувних хвиль в простих рідинах показало не застосовність теорії простих рідин для опису щільності зсувних хвиль в бінарних рідинах через наявність крос-кореляцій між флуктуаціями повного масового і мас-концентраційних потоків. Запропоновано та розв'язано аналітично в довгохвильовій області 4-змінну динамічну модель для поперечної динаміки бінарної рідини з явним врахуванням таких крос-кореляцій. Отримано рівняння для щільності зсувних хвиль у бінарних рідинах яка дозволяє пояснити зростання та зникнення щільності зсувних хвиль з ростом R.

27.41 Обчислювальна математика

27.02.24.0240/0824U000378

Бажан Станіслав Миколайович
Операторна модифікація генетичного алгоритму для дослідження процесів, що моделюються швидко осцилюючими та дискретними функціями: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський державний технічний університет - Захищена; 1.-. 0.2024

УДК: 519.6

с. - Бібліогр.: назв

С. Бажан. Операторна модифікація генетичного алгоритму для дослідження процесів, що моделюються швидко осцилюючими та дискретними функціями. Об'єкти дослідження: Лінійні оператори у скінчено вимірному просторі; функції однієї змінної, що визначені на замкненому відрізку; векторнозначні дискретні функції. Предмети дослідження в дисертаційній роботі: лінійні оператори спеціального вигляду, які здійснюють операції кросинговеру та мутації; множини Кантора; прикладні задачі пошуку мінімуму функції однієї змінної; задача про створення розкладу занять закладу освіти. Мета досліджень. Розробка математичної моделі модифікованого генетичного алгоритму на основі теорії лінійних операторів, із застосуванням до задач: – пошуку екстремального значення функції однієї змінної у десятковому варіанті представлення; – задач про автоматизоване формування розкладу занять закладу освіти. У першому розділі «Аналіз досліджень в теорії генетичних алгоритмів та їх практичних застосувань»

викладені результати систематизації та аналітичного огляду наукових праць відомих вчених. Проведено дослідження сучасного стану теорії та практики застосування генетичних алгоритмів. У зв'язку зі специфікою перенесення природньо-еволюційних дій та збереження термінології генетичних процесів під час опрацювання наукових праць, було відзначено застосування синонімічних значень однакових процесів та елементів математичного трактування генетичних алгоритмів. Встановлено відповідне зіставлення використання генетичної та математичної термінології. Проведено огляд теоретичних та практичних підходів застосування класичних та модифікованих генетичних алгоритмів для розв'язання задач знаходження глобальних екстремумів функцій однієї змінної та задач складання розкладу. Здійснено огляд досліджень з теорії розкладів, методів розв'язання задач у цій галузі із застосуванням методів розв'язання транспортних задач. У результаті проведеного аналізу запропоновано єдиний підхід до розв'язання задачі пошуку глобального екстремуму функції однієї змінної та складання розкладу, що базується на застосуванні лінійних операторів, які є в певному сенсі узагальненнями операцій кросинговеру та мутації в класичному генетичному алгоритмі. Алгоритми розв'язання цих задач є новими, тому потребують обґрунтування їх працездатності та ефективності. З цією метою розроблено програмні застосунки, які дають змогу практичного проведення чисельних експериментів. У другому розділі «Математична модель операторної модифікації генетичного алгоритму» розроблено математичну модель операторної модифікації генетичного алгоритму, наведено

алгоритм її реалізації. Математична модель операторної модифікації генетичного алгоритму базується на застосуванні лінійних операторів, що породжуються стохастичними матрицями, які реалізують процедуру рекомбінації елементів області пошуку. Запропоновано три варіанти здійснення операції мутації для операторної модифікації генетичного алгоритму. Перший варіант операції мутації виконує випадковий процес створення нової пари хромосоми, яка надалі приймає участь у визначенні нової пари хромосом для наступного ітераційного кроку. Другий варіант операції мутації застосовує стохастичні матриці з використанням випадкових параметрів визначеного типу, які є операторами розтягування. Третій варіант запропонованої операції мутації полягає у використанні множини Кантора, як нового методу для отримання елементів популяції. У третьому розділі «Операторна модель складання розкладу занять закладу освіти» наведена постановка транспортної задачі спеціального виду та на її основі розроблена математична модель складання розкладу закладу освіти. Представлено принципи побудови початкового опорного плану розкладу занять методом мінімального елемента та методом випадкового заповнення. А також наведено методи побудови та застосування оператора вдосконалення розкладу. Обґрунтовано принцип впорядкованості та ранжування даних. Проведено математичне моделювання задачі про призначення аудиторного фонду для проведення занять. У четвертому розділі «Аналіз результатів комп'ютерного моделювання задач пошуку глобального екстремуму та складання розкладу» представлено результати чисельних експериментів отриманих за допомогою розроблених

комп'ютерних програм. А саме, представлено графічні та чисельні результати для задачі пошуку глобального мінімуму функції однієї змінної з різними умовами застосування операторів, що реалізують кросингвер та мутацію. А також, результати розв'язання задачі складання розкладу занять закладу освіти за допомогою комп'ютерної програми «Генератор розкладу». Виконано аналіз порівняння результатів двох методів побудови опорного плану. Досліджено застосування операторів перестановки рядків матриці розкладу, які представляють собою аналог операції мутації. Ключові слова: математичне моделювання, генетичний алгоритм, транспортна задача, оператори, мутація, множина Кантора, задачі оптимізації, ітераційний процес, екстремум, розклад занять.

27.02.24.0241/0824U000378

Бажан Станіслав Миколайович
Операторна модифікація генетичного алгоритму для дослідження процесів, що моделюються швидко осцилюючими та дискретними функціями: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський державний технічний університет - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 519.6

с. - Бібліогр.: назв

С. Бажан. Операторна модифікація генетичного алгоритму для дослідження процесів, що моделюються швидко осцилюючими та дискретними функціями. Об'єкти дослідження: Лінійні оператори у скінчено вимірному просторі; функції однієї змінної, що визначені на замкненому відрізку;

векторнозначні дискретні функції. Предмети дослідження в дисертаційній роботі: лінійні оператори спеціального вигляду, які здійснюють операції кросингверу та мутації; множини Кантора; прикладні задачі пошуку мінімуму функції однієї змінної; задача про створення розкладу занять закладу освіти. Мета досліджень. Розробка математичної моделі модифікованого генетичного алгоритму на основі теорії лінійних операторів, із застосуванням до задач: – пошуку екстремального значення функції однієї змінної у десятковому варіанті представлення; – задач про автоматизоване формування розкладу занять закладу освіти. У першому розділі «Аналіз досліджень в теорії генетичних алгоритмів та їх практичних застосувань» викладені результати систематизації та аналітичного огляду наукових праць відомих вчених. Проведено дослідження сучасного стану теорії та практики застосування генетичних алгоритмів. У зв'язку зі специфікою перенесення природньо-еволюційних дій та збереження термінології генетичних процесів під час опрацювання наукових праць, було відзначено застосування синонімічних значень однакових процесів та елементів математичного трактування генетичних алгоритмів. Встановлено відповідне зіставлення використання генетичної та математичної термінології. Проведено огляд теоретичних та практичних підходів застосування класичних та модифікованих генетичних алгоритмів для розв'язання задач знаходження глобальних екстремумів функцій однієї змінної та задач складання розкладу. Здійснено огляд досліджень з теорії розкладів, методів розв'язання задач у цій галузі із застосуванням методів розв'язання транспортних задач. У результаті проведеного аналізу

запропоновано єдиний підхід до розв'язання задачі пошуку глобального екстремуму функції однієї змінної та складання розкладу, що базується на застосуванні лінійних операторів, які є в певному сенсі узагальненнями операцій кросинговеру та мутації в класичному генетичному алгоритмі. Алгоритми розв'язання цих задач є новими, тому потребують обґрунтування їх працездатності та ефективності. З цією метою розроблено програмні застосунки, які дають змогу практичного проведення чисельних експериментів. У другому розділі «Математична модель операторної модифікації генетичного алгоритму» розроблено математичну модель операторної модифікації генетичного алгоритму, наведено алгоритм її реалізації. Математична модель операторної модифікації генетичного алгоритму базується на застосуванні лінійних операторів, що породжуються стохастичними матрицями, які реалізують процедуру рекомбінації елементів області пошуку. Запропоновано три варіанти здійснення операції мутації для операторної модифікації генетичного алгоритму. Перший варіант операції мутації виконує випадковий процес створення нової пари хромосоми, яка надалі приймає участь у визначенні нової пари хромосом для наступного ітераційного кроку. Другий варіант операції мутації застосовує стохастичні матриці з використанням випадкових параметрів визначеного типу, які є операторами розтягування. Третій варіант запропонованої операції мутації полягає у використанні множини Кантора, як нового методу для отримання елементів популяції. У третьому розділі «Операторна модель складання розкладу занять закладу освіти» наведена постановка транспортної задачі спеціального виду та на її основі

розроблена математична модель складання розкладу закладу освіти. Представлено принципи побудови початкового опорного плану розкладу занять методом мінімального елемента та методом випадкового заповнення. А також наведено методи побудови та застосування оператору вдосконалення розкладу. Обґрунтовано принцип впорядкованості та ранжування даних. Проведено математичне моделювання задачі про призначення аудиторного фонду для проведення занять. У четвертому розділі «Аналіз результатів комп'ютерного моделювання задачі пошуку глобального екстремуму та складання розкладу» представлено результати чисельних експериментів отриманих за допомогою розроблених комп'ютерних програм. А саме, представлено графічні та чисельні результати для задачі пошуку глобального мінімуму функції однієї змінної з різними умовами застосування операторів, що реалізують кросинговер та мутацію. А також, результати розв'язання задачі складання розкладу занять закладу освіти за допомогою комп'ютерної програми «Генератор розкладу». Виконано аналіз порівняння результатів двох методів побудови опорного плану. Досліджено застосування операторів перестановки рядків матриці розкладу, які представляють собою аналог операції мутації. Ключові слова: математичне моделювання, генетичний алгоритм, транспортна задача, оператори, мутація, множина Кантора, задачі оптимізації, ітераційний процес, екстремум, розклад занять.

27.02.24.0242/0824U000378

Бажан Станіслав Миколайович
Операторна модифікація генетичного

алгоритму для дослідження процесів, що моделюються швидко осцилюючими та дискретними функціями: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський державний технічний університет - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 519.6

с. - Бібліогр.: назв

С. Бажан. Операторна модифікація генетичного алгоритму для дослідження процесів, що моделюються швидко осцилюючими та дискретними функціями. Об'єкти дослідження: Лінійні оператори у скінчено вимірному просторі; функції однієї змінної, що визначені на замкненому відрізку; векторнозначні дискретні функції. Предмети дослідження в дисертаційній роботі: лінійні оператори спеціального вигляду, які здійснюють операції кросинговеру та мутації; множини Кантора; прикладні задачі пошуку мінімуму функції однієї змінної; задача про створення розкладу занять закладу освіти. Мета досліджень. Розробка математичної моделі модифікованого генетичного алгоритму на основі теорії лінійних операторів, із застосуванням до задач: – пошуку екстремального значення функції однієї змінної у десятковому варіанті представлення; – задач про автоматизоване формування розкладу занять закладу освіти. У першому розділі «Аналіз досліджень в теорії генетичних алгоритмів та їх практичних застосувань» викладені результати систематизації та аналітичного огляду наукових праць відомих вчених. Проведено дослідження сучасного стану теорії та практики застосування генетичних алгоритмів. У зв'язку зі специфікою перенесення природньо-еволюційних дій та збереження термінології генетичних

процесів під час опрацювання наукових праць, було відзначено застосування синонімічних значень однакових процесів та елементів математичного трактування генетичних алгоритмів. Встановлено відповідне зіставлення використання генетичної та математичної термінології. Проведено огляд теоретичних та практичних підходів застосування класичних та модифікованих генетичних алгоритмів для розв'язання задач знаходження глобальних екстремумів функцій однієї змінної та задач складання розкладу. Здійснено огляд досліджень з теорії розкладів, методів розв'язання задач у цій галузі із застосуванням методів розв'язання транспортних задач. У результаті проведеного аналізу запропоновано єдиний підхід до розв'язання задачі пошуку глобального екстремуму функції однієї змінної та складання розкладу, що базується на застосуванні лінійних операторів, які є в певному сенсі узагальненнями операцій кросинговеру та мутації в класичному генетичному алгоритмі. Алгоритми розв'язання цих задач є новими, тому потребують обґрунтування їх працездатності та ефективності. З цією метою розроблено програмні застосунки, які дають змогу практичного проведення чисельних експериментів. У другому розділі «Математична модель операторної модифікації генетичного алгоритму» розроблено математичну модель операторної модифікації генетичного алгоритму, наведено алгоритм її реалізації. Математична модель операторної модифікації генетичного алгоритму базується на застосуванні лінійних операторів, що породжуються стохастичними матрицями, які реалізують процедуру рекомбінації елементів області пошуку. Запропоновано три варіанти здійснення

операції мутації для операторної модифікації генетичного алгоритму. Перший варіант операції мутації виконує випадковий процес створення нової пари хромосоми, яка надалі приймає участь у визначенні нової пари хромосом для наступного ітераційного кроку. Другий варіант операції мутації застосовує стохастичні матриці з використанням випадкових параметрів визначеного типу, які є операторами розтягування. Третій варіант запропонованої операції мутації полягає у використанні множини Кантора, як нового методу для отримання елементів популяції. У третьому розділі «Операторна модель складання розкладу занять закладу освіти» наведена постановка транспортної задачі спеціального виду та на її основі розроблена математична модель складання розкладу закладу освіти. Представлено принципи побудови початкового опорного плану розкладу занять методом мінімального елемента та методом випадкового заповнення. А також наведено методи побудови та застосування оператора вдосконалення розкладу. Обґрунтовано принцип впорядкованості та ранжування даних. Проведено математичне моделювання задачі про призначення аудиторного фонду для проведення занять. У четвертому розділі «Аналіз результатів комп'ютерного моделювання задач пошуку глобального екстремуму та складання розкладу» представлено результати чисельних експериментів отриманих за допомогою розроблених комп'ютерних програм. А саме, представлено графічні та чисельні результати для задачі пошуку глобального мінімуму функції однієї змінної з різними умовами застосування операторів, що реалізують кросингвер та мутацію. А також, результати розв'язання задачі складання розкладу

занять закладу освіти за допомогою комп'ютерної програми «Генератор розкладу». Виконано аналіз порівняння результатів двох методів побудови опорного плану. Досліджено застосування операторів перестановки рядків матриці розкладу, які представляють собою аналог операції мутації. Ключові слова: математичне моделювання, генетичний алгоритм, транспортна задача, оператори, мутація, множина Кантора, задачі оптимізації, ітераційний процес, екстремум, розклад занять.

27.43 Теорія ймовірностей і математична статистика

27.02.24.0243/0224U000034

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8 , 519.2 , 53 , 544

50

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

27.02.24.0244/0224U000036

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад

"Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8, 519.2, 53, 544

70

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

28 КІБЕРНЕТИКА

28.01 Загальні питання кібернетики

28.02.24.0245/0224U000209

Економіко-правові аспекти забезпечення сталого розвитку в багаторівневій системі управління: Заключний звіт/Одеський національний економічний університет; Керівник Захарченко Наталя Вячеславівна, Сментина Наталія Валентинівна - ДР 0119U101764, УДК 007.003;007.008;007:001.89;007:338.26

426

Дослідження теоретико-методологічних положень та розробка практичних рекомендацій щодо забезпечення сталого розвитку на макро-, мезо- та мікрорівнях; визначення цілей, завдань, тенденцій, проблем та перспектив формування та реалізації політики сталого розвитку галузей, адміністративно-територіальних одиниць та господарюючих суб'єктів національної економіки.

28.02.24.0246/0224U000209

Економіко-правові аспекти забезпечення сталого розвитку в багаторівневій системі управління: Заключний звіт/Одеський національний економічний університет; Керівник Захарченко Наталя Вячеславівна, Сментина Наталія Валентинівна - ДР 0119U101764, УДК 007.003;007.008;007:001.89;007:338.26

426

Дослідження теоретико-методологічних положень та розробка практичних рекомендацій щодо забезпечення сталого розвитку на макро-, мезо- та мікрорівнях; визначення цілей, завдань, тенденцій, проблем та перспектив формування та реалізації політики сталого розвитку галузей, адміністративно-територіальних одиниць та господарюючих суб'єктів національної економіки.

28.17 Теорія моделювання

28.02.24.0247/0224U000388

Розроблення інтелектуальної модульної системи оперативного реагування на хімічні та радіаційні загрози для населення в режимі реального часу на базі БПЛА: Заключний звіт/Державна установа "Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України"; Керівник Попов Олександр Олександрович - ДР 0123U101807, УДК 613.648:504.064, 504.056:574; 502.58:574, 519.711.3

218

Підвищення ефективності підсистеми моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій Єдиної державної системи цивільного захисту України

шляхом розроблення інтелектуальної системи оперативного реагування на хімічні та радіаційні загрози для населення в режимі реального часу на базі БПЛА

28.02.24.0248/0224U000388

Розроблення інтелектуальної модульної системи оперативного реагування на хімічні та радіаційні загрози для населення в режимі реального часу на базі БПЛА: Заключний звіт/Державна установа "Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України"; Керівник Попов Олександр Олександрович - ДР 0123U101807, УДК 613.648:504.064, 504.056:574; 502.58:574, 519.711.3

218

Підвищення ефективності підсистеми моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій Єдиної державної системи цивільного захисту України шляхом розроблення інтелектуальної системи оперативного реагування на хімічні та радіаційні загрози для населення в режимі реального часу на базі БПЛА

28.02.24.0249/0824U000175

Сарнацький Владислав Віталійович Мова програмування та програмні засоби опису агентних моделей розповсюдження інфекційних захворювань: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1--0.2024

УДК: 519.711.3; 004.49; 004.056.57; 004.4; 004.41; 004.4'24

с. - Бібліогр.: назв

Робота присвячена створенню інструментального забезпечення для ефективного моделювання процесів розповсюдження інфекційних захворювань. Об'єкт: сучасні підходи до створення мов опису моделей. Предмет: програмні інструменти опису агентних моделей. Методи досліджень: систематичний пошук та аналіз літератури у сфері епідеміологічного моделювання. В процесі дослідження були використані методи статистичного аналізу, побудови граматики формальних мов, алгоритми лексичного та синтаксичного аналізу. У дисертаційній роботі отримано низку наукових результатів, зокрема, дано визначення формальної граматики мови опису агентних моделей розповсюдження інфекційних захворювань STrace на основі розробленої загальної агентної епідеміологічної моделі. Розроблений транслятор мови STrace з Python або Rust як проміжної мови трансляції. Результатом роботи трансляції є бібліотека для мови Python, що надає програмний інтерфейс до необхідних методів роботи з моделлю. Були розроблені та експериментально перевірені оптимізації компілятора. Також, була досліджена ефективність використання мови Python як проміжної мови трансляції. Результати експериментів свідчать про те, що використання мови Python не призводить до значного збільшення часу обрахунку моделі, зберігаючи при цьому можливість ефективного розширення транслятора. Розроблене середовище розробки та аналізу агентних епідеміологічних моделей з використанням мови STrace – STraceEnv. Розроблене середовище надає базовий функціонал необхідний для підтримки процесу опису моделей мовою

STrace, що включає підсвітку синтаксису вихідного коду, вбудований транслятор тощо. Серед функціоналу аналізу представлені елементи керування роботою моделі, значень її глобальних параметрів, інтерфейс перегляду динаміки розповсюдження досліджуваного інфекційного захворювання, а також функціонал експорту результатів для подальшого аналізу сторонніми спеціалізованими інструментами. Виконана практична апробація розробленого інструментарію для ефективного моделювання розповсюдження інфекційних захворювань. У її рамках, було дано визначення агентної епідеміологічної моделі розповсюдження коронавірусу SARS-CoV-2 серед населення Польщі у період з початку вересня 2020 року до кінця листопада 2020 року, що була відкалібрована з використанням публічно доступних епідеміологічних даних. Результівна модель описує динаміку зміни кількості інфікованих людей з коефіцієнтом детермінації рівним 0.9319, що свідчить про здатність розробленого підходу описувати процеси розповсюдження інфекційних захворювань. Виконаний порівняльний аналіз середовища STraceEnv як підходу до розробки ефективних моделей розповсюдження інфекційних захворювань з наявними аналогами. Якісний аналіз показав, що обсяг сценаріїв, що можуть бути досліджені з використанням заданих мовою STrace моделей є більшим за той, що надають інші інструменти моделювання, за винятком платформи NetLogo та мов програмування загального призначення. Аналіз ефективності роботи моделей заданих мовою STrace показав, що час обчислення кроку їх симуляції не програє іншим наявним моделям, випереджаючи зокрема платформу NetLogo на три

порядки. Так, у найгіршому випадку розроблений підхід програє найефективнішому на 15%, у найкращому – виграш у швидкості сягає 988%. Опосередкованою ознакою значної переваги розробленого інструментарію є зменшення обсягу вихідного коду моделі у 14-34 рази у порівнянні з мовою Python та 16-45 разів з мовою Rust. Окрім того, що зі зменшенням обсягу вихідного коду логічно очікувати й на зменшення часу його написання, слід також очікувати й на зменшення кількості помилок, що також має позитивний вплив на ефективність розробки моделей процесів розповсюдження інфекційних захворювань. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використовувати розроблену предметно-орієнтовану мову та програмне середовище для прототипування, розробки та аналізу агентно-орієнтованих моделей розповсюдження інфекційних захворювань. Наявний програмний інтерфейс дозволяє виконувати інтегрування розроблених моделей в існуючі програмні системи.

28.02.24.0250/0824U000175

Сарнацький Владислав Віталійович Мова програмування та програмні засоби опису агентних моделей розповсюдження інфекційних захворювань: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1--0.2024

УДК: 519.711.3; 004.49; 004.056.57; 004.4; 004.41; 004.4'24

с. - Бібліогр.: назв

Робота присвячена створенню інструментального забезпечення для ефективного моделювання процесів розповсюдження інфекційних захворювань. Об'єкт: сучасні підходи до створення мов опису моделей. Предмет: програмні інструменти опису агентних моделей. Методи досліджень: систематичний пошук та аналіз літератури у сфері епідеміологічного моделювання. В процесі дослідження були використані методи статистичного аналізу, побудови граматики формальних мов, алгоритми лексичного та синтаксичного аналізу. У дисертаційній роботі отримано низку наукових результатів, зокрема, дано визначення формальної граматики мови опису агентних моделей розповсюдження інфекційних захворювань STrace на основі розробленої загальної агентної епідеміологічної моделі. Розроблений транслятор мови STrace з Python або Rust як проміжної мови трансляції. Результатом роботи трансляції є бібліотека для мови Python, що надає програмний інтерфейс до необхідних методів роботи з моделлю. Були розроблені та експериментально перевірені оптимізації компілятора. Також, була досліджена ефективність використання мови Python як проміжної мови трансляції. Результати експериментів свідчать про те, що використання мови Python не призводить до значного збільшення часу обчислення моделі, зберігаючи при цьому можливість ефективного розширення транслятора. Розроблене середовище розробки та аналізу агентних епідеміологічних моделей з використанням мови STrace – STraceEnv. Розроблене середовище надає базовий функціонал необхідний для підтримки процесу опису моделей мовою STrace, що включає підсвітку синтаксису вихідного коду, вбудований транслятор

тощо. Серед функціоналу аналізу представлені елементи керування роботою моделі, значень її глобальних параметрів, інтерфейс перегляду динаміки розповсюдження досліджуваного інфекційного захворювання, а також функціонал експорту результатів для подальшого аналізу сторонніми спеціалізованими інструментами. Виконана практична апробація розробленого інструментарію для ефективного моделювання розповсюдження інфекційних захворювань. У її рамках, було дано визначення агентної епідеміологічної моделі розповсюдження коронавірусу SARS-CoV-2 серед населення Польщі у період з початку вересня 2020 року до кінця листопада 2020 року, що була відкалібрована з використанням публічно доступних епідеміологічних даних. Результатна модель описує динаміку зміни кількості інфікованих людей з коефіцієнтом детермінації рівним 0.9319, що свідчить про здатність розробленого підходу описувати процеси розповсюдження інфекційних захворювань. Виконаний порівняльний аналіз середовища STraceEnv як підходу до розробки ефективних моделей розповсюдження інфекційних захворювань з наявними аналогами. Якісний аналіз показав, що обсяг сценаріїв, що можуть бути досліджені з використанням заданих мовою STrace моделей є більшим за той, що надають інші інструменти моделювання, за винятком платформи NetLogo та мов програмування загального призначення. Аналіз ефективності роботи моделей заданих мовою STrace показав, що час обчислення кроку їх симуляції не програє іншим наявним моделям, випереджаючи зокрема платформу NetLogo на три порядки. Так, у найгіршому випадку розроблений підхід програє

найефективнішому на 15%, у найкращому – вираш у швидкості сягає 988%. Опосередкованою ознакою значної переваги розробленого інструментарію є зменшення обсягу вихідного коду моделі у 14-34 рази у порівнянні з мовою Python та 16-45 разів з мовою Rust. Окрім того, що зі зменшенням обсягу вихідного коду логічно очікувати й на зменшення часу його написання, слід також очікувати й на зменшення кількості помилок, що також має позитивний вплив на ефективність розробки моделей процесів розповсюдження інфекційних захворювань. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використовувати розроблену предметно-орієнтовану мову та програмне середовище для прототипування, розробки та аналізу агентно-орієнтованих моделей розповсюдження інфекційних захворювань. Наявний програмний інтерфейс дозволяє виконувати інтегрування розроблених моделей в існуючі програмні системи.

28.23 Штучний інтелект

28.02.24.0251/0224U000002

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку "Математичні науки та природничі науки" Харківського національного університету радіоелектроніки.:
Заключний звіт/Харківський національний університет радіоелектроніки; Керівник Бодянский Євгеній Володимирович - ДР
0121U112792, УДК 004.8.032.26

23

забезпечити виконання частини завдань перспективного плану розвитку

наукового напрямку "Математичні науки та природничі науки" Харківського національного університету радіоелектроніки з розробки нових типів нейронів-вузлів гібридних систем обчислювального інтелекту широкого призначення з покращеними апроксимуючими властивостями та підвищеною швидкістю навчання.

28.02.24.0252/0824U000201

Кузьмич Валентин Анатолійович Методи та засоби математичного моделювання руху рідин з використанням машинного навчання: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 517.958:532/533; 004.8;
004.8.032.26; 517.958:532.5 ; 519.711.3

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розробці дворівневого методу моделювання руху рідин на основі решітчастої моделі Больцмана та згорткової нейронної мережі, що дозволяє точно і ефективно моделювати рух нестисливих рідин. Решітчаста модель Больцмана - це математичний інструмент, який знаходить широке застосування в чисельному моделюванні руху газів та рідин. Вона ґрунтується на статистичних принципах та дозволяє моделювати рух частинок в рідині на основі їхньої взаємодії через взаємодію з іншими частинками та перешкодами. Решітчаста модель Больцмана дозволяє враховувати мікроскопічні взаємодії частинок та отримувати макроскопічні властивості рідини, такі як тиск, температура та швидкість. Машинне

навчання - це область науки використовує алгоритми та моделі, які дозволяють комп'ютерам навчатися на даних та робити прогнози або приймати рішення без явного програмування. У контексті дослідження руху рідини, машинне навчання може бути використане для аналізу великих обсягів даних та побудови прогностичних моделей. Згорткові нейронні мережі є одним з типів моделей машинного навчання, які знайшли широке застосування в різних практичних сферах діяльності, таких як обробці зображень, включаючи аналіз руху рідини. Вони імітують спосіб, яким працює візуальний кортекс у людей, дозволяючи автоматично визначати особливості та закономірності в даних. Згорткові нейронні мережі здатні виявляти взаємозв'язки між частинами зображень та ефективно використовувати цю інформацію для розв'язання завдань, пов'язаних із рухом рідини.

29 ФІЗИКА

29 ФІЗИКА

29.02.24.0253/0224U000034

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8 , 519.2 , 53 , 544

50

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при

розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

29.02.24.0254/0224U000036

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8 , 519.2 , 53 , 544

70

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

29.03 Загальні проблеми фізичного експерименту

29.02.24.0255/0224U000264

Розробка та впровадження нечутливого до пилу датчика диму на основі плазмон-поляритонного фотодетектора: Заключний звіт/Інститут фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова Національної академії наук України; Керівник Мамикін Сергій Васильович - ДР 0123U103752, УДК 53.082.5

67

Розробка прототипу оптичного сенсора диму на основі плазмон-поляритонного фотодетектора. Розробка і тестування в

умовах ANSI-UL 217 (ДСТУ EN 54-7:2004) датчика диму з пониженою імовірністю хибного спрацювання від часточок звичайного пилу та високої вологості, що включає такий сенсор диму, оптичну схему, робочу камеру та необхідну електроніку.

29.02.24.0256/0224U000264

Розробка та впровадження нечутливого до пилу датчика диму на основі плазмон-поляритонного фотодетектора: Заключний звіт/Інститут фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова Національної академії наук України; Керівник Мамикін Сергій Васильович - ДР 0123U103752, УДК 53.082.5

67

Розробка прототипу оптичного сенсора диму на основі плазмон-поляритонного фотодетектора. Розробка і тестування в умовах ANSI-UL 217 (ДСТУ EN 54-7:2004) датчика диму з пониженою імовірністю хибного спрацювання від часточок звичайного пилу та високої вологості, що включає такий сенсор диму, оптичну схему, робочу камеру та необхідну електроніку.

29.02.24.0257/0824U000100

Хричов Владислав Сергійович
Радіолокаційна помітність об'єктів складної форми із покриттям та без нього: Дис...Доктор філософії/
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 53.072;53:004; 623.62

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено розробці нових методів моделювання електромагнітного розсіяння на об'єктах складної форми, визначенню радіолокаційної помітності таких об'єктів, які можуть бути оснащені різними радіопоглинаючими покриттями, мати геометричні модифікації, розташовуватись на різних підстильних поверхнях. В першому розділі дисертації проведено огляд літератури, показано що створення малопомітної військової техніки є актуальним впродовж багатьох років. Для того, щоб розрахувати дифракцію електромагнітних хвиль на об'єктах необхідно розв'язати відповідну дифракційну задачу. Отримати точні рішення можливо тільки для тіл простої геометричної форми, таких як сфера, сфероїд, тор, тощо. Для багатьох реальних завдань можливо лише використовувати наближені методи моделювання розсіяння електромагнітних хвиль. Проведено огляд основних методів, що використовуються для розрахунку дифракції електромагнітних хвиль на різноманітних об'єктах, в тому числі на об'єктах складної форми. Розглянуто методики розрахунку ЕПР об'єктів в комерційних програмах, таких як CST Microwave Studio , FEKO та Ansys Savant. В другому розділі дисертації було розроблено алгоритм створення та обробки моделі великогабаритного об'єкту складної форми для оцінки його радіолокаційної помітності. Розглянуто можливість використовувати kd-дерева, щоб прискорити алгоритм SBR. Це дозволило оптимізувати пошук перетинів променів і фацетів об'єкта як для первинного так і «вторинного» випромінювання, при цьому видимі грані зберігаються для всіх необхідних кутів. Також у роботі розглядається можливість повторного використання деяких даних у майбутніх моделюваннях при зміні тих

чи інших параметрів моделі або падаючої хвилі. У третьому розділі використано розроблений метод моделювання дифракції електромагнітного поля на складному об'єкті, покритому напівпрозорим наметом, який є моделлю радіопоглинаючого матеріалу. Запропонований алгоритм маю високу числову ефективність: він дозволяє спочатку забезпечити моделювання дифракції хвиль для «голового» об'єкта без маскування (що займає більшу частину часу розрахунку), а потім швидко перерахувати отримані результати для наметів з різними геометричними формами і різними електромагнітними властивостями. Також помічено, що для деяких напрямків спостерігалось деяке підвищення ЕПР об'єкта, коли його вкривали покриттям. Це пов'язано з тим, що розсіяне поле отримується як векторна сума полів, відбитих від фацетів, і для деяких випадків поля з різних граней раніше підсумовувалися з протилежними фазами, але після накривання моделі покриттям, вони змінювали свої фази і підсумовуються з іншими фазами. Більш того, застосування наметів з великим коефіцієнтом відбиття (R) призводить до збільшення реальної площі розсіювача, а отже і до збільшення ЕПР. У четвертому розділі запропоновано для ідентифікації розсіювальних властивостей різних об'єктів доцільно використовувати методи статичного аналізу. У роботі розсіяне поле від об'єкту розглядається як випадковий сигнал по відношенню до кута спостереження, бо навіть при фіксованій позиції радарів кут падіння на об'єкт сильно залежить від багатьох факторів. Для визначення параметрів розподілу використовується метод найменших квадратів (МНК). Наукова новизна результатів дослідження полягає у наступному: - Вперше було розроблено

алгоритм створення та обробки моделі великогабаритного об'єкту складної форми для оцінки його радіолокаційної помітності. - Вперше створено та оптимізовано алгоритм обробки цієї моделі перед безпосередньо розрахунком повного відбитого поля. - Вперше описані основні етапи моделювання та зазначено, які дані можна зберігати для подальшого використання у майбутніх моделюваннях, коли змінюються ті чи інші параметри моделі або падаючої хвилі. - Вперше проведено порівняння різних підходів до створення моделей об'єкта, проведена оцінка їх ефективності. У якості тестових об'єктів використовувались як прості об'єкти, так і модель реально існуючої техніки. - Вперше показано, що використання КД-дерев із поділом за медіанним фацетом значно пришвидшує алгоритм пошуку видимих фацетів як для первинного випромінювання, так і для вторинного (перевідбиття). - Вперше запропоновано та доведено ефективність збереження певної інформації на різних етапах моделювання для підвищення ефективності перерахунку розсіяного поля об'єктом складної форми. - Вперше розроблено методику зберігання інформації щодо геометричних та електродинамічних параметрів об'єкту, що аналізується. - Вперше показано, що для довільної підстильної поверхні з заданим коефіцієнтом відбиття можна отримати розсіяне поле у вигляді ступеневого ряду за коефіцієнтом відбиття, де коефіцієнти біля різних доданків можна виразити через набір амплітуд напруженості електричних полів для декількох підстильних поверхонь. - Вперше було запропоновано методи оптимізації моделі об'єкту складної форми для зменшення його радіолокаційної помітності.

29.02.24.0258/0824U000100

Хричов Владислав Сергійович
Радіолокаційна помітність об'єктів
складної форми із покриттям та без
нього: Дис...Доктор філософії/
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1-.-
0.2024

УДК: 53.072;53:004; 623.62

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено розробці нових методів моделювання електромагнітного розсіяння на об'єктах складної форми, визначенню радіолокаційної помітності таких об'єктів, які можуть бути оснащені різними радіопоглинаючими покриттями, мати геометричні модифікації, розташовуватись на різних підстильних поверхнях. В першому розділі дисертації проведено огляд літератури, показано що створення малопомітної військової техніки є актуальним впродовж багатьох років. Для того, щоб розрахувати дифракцію електромагнітних хвиль на об'єктах необхідно розв'язати відповідну дифракційну задачу. Отримати точні рішення можливо тільки для тіл простої геометричної форми, таких як сфера, сфероїд, тор, тощо. Для багатьох реальних завдань можливо лише використовувати наближені методи моделювання розсіяння електромагнітних хвиль. Проведено огляд основних методів, що використовуються для розрахунку дифракції електромагнітних хвиль на різноманітних об'єктах, в тому числі на об'єктах складної форми. Розглянуто методики розрахунку ЕПР об'єктів в комерційних програмах, таких як CST Microwave Studio, FEKO та Ansys Savant. В другому розділі дисертації було

розроблено алгоритм створення та обробки моделі великогабаритного об'єкту складної форми для оцінки його радіолокаційної помітності. Розглянуто можливість використовувати kd-дерева, щоб прискорити алгоритм SBR. Це дозволило оптимізувати пошук перетинів променів і фацетів об'єкта як для первинного так і «вторинного» випромінювання, при цьому видимі грані зберігаються для всіх необхідних кутів. Також у роботі розглядається можливість повторного використання деяких даних у майбутніх моделюваннях при зміні тих чи інших параметрів моделі або падаючої хвилі. У третьому розділі використано розроблений метод моделювання дифракції електромагнітного поля на складному об'єкті, покритому напівпрозорим наметом, який є моделлю радіопоглинаючого матеріалу. Запропонований алгоритм має високу числову ефективність: він дозволяє спочатку забезпечити моделювання дифракції хвиль для «голового» об'єкта без маскування (що займає більшу частину часу розрахунку), а потім швидко перерахувати отримані результати для наметів з різними геометричними формами і різними електромагнітними властивостями. Також помічено, що для деяких напрямків спостерігалося деяке підвищення ЕПР об'єкта, коли його вкривали покриттям. Це пов'язано з тим, що розсіяне поле отримується як векторна сума полів, відбитих від фацетів, і для деяких випадків поля з різних граней раніше підсумовувалися з протилежними фазами, але після накривання моделі покриттям, вони змінювали свої фази і підсумовуються з іншими фазами. Більш того, застосування наметів з великим коефіцієнтом відбиття (R) призводить до збільшення реальної площі розсіювача, а отже і до збільшення ЕПР. У четвертому розділі

запропоновано для ідентифікації розсіювальних властивостей різних об'єктів доцільно використовувати методи статичного аналізу. У роботі розсіяне поле від об'єкту розглядається як випадковий сигнал по відношенню до кута спостереження, бо навіть при фіксованій позиції радарів кут падіння на об'єкт сильно залежить від багатьох факторів. Для визначення параметрів розподілу використовується метод найменших квадратів (МНК). Наукова новизна результатів дослідження полягає у наступному: - Вперше було розроблено алгоритм створення та обробки моделі великогабаритного об'єкту складної форми для оцінки його радіолокаційної помітності. - Вперше створено та оптимізовано алгоритм обробки цієї моделі перед безпосередньо розрахунком повного відбитого поля. - Вперше описані основні етапи моделювання та зазначено, які дані можна зберігати для подальшого використання у майбутніх моделюваннях, коли змінюються ті чи інші параметри моделі або падаючої хвилі. - Вперше проведено порівняння різних підходів до створення моделей об'єкта, проведена оцінка їх ефективності. У якості тестових об'єктів використовувались як прості об'єкти, так і модель реально існуючої техніки. - Вперше показано, що використання КД-дерев із поділом за медіанним фасетом значно пришвидшує алгоритм пошуку видимих фасетів як для первинного випромінювання, так і для вторинного (перевідбиття). - Вперше запропоновано та доведено ефективність збереження певної інформації на різних етапах моделювання для підвищення ефективності перерахунку розсіяного поля об'єктом складної форми. - Вперше розроблено методiku зберігання інформації щодо геометричних та електродинамічних параметрів об'єкту,

що аналізується. - Вперше показано, що для довільної підстильної поверхні з заданим коефіцієнтом відбиття можна отримати розсіяне поле у вигляді ступеневого ряду за коефіцієнтом відбиття, де коефіцієнти біля різних доданків можна виразити через набір амплітуд напруженості електричних полів для декількох підстильних поверхонь. - Вперше було запропоновано методи оптимізації моделі об'єкту складної форми для зменшення його радіолокаційної помітності.

29.05 Фізика елементарних частинок. Теорія полів

29.02.24.0259/0224U000168

Дослідження фундаментальних властивостей матерії, спінових явищ в ядерній фізиці та механізмів фоторозщеплення ядер за допомогою прискорювачів частинок: Заключний звіт/Національний науковий центр "Харківський фізико-технічний інститут" Національної академії наук України; Керівник Левчук Леонід Геннадійович - ДР 0121U109227, УДК 539.12;537.8, 539.12.01;539.12:530.131

81

Розробка стенда аналізатора поляризації нейтронного пучка; обробка даних, здобутих в експерименті CMS в 2-му та 3-му сеансах роботи Великого адронного колайдера (ВБК), і аналіз цих даних з метою пошуку проявів "нової фізики" і частинок в процесах зіткнення протонів; аналіз реакцій багаточастинкового розщеплення ядер фотонами з енергією до 150 MeV на основі даних, здобутих з використанням трекового 4л - детектора.

29.15 Ядерна фізика

29.02.24.0260/0224U000149

Використання лінійних прискорювачів електронів для проведення досліджень в галузях ядерної, радіаційної фізики та фізики пучків заряджених частинок: Заключний звіт/Національний науковий центр "Харківський фізико-технічний інститут" Національної академії наук України; Керівник Айзацький Микола Іванович - ДР 0121U108705, УДК 539.12/.17

265

Розвиток прискорювальної техніки та проведення досліджень по використанню прискорених потоків заряджених частинок в існуючих та нових радіаційних та ядерних технологіях.

29.02.24.0261/0224U000149

Використання лінійних прискорювачів електронів для проведення досліджень в галузях ядерної, радіаційної фізики та фізики пучків заряджених частинок: Заключний звіт/Національний науковий центр "Харківський фізико-технічний інститут" Національної академії наук України; Керівник Айзацький Микола Іванович - ДР 0121U108705, УДК 539.12/.17

265

Розвиток прискорювальної техніки та проведення досліджень по використанню прискорених потоків заряджених частинок в існуючих та нових радіаційних та ядерних технологіях.

29.02.24.0262/0224U000149

Використання лінійних прискорювачів електронів для проведення досліджень в галузях ядерної, радіаційної фізики та фізики пучків заряджених частинок: Заключний звіт/Національний науковий центр "Харківський фізико-технічний інститут" Національної академії наук України; Керівник Айзацький Микола Іванович - ДР 0121U108705, УДК 539.12/.17

265

Розвиток прискорювальної техніки та проведення досліджень по використанню прискорених потоків заряджених частинок в існуючих та нових радіаційних та ядерних технологіях.

29.02.24.0263/0824U000055

Мизніков Дмитро Євгенович
Нерадіохімічні методи реєстрації радіонуклідів ^{10}Be , ^{36}Cl , $^{59,63}\text{Ni}$, ^{90}Sr із відходів АЕС: Дис... Доктор філософії/ Інститут ядерних досліджень Національної академії наук України - Захищена; 1-. -0.2024

УДК: 539.1.08 ; 621.039.51

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розробці нових методів реєстрації довгоживучих радіонуклідів, що розпадаються без випускання гамма-квантів та напрацьовуються в процесі роботи атомних реакторів, а також застосуванню розроблених методів для дослідження поведінки радіонуклідів у 30-км зоні ЧАЕС. У першому розділі дисертації описано сучасні методи реєстрації таких радіонуклідів і наголошується, що їхнє використання для проведення масових вимірювань технічно

складне, вкрай трудомістке і дуже дороге. У другому розділі описано метод реєстрації ^{10}Be в конструкційних матеріалах АЕС. Для розв'язання поставленого завдання вперше в широкому діапазоні енергій виміряно виходи ^7Be на атомах бору та берилію. Проведено теоретичні розрахунки виходу ^7Be за допомогою програмних кодів TALYS 1.96 і EMPIRE 3.2. Результати розрахунків демонструють, що зі зростанням енергії гальмівних гамма-квантів домінують статистичний і передрівноважний механізми ядерних реакцій. На підставі проведених досліджень продемонстровано, що в ділянці енергій гальмівного випромінювання 30-40 MeV вихід (γ , 2n)-реакції на ^9Be та (γ , p2n)-реакції на ^{10}B у межах похибки вимірювань набувають одного й того самого значення. Для визначення кількості атомів нікелю та кобальту виміряно та проаналізовано експериментальні дані для (γ , n)- і (γ , p)-реакцій на ^{58}Ni і ^{59}Co для гальмівних гамма-квантів з граничною енергією 19 MeV. Виконано теоретичні розрахунки функції збудження (γ , n)- і (γ , p)-реакцій за допомогою програмного коду TALYS 1.96 і проведено згортку розрахункових значень зі спектром гальмівного випромінювання, змодельованого в програмному коді GEANT4. Показано, що з точністю, кращою за 10%, виходи (γ , n)-реакції на ^{58}Ni і ^{59}Co збігаються з експериментальними значеннями. Запропонованим методом визначено активність ^{63}Ni в опромінених конструкційних матеріалах 2-го енергоблоку ЧАЕС, яка в різних зразках становила від 1.6 ± 0.16 Бк/г до 41.3 ± 4.1 Бк/г. У третьому розділі обговорено ^{90}Sr , один із радіобіологічно небезпечніших радіонуклідів, який розпадається з випусканням двох груп електронів із

граничною енергією 0.55 MeV і 2.5 MeV. Показано, що через особливості розподілу ^{90}Sr у кістках мишоподібних гризунів і птахів необхідно вводити постійний поправочний коефіцієнт при дослідженні птахів. Отримано напівемпіричну залежність розрахунку активності ^{90}Sr залежно від розмірів (маси) мишоподібних гризунів. Використовуючи розроблені методи було оцінено внесок нових надходжень радіонуклідів у верхні шари ґрунтів 30-км зони ЧАЕС через установку конфаймента і показано значну зміну концентрації радіонуклідів ^{60}Co , ^{94}Nb і ^{241}Am поблизу об'єкта "Укриття". Запропоновані репери контролю нових радіоактивних надходжень за активністю ^{94}Nb . При дослідженнях вертикальної міграції радіонуклідів на полігонах, що примикають до 30-кілометрової зони ЧАЕС було показано, що міграція радіонуклідів паливних випадінь відбувається аналогічно, як і поблизу об'єкта "Укриття". Основна компонента ^{137}Cs пов'язана з аерозольними випадіннями і радіонукліди ^{137}Cs зв'язуються в поверхневому шарі. Напівемпіричні формули врахування впливу неоднорідностей у досліджуваних зразках на розрахунки активності радіонуклідів підвищить достовірність визначення активності у зразках доквілля. Розроблені методи визначення активності ізотопів ^{10}Be , ^{58}Ni , ^{63}Ni і ^{55}Fe у конструкційних матеріалах АЕС можуть бути використані для вивчення активності в конструкційних матеріалах знятого з експлуатації 2-го енергоблоку ЧАЕС і радіоактивних відходів з інших працюючих АЕС України.

29.02.24.0264/0824U000064

Сокур Назар Володимирович Альфа-розпад ^{212}Po та пошук надважкого

елементу сиборгію: Дис...Доктор філософії/ Інститут ядерних досліджень Національної академії наук України - Захищена; 1--0.2024

УДК: 539.16

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено вивченню альфа-розпаду ^{212}Po , пошуку надважкого елемента сиборгію та вивченню альфа-фону в дослідженні АМоRE. Ядро ^{212}Po є дочірнім елементом ^{232}Th . Період напіврозпаду ^{212}Po є найменшим серед відомих природних радіоактивних ядер і, на час початку роботи, його рекомендоване значення складало $T_{1/2} = 299 \pm 2$ нс. Дослідження з вимірювання періоду напіврозпаду ^{212}Po змінювалися від використання газових лічильників у перших дослідженнях до використання сцинтиляційних та напівпровідникових детекторів, а в останніх дослідженнях — рідких сцинтиляторів. Детектором у даному дослідженні слугував насичений торієм рідкий сцинтилятор (РС:Th). Основою сцинтилятора був 20-ти відсотковий розчин триоктилфосфін оксиду (англ.: trioctylphosphine oxide, ТОРО) в толуолі. Визначення $T_{1/2}$ ядра ^{212}Po було проведено шляхом аналізу так званих ViPo -подій. ViPo -подією звать послідовний виліт β частинки від розпаду нукліду Vi та наступної α частинки від відповідного нукліду Po . В даному випадку йдеться про ViPo -події з нуклідами ^{212}Bi та ^{212}Po . Було виміряно активність торію в сцинтиляторі та його дочірніх нуклідів. З аналізу спектру було визначено, що активність ^{232}Th та ^{228}Th становила 4,61(2) Бк/мл та 3,82(7) Бк/мл відповідно. Активність ^{228}Ra мусить бути досить низькою завдяки хімічній підготовці кінцевої торієвмісної сполуки

(Th-3ТОРО)(NO₃)₄, яка мала вилучити радій. Активність ^{220}Rn та його дочірніх елементів склала 92(2) % активності ^{228}Th . Причина цього полягає у виході радону зі сцинтилятора. Загальну α -активність оцінено на рівні 20,7(10) Бк/мл (станом на 8 липня 2016 року). Із отриманих активностей торію визначено, що його концентрація у сцинтиляторі складала 0,113(1) мас.%. Аналіз форм сигналів та визначення періоду напіврозпаду ^{212}Po було проведено з використанням 12 мл РС:Th в кварцевій посудини, під'єднаної до швидкого ФЕП з високими часовими характеристиками, що критично важливо в роботі зі швидкими ланцюжками подій. Вимірювання становили 216,67 год. Із подій, визначених як ViPo , було побудовано енергетичний спектр перших подій (бета-спектр ^{212}Bi) та спектр других подій (альфа-спектр ^{212}Po). Енергетичне калібрування проведено порівнянням вимірюного бета-спектру із Монте Карло модельованим бета-спектром з використанням програми Geant4 та генератора подій Decay0. Повна ширина на половині висоти альфа-піку $E_{\alpha} = 8785$ кеВ складає 15,5%. Було проаналізовано форму обох сигналів, що мають дещо різні часові властивості. Залежність середнього часу сигналу від енергії використано для відсіювання ViPo -подій від можливих фонових подій або подій нетипової форми (наприклад, випадково накладених подій). Період напіврозпаду ^{212}Po оцінено як $T_{1/2} = 295,10(4)$ нс, що є найточнішим серед усіх вимірювань цього процесу. Результат узгоджується із нинішнім табличним значенням 294,3(8) нс. Наведено результати дослідження з пошуку природного надважкого елемента сиборгію. Вимірювання проводили на низькофоновій установці DAMA/R&D в лабораторії Гран Сассо з двома

сцинтиляційними кристалами вольфрамату кадмію 116CdWO_4 . Низький фон забезпечено пасивним захистом з надчистої міді, низькофонового свинцю, кадмію та парафіну. Всю установку поміщено в плексигласовий ящик, що продувався надчистим азотом. Аналіз проводили з даними за 35324 годин вимірювань, які почалися 2011 року. Таким чином, загальний час експозиції в обох кристалах разом склав 36050 кг * год. Форми сигналів оброблено методом оптимального фільтру, з якого отримали гарне розділення сигналів від α частинок та сигналів від β (γ) частинок — 96% подій розділяється за формою. За часом наростання відсіяно сигнали, які є або швидкими ланцюжками 212BiPo , або які мають енерговиділення у рідкому сцинтиляторі. Побудований після відбору енергетичний спектр було описано моделями, що містять α піки від внутрішніх забрудників, 232Th , 238U , 235U , та їх дочірніх продуктів, а також було виявлено присутність 241Am і 244Cm , що початково помилково вважали за аномально великий вміст 210Po . Загальну α активність в кристалах визначено як 1,8 мБк/кг та 2,7 мБк/кг відповідно. Присутність природного сиборгію визначали спираючись на теорію про випромінення його дочірнім ядром високоенергетичної альфа частинки, $E_\alpha > 8,9$ МеВ; період напіврозпаду сиборгію відповідно до цієї моделі складає 10^9 р. Кількість подій-кандидатів в області 8,9-14,0 МеВ склала 511 подій. Водночас кількість 212BiPo -подій, яка може бути присутньою в області $E_\gamma > 2,7$ МеВ (в гамма-шкалі) оцінено як 539 подій. Це число було визначено з моделювання 212BiPo -подій відповідно до параметрів детекторної установки, таких як шуми базової лінії, енергетична роздільна здатність, форма

сигналів з можливими флуктуаціями переднього фронту тощо. Проаналізувавши всю ділянку 8,9-14,0 МеВ, за методом Фельдмана-Коузінса визначено найкраще верхнє обмеження кількості шуканих α розпадів, яке становить $\text{limS} = 24,1$ (90 % довірча ймовірність). Таким чином, отримане верхнє обмеження на поширеність атомів сиборгію відносно атомів вольфраму склада

29.17 Фізика газів і рідин. Термодинаміка і статистична фізика

29.02.24.0265/0824U000161

Копча Марія Іванівна Особливості колективних збуджень у бінарних рідинах: Дис...Доктор філософії/ Інститут фізики конденсованих систем Національної академії наук України - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 53.072;53:004; 517.958:532.5 ; 532; 533; 536; 538.9

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена дослідженню колективних збуджень у бінарних рідинах за допомогою комбінації комп'ютерного моделювання методом ab initio молекулярної динаміки та теоретичного аналізу на основі узагальненої гідродинаміки. Об'єктами дослідження є іонний розплав NaCl, оксидний розплав Al_2O_3 та модельна бінарна рідина Коба-Андерсена, яка є стандартною моделлю для вивчення склоформуючих бінарних рідин. Ідея теоретичного аналізу полягає в знаходженні власних динамічних мод узагальненого рівняння Ланжевена, які

відтворюють часові кореляційні функції, отримані в моделюванні *ab initio* молекулярною динамікою. Для цієї теоретичної методики необхідно побудувати узагальнену гідродинамічну матрицю та знайти її власні моди та власні вектори. Однак, у *ab initio* молекулярній динаміці (АІМД) виникають принципові проблеми у розрахунках просторових Фур'є-компонент густини енергії в рамках функціоналу електронної густини. Тому, в роботі запропоновано використовувати ефективну схему відтворення часових кореляційних функцій в рамках термов'язкопружної моделі, коли матричні елементи, пов'язані з флуктуаціями густини енергії є параметрами, які визначаються з найкращого відтворення теоретичними функціями шести парціальних часових кореляційних функцій, отриманих з АІМД. При цьому запропонований підхід, дозволяє задовільнити точні правила сум з точністю до четвертих частотних моментів парціальних динамічних структурних факторів. Параметри підпасування додатково задовільняють нерівності Коші-Шварца, оскільки вони є кореляційними функціями, що є додатковою перевагою даного методу. На практиці, використання запропонованого підходу на основі восьми-змінної термо-в'язкопружної моделі виявилось ефективним для відтворення часових кореляційних функцій, що підтверджує правильність теоретичного підходу. Перевірено якість відтворення парціальних часових кореляційних функцій потік-потік та густина-густина для розплаву оксиду Al_2O_3 та іонного розплаву $NaCl$ і отримано дисперсії колективних збуджень, використовуючи розроблену методику. Аналіз особливостей дисперсії акустичних та

оптичних колективних збуджень проведено для розплаву оксиду Al_2O_3 та іонного розплаву $NaCl$. Проведено порівняння з дисперсією колективних збуджень, отриманих з шести-змінного в'язкопружного наближення. Показано, що в'язкопружна модель не здатна правильно відтворити поведінку часових кореляційних функцій та дисперсію колективних мод. Однак, в рамках запропонованої восьми-змінної методики було отримано додаткову вітку пропагаторних збуджень в довгохвильовій області, що дозволило дуже добре відтворити часові кореляційні функції, отримані з АІМД. Дисперсію і загасання трьох гілок власних пропагаторних мод, порівняно з числовими оцінками з положень максимумів відповідних спектральних функцій потоку для того, щоб зрозуміти роль повздовжних акустичних (LA), поздовжніх і поперечних (LO і TO) оптичних збуджень у колективній динаміці бінарних розплавів. Для іонних розплавів $NaCl$ та Al_2O_3 встановлено, що додаткова вітка власних динамічних мод з восьми-змінної моделі добре співпадає з частотами TO збуджень. Це свідчить про ефекти зачеплення повздовжньої та поперечної динаміки в довгохвильовій області для іонних розплавів, механізм якого на даний час вимагає побудови нових теоретичних моделей з не-локальною (з різними хвильовими числами) взаємодією мод. Досліджено поперечні колективні збудження в моделі бінарної рідини Коба-Андерсена для різних співвідношень мас компонент R за фіксованої густини рідини. Встановлено зростання частоти поперечних оптичних мод та збільшення щілини для зсувних хвиль з ростом R. Порівняння результатів комп'ютерного моделювання з теоретичним виразом для щілини зсувних хвиль в простих рідинах показало не

застосовність теорії простих рідин для опису щілини зсувних хвиль в бінарних рідинах через наявність крос-кореляцій між флуктуаціями повного масового і мас-концентраційних потоків.

Запропоновано та розв'язано аналітично в довгохвильовій області 4-змінну динамічна модель для поперечної динаміки бінарної рідини з явним врахуванням таких крос-кореляцій.

Отримано рівняння для щілини зсувних хвиль у бінарних рідинах яка дозволяє пояснити зростання та зникнення щілини зсувних хвиль з ростом R .

29.19 Фізика твердих тіл

29.02.24.0266/0224U000099

Особливості X-променевої діагностики наноструктурної релаксації і дефектоутворення в складних за кристалічною будовою гетеросистемах, тонких плівках та нанокompозитах:

Заключний звіт/Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Керівник Борча Мар'яна Драгошівна - ДР 0121U112391, УДК 538.97-405, 543.08, 548.571; 548.4 , 537-311.322 , 537.226; 537.311.32; 538.956 , 535.4

194

Метою роботи є комплексне дослідження структурних змін у складних за кристалічною будовою твердих розчинах, тонких плівках, нанорозмірних системах, підданих дії зовнішніх чинників; встановлення фізичних механізмів релаксації деформацій та розподілу компонентного і фазового складу у структурах з градієнтним компонентним складом, а також, створення нових моделей для аналізу впливу цих параметрів на дифракцію X-променів та

можливості їх дослідження за допомогою високороздільної X-променевої дифрактометрії, електронно-растрової та атомно-силової мікроскопії.

29.02.24.0267/0224U000099

Особливості X-променевої діагностики наноструктурної релаксації і дефектоутворення в складних за кристалічною будовою гетеросистемах, тонких плівках та нанокompозитах: Заключний звіт/Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Керівник Борча Мар'яна Драгошівна - ДР 0121U112391, УДК 538.97-405, 543.08, 548.571; 548.4 , 537-311.322 , 537.226; 537.311.32; 538.956 , 535.4

194

Метою роботи є комплексне дослідження структурних змін у складних за кристалічною будовою твердих розчинах, тонких плівках, нанорозмірних системах, підданих дії зовнішніх чинників; встановлення фізичних механізмів релаксації деформацій та розподілу компонентного і фазового складу у структурах з градієнтним компонентним складом, а також, створення нових моделей для аналізу впливу цих параметрів на дифракцію X-променів та можливості їх дослідження за допомогою високороздільної X-променевої дифрактометрії, електронно-растрової та атомно-силової мікроскопії.

29.02.24.0268/0224U000099

Особливості X-променевої діагностики наноструктурної релаксації і дефектоутворення в складних за кристалічною будовою гетеросистемах, тонких плівках та нанокompозитах:

Заключний звіт/Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Керівник Борча Мар'яна Драгошівна - ДР 0121U112391, УДК 538.97-405, 543.08, 548.571; 548.4 , 537-311.322 , 537.226; 537.311.32; 538.956 , 535.4

194

Метою роботи є комплексне дослідження структурних змін у складних за кристалічною будовою твердих розчинах, тонких плівок, нанорозмірних системах, підданих дії зовнішніх чинників; встановлення фізичних механізмів релаксації деформацій та розподілу компонентного і фазового складу у структурах з градієнтним компонентним складом, а також, створення нових моделей для аналізу впливу цих параметрів на дифракцію X-променів та можливості їх дослідження за допомогою високороздільної X-променевої дифрактометрії, електронно-растрової та атомно-силової мікроскопії.

29.02.24.0269/0824U000202

Тюкавкіна Ірина Миколаївна Спінові хвилі в одно- та двошарових феромагнітних пластинах із метаповерхнями з власною магнітною анізотропією та взаємодією Дзялошинського-Морія: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 548:537.621; 538.955Ф405; 539.21:537.621

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена спіновим хвилям, які є перспективними для імплікації пристроїв спін-хвильової логіки в електроніці, завдяки їх потенційно великій енергії, короткій довжині хвилі та високій швидкості розповсюдження. Розглядається проходження спінових хвиль через метаповерхні різної конфігурації, структуровані спеціальним чином при їх виготовленні, а саме з модульованими параметрами власної магнітної анізотропії, обмінної константи та взаємодії Дзялошинського-Морія. На основі точних лінійних та аналітичних розв'язків рівняння Ландау-Ліфшиця було побудовано аналітичну модель взаємодії лінійних та нелінійних спінових хвиль із метаповерхнями із врахуванням різного типу граничних умов для рівняння Ландау-Ліфшиця. Дисертаційна робота складається із п'яти розділів, у яких описано проходження спінових хвиль через метаповерхні різної конфігурації в феромагнітних матеріалах. Основну частину дисертації доповнено таблицею із матеріальними параметрами, що використанні для комп'ютерного моделювання розповсюдження спінових хвиль, що зібрані із відповідних джерел для феромагнетиків. Також, у додатках приведено програми, що виконані в середовищі Python, для кожної із задач, включених у дану дисертаційну роботу.

29.02.24.0270/0824U000202

Тюкавкіна Ірина Миколаївна Спінові хвилі в одно- та двошарових феромагнітних пластинах із метаповерхнями з власною магнітною анізотропією та взаємодією Дзялошинського-Морія: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 548:537.621; 538.955Ф405;
539.21:537.621

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена спіновим хвилям, які є перспективними для імплікації пристроїв спін-хвильової логіки в електроніці, завдяки їх потенційно великій енергії, короткій довжині хвилі та високій швидкості розповсюдження. Розглядається проходження спінових хвиль через метаповерхні різної конфігурації, структуровані спеціальним чином при їх виготовленні, а саме з модульованими параметрами власної магнітної анізотропії, обмінної константи та взаємодії Дзялошинського-Морія. На основі точних лінійних та аналітичних розв'язків рівняння Ландау-Ліфшиця було побудовано аналітичну модель взаємодії лінійних та нелінійних спінових хвиль із метаповерхнями із врахуванням різного типу граничних умов для рівняння Ландау-Ліфшиця. Дисертаційна робота складається із п'яти розділів, у яких описано проходження спінових хвиль через метаповерхні різної конфігурації в феромагнітних матеріалах. Основну частину дисертації доповнено таблицею із матеріальними параметрами, що використанні для комп'ютерного моделювання розповсюдження спінових хвиль, що зібрані із відповідних джерел для феромагнетиків. Також, у додатках приведено програми, що виконані в середовищі Python, для кожної із задач, включених у дану дисертаційну роботу.

29.27 Фізика плазми

29.02.24.0271/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і

транспортних систем: Заключний звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

391

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

29.31 Оптика

29.02.24.0272/0224U000099

Особливості X-променевої діагностики наноструктурної релаксації і дефектоутворення в складних за кристалічною будовою гетеросистемах, тонких плівках та нанокompозитах: Заключний звіт/Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Керівник Борча Мар'яна Драгошівна - ДР 0121U112391, УДК 538.97-405, 543.08, 548.571; 548.4 , 537-311.322 , 537.226; 537.311.32; 538.956 , 535.4

194

Метою роботи є комплексне дослідження структурних змін у складних за кристалічною будовою твердих розчинах, тонких плівках, нанорозмірних системах, підданих дії зовнішніх чинників; встановлення фізичних механізмів

релаксації деформацій та розподілу компонентного і фазового складу у структурах з градієнтним компонентним складом, а також, створення нових моделей для аналізу впливу цих параметрів на дифракцію X-променів та можливості їх дослідження за допомогою високороздільної X-променевої дифрактометрії, електронно-растрової та атомно-силової мікроскопії.

29.02.24.0273/0224U000099

Особливості X-променевої діагностики наноструктурної релаксації і дефектоутворення в складних за кристалічною будовою гетеросистемах, тонких плівках та нанокompозитах: **Заключний звіт/Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Керівник Борча Мар'яна Драгошівна - ДР 0121U112391, УДК 538.97-405, 543.08, 548.571; 548.4 , 537-311.322 , 537.226; 537.311.32; 538.956 , 535.4**

194

Метою роботи є комплексне дослідження структурних змін у складних за кристалічною будовою твердих розчинах, тонких плівках, нанорозмірних системах, підданих дії зовнішніх чинників; встановлення фізичних механізмів релаксації деформацій та розподілу компонентного і фазового складу у структурах з градієнтним компонентним складом, а також, створення нових моделей для аналізу впливу цих параметрів на дифракцію X-променів та можливості їх дослідження за допомогою високороздільної X-променевої дифрактометрії, електронно-растрової та атомно-силової мікроскопії.

29.02.24.0274/0224U000099

Особливості X-променевої діагностики наноструктурної релаксації і дефектоутворення в складних за кристалічною будовою гетеросистемах, тонких плівках та нанокompозитах: **Заключний звіт/Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Керівник Борча Мар'яна Драгошівна - ДР 0121U112391, УДК 538.97-405, 543.08, 548.571; 548.4 , 537-311.322 , 537.226; 537.311.32; 538.956 , 535.4**

194

Метою роботи є комплексне дослідження структурних змін у складних за кристалічною будовою твердих розчинах, тонких плівках, нанорозмірних системах, підданих дії зовнішніх чинників; встановлення фізичних механізмів релаксації деформацій та розподілу компонентного і фазового складу у структурах з градієнтним компонентним складом, а також, створення нових моделей для аналізу впливу цих параметрів на дифракцію X-променів та можливості їх дослідження за допомогою високороздільної X-променевої дифрактометрії, електронно-растрової та атомно-силової мікроскопії.

29.02.24.0275/0824U000335

Рябенко Юлія Анатоліївна **Визначення залишкових рідин біотоксинів методами Раман-спектроскопії: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.-.-0.2024**

УДК: 577.3.01;577.38;577.3.001.57; 535.33/.34 ; 535.33/.34:621.373.826 ; 537.86:530.145

с. - Бібліогр.: назв

Рябенко Ю.А. Визначення залишкових рідин біотоксинів методами Раман-спектроскопії. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 105 – Прикладна фізика та наноматеріали (Галузь знань 10 – Природничі науки). Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2023. Дисертація присвячена дослідженню та розробці методики одержання композитних матеріалів, які мають метрологічно стійкі параметри, щодо підсилення Раманівського розсіювання складних органічних та біологічних молекул. Ці композити є перспективними для використання, як у біосенсорах, так і в інших виробках для калібрування спектрального обладнання. При цьому важливо, що наведені методи дають можливість отримувати високодобротні резонансні структури, що є стійкі до хімічного та механічного впливу і мають стабільну частоту Фреліха. Сучасні високоточні спектрометричні методи дослідження дають можливість вивчати топологію та конформацію складних молекул. Одним з методів підвищення чутливості спектральних приладів, що надає можливість детектувати речовини в надмалих концентраціях є підсилення поверхнею комбінаційне розсіювання світла (SERS). В цьому методі зазвичай використовують наночастинки металів розміром від 15-50 нм, а в роботі досліджені наночастинки золота 5-10 нм. Гранули утворюють композитну структуру з прозорим середовищем підкладки, в якій спостерігається смуга плазмового поглинання, відповідна до коливань плазми вільних електронів. Однак існуючі методики сфокусовані на створенні колоїду у розчинах, або на підкладках з міткою без висушування

зразка, що не дає можливості отримувати метрологічне стабільний сигнал SERS. Ефект плазмового резонансу та його використання у SERS відомі давно, та інтерес до створення нових метрологічних методик детектування молекул останнім часом суттєво зріс. Композитний матеріал, що утворюється за допомогою лазерної імплантації гранулярної плівки золота у приповерхневий шар плавленого кварцу надає можливість створити метаматеріал стійкий до хімічного та механічного впливу та такий, що має високодобротний резонанс. До цього часу відсутні методики створення таких метрологічно детермінованих композитів. І хоча спроби лазерних термічних імплантацій золота та срібла у приповерхневий шар були здійснені низкою авторів, у дисертації ця методика була вдосконалена та надала можливість створювати метаматеріал з наперед заданими властивостями. Сучасний розвиток чисельного моделювання надає можливості розрахунку фізичних властивостей топологічно складних наноматеріалів. Тому у роботі наведені чисельні розрахунки модового складу складної топології наночастинки золота та ефективного індексу рефракції мод. Також чисельно було розраховане ближнє поле у «гарячій точці» наночастинки золота та було встановлено ефект зв'язування мод між наночастинками та коливальними рівнями енергії молекулярної групи, що відповідає дипольному переходу. Дані було підтверджено в експериментах з багатошаровим складом плівок. Встановлено, що зв'язок спостерігається на відстанях до 50 нм, що відповідає ближній зоні. Встановлено, що на таких відстанях можна використовувати модель дипольного осцилятора для опису наночастинок металів. Чисельні

розрахунки молекул відомі давно, але складність біологічних молекул надає можливості представити молекули у вигляді квантово-механічної системи та визначити основні її параметри: тензор поляризуємості, квантово-механічні енергетичні рівні та діелектричну проникність металів. Спрощена методика розрахунку діелектричної проникності Родаміну 6G наведена у дисертації та вказано, що таку методику можна застосовувати до великих молекул. Це розширює можливості у чисельному моделюванні підсилення Раманівського розсіювання біологічними молекулами на вискодобротних резонансних системах. Раман-спектроскопія має важливе значення у сучасних біофізичних дослідженнях. Але кількість досліджень вкрай обмежена та не носить системного характеру щодо спектрів токсичних молекул та спектрів речовин, що утворюються у процесі біохімічних реакцій цих токсинів з ферментами, що утворюються під час імунної відповіді. Тому у дисертації наведена методика визначення присутності токсичної речовини Ботулотоксину А у сироватці крові хворих на міастенію.

29.02.24.0276/0824U000335

Рябенко Юлія Анатоліївна Визначення залишкових рідин біотоксинів методами Раман-спектроскопії: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 577.3.01;577.38;577.3.001.57;
535.33/.34 ; 535.33/.34:621.373.826 ;
537.86:530.145

с. - Бібліогр.: назв

Рябенко Ю.А. Визначення залишкових рідин біотоксинів методами Раман-спектроскопії. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 105 – Прикладна фізика та наноматеріали (Галузь знань 10 – Природничі науки). Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2023. Дисертація присвячена дослідженню та розробці методики одержання композитних матеріалів, які мають метрологічно стійкі параметри, щодо підсилення Раманівського розсіювання складних органічних та біологічних молекул. Ці композити є перспективними для використання, як у біосенсорах, так і в інших виробках для калібрування спектрального обладнання. При цьому важливо, що наведені методи дають можливість отримувати вискодобротні резонансні структури, що є стійкі до хімічного та механічного впливу і мають стабільну частоту Фреліха. Сучасні високоточні спектрометричні методи дослідження дають можливість вивчати топологію та конформацію складних молекул. Одним з методів підвищення чутливості спектральних приладів, що надає можливість детектувати речовини в надмалих концентраціях є підсилення поверхнею комбінаційне розсіювання світла (SERS). В цьому методі зазвичай використовують наночастинки металів розміром від 15-50 нм, а в роботі досліджені наночастинки золота 5-10 нм. Гранули утворюють композитну структуру з прозорим середовищем підкладки, в якій спостерігається смуга плазмового поглинання, відповідна до коливань плазми вільних електронів. Однак існуючі методики сфокусовані на створенні колоїду у розчинах, або на підкладках з міткою без висушування

зразка, що не дає можливості отримувати метрологічне стабільний сигнал SERS. Ефект плазмового резонансу та його використання у SERS відомі давно, та інтерес до створення нових метрологічних методик детектування молекул останнім часом суттєво зріс. Композитний матеріал, що утворюється за допомогою лазерної імплантації гранулярної плівки золота у приповерхневий шар плавленого кварцу надає можливість створити метаматеріал стійкий до хімічного та механічного впливу та такий, що має високодобротний резонанс. До цього часу відсутні методики створення таких метрологічно детермінованих композитів. І хоча спроби лазерних термічних імплантацій золота та срібла у приповерхневий шар були здійснені низкою авторів, у дисертації ця методика була вдосконалена та надала можливість створювати метаматеріал з наперед заданими властивостями. Сучасний розвиток чисельного моделювання надає можливість розрахунку фізичних властивостей топологічно складних наноматеріалів. Тому у роботі наведені чисельні розрахунки модового складу складної топології наночастинки золота та ефективного індексу рефракції мод. Також чисельно було розраховане ближнє поле у «гарячій точці» наночастинки золота та було встановлено ефект зв'язування мод між наночастинками та коливальними рівнями енергії молекулярної групи, що відповідає дипольному переходу. Дані було підтверджено в експериментах з багатошаровим складом плівок. Встановлено, що зв'язок спостерігається на відстанях до 50 нм, що відповідає ближній зоні. Встановлено, що на таких відстанях можна використовувати модель дипольного осцилятора для опису наночастинок металів. Чисельні

розрахунки молекул відомі давно, але складність біологічних молекул надає можливість представити молекули у вигляді квантово-механічної системи та визначити основні її параметри: тензор поляризуємості, квантово-механічні енергетичні рівні та діелектричну проникність металів. Спрощена методика розрахунку діелектричної проникності Родаміну 6G наведена у дисертації та вказано, що таку методику можна застосовувати до великих молекул. Це розширює можливості у чисельному моделюванні підсилення Раманівського розсіювання біологічними молекулами на вискодобротних резонансних системах. Раман-спектроскопія має важливе значення у сучасних біофізичних дослідженнях. Але кількість досліджень вкрай обмежена та не носить системного характеру щодо спектрів токсичних молекул та спектрів речовин, що утворюються у процесі біохімічних реакцій цих токсинів з ферментами, що утворюються під час імунної відповіді. Тому у дисертації наведена методика визначення присутності токсичної речовини Ботулотоксину А у сироватці крові хворих на міастенію.

29.33 Лазерна фізика

29.02.24.0277/0224U000145

Розробка методики аналізу просторових характеристик наноггеометрії шорсткості поверхонь тертя на основі даних диференційно-фазових вимірювань в лазерних інтерферометричних системах з акустооптичною розгорткою: Заключний звіт/Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Керівник Коленов Сергій Олександрович - ДР 0123U103573, УДК 535.14; 535.33:621.373.8

60

Підвищення зносостійкості та ефективності трибосистем в галузі "Енергетика та енергоефективність".

29.35 Радіофізика. Фізичні основи електроніки

29.02.24.0278/0224U000332

Квантові явища при взаємодії електромагнітних хвиль з твердотільними наноструктурами: Заключний звіт/Інститут радіофізики та електроніки ім. О. Я. Усикова Національної академії наук України; Керівник Майзеліс Захар Олександрович - ДР 0120U104229, УДК 621.396.67; 621.372.8; 621.3.029.6, 621.373.8.01; 621.375.8.01, 669; 621.315.59:539.24, 669:[621.315.59:544.35, 538.9 , 538.945 , 537.87; 621.371

69

Метою даного проекту є дослідження квантових явищ, які виникають у твердотільних наноструктурах (нанодротах, провідникових наноплівках, поверхнях з нанорозмірною неоднорідністю, напівпровідникових наноструктурах, системах джозефсонівських контактів тощо) при опроміненні електромагнітними хвилями та лазерними променями або під дією постійних електричного та/або магнітного поля. Зокрема, ми маємо на меті дослідити такі важливі квантові явища, як: формування квазіодновимірного кристалу з електронів у нанодроті та квантові фазові переходи в такому кристалі; виникнення кулонівських теплового опору та магнітоопору у двошарових наносистемах; виникнення квантових

аномалій і андерсонівської локалізації при дифракції плазмон-поляритонів на нанорозмірних неоднорідностях; вплив ефекта Ааронова-Бома на спектр власних коливань у наноструктурах; вплив гіротропії на явище андерсонівської локалізації в шаруватих структурах; квантові ефекти Зеєбека і Пельтьє в напівпровідникових наноструктурах; нові джозефсонівські плазмові хвилі та нелінійні ефекти у системах джозефсонівських контактів.

29.02.24.0279/0224U000376

Розробка експериментального зразка плівкового елемента захисту електронної техніки від імпульсів електромагнітного випромінювання: Заключний звіт/Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"; Керівник Зайцев Роман Валентинович - ДР 0123U103751, УДК 537-311.322 , 535.3 , 621.382.029.6

92

Розробка та апробація експериментального зразка елемента захисту електронної техніки від руйнівних імпульсів електромагнітного випромінювання на основі функціональних плівкових шарів телуриду кадмію.

29.02.24.0280/0224U000376

Розробка експериментального зразка плівкового елемента захисту електронної техніки від імпульсів електромагнітного випромінювання: Заключний звіт/Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"; Керівник Зайцев Роман Валентинович - ДР 0123U103751, УДК 537-311.322 , 535.3 , 621.382.029.6

Розробка та апробація експериментального зразка елемента захисту електронної техніки від руйнівних імпульсів електромагнітного випромінювання на основі функціональних плівкових шарів телуриду кадмію.

29.02.24.0281/0824U000295

Козачук Максим Андрійович
Передавальний модуль пікосекундних імпульсів: Дис...Доктор філософії/
Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 537.86; 621.38.01:53

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена вирішенню актуальної науково-технічної задачі розробки передавального модуля пікосекундних імпульсів для радару виявлення зброї, прихованої на тілі людини. Основна увага зосереджена на ключових складових такого передавального модуля, а саме, на потужному генераторі імпульсів протилежної полярності тривалістю порядку сотень пікосекунд з частотою повторення до 15 МГц і амплітудою порядку 10 В, та ультраширокопasmоговій антені, здатній випромінювати такі імпульси. Дослідження виконано в рамках гранту НАТО G4992 «Long-range Stand-off Microwave Radar for Personnel Protection» за програмою НАТО «Наука заради миру та безпеки» (Science for Peace and Security, SPS). Запропоновано спосіб та схемотехнічні рішення генерації ультракоротких імпульсів Гауса

протилежної полярності, які повторюються з заданою частотою. Запропоновано нову ультраширокопasmогову планарну щілинну антену яка відрізняється від відомих планарних щілинних антен (класичної, антиподальної та балансної антиподальної антен Вівальді) оригінальною топологією та двосторонньою металізацією. Вперше проведено чисельне й експериментальне дослідження такої антени. Показано, що завдяки наявності дзеркальних площин симетрії в Е- і Н-площинах, запропонована антена має найнижчий рівень кросполяризаційного випромінювання серед планарних щілинних антен. Антена може ефективно випромінювати сигнали в смузі частот 0,5 – 6,5 ГГц, при значенні КСХН менше 2. Завдяки сукупності позитивних конструктивних та електродинамічних якостей запропонована модифікована щілинна антена може стати альтернативою антенам Вівальді у спеціальних застосуваннях.

29.02.24.0282/0824U000295

Козачук Максим Андрійович
Передавальний модуль пікосекундних імпульсів: Дис...Доктор філософії/
Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 537.86; 621.38.01:53

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена вирішенню актуальної науково-технічної задачі розробки передавального модуля пікосекундних імпульсів для радару виявлення зброї, прихованої на тілі

людини. Основна увага зосереджена на ключових складових такого передавального модуля, а саме, на потужному генераторі імпульсів протилежної полярності тривалістю порядку сотень пікосекунд з частотою повторення до 15 МГц і амплітудою порядку 10 В, та ультраширококустовій антені, здатній випромінювати такі імпульси. Дослідження виконано в рамках гранту НАТО G4992 «Long-range Stand-off Microwave Radar for Personnel Protection» за програмою НАТО «Наука заради миру та безпеки» (Science for Peace and Security, SPS). Запропоновано спосіб та схемотехнічні рішення генерації ультракоротких імпульсів Гауса протилежної полярності, які повторюються з заданою частотою. Запропоновано нову ультраширококустову планарну щільну антену яка відрізняється від відомих планарних щільних антен (класичної, антиподальної та балансної антиподальної антен Вівальді) оригінальною топологією та двосторонньою металізацією. Вперше проведено чисельне й експериментальне дослідження такої антени. Показано, що завдяки наявності дзеркальних площин симетрії в Е- і Н-площинах, запропонована антена має найнижчий рівень кросполяризаційного випромінення серед планарних щільних антен. Антена може ефективно випромінювати сигнали в смузі частот 0,5 – 6,5 ГГц, при значенні КСХН менше 2. Завдяки сукупності позитивних конструктивних та електродинамічних якостей запропонована модифікована щільна антена може стати альтернативою антенам Вівальді у спеціальних застосуваннях.

29.37 Акустика

29.02.24.0283/0824U000269

Біда Дмитро Вячеславович Методи розрахунку звукоізоляції багатошарових конструкцій: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 534.84

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена дослідженню методів розрахунку звукоізоляції будівельних конструкцій та впливу матеріалів багатошарових конструкцій на якісні показники звукоізоляції. У першому розділі наведена важливість питання звукоізоляції у приватному житті. Наведено загальні дані щодо типів шумів та шляхів передачі шуму по конструкція будівель. Приведено приклади типових матеріалів для звукоізоляції та віброізоляції. Представлені практичні приклади використання таких матеріалів у процесі звуко- та віброізоляції різних об'єктів. Наведено приклади діючих чинних та актуальних методів розрахунку звукоізоляції тонких листових матеріалів, однорідних масивних огорожень, та багатошарових огорожуючих конструкцій без шару звукоізолюючих матеріалів. У другому розділі наведений аналітичний (розрахунковий) метод визначення індексу звукоізоляції однорідних панелей, багатошарових конструкцій та багатошарових конструкцій з кріпленням. Приведений алгоритм розрахунку за допомогою існуючого програмного забезпечення Insul. Наведена методика проведення експериментальних досліджень ізоляції повітряного шуму огорожуючими

конструкціями. Представлені результати натурних експериментів та даних отриманих за допомогою Insul. Проведено порівняльний аналіз даних отриманих за експериментами та отриманих за допомогою Insul. У третьому розділі наведено методику проведення експериментальних досліджень, вимоги до вимірювальної техніки та вимірювальних приміщень. Наведено експериментальні дані та дані з натурних вимірювань об'єктів. А саме наведені результати досліджень масивних огорожувальних конструкцій, масивних конструкцій з обшивками різного типу. Представлено дані досліджень конструкцій з різними товщинами звукопоглинального шару та різною кількістю шарів звукоізоляційного облицювання. Проаналізовано залежність значень звукоізоляції конструкції від товщини звукопоглинального шару та від кількості шарів звукоізоляційного облицювання. У четвертому розділі представлено новий метод розрахунку звукоізоляції багатошарових конструкцій. Описано повний алгоритм розрахунку індексу ізоляції повітряного шуму будівельними огорожуючими конструкціями. Приведено графічне та табличне порівняння даних експериментальних досліджень, даних отриманих за допомогою програмного забезпечення Insul та запропонованої методики. Оцінено точність методів. Представлені в дисертації нові теоретичні та практичні результати можна рекомендувати до використання при розробці національних будівельних стандартів, проєктуванню будівельних об'єктів різного призначення, а також в навчальному процесі вищих навчальних закладів України для підготовки інженерів-акустиків.

30 МЕХАНІКА

30.17 Механіка рідини та газу

30.02.24.0284/0224U000344

Дослідження силових і енергетичних характеристик комбінованих енергоджерел для вибору найбільш раціональних їх структури і параметрів в різних високовольтних розрядноімпульсних технологіях: Заключний звіт/Інститут імпульсних процесів та технологій Національної академії наук України; Керівник Вовченко Олександр Іванович - ДР 0121U109434, УДК 532.59; 532.595 , 544.33; 541.341/.344; 544.34

155

Розвиток методів і алгоритмів синтезу імпульсних комбінованих на базі високовольтного електрохімічного вибуху (ВЕХВ) джерел енергії для вибору раціональних структури і параметрів на вимогу конкретних розрядноімпульсних технологій

30.02.24.0285/0224U000344

Дослідження силових і енергетичних характеристик комбінованих енергоджерел для вибору найбільш раціональних їх структури і параметрів в різних високовольтних розрядноімпульсних технологіях: Заключний звіт/Інститут імпульсних процесів та технологій Національної академії наук України; Керівник Вовченко Олександр Іванович - ДР 0121U109434, УДК 532.59; 532.595 , 544.33; 541.341/.344; 544.34

155

Розвиток методів і алгоритмів синтезу імпульсних комбінованих на базі високовольтного електрохімічного вибуху (ВЕХВ) джерел енергії для вибору раціональних структури і параметрів на вимогу конкретних розрядноімпульсних технологій

30.02.24.0286/0224U000344

Дослідження силових і енергетичних характеристик комбінованих енергоджерел для вибору найбільш раціональних їх структури і параметрів в різних високовольтних розрядноімпульсних технологіях: Заключний звіт/Інститут імпульсних процесів та технологій Національної академії наук України; Керівник Вовченко Олександр Іванович - ДР 0121U109434, УДК 532.59; 532.595 , 544.33; 541.341/.344; 544.34

155

Розвиток методів і алгоритмів синтезу імпульсних комбінованих на базі високовольтного електрохімічного вибуху (ВЕХВ) джерел енергії для вибору раціональних структури і параметрів на вимогу конкретних розрядноімпульсних технологій

30.19 Механіка деформованого твердого тіла

30.02.24.0287/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем: Заключний

звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

391

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

30.02.24.0288/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем: Заключний звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

391

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

30.02.24.0289/0824U000336

Караван Богдан Вікторович Напружено-деформований стан залізобетонних арок з високоміцного бетону та удосконалення методики їх розрахунку: Дис...Доктор філософії/ Національний університет водного господарства та природокористування - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 539.4:624.01; 624.012.3/.4

с. - Бібліогр.: назв

Вперше експериментальним шляхом досліджено роботу двошарнірних залізобетонних арок з високоміцних швидкотверднучих бетонів, які дали можливість дослідити особливості напружено-деформованого стану перерізів поясу та характер розвитку прогинів і тріщин при одноразових та повторних (малоциклових) короткочасних статичних і повторних ударних навантаженнях. Для дослідних зразків арок побудовані графіки залежності «навантаження – деформації бетону», «навантаження – деформації арматури», «навантаження – зусилля розпіру», «навантаження – прогини», «навантаження – переміщення опор» та діаграми залежності від навантажень ширини розкриття тріщин і кількості тріщин у поясі арок. Наведені діаграми деформування та механічні характеристики високоміцних швидкотверднучих бетонів у віці 1 доба та 28 діб. Отримано нові експериментальні дані щодо напружено-деформованого стану двошарнірних залізобетонних арок з затяжкою та без неї при дії на них одноразових і повторних короткочасних навантажень різної інтенсивності. Проведено числовий експеримент – виконані розрахунки

дослідних арок у ПК «ЛІРА-САПР» та ПК «ANSYS» методом скінченних елементів, співставленні дані числового експерименту з експериментальними дослідженнями арок. Удосконалена методика розрахунку міцності нормальних перерізів і напруженодеформованого стану двошарнірних залізобетонних арок на основі експериментальних даних та числового експерименту. У вступі обґрунтовано актуальність теми досліджень, наведені мета та завдання дисертаційної роботи, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова новизна отриманих в роботі результатів. Висвітлені особистий внесок здобувача та апробація матеріалів дисертаційної роботи, зв'язок роботи з науковими програмами, а також практичне значення отриманих результатів. Перший розділ присвячено огляду робіт, що висвітлюють стан експериментально-теоретичних досліджень залізобетонних арок, зокрема: області застосування залізобетонних арочних конструкцій в будівництві; загальним відомостям про арки, навантаженням на них, статичному розрахунку двошарнірних арок; напружено-деформованому стану та розрахунку несучої здатності перерізів двошарнірних арок; огляду експериментальних досліджень роботи залізобетонних двошарнірних арок. В розділі наведено огляд наукових праць, присвячених результатам експериментальних досліджень високоміцних швидкотверднучих важких бетонів, а також короткий огляд досліджень по вивченню опору бетону дії малоциклових повторних навантажень. У другому розділі наведено обсяг експериментальних досліджень з кількістю зразків та їх характеристиками. Описано конструкцію дослідних зразків та процес їх виготовлення, вказані

матеріали та їх основні фізико-механічні характеристики. Детально описується методика випробування дослідних арок, зображені схеми випробування з розміщенням вимірювальних приладів, режими їх навантаження. Зображено та описано принцип роботи установки для повторного ударного випробування арки. У третьому розділі представлені результати експериментальних досліджень залізобетонних двошарнірних арок з затяжкою та без неї із високоміцного швидкотверднучого бетону класів С60, С80, С90, зокрема: їх робота та напруженодеформований стан при дії статичного одноразового навантаження до руйнування, за дії статичного малоциклового повторного навантаження рівня $\eta = (0,16 \dots 0,8) F_u$, при повторному ударному навантаженні. У результаті випробування отримані нові експериментальні дані на ступенях та циклах навантаження арок, а саме: відносні деформації стиску та розтягу бетону і арматурної сталі в перерізах поясу арки, відносні деформації розтягу затяжки, значення розпіру та переміщення опор, прогинів поясу, моменту тріщиноутворення та характеру розвитку тріщин у поясі, ширини розкриття тріщин. На основі цих експериментальних значень побудовані залежності та діаграми. Детально описано особливості роботи під навантаженням та характер руйнування кожної дослідної арки, встановлено їх несучу здатність та навантаження, при якому було досягнуто критеріїв руйнування. У четвертому розділі приведені результати виконаного числового експерименту з розрахунку дослідних двошарнірних залізобетонних арок при одноразовому короткочасному навантаженні методом скінченних елементів в програмному комплексі «ЛІРА-САПР» та «ANSYS». Отримані

дані за результатами числового експерименту були співставлені з даними одержаними за результатами експериментального дослідження арок. Удосконалено науковоприкладні положення розрахунку міцності нормальних перерізів і напруженодеформованого стану двошарнірних залізобетонних арок на основі деформаційної моделі та спрощеного розрахунку згідно чинних норм проектування з використанням експериментальних даних та результатів числового експерименту.

30.51 Комплексні та спеціальні розділи механіки

30.02.24.0290/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем: Заключний звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

391

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

30.02.24.0291/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем: Заключний звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

391

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

31 ХІМІЯ

31.15 Фізична хімія

31.02.24.0292/0224U000034

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8 , 519.2 , 53 , 544

50

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

31.02.24.0293/0224U000034

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8 , 519.2 , 53 , 544

50

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

31.02.24.0294/0824U000151

Гес Наталія Леонідівна Конверсія фруктози до алкіллактатів та леулінової кислоти на SnO₂-вмісних каталізаторах: Дис...Доктор філософії/ Державна організація Інститут сорбції та проблем ендоекології Національної академії наук України - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 544

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розробці ефективних каталізаторів для перетворення фруктози в алкіллактати та леулінову кислоту. Запропоновано

спосіб одержання SnO₂ вмісних оксидів як каталізаторів для синтезу алкіллактатів з фруктози – поновлювальної сировини, простим методом просочення гранульованого γ Al₂O₃. Зразки SnO₂/Al₂O₃ з різним вмістом діоксиду олова додатково було доповано такими оксидами металів як, ZnO, MgO, CoO, NiO, MoO₃. Наведено структурні та текстурні характеристики зразків, які одержані методами рентгено-фазового аналізу та низькотемпературної адсорбції-десорбції азоту. За допомогою УФ спектроскопії дифузного відбиття було виявлено, що на поверхні зразків з вмістом SnO₂ 10 20 мас.% та зразків, додатково допованих 5 мас.% ZnO, знаходяться ізольовані тетраедрично координовані іони IVSn⁴⁺. Встановлено, що додавання 5 мас.% ZnO до SnO₂/Al₂O₃ оксидів дозволяє отримувати зразки із одночасно наявними як слабкими кислотними (H⁰ = +3.3) так і слабкими основними (H⁻ = +7.2) центрами. В дисертаційній роботі досліджено використання синтезованих SnO₂-вмісних оксидів як каталізаторів одержання алкіллактатів з концентрованих спиртових розчинів фруктози. Показано, що розроблені 20SnO₂/Al₂O₃ та 5ZnO 10SnO₂/Al₂O₃ каталізатори здатні продукувати етиллактат з високим 50% виходом з концентрованих 13% розчинів фруктози у 98% етанолі при температурі 160 °C за 3 години в стаціонарному режимі, що може становити практичний інтерес. В роботі детально досліджено перетворення метанольного розчину фруктози до метиллактату в проточному режимі, який є більш придатним для промисловості. Як реакційну суміш використовували 1.6-9.5 мас.% розчини фруктози в 80% водному розчині метанолу. Встановлено, що додавання до початкового розчину фруктози в метанолі 0.03 мас.%

карбонату калію приводить до збільшення селективності за метиллактатом на 15% при 100% конверсії фруктози. При цьому продуктивність каталізатора становить 2.0 ммоль C₄H₈O₃/млкат/год. Слід відмітити, що в результаті конверсії D-фруктози на SnO₂/Al₂O₃ каталізаторі можна одержати рацемічну суміш L- та D-метиллактатів. Встановлено, що SnO₂/Al₂O₃ каталізатор стабільно працює протягом 6 год при збереженні конверсія фруктози на рівні 100% та селективності за метиллактатом у 60%. Після регенерації каталізатор повністю відновлював свою активність. З метою уникнення додавання солей лужних металів, як каталізатор запропоновано використовувати SnO₂/Al₂O₃ оксид, допований іонами цинку. Знайдено оптимальні умови проведення реакції, а саме використання 4.8% розчину фруктози у 80% метанолі, температура реакції 180 °C, тиск 3.0 МПа при навантаженні на 5ZnO-10SnO₂/Al₂O₃ каталізатор у 1.5 ммоль C₆H₁₂O₆/млкат/год при часі контакту 11 хв, які дозволяють одержати метиллактат з високим виходом у 70% при 100% конверсії фруктози. Для підтвердження припущення, що саме іони IVSn⁴⁺, як L-центри, забезпечують перетворення дигідроксиацетону до алкіллактатів було досліджено реакцію перетворення метанольного розчину дигідроксиацетону до метиллактату в проточному режимі. Знайдено, що 5SnO₂/Al₂O₃ каталізатор забезпечує повну конверсію дигідроксиацетону з виходом метиллактату у 80% при температурі 150 °C та тиску 1 МПа. Показано, що суперкислотний потрійний ZrO₂ SiO₂-SnO₂ оксид (атомне співвідношення Zr:Si:Sn = 20:60:20) здатен протонувати молекули оцтового ангідриду з утворенням катіонів ацилію в реакції

ацилювання толуолу в присутності оцтового ангідриду. Проведені експериментальні дослідження показують, що цей синтезований оксид ефективно каталізує реакцію ацилювання толуолу оцтовим ангідридом в проточному реакторі при температурі 150 °C з 45% конверсією ангідриду при практично 100% селективності за 4 метилацетофеноном. Припускається, що вища активність ZrO_2/SiO_2-SnO_2 оксиду, порівняно з цеолітами в цій реакції пов'язана з наявністю суперкислотних центрів, а також більш розвиненою питомою поверхнею та більшим розміром пор. Суперкислотний $ZrO_2-SiO_2-SnO_2$ оксид (атомне співвідношення $Zr:Si:Sn = 29:60:11$) протестовано як каталізатор конверсії концентрованого водного розчину фруктози до левулінової та мурашиної кислот в стаціонарному режимі за температури 160–190 °C та атмосферного тиску протягом 1-5 годин. Встановлено, що цей суперкислотний каталізатор забезпечує 100% конверсію 20% водного розчину фруктози з виходом левулінової та мурашиної кислот до 80% та 90% від теоретичного відповідно, за оптимальних умов: температура 180 °C, 3.5 години.

31.02.24.0295/0824U000151

Гес Наталія Леонідівна Конверсія фруктози до алкіллактатів та левулінової кислоти на SnO_2 -вмісних каталізаторах: Дис...Доктор філософії/ Державна організація Інститут сорбції та проблем ендоекології Національної академії наук України - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 544

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розробці ефективних каталізаторів для перетворення фруктози в алкіллактати та левулінову кислоту. Запропоновано спосіб одержання SnO_2 вмісних оксидів як каталізаторів для синтезу алкіллактатів з фруктози – поновлювальної сировини, простим методом просочення гранульованого $\gamma-Al_2O_3$. Зразки SnO_2/Al_2O_3 з різним вмістом діоксиду олова додатково було доповнено такими оксидами металів як, ZnO , MgO , CoO , NiO , MoO_3 . Наведено структурні та текстурні характеристики зразків, які одержані методами рентгено-фазового аналізу та низькотемпературної адсорбції-десорбції азоту. За допомогою УФ спектроскопії дифузного відбиття було виявлено, що на поверхні зразків з вмістом SnO_2 10 20 мас.% та зразків, додатково доповнених 5 мас.% ZnO , знаходяться ізольовані тетраедрично координовані іони $IVSn^{4+}$. Встановлено, що додавання 5 мас.% ZnO до SnO_2/Al_2O_3 оксидів дозволяє отримувати зразки із одночасно наявними як слабкими кислотними ($H^+ = +3.3$) так і слабкими основними ($H^- = +7.2$) центрами. В дисертаційній роботі досліджено використання синтезованих SnO_2 -вмісних оксидів як каталізаторів одержання алкіллактатів з концентрованих спиртових розчинів фруктози. Показано, що розроблені $20SnO_2/Al_2O_3$ та $5ZnO/10SnO_2/Al_2O_3$ каталізатори здатні продукувати етиллактат з високим 50% виходом з концентрованих 13% розчинів фруктози у 98% етанолі при температурі 160 °C за 3 години в стаціонарному режимі, що може становити практичний інтерес. В роботі детально досліджено перетворення метанольного розчину фруктози до метиллактату в проточному режимі, який є більш придатним для промисловості. Як реакційну суміш використовували 1.6-9.5

мас.% розчини фруктози в 80% водному розчині метанолу. Встановлено, що додавання до початкового розчину фруктози в метанолі 0.03 мас.% карбонату калію приводить до збільшення селективності за метиллактатом на 15% при 100% конверсії фруктози. При цьому продуктивність каталізатора становить 2.0 ммоль C₄H₈O₃/млкат/год. Слід відмітити, що в результаті конверсії D-фруктози на SnO₂/Al₂O₃ каталізаторі можна одержати рацемічну суміш L- та D-метиллактатів. Встановлено, що SnO₂/Al₂O₃ каталізатор стабільно працює протягом 6 год при збереженні конверсія фруктози на рівні 100% та селективності за метиллактатом у 60%. Після регенерації каталізатор повністю відновлював свою активність. З метою уникнення додавання солей лужних металів, як каталізатор запропоновано використовувати SnO₂/Al₂O₃ оксид, допований іонами цинку. Знайдено оптимальні умови проведення реакції, а саме використання 4.8% розчину фруктози у 80% метанолі, температура реакції 180 °С, тиск 3.0 МПа при навантаженні на 5ZnO-10SnO₂/Al₂O₃ каталізатор у 1.5 ммоль C₆H₁₂O₆/млкат/год при часі контакту 11 хв, які дозволяють одержати метиллактат з високим виходом у 70% при 100% конверсії фруктози. Для підтвердження припущення, що саме іони IVSn⁴⁺, як L-центри, забезпечують перетворення дигідроксиацетону до алкіллактатів було досліджено реакцію перетворення метанольного розчину дигідроксиацетону до метиллактату в проточному режимі. Знайдено, що 5SnO₂/Al₂O₃ каталізатор забезпечує повну конверсію дигідроксиацетону з виходом метиллактату у 80% при температурі 150 °С та тиску 1 МПа. Показано, що суперкислотний потрійний ZrO₂ SiO₂–

SnO₂ оксид (атомне співвідношення Zr:Si:Sn = 20:60:20) здатен протонувати молекули оцтового ангідриду з утворенням катіонів ацилію в реакції ацилювання толуолу в присутності оцтового ангідриду. Проведені експериментальні дослідження показують, що цей синтезований оксид ефективно каталізує реакцію ацилювання толуолу оцтовим ангідридом в проточному реакторі при температурі 150 °С з 45% конверсією ангідриду при практично 100% селективності за 4 метилацетофеноном. Припускається, що вища активність ZrO₂ SiO₂–SnO₂ оксиду, порівняно з цеолітами в цій реакції пов'язана з наявністю суперкислотних центрів, а також більш розвиненою питомою поверхнею та більшим розміром пор. Суперкислотний ZrO₂-SiO₂-SnO₂ оксид (атомне співвідношення Zr:Si:Sn = 29:60:11) протестовано як каталізатор конверсії концентрованого водного розчину фруктози до левулінової та мурашиної кислот в стаціонарному режимі за температури 160–190 °С та атмосферного тиску протягом 1-5 годин. Встановлено, що цей суперкислотний каталізатор забезпечує 100% конверсію 20% водного розчину фруктози з виходом левулінової та мурашиної кислот до 80% та 90% від теоретичного відповідно, за оптимальних умов: температура 180 °С, 3.5 години.

31.17 Неорганічна хімія. Комплексні сполуки

31.02.24.0296/0224U000361

Нові люмінесцентні матеріали ближнього інфрачервоного діапазону на основі модифікованих тетрапірольних та складнооксидних сполук d- та f-елементів: синтез, дизайн, властивості:

Заключний звіт/Фізико-хімічний інститут ім. О. В. Богатського Національної академії наук України; Керівник Доценко Володимир Павлович - ДР 0122U000415, УДК 546

93

Метою дослідження є встановлення закономірностей впливу структурних факторів на оптичні властивості систем на основі модифікованих тетрапіролів, їх комплексів з іонами d- та f-елементів та ортоборатів елементів III групи - потенційних люмінесцентних випромінювачів ближнього інфрачервоного (ІЧ) діапазону.

31.21 Органічна хімія

31.02.24.0297/0224U000258

Нові підходи до синтезу вуглецевих адсорбентів термохемолізом викопного вугілля з гідроксидом калію, пероксидом водню і аніонами кислот Бренстеда: Заключний звіт/Інститут фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л. М. Литвиненка Національної академії наук України; Керівник Кучеренко Володимир Олександрович - ДР 0121U114248, УДК 547.52/.68

131

На підставі встановлення залежностей структури і адсорбційних властивостей твердих продуктів термохемоліза викопного вугілля від умов процесу обґрунтувати нові підходи до синтезу вуглецевих адсорбентів для уловлювання органічних екотоксикантів і важких металів з водного середовища.

31.02.24.0298/0224U000260

Розроблення технологічних рішень для потреб оборони та військової медицини: функціоналізовані сполуки, тверді ракетні палива, каталітичні системи знешкодження компонентів хімічної зброї, вогнезахисні покриття, біологічно активні речовини. Розділ 1. Розроблення засобів хімічної та пожежної безпеки об'єктів оборонного призначення: Заключний звіт/Інститут фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л. М. Литвиненка Національної академії наук України; Керівник Попов Анатолій Федорович - ДР 0123U100783, УДК 547.1-536.18/.19

145

Розроблення методів окислювальної деградації симуляторів іприту в каталітичних міцелярних та мікроемульсійних середовищах зі створенням технологічної схеми та впровадженням у виробництво універсального деконтамінаційного засобу швидкої дії з підвищеними екологічними та експлуатаційними характеристиками

31.02.24.0299/0224U000259

Синтез і дослідження нових електроноактивних супряжених олігомерів і полімерів для напівпровідникових та фотопровідникових матеріалів: Заключний звіт/Інститут фізико-органічної хімії і вуглехімії ім. Л. М. Литвиненка Національної академії наук України; Керівник Кравченко Віктор Васильович - ДР 0120U100149, УДК 547

81

Синтез нових електроноактивних сполук олігомерів та полімерів, встановлення

закономірностей структура-електрофізичні та електрохімічні властивості для створення органічних матеріалів для молекулярної, полімерної та оптоелектроніки

31.02.24.0300/0824U000187

Діль Катерина Володимирівна Циклічні сульфони та сульфонаміди з азагетероциклічними фрагментами: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 547:544.424; 547

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розробці зручних методів синтезу нових азагетероциклічних систем на основі дигідро-2Н-тіопіран-3(4)-он-1,1-діоксиду, а також їх гетероциклізації, вивченню спектральних та біологічних властивостей. У роботі встановлено оптимальні умови синтезу нових S,O,Se-дигідропіранів, вивчено біологічні та фізико-хімічні властивості. Ключовими субстратами для синтезу нових S,O,Se-дигідропіранів стали дигідро-2Н-тіопіран-3(4)-он-1,1-діоксид, заміщені альдегіди та S,O,Se-сечовини.

Удосконалено метод синтезу карбаматів пяти- і шестичленних спиртів. Метод двостадійного синтезу включає реакцію з тіоціонатом гідролізу трихлорацетил захисної групи за допомогою карбонат калію в метанолі. Розроблено новий синтез на основі реакції родій-каталітичної циклізації карбаматів, що призводить до утворення нових тетрагідротіопіранів-4,4-діоксидів через високу кислотність С-Н зв'язок в β-положенні сульфонового кільця. Структура нової гетероциклічної

системи підтверджена (тетра-3Н-4-окса-2-тіа-2b-азацклопропа[с,d]пентален-3-он-2,2-діоксид) підтвердження 2D ЯМР спектроскопією. З метою синтезу нових похідних тетразолів синтезовано ряд сполук на основі β-кетосульфону (трикомпонентна гетерациклізація дигідро-2Н-тіопіран-3(4)-он-1,1-діоксиду, 1Н-тетразол-5-аміну та ароматичних альдегідів під впливом мікрохвильового опромінення). Незалежно від умов реакції 5-арил-7,8,9,10-тетрагідро-5Н-тетразоло[1,5-а]тіопірано[3,2-d]піридин-6,6-діоксиди були виділені, як єдині продукти реакції. За даними комп'ютерного прогнозування продукти мають подібність, що відповідають параметрам правил Ліпінського, Гозе, Вебера, Егана та Мюнге та відносяться до V класу гострої токсичності. Отримано новий спосіб синтезу 3 і 4-((2-гідрокситил)аміно)тетрагідро-2Н-тіопіран-1,1-діоксидів. Запропонований спосіб розширяє можливості синтетичних підходів до аналогічних функціоналізованих циклічних сульфонів. Ці аміноспирти можуть знайти широке застосування як білдинг-блоки в синтезі нових фармацевтичних препаратів та біологічно-активних гетероциклічних сполук. Розроблено метод синтезу SO₂-вмісних аналогів інгібітору такрину. Двостадійний метод передбачає реакцію β-кетосульфону з еквімолярною кількістю 2-амінобензонітрилу з використанням як каталізатору BF₃·Et₂O, що призводить до утворення SO₂-вмісних аналогів такрину. Розділ 1 включає літературний огляд, пов'язаний з створенням нових лікарських засобів на основі сульфонового фрагменту. Якісне викладення матеріалу аналізу друкованих джерел дозволяє легко визначитись з напрямком виконання експериментальної синтетичної частини. У підсумку, авторка

зосереджує свою увагу на думці, що похідні зазначеної гетероциклічної системи є цікавими для створення нових високоефективних і малотоксичних біологічно активних речовин для подальшого біологічного дослідження. Розділ 2 представляє собою послідовне викладення матеріалів та методів дослідження. Представлені синтетичні методи, які були використані під час виконання роботи та описані методи дослідження біологічних властивостей шляхом *in silico*, *in vitro* та *in vivo* досліджень. Розділ 3 чітко відтворює алгоритм пошуку оптимальних шляхів вирішення задач, які пов'язані з синтезами циклічних сульфонів, анельованими ароматичними азагетероциклами, а саме синтез нових аналоів препарату проти хвороби Алцгеймера такрину, синтез похідних тіопірано[3,2-*b*]пірол-4,4-діоксиду та синтез похідних тетраоло[1,5-*a*]тіопірано[3,2-*d*]піримідин-6,6-діоксидів з використанням мультикомпонентної хімії, які включають тіопіранове кільце. Авторка розкриває даний розділ у вигляді вдало створеного дизайну досліджень та інноваційно реалізованих стадій органічного синтезу, що дозволило з актуальними виходами одержати цільові продукти, а також напрямки хімічного перетворення ряду похідних шляхом деградації циклічного сульфонового фрагменту. Умови перебігу хімічних реакцій обговорено на високому професійному рівні. У розділі 4 розглянуто циклічні сульфони та сульфоаміди з неароматичними азагетероциклами. Представлено синтез нової гетероциклічної системи: тетрагідро-3Н-4-окса-2-тіа-2*b*-азацклопропа[*c,d*]пентален-3-он--2,2-діоксид. Також наведено аналіз синтезованих похідних сульфооксидів та сульфонів з використанням методології *in*

silico (ADME-аналіз, прогноз токсичності), *in vivo* (скринінг протизапальної активності), *in vitro* (інгібування ЛОГ-15). Вдало реалізований дисертанткою скринінг арилсульфонамідів, що містять (аза)норборнаний фрагмент, що дозволяє обрати найбільш перспективні сполуки для подальших наукових досліджень. Розділ 5 описує експериментальну частину досліджень, в якому наведені методики синтезу методики синтезу нових сполук та їх ЯМР характеристики, дані мас-спектроскопії. Кожен з розділів містить необхідні висновки, які надають загальну оцінку одержаним результатам. Загальні висновки демонструють найважливіші наукові результати та їх кореляцію з завданнями, які були поставлені у даній дисертаційній роботі.

31.02.24.0301/0824U000187

Діль Катерина Володимирівна Циклічні сульфони та сульфонаміди з азагетероциклічними фрагментами: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара - Захищена; 1--0.2024

УДК: 547:544.424; 547

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розробці зручних методів синтезу нових азагетероциклічних систем на основі дигідро-2Н-тіопіран-3(4)-он-1,1-діоксиду, а також їх гетероциклізації, вивченню спектральних та біологічних властивостей. У роботі встановлено оптимальні умови синтезу нових S,O,Se-дигідропіранів, вивчено біологічні та фізико-хімічні властивості. Ключовими субстратами для синтезу нових S,O,Se-

дигідропіранів стали дигідро-2Н-тіопіран-3(4)-он-1,1-діоксид, заміщені альдегіди та S,O,Se-сечовини. Удосконалено метод синтезу карбаматів п'яти- і шестичленних спиртів. Метод двостадійного синтезу включає реакцію з тіоціонатом гідролізу трихлорацетил захисної групи за допомогою карбонат калію в метанолі. Розроблено новий синтез на основі реакції родій-каталітичної циклізації карбаматів, що призводить до утворення нових тетрагідротіопіранів-4,4-діоксидів через високу кислотність С-Н зв'язок в β-положенні сульфонового кільця. Структура нової гетероциклічної системи підтверджена (тетра-3Н-4-окса-2-тіа-2b-азаціклопропа[с,d]пентален-3-он-2,2-діоксид) підтвердження 2D ЯМР спектрокопією. З метою синтезу нових похідних тетразолів синтезовано ряд сполук на основі β-кетосульфону (трикомпонентна гетерациклізація дигідро-2Н-тіопіран-3(4)-он-1,1-діоксиду, 1Н-тетразол-5-аміну та ароматичних альдегідів під впливом мікрохвильового опромінення). Незалежно від умов реакції 5-арил-7,8,9,10-тетрагідро-5Н-тетразоло[1,5-а]тіопірано[3,2-d]піридин-6,6-діоксиди були виділені, як єдині продукти реакції. За даними комп'ютерного прогнозування продукти мають подібність, що відповідають параметрам правил Ліпінського, Гозе, Вебера, Егана та Мюнге та відносяться до V класу гострої токсичності. Отримано новий спосіб синтезу 3 і 4-((2-гідрокситил)аміно)тетрагідро-2Н-тіопіран-1,1-діоксидів. Запропонований спосіб розширяє можливості синтетичних підходів до аналогічних функціоналізованих циклічних сульфонів. Ці аміноспирти можуть знайти широке застосування як білдинг-блоки в синтезі нових фармацевтичних препаратів та

біологічно-активних гетероциклічних сполук. Розроблено метод синтезу SO₂-вмісних аналогів інгібітору такрину. Двостадійний метод передбачає реакцію β-кетосульфону з еквімолярною кількістю 2-амінобензонітрилу з використанням як катализатору BF₃·Et₂O, що призводить до утворення SO₂-вмісних аналогів такрину. Розділ 1 включає літературний огляд, пов'язаний з створенням нових лікарських засобів на основі сульфонового фрагменту. Якісне викладення матеріалу аналізу друківаних джерел дозволяє легко визначитись з напрямком виконання експериментальної синтетичної частини. У підсумку, авторка зосереджує свою увагу на думці, що похідні зазначеної гетероциклічної системи є цікавими для створення нових високоєфективних і малотоксичних біологічно активних речовин для подальшого біологічного дослідження. Розділ 2 представляє собою послідовне викладення матеріалів та методів дослідження. Представлені синтетичні методи, які були використані під час виконання роботи та описані методи дослідження біологічних властивостей шляхом *in silico*, *in vitro* та *in vivo* досліджень. Розділ 3 чітко відтворює алгоритм пошуку оптимальних шляхів вирішення задач, які пов'язані з синтезами циклічних сульфонів, анельованими ароматичними азагетероциклами, а саме синтез нових аналоів препарату проти хвороби Алцгеймера такрину, синтез похідних тіопірано[3,2-b]пірол-4,4-діоксиду та синтез похідних тетразоло[1,5-а]тіопірано[3,2-d]піримідин-6,6-діоксидів з використанням мультикомпонентної хімії, які включають тіопіранове кільце. Авторка розкриває даний розділ у вигляді вдало створеного дизайну досліджень та інноваційно реалізованих стадій органічного синтезу, що дозволило з

актуальними виходами одержати цільові продукти, а також напрямки хімічного перетворення ряду похідних шляхом деградації циклічного сульфонового фрагменту. Умови перебігу хімічних реакцій обговорено на високому професійному рівні. У розділі 4 розглянуто циклічні сульфони та сульфоаміди з неароматичними азагетероциклами. Представлено синтез нової гетероциклічної системи: тетрагідро-3Н-4-окса-2-тіа-2b-азацклопропа[с,d]пентален-3-он--2,2-діоксид. Також наведено аналіз синтезованих похідних сульфооксидів та сульфонів з використанням методології *in silico* (ADME-аналіз, прогноз токсичності), *in vivo* (скринінг протизапальної активності), *in vitro* (інгібування ЛОГ-15). Вдало реалізований дисертанткою скринінг арилсульфонамідів, що містять (аза)норборнаний фрагмент, що дозволяє обрати найбільш перспективні сполуки для подальших наукових досліджень. Розділ 5 описує експериментальну частину досліджень, в якому наведені методики синтезу методики синтезу нових сполук та їх ЯМР характеристики, дані мас-спектроскопії. Кожен з розділів містить необхідні висновки, які надають загальну оцінку одержаним результатам. Загальні висновки демонструють найважливіші наукові результати та їх кореляцію з завданнями, які були поставлені у даній дисертаційній роботі.

31.23 Біоорганічна хімія. Природні органічні сполуки та їхні синтетичні аналоги

31.02.24.0302/0224U000378

Молекулярно-біохімічна характеристика пептидної фракції з антарктичного криля (*Euphausia superba*) та вивчення її потенційного впливу на метаболічні процеси, що пов'язані з розвитком гострих коронарних синдромів.:
Заключний звіт/Київський національний університет імені Тараса Шевченка;
Керівник Савчук Олександр Миколайович - ДР 0123U103588, УДК 547.9;577.1, 577.1

74

Одержати, охарактеризувати та дослідити функціональну активність пептидів з антарктичного криля *Euphausia superba* щодо потенційного впливу на метаболічні процеси, що пов'язані з розвитком гострих коронарних синдромів (процеси у системі гемостазу, стан гіперглікемії та розвиток ожиріння).

31.27 Біологічна хімія

31.02.24.0303/0224U000108

Диференційний контроль регуляторних мереж, залучених до підтримання епітелійно-мезенхімної пластичності аденокарциномних клітин молочної залози: Заклучний звіт/Інститут молекулярної біології і генетики Національної академії наук України;
Керівник Філоненко Валерій Вікторович - ДР 0123U103513, УДК 577.15

З'ясування молекулярних механізмів залучення ізоформ S6-кінази 1 до контролю епітелійно-мезенхімної пластичності та метастазування раку молочної залози за допомогою комплексних експериментальних підходів на різних рівнях клітинних регуляторних мереж, а також ідентифікувати нові перспективні

терапевтичні мішені і прогностичні маркери

31.02.24.0304/0224U000108

Диференційний контроль регуляторних мереж, залучених до підтримання епітелійно-мезенхімної пластичності аденокарциномних клітин молочної залози: Заключний звіт/Інститут молекулярної біології і генетики Національної академії наук України; Керівник Філоненко Валерій Вікторович - ДР 0123U103513, УДК 577.15

З'ясування молекулярних механізмів залучення ізоформ S6-кінази 1 до контролю епітелійно-мезенхімної пластичності та метастазування раку молочної залози за допомогою комплексних експериментальних підходів на різних рівнях клітинних регуляторних мереж, а також ідентифікувати нові перспективні терапевтичні мішені і прогностичні маркери

31.02.24.0305/0224U000108

Диференційний контроль регуляторних мереж, залучених до підтримання епітелійно-мезенхімної пластичності аденокарциномних клітин молочної залози: Заключний звіт/Інститут молекулярної біології і генетики Національної академії наук України; Керівник Філоненко Валерій Вікторович - ДР 0123U103513, УДК 577.15

З'ясування молекулярних механізмів залучення ізоформ S6-кінази 1 до контролю епітелійно-мезенхімної пластичності та метастазування раку молочної залози за допомогою комплексних експериментальних підходів на різних рівнях клітинних

регуляторних мереж, а також ідентифікувати нові перспективні терапевтичні мішені і прогностичні маркери

31.02.24.0306/0824U000371

Паливода Юлія Миколаївна Фізіолого-біохімічні механізми формування посухостійкості м'якої пшениці за дії метаболічно активних сполук: Дис...Доктор філософії/ Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 581.19; 581.11;581.1.032; 581.14; 581.143:577.175.1.05

с. - Бібліогр.: назв

Україна є однією з країн лідерів у світовому виробництві пшениці. Наявна тенденція до зміну клімату у бік зниження опадів та підвищених температур впливає на продуктивність культур, зокрема пшениці. Одним із найгостріших екологічних факторів, який негативно впливає на фізіологічні та обмінні процеси і, як наслідок, на зниження кількості накопиченої рослинами органічної речовини в рослинах є водний дефіцит, спричинений посухою. Реакція рослин на дефіцит вологи є комплексною відповіддю, яка включає сприйняття рослинним організмом дії стресора та формуванням різних складних механізмів стійкості та адаптації. На сьогодні досліджуються різноманітні стратегії стійкості до посухи, серед яких застосування екзогенних регуляторів які мають велике значення для підвищення стійкості до посухи на різних стадіях росту рослин. Перспективними регуляторами росту є метаболічно активні сполуки такі, як вітамін Е, убіхінон-10 (Q), метіонін (M),

параоксибензойна кислота (ПОБК), $MgSO_4$ (Mg). У дисертаційній роботі з'ясовано особливості впливу обробки насіння метаболічно активними речовинами та їх комбінаціями на фізіолого-біохімічні особливості формування посухостійкості пшениці м'якої сорту Провінціалка. Для моделювання водного дефіциту використовували розчин нейногенного високомолекулярного полімеру поліетиленгліколю 6000 концентрацією 12%. Встановлено, що використання комбінації метаболічно активних сполук ЕМПМg в умовах посухи сприяло кращому проростанню насіння пшениці м'якої сорту Провінціалка. Застосування розчину Q найбільш ефективно стимулювала лінійний ріст коренів проростків в умовах водного дефіциту, перевищуючи показник контролю на 16,9%. Розчини Q та Mg нівелюють інгібуючий вплив водного дефіциту та посилюють процеси накопичення маси коренів на 17,1% та на 20% відповідно. Обробка насіння розчином Q дала можливість стимулювати ріст надземної частини проростків пшениці в умовах водного дефіциту, перевищуючи показники контролю на 22,1%, а показники маси сирі речовини пагону проростків – на 41,8%. Комбінація ЕМПМg підсилює водозатримуючі процеси надземних і підземних органів. Використання розчинів П, Q та Mg призводило до збільшення асиміляційної поверхні проростків пшениці на 17,7%, 16,5% та 16,2% відповідно. Комбінація EQ найефективніше стимулювала синтез хлорофілу. Так, за обробки насіння зазначеною комбінацією показник вмісту хлорофілу а перевищував показник контролю на 26,9%, вмісту хлорофілу b – на 18,8%, показник суми хлорофілів а і b у листках на 27,8%. Висока ефективність щодо вмісту хлорофілу а, хлорофілу b та

суми хлорофілів а і b в листках проростків пшениці в умовах посухи була відмічена також при використанні Q та M та комбінації ЕМПМg. Збільшення вмісту зелених фотосинтетичних пігментів за обробки насіння пшениці комбінаціями EQ, ЕМПМg та метаболічно активними речовинами як Q та M, відносно незначної площі асиміляційної поверхні є показником ксероморфної структури листків, що вказує на високу адаптаційну здатність пшениці м'якої сорту Провінціалка до умов посухи. Метаболічно активні сполуки та їх комбінації активують складові антиоксидантного захисту проростків пшениці сорту Провінціалка та дозволяють зменшити прояви окисних процесів, що є невід'ємними наслідками дії посухи. Обробка насіння розчином E найкраще стимулювала активність аскорбатпероксидази в проростках пшениці, перевищуючи показник контролю на 65,5% та на 2,4% порівняно з показниками проростків, насіння яких знаходилося у змодельованих умовах посухи. Обробка насіння пшениці розчином Q найефективніше збільшила вміст аскорбату в проростках на 46,3% порівняно з проростками, насіння яких знаходилося в умовах водного дефіциту. Найвищі показники глутатіону у проростках в умовах посухи були виявлені при обробці насіння розчином E та комбінацією ЕМП, перевищуючи показники контролю на 31,4%, та 30,7% відповідно, та показники ПЕГ 6000 на 59,9% та 59,2%. Комбінації EQ та ЕМПМg найефективніше стимулювали накопичення вільного проліну в проростках пшениці в умовах водного дефіциту, перевищуючи показники насіння, що знаходилося в змодельованих умовах посухи, на 77,8% та 71,1% відповідно. Отже, використання метаболічно активних речовин сприяло

формуванню відповідних адаптивних реакцій пшениці м'якої. Результати досліджень можуть бути використані для виробництва нових сучасних препаратів для підвищення посухостійкості зернових культур.

31.02.24.0307/0824U000371

Паливода Юлія Миколаївна Фізіолого-біохімічні механізми формування посухостійкості м'якої пшениці за дії метаболічно активних сполук:
Дис...Доктор філософії/ Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 581.19; 581.11; 581.1.032; 581.14; 581.143:577.175.1.05

с. - Бібліогр.: назв

Україна є однією з країн лідерів у світовому виробництві пшениці. Наявна тенденція до зміну клімату у бік зниження опадів та підвищених температур впливає на продуктивність культур, зокрема пшениці. Одним із найгостріших екологічних факторів, який негативно впливає на фізіологічні та обмінні процеси і, як наслідок, на зниження кількості накопиченої рослинами органічної речовини в рослинах є водний дефіцит, спричинений посухою. Реакція рослин на дефіцит вологи є комплексною відповіддю, яка включає сприйняття рослинним організмом дії стресора та формуванням різних складних механізмів стійкості та адаптації. На сьогодні досліджуються різноманітні стратегії стійкості до посухи, серед яких застосування екзогенних регуляторів які мають велике значення для підвищення стійкості до посухи на різних стадіях росту рослин. Перспективними регуляторами росту є

метаболічно активні сполуки такі, як вітамін Е, убихінон-10 (Q), метіонін (M), параоксibenзойна кислота (ПБК), MgSO₄ (Mg). У дисертаційній роботі з'ясовано особливості впливу обробки насіння метаболічно активними речовинами та їх комбінаціями на фізіолого-біохімічні особливості формування посухостійкості пшениці м'якої сорту Провінціалка. Для моделювання водного дефіциту використовували розчин нейногенного високомолекулярного полімеру поліетиленгліколю 6000 концентрацією 12%. Встановлено, що використання комбінації метаболічно активних сполук ЕМПМg в умовах посухи сприяло кращому проростанню насіння пшениці м'якої сорту Провінціалка. Застосування розчину Q найбільш ефективно стимулювала лінійний ріст коренів проростків в умовах водного дефіциту, перевищуючи показник контролю на 16,9%. Розчини Q та Mg нівелюють інгібуючий вплив водного дефіциту та посилюють процеси накопичення маси коренів на 17,1% та на 20% відповідно. Обробка насіння розчином Q дала можливість стимулювати ріст надземної частини проростків пшениці в умовах водного дефіциту, перевищуючи показники контролю на 22,1%, а показники маси сирової речовини пагону проростків – на 41,8%. Комбінація ЕМПМg підсилює водозатримуючі процеси надземних і підземних органів. Використання розчинів П, Q та Mg призводило до збільшення асиміляційної поверхні проростків пшениці на 17,7%, 16,5% та 16,2% відповідно. Комбінація EQ найефективніше стимулювала синтез хлорофілу. Так, за обробки насіння зазначеною комбінацією показник вмісту хлорофілу а перевищував показник контролю на 26,9%, вмісту хлорофілу b – на 18,8%, показник суми хлорофілів а і b

у листках на 27,8%. Висока ефективність щодо вмісту хлорофілу а, хлорофілу b та суми хлорофілів а і b в листках проростків пшениці в умовах посухи була відмічена також при використанні Q та M та комбінації ЕМПМg. Збільшення вмісту зелених фотосинтетичних пігментів за обробки насіння пшениці комбінаціями EQ, ЕМПМg та метаболічно активними речовинами як Q та M, відносно незначної площі асиміляційної поверхні є показником ксероморфної структури листків, що вказує на високу адаптаційну здатність пшениці м'якої сорту Провінціалка до умов посухи. Метаболічно активні сполуки та їх комбінації активують складові антиоксидантного захисту проростків пшениці сорту Провінціалка та дозволяють зменшити прояви окисних процесів, що є невід'ємними наслідками дії посухи. Обробка насіння розчином Е найкраще стимулювала активність аскорбатпероксидази в проростках пшениці, перевищуючи показник контролю на 65,5% та на 2,4% порівняно з показниками проростків, насіння яких знаходилося у змодельованих умовах посухи. Обробка насіння пшениці розчином Q найефективніше збільшила вміст аскорбату в проростках на 46,3% порівняно з проростками, насіння яких знаходилося в умовах водного дефіциту. Найвищі показники глутатіону у проростках в умовах посухи були виявлені при обробці насіння розчином Е та комбінацією ЕМП, перевищуючи показники контролю на 31,4%, та 30,7% відповідно, та показники ПЕГ 6000 на 59,9% та 59,2%. Комбінації EQ та ЕМПМg найефективніше стимулювали накопичення вільного проліну в проростках пшениці в умовах водного дефіциту, перевищуючи показники насіння, що знаходилося в змодельованих умовах посухи, на 77,8% та 71,1%

відповідно. Отже, використання метаболічно активних речовин сприяло формуванню відповідних адаптивних реакцій пшениці м'якої. Результати досліджень можуть бути використані для виробництва нових сучасних препаратів для підвищення посухостійкості зернових культур.

34 БІОЛОГІЯ

34.01 Загальні питання біології

34.02.24.0308/0224U000362

Вивчення біохімічних механізмів функціонування гладеньком'язових клітин як Ca²⁺-залежної тензоелектрохімічної рецепторної системи.: Заключний звіт/Інститут біохімії ім. О. В. Палладіна Національної академії наук України; Керівник Костерін Сергій Олексійович - ДР 0119U002508, УДК 57

225

подальше (на підставі раніше одержаних у відділі біохімії м'язів Інституту біохімії ім.О.В.Палладіна експериментальних даних) з'ясування фізико-хімічних та біохімічних - молекулярних і мембранних - механізмів функціонування гладеньком'язової системи як складної емерджентної кооперативної нелінійної рецепторної тензоелектрохімічної системи, функціонування якої ґрунтується на існуванні низки внутрішньоклітинних позитивних і негативних зворотних зв'язків (переважно - на прикладі міометрія - гладенького м'яза матки, а також інших гладеньких м'язів).

34.15 Молекулярна біологія

34.02.24.0309/0224U000196

Розробка нових селективних підходів метаболічної протипухлинної терапії на основі рекомбінантної аргінази людини та модуляторів клітинного стресу: Заключний звіт/Інститут біології клітини Національної академії наук України; Керівник Стасик Олег Володимирович - ДР 0122U002256, УДК 577.2, 576.535, 616-006.04

43

Метою роботи є дизайн та аналіз нових комбінованих підходів до метаболічної терапії пухлин на основі рекомбінантної аргінази людини та індукторів клітинного стресу, зокрема аналогів аргініну (канаваніну, індоспіцину), аналогів піримідинових основ і модуляторів енергетичного метаболізму, а також ідентифікація нових молекулярних маркерів чутливості клітин пухлин людини до відповідної терапії для розробки її нових більш ефективних та селективних підходів і прогнозування ефективності їх застосування щодо різних типів пухлин

34.02.24.0310/0224U000324

Розроблення сучасних методів маркер-допоміжної селекції та технологій коротких інтерферуючих РНК для створення високопродуктивних сортів-інновацій озимої пшениці з поліпшеною якістю зерна, стійких до екологічних стресів.: Заключний звіт/Інститут фізіології рослин і генетики Національної академії наук України; Керівник Моргун

Володимир Васильович - ДР
0123U100780, УДК 577.21, 577.21, 633.1

143

Мета роботи полягає у розробленні сучасних методів маркер-допоміжної селекції та технологій коротких інтерферуючих РНК для використання їх в селекційному процесі для підвищення потенціальної продуктивності і поліпшення якості зерна озимої м'якої пшениці, а також адаптивного потенціалу рослин до несприятливих умов довкілля та отримання на цій основі нових сортів-інновацій.

34.02.24.0311/0224U000305

Характеристика мікроорганізмів з біотопів наземних угруповань Морської Антарктики: Заключний звіт/Львівський національний університет імені Івана Франка; Керівник Гнатуш Світлана Олексіївна - ДР 0123U103641, УДК 577.21:576.3

103

Дослідження різних груп мікроорганізмів з рослинних угруповань з місць гніздування птахів та активності морських ссавців Антарктики, виділення чистих культур та визначення їхніх фізіолого-біохімічних властивостей, здатності до синтезу біологічно активних речовин та мобілізації сполук фосфору і феруму, фіксації азоту та молекулярно-генетична характеристика штамів. За результатами роботи передбачено депонування 2-х штамів мікроорганізмів у Депозитарії мікроорганізмів Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України.

34.17 Біофізика

34.02.24.0312/0824U000335

Рябенко Юлія Анатоліївна Визначення залишкових рідин біотоксинів методами Раман-спектроскопії: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 577.3.01;577.38;577.3.001.57;
535.33/.34 ; 535.33/.34:621.373.826 ;
537.86:530.145

с. - Бібліогр.: назв

Рябенко Ю.А. Визначення залишкових рідин біотоксинів методами Раман-спектроскопії. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 105 – Прикладна фізика та наноматеріали (Галузь знань 10 – Природничі науки). Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2023. Дисертація присвячена дослідженню та розробці методики одержання композитних матеріалів, які мають метрологічно стійкі параметри, щодо підсилення Раманівського розсіювання складних органічних та біологічних молекул. Ці композити є перспективними для використання, як у біосенсорах, так і в інших виробках для калібрування спектрального обладнання. При цьому важливо, що наведені методи дають можливість отримувати високодобротні резонансні структури, що є стійкі до хімічного та механічного впливу і мають стабільну частоту Фреліха. Сучасні високоточні спектрометричні методи дослідження дають можливість вивчати топологію та конформацію складних молекул. Одним з методів підвищення чутливості спектральних приладів, що

надає можливість детектувати речовини в надмалих концентраціях є підсилення поверхнею комбінаційне розсіювання світла (SERS). В цьому методі зазвичай використовують наночастинки металів розміром від 15-50 нм, а в роботі досліджені наночастинки золота 5-10 нм. Гранули утворюють композитну структуру з прозорим середовищем підкладки, в якій спостерігається смуга плазмового поглинання, відповідна до коливань плазми вільних електронів. Однак існуючі методики сфокусовані на створенні колоїду у розчинах, або на підкладках з міткою без висушування зразка, що не дає можливості отримувати метрологічне стабільний сигнал SERS. Ефект плазмового резонансу та його використання у SERS відомі давно, та інтерес до створення нових метрологічних методик детектування молекул останнім часом суттєво зріс. Композитний матеріал, що утворюється за допомогою лазерної імплантації гранулярної плівки золота у приповерхневий шар плавленого кварцу надає можливість створити метаматеріал стійкий до хімічного та механічного впливу та такий, що має високодобротний резонанс. До цього часу відсутні методики створення таких метрологічно детермінованих композитів. І хоча спроби лазерних термічних імплантацій золота та срібла у приповерхневий шар були здійснені низкою авторів, у дисертації ця методика була вдосконалена та надала можливість створювати метаматеріал з наперед заданими властивостями. Сучасний розвиток чисельного моделювання надає можливості розрахунку фізичних властивостей топологічно складних наноматеріалів. Тому у роботі наведені чисельні розрахунки модового складу складної топології наночастинки золота та ефективного індексу рефракції мод.

Також чисельно було розраховане ближнє поле у «гарячій точці» наночастинки золота та було встановлено ефект зв'язування мод між наночастинками та коливальними рівнями енергії молекулярної групи, що відповідає дипольному переходу. Дані було підтверджено в експериментах з багаточастинковим складом плівок. Встановлено, що зв'язок спостерігається на відстанях до 50 нм, що відповідає ближній зоні. Встановлено, що на таких відстанях можна використовувати модель дипольного осцилятора для опису наночастинок металів. Чисельні розрахунки молекул відомі давно, але складність біологічних молекул надає можливість представити молекули у вигляді квантово-механічної системи та визначити основні її параметри: тензор поляризованості, квантово-механічні енергетичні рівні та діелектричну проникність металів. Спрощена методика розрахунку діелектричної проникності Родаміну 6G наведена у дисертації та вказано, що таку методику можна застосовувати до великих молекул. Це розширює можливості у чисельному моделюванні підсилення Раманівського розсіювання біологічними молекулами на вискодобротних резонансних системах. Раман-спектроскопія має важливе значення у сучасних біофізичних дослідженнях. Але кількість досліджень вкрай обмежена та не носить системного характеру щодо спектрів токсичних молекул та спектрів речовин, що утворюються у процесі біохімічних реакцій цих токсинів з ферментами, що утворюються під час імунної відповіді. Тому у дисертації наведена методика визначення присутності токсичної речовини Ботулотоксину А у сироватці крові хворих на міастенію.

34.19 Цитологія

34.02.24.0313/0224U000196

Розробка нових селективних підходів метаболічної протипухлинної терапії на основі рекомбінантної аргінази людини та модуляторів клітинного стресу: Заключний звіт/Інститут біології клітини Національної академії наук України; Керівник Стасик Олег Володимирович - ДР 0122U002256, УДК 577.2, 576.535, 616-006.04

43

Метою роботи є дизайн та аналіз нових комбінованих підходів до метаболічної терапії пухлин на основі рекомбінантної аргінази людини та індукторів клітинного стресу, зокрема аналогів аргініну (канаваніну, індоспіцину), аналогів піримідинових основ і модуляторів енергетичного метаболізму, а також ідентифікація нових молекулярних маркерів чутливості клітин пухлин людини до відповідної терапії для розробки її нових більш ефективних та селективних підходів і прогнозування ефективності їх застосування щодо різних типів пухлин

34.27 Мікробіологія

34.02.24.0314/0224U000014

Депонування штамів мікроорганізмів згідно "Інструкції про порядок депонування в Україні штамів мікроорганізмів з метою здійснення патентної процедури" та дослідження їх вірулентності: Заключний звіт/Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного Національної академії наук України; Керівник Головач Тетяна Миколаївна - ДР 0123U103162, УДК 579.66

6

Депонування штамів мікроорганізмів згідно "Інструкції про порядок депонування в Україні штамів мікроорганізмів з метою здійснення патентної процедури" та дослідження їх вірулентності

34.02.24.0315/0224U000042

Депонування штамів мікроорганізмів згідно "Інструкції про порядок депонування в Україні штамів мікроорганізмів з метою здійснення патентної процедури" та дослідження їх вірулентності: Заключний звіт/Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного Національної Академії Наук України; Керівник Головач Тетяна Миколаївна - ДР 0123U101753, УДК 579.66

6

Депонування штамів мікроорганізмів згідно "Інструкції про порядок депонування в Україні штамів мікроорганізмів з метою здійснення патентної процедури" та дослідження їх вірулентності

34.02.24.0316/0224U000024

Депонування штамів мікроорганізмів згідно "Інструкції про порядок депонування в Україні штамів мікроорганізмів з метою здійснення патентної процедури" та дослідження їх вірулентності: Заключний звіт/Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного Національної Академії Наук України; Керівник Головач Тетяна Миколаївна - ДР 0123U101740, УДК 579.66

6

Депонування штамів мікроорганізмів згідно "Інструкції про порядок депонування в Україні штамів мікроорганізмів з метою здійснення патентної процедури" та дослідження їх вірулентності

34.29 Ботаніка

34.02.24.0317/0224U000400

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Біологія та охорона здоров'я» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: Заключний звіт/Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Керівник Іванько Ірина Анатоліївна - ДР 0122U000059, УДК 579, 581.5, 581.1, 59, 574, 574.5, 574.5;572.1/.4, 612;591.1, 504.054:574.3, 504.73/.74.06, 504.062(1/9)

94

Комплексна оцінка стану біосистем різних рівнів організації в умовах антропогенних та кліматичних змін та пошук шляхів збереження біорізноманіття і людського потенціалу

34.31 Фізіологія рослин

34.02.24.0318/0224U000400

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Біологія та охорона здоров'я» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: Заключний звіт/Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Керівник Іванько Ірина Анатоліївна - ДР 0122U000059, УДК 579,

581.5, 581.1, 59, 574, 574.5, 574.5;572.1/.4, 612;591.1, 504.054:574.3, 504.73/.74.06, 504.062(1/9)

94

Комплексна оцінка стану біосистем різних рівнів організації в умовах антропогенних та кліматичних змін та пошук шляхів збереження біорізноманіття і людського потенціалу

34.02.24.0319/0824U000371

Паливода Юлія Миколаївна Фізіолого-біохімічні механізми формування посухостійкості м'якої пшениці за дії метаболічно активних сполук:

Дис...Доктор філософії/ Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 581.19; 581.11;581.1.032; 581.14; 581.143:577.175.1.05

с. - Бібліогр.: назв

Україна є однією з країн лідерів у світовому виробництві пшениці. Наявна тенденція до зміну клімату у бік зниження опадів та підвищених температур впливає на продуктивність культур, зокрема пшениці. Одним із найгостріших екологічних факторів, який негативно впливає на фізіологічні та обмінні процеси і, як наслідок, на зниження кількості накопиченої рослинами органічної речовини в рослинах є водний дефіцит, спричинений посухою. Реакція рослин на дефіцит вологи є комплексною відповіддю, яка включає сприйняття рослинним організмом дії стресора та формуванням різних складних механізмів стійкості та адаптації. На сьогодні досліджуються різноманітні стратегії стійкості до

посухи, серед яких застосування екзогенних регуляторів які мають велике значення для підвищення стійкості до посухи на різних стадіях росту рослин. Перспективними регуляторами росту є метаболічно активні сполуки такі, як вітамін Е, убихінон-10 (Q), метіонін (M), параоксibenзойна кислота (ПБК), MgSO₄ (Mg). У дисертаційній роботі з'ясовано особливості впливу обробки насіння метаболічно активними речовинами та їх комбінаціями на фізіолого-біохімічні особливості формування посухостійкості пшениці м'якої сорту Провінціалка. Для моделювання водного дефіциту використовували розчин нейногенного високомолекулярного полімеру поліетиленгліколю 6000 концентрацією 12%. Встановлено, що використання комбінації метаболічно активних сполук ЕМПМg в умовах посухи сприяло кращому проростанню насіння пшениці м'якої сорту Провінціалка. Застосування розчину Q найбільш ефективно стимулювала лінійний ріст коренів проростків в умовах водного дефіциту, перевищуючи показник контролю на 16,9%. Розчини Q та Mg нівелюють інгібуючий вплив водного дефіциту та посилюють процеси накопичення маси коренів на 17,1% та на 20% відповідно. Обробка насіння розчином Q дала можливість стимулювати ріст надземної частини проростків пшениці в умовах водного дефіциту, перевищуючи показники контролю на 22,1%, а показники маси сирової речовини пагону проростків – на 41,8%. Комбінація ЕМПМg підсилює водозатримуючі процеси надземних і підземних органів. Використання розчинів П, Q та Mg призводило до збільшення асиміляційної поверхні проростків пшениці на 17,7%, 16,5% та 16,2% відповідно. Комбінація EQ найефективніше стимулювала синтез

хлорофілу. Так, за обробки насіння зазначеною комбінацією показник вмісту хлорофілу а перевищував показник контролю на 26,9%, вмісту хлорофілу b – на 18,8%, показник суми хлорофілів а і b у листках на 27,8%. Висока ефективність щодо вмісту хлорофілу а, хлорофілу b та суми хлорофілів а і b в листках проростків пшениці в умовах посухи була відмічена також при використанні Q та M та комбінації ЕМПМg. Збільшення вмісту зелених фотосинтетичних пігментів за обробки насіння пшениці комбінаціями EQ, ЕМПМg та метаболічно активними речовинами як Q та M, відносно незначної площі асиміляційної поверхні є показником ксероморфної структури листків, що вказує на високу адаптаційну здатність пшениці м'якої сорту Провінціалка до умов посухи. Метаболічно активні сполуки та їх комбінації активують складові антиоксидантного захисту проростків пшениці сорту Провінціалка та дозволяють зменшити прояви окисних процесів, що є невід'ємними наслідками дії посухи. Обробка насіння розчином E найкраще стимулювала активність аскорбатпероксидази в проростках пшениці, перевищуючи показник контролю на 65,5% та на 2,4% порівняно з показниками проростків, насіння яких знаходилося у змодельованих умовах посухи. Обробка насіння пшениці розчином Q найефективніше збільшила вміст аскорбату в проростках на 46,3% порівняно з проростками, насіння яких знаходилося в умовах водного дефіциту. Найвищі показники глутатіону у проростках в умовах посухи були виявлені при обробці насіння розчином E та комбінацією ЕМП, перевищуючи показники контролю на 31,4%, та 30,7% відповідно, та показники ПЕГ 6000 на 59,9% та 59,2%. Комбінації EQ та ЕМПМg найефективніше стимулювали

накопичення вільного проліну в проростках пшениці в умовах водного дефіциту, перевищуючи показники насіння, що знаходилося в змодельованих умовах посухи, на 77,8% та 71,1% відповідно. Отже, використання метаболічно активних речовин сприяло формуванню відповідних адаптивних реакцій пшениці м'якої. Результати досліджень можуть бути використані для виробництва нових сучасних препаратів для підвищення посухостійкості зернових культур.

34.02.24.0320/0824U000371

Паливода Юлія Миколаївна Фізіолого-біохімічні механізми формування посухостійкості м'якої пшениці за дії метаболічно активних сполук:
Дис...Доктор філософії/ Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 581.19; 581.11;581.1.032; 581.14;
581.143:577.175.1.05

с. - Бібліогр.: назв

Україна є однією з країн лідерів у світовому виробництві пшениці. Наявна тенденція до зміну клімату у бік зниження опадів та підвищених температур впливає на продуктивність культур, зокрема пшениці. Одним із найгостріших екологічних факторів, який негативно впливає на фізіологічні та обмінні процеси і, як наслідок, на зниження кількості накопиченої рослинами органічної речовини в рослинах є водний дефіцит, спричинений посухою. Реакція рослин на дефіцит вологи є комплексною відповіддю, яка включає сприйняття рослинним організмом дії стресора та формуванням різних складних механізмів стійкості та

адаптації. На сьогодні досліджуються різноманітні стратегії стійкості до посухи, серед яких застосування екзогенних регуляторів які мають велике значення для підвищення стійкості до посухи на різних стадіях росту рослин. Перспективними регуляторами росту є метаболічно активні сполуки такі, як вітамін Е, убихінон-10 (Q), метіонін (M), параоксисбензойна кислота (ПОБК), MgSO₄ (Mg). У дисертаційній роботі з'ясовано особливості впливу обробки насіння метаболічно активними речовинами та їх комбінаціями на фізіолого-біохімічні особливості формування посухостійкості пшениці м'якої сорту Провінціалка. Для моделювання водного дефіциту використовували розчин нейногенного високомолекулярного полімеру поліетиленгліколю 6000 концентрацією 12%. Встановлено, що використання комбінації метаболічно активних сполук ЕМПМg в умовах посухи сприяло кращому проростанню насіння пшениці м'якої сорту Провінціалка. Застосування розчину Q найбільш ефективно стимулювала лінійний ріст коренів проростків в умовах водного дефіциту, перевищуючи показник контролю на 16,9%. Розчини Q та Mg нівелюють інгібуючий вплив водного дефіциту та посилюють процеси накопичення маси коренів на 17,1% та на 20% відповідно. Обробка насіння розчином Q дала можливість стимулювати ріст надземної частини проростків пшениці в умовах водного дефіциту, перевищуючи показники контролю на 22,1%, а показники маси сирогої речовини пагону проростків – на 41,8%. Комбінація ЕМПМg підсилює водозатримуючі процеси надземних і підземних органів. Використання розчинів П, Q та Mg призводило до збільшення асиміляційної поверхні проростків пшениці на 17,7%,

16,5% та 16,2% відповідно. Комбінація EQ найефективніше стимулювала синтез хлорофілу. Так, за обробки насіння зазначеною комбінацією показник вмісту хлорофілу а перевищував показник контролю на 26,9%, вмісту хлорофілу b – на 18,8%, показник суми хлорофілів а і b у листках на 27,8%. Висока ефективність щодо вмісту хлорофілу а, хлорофілу b та суми хлорофілів а і b в листках проростків пшениці в умовах посухи була відмічена також при використанні Q та M та комбінації ЕМПМg. Збільшення вмісту зелених фотосинтетичних пігментів за обробки насіння пшениці комбінаціями EQ, ЕМПМg та метаболічно активними речовинами як Q та M, відносно незначної площі асиміляційної поверхні є показником ксероморфної структури листків, що вказує на високу адаптаційну здатність пшениці м'якої сорту Провінціалка до умов посухи. Метаболічно активні сполуки та їх комбінації активують складові антиоксидантного захисту проростків пшениці сорту Провінціалка та дозволяють зменшити прояви окисних процесів, що є невід'ємними наслідками дії посухи. Обробка насіння розчином Е найкраще стимулювала активність аскорбатпероксидази в проростках пшениці, перевищуючи показник контролю на 65,5% та на 2,4% порівняно з показниками проростків, насіння яких знаходилося у змодельованих умовах посухи. Обробка насіння пшениці розчином Q найефективніше збільшила вміст аскорбату в проростках на 46,3% порівняно з проростками, насіння яких знаходилося в умовах водного дефіциту. Найвищі показники глутатіону у проростках в умовах посухи були виявлені при обробці насіння розчином Е та комбінацією ЕМП, перевищуючи показники контролю на 31,4%, та 30,7% відповідно, та показники ПЕГ 6000 на

59,9% та 59,2%. Комбінації EQ та ЕМПМg найефективніше стимулювали накопичення вільного проліну в проростках пшениці в умовах водного дефіциту, перевищуючи показники насіння, що знаходилося в змодельованих умовах посухи, на 77,8% та 71,1% відповідно. Отже, використання метаболічно активних речовин сприяло формуванню відповідних адаптивних реакцій пшениці м'якої. Результати досліджень можуть бути використані для виробництва нових сучасних препаратів для підвищення посухостійкості зернових культур.

34.02.24.0321/0824U000371

Паливода Юлія Миколаївна Фізіолого-біохімічні механізми формування посухостійкості м'якої пшениці за дії метаболічно активних сполук:
Дис...Доктор філософії/ Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 581.19; 581.11; 581.1.032; 581.14;
581.143:577.175.1.05

с. - Бібліогр.: назв

Україна є однією з країн лідерів у світовому виробництві пшениці. Наявна тенденція до зміну клімату у бік зниження опадів та підвищених температур впливає на продуктивність культур, зокрема пшениці. Одним із найгостріших екологічних факторів, який негативно впливає на фізіологічні та обмінні процеси і, як наслідок, на зниження кількості накопиченої рослинами органічної речовини в рослинах є водний дефіцит, спричинений посухою. Реакція рослин на дефіцит вологи є комплексною відповіддю, яка включає сприйняття рослинним

організмом дії стресора та формуванням різних складних механізмів стійкості та адаптації. На сьогодні досліджуються різноманітні стратегії стійкості до посухи, серед яких застосування екзогенних регуляторів які мають велике значення для підвищення стійкості до посухи на різних стадіях росту рослин. Перспективними регуляторами росту є метаболічно активні сполуки такі, як вітамін Е, убіхінон-10 (Q), метіонін (M), параоксibenзойна кислота (ПБК), MgSO₄ (Mg). У дисертаційній роботі з'ясовано особливості впливу обробки насіння метаболічно активними речовинами та їх комбінаціями на фізіолого-біохімічні особливості формування посухостійкості пшениці м'якої сорту Провінціалка. Для моделювання водного дефіциту використовували розчин нейногенного високомолекулярного полімеру поліетиленгліколю 6000 концентрацією 12%. Встановлено, що використання комбінації метаболічно активних сполук ЕМПМg в умовах посухи сприяло кращому проростанню насіння пшениці м'якої сорту Провінціалка. Застосування розчину Q найбільш ефективно стимулювала лінійний ріст коренів проростків в умовах водного дефіциту, перевищуючи показник контролю на 16,9%. Розчини Q та Mg нівелюють інгібуючий вплив водного дефіциту та посилюють процеси накопичення маси коренів на 17,1% та на 20% відповідно. Обробка насіння розчином Q дала можливість стимулювати ріст надземної частини проростків пшениці в умовах водного дефіциту, перевищуючи показники контролю на 22,1%, а показники маси сирої речовини пагону проростків – на 41,8%. Комбінація ЕМПМg підсилює водозатримуючі процеси надземних і підземних органів. Використання розчинів П, Q та Mg

призводило до збільшення асиміляційної поверхні проростків пшениці на 17,7%, 16,5% та 16,2% відповідно. Комбінація EQ найефективніше стимулювала синтез хлорофілу. Так, за обробки насіння зазначеною комбінацією показник вмісту хлорофілу а перевищував показник контролю на 26,9%, вмісту хлорофілу b – на 18,8%, показник суми хлорофілів а і b у листках на 27,8%. Висока ефективність щодо вмісту хлорофілу а, хлорофілу b та суми хлорофілів а і b в листках проростків пшениці в умовах посухи була відмічена також при використанні Q та M та комбінації ЕМПМg. Збільшення вмісту зелених фотосинтетичних пігментів за обробки насіння пшениці комбінаціями EQ, ЕМПМg та метаболічно активними речовинами як Q та M, відносно незначної площі асиміляційної поверхні є показником ксероморфної структури листків, що вказує на високу адаптаційну здатність пшениці м'якої сорту Провінціалка до умов посухи. Метаболічно активні сполуки та їх комбінації активують складові антиоксидантного захисту проростків пшениці сорту Провінціалка та дозволяють зменшити прояви окисних процесів, що є невід'ємними наслідками дії посухи. Обробка насіння розчином E найкраще стимулювала активність аскорбатпероксидази в проростках пшениці, перевищуючи показник контролю на 65,5% та на 2,4% порівняно з показниками проростків, насіння яких знаходилося у змодельованих умовах посухи. Обробка насіння пшениці розчином Q найефективніше збільшила вміст аскорбату в проростках на 46,3% порівняно з проростками, насіння яких знаходилося в умовах водного дефіциту. Найвищі показники глутатіону у проростках в умовах посухи були виявлені при обробці насіння розчином E та комбінацією ЕМП, перевищуючи

показники контролю на 31,4%, та 30,7% відповідно, та показники ПЕГ 6000 на 59,9% та 59,2%. Комбінації EQ та ЕМПМg найефективніше стимулювали накопичення вільного проліну в проростках пшениці в умовах водного дефіциту, перевищуючи показники насіння, що знаходилося в змодельованих умовах посухи, на 77,8% та 71,1% відповідно. Отже, використання метаболічно активних речовин сприяло формуванню відповідних адаптивних реакцій пшениці м'якої. Результати досліджень можуть бути використані для виробництва нових сучасних препаратів для підвищення посухостійкості зернових культур.

34.33 Зоологія

34.02.24.0322/0224U000374

Ключові групи безхребетних тварин України та суміжних територій: фауна, систематика, зоогеографія, стан популяцій і охорона: Заключний звіт/Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена Національної академії наук України; Керівник Аністратенко Віталій В'ячеславович - ДР 0119U000007, УДК 592

272

Уточнити видове різноманіття, таксономічний склад, зоогеографічні та екологічні особливості ключових груп безхребетних тварин (інфузорій, коловертток, ногохвісток, моллюсків, ракоподібних, деяких інших) фауни України та суміжних територій в умовах антропоічного впливу і зміни якості середовища їх існування

34.35 Екологія

34.02.24.0323/0224U000300

Відновлення браунфілдів як елементів регіональних промислових екосистем: Заключний звіт/Донецький науковий центр; Керівник Кучер Олена Юріївна - ДР 0120U104280, УДК 574, 332.122, 338.45

45

обґрунтування науково-методичних рекомендацій з відновлення браунфілдів як елементів регіональних промислових екосистем

34.02.24.0324/0224U000400

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Біологія та охорона здоров'я» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: Заключний звіт/Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Керівник Іванько Ірина Анатоліївна - ДР 0122U000059, УДК 579, 581.5, 581.1, 59, 574, 574.5, 574.5;572.1/.4, 612;591.1, 504.054:574.3, 504.73/.74.06, 504.062(1/9)

94

Комплексна оцінка стану біосистем різних рівнів організації в умовах антропогенних та кліматичних змін та пошук шляхів збереження біорізноманіття і людського потенціалу

34.02.24.0325/0224U000400

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Біологія та охорона здоров'я» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: Заключний звіт/Дніпровський національний університет імені Олеся

Гончара; Керівник Іванько Ірина Анатоліївна - ДР 0122U000059, УДК 579, 581.5, 581.1, 59, 574, 574.5, 574.5;572.1/.4, 612;591.1, 504.054:574.3, 504.73/.74.06, 504.062(1/9)

94

Комплексна оцінка стану біосистем різних рівнів організації в умовах антропогенних та кліматичних змін та пошук шляхів збереження біорізноманіття і людського потенціалу

34.02.24.0326/0824U000195

Машкова Кристина Андріївна Морфофункціональна характеристика органів і тканин карася сріблястого (*Carassius gibelio*) р. Самара: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 574.2; 574.5

с. - Бібліогр.: назв

Одним із провідних питань, що постає сьогодні перед державою, є проблема забруднення річок. З кожним роком їх екологічний стан погіршується, спостерігаються активні процеси евтрофікації, замулення, заростання та обміління, знижується видове різноманіття. У зв'язку з цим виникає потреба у застосуванні ефективних методів моніторингу водних екосистем, які не лише характеризували б екологічний режим, але й показували можливість використання конкретних водойм для рибогосподарської діяльності. На цьому тлі все більшої популярності набувають методи біоіндикації, які дозволяють зробити комплексну оцінку впливу

антропогенних чинників на гідробіонтів та екосистему річки в цілому. Так як риби є одними із представників вищої ланки харчового ланцюга у водоймі, їх часто застосовують як організмибіоіндикатори, використовуючи зміни їх фізіологічних параметрів у якості біомаркерів. Карась сріблястий є одним з найпоширеніших видів риб в промисловій іхтіофауні Дніпропетровщини. Даний вид швидко пристосовується до змін навколишнього середовища, є достатньо пластичним та життєстійким, здатний швидко збільшувати свою кількість при потраплянні у нові умови існування. Але зазначимо, що не зважаючи на численні дослідження даного виду, механізми, які дозволяють йому швидко адаптуватися, залишаються недостатньо вивченими. Наукові праці, присвячені дослідженню карася сріблястого, зазвичай характеризують його зовнішню будову, розміри тіла, а також особливості його живлення, дихання та розмноження. Багато робіт присвячено питанню структури популяції даного виду в різних водоймах України та його частки в промислових виловах. Проте дослідженням, що характеризують морфофункціональні зміни, які відбуваються в організмі карася сріблястого під впливом факторів середовища, приділено менше уваги. У зв'язку з цим, метою роботи було дослідити морфофункціональні особливості органів та тканин карася сріблястого річки Самара Дніпропетровської області яка характеризується високим ступенем антропогенного навантаження. Для досягнення даної мети було проаналізовано гідрохімічний стан р. Самара в межах Дніпропетровської області (поблизу с. Хащове, м. Новомосковськ та с. Новоселівка),

визначено концентрацію важких металів у воді, досліджено морфометричні показники обраного виду, встановлено коефіцієнт вгодованості, вміст та коефіцієнт накопичення важких металів у м'язах риб. Проведено біохімічне дослідження крові, визначено цитометричні показники та патологічні зміни еритроцитів, вивчено особливості гістологічної структури та морфометричні показники клітин гепатопанкреасу та зябрової тканини, встановлено наявність гістопатологічних змін вказаних органів. Під час проведення досліджень користувалися загальноприйнятими методами із дотриманням норм біоетики. В ході дослідження було виявлено високий рівень мінералізації та загальної жорсткості в усіх дослідних точках р. Самара, що перевищували нормовані значення в середньому у 3,9 та 3,6 разів відповідно. У воді річки Самара встановлено перевищення ГДК за кадмієм, купрумом, нікелем та цинком (окрім с. Новоселівка). Найбільш напруженою за вмістом важких металів та рівнем мінералізації у воді є ділянка поблизу м. Новомосковськ. В даній точці було зафіксовано перевищення ГДК за вмістом кадмію у 1,8 разів, цинку у 1,6 разів, купруму у 15 разів, нікелю у 2,6 разів та мінералізації воду у 4,1 рази порівняно з нормованими значеннями. Під час дослідження вікової структури популяції карася сріблястого р. Самара було виявлено, що ядро її складають особини 5 – 6 річного віку. Дослідження статевої структури шестирічок даного виду виявило превалювання самців над самицями в середньому із таким співвідношенням: 66% до 34% поблизу с. Хащове та 62% до 38% поблизу м. Новомосковськ. Співвідношення статей у популяції карася сріблястого з уловів поблизу с. Новоселівка становила 58%

самців до 42% самиць. Збільшення частки самців у популяції зазвичай свідчить про більший рівень впливу негативних факторів середовища на риб. Отже, переважання самців у популяціях карася сріблястого р. Самара опосередковано може бути результатом більш напруженого екологічного режиму водойми. Середньовиважена маса та промислова довжина риб з різних дослідних ділянок суттєво не відрізнялися, проте, були найбільшими поблизу с. Новоселівка і становили $270,4 \pm 4,6$ г та $19,41 \pm 0,18$ см відповідно. Отримані нами показники були нижчими за аналогічні дані для карася із Запорізького (Дніпровського) водосховища на 34% (маса риби) та 16% (промислова довжина риби), що свідчить про певну тугорослість досліджуваної риби в умовах р. Самара. Аналіз коефіцієнту вгодованості показав, що він був дещо вищим у карася сріблястого, отриманого з уловів поблизу с. Новоселівка і становив 3,7. У риб, отриманих поблизу с. Хащове та м. Новомосковськ він складав 3,6.

34.02.24.0327/0824U000195

Машкова Кристина Андріївна Морфо-функціональна характеристика органів і тканин карася сріблястого (*Carassius gibelio*) р. Самара: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара - Захищена; 1--0.2024

УДК: 574.2; 574.5

с. - Бібліогр.: назв

Одним із провідних питань, що постає сьогодні перед державою, є проблема забруднення річок. З кожним роком їх екологічний стан погіршується,

спостерігаються активні процеси евтрофікації, замулення, заростання та обміління, знижується видове різноманіття. У зв'язку з цим виникає потреба у застосуванні ефективних методів моніторингу водних екосистем, які не лише характеризували б екологічний режим, але й показували можливість використання конкретних водойм для рибогосподарської діяльності. На цьому тлі все більшої популярності набувають методи біоіндикації, які дозволяють зробити комплексну оцінку впливу антропогенних чинників на гідробіонтів та екосистему річки в цілому. Так як риби є одними із представників вищої ланки харчового ланцюга у водоймі, їх часто застосовують як організмибіоіндикатори, використовуючи зміни їх фізіологічних параметрів у якості біомаркерів. Карась сріблястий є одним з найпоширеніших видів риб в промисловій іхтіофауні Дніпропетровщини. Даний вид швидко пристосовується до змін навколишнього середовища, є достатньо пластичним та життєстійким, здатний швидко збільшувати свою кількість при потраплянні у нові умови існування. Але зазначимо, що не зважаючи на численні дослідження даного виду, механізми, які дозволяють йому швидко адаптуватися, залишаються недостатньо вивченими. Наукові праці, присвячені дослідженню карася сріблястого, зазвичай характеризують його зовнішню будову, розміри тіла, а також особливості його живлення, дихання та розмноження. Багато робіт присвячено питанню структури популяції даного виду в різних водоймах України та його частки в промислових виловах. Проте дослідженням, що характеризують морфофункціональні зміни, які відбуваються в організмі карася

сріблястого під впливом факторів середовища, приділено менше уваги. У зв'язку з цим, метою роботи було дослідити морфофункціональні особливості органів та тканин карася сріблястого річки Самара Дніпропетровської області яка характеризується високим ступенем антропогенного навантаження. Для досягнення даної мети було проаналізовано гідрохімічний стан р. Самара в межах Дніпропетровської області (поблизу с. Хащове, м. Новомосковськ та с. Новоселівка), визначено концентрацію важких металів у воді, досліджено морфометричні показники обраного виду, встановлено коефіцієнт вгодованості, вміст та коефіцієнт накопичення важких металів у м'язах риб. Проведено біохімічне дослідження крові, визначено цитометричні показники та патологічні зміни еритроцитів, вивчено особливості гістологічної структури та морфометричні показники клітин гепатопанкреасу та зябрової тканини, встановлено наявність гістопатологічних змін вказаних органів. Під час проведення досліджень користувалися загальноприйнятими методами із дотриманням норм біоетики. В ході дослідження було виявлено високий рівень мінералізації та загальної жорсткості в усіх дослідних точках р. Самара, що перевищували нормовані значення в середньому у 3,9 та 3,6 разів відповідно. У воді річки Самара встановлено перевищення ГДК за кадмієм, купрумом, нікелем та цинком (окрім с. Новоселівка). Найбільш напруженою за вмістом важких металів та рівнем мінералізації у воді є ділянка поблизу м. Новомосковськ. В даній точці було зафіксовано перевищення ГДК за вмістом кадмію у 1,8 разів, цинку у 1,6 разів, купруму у 15 разів, нікелю у 2,6

разів та мінералізації воду у 4,1 рази порівняно з нормованими значеннями. Під час дослідження вікової структури популяції карася сріблястого р. Самара було виявлено, що ядро її складають особини 5 – 6 річного віку. Дослідження статевої структури шестирічок даного виду виявило превалювання самців над самицями в середньому із таким співвідношенням: 66% до 34% поблизу с. Хащове та 62% до 38% поблизу м. Новомосковськ. Співвідношення статей у популяції карася сріблястого з уловів поблизу с. Новоселівка становила 58% самців до 42% самиць. Збільшення частки самців у популяції зазвичай свідчить про більший рівень впливу негативних факторів середовища на риб. Отже, переважання самців у популяціях карася сріблястого р. Самара опосередковано може бути результатом більш напруженого екологічного режиму водойми. Середньовиважена маса та промислова довжина риб з різних дослідних ділянок суттєво не відрізнялися, проте, були найбільшими поблизу с. Новоселівка і становили $270,4 \pm 4,6$ г та $19,41 \pm 0,18$ см відповідно. Отримані нами показники були нижчими за аналогічні дані для карася із Запорізького (Дніпровського) водосховища на 34% (маса риби) та 16% (промислова довжина риби), що свідчить про певну тугорослість досліджуваної риби в умовах р. Самара. Аналіз коефіцієнту вгодованості показав, що він був дещо вищим у карася сріблястого, отриманого з уловів поблизу с. Новоселівка і становив 3,7. У риб, отриманих поблизу с. Хащове та м. Новомосковськ він складав 3,6.

34.39 Фізіологія людини і тварин. Моделювання розумових процесів

34.02.24.0328/0224U000400

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Біологія та охорона здоров'я» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: Заключний звіт/Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Керівник Іванько Ірина Анатоліївна - ДР 0122U000059, УДК 579, 581.5, 581.1, 59, 574, 574.5, 574.5;572.1/4, 612;591.1, 504.054:574.3, 504.73/.74.06, 504.062(1/9)

94

Комплексна оцінка стану біосистем різних рівнів організації в умовах антропогенних та кліматичних змін та пошук шляхів збереження біорізноманіття і людського потенціалу

34.43 Імунологія

34.02.24.0329/0224U000303

Механізми модифікуючого впливу covid-19 на радіаційно-індуковані ефекти в осіб постраждалих внаслідок чорнобильської катастрофи: Заключний звіт/Державна установа "Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України"; Керівник Базика Дмитрій Анатолійович - ДР 0122U001431, УДК 577.083.3;612.017.1;577.27, 616.15::539.1, 57+61::539.1.047]:599.89, 616-074, 616-071, 616.1, 616.23/.25, 616.8, 616.89; 615.851, 616.98-022

151

Визначити механізми модифікуючого впливу COVID-19 щодо радіаційно-індукованих ефектів у критичних системах організму постраждалих

внаслідок аварії на ЧАЕС для оптимізації діагностики та лікування віддалених наслідків коронавірусної хвороби.

34.49 Радіаційна біологія

34.02.24.0330/0224U000303

Механізми модифікуючого впливу covid-19 на радіаційно-індуковані ефекти в осіб постраждалих внаслідок чорнобильської катастрофи: Заключний звіт/Державна установа "Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України"; Керівник Базика Дмитрій Анатолійович - ДР 0122U001431, УДК 577.083.3;612.017.1;577.27, 616.15::539.1, 57+61::539.1.047]:599.89, 616-074, 616-071, 616.1, 616.23/.25, 616.8, 616.89; 615.851, 616.98-022

151

Визначити механізми модифікуючого впливу COVID-19 щодо радіаційно-індукованих ефектів у критичних системах організму постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС для оптимізації діагностики та лікування віддалених наслідків коронавірусної хвороби.

34.02.24.0331/0224U000303

Механізми модифікуючого впливу covid-19 на радіаційно-індуковані ефекти в осіб постраждалих внаслідок чорнобильської катастрофи: Заключний звіт/Державна установа "Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України"; Керівник Базика Дмитрій Анатолійович - ДР 0122U001431, УДК 577.083.3;612.017.1;577.27, 616.15::539.1, 57+61::539.1.047]:599.89, 616-074, 616-

071, 616.1, 616.23/.25, 616.8, 616.89;
615.851, 616.98-022

151

Визначити механізми модифікуючого впливу COVID-19 щодо радіаційно-індукованих ефектів у критичних системах організму постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС для оптимізації діагностики та лікування віддалених наслідків коронавірусної хвороби.

37 ГЕОФІЗИКА

37.15 Геомагнетизм і вищі шари атмосфери. Земний магнетизм (геомагнетизм) Дослідження вищих шарів атмосфери космічними засобами

37.02.24.0332/0224U000348

Ідентифікація і моделювання колективних процесів у ближньому космосі: Заключний звіт/Інститут космічних досліджень НАН України та ДКА України; Керівник Черемних Олег Костянтинович - ДР 0119U101286, УДК 550.38;551.510.53, 550.385.21, 523.98;551.521:523.9;551.590.21

244

Основною метою є оновлення існуючих уявлень про близький космос як про складну відкриту нелінійну систему, що може бути модельована та досліджена шляхом застосування сучасних методів обчислювальної математики, аналізу та інтерпретації спостережуваних процесів

на Сонці, в магнітосфері та іоносфері Землі.

37.02.24.0333/0224U000348

Ідентифікація і моделювання колективних процесів у ближньому космосі: Заключний звіт/Інститут космічних досліджень НАН України та ДКА України; Керівник Черемних Олег Костянтинович - ДР 0119U101286, УДК 550.38;551.510.53, 550.385.21, 523.98;551.521:523.9;551.590.21

244

Основною метою є оновлення існуючих уявлень про близький космос як про складну відкриту нелінійну систему, що може бути модельована та досліджена шляхом застосування сучасних методів обчислювальної математики, аналізу та інтерпретації спостережуваних процесів на Сонці, в магнітосфері та іоносфері Землі.

37.29 Гляціологія

37.02.24.0334/0224U000373

Удосконалення методів прогнозування лавин свіжого, хуртовинного та мокрого снігу в Українських Карпатах на основі досліджень регіональних лавиноутворювальних чинників та лавинної небезпеки території в умовах зміни клімату: Заключний звіт/Український гідрометеорологічний інститут Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Національної академії наук України; Керівник Аксюк Олександр Миколайович - ДР 0121U109067, УДК 551.322;551.321.7;551.578.46

76

Дослідити сучасні умови лавиноутворення в районах сніголавинних станцій Плай та Пожежевська. Оновити причинно-наслідкові зв'язки порогових значень критеріїв настання лавинної небезпеки. Скорегувати прогностичні криві. Отримати удосконалені методи прогнозування лавин свіжого, хуртовинного та мокрого снігу в Українських Карпатах.

37.02.24.0335/0224U000373

Удосконалення методів прогнозування лавин свіжого, хуртовинного та мокрого снігу в Українських Карпатах на основі досліджень регіональних лавиноутворювальних чинників та лавинної небезпеки території в умовах зміни клімату: Заключний звіт/Український гідрометеорологічний інститут Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Національної академії наук України; Керівник Аксюк Олександр Миколайович - ДР 0121U109067, УДК 551.322;551.321.7;551.578.46

76

Дослідити сучасні умови лавиноутворення в районах сніголавинних станцій Плай та Пожежевська. Оновити причинно-наслідкові зв'язки порогових значень критеріїв настання лавинної небезпеки. Скорегувати прогностичні криві. Отримати удосконалені методи прогнозування лавин свіжого, хуртовинного та мокрого снігу в Українських Карпатах.

38 ГЕОЛОГІЯ

38.19 Геолого-геофізичні дослідження глибинної будови Землі

38.02.24.0336/0224U000185

Геодинаміка південно-західної частини Східноєвропейської платформи за палеомагнітними даними: Заключний звіт/Інститут геофізики ім. С. І. Субботіна Національної академії наук України; Керівник Бахмутов Володимир Георгійович - ДР 0119U000079, УДК 550.384.32

304

Реконструкція геомагнітного поля у докембрії за результатами палеомагнітних досліджень на території України та побудова траєкторій позірної міграції полюсів основних структурних елементів Східноєвропейської платформи як основи для їх палеогеодинамічних реконструкцій у складі протерозойських суперконтинентів.

38.02.24.0337/0224U000185

Геодинаміка південно-західної частини Східноєвропейської платформи за палеомагнітними даними: Заключний звіт/Інститут геофізики ім. С. І. Субботіна Національної академії наук України; Керівник Бахмутов Володимир Георгійович - ДР 0119U000079, УДК 550.384.32

304

Реконструкція геомагнітного поля у докембрії за результатами палеомагнітних досліджень на території України та побудова траєкторій позірної міграції полюсів основних структурних

елементів Східноєвропейської платформи як основи для їх палеогеодинамічних реконструкцій у складі протерозойських суперконтинентів.

39 ГЕОГРАФІЯ

39.01 Загальні питання географії

39.02.24.0338/0224U000250

Технологія геоінформаційного оцінювання надання екосистемних послуг міськими зеленими зонами: Заключний звіт/Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Керівник Корогода Наталія Петрівна - ДР 0123U102786, УДК 91.001.5; 91.001.57; 91:51Ф7; 91:007

388

Розробити технологію геоінформаційного оцінювання й картографічного відображення ефективності та потенційної можливості виконання міськими зеленими зонами екосистемних послуг; технологія має бути орієнтована на опрацювання невизначеної та обмеженої інформації й доступною для використання фахівцями, що займаються містопланувальною діяльністю.

39.02.24.0339/0224U000250

Технологія геоінформаційного оцінювання надання екосистемних послуг міськими зеленими зонами: Заключний звіт/Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Керівник Корогода Наталія Петрівна - ДР 0123U102786, УДК 91.001.5; 91.001.57; 91:51Ф7; 91:007

388

Розробити технологію геоінформаційного оцінювання й картографічного відображення ефективності та потенційної можливості виконання міськими зеленими зонами екосистемних послуг; технологія має бути орієнтована на опрацювання невизначеної та обмеженої інформації й доступною для використання фахівцями, що займаються містопланувальною діяльністю.

39.19 Фізична географія

39.02.24.0340/0824U000060

Огілько Станіслав Павлович
Конструктивно-географічні основи моніторингу трансформованих комунікаційно-стрічкових ландшафтів Черкаської області: Дис...Доктор філософії/ Уманський національний університет садівництва - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 911.52

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації доповнено теоретико-методологічні засади географічних досліджень дорожніх ландшафтів та отримані практичні результати, які дали змогу встановити наявність екосистемних відносин, що формуються у біотопах придорожніх ландшафтів Черкаської області (автотраси Київ – Одеса (автошлях М 05), та Вінниця-Черкаси (автошляхи М 12 та Н 16)). Головною гіпотезою дослідження є припущення, що після побудови дорожнього полотна впродовж певного періоду часу вздовж нього формуються рослинні та тваринні угруповання, які згодом подають ознаки екосистемної динаміки. Інший аспект

проблеми полягає у спонтанному поширенні чужорідних видів, зокрема, і вздовж дорожніх смуг. Основу рослинних угруповань в них складають рудеральні, в тому числі і інвазійні рослини, наявність яких у антропогенних екосистемах вже здійснений факт. В результаті досліджень нами були виявлені ознаки порушення дорожнім полотном екосистемної динаміки (фрагментація екоотопів, загибель тварин внаслідок збиття автотранспортом та ін.). Також підтверджена головна тенденція, відмічена у закордонних джерелах – дороги зберігають більшу кількість видів поблизу узбіччя, ніж далеко від узбіччя (>200 м). Багатство та різноманітність видів рослин збільшується зі старінням дороги, тоді як багатство видів на узбіччі дороги значно збільшується із віком дороги та досягає піку у віці дороги 20 років, після чого багатство видів стабілізується. При цьому ні підвищена запиленість, ні високий рівень шуму не чинять негативний вплив на придорожні рослинні угруповання, які складаються рудеральними рослинами з високим рівнем резистентності до таких зовнішніх впливів. Також, в результаті геохімічних досліджень була підтверджена головна тенденція розповсюдження важких металів від дорожнього полотна на периферію (зменшення вмісту від відстані). Дослідження головних параметрів інфраекосистем автошляхів Черкаської області проводилось нами у відповідності з попередньо-розробленою програмою. Усі параметри були поєднані у наступні групи факторів: - Природно-географічний фактор: геолокація (географічні координати), температура та вологість повітря, природний радіаційний фон; - Ступінь антропогенного впливу: рівень шуму, запиленість, деякі геохімічні показники, близькість (або віддаленість) дорожнього полотна від

сільгоспугідь; - Ступінь прояву екосистемних відносин: кількість видів рослин та їх повторюваність, наявність інвазійних видів, та тих, які є індикаторними до засолення та перезволоження, наявність видів, що входять до Національного каталогу біотопів України, значення індексу Менхініка (видового різноманіття). Виходячи з переліку головних груп факторів, головним показником районування є ступінь завершеності формування придорожніх екосистем, який ми поділили на чотири градації: високий, середній, низький та початковий ступінь. Використовуючи метод стовпчикових та пелюсткових діаграм, а також метод якісного фону виконано аналіз усієї сукупності параметрів за кожним полігоном, що дозволило виділити на території Черкаської області 5 районів різного ступеня завершеності формування екосистемних відносин. Два осередково-ядерних райони – Уманський (середній ступінь) та Черкаський (низький ступінь), в головних характеристиках яких переважають різні параметри рудеральної рослинності, та три периферійних райони, в яких параметри рудеральної рослинності нижче середнього рівня – Північно-периферійний (Жашківський, початковий ступінь), Південно-периферійний (Ладжинський, початковий ступінь), та Центрально-периферійний (Звенигородсько-Шполянський, початковий ступінь). В цілому ж проведене районування охоплює лише ті ділянки автошляхів, які безпосередньо межують з сільськогосподарськими угіддями. Але завдяки наявності в таких рудеральних фітоценозах переважно трав'янистої рослинності, вони можуть бути основою майбутнього ґрунтоутворення з подальшим поступовим окультуренням шляхом

заміщення рудеральних рослин аборигенними. Переважна більшість же узбічь вказаних автошляхів мають лісозахисні смуги, екосистемна динаміка яких суттєво відрізняється від трав'янистих фітоценозів, а, отже, повнота формування в них екосистемних відносин вимагатиме додаткового дослідження.

39.02.24.0341/0824U000060

Огілько Станіслав Павлович
Конструктивно-географічні основи моніторингу трансформованих комунікаційно-стрічкових ландшафтів Черкаської області: Дис...Доктор філософії/ Уманський національний університет садівництва - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 911.52

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації доповнено теоретико-методологічні засади географічних досліджень дорожніх ландшафтів та отримані практичні результати, які дали змогу встановити наявність екосистемних відносин, що формуються у біотопах придорожніх ландшафтів Черкаської області (автотраси Київ – Одеса (автошлях М 05), та Вінниця-Черкаси (автошляхи М 12 та Н 16)). Головною гіпотезою дослідження є припущення, що після побудови дорожнього полотна впродовж певного періоду часу вздовж нього формуються рослинні та тваринні угруповання, які згодом подають ознаки екосистемної динаміки. Інший аспект проблеми полягає у спонтанному поширенні чужорідних видів, зокрема, і вздовж дорожніх смуг. Основу рослинних угруповань в них складають рудеральні, в тому числі і інвазійні

рослини, наявність яких у антропогенних екосистемах вже здійснений факт. В результаті досліджень нами були виявлені ознаки порушення дорожнім полотном екосистемної динаміки (фрагментація екоотопів, загибель тварин внаслідок збиття автотранспортом та ін.). Також підтверджена головна тенденція, відмічена у закордонних джерелах – дороги зберігають більшу кількість видів поблизу узбіччя, ніж далеко від узбіччя (>200 м). Багатство та різноманітність видів рослин збільшується зі старінням дороги, тоді як багатство видів на узбіччі дороги значно збільшується із віком дороги та досягає піку у віці дороги 20 років, після чого багатство видів стабілізується. При цьому ні підвищена запиленість, ні високий рівень шуму не чинять негативний вплив на придорожні рослинні угруповання, які складаються рудеральними рослинами з високим рівнем резистентності до таких зовнішніх впливів. Також, в результаті геохімічних досліджень була підтверджена головна тенденція розповсюдження важких металів від дорожнього полотна на периферію (зменшення вмісту від відстані). Дослідження головних параметрів інфраекосистем автошляхів Черкаської області проводилось нами у відповідності з попередньо-розробленою програмою. Усі параметри були поєднані у наступні групи факторів: - Природно-географічний фактор: геолокація (географічні координати), температура та вологість повітря, природний радіаційний фон; - Ступінь антропогенного впливу: рівень шуму, запиленість, деякі геохімічні показники, близькість (або віддаленість) дорожнього полотна від сільгоспугідь; - Ступінь прояву екосистемних відносин: кількість видів рослин та їх повторюваність, наявність інвазійних видів, та тих, які є індикаторними до засолення та

перезволення, наявність видів, що входять до Національного каталогу біотопів України, значення індексу Менхініка (видового різноманіття). Виходячи з переліку головних груп факторів, головним показником районування є ступінь завершеності формування придорожніх екосистем, який ми поділили на чотири градації: високий, середній, низький та початковий ступінь. Використовуючи метод стовпчикових та пелюсткових діаграм, а також метод якісного фону виконано аналіз усієї сукупності параметрів за кожним полігоном, що дозволило виділити на території Черкаської області 5 районів різного ступеня завершеності формування екосистемних відносин. Два осередково-ядерних райони – Уманський (середній ступінь) та Черкаський (низький ступінь), в головних характеристиках яких переважають різні параметри рудеральної рослинності, та три периферійних райони, в яких параметри рудеральної рослинності нижче середнього рівня – Північно-периферійний (Жашківський, початковий ступінь), Південно-периферійний (Ладизинський, початковий ступінь), та Центрально-периферійний (Звенигородсько-Шполянський, початковий ступінь). В цілому ж проведене районування охоплює лише ті ділянки автошляхів, які безпосередньо межують з сільськогосподарськими угіддями. Але завдяки наявності в таких рудеральних фітоценозах переважно трав'янистої рослинності, вони можуть бути основою майбутнього ґрунтоутворення з подальшим поступовим окультуренням шляхом заміщення рудеральних рослин аборигенними. Переважна більшість же узбіччя вказаних автошляхів мають лісозахисні смуги, екосистемна динаміка яких суттєво відрізняється від

трав'янистих фітоценозів, а, отже, повнота формування в них екосистемних відносин вимагатиме додаткового дослідження.

39.02.24.0342/0824U000060

Огілько Станіслав Павлович
Конструктивно-географічні основи моніторингу трансформованих комунікаційно-стрічкових ландшафтів Черкаської області: Дис...Доктор філософії/ Уманський національний університет садівництва - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 911.52

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації доповнено теоретико-методологічні засади географічних досліджень дорожніх ландшафтів та отримані практичні результати, які дали змогу встановити наявність екосистемних відносин, що формуються у біотопах придорожніх ландшафтів Черкаської області (автотраси Київ – Одеса (автошлях М 05), та Вінниця-Черкаси (автошляхи М 12 та Н 16)). Головною гіпотезою дослідження є припущення, що після побудови дорожнього полотна впродовж певного періоду часу вздовж нього формуються рослинні та тваринні угруповання, які згодом подають ознаки екосистемної динаміки. Інший аспект проблеми полягає у спонтанному поширенні чужорідних видів, зокрема, і вздовж дорожніх смуг. Основу рослинних угруповань в них складають рудеральні, в тому числі і інвазійні рослини, наявність яких у антропогенних екосистемах вже здійснений факт. В результаті досліджень нами були виявлені ознаки порушення дорожнім полотном екосистемної динаміки

(фрагментація екоотопів, загибель тварин внаслідок збиття автотранспортом та ін.). Також підтверджена головна тенденція, відмічена у закордонних джерелах – дороги зберігають більшу кількість видів поблизу узбіччя, ніж далеко від узбіччя (>200 м). Багатство та різноманітність видів рослин збільшується зі старінням дороги, тоді як багатство видів на узбіччі дороги значно збільшується із віком дороги та досягає піку у віці дороги 20 років, після чого багатство видів стабілізується. При цьому ні підвищена запиленість, ні високий рівень шуму не чинять негативний вплив на придорожні рослинні угруповання, які складаються рудеральними рослинами з високим рівнем резистентності до таких зовнішніх впливів. Також, в результаті геохімічних досліджень була підтверджена головна тенденція розповсюдження важких металів від дорожнього полотна на периферію (зменшення вмісту від відстані). Дослідження головних параметрів інфраекосистем автошляхів Черкаської області проводилось нами у відповідності з попередньо-розробленою програмою. Усі параметри були поєднані у наступні групи факторів: - Природно-географічний фактор: геолокація (географічні координати), температура та вологість повітря, природний радіаційний фон; - Ступінь антропогенного впливу: рівень шуму, запиленість, деякі геохімічні показники, близькість (або віддаленість) дорожнього полотна від сільгоспугідь; - Ступінь прояву екосистемних відносин: кількість видів рослин та їх повторюваність, наявність інвазійних видів, та тих, які є індикаторними до засолення та перезволоження, наявність видів, що входять до Національного каталогу біотопів України, значення індексу Менхінка (видового різноманіття). Виходячи з переліку головних груп

факторів, головним показником районування є ступінь завершеності формування придорожніх екосистем, який ми поділили на чотири градації: високий, середній, низький та початковий ступінь. Використовуючи метод стовпчикових та пелюсткових діаграм, а також метод якісного фону виконано аналіз усієї сукупності параметрів за кожним полігоном, що дозволило виділити на території Черкаської області 5 районів різного ступеня завершеності формування екосистемних відносин. Два осередково-ядерних райони – Уманський (середній ступінь) та Черкаський (низький ступінь), в головних характеристиках яких переважають різні параметри рудеральної рослинності, та три периферійних райони, в яких параметри рудеральної рослинності нижче середнього рівня – Північно-периферійний (Жашківський, початковий ступінь), Південно-периферійний (Ладизинський, початковий ступінь), та Центрально-периферійний (Звенигородсько-Шполянський, початковий ступінь). В цілому ж проведене районування охоплює лише ті ділянки автошляхів, які безпосередньо межують з сільськогосподарськими угіддями. Але завдяки наявності в таких рудеральних фітоценозах переважно трав'янистої рослинності, вони можуть бути основою майбутнього ґрунтоутворення з подальшим поступовим окультуренням шляхом заміщення рудеральних рослин аборигенними. Переважна більшість же узбіччів вказаних автошляхів мають лісозахисні смуги, екосистемна динаміка яких суттєво відрізняється від трав'янистих фітоценозів, а, отже, повнота формування в них екосистемних відносин вимагатиме додаткового дослідження.

39.02.24.0343/0824U000060

Огілько Станіслав Павлович
Конструктивно-географічні основи
моніторингу трансформованих
комунікаційно-стрічкових ландшафтів
Черкаської області: Дис...Доктор
філософії/ Уманський національний
університет садівництва - Захищена; 1.-
0.2024

УДК: 911.52

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації доповнено теоретико-методологічні засади географічних досліджень дорожніх ландшафтів та отримані практичні результати, які дали змогу встановити наявність екосистемних відносин, що формуються у біотопах придорожніх ландшафтів Черкаської області (автотраси Київ – Одеса (автошлях М 05), та Вінниця-Черкаси (автошляхи М 12 та Н 16)). Головною гіпотезою дослідження є припущення, що після побудови дорожнього полотна впродовж певного періоду часу вздовж нього формуються рослинні та тваринні угруповання, які згодом подають ознаки екосистемної динаміки. Інший аспект проблеми полягає у спонтанному поширенні чужорідних видів, зокрема, і вздовж дорожніх смуг. Основу рослинних угруповань в них складають рудеральні, в тому числі і інвазійні рослини, наявність яких у антропогенних екосистемах вже здійснений факт. В результаті досліджень нами були виявлені ознаки порушення дорожнім полотном екосистемної динаміки (фрагментація екоотопів, загибель тварин внаслідок збиття автотранспортом та ін.). Також підтверджена головна тенденція, відмічена у закордонних джерелах – дороги зберігають більшу кількість видів

поблизу узбіччя, ніж далеко від узбіччя (>200 м). Багатство та різноманітність видів рослин збільшується зі старінням дороги, тоді як багатство видів на узбіччі дороги значно збільшується із віком дороги та досягає піку у віці дороги 20 років, після чого багатство видів стабілізується. При цьому ні підвищена запиленість, ні високий рівень шуму не чинять негативний вплив на придорожні рослинні угруповання, які складаються рудеральними рослинами з високим рівнем резистентності до таких зовнішніх впливів. Також, в результаті геохімічних досліджень була підтверджена головна тенденція розповсюдження важких металів від дорожнього полотна на периферію (зменшення вмісту від відстані). Дослідження головних параметрів інфраекосистем автошляхів Черкаської області проводилось нами у відповідності з попередньо-розробленою програмою. Усі параметри були поєднані у наступні групи факторів: - Природно-географічний фактор: геолокація (географічні координати), температура та вологість повітря, природний радіаційний фон; - Ступінь антропогенного впливу: рівень шуму, запиленість, деякі геохімічні показники, близькість (або віддаленість) дорожнього полотна від сільгоспугідь; - Ступінь прояву екосистемних відносин: кількість видів рослин та їх повторюваність, наявність інвазійних видів, та тих, які є індикаторними до засолення та перезволоження, наявність видів, що входять до Національного каталогу біотопів України, значення індексу Менхініка (видового різноманіття). Виходячи з переліку головних груп факторів, головним показником районування є ступінь завершеності формування придорожніх екосистем, який ми поділили на чотири градації: високий, середній, низький та початковий

ступінь. Використовуючи метод стовпчикових та пелюсткових діаграм, а також метод якісного фону виконано аналіз усієї сукупності параметрів за кожним полігоном, що дозволило виділити на території Черкаської області 5 районів різного ступеня завершеності формування екосистемних відносин. Два осередково-ядерних райони – Уманський (середній ступінь) та Черкаський (низький ступінь), в головних характеристиках яких переважають різні параметри рудеральної рослинності, та три периферійних райони, в яких параметри рудеральної рослинності нижче середнього рівня – Північно-периферійний (Жашківський, початковий ступінь), Південно-периферійний (Ладизинський, початковий ступінь), та Центрально-периферійний (Звенигородсько-Шполянський, початковий ступінь). В цілому ж проведене районування охоплює лише ті ділянки автошляхів, які безпосередньо межують з сільськогосподарськими угіддями. Але завдяки наявності в таких рудеральних фітоценозах переважно трав'янистої рослинності, вони можуть бути основою майбутнього ґрунтоутворення з подальшим поступовим окультуренням шляхом заміщення рудеральних рослин аборигенними. Переважна більшість же узбічч вказаних автошляхів мають лісозахисні смуги, екосистемна динаміка яких суттєво відрізняється від трав'янистих фітоценозів, а, отже, повнота формування в них екосистемних відносин вимагатиме додаткового дослідження.

39.23 Країнознавство

39.02.24.0344/0824U000062

Хіміч Марія Ігорівна Генеза, сучасний стан та туристсько-рекреаційне значення об'єктів сакральної сфери Івано-Франківської області: Дис...Доктор філософії/ Уманський національний університет садівництва - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 910.1(477)

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено виявленню закономірностей формування сакральної сфери Івано-Франківської області в просторово-часовому вимірі. У першому розділі роботи – «Теоретичні та методологічні засади сакрально-географічних досліджень» – окреслено основні положення сакральної географії як науки, що розвинулася впродовж ХХ ст. на пограниччі географії та богословських наук і релігієзнавства. Відзначено, що з розвитком економічної географії в економічну та соціальну, а згодом – у суспільну географію, сакральна географія набула статусу галузі соціальної географії як сучасної складової суспільної географії. У другому розділі дисертації – «Природні та суспільно-історичні передумови формування об'єктів сакральної сфери Івано-Франківської області» – представлено аналіз фізико-географічного положення, головних рис геолого-геоморфологічної будови, гідрокомпоненту, ґрунтового-рослинного покриву, тваринного світу та сучасної ландшафтної структури території дослідження. Доведено, що Івано-Франківська область має достатньо природних ресурсів для формування об'єктів туристсько-рекреаційної сфери. Складність фізичної поверхні території дослідження, виражене в коливаннях амплітуд перепаду висот від 230 м на

північному сході до 2061 м на півдні, вплинуло на формування численних пам'яток природи, окремі з яких набули сакрального значення. Сучасну ландшафтну структуру Івано-Франківської області формують різні класи, типи та підтипи антропогенних ландшафтів, у просторовій будові Карпатського регіону значне поширення мають заповідні ландшафти. У третьому розділі дисертації – «Походження та територіальне поширення об'єктів сакральної сфери Івано-Франківської області» – охарактеризовано сакральні об'єкти природної і природно-антропогенної, антропогенної генези. Поєднання сакральних об'єктів Івано-Франківської області утворює досить складну просторово-часову матеріальну сакральну систему, що функціонує відповідно до закономірностей взаємопов'язаного розвитку. Сакральні об'єкти природного походження в межах Івано-Франківської області представлені вершинами гір, скельними комплексами, різними гідрооб'єктами, флористичними об'єктами тощо. Антропогенні сакральні споруди Івано-Франківщини представлені церквами (дерев'яними та кам'яними), монастирями, костелами та синагогами. У четвертому розділі дисертації – «Комплексна оцінка об'єктів сакральної сфери Івано-Франківської області та районування території дослідження на основі кластерного аналізу» – виконано комплексну оцінку сакральних об'єктів в межах досліджуваної території. З метою проведення оцінки туристсько-рекреаційного значення сакральних об'єктів і ландшафтних комплексів застосовано математичні методи, які дали можливість розрахувати комплексний показник сакралізації простору. Для виконання зазначених обчислень розраховано й використано деякі часткові

показники, а саме – комплексної статусної потужності сакральних об'єктів і коефіцієнт локалізації сакральних об'єктів.

39.02.24.0345/0824U000062

Хіміч Марія Ігорівна Генеза, сучасний стан та туристсько-рекреаційне значення об'єктів сакральної сфери Івано-Франківської області: Дис...Доктор філософії/ Уманський національний університет садівництва - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 910.1(477)

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено виявленню закономірностей формування сакральної сфери Івано-Франківської області в просторово-часовому вимірі. У першому розділі роботи – «Теоретичні та методологічні засади сакрально-географічних досліджень» – окреслено основні положення сакральної географії як науки, що розвинулася впродовж ХХ ст. на пограниччі географії та богословських наук і релігієзнавства. Відзначено, що з розвитком економічної географії в економічну та соціальну, а згодом – у суспільну географію, сакральна географія набула статусу галузі соціальної географії як сучасної складової суспільної географії. У другому розділі дисертації – «Природні та суспільно-історичні передумови формування об'єктів сакральної сфери Івано-Франківської області» – представлено аналіз фізико-географічного положення, головних рис геолого-геоморфологічної будови, гідрокомпоненту, ґрунтового-рослинного покриву, тваринного світу та сучасної ландшафтної структури території

дослідження. Доведено, що Івано-Франківська область має достатньо природних ресурсів для формування об'єктів туристсько-рекреаційної сфери. Складність фізичної поверхні території дослідження, виражене в коливаннях амплітуд перепаду висот від 230 м на північному сході до 2061 м на півдні, вплинуло на формування численних пам'яток природи, окремі з яких набули сакрального значення. Сучасну ландшафтну структуру Івано-Франківської області формують різні класи, типи та підтипи антропогенних ландшафтів, у просторовій будові Карпатського регіону значне поширення мають заповідні ландшафти. У третьому розділі дисертації – «Походження та територіальне поширення об'єктів сакральної сфери Івано-Франківської області» – охарактеризовано сакральні об'єкти природної і природно-антропогенної, антропогенної генези. Поєднання сакральних об'єктів Івано-Франківської області утворює досить складну просторово-часову матеріальну сакральну систему, що функціонує відповідно до закономірностей взаємопов'язаного розвитку. Сакральні об'єкти природного походження в межах Івано-Франківської області представлені вершинами гір, скельними комплексами, різними гідрооб'єктами, флористичними об'єктами тощо. Антропогенні сакральні споруди Івано-Франківщини представлені церквами (дерев'яними та кам'яними), монастирями, костелами та синагогами. У четвертому розділі дисертації – «Комплексна оцінка об'єктів сакральної сфери Івано-Франківської області та районування території дослідження на основі кластерного аналізу» – виконано комплексну оцінку сакральних об'єктів в межах досліджуваної території. З метою проведення оцінки туристсько-

рекреаційного значення сакральних об'єктів і ландшафтних комплексів застосовано математичні методи, які дали можливість розрахувати комплексний показник сакралізації простору. Для виконання зазначених обчислень розраховано й використано деякі часткові показники, а саме – комплексної статусної потужності сакральних об'єктів і коефіцієнт локалізації сакральних об'єктів.

41 АСТРОНОМІЯ

41.17 Астрофізика

41.02.24.0346/0224U000301

Конденсат Бозе-Ейнштейна в якості кандидата темної матерії: Заключний звіт/Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Керівник Горбар Едуард Володимирович - ДР 0123U103548, УДК 52:539.12

51

Дослідження надплинного самогравітуючого Бозе-Ейнштейнівського конденсату з ненульованим кутовим моментом як основної фізичної складової холодної темної матерії (ХТМ), зосередженої в гало галактик та їх скупчень. З метою узгодження такої моделі ХТМ зі спостережуваними даними буде досліджено квантові властивості цієї моделі ХТМ та послідовно проаналізовано її солітонну структуру та вивчено стійкість та динаміку такої ХТМ.

41.02.24.0347/0224U000301

Конденсат Бозе-Ейнштейна в якості кандидата темної матерії: Заключний

звіт/Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Керівник Горбар Едуард Володимирович - ДР 0123U103548, УДК 52:539.12

51

Дослідження надплинного самогравітуючого Бозе-Ейнштейнівського конденсату з ненульованим кутовим моментом як основної фізичної складової холодної темної матерії (ХТМ), зосередженої в гало галактик та їх скупчень. З метою узгодження такої моделі ХТМ зі спостережуваними даними буде досліджено квантові властивості цієї моделі ХТМ та послідовно проаналізовано її солітонну структуру та вивчено стійкість та динаміку такої ХТМ.

41.25 Туманності. Міжзоряне середовище

41.02.24.0348/0424U000005

Васильківський Євген Володимирович
Великомасштабний розподіл іонізованого вуглецю в Галактиці: Дис...Кандидат фізико-математичних наук/ Головна астрономічна обсерваторія Національної академії наук України - Захищена; 1-- 0.2024

УДК: 524.5 ; 524.6

с. - Бібліогр.: назв

Робота присвячена дослідженням низькочастотних рекомбінаційних радіоліній (РРЛ) вуглецю на радіотелескопі УТР-2 з метою визначення просторового розподілу областей С II в Галактиці. Проведено довготривалі оглядові спостереження в просторових

об'ємах, що в десятки разів перевершують об'єми усіх попередніх досліджень низькочастотних РРЛ вуглецю. У якості реєстраторів були використані широкосмугові цифрові спектроаналізатори DSP-Z. Низькочастотні РРЛ вуглецю були зареєстровані як поблизу галактичної площини ($|b| = 0^\circ - 5^\circ$), так і далеко за її межами ($|b| = 5^\circ - 30^\circ$). Зареєстровані лінії мали відносні інтенсивності порядку $10^{-4} - 10^{-5}$ від рівня континууму, ширина ліній складала $4 - 7$ кГц ($50 - 100$ км/с). У рамках визначення просторової асоціації областей С II, що відповідають за спостережувані РРЛ, із іншими компонентами міжзоряного середовища, були порівняні спостережені характеристики зареєстрованих ліній з характеристиками та просторовим розподілом хмар нейтрального водню Н I у Галактиці. Отримано добре узгодження за інтенсивностями, ширинами та радіальними швидкостями для обох типів ліній. Визначено, що області формування обох типів ліній мають температури $50 - 100$ К, електронні густини ≤ 0.01 см $^{-3}$, об'ємну густину водню ≤ 35 см $^{-3}$, розміри хмар уздовж променя зору $5 - 10$ пк.

41.02.24.0349/0424U000005

Васильківський Євген Володимирович
Великомасштабний розподіл іонізованого вуглецю в Галактиці: Дис...Кандидат фізико-математичних наук/ Головна астрономічна обсерваторія Національної академії наук України - Захищена; 1-- 0.2024

УДК: 524.5 ; 524.6

с. - Бібліогр.: назв

Робота присвячена дослідженням низькочастотних рекомбінаційних радіоліній (РРЛ) вуглецю на радіотелескопі УТР-2 з метою визначення просторового розподілу областей С II в Галактиці. Проведено довготривалі оглядові спостереження в просторових об'єктах, що в десятки разів перевершують об'єми усіх попередніх досліджень низькочастотних РРЛ вуглецю. У якості ресстраторів були використані широкосмугові цифрові спектроаналізатори DSP-Z. Низькочастотні РРЛ вуглецю були зареєстровані як поблизу галактичної площини ($|b| = 0^\circ - 5^\circ$), так і далеко за її межами ($|b| = 5^\circ - 30^\circ$). Зареєстровані лінії мали відносні інтенсивності порядку $10^{-4} - 10^{-5}$ від рівня континууму, ширина ліній складала $4 - 7$ кГц ($50 - 100$ км/с). У рамках визначення просторової асоціації областей С II, що відповідають за спостережувані РРЛ, із іншими компонентами міжзоряного середовища, були порівняні спостережні характеристики зареєстрованих ліній з характеристиками та просторовим розподілом хмар нейтрального водню Н I у Галактиці. Отримано добре узгодження за інтенсивностями, ширинами та радіальними швидкостями для обох типів ліній. Визначено, що області формування обох типів ліній мають температури $50 - 100$ К, електронні густини ≤ 0.01 см $^{-3}$, об'ємну густину водню ≤ 35 см $^{-3}$, розміри хмар уздовж променя зору $5 - 10$ пк.

41.02.24.0350/0424U000005

Васильківський Євген Володимирович
Великомасштабний розподіл іонізованого вуглецю в Галактиці: Дис...Кандидат фізико-математичних наук/ Головна астрономічна обсерваторія Національної

академії наук України - Захищена; 1.-
0.2024

УДК: 524.5 ; 524.6

с. - Бібліогр.: назв

Робота присвячена дослідженням низькочастотних рекомбінаційних радіоліній (РРЛ) вуглецю на радіотелескопі УТР-2 з метою визначення просторового розподілу областей С II в Галактиці. Проведено довготривалі оглядові спостереження в просторових об'єктах, що в десятки разів перевершують об'єми усіх попередніх досліджень низькочастотних РРЛ вуглецю. У якості ресстраторів були використані широкосмугові цифрові спектроаналізатори DSP-Z. Низькочастотні РРЛ вуглецю були зареєстровані як поблизу галактичної площини ($|b| = 0^\circ - 5^\circ$), так і далеко за її межами ($|b| = 5^\circ - 30^\circ$). Зареєстровані лінії мали відносні інтенсивності порядку $10^{-4} - 10^{-5}$ від рівня континууму, ширина ліній складала $4 - 7$ кГц ($50 - 100$ км/с). У рамках визначення просторової асоціації областей С II, що відповідають за спостережувані РРЛ, із іншими компонентами міжзоряного середовища, були порівняні спостережні характеристики зареєстрованих ліній з характеристиками та просторовим розподілом хмар нейтрального водню Н I у Галактиці. Отримано добре узгодження за інтенсивностями, ширинами та радіальними швидкостями для обох типів ліній. Визначено, що області формування обох типів ліній мають температури $50 - 100$ К, електронні густини ≤ 0.01 см $^{-3}$, об'ємну густину водню ≤ 35 см $^{-3}$, розміри хмар уздовж променя зору $5 - 10$ пк.

41.02.24.0351/0424U000005

Васильківський Євген Володимирович
Великомасштабний розподіл іонізованого
вуглецю в Галактиці: Дис...Кандидат
фізико-математичних наук/ Головна
астрономічна обсерваторія Національної
академії наук України - Захищена; 1-.-
0.2024

УДК: 524.5 ; 524.6

с. - Бібліогр.: назв

Робота присвячена дослідженням
низькочастотних рекомбінаційних
радіоліній (РРЛ) вуглецю на
радіотелескопі УТР-2 з метою визначення
просторового розподілу областей С II в
Галактиці. Проведено довготривалі
оглядові спостереження в просторових
об'ємах, що в десятки разів
перевершують об'єми усіх попередніх
досліджень низькочастотних РРЛ
вуглецю. У якості реєстраторів були
використані широкосмугові цифрові
спектроаналізатори DSP-Z.
Низькочастотні РРЛ вуглецю були
зарєєстровані як поблизу галактичної
площини ($|b| = 0^\circ - 5^\circ$), так і далеко за її
межами ($|b| = 5^\circ - 30^\circ$). Зарєєстровані
лінії мали відносні інтенсивності порядку
 $10^{-4} - 10^{-5}$ від рівня континууму,
ширина ліній складала 4 – 7 кГц (50 – 100
км/с). У рамках визначення просторової
асоціації областей С II, що відповідають
за спостережувані РРЛ, із іншими
компонентами міжзоряного середовища,
були порівняні спостережені
характеристики зарєєстрованих ліній з
характеристиками та просторовим
розподілом хмар нейтрального водню
H I у Галактиці. Отримано добре
узгодження за інтенсивностями,
ширинами та радіальними швидкостями
для обох типів ліній. Визначено, що
області формування обох типів ліній
мають температури 50 – 100 К,

електронні густини $\leq 0.01 \text{ см}^{-3}$, об'ємну
густину водню $\leq 35 \text{ см}^{-3}$, розміри
хмар уздовж променя зору 5 – 10 пк.

41.27 Зоряні системи

41.02.24.0352/0224U000172

Зоряні кластери та їх взаємодія з
Галактичною надмасивною чорною
дірою на космологічній часовій шкалі:
Заключний звіт/Головна астрономічна
обсерваторія Національної академії наук
України; Керівник Берцик Петер
Петерович - ДР 0123U103152, УДК 524.4,
524.7, 524.8

57

Головна ідея спрямована на дослідження
динамічної еволюції кулястих скупчень
(КС) шляхом прямого моделювання
задачі N-тіл з використанням моделей
змінного гравітаційного потенціалу типу
Чумацького Шляху, отриманих з
космологічної бази даних IllustrisTNG.
Ми детально проаналізуємо тісну
взаємодію з центральною надмасивною
чорною дірою в Галактиці з окремими
КС.

41.02.24.0353/0424U000005

Васильківський Євген Володимирович
Великомасштабний розподіл іонізованого
вуглецю в Галактиці: Дис...Кандидат
фізико-математичних наук/ Головна
астрономічна обсерваторія Національної
академії наук України - Захищена; 1-.-
0.2024

УДК: 524.5 ; 524.6

с. - Бібліогр.: назв

Робота присвячена дослідженням низькочастотних рекомбінаційних радіоліній (РРЛ) вуглецю на радіотелескопі УТР-2 з метою визначення просторового розподілу областей С II в Галактиці. Проведено довготривалі оглядові спостереження в просторових об'єктах, що в десятки разів перевершують об'єми усіх попередніх досліджень низькочастотних РРЛ вуглецю. У якості ресстраторів були використані широкосмугові цифрові спектроаналізатори DSP-Z. Низькочастотні РРЛ вуглецю були зареєстровані як поблизу галактичної площини ($|b| = 0^\circ - 5^\circ$), так і далеко за її межами ($|b| = 5^\circ - 30^\circ$). Зареєстровані лінії мали відносні інтенсивності порядку $10^{-4} - 10^{-5}$ від рівня континууму, ширина ліній складала $4 - 7$ кГц ($50 - 100$ км/с). У рамках визначення просторової асоціації областей С II, що відповідають за спостережувані РРЛ, із іншими компонентами міжзоряного середовища, були порівняні спостережені характеристики зареєстрованих ліній з характеристиками та просторовим розподілом хмар нейтрального водню Н I у Галактиці. Отримано добре узгодження за інтенсивностями, ширинами та радіальними швидкостями для обох типів ліній. Визначено, що області формування обох типів ліній мають температури $50 - 100$ К, електронні густини ≤ 0.01 см $^{-3}$, об'ємну густину водню ≤ 35 см $^{-3}$, розміри хмар уздовж променя зору $5 - 10$ пк.

41.29 Космологія

41.02.24.0354/0224U000172

Зоряні кластери та їх взаємодія з Галактичною надмасивною чорною дірою на космологічній часовій шкалі: Заключний звіт/Головна астрономічна

обсерваторія Національної академії наук України; Керівник Берцик Петер Петерович - ДР 0123U103152, УДК 524.4, 524.7, 524.8

57

Головна ідея спрямована на дослідження динамічної еволюції кулястих скупчень (КС) шляхом прямого моделювання задачі N-тіл з використанням моделей змінного гравітаційного потенціалу типу Чумацького Шляху, отриманих з космологічної бази даних IllustrisTNG. Ми детально проаналізуємо тісну взаємодію з центральною надмасивною чорною дірою в Галактиці з окремими КС.

41.02.24.0355/0224U000172

Зоряні кластери та їх взаємодія з Галактичною надмасивною чорною дірою на космологічній часовій шкалі: Заключний звіт/Головна астрономічна обсерваторія Національної академії наук України; Керівник Берцик Петер Петерович - ДР 0123U103152, УДК 524.4, 524.7, 524.8

57

Головна ідея спрямована на дослідження динамічної еволюції кулястих скупчень (КС) шляхом прямого моделювання задачі N-тіл з використанням моделей змінного гравітаційного потенціалу типу Чумацького Шляху, отриманих з космологічної бази даних IllustrisTNG. Ми детально проаналізуємо тісну взаємодію з центральною надмасивною чорною дірою в Галактиці з окремими КС.

41.51 Обсерваторії. Інструменти, прилади та методи астрономічних спостережень

41.02.24.0356/0224U000315

Динаміка аерозольного забруднення атмосфери за супутниковими та синхронними наземними спостереженнями для розробки інформаційних технологій моніторингу якості повітря: Заключний звіт/Головна астрономічна обсерваторія Національної академії наук України; Керівник Сосонкін Михайло Григорович - ДР 0121U111565, УДК 520.2/.8

35

Оцінка забруднення повітря аерозольними частинками PM_{2.5}/PM₁₀ insitu та з використанням супутникових даних, визначення складу обладнання для пункту моніторингу з передачею даних до мережі Інтернет. Створення прототипу мережі моніторингу якості повітря за індикативними показниками забруднення PM_{2.5}, PM₁₀, у якості інформаційного ресурсу як інструменту обґрунтування управлінських рішень щодо оцінки небезпеки здоров'ю мешканців міста Києва. Оцінка можливості використання нових засобів досліджень мікрофізичних властивостей аерозолів шляхом валідації результатів за даними сонячного фотометру CE318N-EBS9, як базового приладу мережі AERONET.

41.02.24.0357/0224U000315

Динаміка аерозольного забруднення атмосфери за супутниковими та синхронними наземними

спостереженнями для розробки інформаційних технологій моніторингу якості повітря: Заключний звіт/Головна астрономічна обсерваторія Національної академії наук України; Керівник Сосонкін Михайло Григорович - ДР 0121U111565, УДК 520.2/.8

35

Оцінка забруднення повітря аерозольними частинками PM_{2.5}/PM₁₀ insitu та з використанням супутникових даних, визначення складу обладнання для пункту моніторингу з передачею даних до мережі Інтернет. Створення прототипу мережі моніторингу якості повітря за індикативними показниками забруднення PM_{2.5}, PM₁₀, у якості інформаційного ресурсу як інструменту обґрунтування управлінських рішень щодо оцінки небезпеки здоров'ю мешканців міста Києва. Оцінка можливості використання нових засобів досліджень мікрофізичних властивостей аерозолів шляхом валідації результатів за даними сонячного фотометру CE318N-EBS9, як базового приладу мережі AERONET.

43 ЗАГАЛЬНІ І КОМПЛЕКСНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДНИЧИХ І ТОЧНИХ НАУК

43.01 08 Точні науки

43.02.24.0358/0224U000299

Вивчення механізмів впливу надлишку заліза в організмі на гормонально-

метаболичні порушення стромально-гемопоетичного мікрооточення у дітей з гострими лейкеміями та дітей- мешканців радіоактивно забруднених територій після аварії на ЧАЕС: Заключний звіт/Державна установа "Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України"; Керівник Бруслова Катерина Михайлівна - ДР 0121U107585, УДК 520

114

Оцінка гормонально-метаболических змін стромально-гемопоетичного мікрооточення у дітей, хворих на гострі лейкемії, та дітей- мешканців радіоактивно забруднених територій після аварії на ЧАЕС з надлишком заліза в організмі для підвищення ефективності діагностики та лікувально-профілактичних заходів.

43.02.24.0359/0224U000299

Вивчення механізмів впливу надлишку заліза в організмі на гормонально-метаболическі порушення стромально-гемопоетичного мікрооточення у дітей з гострими лейкеміями та дітей- мешканців радіоактивно забруднених територій після аварії на ЧАЕС: Заключний звіт/Державна установа "Національний науковий центр радіаційної медицини Національної академії медичних наук України"; Керівник Бруслова Катерина Михайлівна - ДР 0121U107585, УДК 520

114

Оцінка гормонально-метаболических змін стромально-гемопоетичного мікрооточення у дітей, хворих на гострі лейкемії, та дітей- мешканців радіоактивно забруднених територій після аварії на ЧАЕС з надлишком заліза

в організмі для підвищення ефективності діагностики та лікувально-профілактичних заходів.

44 ЕНЕРГЕТИКА

44.29 Електроенергетика

44.02.24.0360/0224U000354

Забезпечення стійкості та надійності національної електроенергетики в умовах синхронної роботи ОЕС України з континентальною європейською енергетичною системою ENTSO-E (шифр: Режим-2): Заключний звіт/Інститут електродинаміки Національної академії наук України; Керівник Жаркін Андрій Федорович - ДР 0123U100769, УДК 621.31, 621.313, 621.3:338; 621.3:658; 621.3.001.18; 621.3:338.26; 621.3:338.27, 681.51; 681.52

382

Метою роботи є розвиток науково-технічних основ та розробка заходів і засобів підвищення надійності функціонування ОЕС України в аспекті забезпечення енергетичної безпеки країни в умовах синхронної роботи з європейською енергетичною системою ENTSO-E, руйнування критичної інфраструктури національної електроенергетики та збільшення частки відновлюваних джерел енергії в загальному балансі ОЕС України.

44.02.24.0361/0824U000193

Кулик Олексій Сергійович Підвищення достовірності розпізнавання типу дефектів в обладнанні електричних систем за результатами аналізу розчинених в маслі газів: Дис...Доктор

філософії/ Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 621.31; 621.314.21

с. - Бібліогр.: назв

Мета роботи – покращення експлуатаційної надійності високовольтного маслонаповненого обладнання електричних систем та мереж за рахунок підвищення достовірності розпізнавання типу дефектів за результатами аналізу розчинених у маслі газів. Об'єкт дослідження – процеси розвитку дефектів у маслонаповненому обладнанні електричних систем та мереж. Предмет досліджень – значення відношень газів, відсоткового вмісту газів і відношень газів до газу з максимальним вмістом у маслонаповненому обладнанні електричних систем та мереж з дефектами різного типу. У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначені задачі дослідження, показано зв'язок роботи з науковими темами, наведено дані про наукову новизну, практичне значення, апробацію результатів та публікації. У першому розділі виконано аналіз експлуатаційної надійності високовольтних силових трансформаторів електричних систем та мереж. Проаналізовані основні причини та найбільш часті ушкодження високовольтних силових трансформаторів. Визначені основні дефекти, що виявляються у маслонаповненому обладнанні електричних систем та мереж за допомогою інтерпретації результатів аналізу розчинених у маслі газів. Проаналізовані методи та критерії, що використовуються для визначення типу дефектів високовольтного маслонаповненого обладнання за вмістом

розчинених в маслі газів. Проаналізовані сучасні тенденції щодо удосконалення методів інтерпретації результатів аналізу розчинених у маслі газів. Проаналізовані основні проблеми, що виникають при оцінювання стану високовольтного маслонаповненого обладнання за результатами аналізу розчинених у маслі газів. У другому розділі проаналізовані значення діагностичних критеріїв у 3449 одиницях маслонаповненого обладнання електричних систем та мереж з дефектами різного типу, встановлено діапазони значень відношень характерних газів, відсоткового вмісту газів і відношень газів до газу з максимальним вмістом, побудовано 109 графічних областей (номограм дефектів), проведено порівняльний аналіз достовірності розпізнавання цих дефектів. За результатами виконаного порівняльного аналізу достовірності розпізнавання дефектів різного типу встановлено, що достовірність розпізнавання кожного з методів не є постійною, а варіюється залежно від типу дефекту, що не дає змоги розглядати той чи інший метод як універсальний для розпізнавання дефектів різного типу. У третьому розділі наведено опис розроблених нових методів розпізнавання типу дефектів у маслонаповненому обладнанні електричних систем та мереж за значеннями відношень газів, відсоткового вмісту газів та комплексом діагностичних критеріїв, проведено порівняльний аналіз достовірності розпізнавання типу дефектів з використанням розроблених методів та уже наявних стандартів і методів з інтерпретації результатів аналізу розчинених у маслі газів. У четвертому розділі описана програмна реалізація розроблених методів розпізнавання типу дефектів в маслонаповненому обладнанні електричних систем та мереж за

значеннями відношень газів, відсоткового вмісту газів та комплексом діагностичних критеріїв у складі інформаційно-аналітичної системи «СИРЕНА». У висновках наведено основні результати роботи щодо вирішення поставлених задач дослідження. Отримані наукові результати: 1. Отримав подальший розвиток метод номограм, який відрізняється від наявного новими 95 графічними областями, характерними для дефектів різного типу та їх комбінацій, і дає змогу у 7 разів підвищити кількість дефектів, які розпізнаються з використанням методу номограм. 2. Вперше розроблено графічний метод розпізнавання типу дефекту по значенням трьох відношень газів, який, на відміну від наявних аналогів, дозволяє розпізнавати не тільки електричні розряди і термічні дефекти, а й їх комбінації з оцінкою енергії розрядів та температури гарячої точки, що дозволяє підвищити кількість правильних діагнозів, поставлених з використанням запропонованого методу, до 86,67 % тоді як наявні методи дозволяють поставити правильний діагноз у 83,6 %. 3. Вперше запропоновано метод для розпізнавання типу дефекту маслonaповненого обладнання електричних мереж за комплексом діагностичних критеріїв, який відрізняється від наявних тим, що розпізнавання типу дефекту проводиться на основі порівняльного аналізу співпадіння результатів аналізу розчинених у маслі газів із діагностованого обладнання з результатами аналізу розчинених у маслі газів обладнання з чітко встановленим діагнозом, що дозволяє розпізнавати 32 різні типи дефектів тоді як відомі стандарти та методи дозволяють розпізнати 4–13 типів дефектів. 4. Науково обґрунтовано діапазони значень відношень характерних газів,

відсоткового вмісту газів і відношень газів до газу з максимальним вмістом для 32 типів дефектів та їх комбінацій.

44.02.24.0362/0824U000235

Пономаренко Сергій Григорович
Удосконалення методів діагностики стану трансформаторних масел в обладнанні 110–330 кВ з урахуванням впливу режимів та умов експлуатації: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 621.31; 621.314.21

с. - Бібліогр.: назв

У першому розділі виконано аналіз експлуатаційної надійності високовольтних силових трансформаторів і автотрансформаторів, що експлуатуються в електричних мережах України. Розглянуто основні причини ушкодження трансформаторів та автотрансформаторів, та проаналізовано вплив трансформаторних масел на надійність цього обладнання.. Проаналізовано методи та критерії, що використовуються для оцінки технічного стану трансформаторних масел як в Україні так і за її межами. високовольтного обладнання електричних мереж. Проаналізовано основні напрямки удосконалення методів оцінки технічного стану обладнання, що застосовуються закордонними дослідниками. За результатами аналізу сформовано основні напрямки досліджень. У другому розділі розроблено методи для коригування граничних значень показників трансформаторних масел. Виконано дослідження законів розподілу

показників трансформаторних масел для силових трансформаторів і автотрансформаторів напругою 110 кВ та 330 кВ. Встановлено, що як для масел придатних так й не придатних до подальшої експлуатації значення показників мають розподіл Вейбула. Подальший аналіз показав, що щільності розподілу показників для масел з різним станом перетинаються, що свідчить про те що корегування граничних значень показників масел можливо тільки з використанням методів статистичних рішень. За результатами порівняльного аналізу ймовірностей вірних та хибних рішень, а також значень ризиків, що супроводжують використання граничних значень отриманих методом інтегральних функцій (виживання), методом мінімальної кількості хибних рішень, методом мінімального ризику та методом Неймана Пірсона встановлено, що найбільш оптимальним методом корегування є метод мінімального ризику. Визначені граничні значення показників масел для одномірних розподілів з урахуванням режимів та тривалості експлуатації. Встановлено що використання цих значень дозволяє знизити можливі ризики 1,05 - 4974419,5 разів порівняно з ризиками, що супроводжують використання граничних значень регламентованих в діючому в Україні нормативному документі. Для урахування фізичних особливостей старіння масел запропоновано корегувати граничні значення показників масел одночасно для декількох діагностичних ознак. Для цього проаналізовано стохастичний зв'язок між показниками масел. Розроблено функцію середнього ризику для двомірних та трьохмірних розподілів, показників що мають значущий стохастичний зв'язок. Мінімізація розроблених функцій

методом Нелдера- Міда дозволило отримати граничні значення

44.02.24.0363/0824U000315

Бондаренко Олександр Леонідович
Моделювання і аналіз режимної надійності в підсистемах електроенергетичних систем в умовах каскадного розвитку відмов: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1--0.2024

УДК: 621.311.17:621.313; 621.311.4

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі вирішується задача з розробки нових та удосконалення існуючих математичних моделей і методів діагностування технічного стану комутаційного обладнання енергосистем, моделювання підсистем електроенергетичних систем (ЕЕС) для оцінки режимної надійності при каскадному характері відмов в умовах невизначеності вихідної інформації. У першому розділі проаналізовано умови функціонування, особливості і стратегічні цілі сучасного етапу реформування вітчизняної електроенергетики, розглянуті проблеми і перспективи розвитку електромережевого комплексу України. Визначено, що наразі існує стійка тенденція до підвищення аварійності та важкості наслідків аварій, спричинених в першу чергу відмовами силового і комутаційного обладнання. Встановлено, що на відмови високовольтних вимикачів припадає значна частка ініціюючих подій. На основі аналізу існуючих методів і моделей оцінки технічного стану вимикачів визначено, що найбільш

ефективним підходом щодо моделювання технічного стану є такий, що ґрунтується на інтелектуальному аналізі даних. Дослідження існуючих підходів і методів аналізу надійності функціонування об'єктів енергетичної галузі показав, що найбільш ефективним підходом до визначення кількісних показників режимної надійності ЕЕС є підходи, які ґрунтуються на використанні методів теорії ризику. У другому розділі представлена характеристика режимів порушення нормального режиму в підсистемі ЕЕС при відмовах окремих елементів. Встановлено головні фактори, наявність яких призводить до збільшення кількості аварійних ситуацій в ЕЕС. Обґрунтована необхідність розробки моделей оцінки технічного стану, ресурсу та ймовірності відмови електрообладнання в задачах аналізу режимної надійності. Визначено і обґрунтовано метод щодо побудови комплексної математичної моделі оцінки технічного стану високовольтних вимикачів. Розроблена ієрархічна структурна схема нечіткого логічного висновку отримання агрегованої оцінки технічного стану елегазового вимикача. Для визначення пріоритету виведення з експлуатації комутаційного обладнання за результатами оцінки технічного стану запропоновано методи багатокритеріального вибору альтернатив. Обґрунтовано доцільність і ефективність застосування методу ймовірнісно-статистичного моделювання для визначення ризику порушення нормального режиму в підсистемах ЕЕС при виведенні з експлуатації високовольтних вимикачів. У третьому розділі запропоновано комплексні лінгвістичні математичні моделі елегазового вимикача для визначення ресурсу працездатності та ймовірності відмови, які ґрунтуються на використанні

інформації щодо параметрів технічного стану, отриманих в режимі Online або в режимах Online та Offline. Для поєднання результатів різних методів вимірювання в режимах Online та Offline моніторингу вимикача для правильної оцінки технічного стану пропонується використовувати нечітку логіку. Вирішення завдання комплексної оцінки технічного стану передбачає створення нечітких експертних підсистем для основних функціональних вузлів. Центральним елементом є база правил та механізм нечіткого висновку. Запропоновані лінгвістичні математична моделі високовольтних вимикачів дозволяють визначити ймовірності відмови, оцінювати ризик порушення нормального режиму та визначити показники режимної надійності ЕЕС. Для окремих типів високовольтних вимикачів для яких можливо сформувати функції розподілу ймовірності відмови за статистичними даними по відмовам з урахуванням індивідуальних характеристик запропоновано метод визначення ймовірності відмови на інтервалі спостереження. У четвертому розділі розглянуто методи і математичні моделі для аналізу ризику в підсистемі ЕЕС в умовах каскадного розвитку аварії. На основі поглибленого аналізу причин виникнення ланцюгів подій, які визначальним чином впливають на виникнення і розвиток аварійної ситуації виявлено основні механізми розвитку великих системних аварій та побудована узагальнена схема розвитку аварії в ЕЕС. З урахуванням ймовірнісного характеру відмов основного силового і комутаційного обладнання, а також помилок диспетчерського і оперативного персоналу визначено вимоги до математичних моделей оцінки режимної надійності ЕЕС при каскадному сценарії розвитку аварії. Враховуючи значний

рівень невизначеності інформації щодо ймовірності станів та ступеню важкості наслідків в процесі розвитку каскадної аварії розроблена комплексна нечітка модель оцінки ризику розвитку каскадних відмов в підсистемі ЕЕС. У п'ятому розділі вирішується задача моделювання і дослідження режимної надійності підсистем ЕЕС при відмовах і виведенні з експлуатації комутаційного обладнання і каскадному розвитку відмов. Досліджено декілька типів моделей визначення ресурсу та ймовірності відмови вимикачів. Проведено розрахунок та аналіз результатів прийняття оптимального рішення щодо виведення з експлуатації вимикачів за критеріями на основі методу оптимізації Парето та ймовірнісно-статистичного моделювання для оцінки ризику виникнення аварійної ситуації в ЕЕС методом Монте-Карло.

44.31 Теплоенергетика. Теплотехніка

44.02.24.0364/0224U000061

Моделювання випарно-конденсаційних систем термостатування електронних пристроїв в нафтогазовій промисловості: Заключний звіт/Одеська національна академія харчових технологій; Керівник Альтман Елла Іллівна - ДР 0121U111692, УДК 620.9:662.92; 658.264, 621.396.6.019.3

24

Здійснити моделювання випарно-конденсаційних систем термостатування електронних пристроїв в нафтогазовій промисловості

44.02.24.0365/0824U000370

Бетін Юрій Олексійович Підвищення ефективності печей малої потужності за рахунок струменево-нішевої технології: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 620.9:662.92; 658.264

с. - Бібліогр.: назв

В першому розділі дисертаційної роботи описано засоби організації робочого процесу одного з видів промислових печей – низькотемпературних печей малої потужності. Відмічене, що перспективним є імпульсний режим роботи пальникових пристроїв та печі в цілому. Одним із основних напрямків підвищення теплової ефективності вогнетехнічного обладнання є використання нових прогресивних технологій спалювання палива. Висновки. На основі приведеної інформації можна зробити такі висновки: 1. Для створення та модернізації існуючих ВО основним інструментом є ПП на основі технології спалювання яка відповідає всім вимогам економічності, екологічної безпеки та надійної роботи ВО. 2. Струменево-нішева технологія дає змогу модернізувати низькотемпературні печі малої потужності. У другому розділі описана методологія та методика проведення досліджень на експериментальних стендах в лабораторних умовах та промислових об'єктах. Висновки. Були описані конструкції та методики іспитів на експериментальних стендах. Обчислені похибки вимірювань. У третьому розділі описана конструкція та робочий процес печі з випікання кексів на датській фабриці «Хаас-Майнке». Для оцінки ефективності роботи печі і складання її

теплового балансу було виміряно ряд узгоджених параметрів. Аналіз отриманих даних дозволив вирахувати втрати метану і також викиди чадного газу на кожному із досліджуваних режимів. Висновки. Існуючий ПП з закруткою потоку окислювача, який працює в імпульсному режимі в процесі роботи має великі втрати чистого метану від 10% до 40% в переліку на годинний інтервал. Також були зафіксовані наднормативні викиди чадного газу CO. В четвертому розділі на підставі досліджень описаних в третьому розділі, проведено розрахунок максимального навантаження ПП при технологічній температурі 250 °C (максимальний по витраті газу режим роботи печі). Показано, що існуючий ПП не відповідає своїм паспортним даним. Це вказує на необхідність його заміни, чи модернізації. В якості альтернативи розглянуто близький за тепловою потужністю паливник СНТ-11, що реалізує струменево-нішеву технологію спалювання газу на машині з випалу вапна КМ-14 на ММК ім. Ілліча, де було задіяно шість паливників СНТ-11, та проведені їх іспити. В результаті обробки результатів випробувань побудовано витратну характеристику ПП СНТ-11, згідно якої видно, що діапазон стійкої роботи одиничного ПП СНТ-11 становить від 1 м. куб/год до 40 м. куб/год. При порівнянні витратних характеристик ПП СНТ-11 з існуючим штатним ПП кека-печі фабрики ХААС МАЙНКЕ показано, що при заміні даного штатного ПП на паливник СНТ можлива економія палива до 40% на перехідних режимах роботи печі. Висновки. Досліджено роботу базового модуля паливників СНТ на мінімальних режимах по потужності. Визначено критичні геометричні параметри прямокутного модуля ПП при яких треба переходити до

циліндричної форми пілону. В розділі п'ять приведено конструкція та опис робочого процесу печей по виготовленню вафельного листа фабрики ХААС (м. Відень) та фабрики Домінік (м. Полтава). Було виявлено, що застосування мікрофакельних паливників призводять до ряду суттєвих недоліків, таких як: локальний перегрів вафельниць (нерівномірності прогрівання вафельниць, брак готової продукції), перегрів та руйнування підшипників коліс вафельниць (може призвести до зупинки роботи машини). Також були зафіксовані надмірні викиди чадного газу. Висновки. Враховуючи виявлені недоліки розглянутих печей було запропоновані методи вирішення виявлених проблем: запропоновано схему модернізації даних печей на основі струменево-нішевої технології. Виконано попередній розрахунок базового паливника необхідного для модернізації. В шостому розділі дисертаційної роботи були розглянуті методи усунення недоліків організації топкових процесів в печах GOCMEN и HAAS, та проведено вибір альтернативних ПП. Проведеним розрахунком було показано, що потужність модуля СНТ-11 надвелика, а зниження його геометричних розмірів для зменшення потужності, обмежено критичною шириною ПП, що дорівнює 50 мм, внаслідок руйнування рівномірності течії внаслідок крайових ефектів. Ця обставина призводить до необхідності переходу до паливника циліндричної форми, де крайові ефекти відсутні. Для вибору оптимальних параметрів ПП було проведено математичне моделювання, на основі якого було створено кілька ПП циліндричної форми і проведені дослідження з метою вибору оптимального ПП. В процесі іспитів було виявлено мінімальний критичний розмір і

критичний кут співвідношення струменів газу. Була підібрана оптимальна конфігурація амбразури ПП та виявлено її вплив на форму та довжину факелу. Висновки. Таким чином досліджено організацію топкових процесів в печах: а) де пальниковий пристрій працює в імпульсному режимі; б) та в печах де застосовується мікрофакельна технологія спалювання.

44.33 Атомна енергетика

44.02.24.0366/0224U000310

Розробка радіаційних методів контролю та діагностики для ефективного впровадження компресорного обладнання на АЕС: Заключний звіт/Інститут електрофізики і радіаційних технологій Національної академії наук України; Керівник Литвиненко Володимир Вікторович - ДР 0122U001192, УДК 621.039

75

Метою проекту є розробка радіаційних технологій дистанційного контролю та випробувань компресорного обладнання з метою приведення його у відповідність до міжнародних вимог що ставляться як умова його допуску до експлуатації на АЕС. Розробка інформаційно вимірювальної системи для радіаційних методів діагностики. Впровадження основ радіаційних технологій в компресорне виробництво з метою застосування компресорів в тренді енергетичного переходу до безвуглецевої енергетики, як інструментів стиснення водню, акумуляції енергії, утилізації низькопотенційного тепла АЕС, секвестру діоксиду вуглецю.

44.02.24.0367/0824U000267

Вишемірський Максим Павлович
Удосконалення системи пасивного відводу теплоти від активної зони реакторів ВВЕР: Дис...Доктор філософії/
Національний університет "Одеська політехніка" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 621.039; 621.311.25:621.039;
621.039.5

с. - Бібліогр.: назв

В рамках виконання даного дослідження проведено аналіз світового досвіду в частині застосування пасивних систем на АЕС великої потужності та в малих модульних реакторах (ММР). На підставі проведеного аналізу розроблено концепції пасивних систем безпеки для ВВЕР-1000 та ВВЕР-440 та проведено розрахункову оцінку працездатності розробленої концепції пасивної системи для ВВЕР-1000. По результатам проведеної оцінки підтверджено гіпотезу щодо недостатньої достовірності результатів моделювання пасивних систем ранніми версіями одномірних теплогідравлічних кодів, що застосовуються для аналізу безпеки АЕС України (зокрема RELAP5/MOD3.2) внаслідок недооцінки (заниження) теплопередачі в теплообмінному обладнанні новітніх систем ядерних установок. Для вирішення цієї проблеми проведено комп'ютерне моделювання експериментальної установки OSU-MASLWR з природною циркуляцією теплоносія, яка є прототипом легководного реактора та характеризується складною конструкцією теплообмінників. По результатам розрахунку було визначено підходи, що забезпечують прийнятну співставність результатів моделювання пасивних систем із застосуванням ранніх версій одномірних теплогідравлічних кодів.

Додатково було проаналізовано існуючі методики щодо оцінки надійності та ефективності пасивних систем, відзначено їх складність і трудоемність та визначено спрощений підхід до оцінки ефективності пасивних систем, а також запропоновано якісний критерій, що свідчить про погіршення ефективності пасивної системи.

44.02.24.0368/0824U000267

Вишемірський Максим Павлович
Удосконалення системи пасивного відводу теплоти від активної зони реакторів ВВЕР: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Одеська політехніка" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 621.039; 621.311.25:621.039;
621.039.5

с. - Бібліогр.: назв

В рамках виконання даного дослідження проведено аналіз світового досвіду в частині застосування пасивних систем на АЕС великої потужності та в малих модульних реакторах (ММР). На підставі проведеного аналізу розроблено концепції пасивних систем безпеки для ВВЕР-1000 та ВВЕР-440 та проведено розрахункову оцінку працездатності розробленої концепції пасивної системи для ВВЕР-1000. По результатам проведеної оцінки підтверджено гіпотезу щодо недостатньої достовірності результатів моделювання пасивних систем ранніми версіями одномірних теплогідрравлічних кодів, що застосовуються для аналізу безпеки АЕС України (зокрема RELAP5/MOD3.2) внаслідок недооцінки (заниження) теплопередачі в теплообмінному обладнанні новітніх систем ядерних установок. Для вирішення цієї проблеми

проведено комп'ютерне моделювання експериментальної установки OSU-MASLWR з природною циркуляцією теплоносія, яка є прототипом легководного реактора та характеризується складною конструкцією теплообмінників. По результатам розрахунку було визначено підходи, що забезпечують прийнятну співставність результатів моделювання пасивних систем із застосуванням ранніх версій одномірних теплогідрравлічних кодів. Додатково було проаналізовано існуючі методики щодо оцінки надійності та ефективності пасивних систем, відзначено їх складність і трудоемність та визначено спрощений підхід до оцінки ефективності пасивних систем, а також запропоновано якісний критерій, що свідчить про погіршення ефективності пасивної системи.

44.02.24.0369/0824U000267

Вишемірський Максим Павлович
Удосконалення системи пасивного відводу теплоти від активної зони реакторів ВВЕР: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Одеська політехніка" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 621.039; 621.311.25:621.039;
621.039.5

с. - Бібліогр.: назв

В рамках виконання даного дослідження проведено аналіз світового досвіду в частині застосування пасивних систем на АЕС великої потужності та в малих модульних реакторах (ММР). На підставі проведеного аналізу розроблено концепції пасивних систем безпеки для ВВЕР-1000 та ВВЕР-440 та проведено розрахункову оцінку працездатності розробленої концепції пасивної системи

для ВВЕР-1000. По результатам проведеної оцінки підтверджено гіпотезу щодо недостатньої достовірності результатів моделювання пасивних систем ранніми версіями одномірних теплогідрравлічних кодів, що застосовуються для аналізу безпеки АЕС України (зокрема RELAP5/MOD3.2) внаслідок недооцінки (заниження) теплопередачі в теплообмінному обладнанні новітніх систем ядерних установок. Для вирішення цієї проблеми проведено комп'ютерне моделювання експериментальної установки OSU-MASLWR з природною циркуляцією теплоносія, яка є прототипом легководного реактора та характеризується складною конструкцією теплообмінників. По результатам розрахунку було визначено підходи, що забезпечують прийнятну співставність результатів моделювання пасивних систем із застосуванням ранніх версій одномірних теплогідрравлічних кодів. Додатково було проаналізовано існуючі методики щодо оцінки надійності та ефективності пасивних систем, відзначено їх складність і трудомісткість та визначено спрощений підхід до оцінки ефективності пасивних систем, а також запропоновано якісний критерій, що свідчить про погіршення ефективності пасивної системи.

44.37 Геліоенергетика

44.02.24.0370/0224U000074

Дослідження та розробка систем опалення, вентиляції, кондиціонування та теплогазопостачання, оцінка їх роботи та вдосконалення: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Адегов Олександр Валерійович

- ДР 0121U108331, УДК 620.91:662.97, 697.1, 696.2/4, 697.9

78

Розробка науково-практичних рекомендацій для забезпечення максимального використання позитивного і нейтралізації негативного впливу зовнішнього клімату на тепловий баланс будівлі, розробка рекомендацій алгоритму та методики вибору обладнання енергоефективної комбінованої системи теплохолодопостачання, розробка рекомендацій щодо рішень найбільш актуальних проблем систем теплогазопостачання України

45

ЕЛЕКТРОТЕХНІК

A

45.01 Загальні питання електротехніки

45.02.24.0371/0224U000354

Забезпечення стійкості та надійності національної електроенергетики в умовах синхронної роботи ОЕС України з континентальною європейською енергетичною системою ENTSO-E (шифр: Режим-2): Заключний звіт/Інститут електродинаміки Національної академії наук України; Керівник Жаркін Андрій Федорович - ДР 0123U100769, УДК 621.31, 621.313, 621.3:338; 621.3:658; 621.3.001.18; 621.3:338.26; 621.3:338.27, 681.51; 681.52

382

Метою роботи є розвиток науково-технічних основ та розробка заходів і засобів підвищення надійності функціонування ОЕС України в аспекті забезпечення енергетичної безпеки країни в умовах синхронної роботи з європейською енергетичною системою ENTSO-E, руйнування критичної інфраструктури національної електроенергетики та збільшення частки відновлюваних джерел енергії в загальному балансі ОЕС України.

45.29 Електричні машини

45.02.24.0372/0224U000354

Забезпечення стійкості та надійності національної електроенергетики в умовах синхронної роботи ОЕС України з континентальною європейською енергетичною системою ENTSO-E (шифр: Режим-2): Заключний звіт/Інститут електродинаміки Національної академії наук України; Керівник Жаркін Андрій Федорович - ДР 0123U100769, УДК 621.31, 621.313, 621.3:338; 621.3:658; 621.3.001.18; 621.3:338.26; 621.3:338.27, 681.51; 681.52

382

Метою роботи є розвиток науково-технічних основ та розробка заходів і засобів підвищення надійності функціонування ОЕС України в аспекті забезпечення енергетичної безпеки країни в умовах синхронної роботи з європейською енергетичною системою ENTSO-E, руйнування критичної інфраструктури національної електроенергетики та збільшення частки відновлюваних джерел енергії в загальному балансі ОЕС України.

45.02.24.0373/0824U000287

Стулішенко Андрій Сергійович
Високочастотна діагностика ізоляції обмоток низьковольтних асинхронних двигунів: Дис...Доктор філософії/
Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 621.313.3

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена вирішенню важливої проблеми діагностики міжвиткових замикань і пробоїв ізоляції на корпус в багатовиткових всипних обмотках низьковольтних асинхронних двигунів. Робота зосереджена на розробці та використанні прогресивних методик, що дозволяють ефективно виявляти та оцінювати дефекти ізоляції в таких обмотках. Розроблені методики та процедури для всебічного аналізу ізоляційних систем у звичайних електричних машинах із всипними обмотками. Ці методики відрізняються від традиційних підходів, оскільки вони дозволяють чітко розрізняти між тими дефектами ізоляції, які можна виправити під час стандартного технічного обслуговування, та тими, які є критичними і можуть призвести до повної відмови машини. Метод спрямований на підвищення чутливості виявлення дефектів ізоляції обмоток базується на детальному аналізі вхідного опору під час резонансу струмів і напруг у конкретних тестових умовах. Цей метод використовує спеціально створений резонанс на штучних частотах з допомогою додаткових елементів, знижуючи втрати у складному коливальному контурі. Створені унікальні математичні моделі для аналізу

високочастотних процесів в ізоляційних системах. Ці моделі використовують складні багатоланкові схеми заміщення для вкраплених обмоток і дозволяють моделювати різноманітні дефекти ізоляції, як локальні, так і загальні. У рамках дисертаційного дослідження реалізована серія експериментів, метою яких було встановлення характеристик обмоток. В ході цих досліджень застосовані інноваційні методи вимірювання та інструменти, що сприяли аналізу розмірів та динаміки зміни параметрів обмоток електродвигунів. Розроблена нова методика, заснована на використанні декременту згасання коливань як показника стану ізоляції. Такий підхід допоміг виявити рівень деградації ізоляції та оцінити ризики потенційних несправностей. Дослідження декременту згасання виявило його значну інформативність для цілей діагностики ізоляції. Проведено аналіз частотних залежностей та коливальних характеристик, що підтвердило їх схожість у висновках. Це вказує на високу ефективність обох методів для діагностування ізоляції та їх придатність для інтегрованого використання у прогнозуванні несправностей. Результати експериментів підтвердили теоретичні гіпотези, наголошуючи на значущості досліджень для покращення методів діагностики та прогнозування відмов ізоляції в універсальних електродвигунах змінного струму з високими обмотками.

45.31 Електричні апарати

45.02.24.0374/0824U000279

Зорін Євгеній Юрійович Удосконалення захисних характеристик та схемотехнічних рішень однофазних реле контролю напруги побутових споживачів: Дис...Доктор філософії/

Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" -
Захищена; 1.-0.2024

УДК: 621.317.7; 621.319

с. - Бібліогр.: назв

Метою дисертаційної роботи є удосконалення захисних характеристик спрацьовування та схемотехнічних рішень однофазних реле контролю напруги (РКН) побутових споживачів для зменшення споживаної РКН електроенергії, які на відміну від існуючих матимуть можливість вибору стандарту якості електричної енергії і згідно з ними номінальної напруги; разом з тим можливість вибору типу захисних характеристик спрацьовування згідно ІЕС 60255-127:2010 (залежна та незалежна характеристики часу) та можливості розширення їх функціоналу. Об'єкт дослідження – аварійні режими роботи в трифазних електричних мережах низької напруги з глухоуземленою нейтраллю, що пов'язані з появою недопустимих відхилень напруги в однофазних споживачів (появи перенапруг або недостатніх напруг). Предмет дослідження – захисні характеристики часу спрацьовування РКН, схемотехніка мікропроцесорних РКН, алгоритми роботи РКН. У вступі обґрунтовано актуальність захисту однофазних побутових споживачів від недопустимих відхилень напруги в трифазних мережах живлення з глухоуземленою нейтраллю та системою уземлення TN-C, представлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами, наведено наукову новизну, представлено практичне значення отриманих результатів, апробацію результатів та публікації, надано інформацію щодо особистого внеску здобувача. У першому

розділі проведено аналіз проблематики захисту однофазних побутових споживачів від недопустимих відхилень напруги живлення. Розглянуті і проаналізовані аварійні ситуації в трифазних електричних мережах з глухоуземленою нейтраллю, що призводять до появи недопустимих відхилень напруги у однофазних споживачів. Оцінено чутливість електропобутової техніки до недопустимих відхилень напруги; проведено огляд та аналіз засобів, що використовуються для захисту від недопустимих відхилень напруги у однофазних споживачів. Обґрунтована актуальність і доцільність застосування саме однофазних РКН побутових споживачів на протиположний електричним апаратам. Проведений огляд однофазних РКН і, на основі вивчення особливостей розглянутих реле, зроблено класифікацію реле за рядом ознак. Проаналізовані конструктивні, схемотехнічні та функціональні особливості однофазних РКН. Розглянуті вимоги стандартів якості електричної енергії в області недопустимих відхилень напруг у однофазних побутових споживачів. Обрано напрями досліджень, поставлені основні задачі дисертаційної роботи. У другому розділі запропоновані концепція та функціональна схема удосконаленого однофазного РКН, в якому передбачений вибір номінального значення напруги 220 або 230 В згідно одночасно діючих в Україні стандартів якості електричної енергії ГОСТ 13109-97 або ДСТУ EN 50160:2014 відповідно, а також можливість вибору залежної або незалежної захисних характеристик спрацьовування згідно стандарту IEC 60255-127:2010. Запропонований алгоритм вимірювання напруги, що полягає в оцифруванні вхідної напруги з датчика і подальшої фільтрації сигналу за

допомогою синтезованого з використанням з перетворенням Фур'є фільтра, що дозволяє позбутись постійних, перехідних та високочастотних складових мережевої напруги, які можуть призвести до хибних спрацьовувань реле. Розраховані коефіцієнти цифрового фільтра. У третьому розділі розроблено імітаційну Simulink-модель трифазної електричної мережі низької напруги з глухоуземленою нейтраллю та системою уземлення TN-C для симуляції аварійних режимів, що пов'язані з появою недопустимих відхилень напруги в електричній мережі живлення кінцевого однофазного споживача. Розроблено імітаційну Simulink-модель РКН із залежними та незалежними захисними характеристиками спрацьовування. Проаналізовані результати імітаційного моделювання. Розроблено схемотехніку удосконаленого РКН зі зниженим споживанням електричної енергії, розраховані параметри елементів електричної удосконаленої схеми та здійснено їх вибір. У четвертому розділі зроблено опис розробленого макетного зразка РКН, опис структури програми "прошивки" реле, структури меню налаштувань реле. Розроблено стенд для дослідження часу спрацьовування РКН. Проведено аналіз результатів експериментальних досліджень часу спрацьовування макетного зразка РКН. Розроблені рекомендації щодо практичного впровадження, технічної реалізації та розширення функціоналу удосконаленого РКН. У висновках наведено основні результати наукової роботи щодо вирішення поставлених наукових задач дослідження.

45.33 Трансформатори та електричні реактори

45.02.24.0375/0824U000193

Кулик Олексій Сергійович Підвищення достовірності розпізнавання типу дефектів в обладнанні електричних систем за результатами аналізу розчинених в маслі газів: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 621.31; 621.314.21

с. - Бібліогр.: назв

Мета роботи – покращення експлуатаційної надійності високовольтного маслонаповненого обладнання електричних систем та мереж за рахунок підвищення достовірності розпізнавання типу дефектів за результатами аналізу розчинених у маслі газів. Об'єкт дослідження – процеси розвитку дефектів у маслонаповненому обладнанні електричних систем та мереж. Предмет досліджень – значення відношень газів, відсоткового вмісту газів і відношень газів до газу з максимальним вмістом у маслонаповненому обладнанні електричних систем та мереж з дефектами різного типу. У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначені задачі дослідження, показано зв'язок роботи з науковими темами, наведено дані про наукову новизну, практичне значення, апробацію результатів та публікації. У першому розділі виконано аналіз експлуатаційної надійності високовольтних силових трансформаторів електричних систем та мереж. Проаналізовані основні причини та найбільш часті ушкодження високовольтних силових трансформаторів. Визначені основні дефекти, що виявляються у маслонаповненому обладнанні

електричних систем та мереж за допомогою інтерпретації результатів аналізу розчинених у маслі газів. Проаналізовані методи та критерії, що використовуються для визначення типу дефектів високовольтного маслонаповненого обладнання за вмістом розчинених в маслі газів. Проаналізовані сучасні тенденції щодо удосконалення методів інтерпретації результатів аналізу розчинених у маслі газів. Проаналізовані основні проблеми, що виникають при оцінювання стану високовольтного маслонаповненого обладнання за результатами аналізу розчинених у маслі газів. У другому розділі проаналізовані значення діагностичних критеріїв у 3449 одиницях маслонаповненого обладнання електричних систем та мереж з дефектами різного типу, встановлено діапазони значень відношень характерних газів, відсоткового вмісту газів і відношень газів до газу з максимальним вмістом, побудовано 109 графічних областей (номограм дефектів), проведено порівняльний аналіз достовірності розпізнавання цих дефектів. За результатами виконаного порівняльного аналізу достовірності розпізнавання дефектів різного типу встановлено, що достовірність розпізнавання кожного з методів не є постійною, а варіюється залежно від типу дефекту, що не дає змоги розглядати той чи інший метод як універсальний для розпізнавання дефектів різного типу. У третьому розділі наведено опис розроблених нових методів розпізнавання типу дефектів у маслонаповненому обладнанні електричних систем та мереж за значеннями відношень газів, відсоткового вмісту газів та комплексом діагностичних критеріїв, проведено порівняльний аналіз достовірності розпізнавання типу дефектів з використанням розроблених методів та

уже наявних стандартів і методів з інтерпретації результатів аналізу розчинених у маслі газів. У четвертому розділі описана програмна реалізація розроблених методів розпізнавання типу дефектів в маслонаповненому обладнанні електричних систем та мереж за значеннями відношень газів, відсоткового вмісту газів та комплексом діагностичних критеріїв у складі інформаційно-аналітичної системи «СИРЕНА». У висновках наведено основні результати роботи щодо вирішення поставлених задач дослідження. Отримані наукові результати: 1. Отримав подальший розвиток метод номограм, який відрізняється від наявного новими 95 графічними областями, характерними для дефектів різного типу та їх комбінацій, і дає змогу у 7 разів підвищити кількість дефектів, які розпізнаються з використанням методу номограм. 2. Вперше розроблено графічний метод розпізнавання типу дефекту по значенням трьох відношень газів, який, на відміну від наявних аналогів, дозволяє розпізнавати не тільки електричні розряди і термічні дефекти, а й їх комбінації з оцінкою енергії розрядів та температури гарячої точки, що дозволяє підвищити кількість правильних діагнозів, поставлених з використанням запропонованого методу, до 86,67 % тоді як наявні методи дозволяють поставити правильний діагноз у 83,6 %. 3. Вперше запропоновано метод для розпізнавання типу дефекту маслонаповненого обладнання електричних мереж за комплексом діагностичних критеріїв, який відрізняється від наявних тим, що розпізнавання типу дефекту проводиться на основі порівняльного аналізу співпадіння результатів аналізу розчинених у маслі газів із діагностованого обладнання з результатами аналізу розчинених у маслі

газів обладнання з чітко встановленим діагнозом, що дозволяє розпізнавати 32 різні типи дефектів тоді як відомі стандарти та методи дозволяють розпізнати 4–13 типів дефектів. 4. Науково обґрунтовано діапазони значень відношень характерних газів, відсоткового вмісту газів і відношень газів до газу з максимальним вмістом для 32 типів дефектів та їх комбінацій.

45.02.24.0376/0824U000235

Пономаренко Сергій Григорович
Удосконалення методів діагностики стану трансформаторних масел в обладнанні 110–330 кВ з урахуванням впливу режимів та умов експлуатації: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 621.31; 621.314.21

с. - Бібліогр.: назв

У першому розділі виконано аналіз експлуатаційної надійності високовольтних силових трансформаторів і автотрансформаторів, що експлуатуються в електричних мережах України. Розглянуто основні причини ушкодження трансформаторів та автотрансформаторів, та проаналізовано вплив трансформаторних масел на надійність цього обладнання.. Проаналізовано методи та критерії, що використовуються для оцінки технічного стану трансформаторних масел як в Україні так і за її межами. високовольтного обладнання електричних мереж. Проаналізовано основні напрямки удосконалення методів оцінки технічного стану обладнання, що застосовуються закордонними

дослідниками. За результатами аналізу сформовано основні напрямки досліджень. У другому розділі розроблено методи для коригування граничних значень показників трансформаторних масел. Виконано дослідження законів розподілу показників трансформаторних масел для силових трансформаторів і автотрансформаторів напругою 110 кВ та 330 кВ. Встановлено, що як для масел придатних так й не придатних до подальшої експлуатації значення показників мають розподіл Вейбула. Подальший аналіз показав, що щільності розподілу показників для масел з різним станом перетинаються, що свідчить про те що корегування граничних значень показників масел можливо тільки з використанням методів статистичних рішень. За результатами порівняльного аналізу ймовірностей вірних та хибних рішень, а також значень ризиків, що супроводжують використання граничних значень отриманих методом інтегральних функцій (виживання), методом мінімальної кількості хибних рішень, методом мінімального ризику та методом Неймана Пірсона встановлено, що найбільш оптимальним методом корегування є метод мінімального ризику. Визначені граничні значення показників масел для одномірних розподілів з урахуванням режимів та тривалості експлуатації. Встановлено що використання цих значень дозволяє знизити можливі ризики 1,05 - 4974419,5 разів порівняно з ризиками, що супроводжують використання граничних значень регламентованих в діючому в Україні нормативному документі. Для урахування фізичних особливостей старіння масел запропоновано корегувати граничні значення показників масел одночасно для декількох діагностичних ознак. Для цього проаналізовано

стохастичний зв'язок між показниками масел. Розроблено функцію середнього ризику для двомірних та трьохмірних розподілів, показників що мають значущий стохастичний зв'язок. Мінімізація розроблених функцій методом Нелдера- Міда дозволило отримати граничні значення

45.41 Електропривод

45.02.24.0377/0824U000179

Землянухіна Ганна Юріївна Бездавачеве керування електромеханічними системами турбомеханізмів з використанням технології нейромереж: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 62-83; 628.12:696.11

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі вирішується задача підвищення ефективності роботи турбомеханізмів за рахунок розробки бездавачевої електромеханічної системи автоматичного керування з оцінювачами технологічних координат на основі штучних нейронних мереж в умовах зміни параметрів гідромережі. У першому розділі проведено аналіз існуючих сучасних енергоефективних систем керування турбомеханізмами, що живляться від альтернативних джерел енергії, та систем бездавачевого керування з метою обґрунтування необхідності вирішення розглянутої у роботі науково-прикладної задачі. За результатами аналітичного огляду встановлено, що використання датчиків технологічних координат значно збільшує вартість та ускладнює процес

обслуговування таких систем керування турбомеханізмами, зокрема насосами, вентиляторами та компресорами. У другому розділі проведено розробка та опис тренування оцінювачів технологічних координат на основі теорії штучних мереж із класичними структурами мереж та стандартними алгоритмами їх навчання, а також при використанні модифікованої структури нейронних мереж із зворотнім зв'язком, що дозволяє підвищити точність оцінювання при варіаціях опору гідравлічній мережі. Наведені результати тренування оцінювачів технологічних координат, а саме оцінювача тиску та продуктивності, показують, що точність такого оцінювача становить 10%. У третьому розділі наведено математичний опис та опис основних елементів двох варіантів електромеханічної системи керування турбомеханізмом при живленні від вітрогенератора з використанням електронного регулятора навантаження (ЕРН) та статичного компенсатора (STATCOM). Результати вказують на те, що розроблена система забезпечує стабілізацію напору в гідравлічній мережі на задовільному рівні при змінах опору відповідно до технологічних вимог. Динамічна похибка в регулюванні напору системи не перевищує 1%. У четвертому розділі розглянуто різні типи реалізації системи стабілізації напруги асинхронних генераторів, такі як електронний регулятор навантаження (ЕРН) та статичний компенсатор (STATCOM). Як наслідок встановлено, що використання електронного ЕРН в автономній системі генерації електричної енергії дозволяє втрати енергії, що утворюються при живленні основних активних споживачів, перерозподіляти для задоволення потреб споживачів системи водопостачання. Порівнюючи оцінені значення тиску, які

отримані від системи бездатчикового керування турбомеханізмом при живленні від вітрогенератора із використанням електронного регулятора навантаження, і фактичний тиск, що може бути виміряний за допомогою датчика тиску, встановлено, що похибка оцінки тиску знаходиться в межах від 0% до 14%. Похибка в оцінці тиску в бездатчиковій системі керування турбомеханізмом із використанням статичного компенсатора знаходиться в діапазоні від 0% до 8%, що відповідає технологічним вимогам і є прийнятним для вимірювання координат мережі за допомогою контрольно-вимірювальних приладів. У п'ятому розділі наведено опис експериментального стенду для дослідження бездавачевої системи керування вентилятором, умови проведення експерименту та результати проведення експериментальних досліджень. Підтверджено ефективність розробленого оцінювача ККД насосної установки, розбіжність між експериментальними та модельними даними не перевищує 15% на напорах до 7 метрів і 5% від 7 до 20 метрів, що вважається прийнятним для використаного обсягу даних і характеристик вхідних сигналів нейронної мережі. У рамках дослідження здійснено техніко-економічне обґрунтування застосування програмованих логічних інтегральних схем у порівнянні з традиційними датчиками тиску та продуктивності в системах водопостачання. Результати роботи впроваджено: в ДП «Сіменс Україна» (м. Київ) та в освітній процес у Київському політехнічному інституті імені Ігоря Сікорського для вдосконалення лекційних курсів та оновлення циклів лабораторних робіт дисциплін «Електромеханічні системи типових технологічних застосувань» та

«Керування та автоматизація технічних систем». Ключові слова: електромеханічна система, турбомеханізм, асинхронний двигун, асинхронний генератор, вітрогенератор, система водопостачання, бездавачеве керування, стабілізація напору, штучна нейронна мережа, оцінювання технологічної координати, гідравлічний опір мережі, альтернативне джерело енергії, коефіцієнт корисної дії.

45.51 Світлотехніка

45.02.24.0378/0224U000110

Розроблення енергоощадних світлодіодних систем фітоосвітлення з регульованим спектральним складом: Заключний звіт/Інститут фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова Національної академії наук України; Керівник Сорокін Віктор Михайлович - ДР 0122U200934, УДК 628.9; 621.32, 621.38.049.77

82

Метою роботи є підвищення продуктивності виробництва рослинних культур при застосуванні в процесі їх вегетації, цвітіння та плодоносіння спеціального штучного освітлення з регульованим спектральним складом. В роботі буде розроблено світлодіодних систем освітлення рослин з можливістю зміни інтенсивності та спектрального складу випромінювання. Буде розроблено адаптивні алгоритми керування спектральним складом випромінювання здатні забезпечувати високу фітоактивність світлового випромінювання при високій енергоощадності.

47 ЕЛЕКТРОНІКА. РАДІОТЕХНІКА

47.03 Теоретичні основи електронної техніки

47.02.24.0379/0224U000332

Квантові явища при взаємодії електромагнітних хвиль з твердотільними наноструктурами: Заключний звіт/Інститут радіофізики та електроніки ім. О. Я. Усикова Національної академії наук України; Керівник Майзеліс Захар Олександрович - ДР 0120U104229, УДК 621.396.67; 621.372.8; 621.3.029.6, 621.373.8.01; 621.375.8.01, 669; 621.315.59:539.24, 669:[621.315.59:544.35, 538.9 , 538.945 , 537.87; 621.371

69

Метою даного проекту є дослідження квантових явищ, які виникають у твердотільних наноструктурах (нанодротах, провідникових наноплівках, поверхнях з нанорозмірною неоднорідністю, напівпровідникових наноструктурах, системах джозефсонівських контактів тощо) при опроміненні електромагнітними хвилями та лазерними променями або під дією постійних електричного та/або магнітного поля. Зокрема, ми маємо на меті дослідити такі важливі квантові явища, як: формування квазіодновимірних кристалів з електронів у нанодроті та квантові фазові переходи в такому кристалі; виникнення кулонівських теплового опору та магнітоопору у двошарових наносистемах; виникнення квантових аномалій і андерсонівської локалізації

при дифракції плазмон-поляритонів на нанорозмірних неоднорідностях; вплив ефекта Ааронова-Бома на спектр власних коливань у наноструктурах; вплив гіротропії на явище андерсонівської локалізації в шаруватих структурах; квантові ефекти Зеєбека і Пельтьє в напівпровідникових наноструктурах; нові джозефсонівські плазмові хвилі та нелінійні ефекти у системах джозефсонівських контактів.

47.09 Матеріали для електроніки і радіотехніки

47.02.24.0380/0224U000363

Штучні пористі матеріали як основа створення новітніх біосенсорів: Заключний звіт/Державний заклад "Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"; Керівник Ків Арік Юхимович - ДР 0122U000850, УДК 621.389; 004.354.3

19

Мета проекту полягає у створенні багатофункціональної комп'ютерної моделі трекової структури, яка виникає в результаті опромінення швидкими іонами тонких діелектричних і напівпровідникових плівок. На сьогодні ці структури стали основою нового покоління біосенсорних приладів. Комп'ютерна модель буде використана для вирішення ряду завдань, зумовлених необхідністю дослідження вказаних трєкових структур. У число цих завдань входить дослідження оптимальної форми треку, дослідження атомної та електронної структури внутрішньої поверхні треку, дослідження дефектної

структури матеріалу в області, що примикає до треку. Розроблена модель також дозволить вивчити закономірності проходження іонних потоків через треки.

47.02.24.0381/0824U000383

Зозюк Максим Олегович Згорткова нейронна мережа для прогнозування коефіцієнту пропускання метаматеріалів в залежності від їх структури: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 004.8.032.26; 53.087/.088; 621.315.616.95/.96; 621.315.616.97; 621.315.616-419

с. - Бібліогр.: назв

Зозюк М. О. Згорткова нейромережа для прогнозування коефіцієнту пропускання метаматеріалів в залежності від їх структури. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 153 – Мікрота наносистемна техніка (галузь знань 15 – Автоматизація та приладобудування). – Національний технічний університет України, Київ, 2022. Робота присвячена розробці методики прогнозування коефіцієнту пропускання метаматеріалів на основі топологічної структури та складу із застосуванням технік глибокого навчання, а саме – математичні нейронні мережі з використанням операцій згортки та допоміжних. Науково-прикладні дослідження, висвітлені в дисертаційній роботі, зосереджені на практичному дослідженні згорткових нейронних мереж для виконання завдань прогнозування у сферах проектування, передбачення метаматеріалів з

потрібними властивостями. Проаналізована можливість прогнозування коефіцієнту пропускання на основі інформації про структуру та складу метаматеріалів. Показано, що така можливість існує й описані основні умови, які накладаються на дані про метаматеріали, які потрібні для використання згорткових нейронних мереж при розв'язанні задач з прогнозування інформації про метаматеріали. Встановлено, що дані збережені в «.ply» форматі, не підходять, як вхідні дані для нейронної мережі. Був використаний програмний пакет Open3D на базі Python, для конвертації початкового формату у формат «.xyzrgb», який становить собою масив, де кожен рядок – це вектор з шести чисел; перші три – це координати, три інших – це RGB числа. Показана можливість використання такого вигляду інформації в процесах згортки та для навчання нейронної мережі. Представлено умови, які накладаються на дані: однорідність даних, що означає, що всі параметри, які впливають на результат прогнозування, мають або бути однаковими, або бути внесені в дані, як інформація про властивості; масштабованість, що означає, що дані мають бути зведені до однакових діапазонів значень та масштабів. Розроблено алгоритм прогнозування властивостей на основі структури та складу метаматеріалів із використанням згорткової нейронної мережі. Розроблено алгоритм для збереження інформації про склад метаматеріалів. Показано, що використовуючи інформації про електромагнітні властивості компонентів є можливість передбачувати електромагнітні властивості метаматеріалів. Побудовано в цифровому середовищі 3D об'єкти метаматеріалів із закріпленням за кожним пікселем

інформації про компонент. Описано алгоритм збереження цієї інформації у зручному для навчання згорткової нейронної мережі вигляді. Представлено види цифрових форматів, які можуть бути використані для збереження потрібної про метаматеріали інформації. Проаналізовано формат, який використовувався для збереження інформації про 3D об'єкт в цій роботі. Описано процес представлення властивостей метаматеріалів у зручному для навчання згорткової нейронної мережі вигляді. Два методи було використано для порівняння ефективності обох методів. Показано, що метод з представлення характеристик у вигляді коефіцієнтів полінома є швидшим, але не відповідним для вирішення задач з прогнозування характеристик метаматеріалів. Проаналізовано інші формати збереження інформації про 3D структури. Досліджено, що такі формати, як «.fbx», «.obj», «.stl», «.3ds» не підходять, через такі причини: відсутність ефективного програмного функціонала (для конвертування в потрібний для нейронної мережі формат); відсутність збереження інформації про додаткові канали інформації; присутність зайвої інформації, яку немає можливості відділити від необхідної. Розроблено архітектуру згорткової нейронної мережі для прогнозування частотних електромагнітних характеристик на основі структури та складу метаматеріалів. Показані результати прогнозування для обох випадків з представлення коефіцієнту пропускання – у вигляді масиву точок та коефіцієнтів поліному. Проаналізовано результати прогнозування та приведені способи до покращення цих результатів та оптимізації мережі для зменшення часу виконання навчання та збереження

ресурсів. Вказано, що збільшення даних є найбільш ефективним методом для покращення результатів прогнозування. Попри це, методи покращення результатів, які засновані на зміні архітектури та зміні гіперпараметрів потрібно постійно оцінювати та використовувати при можливості. Ключові слова: згорткова нейронна мережа, дизайн метаматеріалів, 3D модель, коефіцієнт пропускання, глибоке навчання, діелектрична проникність, вимірювання параметрів матеріалів, діелектричні матеріали, апроксимаційна модель, експериментально-аналітичний метод, візуалізація інформації, нелінійна модель, інтелектуальне обчислення, комп'ютерне програмування, діелектрики, чисельне моделювання, машинне навчання, математичне моделювання, передбачення.

47.13 Технологія і устаткування для електронного та радіотехнічного виробництва

47.02.24.0382/0224U000061

Моделювання випарно-конденсаційних систем термостатування електронних пристроїв в нафтогазовій промисловості: Заключний звіт/Одеська національна академія харчових технологій; Керівник Альтман Елла Іллівна - ДР 0121U111692, УДК 620.9:662.92; 658.264, 621.396.6.019.3

24

Здійснити моделювання випарно-конденсаційних систем термостатування

електронних пристроїв в нафтогазовій промисловості

47.02.24.0383/0224U000252

Багатошарові нітридні покриття (TiNbMoTaW)N/WS₂ на основі високоентропійного сплаву: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Погребняк Олександр Дмитрович - ДР 0122U002658, УДК 621.396.6:658.562; 621.396.66, 629.76/.78, 621.002.3:666.3-121

33

Проект має на меті розробити математичну модель та комплексно дослідити взаємозв'язок між мікроструктурою та фізико-механічними властивостями при формуванні багатокомпонентних покриттів на основі високонетропійних сплавів, які матимуть підвищену твердість, високотемпературну стабільність і стійкість до зносу для нанесення покриттів на ріжучий інструмент та ливарні форми

47.14 Проектування і конструювання електронних приладів та радіоелектронної апаратури

47.02.24.0384/0824U000288

Сокольський Сергій Олегович Акустичне виявлення безпілотних літальних апаратів: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 004.8.032.26; 621.385; 621.387;
621.384.3; 629.76/.78; 629.78; 629.76

с. - Бібліогр.: назв

Сокольський С.О. Акустичне виявлення безпілотних літальних апаратів. – Кваліфікаційна наукова праця на здобуття наукового ступеня доктора філософії складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, 3 додатків, та містить 70 рисунків і 9 таблиць. Список використаної літератури включає в себе 50 джерел. Метою дисертаційної роботи є підвищення ефективності системи виявлення та локалізації малих безпілотних літальних апаратів (МЛА) та обробки їхніх акустичних сигналів зареєстрованих вхідним сенсором. Завдання дослідження: 1) Проведення аналізу основних методів виявлення та локалізації МЛА; 2) Створення та накопичення бази аудіозаписів акустичних сигнатур різних моделей МЛА; 3) Розроблення математичної моделі для ідентифікації типу МЛА, використовуючи базу аудіозаписів їхніх акустичних сигнатур 4) Розроблення методу цифрової обробки акустичних сигналів із використанням згорткової нейронної мережі (ЗНМ) глибокого навчання з оптимізатором Adam; 5) На основі запропонованого методу, розробити програмне забезпечення для обробки акустичних сигналів на предмет наявності сигнатур МЛА; 6) Створення акустичного детектора МЛА. 7) Перевірка ефективності розробленого програмного та апаратного забезпечення для виявлення МЛА. Об'єктом дослідження є процес акустичного виявлення МЛА. Предметом дослідження є методи реалізації системи передачі та оброблення акустичних сигналів МЛА. Наукова новизна отриманих результатів

полягає в тому, що: 1) Вперше запропоновано математичну модель ідентифікатора МЛА, наукова новизна якої полягає в тому, що вона ґрунтується на використанні бази аудіозаписів акустичних сигнатур дронів та надає можливість зменшити похибку під час класифікації їхньої моделі. 2) Вперше розроблено метод цифрової обробки акустичних сигналів дронів, наукова новизна якого полягає в тому, що він ґрунтується на теорії штучного інтелекту та використовує ЗНМ глибокого навчання з оптимізатором Adam для підвищення швидкості та ефективності ідентифікації типу МЛА. 3) Удосконалено методику розрахунку кількості мел-фільтрів та їхнього частотного діапазону, що, на відміну від існуючих, враховує бажану частотну розділову здатність та дає змогу підвищити швидкість та точність отримання основних представлень аудіосигналу МЛА під час використання техніки зважування коефіцієнтів ШПФ за допомогою банків мел-фільтрів. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що: 1) На основі розробленої математичної моделі, створено базу аудіосигналів МЛА моделей «Mavic 2 Pro», «Mavic 3» та «FPV». 2) На основі розробленого методу та методики, створено програмне забезпечення для швидкого та ефективного оброблення аудіосигналів МЛА із використанням ЗНМ глибокого навчання з оптимізатором Adam. 3) Створено акустичний детектор МЛА з ефективною відстанню виявлення об'єктів до 200 метрів. 4) Надано відповідні універсальні рекомендації для подальшого вдосконалення системи детекції МЛА. За результатами дисертації опубліковано 6 наукових робіт: 3 статті в фахових виданнях України, з яких 2 у періодичних виданнях, що включенні до

міжнародної наукометричної бази WEB OF SCIENCE, та 3 тези доповіді в збірниках матеріалів міжнародних науково-технічних конференцій. У вступі роботи підтверджена актуальність, сформульована мета, завдання та методи дослідження, надана інформація про наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. У першому розділі був проведений порівняльний та критичний аналіз потенційних можливостей основних методів виявлення МЛА: оптичного, радіолокаційного та акустичного. Кожним із методів розраховано теоретичну максимальну дальність виявлення безпілотної моделі «DJI Mavic 3». У другому розділі розглянуто реалізацію простого та дешевого для конструювання акустичного детектора з одним мікрофоном. Він дає змогу виявляти акустичні коливання, що видають двигуни та лопоті дрону. За результатом тестових випробувань була створена база аудіофайлів шуму квадрокоптера «DJI Mavic 3». Спектри отриманих аудіозаписів випромінювання квадрокоптера надають змогу визначити основні частоти тонів, що є важливими ознаками під час розроблення алгоритму класифікації безпілотної. Третій розділ описує процес розроблення алгоритму для ефективного оброблення та класифікації аудіосигналів МЛА із використанням згортової нейронної мережі глибокого навчання, побудови архітектури та теоретичного оцінювання ефективності її роботи. У четвертому розділі проведено практичне тестування роботи готової моделі детектора. Ефективна дистанція виявлення МЛА склала до 200 м. Ключові слова: дрон, малий безпілотної літальний апарат, БПЛА, виявлення цілей, акустична локація, контрольована зона, реєстратор сигналів, виявлення сигналів, спектр,

оброблення сигналу, машинне навчання, нейронна мережа, глибоке навчання.

47.33 Твердотілі прилади

47.02.24.0385/0224U000110

Розроблення енергоощадних світлодіодних систем фітоосвітлення з регульованим спектральним складом: Заключний звіт/Інститут фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова Національної академії наук України; Керівник Сорокін Віктор Михайлович - ДР 0122U200934, УДК 628.9; 621.32, 621.38.049.77

82

Метою роботи є підвищення продуктивності виробництва рослинних культур при застосуванні в процесі їх вегетації, цвітіння та плодоношення спеціального штучного освітлення з регульованим спектральним складом. В роботі буде розроблено світлодіодних систем освітлення рослин з можливістю зміни інтенсивності та спектрального складу випромінювання. Буде розроблено адаптивні алгоритми керування спектральним складом випромінювання здатні забезпечувати високу фітоактивність світлового випромінювання при високій енергоощадності.

47.43 Поширення радіохвиль

47.02.24.0386/0224U000332

Квантові явища при взаємодії електромагнітних хвиль з твердотільними наноструктурами: Заключний звіт/Інститут радіофізики та електроніки

ім. О. Я. Усикова Національної академії наук України; Керівник Майзеліс Захар Олександрович - ДР 0120U104229, УДК 621.396.67; 621.372.8; 621.3.029.6, 621.373.8.01; 621.375.8.01, 669; 621.315.59:539.24, 669:[621.315.59:544.35, 538.9 , 538.945 , 537.87; 621.371

69

Метою даного проєкту є дослідження квантових явищ, які виникають у твердотільних наноструктурах (нанодротах, провідникових наноплівках, поверхнях з нанорозмірною неоднорідністю, напівпровідникових наноструктурах, системах джозефсонівських контактів тощо) при опроміненні електромагнітними хвилями та лазерними променями або під дією постійних електричного та/або магнітного поля. Зокрема, ми маємо на меті дослідити такі важливі квантові явища, як: формування квазіодновимірного кристалу з електронів у нанодроті та квантові фазові переходи в такому кристалі; виникнення кулонівських теплового опору та магнітоопору у двошарових наносистемах; виникнення квантових аномалій і андерсонівської локалізації при дифракції плазмон-поляритонів на нанорозмірних неоднорідностях; вплив ефекта Ааронова-Бома на спектр власних коливань у наноструктурах; вплив гіротропії на явище андерсонівської локалізації в шаруватих структурах; квантові ефекти Зеєбека і Пельтьє в напівпровідникових наноструктурах; нові джозефсонівські плазмові хвилі та нелінійні ефекти у системах джозефсонівських контактів.

47.49 Радіотехнічні системи зондування, локації та навігації

47.02.24.0387/0224U000368

Створення програмно-апаратного комплексу виявлення і пеленгації акустичних сигналів для надійного захисту цивільної та військової інфраструктури: Заключний звіт/Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН та МОН України; Керівник Волков Олександр Євгенович - ДР 0123U100269, УДК 621.396.933.22, 621.384.3, 004.49; 004.056.57

77

Розроблення програмно-апаратного комплексу (який охоплює сукупність алгоритмів та прикладних програм, а також апаратну частину, необхідну для їх виконання) для виявлення, пеленгації та розпізнавання акустичних сигналів з метою надійного захисту цивільної та військової інфраструктури шляхом раннього попередження про потенційні загрози (ракети, безпілотні літальні апарати, літаки тощо). Апробація розробленого програмно-апаратного комплексу шляхом проведення натурних моделювань та випробувань в польових умовах.

47.02.24.0388/0224U000317

Розробка нових методів обробки та аналізу супутникових зображень в інтересах вирішення задач сталого розвитку і раціонального природокористування: Заключний звіт/Державна установа "Науковий центр аерокосмічних досліджень Землі

Інституту геологічних наук Національної академії наук України"; Керівник Пестова Ірина Олександрівна - ДР 0121U100673, УДК 621.396.967; 621.396.962

235

Забезпечення вирішення задач сталого розвитку і раціонального природокористування шляхом розробки ефективних методів обробки дистанційних даних та отримання нових фізично обґрунтованих інформаційними продуктів. В результаті очікується одержати нові ефективні перевірені методи, алгоритми і демонстраційне програмне забезпечення для створення фізично обґрунтованих інформаційних продуктів вищих рівнів.

47.55 Електроакустика, ультразвук та інфразвук та техніка

47.02.24.0389/0224U000368

Створення програмно-апаратного комплексу виявлення і пеленгації акустичних сигналів для надійного захисту цивільної та військової інфраструктури: Заключний звіт/Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН та МОН України; Керівник Волков Олександр Євгенович - ДР 0123U100269, УДК 621.396.933.22, 621.384.3, 004.49; 004.056.57

77

Розроблення програмно-апаратного комплексу (який охоплює сукупність алгоритмів та прикладних програм, а також апаратну частину, необхідну для їх виконання) для виявлення, пеленгації та

розпізнавання акустичних сигналів з метою надійного захисту цивільної та військової інфраструктури шляхом раннього попередження про потенційні загрози (ракети, безпілотні літальні апарати, літаки тощо). Апробація розробленого програмно-апаратного комплексу шляхом проведення натурних моделювань та випробувань в польових умовах.

47.02.24.0390/0824U000288

Сокольський Сергій Олегович Акустичне виявлення безпілотних літальних апаратів: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 004.8.032.26; 621.385; 621.387; 621.384.3; 629.76/.78; 629.78; 629.76

с. - Бібліогр.: назв

Сокольський С.О. Акустичне виявлення безпілотних літальних апаратів. – Кваліфікаційна наукова праця на здобуття наукового ступеня доктора філософії складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, 3 додатків, та містить 70 рисунків і 9 таблиць. Список використаної літератури включає в себе 50 джерел. Метою дисертаційної роботи є підвищення ефективності системи виявлення та локалізації малих безпілотних літальних апаратів (МЛА) та обробки їхніх акустичних сигналів зареєстрованих вхідним сенсором. Завдання дослідження: 1) Проведення аналізу основних методів виявлення та локалізації МЛА; 2) Створення та накопичення бази аудіозаписів акустичних сигнатур різних моделей

МЛА; 3) Розроблення математичної моделі для ідентифікації типу МЛА, використовуючи базу аудіозаписів їхніх акустичних сигнатур 4) Розроблення методу цифрової обробки акустичних сигналів із використанням згорткової нейронної мережі (ЗНМ) глибокого навчання з оптимізатором Adam; 5) На основі запропонованого методу, розробити програмне забезпечення для обробки акустичних сигналів на предмет наявності сигнатур МЛА; 6) Створення акустичного детектора МЛА. 7) Перевірка ефективності розробленого програмного та апаратного забезпечення для виявлення МЛА. Об'єктом дослідження є процес акустичного виявлення МЛА. Предметом дослідження є методи реалізації системи передачі та оброблення акустичних сигналів МЛА. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що: 1) Вперше запропоновано математичну модель ідентифікатора МЛА, наукова новизна якої полягає в тому, що вона ґрунтується на використанні бази аудіозаписів акустичних сигнатур дронів та надає можливість зменшити похибку під час класифікації їхньої моделі. 2) Вперше розроблено метод цифрової обробки акустичних сигналів дронів, наукова новизна якого полягає в тому, що він ґрунтується на теорії штучного інтелекту та використовує ЗНМ глибокого навчання з оптимізатором Adam для підвищення швидкості та ефективності ідентифікації типу МЛА. 3) Удосконалено методику розрахунку кількості мел-фільтрів та їхнього частотного діапазону, що, на відміну від існуючих, враховує бажану частотну розділову здатність та дає змогу підвищити швидкість та точність отримання основних представлень аудіосигналу МЛА під час використання техніки зважування коефіцієнтів ШПФ за

допомогою банків мел-фільтрів. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що: 1) На основі розробленої математичної моделі, створено базу аудіосигналів МЛА моделей «Mavic 2 Pro», «Mavic 3» та «FPV». 2) На основі розробленого методу та методики, створено програмне забезпечення для швидкого та ефективного оброблення аудіосигналів МЛА із використанням ЗНМ глибокого навчання з оптимізатором Adam. 3) Створено акустичний детектор МЛА з ефективною відстанню виявлення об'єктів до 200 метрів. 4) Надано відповідні універсальні рекомендації для подальшого вдосконалення системи детекції МЛА. За результатами дисертації опубліковано 6 наукових робіт: 3 статті в фахових виданнях України, з яких 2 у періодичних виданнях, що включенні до міжнародної наукометричної бази WEB OF SCIENCE, та 3 тези доповіді в збірниках матеріалів міжнародних науково-технічних конференцій. У вступі роботи підтверджена актуальність, сформульована мета, завдання та методи дослідження, надана інформація про наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. У першому розділі був проведений порівняльний та критичний аналіз потенційних можливостей основних методів виявлення МЛА: оптичного, радіолокаційного та акустичного. Кожним із методів розраховано теоретичну максимальну дальність виявлення безпілотної моделі «DJI Mavic 3». У другому розділі розглянуто реалізацію простого та дешевого для конструювання акустичного детектора з одним мікрофоном. Він дає змогу виявляти акустичні коливання, що видають двигуни та лопоті дрону. За результатом тестових випробувань була створена база аудіофайлів шуму

квадрокоптера «DJI Mavic 3». Спектри отриманих аудіозаписів випромінювання квадрокоптера надають змогу визначити основні частоти тонів, що є важливими ознаками під час розроблення алгоритму класифікації безпілотників. Третій розділ описує процес розроблення алгоритму для ефективного оброблення та класифікації аудіосигналів МЛА із використанням згорткової нейронної мережі глибокого навчання, побудови архітектури та теоретичного оцінювання ефективності її роботи. У четвертому розділі проведено практичне тестування роботи готової моделі детектора. Ефективна дистанція виявлення МЛА склала до 200 м. Ключові слова: дрон, малий безпілотний літальний апарат, БПЛА, виявлення цілей, акустична локація, контрольована зона, реєстратор сигналів, виявлення сигналів, спектр, оброблення сигналу, машинне навчання, нейронна мережа, глибоке навчання.

47.61 Прилади для радіотехнічного вимірювання

47.02.24.0391/0824U000314

Єзерський Нікіта Валерійович Модуль ЦОС для вивчення сейсмічно-магнітосферної кореляції: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 621.317.7:621.372; 528.8(15):629.78

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктор філософії з галузі знань 17 Електроніка та телекомунікації

спеціальністю 172 Телекомунікації та радіотехніка. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Київ, 2023. Актуальність теми. Землетруси завдають великої шкоди як у матеріальному вимірі, так і забирають багато людських життів. Було запропоновано багато різноманітних методів їх прогнозування, але достовірність таких методів є вкрай низькою. В ході вивчення напрямку досліджень для вивчення можливості передбачення землетрусів було обрано шлях дослідження потоків плазми у радіаційних поясах Землі. Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є розроблення науково-методичних підходів у методиках сортування заряджених частинок за їхніми типами та сортами, зареєстровані системою сцинтиляційних детекторів для накопичення статистики та фіксації передвісника землетрусу. При наявності чітких сигналів-передвісників землетрусів можливо буде запобігти втраті частково матеріальних цінностей та людських жертв. Основними завданнями дослідження є: - Виявити найдоцільніші в застосуванні методи прогнозу сейсмічної активності. - Встановити критерії достовірності відпрацювання алгоритмів сортування заряджених частинок за їхніми типами та сортами. - Описати єдиною математичною моделлю джерела шуму для їхньої оптимізації - Удосконалити методики покращення співвідношення сигнал/шум. - З'ясувати такі параметри супутникового каналу зв'язку, що зведуть до мінімуму кількість прийнятих помилок. - Адаптувати характеристики спектрометричних каналів для

оптимізації процедури калібрування модулю ЦОС. - Розробити модуль ЦОС фіксації передвісників землетрусу реалізуючи алгоритми сортування заряджених частинок - Розробити модуль імітатора сигналів з сцинтиляційного детектора для оптимізації процедури калібрування модулю ЦОС. Пошук та визначення відмінних рис між збуренням електронів, згенерованих внаслідок магнітосферної, сонячної та міжпланетної активності і сплесками, корельованими з сейсмічною активністю. Об'єктом дослідження є процес виявлення спектрометричних сигналів, що спричиняють проліт зарядженої частинки через детекторну систему. Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних положень для класифікації заряджених частинок за типами та діапазонами енергій. Методи дослідження. В роботі використовуються методи ядерної фізики, математичного програмування та теорії кіл. Для моделювання фізичних процесів та розрахунків використовувалися пакети програм числового аналізу, електронних симуляторів. Наукова новизна отриманих результатів полягає в: 1) Дістала подальшого розвитку модель для ідентифікації сортів та енергій заряджених частинок для вивчення явища сейсмічно-магнітосферної кореляції. 2) Вперше було запропоновано метод заміщення корисного навантаження та іонізаційної камери імітатором сигналів зі сцинтиляційних детекторів з довільним співвідношенням С/Ш для налаштування модулю ЦОС. 3) Вперше запропоновано методику оптимізації аналогового спектрометричного каналу для зменшення впливу рівня шумів на достовірність реєстрації сортів та енергій частинок у потоках плазми. Практичне значення отриманих результатів полягає в: 1) Прикладному застосуванні моделі

для ідентифікації сортів та енергій заряджених частинок, створенням модулю ЦОС для вивчення явища сейсмічномагнітосферної кореляції. 2) Сформульовано метод спрощення процедури калібрування модуля ЦОС, шляхом заміщення високовартісних процедур налаштування корисного навантаження одним дешевим модулем імітатора сигналів зі сцинтиляційних детекторів. 3) Створені рекомендації, щодо подальшої модернізації реєстраторааналізатора заряджених частинок. Результати цього дослідження можуть бути використані при розробці аналізаторів потоків плазми заряджених частин, проектуванні підсилювачів слабких сигналів на базі ОП та покращення шумових характеристик метрологічного/вимірювального обладнання вцілому. Публікації. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 7 наукових робіт, в тому числі 3 статті в провідних фахових виданнях, 4 тези доповіді на міжнародних конференціях. Ключові слова: гіпервізор, вибірка даних, негаусові завади, математична модель, надійне керування, радар з синтезованою апертурою, матриця передачі, високочутливий датчик, маскувальний шум, сейсмічні сигнали, модуляція, аналогова обробка сигналів, цифрова обробка сигналів, співвідношення сигналшум.

50 АВТОМАТИКА І ТЕЛЕМЕХАНІКА. ОБЧИСЛЮВАЛЬН А ТЕХНІКА

50.01 Загальні питання автоматики та обчислювальної техніки

50.02.24.0392/0224U002502

Управління закладом охорони здоров'я на засадах публічно - приватного партнерства: Заключний звіт/Державний торговельно-економічний університет; Керівник Хмурова Вікторія Валентинівна - ДР 0123U104610, УДК , 681.5:658.2; 004:658.2

20

Розробка рекомендацій з управління закладом охорони здоров'я на засадах публічно-приватного партнерства.

50.02.24.0393/0224U000291

Управління процесами соціальних комунікацій в глобальному інформаційному просторі: Заключний звіт/Національний університет "Львівська політехніка"; Керівник Марковець Олександр Вікторович - ДР 0119U101870, УДК 004:001;007, 37:004.588;004.85, 681:004, 658.6.002; 621.397.13, 002:004

127

Розроблення методів та засобів управління комунікативними процесами в глобальному інформаційному просторі

50.02.24.0394/0824U000040

Дерман Вадим Андрійович Інформаційна технологія автоматизованого екологічно управління станом природно-техногенної геосистеми в умовах ведення бойових дій: Дис...Доктор філософії/

Національний університет харчових технологій - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 681.5:658.512.23; 004:658.512.23; 681.5:331.101.1; 004:331.101.1;

с. - Бібліогр.: назв

Дерман В.А. Інформаційна технологія екологічного управління станом природно-техногенної геосистеми в умовах ведення бойових дій – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» - Національний університет харчових технологій Міністерства освіти і науки України, Київ, 2023. Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування підвищенні рівня екологічної та техногенної безпеки на територіях природно-техногенних геосистем за рахунок впровадження інформаційної технології для систем автоматизованого адаптивного екологічного управління. У першому розділі дисертації проведено аналіз досліджень в сфері автоматизованого екологічного управління станом природно-техногенної геосистеми. За результатами аналізу визначено кількісні та якісні методи підвищення рівня інформаційного забезпечення процесів управління екологічною безпекою в умовах ведення бойових дій. На забезпечення необхідного рівня інформаційного забезпечення екологічної безпеки проведено постановку наукового завдання. Таким чином, в галузі автоматизованого управління природно-техногенною екосистемою існує нагальна потреба в отриманні додаткових ресурсів на забезпечення автоматизованого управління екологічною безпекою, яку

можливо задовольнити за рахунок удосконалення моделей, алгоритмів і процедур ергатичної системи управління природно-техногенною геосистемою. Тому розробка інформаційної технології для управління станом природно-техногенної геосистеми із використанням експертно-моделюючої системи дозволяє підвищити рівень екологічної безпеки і є актуальним науковим завданням. У другому розділі дисертації розроблено алгоритми формування програмно-апаратного комплексу для забезпечення автоматизованого управління станом природно-техногенної геосистеми. Комплексне застосування математичного апарату експертних методів у галузі екологічного оцінювання дозволило побудувати нові процедури для ранжування загроз від впливу ведення БД на вектор екологічного стану навколишнього природного середовища. На основі визначення складу і структури чинників потоку воєнно-техногенного навантаження розроблено узагальнену причинно-наслідкову діаграму, що може бути основою для складання плану взаємопов'язаних заходів з автоматизованого управління станом військової природно-техногенної геосистеми. Це забезпечить комплексне вирішення задачі автоматизованого екологічного управління, поставленої в системі екологічного моніторингу бойових дій під час аналізу результатів моніторингу. У відповідності до сформованих згідно процедури векторів забруднення військової природно-техногенної геосистеми та розподілу забруднюючих речовин за військовими об'єктами районів ведення БД були сформовані набори датчиків первинної інформації для проведення вимірювань на відповідних військових об'єктах. У третьому розділі дисертації розроблено математичні моделі, що дозволяють

розраховувати оптимальні плани оцінювання техногенного впливу озброєння і військової техніки на НПС за обмежень на загальну кількість вимірів з урахуванням вагових коефіцієнтів ЧВТН і пріоритетів територій в умовах “визначеності” та “невизначеності” з мінімізацією фінансових ресурсів на проведення досліджень. Проведено дослідження математичних моделей оптимального планування вимірів на території БД та отримані достатні, а в деяких випадках і необхідні умови існування розв'язків розглянутих задач. Розроблені алгоритми дозволяють знаходити оптимальні цілочислові плани проведення вимірів для різних випадків і знаходити цілочислові плани проведення вимірів для задач великої розмірності, що задовольняють умовам точності. На основі теорії двоїстості лінійного програмування отримані розрахункові співвідношення, що дозволяють знаходити компоненти нецілих числових оптимальних планів розглянутих задач. Отримані співвідношення дозволяють оцінити компоненти оптимального плану для заданого бюджету на моніторинг, розрахувати бюджет при обмеженні на зважену кількість вимірів та відсутності додаткових директивних вимог на кількість вимірів. На підставі теорії оптимальності Куна-Таккера розроблені співвідношення для визначення компонентів нецілочислового оптимального плану в умовах невизначеності для нелінійної цільової функції. Четвертий розділ дисертаційної роботи містить результати комп'ютерного моделювання стійкості ВПТГС. У роботі виявлено низку визначальних чинників: внутрішня неоднорідність властивостей компонентів геосистеми; рівень ієрархії елементів геосистеми, складові яких можуть виступати в якості індикаторів (метод

екосистемної індикації стану природного середовища військового ТВБД); вторинні компоненти – рослинний покрив (первинна продуктивність екосистеми може виступати індикатором її стійкості) та ґрунти (можуть виступати індикатором депонуючих властивостей – техноємності ВПТГС).

50.05 Теоретичні основи програмування

50.02.24.0395/0824U000175

Сарнацький Владислав Віталійович Мова програмування та програмні засоби опису агентних моделей розповсюдження інфекційних захворювань: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 519.711.3; 004.49; 004.056.57; 004.4; 004.41; 004.4'24

с. - Бібліогр.: назв

Робота присвячена створенню інструментального забезпечення для ефективного моделювання процесів розповсюдження інфекційних захворювань. Об'єкт: сучасні підходи до створення мов опису моделей. Предмет: програмні інструменти опису агентних моделей. Методи досліджень: систематичний пошук та аналіз літератури у сфері епідеміологічного моделювання. В процесі дослідження були використані методи статистичного аналізу, побудови граматики формальних мов, алгоритми лексичного та синтаксичного аналізу. У дисертаційній роботі отримано низку наукових результатів, зокрема, дано визначення

формальної граматики мови опису агентних моделей розповсюдження інфекційних захворювань CTrace на основі розробленої загальної агентної епідеміологічної моделі. Розроблений транслятор мови CTrace з Python або Rust як проміжної мови трансляції. Результатом роботи трансляції є бібліотека для мови Python, що надає програмний інтерфейс до необхідних методів роботи з моделлю. Були розроблені та експериментально перевірені оптимізації компілятора. Також, була досліджена ефективність використання мови Python як проміжної мови трансляції. Результати експериментів свідчать про те, що використання мови Python не призводить до значного збільшення часу обрахунку моделі, зберігаючи при цьому можливість ефективного розширення транслятора. Розроблене середовище розробки та аналізу агентних епідеміологічних моделей з використанням мови CTrace – CTraceEnv. Розроблене середовище надає базовий функціонал необхідний для підтримки процесу опису моделей мовою CTrace, що включає підсвітку синтаксису вихідного коду, вбудований транслятор тощо. Серед функціоналу аналізу представлені елементи керування роботою моделі, значень її глобальних параметрів, інтерфейс перегляду динаміки розповсюдження досліджуваного інфекційного захворювання, а також функціонал експорту результатів для подальшого аналізу сторонніми спеціалізованими інструментами. Виконана практична апробація розробленого інструментарію для ефективного моделювання розповсюдження інфекційних захворювань. У її рамках, було дано визначення агентної епідеміологічної моделі розповсюдження коронавірусу SARS-CoV-2 серед населення Польщі у

період з початку вересня 2020 року до кінця листопада 2020 року, що була відкалібрована з використанням публічно доступних епідеміологічних даних. Результівна модель описує динаміку зміни кількості інфікованих людей з коефіцієнтом детермінації рівним 0.9319, що свідчить про здатність розробленого підходу описувати процеси розповсюдження інфекційних захворювань. Виконаний порівняльний аналіз середовища STraceEnv як підходу до розробки ефективних моделей розповсюдження інфекційних захворювань з наявними аналогами. Якісний аналіз показав, що обсяг сценаріїв, що можуть бути досліджені з використанням заданих мовою STrace моделей є більшим за той, що надають інші інструменти моделювання, за винятком платформи NetLogo та мов програмування загального призначення. Аналіз ефективності роботи моделей заданих мовою STrace показав, що час обчислення кроку їх симуляції не програє іншим наявним моделям, випереджаючи зокрема платформу NetLogo на три порядки. Так, у найгіршому випадку розроблений підхід програє найефективнішому на 15%, у найкращому – виграш у швидкості сягає 988%. Опосередкованою ознакою значної переваги розробленого інструментарію є зменшення обсягу вихідного коду моделі у 14-34 рази у порівнянні з мовою Python та 16-45 разів з мовою Rust. Окрім того, що зі зменшенням обсягу вихідного коду логічно очікувати й на зменшення часу його написання, слід також очікувати й на зменшення кількості помилок, що також має позитивний вплив на ефективність розробки моделей процесів розповсюдження інфекційних захворювань. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використовувати розроблену

предметно-орієнтовану мову та програмне середовище для прототипування, розробки та аналізу агентно-орієнтованих моделей розповсюдження інфекційних захворювань. Наявний програмний інтерфейс дозволяє виконувати інтегрування розроблених моделей в існуючі програмні системи.

50.07 Теоретичні основи обчислювальної техніки

50.02.24.0396/0224U000304

Розробка підходів до моделювання і прогнозування ресурсу Li-іонних батарей на основі методів машинного навчання, підкріпленого фізичними законами: Заключний звіт/Інститут фізики конденсованих систем Національної академії наук України; Керівник Дручок Максим Юрійович - ДР 0124U000044, УДК 004.3-185.4; 004.7-185.4

16

Розвиток чисельних підходів до моделювання і прогнозування ресурсу Li-іонних батарей із застосуванням штучних нейронних мереж, підкріплених фізичними законами.

50.09 Елементи, вузли і пристрої автоматики, телемеханіки та обчислювальної техніки

50.02.24.0397/0824U000347

Слісєєва Ганна Сергіївна Рекурентні логарифмічні аналого-цифрові перетворювачі: Дис...Доктор філософії/

Національний університет "Львівська політехніка" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 004.32; 004.312.24

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена вирішенню актуальної науково-технічної задачі розроблення та дослідження принципів побудови та створення рекурентних логарифмічних аналого-цифрових перетворювачів для підвищення метрологічних характеристик. Перетворення у сучасних ЛАЦП на комутованих конденсаторах здійснюють зі сталою або змінною основою логарифму. Серед множини таких ЛАЦП, - зокрема, послідовних, порозрядних, паралельних, з імпульсними зворотними зв'язками та рекурентних, - на даний момент найменш вивченими є рекурентні. У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційних досліджень, сформульовано мету дослідження та науково-технічні завдання, необхідні для її досягнення, показано зв'язок дослідження з науковими програмами та темами, наведено наукову новизну отриманих результатів, їх практичну цінність та особистий внесок здобувача. У першому розділі проведено аналіз сучасного стану логарифмічних аналого-цифрових перетворювачів. Зроблено класифікацію логарифмічних аналого-цифрових перетворювачів, здійснено аналіз властивостей інтегральних логарифмічних аналого-цифрових перетворювачів, при розробці інтегральних ЛАЦП надають перевагу використанню однакових структурних блоків в їх перетворювачах. Тому більшість інтегральних ЛАЦП є конвеєрними, забезпечуючи середню точність, еквівалентну 8 двійковим

розрядам. Розглянуто перспективи розвитку інтегральних логарифмічних аналого-цифрових перетворювачів. У другому розділі розроблено загальні принципи побудови рекурентних ЛАЦП, розглянуто реалізацію рекурентних ЛАЦП зі сталою та змінною в процесі перетворення основою логарифму і створено їх узагальнені структурні схеми, дано оцінку точності та швидкодії в залежності від основи логарифму для спрощення проектування і практичної реалізації перетворювачів із заданими параметрами. У третьому розділі розроблено фізичні моделі рекурентних ЛАЦП, встановлено джерела похибок, створено математичні моделі похибок рекурентних ЛАЦП, дано оцінку похибок з урахуванням параметрів сучасних компонентів і показано, що домінуючою похибкою є похибка від впливу паразитних міжелектродних ємностей. Запропоновано математичні моделі похибок рекурентних ЛАЦП, які дають змогу аналітично оцінити точність ЛАЦП. Похибки від впливу паразитних ємностей ЛАЦП збільшуються за абсолютними значеннями разом із збільшенням кількості тактів перетворення. Найбільший приріст похибок є на перших 2-3 тактах перетворення, а після 10-и тактів природи мізерно малі. Похибки від впливу паразитних ємностей ЛАЦП зменшуються за абсолютними значеннями зі збільшенням ємності накопичуючих конденсаторів (C_1 і C_2) конденсаторної комірки та зменшенням кількості бітів ЛАЦП. Похибки від перенесення паразитного заряду є додатними, а похибки від передачі керуючої напруги є від'ємні, внаслідок чого має місце їх часткова взаємна компенсація у результуючій похибці, яка стає додатною. У четвертому розділі проведено фізичне моделювання

розроблених рекурентних ЛАЦП зі сталою та зі змінною основою логарифма. Наведено принципові схеми рекурентних ЛАЦП, при розробці яких особливу увагу звернуто на перспективність їх для виготовлення за технологією інтегральних схем. Запропоновано нові технічні рішення рекурентних ЛАЦП як зі сталою, так і зі змінною основою логарифма. Новим є виконання дільника опорної напруги з однакових Г-подібних блоків з двох резисторів. Дільник опорної напруги для рекурентних ЛАЦП послідовного перетворення зі сталою основою є простішим і містить лише 8 блоків. Для реалізації дільника опорної напруги для рекурентних ЛАЦП порозрядного перетворення зі змінною основою кількість блоків значно зростає і для 8-розрядного ЛАЦП їх потрібно 64. Проведені дослідження підтвердили, що для забезпечення збільшення точності рекурентних ЛАЦП вище їх номінальної розрядності, необхідно вибирати основу логарифму як для ЛАЦП цієї вищої розрядності.

50.41 Програмне забезпечення обчислювальних машин, комплексів і мереж

50.02.24.0398/0224U000368

Створення програмно-апаратного комплексу виявлення і пеленгації акустичних сигналів для надійного захисту цивільної та військової інфраструктури: Заклучний звіт/Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН та МОН України; Керівник Волков Олександр Євгенович - ДР

0123U100269, УДК 621.396.933.22, 621.384.3, 004.49; 004.056.57

77

Розроблення програмно-апаратного комплексу (який охоплює сукупність алгоритмів та прикладних програм, а також апаратну частину, необхідну для їх виконання) для виявлення, пеленгації та розпізнавання акустичних сигналів з метою надійного захисту цивільної та військової інфраструктури шляхом раннього попередження про потенційні загрози (ракети, безпілотні літальні апарати, літаки тощо). Апробація розробленого програмно-апаратного комплексу шляхом проведення натурних моделювань та випробувань в польових умовах.

50.02.24.0399/0824U000175

Сарнацький Владислав Віталійович Мова програмування та програмні засоби опису агентних моделей розповсюдження інфекційних захворювань: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 519.711.3; 004.49; 004.056.57; 004.4; 004.41; 004.4'24

с. - Бібліогр.: назв

Робота присвячена створенню інструментального забезпечення для ефективного моделювання процесів розповсюдження інфекційних захворювань. Об'єкт: сучасні підходи до створення мов опису моделей. Предмет: програмні інструменти опису агентних моделей. Методи досліджень: систематичний пошук та аналіз

літератури у сфері епідеміологічного моделювання. В процесі дослідження були використані методи статистичного аналізу, побудови граматики формальних мов, алгоритми лексичного та синтаксичного аналізу. У дисертаційній роботі отримано низку наукових результатів, зокрема, дано визначення формальної граматики мови опису агентних моделей розповсюдження інфекційних захворювань STrace на основі розробленої загальної агентної епідеміологічної моделі. Розроблений транслятор мови STrace з Python або Rust як проміжної мови трансляції. Результатом роботи трансляції є бібліотека для мови Python, що надає програмний інтерфейс до необхідних методів роботи з моделлю. Були розроблені та експериментально перевірені оптимізації компілятора. Також, була досліджена ефективність використання мови Python як проміжної мови трансляції. Результати експериментів свідчать про те, що використання мови Python не призводить до значного збільшення часу обчислення моделі, зберігаючи при цьому можливість ефективного розширення транслятора. Розроблене середовище розробки та аналізу агентних епідеміологічних моделей з використанням мови STrace – STraceEnv. Розроблене середовище надає базовий функціонал необхідний для підтримки процесу опису моделей мовою STrace, що включає підсвітку синтаксису вихідного коду, вбудований транслятор тощо. Серед функціоналу аналізу представлені елементи керування роботою моделі, значень її глобальних параметрів, інтерфейс перегляду динаміки розповсюдження досліджуваного інфекційного захворювання, а також функціонал експорту результатів для подальшого аналізу сторонніми спеціалізованими

інструментами. Виконана практична апробація розробленого інструментарію для ефективного моделювання розповсюдження інфекційних захворювань. У її рамках, було дано визначення агентної епідеміологічної моделі розповсюдження коронавірусу SARS-CoV-2 серед населення Польщі у період з початку вересня 2020 року до кінця листопада 2020 року, що була відкалібрована з використанням публічно доступних епідеміологічних даних. Результатна модель описує динаміку зміни кількості інфікованих людей з коефіцієнтом детермінації рівним 0.9319, що свідчить про здатність розробленого підходу описувати процеси розповсюдження інфекційних захворювань. Виконаний порівняльний аналіз середовища STraceEnv як підходу до розробки ефективних моделей розповсюдження інфекційних захворювань з наявними аналогами. Якісний аналіз показав, що обсяг сценаріїв, що можуть бути досліджені з використанням заданих мовою STrace моделей є більшим за той, що надають інші інструменти моделювання, за винятком платформи NetLogo та мов програмування загального призначення. Аналіз ефективності роботи моделей заданих мовою STrace показав, що час обчислення кроку їх симуляції не програє іншим наявним моделям, випереджаючи зокрема платформу NetLogo на три порядки. Так, у найгіршому випадку розроблений підхід програє найефективнішому на 15%, у найкращому – виграш у швидкості сягає 988%. Опосередкованою ознакою значної переваги розробленого інструментарію є зменшення обсягу вихідного коду моделі у 14-34 рази у порівнянні з мовою Python та 16-45 разів з мовою Rust. Окрім того, що зі зменшенням обсягу вихідного коду логічно очікувати й на зменшення часу

його написання, слід також очікувати й на зменшення кількості помилок, що також має позитивний вплив на ефективність розробки моделей процесів розповсюдження інфекційних захворювань. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використовувати розроблену предметно-орієнтовану мову та програмне середовище для прототипування, розробки та аналізу агентно-орієнтованих моделей розповсюдження інфекційних захворювань. Найважливішим програмним інтерфейсом дозволяє виконувати інтегрування розроблених моделей в існуючі програмні системи.

50.02.24.0400/0824U000365

Дячок Роман Васильович Методи та засоби інтелектуалізації інформаційно-вимірвальних систем з мультисенсорною конфігурацією.: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Львівська політехніка" - Захищена; 1--0.2024

УДК: 004.49; 004.056.57

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена розв'язанню актуального науково-технічного завдання розроблення методів та засобів інтелектуалізації інформаційно-вимірвальних систем з мультисенсорною конфігурацією. Обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, сформульовано мету дослідження та науково-технічні завдання, необхідні для її досягнення, показано зв'язок дослідження з науковими програмами та темами, наведено наукову новизну отриманих результатів, їх практичну

цінність та особистий внесок здобувача, надано інформацію про апробацію результатів роботи. Представлено аналіз літературних джерел щодо сучасних підходів із застосування методів та засобів інтелектуалізації інформаційно-вимірвальних систем з мультисенсорною конфігурацією, а саме їх структури, архітектурних рішень та серверного програмного забезпечення. Також розглядається архітектури мультисенсорного злиття даних є одним із ключових завдань при проектуванні мультисенсорної системи. Аналіз показав, що поява систем з великою кількістю датчиків, наприклад Інтернет речей, може ввести новинку в цю добре вивчену тему. У розділі розглядаємо три аспекти архітектури MSDF: класифікацію, оптимальний вибір та стандартизовану презентацію. Запропоновано засоби обробки інформації в досліджуваних системах, результат виконання яких є оцінюванням стану досліджень. Також приведена розумна архітектура моніторингу фізичних об'єктів, особливості статистичної обробки результатів вимірювання, методи перевірки сигналів в інформаційно-вимірвальних системах. Розглянуто основні співвідношення для згладжування гістограм по Пірсону. Представлено результати дослідження щодо вдосконалення методу динамічного пошук помилок в інформаційно-вимірвальній системі, вдосконалення методу очищення мережевих даних в бездротовому датчику, на базі технології штучного інтелекту в інформаційно-вимірвальній системі. Побудована експертна інформаційно-вимірвальна система реального часу на базі технології SCADA для контролю роботи промислових об'єктів. Представлено результати дослідження методу очищення даних управління талантами в

бездротових сенсорних мережах на основі технології інтелекту. Проаналізовано конкретні форми застосування бездротових сенсорних мереж. Представлено характеристики структури бездротових сенсорних мереж та пропонують технологію очищення даних на основі моделі кластеризації. Запропоновано алгоритм видалення запису реплікації на основі кластерів та перевірено точність методів очищення даних. Крім цього викладено теорію динамічного аналізу пошкоджень промислових протоколів інтернету та визначення необхідних даних динамічного мультимодального зв'язку датчика і запропоновано метод нечітких тестів у поєднанні з динамічними мультимодальними передачі даних. Представлено результати перевірки методу тестування інформаційно промислових протоколів. Представлено оптимізований метод довіри на основі туману, для запобігання втручання третіх сторін при встановленні довірчих відносин між постачальниками сенсорних та хмарних послуг у мультисенсорних системах. Довіра щодо поведінки між вузлами встановлена на рівні бездротових сенсорних мереж, а довіра даних вузлів і об'єктів – у шар туману. Завдяки детальнішому аналізу даних у шарі туману стає можливим відстежувати стан довіри всієї мережі, виявляти атаки на дані та відновлювати вузли неправильної оцінки. В такий спосіб шар туману може бути побудований як надійна третя сторона. Отриманий результат засвідчує, що запропонований нами механізм довіри має певні переваги щодо зменшення споживання енергії, забезпечення довірчого стану граничних вузлів і мережі, а також виявлення деяких прихованих атак на дані та відновлення вузлів з неправильною оцінкою.

50.43 Системи автоматичного керування, регулювання і контролю

50.02.24.0401/0224U000217

Розробка інформаційної технології оптимального дворівневого керування польотом високодинамічного об'єкту: Заключний звіт/Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН та МОН України; Керівник Коршунов Микола В'ячеславович - ДР 0122U002156, УДК 681.5.09, , 004.89:004.4

132

Підвищення рівня безпеки польотів та ефективності використання енергетичних ресурсів літальних апаратів, шляхом створення інформаційної технології (що включає сукупність методів, моделей, алгоритмів та програм) оптимального управління польотом високодинамічних об'єктів із забезпеченням посадки, відповідно до перспективних вимог Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО) щодо безперервного зниження з ешелону. Проведення практичних досліджень шляхом тестування розробленого програмно-математичного забезпечення на тренажерному програмно-апаратному комплексі.

50.02.24.0402/0224U000367

Розробка алгоритмічного та програмного забезпечення роевої взаємодії групи безпілотних літальних апаратів для захисту об'єктів критичної інфраструктури: Заключний звіт/Міжнародний науково-навчальний

центр інформаційних технологій та систем НАН та МОН України; Керівник Чепіженко Валерій Іванович - ДР 0123U100341, УДК 004.89:004.4, 681.5.09, 623.746-519,

136

Розроблення програмного забезпечення для системи групового позиціонування та групової синхронізації руху безпілотних літальних апаратів при виконанні завдань по захисту об'єктів критичної інфраструктури. Поєднання розроблених систем в інтегрований комплекс, призначений для організації роєвої взаємодії безпілотних літальних апаратів при захисті об'єктів критичної інфраструктури.

52 ГІРНИЧА СПРАВА

52.13 Техніка і технологія розроблення родовищ твердих корисних копалин

52.02.24.0403/0224U000072

(№ 2090) Провести дослідження джерел метановиділення та розробити рекомендації по випуску вихідного струменя повітря з тупикової виробки людського хідника укл. пл. m51в гор. 450 м, у вибій 10 північної лави укл. пл. m51в гор. 450 м в умовах шахти «Добропільська» ВП «Шахтоуправління «Добропільське» ДП «Добропільлявугілля-видобуток».:
Заключний звіт/Інститут геотехнічної механіки ім. М. С. Полякова

Національної академії наук України;
Керівник Мінеєв Сергій Павлович - ДР 0123U103174, УДК 622.272.6

11

Провести дослідження джерел метановиділення та розробити рекомендації по випуску вихідного струменя повітря з тупикової виробки людського хідника укл. пл. m51в гор. 450 м, у вибій 10 північної лави укл. пл. m51в гор. 450 м в умовах шахти «Добропільська» ВП «Шахтоуправління «Добропільське» ДП «Добропільлявугілля-видобуток».

52.02.24.0404/0224U000035

Розробка ресурсозберігаючої технології видобутку та переробки нерудної мінеральної сировини у воєнний та повоєнний періоди: Заключний звіт/Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"; Керівник Саїк Павло Богданович - ДР 0123U103710, УДК 622.27.001.1, 622.271;

98

Розробка та обґрунтування оптимальних параметрів ресурсозберігаючої технології видобутку та переробки нерудної мінеральної сировини для виробництва будівельних матеріалів призначених в умовах сталого відновлення України та обмеженого енергопостачання.

52.47 Розроблення нафтових і газових родовищ

52.02.24.0405/0224U000429

Підготовка експертного висновку щодо обставин виникнення та перебігу ліквідації технологічного інциденту (аварії) від 10.02.2020 року з бурильною колоною під час спорудження свердловини №77 Семиренківського родовища: Заключний звіт/Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу; Керівник Чудик Ігор Іванович - ДР 0120U104559, УДК 622.242.4, 622.242.3, 622.248

21

Метою роботи є розроблення експертного висновку щодо спорудження свердловини №77 Семиренківського родовища та обставин і причин руйнування бурильного інструмента

53 МЕТАЛУРГІЯ

53.03 Теорія металургійних процесів

53.02.24.0406/0224U000157

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку "Математичні науки та природничі науки" Сумського державного університету: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Погребняк Олександр Дмитрович, Проценко Іван Юхимович, Хоменко Олексій Віталійович - ДР 0121U112687, УДК 669:66.095.8, 621.9.048.7:533.9

55

Встановлення закономірностей взаємозв'язку між структурним станом, механічними властивостями і режимами іонно-плазмової обробки

нанокомпозитних карбонітридних покриттів та розробка технологічних основ і обладнання для іонно-плазмового азотування матеріалів.

53.41 Металургія напівпровідників

53.02.24.0407/0224U000332

Квантові явища при взаємодії електромагнітних хвиль з твердотільними наноструктурами: Заключний звіт/Інститут радіофізики та електроніки ім. О. Я. Усикова Національної академії наук України; Керівник Майзеліс Захар Олександрович - ДР 0120U104229, УДК 621.396.67; 621.372.8; 621.3.029.6, 621.373.8.01; 621.375.8.01, 669; 621.315.59:539.24, 669:[621.315.59:544.35, 538.9, 538.945, 537.87; 621.371

69

Метою даного проекту є дослідження квантових явищ, які виникають у твердотільних наноструктурах (нанодротах, провідникових наноплівках, поверхнях з нанорозмірною неоднорідністю, напівпровідникових наноструктурах, системах джозефсонівських контактів тощо) при опроміненні електромагнітними хвилями та лазерними променями або під дією постійних електричного та/або магнітного поля. Зокрема, ми маємо на меті дослідити такі важливі квантові явища, як: формування квазіодновимірного кристалу з електронів у нанодроті та квантові фазові переходи в такому кристалі; виникнення кулонівських теплового опору та магнітоопору у двошарових наносистемах; виникнення квантових аномалій і андерсонівської локалізації

при дифракції плазмон-поляритонів на нанорозмірних неоднорідностях; вплив ефекта Ааронова-Бома на спектр власних коливань у наноструктурах; вплив гіротропії на явище андерсонівської локалізації в шаруватих структурах; квантові ефекти Зеєбека і Пельтьє в напівпровідникових наноструктурах; нові джозефсонівські плазмові хвилі та нелінійні ефекти у системах джозефсонівських контактів.

53.02.24.0408/0224U000332

Квантові явища при взаємодії електромагнітних хвиль з твердотільними наноструктурами: Заключний звіт/Інститут радіофізики та електроніки ім. О. Я. Усикова Національної академії наук України; Керівник Майзеліс Захар Олександрович - ДР 0120U104229, УДК 621.396.67; 621.372.8; 621.3.029.6, 621.373.8.01; 621.375.8.01, 669; 621.315.59:539.24, 669:[621.315.59:544.35, 538.9 , 538.945 , 537.87; 621.371

69

Метою даного проекту є дослідження квантових явищ, які виникають у твердотільних наноструктурах (нанодротах, провідникових наноплівках, поверхнях з нанорозмірною неоднорідністю, напівпровідникових наноструктурах, системах джозефсонівських контактів тощо) при опроміненні електромагнітними хвилями та лазерними променями або під дією постійних електричного та/або магнітного поля. Зокрема, ми маємо на меті дослідити такі важливі квантові явища, як: формування квазіодновимірного кристалу з електронів у нанодроті та квантові фазові переходи в такому кристалі; виникнення кулонівських теплового опору та

магнітоопору у двошарових наносистемах; виникнення квантових аномалій і андерсонівської локалізації при дифракції плазмон-поляритонів на нанорозмірних неоднорідностях; вплив ефекта Ааронова-Бома на спектр власних коливань у наноструктурах; вплив гіротропії на явище андерсонівської локалізації в шаруватих структурах; квантові ефекти Зеєбека і Пельтьє в напівпровідникових наноструктурах; нові джозефсонівські плазмові хвилі та нелінійні ефекти у системах джозефсонівських контактів.

53.49 Металознавство

53.02.24.0409/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем: Заключний звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

391

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

53.02.24.0410/0824U000052

Ліхацький Річард Федорович
ОДЕРЖАННЯ ЖАРОМІЦНИХ
СПЛАВІВ СИСТЕМ Cu-V ТА Cu-Cr-Zr-V
В УМОВАХ ЕЛЕКТРОННО-
ПРОМЕНЕВОЇ ЛИВАРНОЇ
ТЕХНОЛОГІЇ: Дис...Доктор філософії/
Фізико-технологічний інститут металів та
сплавів Національної академії наук
України - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 669.2/.8.018.4; 669.2/.8.018.5

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації досліджено одержання литих низьколегованих жароміцних мідних сплавів електротехнічного призначення в умовах електронно-променевої ливарної технології. Обґрунтовані закономірності впливу легування на властивості мідних сплавів та проведено ряд експериментальних досліджень, на основі яких визначався оптимальний вміст легуючих елементів. Показано, що вміст ванадію в сплаві до 0,3 мас.% дозволяє отримувати рівномірний розподіл дрібнодисперсних сферичних включень ванадію (до 2 мкм). Показано, що вторинна переплавка сплавів Cu-V індукційною плавкою не призводить до зниження властивостей сплаву. Моделюванням доведено визначальну роль конвективних потоків в переміщенні дрібних включень ванадію в мідному розплаві (за умови незначної кількості ванадію) та визначено особливості впливу параметрів заливки на розподіл легуючих елементів після кристалізації. Експериментально доведено можливість суттєвого зменшення кількості хрому та цирконію в шихті при легуванні ванадієм хром-цирконієвих бронз. Такі сплави мають високу електропровідність та механічні властивості за підвищених температур, що, при простішій технології одержання

сплавів, порівнюючи з найбільш широко використовуваними методами порошкової металургії, показує доцільність їх виплавки методами електронно-променевої ливарної технології.

53.02.24.0411/0824U000052

Ліхацький Річард Федорович
ОДЕРЖАННЯ ЖАРОМІЦНИХ
СПЛАВІВ СИСТЕМ Cu-V ТА Cu-Cr-Zr-V
В УМОВАХ ЕЛЕКТРОННО-
ПРОМЕНЕВОЇ ЛИВАРНОЇ
ТЕХНОЛОГІЇ: Дис...Доктор філософії/
Фізико-технологічний інститут металів та
сплавів Національної академії наук
України - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 669.2/.8.018.4; 669.2/.8.018.5

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації досліджено одержання литих низьколегованих жароміцних мідних сплавів електротехнічного призначення в умовах електронно-променевої ливарної технології. Обґрунтовані закономірності впливу легування на властивості мідних сплавів та проведено ряд експериментальних досліджень, на основі яких визначався оптимальний вміст легуючих елементів. Показано, що вміст ванадію в сплаві до 0,3 мас.% дозволяє отримувати рівномірний розподіл дрібнодисперсних сферичних включень ванадію (до 2 мкм). Показано, що вторинна переплавка сплавів Cu-V індукційною плавкою не призводить до зниження властивостей сплаву. Моделюванням доведено визначальну роль конвективних потоків в переміщенні дрібних включень ванадію в мідному розплаві (за умови незначної кількості ванадію) та визначено особливості впливу параметрів заливки

на розподіл легуючих елементів після кристалізації. Експериментально доведено можливість суттєвого зменшення кількості хрому та цирконію в шихті при легуванні ванадієм хром-цирконієвих бронз. Такі сплави мають високу електропровідність та механічні властивості за підвищених температур, що, при простішій технології одержання сплавів, порівнюючи з найбільш широко використовуваними методами порошкової металургії, показує доцільність їх виплавки методами електронно-променевої ливарної технології.

55

МАШИНОБУДУВАННЯ

55.03 Машинознавство і деталі машин

55.02.24.0412/0224U000156

Проблеми динаміки та конструювання ущільнювальних вузлів відцентрових машин (насосів, компресорів) в аспекті індустрії 4.0: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Загорулько Андрій Васильович - ДР 0123U103299, УДК 621.001.63; 621.001.66; 621.001.24; 658.512, 621.826; 621.888.4/.6; 62-27; 62-752.2

62

Проведення спільних досліджень (у двох дослідницьких центрах) та комерціалізація отриманих результатів шляхом виведення на ринок нових, інноваційних конструкцій ущільнень. Ці

ущільнення будуть мати мінімальні витрати при збереженні підвищених робочих параметрів. Такий підхід має забезпечити зниження експлуатаційних витрат пристроїв, в яких використовуються ці ущільнення, одночасно підвищуючи енергоефективність та екологічну безпеку такого обладнання.

55.02.24.0413/0224U000156

Проблеми динаміки та конструювання ущільнювальних вузлів відцентрових машин (насосів, компресорів) в аспекті індустрії 4.0: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Загорулько Андрій Васильович - ДР 0123U103299, УДК 621.001.63; 621.001.66; 621.001.24; 658.512, 621.826; 621.888.4/.6; 62-27; 62-752.2

62

Проведення спільних досліджень (у двох дослідницьких центрах) та комерціалізація отриманих результатів шляхом виведення на ринок нових, інноваційних конструкцій ущільнень. Ці ущільнення будуть мати мінімальні витрати при збереженні підвищених робочих параметрів. Такий підхід має забезпечити зниження експлуатаційних витрат пристроїв, в яких використовуються ці ущільнення, одночасно підвищуючи енергоефективність та екологічну безпеку такого обладнання.

55.09 Машинобудівні матеріали

55.02.24.0414/0224U000251

Вплив стехіометрії та напруги зміщення на мікроструктуру та трибомеханічні властивості нанощарових покриттів WN/TiSiN з різною товщиною бішару: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Погребняк Олександр Дмитрович - ДР 0123U103335, УДК 621.396.6:658.562; 621.396.66, 629.76/.78, 621.002.3:666.3-121

68

Метою проекту є розробка та характеристика нових мультишарових нанорозмірних систем на основі WN та TiSiN з покращеними функціональними властивостями, такими як висока твердість та зносостійкість, низький коефіцієнт тертя, підвищені термічні властивості та спротив до окислення

55.02.24.0415/0224U000252

Багатошарові нітридні покриття (TiNbMoTaW)N/WS₂ на основі високоентропійного сплаву: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Погребняк Олександр Дмитрович - ДР 0122U002658, УДК 621.396.6:658.562; 621.396.66, 629.76/.78, 621.002.3:666.3-121

33

Проект має на меті розробити математичну модель та комплексно дослідити взаємозв'язок між мікроструктурою та фізико-механічними властивостями при формуванні багатокомпонентних покриттів на основі високентропійних сплавів, які матимуть підвищену твердість, високотемпературну стабільність і стійкість до зносу для нанесення

покриттів на ріжучий інструмент та ливарні форми

55.15 Ливарне виробництво

55.02.24.0416/0224U000343

Дослідження процесів, що супроводжують одночасну обробку розплаву силумінів різними типами струмів, та визначення умов і параметрів електромагнітного навантаження розплаву, яке забезпечує підвищення показників якості литого металу: Заключний звіт/Інститут імпульсних процесів та технологій Національної академії наук України; Керівник Цуркін Володимир Миколайович - ДР 0121U109433, УДК 621.745/.746:001.5, 621.74.01

199

Для забезпечення підвищення якості литих металовиробів у ливарному виробництві визначити умови та параметри одночасної обробки розплаву ливарних доєвтектичних силумінів різними типами струмів (постійний, змінний, імпульсний), які формують суперпозицію електромагнітних полів, що реалізує їх максимальний сукупний вплив на процеси структуроутворення

55.02.24.0417/0224U000343

Дослідження процесів, що супроводжують одночасну обробку розплаву силумінів різними типами струмів, та визначення умов і параметрів електромагнітного навантаження розплаву, яке забезпечує підвищення показників якості литого металу: Заключний звіт/Інститут імпульсних

процесів та технологій Національної академії наук України; Керівник Цуркін Володимир Миколайович - ДР 0121U109433, УДК 621.745/.746:001.5, 621.74.01

199

Для забезпечення підвищення якості литих металовиробів у ливарному виробництві визначити умови та параметри одночасної обробки розплаву ливарних доєвтектичних силумінів різними типами струмів (постійний, змінний, імпульсний), які формують суперпозицію електромагнітних полів, що реалізує їх максимальний сукупний вплив на процеси структуроутворення

55.19 Різання матеріалів

55.02.24.0418/0824U000270

Іванова Лариса Петрівна Технологічне забезпечення точності шліфованих деталей за рахунок керування тепловим режимом технологічних рідин: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 621.923

с. - Бібліогр.: назв

Дисертацію виконано на кафедрі «Технологія машинобудування і металорізальні верстати» Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» Міністерства освіти і науки України. У роботі представлені результати аналітичних і експериментальних досліджень і рекомендації щодо підвищення точності оброблюваних деталей і ефективності

шліфування за рахунок зменшення деформацій, викликаних тепловою дією технологічних рідин. Об'єктом дослідження є технологічний процес механічної обробки на круглошліфувальних верстатах із застосуванням технологічних рідин. Предметом дослідження є закономірності, що проявляються при формуванні технологічного процесу обробки на круглошліфувальних верстатах із застосуванням технологічних рідин. Дисертація присвячена розв'язанню актуальної для технології машинобудування науково-практичної задачі – розробці наукових і методичних засобів технологічного забезпечення точності обробки шліфуванням за рахунок керування тепловим технологічних рідин. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що на основі аналізу теплових процесів у шліфувальних верстатах вперше сформульовані структура і принципи проектування підсистем застосування технологічних рідин, що дозволяють зменшити вплив технологічних рідин на теплові деформації верстатів і підвищити точність обробки шліфуванням та базуються на: – розробці ряду принципово нових рішень, спрямованих на забезпечення точності обробки шліфуванням за рахунок керування тепловим режимом технологічних рідин та визначенні механізму впливу теплового стану МОР на зміну параметрів деталей і вузлів верстатів; – встановленні взаємовпливу робочих рідин інших систем верстату та їх ролі у виникненні теплових деформацій шпиндельного вузла; – у подальшому розвитку і удосконаленню математичної моделі системи застосування МОР шліфувального верстата, що дає можливість визначити температуру у всіх контрольних точках системи при її

безперервній роботі і при роботі у циклічному режимі врізного шліфування; – у побудові вперше математичної моделі і розробці схеми шліфування з додатковими проміжними правками круга, що дозволяє знизити теплонасиченість круглошліфувальних верстатів за рахунок вибору раціональної схеми і кількості правок круга. Практичне значення отриманих результатів ставиться у розробці і впровадженні у виробництво: – методики і програмних засобів проектування і розрахунку підсистем застосування МОР шліфувальних верстатів при забезпеченні раціонального теплового режиму і зниження впливу теплових процесів у робочих рідинах на деформації верстата; – методики і програмних засобів призначення раціональних схем і кількості правок при шліфуванні з ДПП для зниження теплонасиченості процесу круглого шліфування; – конструкції пристрою для подачі МОР у зону різання, що забезпечує зменшення деформацій деталей шліфувального верстата, дозволяє зберегти функціональні властивості МОР і збільшити термін її використання за рахунок усунення контакту рідини із розжареними відходами шліфування; – програми автоматизованого розрахунку параметрів теплового режиму підсистеми застосування МОР круглошліфувального верстату, що дозволяє визначити температуру рідини на різних елементах системи її застосування і резервуарі МОР; – програми автоматизованого розрахунку параметрів шліфування з ДПП, яка дозволяє визначити його ефективну технологічну схему. Результати роботи впроваджені в промисловості та навчальному процесі. Методичною та теоретичною базою дослідження є положення технології машинобудування, теорії різання

матеріалів, теорії ймовірності і математичної статистики, методичні розробки та наукові праці провідних вчених. У вступі обґрунтовано актуальність задач дослідження, наведено наукову новизну та сформовано практичне значення одержаних результатів. В першому розділі проведено аналіз стану досліджень в області теплового впливу робочих рідин шліфувальних верстатів на точність обробки деталей. Визначені основні напрями досліджень в області стабілізації теплового режиму МОР. У другому розділі розглянуто теоретичні передумови моделювання температурних деформацій в елементах круглошліфувального верстата. Створено математичну модель теплообміну у резервуарі МОР та встановлено зв'язок температури у резервуарі з кількістю теплоти, що виділяється у зоні різання, та об'ємом охолоджуючої рідини. В третьому розділі розроблено основні напрямки, поставлені задачі експериментальних і розрахунково-аналітичних досліджень, призначене устаткування, засоби вимірювання і програмне забезпечення для проведення експериментів. В розділі 4 на основі розробки 3D-моделі та імітаційної моделі шліфувальної бабки шліфувального верстату виконане дослідження її статичного і динамічного теплового стану і встановлено його вплив на теплові деформації шпинделя. В розділі 5 розроблено пристрій подачі МОР у зону різання, що передбачає ізоляцію контакту МОР з поверхнями елементів верстату і досліджено теплові процеси у зоні різання при його використанні.

55.20 Електрофізико-хімічне оброблення

55.02.24.0419/0224U000157

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку "Математичні науки та природничі науки" Сумського державного університету: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Погребняк Олександр Дмитрович, Проценко Іван Юхимович, Хоменко Олексій Віталійович - ДР 0121U112687, УДК 669:66.095.8, 621.9.048.7:533.9

55

Встановлення закономірностей взаємозв'язку між структурним станом, механічними властивостями і режимами іонно-плазмової обробки нанокмпозитних карбонітридних покриттів та розробка технологічних основ і обладнання для іонно-плазмового азотування матеріалів.

55.42 Двигунобудування

55.02.24.0420/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем: Заключний звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

391

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

55.02.24.0421/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем: Заключний звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

391

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

55.02.24.0422/0224U000398

Удосконалення механізмів керування газовими потоками в ракетних двигунах та технологічному обладнанні: Заключний звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Стрельников Геннадій Опанасович - ДР 0121U100226, УДК 621.455/.457:629.7.017

Підвищення ефективності керування газовими потоками в ракетних двигунах та технологічному обладнанні

55.02.24.0423/0824U000027

Шашко Юрій Анатолійович Розробка технології чистової обробки лопаток турбіни турбонасосного агрегату, виготовлених методом 3D друку.: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара - Захищена; 1--0.2024

УДК: ; 629.76/.78.002.2

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено розробці і впровадженню технології чистової обробки лопаток турбін турбонасосних агрегатів виготовлених адитивним методом. Одним з основних елементів турбонасосного агрегату є робоче колесо турбіни, що експлуатується при високотемпературних навантаженнях та виготовляються з жаростійких матеріалів. В процесі конструювання дисків турбін велика увага приділяється раціональному способу кріплення лопаток з точки зору конструктивної міцності та технологічності конструкції. Ще однією особливістю виробництва ракетно-космічних апаратів є застосування великої кількості складних технологічних процесів, унікального виробничого та випробувального обладнання, що зумовлює великі витрати, і як наслідок, збільшення собівартості виробів. Вітчизняне ракетно-космічне виробництво потребує глибокої модернізації, а саме продуктивних, дешевих методів виготовлення та

обробки відповідальних виробів таких як лопатки турбін закритого типу виконані за одне ціле з диском. В процесі розробки ефективного методу зниження шорсткості складнопрофільних закритих поверхонь турбін було вирішено ряд важливих задач: - виконано порівняльний аналіз існуючих та можливих методів обробки робочих поверхонь лопаток та деталей подібного типу, на основі якого визначено і обґрунтовано метод абразивно-струменевої чистової обробки робочих поверхонь лопаток закритого типу (з бандажем), як найбільш ефективний; - розроблено методіку оцінки шорсткості складнопрофільних закритих поверхонь лопаток турбін; - проведено моделювання процесу абразивно-струменевої обробки методом кінцевих елементів, що дало змогу більш детально дослідити закономірності обробки, виявити ключові фактори, що впливають на кінцевий результат, та на їх основі обрати найбільш ефективні параметри обробки; - проведено експериментальні дослідження впливу абразивного матеріалу на зразках-свідках, для підтвердження ефективності обраних режимів обробки і типу абразивного матеріалу; - здійснене дооснащення технологічного обладнання, що дозволило зробити процес обробки складнопрофільних закритих поверхонь лопаток турбін більш ефективним та контрольованим. Таким чином, у дисертаційній роботі розв'язано актуальну науковопрактичну задачу із забезпечення необхідного рівня шорсткості складнопрофільних закритих поверхонь турбіни у відповідності до вимог конструкторської документації, шляхом розробки ефективної технології абразивно-струменевої обробки.

55.02.24.0424/0824U000199

Шелестов Максим Сергійович Вибір та обґрунтування параметрів системи наддуву повітря високофорсованого двотактного дизеля спеціального призначення: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 621.4; 621.431-33;
621.45.034.3;621.43.052;
621.431:001.66;621.431:001.24; 621.43;
621.436.004.12;621.436.001.66;
621.436.004; 621.436:665.75

с. - Бібліогр.: назв

В дисертаційній роботі вирішені науково-практичні задачі підвищення питомої потужності та поліпшення експлуатаційних характеристик двотактного дизеля спеціального призначення за рахунок оптимізації двоступеневої системи наддуву з вільним турбокомпресором, проміжним охолодженням наддувного повітря та гнучким керуванням тиском шляхом зміни передаткового відношення привідного компресора і регулювання турбокомпресору за допомогою модифікації соплового апарату турбіни для підтримки високої продуктивності двигуна на всіх режимах роботи та збільшення діапазону робочих частот обертання колінчастого валу. Дослідження виконано на основі фундаментальних положень термодинамічних процесів в циліндрі дизеля, методів математичного моделювання робочого процесу дизеля, методів аналізу включаючи аналітичні та чисельні методи, з сучасними технологіями обробки інформації.

55.43

Автомобілебудування

55.02.24.0425/0224U000352

Розроблення дослідного зразка енергоефективного колісного малогабаритного транспортного засобу подвійного використання: Заключний звіт/Харківський національний автомобільно-дорожній університет; Керівник Подригало Михайло Абович - ДР 0122U200935, УДК 629.351

293

Підвищення енергоефективності та екологічності транспортних засобів за рахунок розроблення дослідного зразка енергоефективного колісного малогабаритного транспортного засобу подвійного використання на основі інтелектуальних технологій для забезпечення боєздатності Збройних Сил України та енергоефективності народного господарства.

55.47 Авіабудування

55.02.24.0426/0224U000389

Розроблення екологічно безпечних Gd-вмісних нанокompозитних матеріалів для захисту від нейтронного випромінювання різних джерел: Заключний звіт/Державна установа "Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України"; Керівник Пилипчук Євген Володимирович - ДР 0122U002173, УДК 621.002.3-419;620.22-419, 331.453:331.435:613.648.4

92

Синтез та дослідження екологічно безпечних Gd-вмісних нанокompatитних матеріалів для захисту від нейтронного випромінювання різних джерел.

55.02.24.0427/0824U000288

Сокольський Сергій Олегович Акустичне виявлення безпілотних літальних апаратів: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1--0.2024

УДК: 004.8.032.26; 621.385; 621.387; 621.384.3; 629.76/.78; 629.78; 629.76

с. - Бібліогр.: назв

Сокольський С.О. Акустичне виявлення безпілотних літальних апаратів. – Кваліфікаційна наукова праця на здобуття наукового ступеня доктора філософії складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, 3 додатків, та містить 70 рисунків і 9 таблиць. Список використаної літератури включає в себе 50 джерел. Метою дисертаційної роботи є підвищення ефективності системи виявлення та локалізації малих безпілотних літальних апаратів (МЛА) та обробки їхніх акустичних сигналів зареєстрованих вхідним сенсором. Завдання дослідження: 1) Проведення аналізу основних методів виявлення та локалізації МЛА; 2) Створення та накопичення бази аудіозаписів акустичних сигнатур різних моделей МЛА; 3) Розроблення математичної моделі для ідентифікації типу МЛА, використовуючи базу аудіозаписів їхніх акустичних сигнатур 4) Розроблення методу цифрової обробки акустичних сигналів із використанням згорткової

нейронної мережі (ЗНМ) глибокого навчання з оптимізатором Adam; 5) На основі запропонованого методу, розробити програмне забезпечення для обробки акустичних сигналів на предмет наявності сигнатур МЛА; 6) Створення акустичного детектора МЛА. 7) Перевірка ефективності розробленого програмного та апаратного забезпечення для виявлення МЛА. Об'єктом дослідження є процес акустичного виявлення МЛА. Предметом дослідження є методи реалізації системи передачі та оброблення акустичних сигналів МЛА. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що: 1) Вперше запропоновано математичну модель ідентифікатора МЛА, наукова новизна якої полягає в тому, що вона ґрунтується на використанні бази аудіозаписів акустичних сигнатур дронів та надає можливість зменшити похибку під час класифікації їхньої моделі. 2) Вперше розроблено метод цифрової обробки акустичних сигналів дронів, наукова новизна якого полягає в тому, що він ґрунтується на теорії штучного інтелекту та використовує ЗНМ глибокого навчання з оптимізатором Adam для підвищення швидкості та ефективності ідентифікації типу МЛА. 3) Удосконалено методіку розрахунку кількості мел-фільтрів та їхнього частотного діапазону, що, на відміну від існуючих, враховує бажану частотну розділову здатність та дає змогу підвищити швидкість та точність отримання основних представлень аудіосигналу МЛА під час використання техніки зважування коефіцієнтів ШПФ за допомогою банків мел-фільтрів. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що: 1) На основі розробленої математичної моделі, створено базу аудіосигналів МЛА моделей «Mavic 2 Pro», «Mavic 3» та

«FPV». 2) На основі розробленого методу та методики, створено програмне забезпечення для швидкого та ефективного оброблення аудіосигналів МЛА із використанням ЗНМ глибокого навчання з оптимізатором Adam. 3) Створено акустичний детектор МЛА з ефективною відстанню виявлення об'єктів до 200 метрів. 4) Надано відповідні універсальні рекомендації для подальшого вдосконалення системи детекції МЛА. За результатами дисертації опубліковано 6 наукових робіт: 3 статті в фахових виданнях України, з яких 2 у періодичних виданнях, що включенні до міжнародної наукометричної бази WEB OF SCIENCE, та 3 тези доповіді в збірниках матеріалів міжнародних науково-технічних конференцій. У вступі роботи підтверджена актуальність, сформульована мета, завдання та методи дослідження, надана інформація про наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. У першому розділі був проведений порівняльний та критичний аналіз потенційних можливостей основних методів виявлення МЛА: оптичного, радіолокаційного та акустичного. Кожним із методів розраховано теоретичну максимальну дальність виявлення безпілотної моделі «DJI Mavic 3». У другому розділі розглянуто реалізацію простого та дешевого для конструювання акустичного детектора з одним мікрофоном. Він дає змогу виявляти акустичні коливання, що видають двигуни та лопоті дрону. За результатом тестових випробувань була створена база аудіофайлів шуму квадрокоптера «DJI Mavic 3». Спектри отриманих аудіозаписів випромінювання квадрокоптера надають змогу визначити основні частоти тонів, що є важливими ознаками під час розроблення алгоритму класифікації безпілотної. Третій розділ

описує процес розроблення алгоритму для ефективного оброблення та класифікації аудіосигналів МЛА із використанням згорткової нейронної мережі глибокого навчання, побудови архітектури та теоретичного оцінювання ефективності її роботи. У четвертому розділі проведено практичне тестування роботи готової моделі детектора. Ефективна дистанція виявлення МЛА склала до 200 м. Ключові слова: дрон, малий безпілотний літальний апарат, БПЛА, виявлення цілей, акустична локація, контрольована зона, реєстратор сигналів, виявлення сигналів, спектр, оброблення сигналу, машинне навчання, нейронна мережа, глибоке навчання.

55.02.24.0428/0824U000292

Комаров Богдан Глібович Адаптивне крило з роторним рушієм: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 629.73.015.4:539.4

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена дослідженню та створенню пропульсивних силових установок, а саме конструкції крила та фюзеляжу з використанням роторного рушія. В роботі розглянуто історію впровадження тангенціальних вентиляторів в авіації в якості роторних рушіїв. Створена нова математична модель для швидкого розрахунку пропульсивних систем за конструктивною схемою "Propulsion-Wing" та "Fan-Wing", яка була апробована за допомогою натурних експериментів. Також було проведено симуляції поведінки аеродинамічних

характеристик моделей на різних режимах польоту для підтвердження результатів обчислень. Створено нові експериментальні профілі для крил. Запропоновано новий тип роторного рушія без перегородок між секціями, та без валу в середині, що перешкоджає потоку, дані модифікації зменшують опір повітря, сприяють вільній циркуляції повітря, що проходить крізь нього. Досліджено вплив форми лопаток та кута їх встановлення для найбільш оптимального захвату та викидання повітря з пропульсивної системи. Натурно перевірено ротори на міцність та посилено конструкцію елементами з'єднання лопаток для запобігання руйнівного ефекту центробіжної сили на великих швидкостях обертання, які майже не перешкоджають проходженню повітря та дозволяють зменшити масу конструкції за рахунок лопаток великого видовження. Розглянуто нові та перспективні компоновальні схеми літальних апаратів з використанням пропульсивних систем в їх конструкції та їх раціональність.

55.49 Космічна техніка і ракетобудування

55.02.24.0429/0224U000252

Багатошарові нітридні покриття (TiNbMoTaW)N/WS₂ на основі високоентропійного сплаву: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Погребняк Олександр Дмитрович - ДР 0122U002658, УДК 621.396.6:658.562; 621.396.66, 629.76/.78, 621.002.3:666.3-121

33

Проект має на меті розробити математичну модель та комплексно дослідити взаємозв'язок між мікроструктурою та фізико-механічними властивостями при формуванні багатокомпонентних покриттів на основі високоентропійних сплавів, які матимуть підвищену твердість, високотемпературну стабільність і стійкість до зносу для нанесення покриттів на ріжучий інструмент та ливарні форми

55.02.24.0430/0224U000251

Вплив стехіометрії та напруги зміщення на мікроструктуру та трибомеханічні властивості наночарових покриттів WN/TiSiN з різною товщиною бішару: Заключний звіт/Сумський державний університет; Керівник Погребняк Олександр Дмитрович - ДР 0123U103335, УДК 621.396.6:658.562; 621.396.66, 629.76/.78, 621.002.3:666.3-121

68

Метою проекту є розробка та характеристика нових мультишарових нанорозмірних систем на основі WN та TiSiN з покращеними функціональними властивостями, такими як висока твердість та зносостійкість, низький коефіцієнт тертя, підвищені термічні властивості та спротив до окислення

55.02.24.0431/0824U000027

Шашко Юрій Анатолійович Розробка технології чистової обробки лопаток турбіни турбонасосного агрегату, виготовлених методом 3D друку.: Дис...Доктор філософії/ Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара - Захищена; 1-.0.2024

УДК: ; 629.76/.78.002.2

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено розробці і впровадженню технології чистової обробки лопаток турбін турбонасосних агрегатів виготовлених адитивним методом. Одним з основних елементів турбонасосного агрегату є робоче колесо турбіни, що експлуатується при високотемпературних навантаженнях та виготовляються з жаростійких матеріалів. В процесі конструювання дисків турбін велика увага приділяється раціональному способу кріплення лопаток з точки зору конструктивної міцності та технологічності конструкції. Ще однією особливістю виробництва ракетно-космічних апаратів є застосування великої кількості складних технологічних процесів, унікального виробничого та випробувального обладнання, що зумовлює великі витрати, і як наслідок, збільшення собівартості виробів. Вітчизняне ракетно-космічне виробництво потребує глибокої модернізації, а саме продуктивних, дешевих методів виготовлення та обробки відповідальних виробів таких як лопатки турбін закритого типу виконані за одне ціле з диском. В процесі розробки ефективного методу зниження шорсткості складнопрофільних закритих поверхонь турбін було вирішено ряд важливих задач: - виконано порівняльний аналіз існуючих та можливих методів обробки робочих поверхонь лопаток та деталей подібного типу, на основі якого визначено і обґрунтовано метод абразивно-струменевої чистової обробки робочих поверхонь лопаток закритого типу (з бандажем), як найбільш ефективний; - розроблено методіку оцінки шорсткості складнопрофільних

закритих поверхонь лопаток турбін; - проведено моделювання процесу абразивно-струменевої обробки методом кінцевих елементів, що дало змогу більш детально дослідити закономірності обробки, виявити ключові фактори, що впливають на кінцевий результат, та на їх основі обрати найбільш ефективні параметри обробки; - проведено експериментальні дослідження впливу абразивного матеріалу на зразках-свідках, для підтвердження ефективності обраних режимів обробки і типу абразивного матеріалу; - здійснене дооснащення технологічного обладнання, що дозволило зробити процес обробки складнопрофільних закритих поверхонь лопаток турбін більш ефективним та контрольованим. Таким чином, у дисертаційній роботі розв'язано актуальну науковопрактичну задачу із забезпечення необхідного рівня шорсткості складнопрофільних закритих поверхонь турбіни у відповідності до вимог конструкторської документації, шляхом розробки ефективної технології абразивно-струменевої обробки.

55.57 Тракторне і сільськогосподарське машинобудування

55.02.24.0432/0824U000172

Коцюбанський Ростислав Васильович
Обґрунтування параметрів котка-подрібнювача рослинних решток до дискової борони.: Дис...Доктор філософії/
Інститут механіки та автоматики агропромислового виробництва
Національної Академії аграрних наук
України - Захищена; 1.-0.2024

УДК: 631.333; 632.331; 631.332;
631.171:631.5

с. - Бібліогр.: назв

Актуальним є завдання зменшення витрат палива і затрат праці на післяжнивний обробіток ґрунту завдяки суміщенню операцій подрібнення і загортання рослинних решток, які реалізують комбіновані агрегати. Тому дослідження механізму впливу фізико-механічних властивостей рослинного матеріалу на якість його подрібнення є необхідною умовою під час обґрунтування технологічних параметрів котків-подрібнювачів. Одним із раціональних шляхів вирішення зазначених проблем є розроблення котків-подрібнювачів, що уможливить застосовувати їх за умов створення комбінованого знаряддя в складі важкої дискової борони і встановленого попереду неї котка-подрібнювача.

55.02.24.0433/0824U000194

Якунін Максим Євгенович
Обґрунтування раціональних параметрів і режимів навантаження пневматичних шин колісних тракторів сільськогосподарського призначення: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" - Захищена; 1-- 0.2024

УДК: 631.372.001.4; 631.372.001

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена розв'язанню науково-практичної задачі підвищення ефективності та екологічної безпеки рушіїв створюваних колісних тракторів за рахунок обґрунтованого вибору типорозмірів пневматичних шин і схемних рішень колісних систем. Задача реалізована на прикладі нової створеної

конструкції інтегрального трактора ХТЗ-160У. Метою дисертаційної роботи є підвищення ефективності колісного трактора ХТЗ-160У на тягових сільськогосподарських операціях за рахунок комплектації науково-обґрунтованими типорозмірами тракторних шин. Об'єкт дослідження – процес взаємодії пневматичних шин і колісних систем трактора ХТЗ-160У з опорною поверхнею при виконанні сільськогосподарських операцій. Предмет дослідження – вплив параметрів і режимів навантаження тракторних пневматичних шин і схемних рішень колісних систем на ефективність технологічних процесів машино-тракторного агрегату на базі трактора ХТЗ-160У. Актуальність дисертаційного дослідження обумовлена необхідністю підвищення ефективності колісних сільськогосподарських тракторів при виконанні ґрунтообробних технологічних процесів аграрного виробництва при одночасному забезпеченні екологічної безпеки та нівелювання негативного ущільнюючого впливу на ґрунт з метою збереження його родючості. В Україні, як і в більшості країн світу, ходові системи колісних тракторів повинні відповідати вимогам державних стандартів щодо норм дії на ґрунт мобільної сільськогосподарської техніки, тому удосконалення та розробка нових методів, які дозволять одночасно покращити ефективність та екологічну безпеку колісних рушіїв на стадії проектування нових або модернізації існуючих конструкцій колісних тракторів, є актуальним науково-практичним завданням.

55.02.24.0434/0824U000194

Якунін Максим Євгенович
Обґрунтування раціональних параметрів і

режимів навантаження пневматичних шин колісних тракторів сільськогосподарського призначення: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут" - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 631.372.001.4; 631.372.001

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена розв'язанню науково-практичної задачі підвищення ефективності та екологічної безпеки рушіїв створюваних колісних тракторів за рахунок обґрунтованого вибору типорозмірів пневматичних шин і схемних рішень колісних систем. Задача реалізована на прикладі нової створеної конструкції інтегрального трактора ХТЗ-160У. Метою дисертаційної роботи є підвищення ефективності колісного трактора ХТЗ-160У на тягових сільськогосподарських операціях за рахунок комплектації науково-обґрунтованими типорозмірами тракторних шин. Об'єкт дослідження – процес взаємодії пневматичних шин і колісних систем трактора ХТЗ-160У з опорною поверхнею при виконанні сільськогосподарських операцій. Предмет дослідження – вплив параметрів і режимів навантаження тракторних пневматичних шин і схемних рішень колісних систем на ефективність технологічних процесів машино-тракторного агрегату на базі трактора ХТЗ-160У. Актуальність дисертаційного дослідження обумовлена необхідністю підвищення ефективності колісних сільськогосподарських тракторів при виконанні ґрунтообробних технологічних процесів аграрного виробництва при одночасному забезпеченні екологічної безпеки та нівелювання негативного

ущільнюючого впливу на ґрунт з метою збереження його родючості. В Україні, як і в більшості країн світу, ходові системи колісних тракторів повинні відповідати вимогам державних стандартів щодо норм дії на ґрунт мобільної сільськогосподарської техніки, тому удосконалення та розробка нових методів, які дозволять одночасно покращити ефективність та екологічну безпеку колісних рушіїв на стадії проектування нових або модернізації існуючих конструкцій колісних тракторів, є актуальним науково-практичним завданням.

58 ЯДЕРНА ТЕХНІКА

58.91 Перероблення ядерного палива і видалення відходів

58.02.24.0435/0224U000386

Дослідження плазмових ефектів в енергоефективних технологіях перероблення відходів з виробництвом водню: Заключний звіт/Інститут газу Національної академії наук України; Керівник Жовтянський Віктор Андрійович - ДР 0123U103310, УДК 621.039.75, 661.9, 662.76

57

Проведення теоретичних та експериментальних досліджень, орієнтованих на оптимізацію процесу продукування водню з використанням плазмових технологій за екологічними та енергетичними показниками.

59 ПРИЛАДОБУДУВ АННЯ

59.45 Прилади для неруйнівного контролю виробів і матеріалів

59.02.24.0436/0224U000328

Вивчення змін деформацій та шорсткості поверхні конструкційних матеріалів методами спекл-метрології та інтерферометрії за даними їх зондування хвилями різної фізичної природи: Заключний звіт/Фізико-механічний інститут ім. Г. В. Карпенка Національної академії наук України; Керівник Назарчук Зіновій Теодорович - ДР 0121U108960, УДК 620.179.16.05

182

Розроблення нових методів неруйнівного контролю кінетики руйнування елементів конструкцій засобами спекл-метрології та фазозсувної інтерферометрії. Встановлення дифракційних та спектральних ознак дефектності конструкційного матеріалу шляхом розв'язання відповідних хвильових задач.

61 ХІМІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ. ХІМІЧНА ПРОМИСЛОВІСТ Ь

61.31 Технологія неорганічних речовин і продуктів

61.02.24.0437/0224U000386

Дослідження плазмових ефектів в енергоефективних технологіях перероблення відходів з виробництвом водню: Заключний звіт/Інститут газу Національної академії наук України; Керівник Жовтянський Віктор Андрійович - ДР 0123U103310, УДК 621.039.75, 661.9, 662.76

57

Проведення теоретичних та експериментальних досліджень, орієнтованих на оптимізацію процесу продукування водню з використанням плазмових технологій за екологічними та енергетичними показниками.

61.51 Технологія перероблення нафти і газу

61.02.24.0438/0824U000183

Прокоп Роман Іванович Регенерація відпрацьованих напівсинтетичних моторних олів: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Львівська політехніка" - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 665.664; 665.662; 665.663;
665.6/.7.002.8; 665.6/.7:658.567

с. - Бібліогр.: назв

Дана дисертаційна робота присвячена актуальній технолого-екологічній проблемі – регенерації відпрацьованих напівсинтетичних моторних олів

(ВНСМО), одержаних після їх експлуатації в бензинових та дизельних двигунах внутрішнього згорання. Мета даної дисертаційної роботи полягала у розробленні основ технології регенерації відпрацьованих напівсинтетичних моторних олів, що дозволить повернути їх у вторинне використання для виробництва товарних олів. У першому розділі дисертаційної роботи було розглянуто загальні відомості про накопичення та використання відпрацьованих олів. Здійснено аналіз різноманітних сучасних технологій регенерації відпрацьованих олів. У другому розділі дисертаційної роботи подано загальну характеристику нових та відпрацьованих олів, допоміжних речовин й реагентів, які були використані у проведених наукових дослідженнях. Подано опис методик проведення аналізів та експериментів. У третьому розділі даної дисертаційної роботи було вивчено закономірності процесів старіння НСМО в наслідок їх експлуатації у бензиновому та дизельному ДВЗ. Проведеними дослідженнями було встановлено зміну значень експлуатаційних властивостей як нових, так і відпрацьованих напівсинтетичних олів до та після експлуатації їх у ДВЗ. У четвертому розділі дисертаційної роботи була встановлена можливість залучення процесів вакуумної перегонки, термоокиснення та використання кристалічного карбаміду для очищення ВНСМО. У п'ятому розділі розроблено та запропоновано поточну схему комплексного методу регенерації ВНСМО, який включає послідовне здійснення термоокисної регенерації, вакуумної перегонки та доочищення кристалічним карбамідом.

61.02.24.0439/0824U000183

Прокоп Роман Іванович Регенерація відпрацьованих напівсинтетичних моторних олів: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Львівська політехніка" - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 665.664; 665.662; 665.663;
665.6/.7.002.8; 665.6/.7:658.567

с. - Бібліогр.: назв

Дана дисертаційна робота присвячена актуальній технолого-екологічній проблемі – регенерації відпрацьованих напівсинтетичних моторних олів (ВНСМО), одержаних після їх експлуатації в бензинових та дизельних двигунах внутрішнього згорання. Мета даної дисертаційної роботи полягала у розробленні основ технології регенерації відпрацьованих напівсинтетичних моторних олів, що дозволить повернути їх у вторинне використання для виробництва товарних олів. У першому розділі дисертаційної роботи було розглянуто загальні відомості про накопичення та використання відпрацьованих олів. Здійснено аналіз різноманітних сучасних технологій регенерації відпрацьованих олів. У другому розділі дисертаційної роботи подано загальну характеристику нових та відпрацьованих олів, допоміжних речовин й реагентів, які були використані у проведених наукових дослідженнях. Подано опис методик проведення аналізів та експериментів. У третьому розділі даної дисертаційної роботи було вивчено закономірності процесів старіння НСМО в наслідок їх експлуатації у бензиновому та дизельному ДВЗ. Проведеними дослідженнями було встановлено зміну значень експлуатаційних властивостей як нових, так і відпрацьованих напівсинтетичних олів до та після експлуатації їх у ДВЗ. У

четвертому розділі дисертаційної роботи була встановлена можливість залучення процесів вакуумної перегонки, термоокиснення та використання кристалічного карбаміду для очищення ВНСМО. У п'ятому розділі розроблено та запропоновано поточну схему комплексного методу регенерації ВНСМО, який включає послідовне здійснення термоокисної регенерації, вакуумної перегонки та доочищення кристалічним карбамідом.

61.02.24.0440/0824U000183

Прокоп Роман Іванович Регенерація відпрацьованих напівсинтетичних моторних олив: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Львівська політехніка" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 665.664; 665.662; 665.663;
665.6/.7.002.8; 665.6/.7:658.567

с. - Бібліогр.: назв

Дана дисертаційна робота присвячена актуальній технологіко-екологічній проблемі – регенерації відпрацьованих напівсинтетичних моторних олив (ВНСМО), одержаних після їх експлуатації в бензинових та дизельних двигунах внутрішнього згорання. Мета даної дисертаційної роботи полягала у розробленні основ технології регенерації відпрацьованих напівсинтетичних моторних олив, що дозволить повернути їх у вторинне використання для виробництва товарних олив. У першому розділі дисертаційної роботи було розглянуто загальні відомості про накопичення та використання відпрацьованих олив. Здійснено аналіз різноманітних сучасних технологій регенерації відпрацьованих олив. У другому розділі дисертаційної роботи

подано загальну характеристику нових та відпрацьованих олив, допоміжних речовин й реагентів, які були використані у проведених наукових дослідженнях. Подано опис методик проведення аналізів та експериментів. У третьому розділі даної дисертаційної роботи було вивчено закономірності процесів старіння НСМО в наслідок їх експлуатації у бензиновому та дизельному ДВЗ. Проведеними дослідженнями було встановлено зміну значень експлуатаційних властивостей як нових, так і відпрацьованих напівсинтетичних олив до та після експлуатації їх у ДВЗ. У четвертому розділі дисертаційної роботи була встановлена можливість залучення процесів вакуумної перегонки, термоокиснення та використання кристалічного карбаміду для очищення ВНСМО. У п'ятому розділі розроблено та запропоновано поточну схему комплексного методу регенерації ВНСМО, який включає послідовне здійснення термоокисної регенерації, вакуумної перегонки та доочищення кристалічним карбамідом.

61.02.24.0441/0824U000183

Прокоп Роман Іванович Регенерація відпрацьованих напівсинтетичних моторних олив: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Львівська політехніка" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 665.664; 665.662; 665.663;
665.6/.7.002.8; 665.6/.7:658.567

с. - Бібліогр.: назв

Дана дисертаційна робота присвячена актуальній технологіко-екологічній проблемі – регенерації відпрацьованих напівсинтетичних моторних олив (ВНСМО), одержаних після їх

експлуатації в бензинових та дизельних двигунах внутрішнього згоряння. Мета даної дисертаційної роботи полягала у розробленні основ технології регенерації відпрацьованих напівсинтетичних моторних олив, що дозволить повернути їх у вторинне використання для виробництва товарних олив. У першому розділі дисертаційної роботи було розглянуто загальні відомості про накопичення та використання відпрацьованих олив. Здійснено аналіз різноманітних сучасних технологій регенерації відпрацьованих олив. У другому розділі дисертаційної роботи подано загальну характеристику нових та відпрацьованих олив, допоміжних речовин й реагентів, які були використані у проведених наукових дослідженнях. Подано опис методик проведення аналізів та експериментів. У третьому розділі даної дисертаційної роботи було вивчено закономірності процесів старіння НСМО в наслідок їх експлуатації у бензиновому та дизельному ДВЗ. Проведеними дослідженнями було встановлено зміну значень експлуатаційних властивостей як нових, так і відпрацьованих напівсинтетичних олив до та після експлуатації їх у ДВЗ. У четвертому розділі дисертаційної роботи була встановлена можливість залучення процесів вакуумної перегонки, термоокиснення та використання кристалічного карбаміду для очищення ВНСМО. У п'ятому розділі розроблено та запропоновано поточну схему комплексного методу регенерації ВНСМО, який включає послідовне здійснення термоокисної регенерації, вакуумної перегонки та доочищення кристалічним карбамідом.

61.53 Технологія перероблення твердих горючих копалин

61.02.24.0442/0224U000386

Дослідження плазмових ефектів в енергоефективних технологіях перероблення відходів з виробництвом водню: Заключний звіт/Інститут газу Національної академії наук України; Керівник Жовтянський Віктор Андрійович - ДР 0123U103310, УДК 621.039.75, 661.9, 662.76

57

Проведення теоретичних та експериментальних досліджень, орієнтованих на оптимізацію процесу продукування водню з використанням плазмових технологій за екологічними та енергетичними показниками.

61.61 Технологія пластмас

61.02.24.0443/0224U000021

Розробка технології адсорбційного очищення стічних вод текстильно-фарбувального виробництва з повторним їх використанням в технології фарбування тканини: Заключний звіт/Черкаський державний технологічний університет; Керівник Коваль Мирослава Григорівна, Романенко Наталія Григорівна - ДР 0121U113129, УДК 661.183.4, 628.3.034.2

62

Розробити технологію очищення стічних вод текстильно-фарбувального виробництва природним сорбентом

цеолітом з подальшим використанням очищеної води в технології фарбування тканини.

62

БІОТЕХНОЛОГІЯ

62.33 Клітинна інженерія

62.02.24.0444/0224U000290

Методичні підходи створення банку соматичних клітин тварин: Заключний звіт/Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України; Керівник Сушко Олексій Борисович - ДР 0123U100699, УДК 576.3/.7.086.83:612.014; 576.3/.7.086.83:591.04

15

Розробити методичні підходи до створення банку соматичних клітин тварин

65 ХАРЧОВА

ПРОМИСЛОВІСТЬ

Б

65.01 Загальні питання харчової промисловості

65.02.24.0445/0224U000004

Науково-методологічні засади розвитку ринку насіння олійних культур та продуктів їх переробки: Заключний звіт/Український науково-дослідний інститут олій та жирів Національної

академії аграрних наук України; Керівник Папченко Вікторія Юріївна - ДР 0121U100020, УДК 665.3, 665.1/.3; 664.3; 661.187, 664.001.12/.18

111

Дослідження стану та тенденцій розвитку ринків насіння олійних культур і продуктів його переробки, як базової основи розвитку підприємств олієжирової галузі.

65.65 Олійно-жирова промисловість

65.02.24.0446/0224U000003

Розроблення правил безпеки у виробництві олій методом пресування та екстракції: Заключний звіт/Український науково-дослідний інститут олій та жирів Національної академії аграрних наук України; Керівник Петік Павло Федорович - ДР 0121U100021, УДК 665.3

99

Наукове обґрунтування та розробка правил безпеки у виробництві олій методом пресування та екстракції.

65.02.24.0447/0224U000009

Дослідити особливості вмісту олеїнової кислоти олій з насіння соняшнику високоолеїнових гібридів відповідно до значень фізико-хімічних показників: Заключний звіт/Український науково-дослідний інститут олій та жирів Національної академії аграрних наук України; Керівник Папченко Вікторія Юріївна - ДР 0121U100015, УДК 665.1/.3.014/.019; 664.3.014/.019

Встановлення на базі експериментальних досліджень залежностей між одержаним за хроматографічним методом жирнокислотним складом, зокрема вмістом олеїнової кислоти, олії, виділеної пресуванням з насіння соняшнику, з середнім вмістом олеїнової кислоти (не менш ніж 54 %) та високим вмістом олеїнової кислоти (75-90,7%), і відповідним значенням показника заломлення цих олій задля подальшої розробки та обґрунтування довідкових таблиць визначення вмісту олеїнової кислоти для соняшникових олій олеїнового типу за рефрактометричним методом.

65.02.24.0448/0224U000004

Науково-методологічні засади розвитку ринку насіння олійних культур та продуктів їх переробки: Заключний звіт/Український науково-дослідний інститут олій та жирів Національної академії аграрних наук України; Керівник Папченко Вікторія Юрїївна - ДР 0121U100020, УДК 665.3, 665.1/.3; 664.3; 661.187, 664.001.12/18

111

Дослідження стану та тенденцій розвитку ринків насіння олійних культур і продуктів його переробки, як базової основи розвитку підприємств олісжирової галузі.

66 ЛІСОВА, ДЕРЕВООБРОБН А І ЦЕЛЮЛОЗНО-

ПАПЕРОВА ПРОМИСЛОВІСТ Ь

66.01 Загальні питання лісової і деревообробної промисловості

66.02.24.0449/0824U000333

Хорошко Олег Владиславович
Удосконалення механізму регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств лісової галузі України: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 630*3; 630*83; 674; 630; 338

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено визначенню основних сучасних тенденцій адміністрування підприємств лісової галузі України. В ході аналізу було визначено, що в Україні існує досить багата лісова галузь, не лише за кількістю лісів, що покривають 16% території країни, а й за різноманіттям порід дерев, які ростуть на території України. Ліси України за своїм призначенням і розташуванням виконують переважно захисні, оздоровчі, водоохоронні, санітарно-гігієнічні та інші функції та забезпечують потреби суспільства в лісових ресурсах. В ході дослідження також було виявлено, що корисним європейським досвідом ведення лісового господарства, який може застосовувати Україна є приклади господарювання таких країн як

Словаччина, Фінляндія та Польща. Особливо Польща, як спільно з Україною має в своєму користування карпатський лісовий масив, найбільш близька за своєю моделлю до України. В цілому України, інтегруючись у європейську заходи щодо відтворення, використання та охорони лісів активно бере участь у Смарагдовій мережі. Узагальнена нормативна база регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств лісової галузі України показала, що в сфері нормативно-правового регулювання діяльності лісової галузі України існує досить багато суперечностей та невизначеностей, які в значній мірі впливають на загальну ефективність роботи та розвиток галузі. Зокрема були визначені як суперечливі питання у різних основних нормативних документах, як то Лісовий кодекс України, Земельний кодекс України, Земельний кадастр України тощо, так і суперечності між функціональними обов'язками та правами різних міністерств та інших виконавчих органів. Зокрема в дослідженні було виділено чотири основні органи державної влади, які наділені засадами державної політики у сфері лісових відносин та їх наявні суперечності між собою. Проведення аналізу існуючих проблем в діяльності підприємств лісової галузі дало можливість виділити основні проблеми й зазначити ступінь їх впливу на ефективність діяльності лісового господарства. До основних проблем в діяльності підприємств лісової галузі можна віднести фінансування лісової галузі України, особливо регіональний дисбаланс. Було проведено визначення особливостей функціонування підприємств лісової галузі України в умовах мінливого середовища за допомогою основних методів стратегічного аналізу SWOT і PEST

аналізу. Аналіз показав ступінь впливу зовнішнього середовища на діяльність лісової галузі в розмірі 17,5%. Отримані результати SWOT аналізу свідчать про те, що пріоритетним стратегічним напрямом розвитку лісової галузі є інтеграція в спільні підприємства, що дозволить галузі забезпечувати високу якість продукції, залучати висококваліфікований персонал, оновити матеріально-технічну базу, ефективно вирішувати проблеми правового характеру. Надання актуальної економічної оцінки інвестиційної привабливості лісопромислового комплексу України дозволило виділити декілька альтернативних сценаріїв розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в лісовому господарстві виходячи з існуючого інституційного середовища розвитку лісового сектору та враховуючи специфіку функціонування кожної ланки лісопродуктового ланцюга. Визначення основних напрямів розвитку інноваційної діяльності у лісовій галузі України показало, що оскільки український лісовий сектор має працювати відповідно до сучасних реалій, інноваційні напрямки політики переважно базуються на міжнародному досвіді. Виробляти інноваційну продукцію, яка є безпечною для довкілля та здоров'я, безумовно економічно вигідно та доцільно. Створення нових виробництв, розвиток глибокої переробки деревини та розробка інноваційних продуктів з деревної сировини є одними з першочергових пріоритетів. У сфері лісогосподарського землекористування етапи процесу державно-приватного партнерства включають узгодження інтересів держави та компаній у використанні та управлінні лісовими ресурсами (еколого-економічне обґрунтування), визначення пріоритетних напрямів лісокористування через

програмні документи, розробку та прийняття рішень щодо лісогосподарських заходів. В результаті дослідження було визначено, що державно-приватне партнерство може бути реалізовано в Україні за двома альтернативними схемами, які в результаті різними шляхами призведуть до більш ефективного управління лісокористуванням в Україні. Проведене дослідження дало можливість на основі існуючих теоретичних положень функціонування лісової галузі та аналізу статистичних даних щодо стану лісів в Україні, розглянути та проаналізувати існуючі в Україні методики управління та господарювання. Дані методики були порівняні з принципами розвитку лісового господарства провідних країн ЄС, що дало можливість визначити пріоритетні напрямки вдосконалення адміністративного управління лісовою галуззю в Україні.

67 БУДІВНИЦТВО. АРХІТЕКТУРА

67.01 Загальні питання будівництва

67.02.24.0450/0224U000375

Виконати аналіз та розробити 3 національних стандарти щодо проектування конструкцій гребель та гідротехнічних споруд: Заключний звіт/Державне підприємство "Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій"; Керівник Слюсаренко Юрій Степанович - ДР 0122U201760, УДК 69:006

74

Основною метою розробки є виконання робіт зі стандартизації шляхом установлення положень для загального та неодноразового використання щодо наявних чи потенційних завдань, спрямованих на досягнення оптимального ступеня впорядкованості у сфері архітектури та будівництва.

67.11 Будівельні конструкції

67.02.24.0451/0824U000336

Караван Богдан Вікторович Напружено-деформований стан залізобетонних арок з високоміцного бетону та удосконалення методики їх розрахунку: Дис...Доктор філософії/ Національний університет водного господарства та природокористування - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 539.4:624.01; 624.012.3/.4

с. - Бібліогр.: назв

Вперше експериментальним шляхом досліджено роботу двохарнірних залізобетонних арок з високоміцних швидкотверднучих бетонів, які дали можливість дослідити особливості напружено-деформованого стану перерізів поясу та характер розвитку прогинів і тріщин при одноразових та повторних (малоциклових) короткочасних статичних і повторних ударних навантаженнях. Для дослідних зразків арок побудовані графіки залежності «навантаження – деформації бетону», «навантаження – деформації арматури», «навантаження – зусилля розпіру», «навантаження – прогини», «навантаження – переміщення опор» та діаграми залежності від навантажень

ширини розкриття тріщин і кількості тріщин у поясі арок. Наведені діаграми деформування та механічні характеристики високоміцних швидкотверднучих бетонів у віці 1 доба та 28 діб. Отримано нові експериментальні дані щодо напружено-деформованого стану двошарнірних залізобетонних арок з затяжкою та без неї при дії на них одноразових і повторних короткочасних навантажень різної інтенсивності. Проведено числовий експеримент – виконані розрахунки дослідних арок у ПК «ЛІРА-САПР» та ПК «ANSYS» методом скінченних елементів, співставленні дані числового експерименту з експериментальними дослідженнями арок. Удосконалена методика розрахунку міцності нормальних перерізів і напруженодеформованого стану двошарнірних залізобетонних арок на основі експериментальних даних та числового експерименту. У вступі обґрунтовано актуальність теми досліджень, наведені мета та завдання дисертаційної роботи, об'єкт, предмет та методи дослідження, наукова новизна отриманих в роботі результатів. Висвітлені особистий внесок здобувача та апробація матеріалів дисертаційної роботи, зв'язок роботи з науковими програмами, а також практичне значення отриманих результатів. Перший розділ присвячено огляду робіт, що висвітлюють стан експериментально-теоретичних досліджень залізобетонних арок, зокрема: області застосування залізобетонних арочних конструкцій в будівництві; загальним відомостям про арки, навантаженням на них, статичному розрахунку двошарнірних арок; напружено-деформованому стану та розрахунку несучої здатності перерізів двошарнірних арок; огляду експериментальних досліджень роботи

залізобетонних двошарнірних арок. В розділі наведено огляд наукових праць, присвячених результатам експериментальних досліджень високоміцних швидкотверднучих важких бетонів, а також короткий огляд досліджень по вивченню опору бетону дії малоциклових повторних навантажень. У другому розділі наведено обсяг експериментальних досліджень з кількістю зразків та їх характеристиками. Описано конструкцію дослідних зразків та процес їх виготовлення, вказані матеріали та їх основні фізико-механічні характеристики. Детально описується методика випробування дослідних арок, зображені схеми випробування з розміщенням вимірювальних приладів, режими їх навантаження. Зображено та описано принцип роботи установки для повторного ударного випробування арки. У третьому розділі представлені результати експериментальних досліджень залізобетонних двошарнірних арок з затяжкою та без неї із високоміцного швидкотверднучого бетону класів С60, С80, С90, зокрема: їх робота та напруженодеформований стан при дії статичного одноразового навантаження до руйнування, за дії статичного малоциклового повторного навантаження рівня $\eta = (0,16 \dots 0,8) F_u$, при повторному ударному навантаженні. У результаті випробування отримані нові експериментальні дані на ступенях та циклах навантаження арок, а саме: відносні деформації стиску та розтягу бетону і арматурної сталі в перерізах поясу арки, відносні деформації розтягу затяжки, значення розпіру та переміщення опор, прогинів поясу, моменту тріщиноутворення та характеру розвитку тріщин у поясі, ширини розкриття тріщин. На основі цих експериментальних значень побудовані залежності та діаграми. Детально

описано особливості роботи під навантаженням та характер руйнування кожної дослідної арки, встановлено їх несучу здатність та навантаження, при якому було досягнуто критеріїв руйнування. У четвертому розділі приведені результати виконаного числового експерименту з розрахунку дослідних двошарнірних залізобетонних арок при одноразовому короткочасному навантаженні методом скінченних елементів в програмному комплексі «ЛІРА-САПР» та «ANSYS». Отримані дані за результатами числового експерименту були співставлені з даними одержаними за результатами експериментального дослідження арок. Удосконалено науковоприкладні положення розрахунку міцності нормальних перерізів і напруженодеформованого стану двошарнірних залізобетонних арок на основі деформаційної моделі та спрощеного розрахунку згідно чинних норм проектування з використанням експериментальних даних та результатів числового експерименту.

67.13 Технологія будівельно-монтажних робіт

67.02.24.0452/0824U000073

Дегтяр Євген Геннадійович
Організаційно-технологічні рішення ремонту та відновлення колекторів водовідведення неглибокого залягання: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 69.059; 628.2

с. - Бібліогр.: назв

Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування та розробка організаційно-технологічних рішень ремонту та відновлення колекторів водовідведення неглибокого залягання відкритим способом із використанням корозієстійкого самоущільнюючого бетону та листових полімерних матеріалів. У кваліфікаційній роботі науково обґрунтовані та розроблені організаційні та технологічні рішення з ремонту та відновлення колекторів водовідведення неглибокого залягання відкритим способом.

67.25 Районне планування. Містобудування

67.02.24.0453/0824U000071

Гончарова Інна Володимирівна
Композиційно-просторові засади еко-ревіталізації індустріальних мономіст (на прикладі міст Краматорської агломерації): Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 711.168

с. - Бібліогр.: назв

На основі виявлених суджень визначено композиційно-просторові засади еко-ревіталізації індустріальних мономіст (на прикладі міст Краматорської агломерації), що диференційовано за такими складовими: функціональне зонування, планувальне та транспортне рішення, композиція забудови. Що визначено на різних рівнях дослідження.

Проведено соціологічне опитування, де запропоновано шляхи та можливості подальшого розвитку агломерації з визначенням композиційно-просторових засад при використанні кожного з підходів. Відповідно до проведеного дослідження створено універсальну логічну модель пристосування до умов регіону за радіально-кільцевою схемою, що поділена на чотири сектори: питання, стратегія, пошук, рішення. Внутрішнє кільце кожного сектору відображає вхідні виявлені матеріали, на основі яких за формою віяла розкривається зазначене питання. Дана модель відображає процес дослідження та може бути основою для подальшого, більш детального вивчення будь-кого з зазначених аспектів, або алгоритмом.

67.02.24.0454/0824U000074

Довбня Олександр Борисович Механізм публічного управління розвитком містобудівної інфраструктури великих міст: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 711.4;711.41; 352.075

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі вирішено наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробленні і практичних рекомендацій щодо особливостей механізму публічного управління розвитком містобудівної інфраструктури великих міст у повоєнний період Актуальність дослідження зумовлена необхідністю відновлення населених пунктів України після завершення активних бойових дій, при цьому підготовчий етап щодо

відновлення необхідно і можливо здійснювати ще до перемоги. Великі міста з більш розвиненою інфраструктурою зазнають більших за сумою втрат із за більшої вартості та кількості пошкоджених активів внаслідок ракетних ударів та інших агресивних бойових дій. На сьогодні 20 самих великих за кількістю населення громад із 1470 у сумі становлять 30 % населення України, 80% з яких зазнали дуже високих пошкоджень. Крім зруйнованих об'єктів житлового та комунального господарства має місце високий рівень внутрішньо переміщених осіб, що асиметрично навантажують муніципальний сектор, де основними хабами стають саме великі міста. Таким чином ефективне управління розвитком містобудівної інфраструктури великих міст буде грати вирішальну роль у повоєнному відновленні країни.

67.53 Інженерне забезпечення об'єктів будівництва

67.02.24.0455/0224U000074

Дослідження та розробка систем опалення, вентиляції, кондиціонування та теплогазопостачання, оцінка їх роботи та вдосконалення: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Адегов Олександр Валерійович - ДР 0121U108331, УДК 620.91:662.97, 697.1, 696.2/.4, 697.9

78

Розробка науково-практичних рекомендацій для забезпечення максимального використання

позитивного і нейтралізації негативного впливу зовнішнього клімату на тепловий баланс будівлі, розробка рекомендацій алгоритму та методики вибору обладнання енергоефективної комбінованої системи теплохолодопостачання, розробка рекомендацій щодо рішень найбільш актуальних проблем систем теплогазопостачання України

67.02.24.0456/0224U000074

Дослідження та розробка систем опалення, вентиляції, кондиціонування та теплогазопостачання, оцінка їх роботи та вдосконалення: **Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Адегов Олександр Валерійович - ДР 0121U108331, УДК 620.91:662.97, 697.1, 696.2/.4, 697.9**

78

Розробка науково-практичних рекомендацій для забезпечення максимального використання позитивного і нейтралізації негативного впливу зовнішнього клімату на тепловий баланс будівлі, розробка рекомендацій алгоритму та методики вибору обладнання енергоефективної комбінованої системи теплохолодопостачання, розробка рекомендацій щодо рішень найбільш актуальних проблем систем теплогазопостачання України

67.02.24.0457/0824U000073

Дегтяр Євген Геннадійович
Організаційно-технологічні рішення ремонту та відновлення колекторів водовідведення неглибокого залягання:

Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 69.059; 628.2

с. - Бібліогр.: назв

Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування та розробка організаційно-технологічних рішень ремонту та відновлення колекторів водовідведення неглибокого залягання відкритим способом із використанням корозієстійкого самоущільнюючого бетону та листових полімерних матеріалів. У кваліфікаційній роботі науково обґрунтовані та розроблені організаційні та технологічні рішення з ремонту та відновлення колекторів водовідведення неглибокого залягання відкритим способом.

68 СІЛЬСЬКЕ І ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО

68.01 Загальні питання сільського господарства

68.02.24.0458/0224U000163

Розробити науково-методичні основи здійснення маркетингових досліджень через випробовування і впровадження інновацій та супроводження інноваційних проектів і технологій в умовах Південного регіону: **Заключний звіт/Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України;**

Керівник Пілярська Олена Олександрівна
- ДР 0121U107905, УДК , 63:001.92,
63:338; 631.15; 631.153:338.26; 63.001.18

45

Розробити науково-методичні основи здійснення маркетингових досліджень через випробовування і впровадження інновацій та супроводження інноваційних проектів і технологій в умовах Південного регіону. Налагодження наукового супроводу інтегральної системи обслуговування та інформаційного забезпечення суб'єктів АПВ Херсонської області зі зворотнім зв'язком на засадах концепції загального управління якістю. Створення дійових механізмів організації і взаємодії виробників наукоємної продукції і послуг, інноваційної інфраструктури та господарюючих суб'єктів АПВ Херсонської області для ефективного трансферу науково-інноваційних розробок. Створення потужних випробувально-демонстраційних полігонів з залученням кращих вітчизняних завершених інноваційних розробок та налагодження їх трансфер у агропромислове виробництво.

68.02.24.0459/0224U000142

Розробити систему забезпечення трансферу інновацій в агропромислове виробництво в умовах Західного Полісся України: Заключний звіт/Волинська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук України; Керівник Соколова Алла Олександрівна - ДР 0121U107762, УДК 63.001.12/.18, 63:001.89

91

Забезпечити безперервний процес створення, удосконалення і трансферу наукової та інноваційної продукції згідно з сучасними вимогами наукоємного ринку та розробити систему заходів щодо поширення та просування конкурентоспроможних розробок в умовах Західного Полісся України.

68.02.24.0460/0824U000332

Пенькова Світлана Василівна
ПРОДУКТИВНІСТЬ МІСКАНТУСУ
ГІГАНТСЬКОГО ЗАЛЕЖНО ВІД
ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ
ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ
ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ: Дис...Доктор
філософії/ Інститут біоенергетичних
культур і цукрових буряків Національної
академії аграрних наук України -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 63:54; 631.8; 63

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі наведено теоретичне обґрунтування та практичне вирішення наукового завдання з розробки елементів технології вирощування буряків цукрових в умовах Степу України шляхом встановлення реакції рослин на застосування основного удобрення, вологоутримувача та позакореневого підживлення гуматами. На час змикання рядків (ВВСН 30) площа посівів буряків цукрових складала 19,3 тис м²/га, а варіанти застосування гідрогелю AQUASORB мали на 2,1 тис м²/га кращі показники. При цьому, на варіанті без застосування гідрогелю площа листя незначно відрізнялась по варіантах дослідів, окрім застосування добрива Паросток. Коли ж ми вносили вологоутримувач, то внесення мінерального добрива забезпечувало нам

площу листя 21,7 тис м²/га, а застосування добрива Паросток – 22,4 тис м²/га – кращу на фазу розвитку буряків цукрових. Визначено, що в фазу змикання міжрядь буряків цукрових (ВВСН 39) евапотранспірація посівів набувала максимуму і в середньому рослинами витрачалося 0,62 мм/га доступної вологи за добу. Більше всього вологу використовували варіанти де вносили гідрогель AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та в якості добрива застосовували Паросток (марка 20), 400 кг/га – 0,70 мм/га за добу. При цьому позакореневе удобрення Гуміфілд, в.г., 2 кг/га (ВВСН 30+39) не змогло істотно впливати на перебіг процесів випаровування води листковим апаратом буряків цукрових. Досліджено, що за показниками співвідношення змінної до максимальної флуоресценції (Fv/Fm) фотосинтезу, то кращі значення коефіцієнта було отримано за застосування гідрогелю AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та удобрення Леонардитом, 400 кг/га, що в середньому за роки досліджень становили 0,58-0,59. А також за внесення гідрогелю та застосування в якості основного удобрення Паросток (марка 20) 400 кг/га – 0,58-0,60. Отже, за застосування таких варіантів досліду формувались кращі умови для росту та розвитку буряків цукрових. Врожайність буряків цукрових значно залежить не тільки від біологічних особливостей гібридів а й від вмісту доступного рослинам азоту в ґрунті. Застосування підвищених доз мінеральних добрив призводить до зниження цукристості і підвищеної концентрації домішок, таких як альфа аміний азот, тому найбільш важливим завданням для виробників буряків цукрових є розробка та дотримання ефективної стратегії застосування мінеральних добрив, що

забезпечує як прибутковість, так і якість коренеплодів. Визначено, що в умовах 2020 року за застосування гною отримана урожайність буряків в межах 29,0-30,0 т/га, а от мінеральна система за застосування гідрогелю дозволила отримати максимальні 34,0 т/га. Також за застосування гідрогелю AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) істотно зросла й ефективність Леонардиту та добрива паросток марка 20. А от в умовах 2021 року гній забезпечив рівень продуктивності в межах 50,7-53,3 т/га, а от мінеральна система не забезпечила кращі результати, що підтверджує той факт, що мінеральне добриво ефективно працює лише в випадку наявності доступної вологи. Досліджено, що кращі показники урожайності коренеплодів в середньому за роки досліджень були за внесення в якості основного добрива Паросток (марка 20), 400 кг/га, застосування гідрогелю AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та подальшої позакореневої обробки Гуміфілд, в.г., 2 кг/га (ВВСН 30+39) – 57,9 т/га. А кращі показники вмісту цукру в коренеплодах отримані за вирощування буряків з застосуванням гною ВРХ, 20 т/га, вологоутримувача та Гуміфілд – 17,3 %. А на варіантах без вологоутримувача поєднання добрива Паросток та позакореневої обробки Гуміфілд – 17,2 %. Встановлено що якість коренеплодів буряків цукрових залежить від впливу багатьох біотичних так і абіотичних факторів і є одним з найважливіших показників ефективності виробництва цукру. Так, до якісних характеристик коренеплодів відноситься: концентрація сахарози та вміст численних меласоутворюючих сполук (натрію, калію та α-амінного азоту). З точки зору ефективності виробництва цукру саме концентрація α-амінного азоту (α-amino-N) визначають так звані втрати цукру в

меласі. Досліджено, що кращий збір цукру отримано при використанні вологоутримувача AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та внесенні в якості основного удобрення Леонардит, 400 кг/га в поєднанні з подальшим позакореневим підживленням – 8,14 т/га або ж застосуванням на фоні вологоутримувача Паросток (марка 20) 400 кг/га + Гуміфілд, в.г., 2 кг/га (ВВСН 30+39) – 8,08 т/га

68.03

Сільськогосподарська біологія

68.02.24.0461/0224U000318

Дослідження продуктивності картоплі за дії наноматеріалів та мікробіологічних препаратів: Заключний звіт/Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України; Керівник Решотько Леонід Миколайович - ДР 0121U108786, УДК 633/635:58, 63:579.64

61

Вивчити вплив наночастинок на перебіг інфекційних хвороб картоплі та продуктивність рослин картоплі, розробити елементи технології вирощування картоплі за використанням нанотехнологій.

68.02.24.0462/0224U000318

Дослідження продуктивності картоплі за дії наноматеріалів та мікробіологічних препаратів: Заключний звіт/Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук

України; Керівник Решотько Леонід Миколайович - ДР 0121U108786, УДК 633/635:58, 63:579.64

61

Вивчити вплив наночастинок на перебіг інфекційних хвороб картоплі та продуктивність рослин картоплі, розробити елементи технології вирощування картоплі за використанням нанотехнологій.

68.05 Ґрунтознавство

68.02.24.0463/0224U000256

Дослідження селекційного матеріалу картоплі за основними агрономічними ознаками та створення фітофторостійких сортів картоплі в умовах природного фону зони Карпат України: Заключний звіт/Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція Національної академії аграрних наук України; Керівник Височанський Йосип Степанович - ДР 0121U109837, УДК 631

22

Створити та провести комплексні дослідження селекційного матеріалу з метою виділення високопродуктивних, стійких проти фітофторозу зразків картоплі використовуючи природний інфекційний фон зони Карпат України.

68.02.24.0464/0224U000286

Теоретично обґрунтувати спрямованість агрогенної трансформації ґрунтів за інтенсивного землеробства та розробити заходи раціонального їх використання в агроландшафтах Лісостепу: Заключний звіт/Національний науковий центр "Інститут землеробства Національної

академії аграрних наук"; Керівник Ткаченко Микола Адамович - ДР 0121U108814, УДК 631, 631.51, 631.53, 631.58; 631.582, 631.8, 631.472.6, 631.4

46

Метою наукових досліджень є встановити закономірності розвитку ґрунтових процесів та теоретично обґрунтувати спрямованість агрогенної трансформації сірого лісового крупнопилувато-легкосуглинкового ґрунту і чорнозему типового малогумусного за інтенсивного землеробства та розробити заходи раціонального їх використання в агроландшафтах Лісостепу.

68.29 Землеробство

68.02.24.0465/0224U000093

Визначити та обґрунтувати напрями і механізми науково-організаційного забезпечення інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві Київської області: Заключний звіт/Національний науковий центр "Інститут землеробства Національної академії аграрних наук"; Керівник Оксимець Олександр Леонідович - ДР 0121U108777, УДК 631

71

Визначення та обґрунтування пропозицій учасникам інноваційної діяльності щодо ефективних дій на етапах інноваційного процесу з метою забезпечення оптимального його здійснення

68.02.24.0466/0224U000175

02.02.02.08.П. Встановлення ефективності систем обробітку ґрунту в

короткоротаційних сівозмінах Лівобережного Лісостепу за змін клімату: Заключний звіт/Панфільська дослідна станція Національного наукового центру "Інститут землеробства Національної академії аграрних наук України"; Керівник Тарасенко Олександра Андріївна - ДР 0121U108821, УДК 631.51

72

Теоретично обґрунтувати ефективності застосування систем обробітку та удобрення чорнозему типового в короткоротаційних сівозмінах Лівобережного Лісостепу.

68.31 Сільськогосподарська меліорація

68.02.24.0467/0224U000319

Наукове обґрунтування та розроблення технології відновлення біологічної продуктивності лучних угідь гірської зони Карпат для виробництва органічної продукції та розвитку зеленого туризму в Україні: Заключний звіт/Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція Національної академії аграрних наук України; Керівник Канаїло Василь Васильович - ДР 0121U109759, УДК 631.6; 626.8

27

Удосконалення структури земельних угідь та напрямів господарської діяльності для формування збалансованого співвідношення між земельними угіддями та забезпеченням екологічної безпеки і рівноваги агроландшафтів

68.02.24.0468/0224U000384

Вплив кліматичних змін на агрокліматичні ресурси вирощування сільськогосподарських культур: Заключний звіт/Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України; Керівник Вожегова Раїса Анатоліївна - ДР 0123U100525, УДК 631.6; 626.8

30

Оцінити впливу змін клімату на тепло та вологозабезпеченість вегетаційного періоду сільськогосподарських культур

68.33 Агрохімія

68.02.24.0469/0224U000109

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЖИВЛЕННЯ ВИСОКОПРОДУКТИВНИМИ ЗЕРНОВИМИ КУЛЬТУРАМИ: Заключний звіт/Інститут фізіології рослин і генетики Національної академії наук України; Керівник Швартау Віктор Валентинович - ДР 0119U002235, УДК 631.8, 633.1

17

Метою досліджень є вивчення ефективності використання неорганічних елементів живлення високопродуктивними зерновими культурами для створення систем живлення з високими рівнями засвоєння азоту та інших макро- і мікроелементів.

68.02.24.0470/0224U000211

Біологічна модифікація мінеральних добрив як засіб підвищення їх ефективності: Заключний звіт/Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України; Керівник Волкогон Віталій Васильович - ДР 0123U100363, УДК 633/635:58, 631.8

32

З'ясування можливості отримання ефективних біологічно модифікованих добрив

68.02.24.0471/0824U000330

Шульга Сергій Сергійович
ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
БІОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ В УМОВАХ
СТЕПУ УКРАЇНИ: Дис...Доктор
філософії/ Інститут біоенергетичних
культур і цукрових буряків Національної
академії аграрних наук України -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 63:54; 631.8; 633/635; 633/635

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі наведено теоретичне обґрунтування та практичне вирішення наукового завдання з розробки елементів технології вирощування буряків цукрових в умовах Степу України шляхом встановлення реакції рослин на застосування основного удобрення, вологоутримувача та позакореневого підживлення гуматами. На час змикання рядків (ВВСН 30) площа посівів буряків цукрових складала 19,3 тис м²/га, а варіанти застосування гідрогелю AQUASORB мали на 2,1 тис м²/га кращі показники. При цьому, на

варіанті без застосування гідрогелю площа листя незначно відрізнялась по варіантах досліду, окрім застосування добрива Паросток. Коли ж ми вносили вологоутримувач, то внесення мінерального добрива забезпечувало нам площу листя 21,7 тис м²/га, а застосування добрива Паросток – 22,4 тис м²/га – кращу на фазу розвитку буряків цукрових. Визначено, що в фазу змикання міжрядь буряків цукрових (ВВСН 39) евапотранспірація посівів набувала максимуму і в середньому рослинами витрачалось 0,62 мм/га доступної вологи за добу. Більше всього вологу використовували варіанти де вносили гідрогель AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та в якості добрива застосовували Паросток (марка 20), 400 кг/га – 0,70 мм/га за добу. При цьому позакореневе удобрення Гуміфілд, в.г., 2 кг/га (ВВСН 30+39) не змогло істотно впливати на перебіг процесів випаровування води листовим апаратом буряків цукрових. Досліджено, що за показниками співвідношення змінної до максимальної флуоресценції (Fv/Fm) фотосинтезу, то кращі значення коефіцієнта було отримано за застосування гідрогелю AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та удобрення Леонардитом, 400 кг/га, що в середньому за роки досліджень становили 0,58-0,59. А також за внесення гідрогелю та застосування в якості основного удобрення Паросток (марка 20) 400 кг/га – 0,58-0,60. Отже, за застосування таких варіантів досліду формувались кращі умови для росту та розвитку буряків цукрових. Врожайність буряків цукрових значно залежить не тільки від біологічних особливостей гібридів а й від вмісту доступного рослинам азоту в ґрунті. Застосування підвищених доз мінеральних добрив призводить до зниження цукристості і

підвищеної концентрації домішок, таких як альфа аміний азот, тому найбільш важливим завданням для виробників буряків цукрових є розробка та дотримання ефективної стратегії застосування мінеральних добрив, що забезпечує як прибутковість, так і якість коренеплодів. Визначено, що в умовах 2020 року за застосування гною отримана урожайність буряків в межах 29,0-30,0 т/га, а от мінеральна система за застосування гідрогелю дозволила отримати максимальні 34,0 т/га. Також за застосування гідрогелю AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) істотно зросла й ефективність Леонардиту та добрива паросток марка 20. А от в умовах 2021 року гній забезпечив рівень продуктивності в межах 50,7-53,3 т/га, а от мінеральна система не забезпечила кращі результати, що підтверджує той факт, що мінеральне добриво ефективно працює лише в випадку наявності доступної вологи. Досліджено, що кращі показники урожайності коренеплодів в середньому за роки досліджень були за внесення в якості основного добрива Паросток (марка 20), 400 кг/га, застосування гідрогелю AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та подальшої позакореневої обробки Гуміфілд, в.г., 2 кг/га (ВВСН 30+39) – 57,9 т/га. А кращі показники вмісту цукру в коренеплодах отримані за вирощування буряків з застосуванням гною ВРХ, 20 т/га, вологоутримувача та Гуміфілд – 17,3 %. А на варіантах без вологоутримувача поєднання добрива Паросток та позакореневої обробки Гуміфілд – 17,2 %. Встановлено що якість коренеплодів буряків цукрових залежить від впливу багатьох біотичних так і абіотичних факторів і є одним з найважливіших показників ефективності виробництва цукру. Так, до якісних характеристик коренеплодів відноситься: концентрація

сахарози та вміст численних меласоутворюючих сполук (натрію, калію та α -амінного азоту). З точки зору ефективності виробництва цукру саме концентрація α -амінного азоту (α -amino-N) визначають так звані втрати цукру в меласі. Досліджено, що кращий збір цукру отримано при використанні вологоутримувача AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та внесенні в якості основного удобрення Леонардит, 400 кг/га в поєднанні з подальшим позакореневим підживленням – 8,14 т/га або ж застосуванням на фоні вологоутримувача Паросток (марка 20) 400 кг/га + Гуміфілд, в.г., 2 кг/га (ВВСН 30+39) – 8,08 т/га.

68.02.24.0472/0824U000332

Пенькова Світлана Василівна
ПРОДУКТИВНІСТЬ МІСКАНТУСУ
ГІГАНТСЬКОГО ЗАЛЕЖНО ВІД
ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ
ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ
ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ: Дис...Доктор
філософії/ Інститут біоенергетичних
культур і цукрових буряків Національної
академії аграрних наук України -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 63:54; 631.8; 63

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі наведено теоретичне обґрунтування та практичне вирішення наукового завдання з розробки елементів технології вирощування буряків цукрових в умовах Степу України шляхом встановлення реакції рослин на застосування основного удобрення, вологоутримувача та позакореневого підживлення гуматами. На час змикання рядків (ВВСН 30) площа посівів буряків цукрових складала 19,3

тис м²/га, а варіанти застосування гідрогелю AQUASORB мали на 2,1 тис м²/га кращі показники. При цьому, на варіанті без застосування гідрогелю площа листя незначно відрізнялась по варіантах досліду, окрім застосування добрива Паросток. Коли ж ми вносили вологоутримувач, то внесення мінерального добрива забезпечувало нам площу листя 21,7 тис м²/га, а застосування добрива Паросток – 22,4 тис м²/га – кращу на фазу розвитку буряків цукрових. Визначено, що в фазу змикання міжрядь буряків цукрових (ВВСН 39) евапотранспірація посівів набувала максимуму і в середньому рослинами витрачалось 0,62 мм/га доступної вологи за добу. Більше всього вологу використовували варіанти де вносили гідрогель AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та в якості добрива застосовували Паросток (марка 20), 400 кг/га – 0,70 мм/га за добу. При цьому позакореневе удобрення Гуміфілд, в.г., 2 кг/га (ВВСН 30+39) не змогло істотно впливати на перебіг процесів випаровування води листовим апаратом буряків цукрових. Досліджено, що за показниками співвідношення змінної до максимальної флуоресценції (Fv/Fm) фотосинтезу, то кращі значення коефіцієнта було отримано за застосування гідрогелю AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та удобрення Леонардитом, 400 кг/га, що в середньому за роки досліджень становили 0,58-0,59. А також за внесення гідрогелю та застосування в якості основного удобрення Паросток (марка 20) 400 кг/га – 0,58-0,60. Отже, за застосування таких варіантів досліду формувались кращі умови для росту та розвитку буряків цукрових. Врожайність буряків цукрових значно залежить не тільки від біологічних особливостей гібридів а й від вмісту доступного

рослинам азоту в ґрунті. Застосування підвищених доз мінеральних добрив призводить до зниження цукристості і підвищеної концентрації домішок, таких як альфа аміний азот, тому найбільш важливим завданням для виробників буряків цукрових є розробка та дотримання ефективної стратегії застосування мінеральних добрив, що забезпечує як прибутковість, так і якість коренеплодів. Визначено, що в умовах 2020 року за застосування гною отримана урожайність буряків в межах 29,0-30,0 т/га, а от мінеральна система за застосування гідрогелю дозволила отримати максимальні 34,0 т/га. Також за застосування гідрогелю AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) істотно зросла й ефективність Леонардиту та добрива паросток марка 20. А от в умовах 2021 року гній забезпечив рівень продуктивності в межах 50,7-53,3 т/га, а от мінеральна система не забезпечила кращі результати, що підтверджує той факт, що мінеральне добриво ефективно працює лише в випадку наявності доступної вологи. Досліджено, що кращі показники урожайності коренеплодів в середньому за роки досліджень були за внесення в якості основного добрива Паросток (марка 20), 400 кг/га, застосування гідрогелю AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та подальшої позакореневої обробки Гуміфілд, в.г., 2 кг/га (ВВСН 30+39) – 57,9 т/га. А кращі показники вмісту цукру в коренеплодах отримані за вирощування буряків з застосуванням гною ВРХ, 20 т/га, вологоутримувача та Гуміфілд – 17,3 %. А на варіантах без вологоутримувача поєднання добрива Паросток та позакореневої обробки Гуміфілд – 17,2 %. Встановлено що якість коренеплодів буряків цукрових залежить від впливу багатьох біотичних так і абіотичних факторів і є одним з найважливіших

показників ефективності виробництва цукру. Так, до якісних характеристик коренеплодів відноситься: концентрація сахарози та вміст численних меласоутворюючих сполук (натрію, калію та α -амінного азоту). З точки зору ефективності виробництва цукру саме концентрація α -амінного азоту (α -amino-N) визначають так звані втрати цукру в меласі. Досліджено, що кращий збір цукру отримано при використанні вологоутримувача AQUASORB в зону рядка до сівби (300кг/га) та внесенні в якості основного удобрення Леонардит, 400 кг/га в поєднанні з подальшим позакореневим підживленням – 8,14 т/га або ж застосуванням на фоні вологоутримувача Паросток (марка 20) 400 кг/га + Гуміфілд, в.г., 2 кг/га (ВВСН 30+39) – 8,08 т/га

68.35 Рослиництво

68.02.24.0473/0224U000109

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЖИВЛЕННЯ ВИСОКОПРОДУКТИВНИМИ ЗЕРНОВИМИ КУЛЬТУРАМИ: Заключний звіт/Інститут фізіології рослин і генетики Національної академії наук України; Керівник Швартау Віктор Валентинович - ДР 0119U002235, УДК 631.8, 633.1

17

Метою досліджень є вивчення ефективності використання неорганічних елементів живлення високопродуктивними зерновими культурами для створення систем живлення з високими рівнями засвоєння азоту та інших макро- і мікроелементів.

68.02.24.0474/0824U000126

Свініцький Леонід Миколайович
Особливості формування насіння
батьківських компонентів гібридів
кукурудзи під впливом гербіцидів:
Дис...Доктор філософії/ Державна
установа "Інститут зернових культур"
Національної академії аграрних наук
України - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 633/635:631.52

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі наведено теоретичне обґрунтування й нове вирішення важливого науково-практичного завдання, яке полягає у розробленні більш досконалих технологічних прийомів підвищення насінневої продуктивності батьківських компонентів гібридів кукурудзи, що дозволить збільшити і стабілізувати виробництво гібридного насіння кукурудзи. Актуальність теми обумовлена постійним оновленням гібридного складу та батьківських компонентів кукурудзи, що мають різну генетичну основу, і для впровадження яких у виробництво необхідно мати інформацію про рівень впливу абіотичних факторів, ґрунтових і післясходових гербіцидів на їх урожайність, для більш ефективного управління продуктивним процесом в агрофітоценозах, з метою збільшення виробництва гібридного насіння кукурудзи. У результаті виконання дисертаційної роботи отримано дані, які мають наукову новизну. Наукова новизна полягає в тому, що вперше в Україні проведені комплексні дослідження з визначення адаптивних можливостей батьківських компонентів гібридів кукурудзи до екологічних факторів

середовища, впливу мінімальних і максимальних доз чотирьох ґрунтових і чотирьох післясходових гербіцидів на особливості формування урожайності зерна у самозапиленних ліній кукурудзи. Удосконалено технологічні прийоми підвищення насінневої продуктивності батьківських компонентів гібридів кукурудзи з урахуванням їх генотипових особливостей. Набули подальшого розвитку положення про фітотоксичну дію ґрунтових і післясходових гербіцидів на польову схожість насіння, ріст, розвиток і урожайність рослин кукурудзи. Проведені дослідження свідчать, що погодні умови року впливали на тривалість періоду «сходи – цвітіння» у батьківських компонентів гібридів кукурудзи, проте у зразків що досліджувалися критичної різниці між цвітінням жіночих і чоловічих суцвіть не виявлено. Взагалі розбіжність дати цвітіння качана у жіночого і волоті – у чоловічого компонента знаходилась у допустимих межах і не впливала на повноту запилення качана. Також погодні умови суттєво впливали на ознаки «висота рослин» і «висота прикріплення качана», посушлива жарка погода суттєво знижувала ці ознаки, але кожен батьківський компонент мав свою реакцію на зміни погодних умов. Між висотою рослин і висотою прикріплення качана підтверджено існування кореляційної залежності, яка змінювалась від слабкої ($r=0,247$) до середньої ($r=0,574$) і знаходилась під впливом погодних умов року, особливо у період від сходів до цвітіння рослин. Встановлено, що варіювання складових елементів структури качана у дослідних зразків знаходилося в межах 10% і вважається слабким. Батьківські компоненти значно відрізнялися між собою за варіюванням цих ознак, що свідчить про різну реакцію рослин на

зміну погодних умов та їх адаптивні можливості.

68.39 Тваринництво

68.02.24.0475/0224U000086

Обґрунтування оптимальних технологій підвищення продуктивності великої рогатої худоби: Заключний звіт/Вінницький національний аграрний університет; Керівник Чудак Роман Андрійович - ДР 0122U202086, УДК 636, 636.082;636.022, 636.084/.087, 636.083.37, 636.22/.28.033; 636.22/.28.034, 636.5

119

Розробити заходи для покращення відтворювальних показників стада, підвищення обсягів виробництва молока та яловичини і покращення їх якості

68.02.24.0476/0224U000086

Обґрунтування оптимальних технологій підвищення продуктивності великої рогатої худоби: Заключний звіт/Вінницький національний аграрний університет; Керівник Чудак Роман Андрійович - ДР 0122U202086, УДК 636, 636.082;636.022, 636.084/.087, 636.083.37, 636.22/.28.033; 636.22/.28.034, 636.5

119

Розробити заходи для покращення відтворювальних показників стада, підвищення обсягів виробництва молока та яловичини і покращення їх якості

68.41 Ветеринарія

68.02.24.0477/0824U000034

Шаран Ольга Миколаївна Кількісні та якісні параметри сперми баранів за використання вітамінів А, D3, Е, С і наночастинок Мангану, Цинку і Купруму: Дис...Доктор філософії/ Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 577.16; 619; 619:618

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена з'ясуванню впливу вітамінів А, D3, Е, С у формі ліпосомальної емульсії і наносполук Mn, Zn, Cu на якість еякулятів та запліднювальну здатність спермій баранів у період статевого спокою. Експериментально обґрунтовано ефективність додавання до раціону баранів вітамінів А, D3, Е, С і глюконату цинку у формі ліпосомальної емульсії та наносполук Mn, Zn, Cu до середовища для кріоконсервування сперми, що дозволяє підвищити якість і запліднювальну здатність спермій.

68.02.24.0478/0824U000034

Шаран Ольга Миколаївна Кількісні та якісні параметри сперми баранів за використання вітамінів А, D3, Е, С і наночастинок Мангану, Цинку і Купруму: Дис...Доктор філософії/ Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 577.16; 619; 619:618

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена з'ясуванню впливу вітамінів А, D3, Е, С у формі ліпосомальної емульсії і наносполук Mn, Zn, Cu на якість еякулятів та запліднювальну здатність сперміїв баранів у період статевого спокою. Експериментально обґрунтовано ефективність додавання до раціону баранів вітамінів А, D3, Е, С і глюконату цинку у формі ліпосомальної емульсії та наносполук Mn, Zn, Cu до середовища для кріоконсервування сперми, що дозволяє підвищити якість і запліднювальну здатність сперміїв.

68.02.24.0479/0824U000221

Тодосюк Тетяна Петрівна Клініко-експериментальне обґрунтування остеозаміщення кальцій-фосфатною керамікою, легованою германієм, за складних осколкових переломів кісток у собак: Дис...Доктор філософії/ Білоцерківський національний аграрний університет - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 619:617.5; 619:616-089; 615.464-033.5; 615.464-033.6

с. - Бібліогр.: назв

Клініко-експериментально обґрунтовано остеозаміщення кальцій-фосфатною керамікою, легованою германієм, за складних осколкових переломів довгих трубчастих кісток у тварин. Вперше доведено, що остеокондуктивний керамічний матеріал у фазовому складі 65 мас.% гідроксиапатиту і 35 мас.% β-трикальційфосфату завдяки вмісту в ньому 0,8 мас.% германію у формі гранул з нано-, мезо- та макропорами і адсорбційною активністю 120,3 мг/г набуває остеоіндуктивних та підвищених остеointegraційних властивостей, які зумовлюють ранні неоангіогенез та

потужні остеобластичну і ендоостальну реакції з формуванням повноцінної кісткової тканини на поверхні та у порах остеозаміщувального матеріалу з поступовою його біодеградацією, відображенням чого є динамічні зміни у сироватці крові біохімічних маркерів кісткового метаболізму, посилення ендотеліальної функції та антикоагулянтного потенціалу крові, урівноважений перебіг гострофазної та остеоімунологічної реакції. При цьому рентгенологічно імплантація легової германієм кальцій-фосфатної кераміки у дефекти губчастої ділянки стегнової і компактної ділянки променевої кісток у кролів, порівняно з нелеговою, характеризується на 14-у добу помірною обмеженою періостальною реакцією з підвищеною рентгенщільністю чи явищами периостального остеосклерозу в разі губчастої кістки, динамічним зменшенням на 30-у добу структурованості і щільності гранул імплантату та обмеженою остеосклеротичною реакцією ендоосту за відсутності компенсаторних змін у ліктьовій кістці, формуванням на 60-у добу рентгеноархітектоніки стегнової чи променевої кістки близької до норми. Заразом макроморфологічно встановлено значно менші розростання періосту, динамічне виповнення дефектів регенератом ідентичним материнській кістковій тканині і глибинним розташуванням керамічних гранул, що свідчить про виражені остеointegraційні властивості керамічних матеріалів та їх контрольовану біорезорбцію. Доведено, що остеоіндуктивна дія легової германієм кальцій-фосфатної кераміки виражається в підвищеній міграції в зону кісткового дефекту остеогенних клітин, ранніх і потужних неоангіогенезу та остеобластичній реакції (14-а доба) на фоні помірного і обмеженого запально-

резорбтивного процесу, в інтенсивному формуванні та ремодельованні пластинчастої кісткової тканини (30-а доба) навколо і у порах остеозаміщувального матеріалу, а також з боку ендоосту з поступовою резорбцією його гранул (60-а доба), що також відображає посилені остеоінтеграційні процеси. При цьому виражена, з наростанням до 30-ої доби, ендостальна реакція у зоні кісткового дефекту є свідченням його консолідації близької до первинного натягу. Остеозаміщення левованою германієм кальцій-фосфатною керамікою модельних кісткових дефектів у кролів супроводжується реактивними змінами морфологічних показників крові, помірною тромбоцитарною реакцією, більшими в 1,1–1,2 раза (р

68.47 Лісове господарство

68.02.24.0480/0824U000333

Хорошко Олег Владиславович
Удосконалення механізму регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств лісової галузі України:
Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 630*3; 630*83; 674; 630; 338

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено визначенню основних сучасних тенденцій адміністрування підприємств лісової галузі України. В ході аналізу було визначено, що в Україні існує досить багата лісова галузь, не лише за кількістю лісів, що покривають 16% території країни, а й за різноманіттям порід дерев, які ростуть на території України. Ліси України за своїм

призначенням і розташуванням виконують переважно захисні, оздоровчі, водоохоронні, санітарно-гігієнічні та інші функції та забезпечують потреби суспільства в лісових ресурсах. В ході дослідження також було виявлено, що корисним європейським досвідом ведення лісового господарства, який може застосовувати Україна є приклади господарювання таких країн як Словаччина, Фінляндія та Польща. Особливо Польща, як спільно з Україною має в своєму користуванні карпатський лісовий масив, найбільш близька за своєю моделлю до України. В цілому України, інтегруючись у європейську заходи щодо відтворення, використання та охорони лісів активно бере участь у Смарагдовій мережі. Узагальнена нормативна база регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств лісової галузі України показала, що в сфері нормативно-правового регулювання діяльності лісової галузі України існує досить багато суперечностей та невизначеностей, які в значній мірі впливають на загальну ефективність роботи та розвиток галузі. Зокрема були визначені як суперечливі питання у різних основних нормативних документах, як то Лісовий кодекс України, Земельний кодекс України, Земельний кадастр України тощо, так і суперечності між функціональними обов'язками та правами різних міністерств та інших виконавчих органів. Зокрема в дослідженні було виділено чотири основні органи державної влади, які наділені засадами державної політики у сфері лісових відносин та їх наявні суперечності між собою. Проведення аналізу існуючих проблем в діяльності підприємств лісової галузі дало можливість виділити основні проблеми й зазначити ступінь їх впливу на ефективність діяльності лісового

господарства. До основних проблем в діяльності підприємств лісової галузі можна віднести фінансування лісової галузі України, особливо регіональний дисбаланс. Було проведено визначення особливостей функціонування підприємств лісової галузі України в умовах мінливого середовища за допомогою основних методів стратегічного аналізу SWOT і PEST аналізу. Аналіз показав ступінь впливу зовнішнього середовища на діяльність лісової галузі в розмірі 17,5%. Отримані результати SWOT аналізу свідчать про те, що пріоритетним стратегічним напрямом розвитку лісової галузі є інтеграція в спільні підприємства, що дозволить галузі забезпечувати високу якість продукції, залучати висококваліфікований персонал, оновити матеріально-технічну базу, ефективно вирішувати проблеми правового характеру. Надання актуальної економічної оцінки інвестиційної привабливості лісопромислового комплексу України дозволило виділити декілька альтернативних сценаріїв розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності в лісовому господарстві виходячи з існуючого інституційного середовища розвитку лісового сектору та враховуючи специфіку функціонування кожної ланки лісопродуктового ланцюга. Визначення основних напрямів розвитку інноваційної діяльності у лісовій галузі України показало, що оскільки український лісовий сектор має працювати відповідно до сучасних реалій, інноваційні напрямки політики переважно базуються на міжнародному досвіді. Виробляти інноваційну продукцію, яка є безпечною для довкілля та здоров'я, безумовно економічно вигідно та доцільно. Створення нових виробництв, розвиток глибокої переробки деревини та розробка

інноваційних продуктів з деревної сировини є одними з першочергових пріоритетів. У сфері лісогосподарського землекористування етапи процесу державно-приватного партнерства включають узгодження інтересів держави та компаній у використанні та управлінні лісовими ресурсами (еколого-економічне обґрунтування), визначення пріоритетних напрямів лісокористування через програмні документи, розробку та прийняття рішень щодо лісогосподарських заходів. В результаті дослідження було визначено, що державно-приватне партнерство може бути реалізовано в Україні за двома альтернативними схемами, які в результаті різними шляхами призведуть до більш ефективного управління лісокористуванням в Україні. Проведене дослідження дало можливість на основі існуючих теоретичних положень функціонування лісової галузі та аналізу статистичних даних щодо стану лісів в Україні, розглянути та проаналізувати існуючі в Україні методики управління та господарювання. Дані методики були порівняні з принципами розвитку лісового господарства провідних країн ЄС, що дало можливість визначити пріоритетні напрямки вдосконалення адміністративного управління лісовою галуззю в Україні.

68.85 Механізація і електрифікація сільського господарства

68.02.24.0481/0224U000188

Дослідження впливу способів і глибини обробітку на агротехнологічні властивості осолонцьованих темно-каштанових ґрунтів в зоні Інгулецької зрошуваної системи: Заключний

звіт/Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України; Керівник Томницький Анатолій Валентинович - ДР 0121U108097, УДК 631.51, 631.171; 631.172:621.31; 631.371, 631.171:631.5

52

Поліпшення агрофізичних властивостей і родючості осолонцьованих темно-каштанових середньосуглинкових ґрунтів в зоні дії Інгулецької зрошувальної системи завдяки обґрунтуванню ефективних технологій та глибини обробітку і технічних засобів для їх реалізації.

68.02.24.0482/0224U000188

Дослідження впливу способів і глибини обробітку на агротехнологічні властивості осолонцьованих темно-каштанових ґрунтів в зоні Інгулецької зрошувальної системи: Заключний звіт/Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства Національної академії аграрних наук України; Керівник Томницький Анатолій Валентинович - ДР 0121U108097, УДК 631.51, 631.171; 631.172:621.31; 631.371, 631.171:631.5

52

Поліпшення агрофізичних властивостей і родючості осолонцьованих темно-каштанових середньосуглинкових ґрунтів в зоні дії Інгулецької зрошувальної системи завдяки обґрунтуванню ефективних технологій та глибини обробітку і технічних засобів для їх реалізації.

68.02.24.0483/0824U000172

Коцюбанський Ростислав Васильович
Обґрунтування параметрів котка-подрібнювача рослинних решток до дискової борони.: Дис...Доктор філософії/ Інститут механіки та автоматики агропромислового виробництва Національної Академії аграрних наук України - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 631.333; 632.331; 631.332; 631.171:631.5

с. - Бібліогр.: назв

Актуальним є завдання зменшення витрат палива і затрат праці на післяжнивний обробіток ґрунту завдяки суміщенню операцій подрібнення і загортання рослинних решток, які реалізують комбіновані агрегати. Тому дослідження механізму впливу фізико-механічних властивостей рослинного матеріалу на якість його подрібнення є необхідною умовою під час обґрунтування технологічних параметрів котків-подрібнювачів. Одним із раціональних шляхів вирішення зазначених проблем є розроблення котків-подрібнювачів, що уможливить застосовувати їх за умов створення комбінованого знаряддя в складі важкої дискової борони і встановленого попереду неї котка-подрібнювача.

69 РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО

69.01 Загальні питання рибного господарства

69.02.24.0484/0224U000133

Управління інвестиційними ризиками в готельному бізнесі: Заключний звіт/Київський національний торговельно-економічний університет; Керівник Бойко Маргарита Григорівна - ДР 0120U104789, УДК 639.2/.3:338; 639.2/.3:658; 639.2/.3:338.26; 639.2/.3.001.18;639.2/.3:330.322, 640.4.03

56

Поглиблення теоретичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу управління інвестиційними ризиками на підприємстві готельного господарства.

70 ВОДНЕ ГОСПОДАРСТВО

70.17 Водогосподарське будівництво. Гідротехнічні та гідромеліоративні споруди

70.02.24.0485/0224U000351

Розроблення технологічних засад захисту залізобетонних гідротехнічних споруд водогосподарсько-меліоративного комплексу від фільтрації, руйнувань та корозії із застосуванням сучасних композиційних матеріалів: Заключний звіт/Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України; Керівник Войтович Іван Васильович - ДР 0121U109314, УДК 627.8.034.9:624.131.63, 626.826, 626.82/.83.004.67

319

Розробка технологічних засад захисту бетонних та залізобетонних гідротехнічних споруд водогосподарсько-меліоративного комплексу від фільтрації, руйнувань та корозії для підвищення їх експлуатаційної надійності та довговічності із застосуванням сучасних композиційних матеріалів

70.19 Обводнювання і водопостачання

70.02.24.0486/0824U000179

Землянухіна Ганна Юріївна Бездавачеве керування електромеханічними системами турбомеханізмів з використанням технології нейромереж: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 62-83; 628.12:696.11

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі вирішується задача підвищення ефективності роботи турбомеханізмів за рахунок розробки бездавачевої електромеханічної системи автоматичного керування з оцінювачами технологічних координат на основі штучних нейронних мереж в умовах зміни параметрів гідромережі. У першому розділі проведено аналіз існуючих сучасних енергоефективних систем керування турбомеханізмами, що живляться від альтернативних джерел енергії, та систем бездавачевого керування з метою обґрунтування необхідності вирішення розглянутої у роботі науково-прикладної задачі. За

результатами аналітичного огляду встановлено, що використання датчиків технологічних координат значно збільшує вартість та ускладнює процес обслуговування таких систем керування турбомеханізмами, зокрема насосами, вентиляторами та компресорами. У другому розділі проведено розробка та опис тренування оцінювачів технологічних координат на основі теорії штучних мереж із класичними структурами мереж та стандартними алгоритмами їх навчання, а також при використанні модифікованої структури нейронних мереж із зворотнім зв'язком, що дозволяє підвищити точність оцінювання при варіаціях опору гідравлічної мережі. Наведені результати тренування оцінювачів технологічних координат, а саме оцінювача тиску та продуктивності, показують, що точність такого оцінювача становить 10%. У третьому розділі наведено математичний опис та опис основних елементів двох варіантів електромеханічної системи керування турбомеханізмом при живленні від вітрогенератора з використанням електронного регулятора навантаження (ЕРН) та статичного компенсатора (STATCOM). Результати вказують на те, що розроблена система забезпечує стабілізацію напору в гідравлічній мережі на задовільному рівні при змінах опору відповідно до технологічних вимог. Динамічна похибка в регулюванні напору системи не перевищує 1%. У четвертому розділі розглянуто різні типи реалізації системи стабілізації напруги асинхронних генераторів, такі як електронний регулятор навантаження (ЕРН) та статичний компенсатор (STATCOM). Як наслідок встановлено, що використання електронного ЕРН в автономній системі генерації електричної енергії дозволяє втрати енергії, що утворюються при

живленні основних активних споживачів, перерозподіляти для задоволення потреб споживачів системи водопостачання. Порівнюючи оцінені значення тиску, які отримані від системи бездатчикового керування турбомеханізмом при живленні від вітрогенератора із використанням електронного регулятора навантаження, і фактичний тиск, що може бути виміряний за допомогою датчика тиску, встановлено, що похибка оцінки тиску знаходиться в межах від 0% до 14%. Похибка в оцінці тиску в бездатчиковій системі керування турбомеханізмом із використання статичного компенсатора знаходиться в діапазоні від 0% до 8%, що відповідає технологічним вимогам і є прийнятним для вимірювання координат мережі за допомогою контрольно-вимірювальних приладів. У п'ятому розділі наведено опис експериментального стенду для дослідження бездавачевої системи керування вентилятором, умови проведення експерименту та результати проведення експериментальних досліджень. Підтверджено ефективність розробленого оцінювача ККД насосної установки, розбіжність між експериментальними та модельними даними не перевищує 15% на напорах до 7 метрів і 5% від 7 до 20 метрів, що вважається прийнятним для використаного обсягу даних і характеристик вхідних сигналів нейронної мережі. У рамках дослідження здійснено техніко-економічне обґрунтування застосування програмованих логічних інтегральних схем у порівнянні з традиційними датчиками тиску та продуктивності в системах водопостачання. Результати роботи впроваджено: в ДП «Сіменс Україна» (м. Київ) та в освітній процес у Київському політехнічному інституті імені Ігоря Сікорського для

вдосконалення лекційних курсів та оновлення циклів лабораторних робіт дисциплін «Електромеханічні системи типових технологічних застосувань» та «Керування та автоматизація технічних систем». Ключові слова: електромеханічна система, турбомеханізм, асинхронний двигун, асинхронний генератор, вітрогенератор, система водопостачання, бездавачеве керування, стабілізація напору, штучна нейронна мережа, оцінювання технологічної координати, гідравлічний опір мережі, альтернативне джерело енергії, коефіцієнт корисної дії.

70.21 Зрошувальні системи

70.02.24.0487/0224U000351

Розроблення технологічних засад захисту залізобетонних гідротехнічних споруд водогосподарсько-меліоративного комплексу від фільтрації, руйнувань та корозії із застосуванням сучасних композиційних матеріалів: Заключний звіт/Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України; Керівник Войтович Іван Васильович - ДР 0121U109314, УДК 627.8.034.9:624.131.63, 626.826, 626.82/.83.004.67

319

Розробка технологічних засад захисту бетонних та залізобетонних гідротехнічних споруд водогосподарсько-меліоративного комплексу від фільтрації, руйнувань та корозії для підвищення їх експлуатаційної надійності та довговічності із застосуванням сучасних композиційних матеріалів

70.02.24.0488/0224U000353

Наукові засади законодавчого врегулювання питань реформування системи управління водними ресурсами та ефективного використання меліорованих земель: Заключний звіт/Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України; Керівник Ромащенко Михайло Іванович - ДР 0121U109313, УДК 626.81/.84; 631.67, 626.826

121

Розроблення наукових засад законодавчого врегулювання питань реформування системи управління водними ресурсами та ефективного використання меліорованих земель

70.02.24.0489/0224U000351

Розроблення технологічних засад захисту залізобетонних гідротехнічних споруд водогосподарсько-меліоративного комплексу від фільтрації, руйнувань та корозії із застосуванням сучасних композиційних матеріалів: Заключний звіт/Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України; Керівник Войтович Іван Васильович - ДР 0121U109314, УДК 627.8.034.9:624.131.63, 626.826, 626.82/.83.004.67

319

Розробка технологічних засад захисту бетонних та залізобетонних гідротехнічних споруд водогосподарсько-меліоративного комплексу від фільтрації, руйнувань та корозії для підвищення їх експлуатаційної надійності та довговічності із застосуванням сучасних композиційних матеріалів

70.25 Стічні води, їхнє очищення і використання

70.02.24.0490/0224U000021

Розробка технології адсорбційного очищення стічних вод текстильно-фарбувального виробництва з повторним їх використанням в технології фарбування тканини: Заключний звіт/Черкаський державний технологічний університет; Керівник Коваль Мирослава Григорівна, Романенко Наталія Григорівна - ДР 0121U113129, УДК 661.183.4, 628.3.034.2

62

Розробити технологію очищення стічних вод текстильно-фарбувального виробництва природним сорбентом цеолітом з подальшим використанням очищеної води в технології фарбування тканини.

70.27 Якість води

70.02.24.0491/0224U000427

Комплексні фізико-хімічні та аналітичні дослідження зразків води: Заключний звіт/Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Керівник Мітченко Тетяна Євгеніївна - ДР 0123U100413, УДК 669.1.017:543]:669.1, 556.11.012; 628.1.03, 628.16.067.1.002.5;628.35, 628.1.033, 556.531; 556.551, 556.31

7

Дослідження ефективності нових сорбційних і мембранних матеріалів та картриджів фільтраційних систем в процесах підготовки питної і технологічної води. Оцінка ефективності роботи побутових фільтрів різних виробників

70.02.24.0492/0224U000427

Комплексні фізико-хімічні та аналітичні дослідження зразків води: Заключний звіт/Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Керівник Мітченко Тетяна Євгеніївна - ДР 0123U100413, УДК 669.1.017:543]:669.1, 556.11.012; 628.1.03, 628.16.067.1.002.5;628.35, 628.1.033, 556.531; 556.551, 556.31

7

Дослідження ефективності нових сорбційних і мембранних матеріалів та картриджів фільтраційних систем в процесах підготовки питної і технологічної води. Оцінка ефективності роботи побутових фільтрів різних виробників

71 ВНУТРІШНЯ ТОРГІВЛЯ. ТУРИСТИЧНО-ЕКСКУРСІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

71.01 Загальні питання внутрішньої торгівлі

71.02.24.0493/0224U000291

Управління процесами соціальних комунікацій в глобальному інформаційному просторі: Заключний звіт/Національний університет "Львівська політехніка"; Керівник Марковець Олександр Вікторович - ДР 0119U101870, УДК 004:001;007, 37:004.588;004.85, 681:004, 658.6.002; 621.397.13, 002:004

127

Розроблення методів та засобів управління комунікативними процесами в глобальному інформаційному просторі

71.02.24.0494/0224U000422

Дослідження якості будівельних матеріалів та розробка пропозиції з оформлення виставкових зразків на торговельному майданчику: Заключний звіт/Державний біотехнологічний університет; Керівник Акмен Вікторія Олександрівна - ДР 0123U103167, УДК 658.62, 658.62:658.562, 658.512.23

90

Проведення комплексу досліджень з визначення якості цегли українських виробників та розробки пропозицій способу представлення виставочних зразків будівельних матеріалів у поєднанні з ландшафтом, на торговельному майданчику.

71.33 Громадське харчування

71.02.24.0495/0224U002501

Аналітичне дослідження втрат туристичної індустрії від війни в Україні: Заключний звіт/Державний торговельно-економічний університет; Керівник Ткаченко Тетяна Іванівна - ДР 0123U104022, УДК 642.6; 642.5:640.43, 658.001.76

83

Мета проведення НДР – науково-аналітична оцінка втрат туристичної індустрії від війни в Україні.

71.35 Готельне господарство

71.02.24.0496/0224U000133

Управління інвестиційними ризиками в готельному бізнесі: Заключний звіт/Київський національний торговельно-економічний університет; Керівник Бойко Маргарита Григорівна - ДР 0120U104789, УДК 639.2/.3:338; 639.2/.3;658; 639.2/.3:338.26; 639.2/.3.001.18;639.2/.3:330.322, 640.4.03

56

Поглиблення теоретичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу управління інвестиційними ризиками на підприємстві готельного господарства.

71.37 Туристично-екскурсійне обслуговування

71.02.24.0497/0224U002500

Антикризове управління підприємств сфери туризму: Заключний звіт/Державний торговельно-економічний університет; Керівник Михайліченко Ганна Іванівна - ДР 0123U103377, УДК 338.48.02; 796.5:658

212

Розроблення концепції антикризового управління туристичних підприємств.

71.02.24.0498/0824U000379

Чернега Олена Михайлівна Репутаційний менеджмент туристичної дестинації: Дис...Доктор філософії/ Державний торговельно-економічний університет - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 338.48

с. - Бібліогр.: назв

Актуальність теми зумовлена проблематикою розвитку сфери туризму як провідного сектору економіки постіндустріального суспільства, яка усталено зростає навіть в умовах глобальних криз і викликів. На тлі міжнародних тенденцій підвищення значущості туризму у забезпеченні конкурентоспроможності національних і регіональних економік наукове дослідження іміджевих, репутаційних аспектів управління туристичними дестинаціями визначається найбільш перспективним. В умовах тотальної цифровізації суспільства репутація туристичної дестинації, формуючись під впливом низки чинників, забезпечує цілісне психоемоційне сприйняття її туристичного продукту в онлайн- та офлайн- площинах, визначає

результативність територіального менеджменту, посилює або знижує роль та значення туризму для сталого розвитку місцевих громад, економіки країни загалом. Відсутність чітких теоретико-методичних підходів до управління репутацією у сфері туризму на національному та регіональному рівнях актуалізує дослідження проблематики репутаційного менеджменту туристичної дестинації. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення репутаційного менеджменту туристичної дестинації. Проведено аналіз наукових підходів до сутнісних характеристик та надано авторське визначення понять «управління репутацією туристичної дестинації», «репутаційний менеджмент туристичної дестинації», «цифровий туристичний продукт». Запропоновано класифікацію видів репутації туристичної дестинації, що базується на якісних та кількісних характеристиках. Визначено сутність та складові механізму репутаційного менеджменту: цілі, завдання, принципи, функції, чинники впливу на репутацію, визначено та охарактеризовано учасників репутаційного менеджменту – зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів. Досліджено склад групи внутрішніх стейкхолдерів репутаційного менеджменту туристичної дестинації, до яких віднесено підприємства-консолідатори і організації різних рівнів управління (органи виконавчої влади, ДМО, кластери, ТІЦ, туроператори, турагенти, засоби розміщення, ДМС та інші виробники туристичних послуг), визначено їх роль і функції. Проаналізовано та досліджено моделі функціонування ТІЦ як підприємств-консолідаторів, запропоновано вдосконалену модель ТІЦ у межах туристичної дестинації,

виокремлено їх специфіку. З одного боку, це підприємство має соціально-промоційний характер для відвідувача туристичної дестинації (зовнішнього стейкхолдера), з іншого – виконує функції суб'єкта туристичної діяльності та має функції туроператора та/ або турагента, генеруючи туристичний продукт. За допомогою спеціальних методів дослідження запропоновано вдосконалені інструменти застосування кластерного підходу до управління репутацією туристичної дестинації. Зважаючи на ресурсний потенціал території туристичного кластера, запропоновано оцінювати репутацію туристичної дестинації (кластера) методом ранжування. Проведено узагальнення та здійснено критичний аналіз класичних механізмів та запропоновано специфічний механізм репутаційного менеджменту туристичної дестинації з визначенням систематизованих факторів впливу на результативність управління репутацією туристичної дестинації. Особливу увагу приділено процесу цифровізації в туризмі, з огляду на світові тенденції глобалізації та інформатизації. Цифровізацію туристичної дестинації запропоновано визначати як триєдиний процес – дієву тактику репутаційного менеджменту як канал впливу на аудиторію внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів та як інструментарій розроблення і просування туристичного продукту у двох формах – віртуальній та фізичній. Розроблено концепти диджитал-стратегії для підвищення репутації національної туристичної дестинації, концепту репутаційного менеджменту з інтегрованими цифровими методами та технологіями та концепт креативного туристичного цифрового продукту зі створення метавсесвіту. Обґрунтовано доцільність

впровадження концепту підвищення дієвості репутаційного менеджменту туристичної дестинації з метою зростання рівня її репутації та конкурентної позиції серед туристичних дестинацій на світовому ринку туристичних послуг. Ключові слова: репутація туристичної дестинації, репутаційний менеджмент туристичної дестинації, управління репутацією туристичної дестинації, механізми репутаційного менеджменту туристичної дестинації, бренд туристичної дестинації, брендинг території, туристичний кластер, цифровізація туристичної дестинації, цифровий туристичний продукт.

72 ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ

72.01 Загальні питання зовнішньої торгівлі

72.02.24.0499/0224U000245

Геопросторова диверсифікація зовнішньої торгівлі України: Заключний звіт/Київський національний торговельно-економічний університет; Керівник Дугінець Ганна Володимирівна - ДР 0120U104719, УДК 339.5(4/9), 339.5.01;339.5.012;339.5.025, 339.5

113

Розроблення науково-методичних та практичних рекомендацій щодо геопросторової диверсифікації експорту та імпорту українських товарів та послуг на зовнішні ринки

72.19 Структура зовнішньої торгівлі

72.02.24.0500/0224U000245

Геопросторова диверсифікація зовнішньої торгівлі України: Заключний звіт/Київський національний торговельно-економічний університет; Керівник Дугінець Ганна Володимирівна - ДР 0120U104719, УДК 339.5(4/9), 339.5.01;339.5.012;339.5.025, 339.5

113

Розроблення науково-методичних та практичних рекомендацій щодо геопросторової диверсифікації експорту та імпорту українських товарів та послуг на зовнішні ринки

73 ТРАНСПОРТ

73.29 Залізничний транспорт

73.02.24.0501/0224U000232

Підвищення енергоефективності електрорухомого складу залізничного транспорту: Заключний звіт/Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"; Керівник Рябов Євген Сергійович - ДР 0122U201673, УДК 629.41/.42

114

Розвиток та удосконалення технологій підвищення енергоефективності електрорухомого складу залізничного транспорту

73.31 Автомобільний транспорт

73.02.24.0502/0224U000333

Розроблення методів і засобів дефектоскопії та оцінки надійності об'єктів критичної транспортної інфраструктури: Заключний звіт/Харківський національний автомобільно-дорожній університет; Керівник Батракова Анжеліка Геннадіївна - ДР 0122U000653, УДК 625.7/.8

181

Розроблення нових методів та технічних засобів дефектоскопії будівельних конструкцій та інженерних споруд, що являють собою плоскошаруваті багатокомпонентні середовища з включеннями різного походження, для оцінки та прогнозування їх надійності

73.41 Промисловий транспорт

73.02.24.0503/0224U000358

Вирішення актуальних наукових проблем при розробці та створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем: Заключний звіт/Інститут технічної механіки Національної академії наук України і Державного космічного агентства України; Керівник Пилипенко Олег Вікторович - ДР 0123U100825, УДК 669.13.017:620.18; 669.13.017:620.17, , 621.453/.457.001.5, 629.76/.78.083, 629.76/.78.001.63, 658.286:629.4, 623.46; 629.78, 517.958:533.6.011 , 533.95 , 539.4:... , 533.9 , 533.9

Розробка науково-методичного забезпечення та вирішення актуальних наукових проблем, що виникають при створенні перспективних зразків ракетних, космічних і транспортних систем

76 МЕДИЦИНА І ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я

76.03 Медико-біологічні дисципліни

76.02.24.0504/0224U000385

Розробка комбінованої терапії важких *Klebsiella pneumoniae*-асоційованих нозокоміальних інфекцій для подолання їхньої антибіотикорезистентності: Заключний звіт/Інститут молекулярної біології і генетики Національної академії наук України; Керівник Мошинець Олена Володимирівна - ДР 0120U104850, УДК 616:579.61

128

Метою проєкту є розробка нового лікувального протоколу подолання множинної стійкості до антибіотиків, зокрема, до β -лактамів, у провідного збудника госпітальних інфекцій із високою летальністю - полірезистентних штамів *Klebsiella pneumoniae*. Для цього відповідно проводитиметься дослідження нових властивостей відомого антибіотику макролідної групи азитроміцину як проти-біоплівкового агенту у складі комбінованої протибактеріальної терапії

із залученням низькоефективного антибіотику останнього резерву – колістину із метою його терапевтичного посилення для подолання антибіотикорезистентності у полірезистентних штамів *K. pneumoniae*. Ще одною метою проєкту буде дослідження можливих впливів азитроміцину на бактеріальну чутливість до провідних антибіотиків у лікуванні грамнегативних інфекцій – β -лактамів. Можливість фармакологічного підвищення чутливості до β -лактамів у полірезистентних *K. pneumoniae* та залучення нового підходу у лікуванні *K. pneumoniae* інфекцій через контроль над утворенням біоплівки в осередках інфекційного процесу дозволить розробити і впровадити перші національні рекомендації у лікуванні важких полірезистентних *K. pneumoniae* – асоційованих інфекцій.

76.02.24.0505/0824U000136

Трач Нестор Іванович Особливості розвитку ураження легень за умов гострої крововтрати та його корекції засобами інфузійної терапії: Дис...Доктор філософії/ Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 616-092

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вперше досліджено вплив гострої крововтрати в кількості 1 і 2 % від маси щура на розвиток ураження легень в постгеморагічний період (1-7 доба). Вперше показано особливості порушень показників пероксидного окиснення ліпідів в легенях і бронхоальвеолярному змиві, ензимної та

глутатионової ланок антиоксидантного захисту в легенях, маркерів ендогенної інтоксикації в бронхоальвеолярному змиві та сироватці крові, а також показників набряку легень та морфологічні зміни в легенях через 1, 3, та 7 діб після моделювання гострої крововтрати в кількості 1 і 2 % від маси щура щура. Вперше доведено ефективність розчину Рінгера лактату в комбінації з 2-етил-6-метил-3-гідроксипіридину сукцинатом в корекції виявлених порушень.

76.02.24.0506/0824U000168

Кірчев Владислав Віталійович
Патогенетичне обґрунтування корекції моторних та когнітивних розладів при хронічній ішемії мозку: Дис...Доктор філософії/ Одеський національний медичний університет - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 616.1/.4; 616.831-021; 616-092

с. - Бібліогр.: назв

Кірчев В. В. Патогенетичне обґрунтування корекції моторних та когнітивних розладів при хронічній ішемії мозку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина». – Одеський національний медичний університет МОЗ України, Одеса, 2023. Дисертаційна робота присвячена дослідженню комплексної корекції моторних і когнітивних порушень при хронічній ішемії мозку в експериментальних умовах на підставі вивчення патогенетичних механізмів функціональних постішемічних порушень. В якості поведінкових тестів для визначення динаміки постішемічної

локомоторної та мнестичної дисфункції були обрані тести «відкрите поле», дослідження м'язової активності, координаційної та емоційної поведінки, а також формування умовного рефлексу активного уникнення та харчового умовного рефлексу. Для визначення питання стосовно ефективності корекції сформованих при хронічній ішемії мозку були обрані семаксу, для якого намагалися визначити ефективність інтраназального введення, та гопантенова кислота. У процесі роботи розв'язуються наступні завдання: визначити вираженість моторних порушень в тесті «відкрите поле» та неврологічного дефіциту в щурів в динаміці хронічної ішемії мозку; дослідити вираженість м'язової дисфункції та емоційних розладів у щурів в динаміці хронічної ішемії мозку; визначити ступінь порушень умовно-рефлекторної діяльності у щурів в динаміці хронічної ішемії мозку; оцінити ефективність впливу інтраназального введення семаксу в аспекті відновлення виявлених при хронічній ішемії мозку моторних та когнітивних порушень; оцінити ефективність роздільного та комбінованого введення семаксу та гопантенової кислоти в аспекті відновлення виявлених при хронічній ішемії мозку моторних та когнітивних порушень; експериментально обґрунтувати доцільність сумісного застосування семаксу та гопантенової кислоти при вторинній нейропротекції. Дисертаційне дослідження виконано протягом 2016-2020 р.р. на кафедрі загальної та клінічної патологічної фізіології Одеського національного медичного університету. Дослідження виконано у декілька етапів. Завданням першого етапу було визначення ефективності патогенетично обґрунтованої фармакологічної корекції

виявлених моторних та когнітивних розладів при хронічній ішемії мозку. Вибір експериментальної моделі хронічної ішемії мозку визначався можливістю ретельного дослідження поведінкових змін в динаміці відтвореного патологічного стану. Завданням другого етапу власних досліджень було визначення ефективності патогенетично обґрунтованої фармакологічної корекції виявлених моторних та когнітивних розладів при хронічній ішемії мозку. Для цього були застосовані готові, зареєстровані в Україні препарати семаксу та гопантенова кислота. В експерименті було відтворено хронічну ішемію мозку (ХІМ). Модель ХІМ відтворювали шляхом розсічення шкіри, виділення і білатерально перев'язування лігатурами сонних артерій. За щурами після перев'язування сонних артерій спостерігали протягом 7 діб. Поведінку тварин досліджували щоденно в однакові термінові інтервали, в період з 10-ї до 14-ї години в однакових умовах. Доповнено уявлення про механізми реалізації нейропротективної дії семаксу та гопантенової кислоти та розроблено теоретичні підстави для їх сумісного застосування з метою відновлення порушених при хронічній ішемії мозку моторних та когнітивних функцій. В разі проведення експериментальних досліджень одержані наукові дані щодо патофізіологічних механізмів моторних, неврологічних, м'язових, емоційних та когнітивних дисфункцій в динаміці хронічної ішемії мозку, що висвітлює перспективи активації саногенетичних механізмів в разі застосування ефективною патогенетично обґрунтованої фармакокорекції. Таким чином, у дисертаційній роботі представлено теоретичне узагальнення і практичне вирішення актуальної наукової проблеми:

патофізіологічне обґрунтування комплексної фармакокорекції моторних та когнітивних порушень в динаміці експериментальної хронічної ішемії мозку.

76.09 Медичні матеріали, засоби і вироби.

76.02.24.0507/0824U000221

Тодосюк Тетяна Петрівна Клініко-експериментальне обґрунтування остеозаміщення кальцій-фосфатною керамікою, легованою германієм, за складних осколкових переломів кісток у собак: Дис...Доктор філософії/ Білоцерківський національний аграрний університет - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 619:617.5; 619:616-089; 615.464-033.5; 615.464-033.6

с. - Бібліогр.: назв

Клініко-експериментально обґрунтовано остеозаміщення кальцій-фосфатною керамікою, легованою германієм, за складних осколкових переломів довгих трубчастих кісток у тварин. Вперше доведено, що остеоіндуктивний керамічний матеріал у фазовому складі 65 мас.% гідроксиапатиту і 35 мас.% β -трикальційфосфату завдяки вмісту в ньому 0,8 мас.% германію у формі гранул з нано-, мезо- та макропорами і адсорбційною активністю 120,3 мг/г набуває остеоіндуктивних та підвищених остеоінтеграційних властивостей, які зумовлюють ранні неоангіогенез та потужні остеобластичну і ендостальну реакції з формуванням повноцінної кісткової тканини на поверхні та у порах остеозаміщувального матеріалу з поступовою його біодеградацією,

відображенням чого є динамічні зміни у сироватці крові біохімічних маркерів кісткового метаболізму, посилення ендотеліальної функції та антикоагулянтного потенціалу крові, урівноважений перебіг гострофазної та остеоімунологічної реакцій. При цьому рентгенологічно імплантація легованої германієм кальцій-фосфатної кераміки у дефекти губчастої ділянки стегнової і компактної ділянки променевої кісток у кролів, порівняно з нелегованою, характеризується на 14-у добу помірно обмеженою періостальною реакцією з підвищеною рентгенщільністю чи явищами периостального остеосклерозу в разі губчастої кістки, динамічним зменшенням на 30-у добу структурованості і щільності гранул імплантату та обмеженою остеосклеротичною реакцією ендоосту за відсутності компенсаторних змін у ліктьовій кістці, формуванням на 60-у добу рентгеноархітекtonіки стегнової чи променевої кістки близької до норми. Заразом макроморфологічно встановлено значно менші розростання періосту, динамічне виповнення дефектів регенератом ідентичним материнській кістковій тканині і глибинним розташуванням керамічних гранул, що свідчить про виражені osteoінтеграційні властивості керамічних матеріалів та їх контрольовану біорезорбцію. Доведено, що osteoіндуктивна дія легованої германієм кальцій-фосфатної кераміки виражається в підвищеній міграції в зону кісткового дефекту остеогенних клітин, ранніх і потужних neoангіогенезі та osteoбластичній реакції (14-а доба) на фоні помірного і обмеженого запально-резорбтивного процесу, в інтенсивному формуванні та ремоделюванні пластинчастої кісткової тканини (30-а доба) навколо і у порак osteoзаміщувального матеріалу, а також з

боку ендоосту з поступовою резорбцією його гранул (60-а доба), що також відображає посилені osteoінтеграційні процеси. При цьому виражена, з наростанням до 30-ої доби, ендостальна реакція у зоні кісткового дефекту є свідченням його консолідації близької до первинного натягу. Osteoзаміщення леговою германієм кальцій-фосфатною керамікою модельних кісткових дефектів у кролів супроводжується реактивними змінами морфологічних показників крові, помірно тромбоцитарною реакцією, більшими в 1,1–1,2 раза (р

76.13 Медична техніка

76.02.24.0508/0824U000234

Левківський Віталій Леонідович Моделі та методи обробки даних системи віддаленого моніторингу стану пацієнтів з цукровим діабетом: Дис...Доктор філософії/ Державний університет "Житомирська політехніка" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 002.5:004; 615.47:616-072.7;

с. - Бібліогр.: назв

Актуальність удосконалення процесів цифровізації в галузі охорони здоров'я визначається рядом факторів, що включають технологічний прогрес, глобальні виклики у сфері здоров'я та потреби пацієнтів. Пріоритетними аспектами цифровізації є: підвищення доступності та ефективності медичних послуг, що передбачає полегшення доступу пацієнтів до медичних послуг, зменшення часу очікування та покращення ефективності надання медичної допомоги; покращення обміну медичною інформацією між медичними установами, лікарями та пацієнтами, що

підвищить інформованість лікаря про поточний стан пацієнта для визначення протоколів лікування; забезпечення безпеки пацієнтів за рахунок удосконалення медичних інформаційних систем, покращення систем моніторингу та виявлення ризиків для забезпечення безпеки пацієнтів та уникнення медичних помилок; розробка аналітичних систем для прийняття рішень; розвиток телемедицини, що особливо важливо у віддалених або важкодоступних регіонах; розробка інформаційних технологій, що можуть допомогти в управлінні та моніторингу епідемій, швидко реагувати на нові захворювання та впроваджувати ефективні заходи контролю; оптимізація процесів управління ресурсами, лікарнями та медичним персоналом для підвищення ефективності управління.

76.02.24.0509/0824U000234

Левківський Віталій Леонідович Моделі та методи обробки даних системи віддаленого моніторингу стану пацієнтів з цукровим діабетом: Дис...Доктор філософії/ Державний університет "Житомирська політехніка" - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 002.5:004; 615.47:616-072.7;

с. - Бібліогр.: назв

Актуальність удосконалення процесів цифровізації в галузі охорони здоров'я визначається рядом факторів, що включають технологічний прогрес, глобальні виклики у сфері здоров'я та потреби пацієнтів. Пріоритетними аспектами цифровізації є: підвищення доступності та ефективності медичних послуг, що передбачає полегшення доступу пацієнтів до медичних послуг, зменшення часу очікування та

покращення ефективності надання медичної допомоги; покращення обміну медичною інформацією між медичними установами, лікарями та пацієнтами, що підвищить інформованість лікаря про поточний стан пацієнта для визначення протоколів лікування; забезпечення безпеки пацієнтів за рахунок удосконалення медичних інформаційних систем, покращення систем моніторингу та виявлення ризиків для забезпечення безпеки пацієнтів та уникнення медичних помилок; розробка аналітичних систем для прийняття рішень; розвиток телемедицини, що особливо важливо у віддалених або важкодоступних регіонах; розробка інформаційних технологій, що можуть допомогти в управлінні та моніторингу епідемій, швидко реагувати на нові захворювання та впроваджувати ефективні заходи контролю; оптимізація процесів управління ресурсами, лікарнями та медичним персоналом для підвищення ефективності управління.

76.29 Клінічна медицина

76.02.24.0510/0224U000060

Санітарно-епідеміологічна оцінка: кардіостимулятор зовнішній однокамерний PACE 101H/External Single Chamber Pacemaker PACE 101H, кардіостимулятор зовнішній двохкамерний PACE 203H/External Dual Chamber Pacemaker PACE 203H, кардіостимулятор зовнішній трьохкамерний PACE 300/External Triple Chamber Pacemaker PACE 300; прилади медичні для вливання розчинів; обладнання рентгенівське для діагностики: Заключний звіт/Державна установа "Інститут громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва Національної академії медичних наук України"; Керівник Семашко Петро Віталійович - ДР

0123U105128, УДК 615.84, 616.12-036.882

3

Санітарно-епідеміологічна оцінка: кардіостимулятор зовнішній однокамерний PACE 101H/External Single Chamber Pacemaker PACE 101H, кардіостимулятор зовнішній двохкамерний PACE 203H/External Dual Chamber Pacemaker PACE 203H, кардіостимулятор зовнішній трьохкамерний PACE 300/External Triple Chamber Pacemaker PACE 300; прилади медичні для вливання розчинів; обладнання рентгенівське для діагностики

76.02.24.0511/0224U000056

Діагностика та превентивне лікування акушерських та гінекологічних захворювань при екстрагенітальній патології: Заключний звіт/Державний заклад "Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України"; Керівник Дубоссарська Юліанна Олександрівна - ДР 0120U101467, УДК 618.2

85

розробка методів діагностики та превентивного лікування акушерських та гінекологічних захворювань при екстрагенітальній патології на підставі діагностичних змін рівня сироваткового 25-гідроксівітаміну D, показників антимікробних пептидів, вивчення концентрації проангіогенних і антиангіогенних чинників росту

76.02.24.0512/0824U000010

Жук Андрій Миколайович
Прогнозування анатомічного та функціонального результатів комбінованого хірургічного лікування регматогенного відшарування сітківки.: Дис...Доктор філософії/ Національний медичний університет імені О. О. Богомольця - Захищена; 1--0.2024

УДК: 617.7; 617.741-004.1

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена вирішенню актуальної задачі сучасної офтальмології – прогнозуванню анатомічного та функціонального результатів комбінованого хірургічного лікування регматогенного відшарування сітківки та катаракти. Регматогенне відшарування сітківки (РВС) – це невідкладний стан вітреоретинального інтерфейсу який може призвести до сліпоти у разі відсутності адекватного лікування. За даними світової літератури захворюваність на РВС складає 7,98–18,2 випадків на 100 000 населення з вищими показниками серед чоловіків та пацієнтів старшого віку. Внаслідок того, що 84% хворих з РВС люди працездатного віку вона є значущою медичною та соціально-економічною проблемою. Літературні дані вказують на те, що на 42% очей прооперованих з приводу відшарування сітківки гострота зору досягає 20/40, і лише на 28% очей з відшаруванням макули. Також в наявні дані деяких авторів що, пацієнтам із первинним РВС потрібна вторинна операція приблизно 10-40% випадків. На сьогоднішній день існують різні методи лікування РВС, які включають вітректомію «pars plana», екстрасклеральне пломбування, пневморетинопексія, кріопексія або лазерна коагуляція у деяких випадках. Прийняття рішення щодо вибору

методики лікування ґрунтується на особливостях розвитку, та клінічного перебігу відшарування сітківки. В більшості випадків хірургічне лікування РВС призводить до анатомічного успіху, однак гострота зору у частини хворих залишається невисокою, а також можуть виявлятися порушення контрастної чутливості, сприйняття кольору. Порушення зорових функцій при РВС багатофункціональний процес. Функціональні результати після хірургії відшарування сітківки залежать від гостроти зору до операції, тривалості та площі РВС, особливо при залученні макули до процесу. Поява нових високоінформативних методів діагностики дозволило більшою мірою вивчити структуру сітківки, особливо макули, та визначити фактори, що визначають зниження зорових функцій. Передопераційний статус макулярного відшарування є найважливішим прогностичним показником для відновлення зору після хірургічного лікування РВС. Залучення макули історично визначалося за допомогою прямої або непрямой фундускопії. Однак оптична когерентна томографія (ОКТ) останнім часом набуває все більшого значення і є стандартним інструментом у клінічній практиці більшості офтальмологів. Точна оцінка передопераційної участі макулярної області за допомогою ОКТ краще визначає оптимальні терміни хірургічного втручання. Це означає більш точне прогнозування відновлення зору у пацієнтів.

76.02.24.0513/0824U000010

Жук Андрій Миколайович
Прогнозування анатомічного та функціонального результатів комбінованого хірургічного лікування

регматогенного відшарування сітківки.:
Дис...Доктор філософії/ Національний медичний університет імені О. О. Богомольця - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 617.7; 617.741-004.1

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена вирішенню актуальної задачі сучасної офтальмології – прогнозуванню анатомічного та функціонального результатів комбінованого хірургічного лікування регматогенного відшарування сітківки та катаракти. Регматогенне відшарування сітківки (РВС) – це невідкладний стан вітреоретинального інтерфейсу який може призвести до сліпоти у разі відсутності адекватного лікування. За даними світової літератури захворюваність на РВС складає 7,98–18,2 випадків на 100 000 населення з вищими показниками серед чоловіків та пацієнтів старшого віку. Внаслідок того, що 84% хворих з РВС люди працездатного віку вона є значущою медичною та соціально-економічною проблемою. Літературні дані вказують на те, що на 42% очей прооперованих з приводу відшарування сітківки гострота зору досягає 20/40, і лише на 28% очей з відшаруванням макули. Також в наявні дані деяких авторів що, пацієнтам із первинним РВС потрібна вторинна операція приблизно 10-40% випадків. На сьогоднішній день існують різні методи лікування РВС, які включають вітректомію «pars plana», екстрасклеральне пломбування, пневморетинопексія, кріопексія або лазерна коагуляція у деяких випадках. Прийняття рішення щодо вибору методики лікування ґрунтується на особливостях розвитку, та клінічного перебігу відшарування сітківки. В більшості випадків хірургічне лікування

РВС призводить до анатомічного успіху, однак гострота зору у частини хворих залишається невисокою, а також можуть виявлятися порушення контрастної чутливості, сприйняття кольору. Порушення зорових функцій при РВС багатофункціональний процес. Функціональні результати після хірургії відшарування сітківки залежать від гостроти зору до операції, тривалості та площі РВС, особливо при залученні макули до процесу. Поява нових високоінформативних методів діагностики дозволило більшою мірою вивчити структуру сітківки, особливо макули, та визначити фактори, що визначають зниження зорових функцій. Передопераційний статус макулярного відшарування є найважливішим прогностичним показником для відновлення зору після хірургічного лікування РВС. Залучення макули історично визначалося за допомогою прямої або непрямой фундускопії. Однак оптична когерентна томографія (ОКТ) останнім часом набуває все більшого значення і є стандартним інструментом у клінічній практиці більшості офтальмологів. Точна оцінка передопераційної участі макулярної області за допомогою ОКТ краще визначає оптимальні терміни хірургічного втручання. Це означає більш точне прогнозування відновлення зору у пацієнтів.

76.33 Гігієна і епідеміологія

76.02.24.0514/0224U000071

Наукова експертиза реєстраційних матеріалів об'єкту: «Advion WDG (Адвіон WDG)» та обґрунтування ГДК індоксакарбу в повітрі робочої зони:

Заключний звіт/Національний медичний університет імені О. О. Богомольця; Керівник Омельчук Сергій Тихонович - ДР 0121U113898, УДК 613; 614

4

Наукова експертиза реєстраційних матеріалів об'єкту: «Advion WDG (Адвіон WDG)» та обґрунтування ГДК індоксакарбу в повітрі робочої зони

76.35 Інші галузі медицини і охорони здоров'я

76.02.24.0515/0224U000027

Клінічні, патогенетичні та фармакотерапевтичні особливості коморбідного перебігу захворювань внутрішніх органів: Заключний звіт/Буковинський державний медичний університет; Керівник Хухліна Оксана Святославівна - ДР 0119U101344, УДК 616/618,

464

Визначити спільні ланки патогенезу, клінічного перебігу хронічних захворювань органів травлення, печінки та дихальної систем за поєднання з кардіологічною, ендокринологічною, нефрологічною, гематологічною патологією шляхом комплексного вивчення змін біохімічних показників, оксидантного-антиоксидантного гомеостазу (ОАГ), судинно-тромбоцитарного та плазмового гемостазу (СТПГ), фібринолізу, протеолізу, показників метаболізму сполучної тканини (СТ) та специфічних (гормональних, ензимологічних, цитокінових, молекулярних тощо)

маркерів захворювань, розробити програми ранньої діагностики та фармакотерапії виявлених захворювань за умов коморбідності.

76.02.24.0516/0224U000077

Застосування психотерапевтичних технологій у наданні допомоги постраждалим з проявами посттравматичного стресового розладу: Заключний звіт/Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України; Керівник Омельченко Яніна Миколаївна - ДР 0121U107535, УДК 159.9, 615.85

39

Визначити особливості операціоналізованого застосування технологій психотерапевтичної допомоги різним категоріям постраждалих з проявами ПТСР в перспективі створення відповідних методичних розробок і рекомендацій.

76.02.24.0517/0224U000105

Наукове обґрунтування організаційно-методичних основ системи безперервного підвищення якості надання медичної допомоги: Заключний звіт/Державний заклад "Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України"; Керівник Лехан Валерія Микитівна - ДР 0119U101403, УДК

94

Обґрунтування організаційно-методичних основ системи безперервного підвищення якості надання медичної допомоги на підставі визначення та розробки доступних атрибутів (невід'ємних складових) якості в

системах охорони здоров'я та їх взаємозв'язків

76.02.24.0518/0824U000348

Мищенко Марина Михайлівна Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої моделі раннього виявлення та первинної профілактики мозкових інсультів серед дорослого населення: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний медичний університет - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 616.8; ; 614; 614.2

с. - Бібліогр.: назв

Мета роботи: наукове обґрунтування та розробка оптимізованої моделі раннього виявлення та первинної профілактики мозкових інсультів серед дорослого населення. Матеріали та методи дослідження: вивчення даних облікової медичної документації, анкетування, опитування. Обстежено 300 хворих після перенесеного мозкового інсульту (МІ) та 200 осіб контрольної групи за період 2019–2023 рр., які отримували реабілітаційні заходи в ДП «Клінічний санаторій «Роща» ПРАТ «Укрпрофоздоровниця» і ДП «Клінічний санаторій «Курорт Березівські мінеральні води» ПРАТ «Укрпрофоздоровниця». Констатовано збільшення національних рівнів смертності та первинної інвалідації через хвороби системи кровообігу (ХСК) з відповідними трендами +2,3 % і +5,8 % та тренди збільшення первинної інвалідації через цереброваскулярні захворювання (ЦВЗ): +8,3 %. В Харківській області визначено зростання поширеності МІ для загальної та вперше в житті виявленої захворюваності з трендами +62,5 % і +249,2 % та збільшення рівнів смертності

через ХСК і ЦВЗ із трендами +4,9 % і +1,0 % і первинної інвалідації з трендами +12,1 % і +25,6 %. Визначено групи факторів ризику розвитку МІ: медико-біологічні (некеровані та керовані), медико-соціальні, психологічні та кліматичні з режимом дня. Вираховано модель виникнення та розвитку МІ серед дорослого населення й встановлено збільшені шанси на розвиток МІ у осіб жіночої статі (в 2,2 рази), при обтяженому анамнезі з інсультів (в 1,3), тривалих шкідливих звичках (5–10 р. – в 10,1 і 10–20 р. – в 13,1), змішаному раціоні з жирною та смаженою їжею (в 3,0), великій родині (в 25,3) і низькому доходу (до 1000 грн. – в 26,9 і 1000–3000 грн. – в 6,3). Встановлено низький загальний рівень забезпеченості заходами раннього виявлення (РВ) і первинної профілактики (ПП) МІ на рівні 51,94 % із найнижчими рівнями задоволеності профорієнтаційною (21,0 %), санаторно-курортною (33,0 %) та інформаційною (44,0 %) складовою. Констатовано кількісне превалювання високих і помірних рівнів реактивної та особистісної тривожності (відповідно 50,3 і 41,3 та 23,0 і 62,7 %) із загальними рівнями $42,8 \pm 6,32$ і $39,60 \pm 6,23$ балів. Достовірно зафіксовано значну поширеність маскованої депресії (27,7 %) із загальним рівнем $52,6 \pm 7,46$ балів. Науково обґрунтовано та розроблено оптимізовану модель РВ і ПП МІ серед дорослого населення, яка включає шість структурних складових: понятійно-категоріальну, стратегічно-діяльнісну, нормотворчу, інформаційно-комунікативну, функціонально-організаційну і практично-реалізаційну.

76.75 Соціальна гігієна. Організація і управління охороною здоров'я

76.02.24.0519/0224U000087

Теоретичні та методичні засади професійної підготовки інженерів в умовах інтерактивного цифрового середовища: Заключний звіт/Миколаївський національний аграрний університет; Керівник Бацуровська Ілона Вікторівна, Доценко Наталія Андріївна, Самойленко Олексій Олександрович - ДР 0120U104332, УДК 378, 61:378

62

Розробити та запровадити в освітній процес сучасні теоретичні та методичні підходи до професійної підготовки інженерів в умовах інтерактивного цифрового середовища

76.02.24.0520/0824U000348

Міщенко Марина Михайлівна Медико-соціальне обґрунтування оптимізованої моделі раннього виявлення та первинної профілактики мозкових інсультів серед дорослого населення: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний медичний університет - Захищена; 1.-. 0.2024

УДК: 616.8; ; 614; 614.2

с. - Бібліогр.: назв

Мета роботи: наукове обґрунтування та розробка оптимізованої моделі раннього виявлення та первинної профілактики мозкових інсультів серед дорослого населення. Матеріали та методи дослідження: вивчення даних облікової медичної документації, анкетування, опитування. Обстежено 300 хворих після перенесеного мозкового інсульту (МІ) та 200 осіб контрольної

групи за період 2019–2023 рр., які отримували реабілітаційні заходи в ДП «Клінічний санаторій «Роща» ПРАТ «Укрпрофоздоровниця» і ДП «Клінічний санаторій «Курорт Березівські мінеральні води» ПРАТ «Укрпрофоздоровниця». Констатовано збільшення національних рівнів смертності та первинної інвалідації через хвороби системи кровообігу (ХСК) з відповідними трендами +2,3 % і +5,8 % та тренди збільшення первинної інвалідації через цереброваскулярні захворювання (ЦВЗ): +8,3 %. В Харківській області визначено зростання поширеності МІ для загальної та вперше в житті виявленої захворюваності з трендами +62,5 % і +249,2 % та збільшення рівнів смертності через ХСК і ЦВЗ із трендами +4,9 % і +1,0 % і первинної інвалідації з трендами +12,1 % і +25,6 %. Визначено групи факторів ризику розвитку МІ: медико-біологічні (некеровані та керовані), медико-соціальні, психологічні та кліматичні з режимом дня. Вираховано модель виникнення та розвитку МІ серед дорослого населення й встановлено збільшені шанси на розвиток МІ у осіб жіночої статі (в 2,2 рази), при обтяженому анамнезі з інсультів (в 1,3), тривалих шкідливих звичках (5–10 р. – в 10,1 і 10–20 р. – в 13,1), змішаному раціоні з жирною та смаженою їжею (в 3,0), великій родині (в 25,3) і низькому доходу (до 1000 грн. – в 26,9 і 1000–3000 грн. – в 6,3). Встановлено низький загальний рівень забезпеченості заходами раннього виявлення (РВ) і первинної профілактики (ПП) МІ на рівні 51,94 % із найнижчими рівнями задоволеності профорієнтаційною (21,0 %), санаторно-курортною (33,0 %) та інформаційною (44,0 %) складовою. Констатовано кількісне превалювання високих і помірних рівнів реактивної та особистісної тривожності (відповідно

50,3 і 41,3 та 23,0 і 62,7 %) із загальними рівнями $42,8 \pm 6,32$ і $39,60 \pm 6,23$ балів. Достовірно зафіксовано значну поширеність маскованої депресії (27,7 %) із загальним рівнем $52,6 \pm 7,46$ балів. Науково обґрунтовано та розроблено оптимізовану модель РВ і ПП МІ серед дорослого населення, яка включає шість структурних складових: понятійно-категоріальну, стратегічно-діяльнісну, нормотворчу, інформаційно-комунікативну, функціонально-організаційну і практично-реалізаційну.

77 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

77 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

77.02.24.0521/0824U000354

Буй Ірина Василівна Програмування тренувального процесу кваліфікованих біатлоністок у річному макроциклі: Дис...Доктор філософії/ Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 796; 797; 798; 799; 796.015

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вперше розроблено та науково обґрунтовано методологію добору й упровадження новітніх тренувальних засобів для розвитку і вдосконалення спеціальної фізичної підготовленості кваліфікованих біатлоністок. Сформовано технологію

програмування тренувального процесу біатлоністок на етапі спеціалізованої базової підготовки у макроцикл у проєкції диференційованого підходу.

77.01 Загальні питання фізичної культури і спорту

77.02.24.0522/0224U000036

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8 , 519.2 , 53 , 544

70

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

77.02.24.0523/0224U000034

Застосування фізико-математичних методів для аналізу багатокомпонентних систем: Заключний звіт/Державний вищий навчальний заклад "Придніпровська державна академія будівництва та архітектури"; Керівник Бекетов Олександр Вадимович - ДР 0121U109830, УДК 796:51-7, 510.8 , 519.2 , 53 , 544

50

Дослідження можливостей застосування загальних аналітичних моделей при розрахунках, аналізі та експериментальних дослідженнях багатокомпонентних систем широкого кола застосування

77.03 Теорія фізичної культури і спорту

77.02.24.0524/0224U000341

Історичні і методологічні основи управлінських підходів до системи підготовки спортсменів: Заключний звіт/Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту; Керівник Приходько Володимир Васильович - ДР 0121U108330, УДК 796.015

35

Теоретичне та експериментальне обґрунтування управлінських підходів до вдосконалення системи підготовки спортсменів.

77.02.24.0525/0224U000431

Формування культури мислення здобувачів вищої освіти у галузі фізичної культури і спорту: організаційні та психолого-педагогічні засади: Заключний звіт/Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту; Керівник Савченко Віктор Григорович - ДР 0121U108274, УДК 796.01:316

59

Виявлення, теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка організаційних і психолого-педагогічних засад формування культури мислення

здобувачів вищої освіти у галузі фізичної культури і спорту.

77.02.24.0526/0824U000082

Фаріон-Навольська Ольга Володимирівна
Використання стабілоплатформи в лікуванні нестабільності хребта:
Дис...Доктор філософії/ Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 615.825:796

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена з'ясуванню ефективності застосування стабілоплатформи ТУМО (Tugomotion) у лікуванні хворих з нестабільністю шийного чи поперекового відділів хребта. На підставі комплексних досліджень виявлено ефективність застосування роботизованої стабілоплатформи ТУМО (Tugomotion) у лікуванні пацієнтів з нестабільністю шийного відділу хребта (НШВХ) чи нестабільністю поперекового відділу хребта (НПВХ). Встановлено показники, що реєструються на роботизованій стабілоплатформі ТУМО (Tugomotion), у здорових молодих осіб. Уперше визначено, що у хворих з НШВХ погіршені практично всі показники баланс-тесту. Через 10 днів лікування традиційними методами спостерігається нормалізація до рівня контролю показників пройденої відстані, середньо-бокового відхилення, середньої швидкості, аналізу частотності, індексу Ромберга, вестибулярної компоненти зворотної реакції, керованого ЦНС індексу. Визначено, що через 1 місяць лікування традиційними методами у

хворих з НШВХ практично всі показники погіршуються, хоча є кращими, ніж до лікування. Встановлено, що у хворих з НШВХ через 10 днів лікування з додатковим використанням стабілоплатформи в усіх положеннях спостерігається покращення до рівня контролю показників пройденої відстані, середньо-бокового і передньо-заднього відхилень, ділянки СОФ, а також індексу Ромберга, вестибулярної компоненти зворотної реакції, керованого ЦНС індексу, релакс-керованого індексу, обсягу уваги. Уперше показано, що у хворих з НШВХ через 1 місяць лікування з додатковим використанням стабілоплатформи практично всі показники залишаються на рівні значень, які отримано відразу по закінченню лікування або покращуються. Визначено, що у хворих з НПВХ відмічено погіршення практично всіх показників баланс-тесту. Через 10 днів лікування класичними методами спостерігається покращення практично всіх показників, але не в усіх положеннях. Уперше встановлено, що через 1 місяць практично всі показники баланс-тесту погіршуються, хоча є кращими, порівняно з результатами, які зареєстровано до лікування. Показано, що у хворих з НПВХ через 10 днів лікування з використанням стабілоплатформи в усіх положеннях спостерігається покращення до рівня контролю більшості показників, а через 1 місяць практично всі показники залишаються на тому ж рівні, що й у попередній термін дослідження, або й покращуються. З'ясовано, що застосування стабілоплатформи ефективніше у пацієнтів з НШВХ.

77.02.24.0527/0824U000358

Гресь Марина Ярославівна Професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх фахівців правоохоронної діяльності засобами оздоровчого фітнесу: Дис...Доктор філософії/ Національний університет фізичного виховання і спорту України - Захищена; 1--0.2024

УДК: 796.07

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційне дослідження присвячене теоретичному узагальненню та практичному розв'язанню наукового завдання, пов'язаного з підвищенням рівня професійно-прикладної фізичної підготовленості (ППФП) майбутніх правоохоронців на основі використання засобів оздоровчого фітнесу. Актуальність проблеми та недостатній рівень її дослідженості в теорії і практиці фізичного виховання, наявність суперечностей у впровадженні ППФП у закладах вищої освіти зумовили вибір теми наукового дослідження. Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та розробити програму, спрямовану на розвиток професійно-прикладних фізичних якостей майбутніх правоохоронців з використанням засобів оздоровчого фітнесу. Методи дослідження – теоретичний аналіз спеціальної науково-методичної літератури та документальних матеріалів, педагогічні, антропометричні, фізіологічні, психодіагностичні методи дослідження, методи математичної статистики. В результаті комплексного аналізу складових професійної підготовки майбутніх фахівців правоохоронних органів нами були виявлені деякі закономірності у показниках фізичного розвитку та композиційного складу тіла. Виокремлені показники стали основою для

обґрунтування та розробки програми ППФП на основі використання засобів оздоровчого фітнесу. Програма розроблена з урахуванням 6 годин факультативних занять на тиждень. Основні положення наукової новизни полягають у тому, що вперше на основі систематизації та узагальнення теоретико-методичних засад професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців екстремальної групи спеціальностей, аналізу професіограми спеціалістів правоохоронної діяльності науково обґрунтовано програму, спрямовану на підвищення рівня професійно-прикладної фізичної підготовленості майбутніх правоохоронців з використанням засобів оздоровчого фітнесу.

77.29 Методичні основи видів спорту

77.02.24.0528/0824U000264

Сюй Сяньцзянь __ Комплексний контроль за функціональним станом кваліфікованих бадмінтоністів: Дис...Доктор філософії/ Національний університет фізичного виховання і спорту України - Захищена; 1--0.2024

УДК: 796.344

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі представлений алгоритм комплексного контролю за функціональним станом кваліфікованих бадмінтоністів. Мета дослідження: розробити алгоритми комплексного контролю за функціональним станом організму спортсменів-бадмінтоністів для оптимізації тренувального процесу та удосконалення кваліфікації. Всього в

дослідженнях взяли участь 24 особи, чоловіки (n = 12) і жінки (n = 12), вік спортсменів з 17 - 21 року, кваліфікація I розряд, КМС. Перевірка валідності здійснювалася шляхом експериментальної вибірки у кількості 7 осіб, до якої увійшли кваліфіковані бадмінтоністи. Було задіяно психодіагностичні підходи комп'ютерного програмного забезпечення «Мультипсихометр-05». Для вивчення організації функціонального стану кваліфікованих бадмінтоністів були розроблені диференційовані шкали оцінки психофізіологічних характеристик. Оскільки, інформативні показники для чоловіків-бадмінтоністів та жінок-бадмінтоністок мали певні відмінності, диференційовані шкали розроблялися окремо для кожної групи. За результатами регресійного аналізу було побудовано математичні моделі визначення психофізіологічного стану кваліфікованих бадмінтоністів з урахуванням статевого диморфізму: в регресійну модель бадмінтоністів-чоловіків увійшли показники: гранична швидкість переробки інформації, пропускна здатність та імпульсивність функціональної рухливості нервових процесів, функціональна асиметрія, полenezалежність, швидкість, точність та ефективність процесів мислення, стабільність балансу нервових процесів. В остаточному рівнянні регресійного аналізу для жінок-бадмінтоністок виділено компоненти: нейродинамічна, когнітивна та психофізіологічного стану. Задіяні гранична швидкість переробки інформації та імпульсивність функціональної рухливості нервових процесів, швидкість, ефективність за тестом «Прогресивні матриці Равена» та показник втими тесту ТКВ за Люшером.

77.02.24.0529/0824U000357

Подгурський Станіслав Ельбертович
Диференційований підхід до швидкісно-силової підготовки кваліфікованих спортсменів різних вагових категорій у тайландському боксі: Дис...Доктор філософії/ Національний університет фізичного виховання і спорту України - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 796.83

с. - Бібліогр.: назв

Мета дослідження – розробити та обґрунтувати ефективність використання диференційованих програм зі спеціальної фізичної підготовки швидкісно-силової спрямованості кваліфікованих тайбоксерів з урахуванням відмінностей у прояві швидкісних і силових компонентів рухових функцій у представників різних вагових категорій. Завдання дослідження: 1. Здійснити аналіз спеціальної літератури та практичного досвіду з питань удосконалення швидкісно-силової підготовленості кваліфікованих спортсменів з урахуванням особливостей тайландського боксу. 2. Визначити особливості прояву швидкісно-силових можливостей кваліфікованих спортсменів різних вагових категорій в змагальних, спеціально-підготовчих та загально-підготовчих вправах. 3. Розробити комплекси спеціально-підготовчих вправ швидкісно-силової спрямованості та експериментально обґрунтувати диференційований підхід до їх використання у підготовці спортсменів різних вагових категорій в тайландському боксі. Об'єкт дослідження – спеціальна фізична підготовка кваліфікованих спортсменів у тайландському боксі. Предмет дослідження – методика

вдосконалення швидкісно-силових можливостей спортсменів із застосуванням диференційованих програм для груп різних вагових категорій. Методи дослідження: Теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури та емпіричних даних наукового дослідження, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, педагогічне тестування, методи математичної статистики. Новими даними є матеріал про методику диференційованого підходу у швидкісно-силовій підготовці кваліфікованих спортсменів тайландського боксу різних вагових категорій. Практична значимість дослідження полягає в розробці диференційованих програм швидкісно-силової підготовки спортсменів різних вагових категорій з урахуванням відмінностей в рівні розвитку швидкісних і силових компонентів, а також здатності до комплексної їх реалізації у змаганнях тайландського боксу. Перевага запроваджених диференційованих програм підтверджена результатами математичного аналізу.

78 ВІЙСЬКОВА СПРАВА

78.17 Воєнна політика. Воєнні доктрини

78.02.24.0530/0224U000410

Міжнародна солідарність та допомога Збройним Силам України у відсічі російської агресії 2022 року: Заключний звіт/Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; Керівник Щеглов Андрій

Юрійович - ДР 0123U101475, УДК 355:327, 623:327;355.356, 327.3/.5, 623.8/.9

256

Аналіз процесів допомоги міжнародної спільноти Збройним Силам України у відсічі російської агресії 2022 року

78.02.24.0531/0224U000410

Міжнародна солідарність та допомога Збройним Силам України у відсічі російської агресії 2022 року: Заключний звіт/Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; Керівник Щеглов Андрій Юрійович - ДР 0123U101475, УДК 355:327, 623:327;355.356, 327.3/.5, 623.8/.9

256

Аналіз процесів допомоги міжнародної спільноти Збройним Силам України у відсічі російської агресії 2022 року

78.21 Військово-прикладні науки

78.02.24.0532/0824U000165

Попроцький Ігор Станіславович Розвиток вищої військово-морської освіти у Болгарії та Румунії в умовах переходу на стандарти НАТО: Дис...Доктор філософії/Комунальний вищий навчальний заклад "Херсонська академія неперервної освіти" Херсонської обласної ради - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 37.013.74; 355:37

с. - Бібліогр.: назв

Комплекс різновекторних перетворень в Україні: заходів, спрямованих на зміцнення обороноздатності, створення умов протистояння військовій агресії під час російсько-української війни, закріплення у Конституції курсу країни на вступ до ЄС і НАТО, співробітництва з країнами партнерами та пошуку ефективних стратегій розвитку України як морської держави висуває перед закладами освіти завдання здійснювати підготовку військово-морського фахівця відповідно до міжнародних стандартів та стандартів країн-членів НАТО. Об'єкт дослідження – вища військова освіта. Предмет дослідження – вища військово-морська освіта у Болгарії та Румунії в умовах переходу на стандарти НАТО. Мета дослідження: вивчити, узагальнити та об'єктивізувати досвід вищої військової освіти країн-членів НАТО (Болгарії та Румунії) кінця ХХ – початку ХХІ століття з виокремленням особливостей розвитку вищої військово-морської освіти в умовах переходу на стандарти НАТО та можливості екстраполяції його в систему вищої військово-морської освіти України. У дисертації комплексно досліджено науково-теоретичні основи розвитку вищої військово-морської освіти країн Чорноморського регіону, зокрема Болгарії, Румунії та України за стандартами країн-членів НАТО. Визначено групи базових понять та конкретизовано їхній зміст відповідно до умовного поділу на дві групи – загально-педагогічні поняття та спеціально-професійні. Виокремлено основні передумови створення вищої військової освіти: 1) історико-політичні та безпекові, 2) соціально-економічні, 3) функціональні (професійні), пов'язані з історичною ретроспективою, політичною трансформацією та безпековим середовищем країн, ставленням

суспільства до освіти, її фінансування, можливості працевлаштування випускників за специфікою підготовки у закладах вищої військової (військово-морської) освіти. З урахуванням історико-політичних і безпекових, соціально-економічних та функціональних (професійних) передумов розвитку вищої військової освіти обґрунтовано й схарактеризовано історичну хронологію розвитку досліджуваних країн починаючи з моменту становлення вищої освіти як невіддільного компонента розвитку суспільства й до зафіксованого вступу до НАТО. Вища військова освіта, по-перше, має на меті підготовку офіцера – лідера, налаштованого на перемогу та наповненого найвищими ідеями відданості, честі та служіння народові своєї Держави, а по-друге, набуття здобувачами вищої освіти знань, умінь, навичок та компетентностей, визначених Професійними стандартами, необхідних для опанування первинної посади командного складу у ЗС (за визначеною спеціалізацією). Кожна країна проходить окремий шлях в розбудові своєї автентичності (Державності) та має власну систему вищої освіти. Результатом дослідження є аналіз системи військово-морської освіти Болгарії, Румунії та України, зокрема освітніх стандартів, освітньо-професійних програм та навчальних планів підготовки військово-морського офіцера країн-членів НАТО і України; імплементація світових практик, досвіду досліджуваних країн та окреслення перспектив освітньої діяльності військово-морських закладів у вищу військову освіту України. Порівняльний аналіз змістової та освітньо-організаційної складової підготовки військово-морського фахівця з вищої освіти наведено на прикладах

спеціалізованих закладів вищої освіти – Вищому військово-морському училищі «Н. Й. Вапцарова» Болгарії та Військово-Морської академії Румунії «Мирча чел Бетран». За результатами порівняльного аналізу освітнього процесу з'ясовано, що: програмні компетентності освітніх програм у закладах Румунії та України співпадають, в освітніх програмах Болгарії та України існуючі розбіжності, обумовленні баченням стейкголдера (замовника) майбутньої сфери діяльності військово-морського офіцера, яка передбачає виконання службових обов'язків на посадах сектору безпеки та оборони за стандартами НАТО. Досліджено, що матеріально-технічна (навчально-матеріальна) база Болгарії та Румунії укомплектована зразками озброєння, військової техніки та матеріально-технічними засобами країн-членів НАТО. Окреслено перспективи розвитку системи вищої військово-морської освіти України в умовах переходу на стандарти НАТО. Розроблено Рекомендації по реформуванню системи вищої військово-морської освіти України в умовах переходу на стандарти НАТО.

78.25 Озброєння та військова техніка

78.02.24.0533/0224U000026

Обґрунтування алгоритму роботи посадових осіб пункту управління артилерійської розвідки (ПУАР) при використанні програмно-апаратного комплексу “Кропива”: Заключний звіт/Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; Керівник Соколовський Сергій Миколайович - ДР 0123U101567, УДК 623.618, 623:004

87

Дослідження особливостей роботи посадових осіб пункту управління артилерійської розвідки під час управління підрозділами артилерійської розвідки при використанні комплексу “Кропива”

78.02.24.0534/0224U000026

Обґрунтування алгоритму роботи посадових осіб пункту управління артилерійської розвідки (ПУАР) при використанні програмно-апаратного комплексу “Кропива”: Заключний звіт/Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; Керівник Соколовський Сергій Миколайович - ДР 0123U101567, УДК 623.618, 623:004

87

Дослідження особливостей роботи посадових осіб пункту управління артилерійської розвідки під час управління підрозділами артилерійської розвідки при використанні комплексу “Кропива”

78.02.24.0535/0224U000367

Розробка алгоритмічного та програмного забезпечення роевої взаємодії групи безпілотних літальних апаратів для захисту об'єктів критичної інфраструктури: Заключний звіт/Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН та МОН України; Керівник Чепіженко Валерій Іванович - ДР 0123U100341, УДК 004.89:004.4, 681.5.09, 623.746-519,

136

Розроблення програмного забезпечення для системи групового позиціонування та групової синхронізації руху безпілотних літальних апаратів при виконанні завдань по захисту об'єктів критичної інфраструктури. Поєднання розроблених систем в інтегрований комплекс, призначений для організації роєвої взаємодії безпілотних літальних апаратів при захисті об'єктів критичної інфраструктури.

78.02.24.0536/0824U000100

Хричов Владислав Сергійович
Радіолокаційна помітність об'єктів складної форми із покриттям та без нього: Дис...Доктор філософії/
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна - Захищена; 1.-
0.2024

УДК: 53.072;53:004; 623.62

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційну роботу присвячено розробці нових методів моделювання електромагнітного розсіяння на об'єктах складної форми, визначенню радіолокаційної помітності таких об'єктів, які можуть бути оснащені різними радіопоглинаючими покриттями, мати геометричні модифікації, розташовуватись на різних підстильних поверхнях. В першому розділі дисертації проведено огляд літератури, показано що створення малопомітної військової техніки є актуальним впродовж багатьох років. Для того, щоб розрахувати дифракцію електромагнітних хвиль на об'єктах необхідно розв'язати відповідну дифракційну задачу. Отримати точні рішення можливо тільки для тіл простої геометричної форми, таких як сфера, сфероїд, тор, тощо. Для багатьох

реальних завдань можливо лише використовувати наближені методи моделювання розсіяння електромагнітних хвиль. Проведено огляд основних методів, що використовуються для розрахунку дифракції електромагнітних хвиль на різноманітних об'єктах, в тому числі на об'єктах складної форми. Розглянуто методики розрахунку ЕПР об'єктів в комерційних програмах, таких як CST Microwave Studio, FEKO та Ansys Savant. В другому розділі дисертації було розроблено алгоритм створення та обробки моделі великогабаритного об'єкту складної форми для оцінки його радіолокаційної помітності. Розглянуто можливість використовувати kd-дерева, щоб прискорити алгоритм SBR. Це дозволило оптимізувати пошук перетинів променів і фацетів об'єкта як для первинного так і «вторинного» випромінювання, при цьому видимі грані зберігаються для всіх необхідних кутів. Також у роботі розглядається можливість повторного використання деяких даних у майбутніх моделюваннях при зміні тих чи інших параметрів моделі або падаючої хвилі. У третьому розділі використано розроблений метод моделювання дифракції електромагнітного поля на складному об'єкті, покритому напівпрозорим наметом, який є моделлю радіопоглинаючого матеріалу. Запропонований алгоритм має високу числову ефективність: він дозволяє спочатку забезпечити моделювання дифракції хвиль для «голового» об'єкта без маскування (що займає більшу частину часу розрахунку), а потім швидко перерахувати отримані результати для наметів з різними геометричними формами і різними електромагнітними властивостями. Також помічено, що для деяких напрямків спостерігалось деяке підвищення ЕПР об'єкта, коли його вкривали покриттям. Це пов'язано з тим,

що розсіяне поле отримується як векторна сума полів, відбитих від фацетів, і для деяких випадків поля з різних граней раніше підсумовувалися з протилежними фазами, але після накривання моделі покриттям, вони змінювали свої фази і підсумовуються з іншими фазами. Більш того, застосування наметів з великим коефіцієнтом відбиття (R) призводить до збільшення реальної площі розсіювача, а отже і до збільшення ЕПР. У четвертому розділі запропоновано для ідентифікації розсіювальних властивостей різних об'єктів доцільно використовувати методи статичного аналізу. У роботі розсіяне поле від об'єкту розглядається як випадковий сигнал по відношенню до кута спостереження, бо навіть при фіксованій позиції радарів кут падіння на об'єкт сильно залежить від багатьох факторів. Для визначення параметрів розподілу використовується метод найменших квадратів (МНК). Наукова новизна результатів дослідження полягає у наступному: - Вперше було розроблено алгоритм створення та обробки моделі великогабаритного об'єкту складної форми для оцінки його радіолокаційної помітності. - Вперше створено та оптимізовано алгоритм обробки цієї моделі перед безпосередньо розрахунком повного відбитого поля. - Вперше описані основні етапи моделювання та зазначено, які дані можна зберігати для подальшого використання у майбутніх моделюваннях, коли змінюються ті чи інші параметри моделі або падаючої хвилі. - Вперше проведено порівняння різних підходів до створення моделей об'єкта, проведена оцінка їх ефективності. У якості тестових об'єктів використовувались як прості об'єкти, так і модель реально існуючої техніки. - Вперше показано, що використання КД-дерев із поділом за медіанним фацетом

значно пришвидшує алгоритм пошуку видимих фацетів як для первинного випромінювання, так і для вторинного (перевідбиття). - Вперше запропоновано та доведено ефективність збереження певної інформації на різних етапах моделювання для підвищення ефективності перерахунку розсіяного поля об'єктом складної форми. - Вперше розроблено методику зберігання інформації щодо геометричних та електродинамічних параметрів об'єкту, що аналізується. - Вперше показано, що для довільної підстильної поверхні з заданим коефіцієнтом відбиття можна отримати розсіяне поле у вигляді ступеневого ряду за коефіцієнтом відбиття, де коефіцієнти біля різних доданків можна виразити через набір амплітуд напруженості електричних полів для декількох підстильних поверхонь. - Вперше було запропоновано методи оптимізації моделі об'єкту складної форми для зменшення його радіолокаційної помітності.

78.75 Воєнна економіка

78.02.24.0537/0224U000335

Управління розвитком інноваційного підприємництва в умовах неіндустріальної економіки.: Заключний звіт/Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Керівник Кравченко Марина Олегівна - ДР 0118U100598, УДК 327"71", 351.858:377.001.76, 37.001.76, 338.248:330.322; 338.245.001.76, 330.341.1;316.422, 658.001.76

397

Дослідження сучасного стану, особливостей та механізмів реалізації

інноваційної підприємницької діяльності в умовах неоіндустріальної економіки на основі проведення системного аналізу її сутності, функцій і принципів її розроблення теоретико-методологічних і науково-практичних рекомендацій щодо управління розвитком малих інноваційних підприємницьких структур для потреб формування інноваційно-підприємницької моделі розвитку вітчизняних промислових підприємств і прикладних рекомендацій щодо організації інноваційного підприємництва та удосконалення взаємовідносин між учасниками стартап-проектів.

81 ЗАГАЛЬНІ І КОМПЛЕКСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕХНІЧНИХ І ПРИКЛАДНИХ НАУК

81.09 Матеріалознавство

81.02.24.0538/0224U000382

Спінтронні прилади для реєстрації електромагнітного випромінювання та зберігання енергії: Заключний звіт/Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Керівник Владимирський Ігор Анатолійович - ДР 0123U103324, УДК 620.22

52

Виявлення закономірностей структурно-фазових змін в плівкових композиціях на основі MnAl та дослідження властивостей мікрохвильових пристроїв на їх основі.

81.14 Проектування. Конструювання

81.02.24.0539/0824U000293

Лобода Петро Петрович Методи та програмні засоби обробки даних цифрового двійника конфайнменту Чорнобильської атомної електростанції.: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 002+02].002.5; 002:004.8; 002:004; 004.942; 504.06

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розробці науково-методичних підходів до створення цифрового двійника Нового безпечного конфайнменту ЧАЕС. Визнаючи наукову і практичну цінність наявних робіт, слід зазначити, що існуючі моделі дозволяють прогнозувати та оцінювати різні характеристики НБК, однак вони не утворюють єдиної інтегрованої системи моделювання. Інформаційні системи НБК реалізують управління його процесами, однак деякі процеси (наприклад, управління вентиляцією) потребують автоматизації та забезпечення підтримки прийняття рішень. Крім того, наявні інформаційні системи мають недостатні можливості для 3D візуалізації інформації та прогнозування. Таким чином, виникає протиріччя між збільшенням кількості та

складності задач обробки даних при експлуатації НБК в умовах обмежених можливостей його інформаційних систем та потребою в зменшенні часу на прийняття обґрунтованих рішень персоналом при вирішенні цих задач. Враховуючи сучасний стан методів та засобів програмної інженерії, в якості базової концепції вирішення цього протиріччя та відповідного розвитку інформаційних технологій НБК в осяжному майбутньому була обрана технологія цифрових двійників. Метою дисертаційної роботи є покращання можливостей обробки даних для аналізу і управління станом НБК шляхом розробки пов'язаних за єдиними концептуальними підходами архітектури, методів, моделей та програмних засобів його цифрового двійника. Для досягнення поставленої мети виконано часткові завдання: аналіз призначення, функціональних можливостей, архітектури та основних характеристик існуючих інформаційних систем управління та обробки даних НБК; дослідження сучасних підходів до обробки даних при моделюванні та управлінні процесами НБК; огляд концепції цифрових двійників та особливостей обробки даних в них; формування вимог до цифрового двійника НБК та розробка його архітектури; розробка моделі обробки даних у базах даних та знань цифрового двійника НБК; розробка архітектури програмного забезпечення 3D візуалізації інформації стану цифрового двійника НБК; розробка методу і програмного забезпечення цифрового двійника для керування вентиляцією НБК та його перевірка. Наукова новизна результатів дослідження полягає в наступному. Вперше розроблено багаторівневу архітектуру цифрового двійника НБК, яка враховує особливості об'єкту автоматизації, взаємодію з наявними

інформаційними системами, моделі та алгоритми управління та прийняття рішень, що дозволило визначити підходи до розробки програмного забезпечення цифрового двійника. Отримала подальший розвиток модель бази даних НБК ЧАЕС, що на відміну від відомих побудована за рахунок інтеграції в структурах даних його цифрового двійника інформації з різних підсистем з врахуванням просторових координат, часової динаміки та змін обладнання, що поліпшило можливості обробки історичних даних, візуалізації та прогнозування стану НБК ЧАЕС. Вперше розроблена архітектура програмного забезпечення 3D візуалізації інформації стану цифрового двійника НБК, що побудована на основі технології мікросервісів з використанням цифрових геометричних моделей НБК та ОУ, яка дозволила реалізувати 3D візуалізацію даних та покращило можливості аналізу стану НБК. Вперше розроблено метод керування вентиляцією НБК на основі його цифрового двійника, новизна якого полягає в використанні нейро-нечітких моделей для розрахунку витрат вентиляційних установок, що враховують стан тисків в основному і кільцевому просторі НБК, що дозволило покращити процес прийняття рішень персоналом. Перевірка на контрольній вибірці показала, що похибка розрахунків по розроблених нейро-нечітких моделях не перевищує 2.5% та 3.2%, що свідчить про їх адекватність та можливість практичного застосування. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх використання підвищило рівень автоматизації проектувальних робіт, розширило можливості обробки даних та підтримки прийняття рішень в задачах управління вентиляційними системами та дозволило поліпшити навчальний процес з підготовки

виробничого персоналу НБК ЧАЕС. Застосування запропонованого методу нейро-нечіткого управління вентиляційними системами дозволяє скоротити неорганізовані викиди повітря з радіоактивними аерозолями із Нового безпечного конфайнмента ЧАЕС в оточуюче середовище в середньому на 17,2%. Результати дослідження прийнято до впровадження в Державному спеціалізованому підприємстві «Чорнобильська АЕС» (№ 6700-149 від 29.06.2023); в Інституті технічної теплофізики НАН України (акт реалізації від 08.09.2023 р.); в навчальному процесі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (акт реалізації від 13.09.2023 р.) при викладанні дисципліни «Проектування інформаційних систем з нечіткою логікою». Вирішене в дисертаційному дослідженні наукове завдання має істотне значення для теоретичних основ створення та удосконалення програмного і алгоритмічного забезпечення для аналізу, прогнозування та управління процесами НБК.

81.02.24.0540/0824U000366

Кушнір Дмитро Олександрович Методи та засоби пошуку та розпізнавання об'єктів у відеозображеннях на мобільній платформі в реальному часі: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Львівська політехніка" - Захищена; 1.-.- 0.2024

УДК: 004.92/.93; 004.93'1; 004.932

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена вирішенню актуальної науково-технічної задачі розроблення методів та засобів пошуку та

розпізнавання об'єктів у відеозображеннях на мобільній платформі у реальному часі. У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційних досліджень, сформульовано мету дослідження та науково-технічні завдання, необхідні для її досягнення, показано зв'язок дослідження з науковими програмами та темами, наведено наукову новизну отриманих результатів, їх практичну цінність та особистий внесок здобувача. Подано відомості про апробацію результатів роботи та особистий внесок автора та його публікації. У першому розділі проведено аналіз існуючих підходів до інтеграції систем пошуку та розпізнавання об'єктів, а саме різновиди та архітектурні особливості моделей розпізнавання, та алгоритмів відстежування довільного класу об'єктів. Результати аналізу показали що інтеграція таких систем вимагає застосування певного набору фільтрів, спеціалізованих функцій активації, та алгоритмів відстеження об'єктів. У ході аналізу, як базову нейронну мережу обрано сімейство моделей згорткових нейронних мереж Yolo, як найбільш перспективну у галузі розпізнавання об'єктів. Додатково проведено аналіз існуючих мобільних систем для пошуку та розпізнавання об'єктів у реальному часі. Визначено, що великою проблематикою таких систем є відсутність ефективної платформи автоматичного тренування та інтеграції моделей у мобільну платформу. Також однією з проблем є підвищення ефективності роботи таких систем, оскільки вони переважно мають обмежені апаратні можливості. Як висновок до першого розділу, сформовано набір методів та засобів для вирішення проблеми пошуку та розпізнавання у відеозображеннях на

мобільній платформі у реальному часі та сформульовано завдання дисертаційного дослідження. У другому розділі запропоновано метрики оцінювання результатів розпізнавання та відстеження об'єктів. Сформовано та описано загальну структуру моделі згорткової нейронної мережі Yolov4 для мобільної платформи. Використано модифікований метод кластеризації об'єктів розпізнавання на базі k-середніх++ для формування якорів розпізнавання. Розроблено методи фільтрації результатів розпізнавання. Розроблено 3 алгоритма відстеження об'єктів: алгоритмічний, алгоритмічний з навчанням з підкріпленням та алгоритм оперативного відстеження на базі мінімізаційного фільтру IOU, з використанням Угорського алгоритму як функції збіжності. Розроблено методи мемоїзації об'єктів відстеження. Запропоновано метод квантизації вихідних вагових коефіцієнтів згорткової нейронної мережі методом афінних перетворень. У третьому розділі, згідно з запропонованими методами та засобами, розроблено алгоритми тренування моделі згорткової нейронної мережі, автоматичного анотування вхідних зображень та конвертування моделі у CoreML формат для мобільної платформи. Згідно обраних засобів масштабування та контейнеризації Docker, побудована структура системи автономного анотування, тренування та конвертації такої моделі. З даної структури можна виділити Docker контейнери для кожного модуля/сервіса, які використовують масштабовані апаратні можливості операційної системи. Описано взаємозалежності між кожним елементом такої системи. Запропоновано засіб інтеграції вбудованого модуля для відстеження рухомих об'єктів на мобільній платформі

iOS. Інтеграція полягає у використанні бібліотеки JavaScriptCore для передачі даних між системою та модулем. У четвертому розділі представлено розроблену архітектуру систем на мобільній операційній системі iOS та операційній системі Ubuntu та обґрунтовано вибір компонент таких систем. Представлено результати аналізу та апробації системи. Отримані результати дослідження підтвердили ефективність алгоритмів пошуку та розпізнавання у реальному часі. Ключові слова: розпізнавання об'єктів, алгоритм відстеження об'єктів, фільтрація результатів розпізнавання, масштабоване середовище, функції активації, відеозображення, мобільна платформа, згорткова нейронна мережа, реальний масштаб часу, час пошуку об'єктів, час розпізнавання об'єктів, масштабована система Docker, сімейство моделей згорткових нейронних мереж Yolo, алгоритми кластеризації, Угорський алгоритм, афінні перетворення.

81.79 Кадри

81.02.24.0541/0824U000166

Чепурка Олег Юрійович Формування здоров'язберезувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін: Дис...Доктор філософії/ Рівненський державний гуманітарний університет - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 377.1; 378.02:372.8; 378

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації вперше здійснено теоретичне узагальнення та наукове вирішення проблеми формування здоров'язберезувальної компетентності

майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін. Розглянуто провідні наукові підходи до проблеми дослідження у сукупності двох рівнів: загальнонаукового (холістичний і гуманістичний підходи) та конкретно-наукового (компетентнісний, аксіологічний та діяльнісний підходи). Представлено результати категорійно-поняттєвого аналізу проблеми дослідження: аналіз базових понять дослідження («збереження здоров'я», «компетентність», «професійна компетентність», «здоров'язбережувальна компетентність», «бакалаври фізіотерапії», «фахові дисципліни»); визначення професійної компетентності майбутнього фахівця-фізіотерапевта як комплексу професійних знань, вмінь та навичок професійної діяльності в галузі фізіотерапії, а також особистісних і професійних характеристик, що уможливають ефективне виконання фахівцем-фізіотерапевтом своїх професійних обов'язків, забезпечують його професійне зростання та самореалізацію. На підставі аналізу змісту українських та міжнародних документів про підготовку фахівців-фізіотерапевтів з'ясовано зміст основних дескрипторів, що визначають належний рівень професійної компетентності фахівців-фізіотерапевтів на бакалаврському рівні підготовки. Обґрунтовано чотири базові компоненти здоров'язбережувальної компетентності бакалаврів фізичної терапії: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-змістовий, діяльнісно-процесуальний, рефлексивно-поведінковий компонент. Доведено, що оскільки майбутні бакалаври фізичної терапії є фахівцями сфери охорони здоров'я, то у контексті досліджуваної проблеми найбільш доцільною є змішана модель формування їхньої

здоров'язбережувальної компетентності, коли до фахових дисциплін додається вплив загалом освітнього середовища закладу вищої освіти, освіта впродовж життя, позааудиторна діяльність молоді. Спроектовано модель формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін як науково обґрунтовану систему конструктивів (стратегічного, тактичного і оперативного), що відображає взаємозв'язок цілі дослідження (формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії у процесі вивчення фахових дисциплін) із соціальними, теоретичними, організаційними і методичними засадами її досягнення. Реалізовано експериментальне дослідження моделі, форм і методів формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної терапії. Діагностика стану сформованості здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення фахових дисциплін відбувалася за участі 287 майбутніх бакалаврів з фізичної терапії – здобувачів I-IV курсів спеціальності 227 Терапія та реабілітація; 29 викладачів, які здійснюють викладання фахових дисциплін. Практичне значення дослідження визначається тим, що укладено діагностичний інструментарій, який склали: анкета на виявлення рівня сформованості відповідального ставлення до здоров'я З. Крупник; методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокича; комп'ютерне тестування знань з фахових дисциплін; моніторинг якості знань і навчальної успішності здобувачів з фахових дисциплін; анкета Ю. Копочинської для вивчення технологічної готовності та професійної ідентичності майбутніх фахівців з

фізичної терапії; методика дослідження впевненості на усвідомлюваному рівні; аутоаналітичний опитувальник здорової особистості; методика діагностики ставлення до інших людей з інвалідністю О. Купреєвої. Обґрунтовані зміст та структура здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фізіотерапевтів дають змогу забезпечити моніторинг якості професійної підготовки майбутніх фахівців у ЗВО. Основні положення та висновки дослідження доцільно використовувати в процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної терапії, при укладанні навчально-методичних видань, а також у процесі підвищення кваліфікації та організації освіти впродовж життя фахівців з фізичної терапії. Ключові слова: здоров'язбережувальна компетентність, формування здоров'язбережувальної компетентності, модель формування здоров'язбережувальної компетентності, майбутні бакалаври фізичної терапії, фахові дисципліни, освітнє середовище закладу вищої освіти.

82 ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ

82.01 Загальні питання організації та управління

82.02.24.0542/0824U000121

Милянник Руслан Васильович
Формування та розвиток управлінських компетентностей в умовах цифрової економіки: Дис...Доктор філософії/ Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 005; 007; 35; 658; 338; 331

с. - Бібліогр.: назв

У дисертації представлено результати критичного аналізу наукових праць українських та зарубіжних вчених, констатовано необхідність вибору Україною моделі випереджаючого економічного розвитку, в центрі якої перебуває людина цифрової доби, розвиток її потенціалу та ментального здоров'я. В цьому контексті виокремлено передумови розвитку інтелектуалізації індивідів, здатності соціоекономічних агентів до сприйняття загальноцивілізаційних надбань та аргументовано, що випереджаючий соціально-трудоий розвиток є способом адаптації до вимог європейського та національного ринку праці та імперативів повоєнного відновлення економіки України. Виходячи із концептуальних засад формування моделі випереджаючого економічного розвитку в Україні виокремлено вектори трансформації управлінських компетентностей, ціннісних орієнтирів та розбудови компетентнісної політики.

82.13 Державне та адміністративне управління

82.02.24.0543/0824U000078

Омельченко Владислав Станіславович
Громадський контроль в системі публічного управління: інформаційно-комунікативний аспект: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Одеська політехніка" - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 331.107.3:06.048.287; 351

с. - Бібліогр.: назв

АНОТАЦІЯ Омельченко В.С.

Громадський контроль в системі публічного управління: інформаційно-комунікативний аспект – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування. – Національний університет «Одеська політехніка», МОН України, Одеса, 2023. У вступі до дисертації обґрунтовано актуальність дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет роботи. Розкрито наукове та практичне значення дисертаційного дослідження. Перший розділ присвячено питанням розгляду теоретикометодологічних засад до формування громадського контролю в системі публічного управління в інформаційно-комунікативному аспекті. Проведено аналіз еволюції поняття "контроль" за яким була створена спеціальна таблиця, яка демонструє, що це поняття є ключовим і інтегруючим у публічному управлінні та представлено його еволюцію на сучасному етапі. Окреслено межі впливу ГК у порівнянні з державним контролем, що робить його особливим видом публічного контролю. Розмежовуються поняття «соціальний», «державний» та «громадський» контроль, на чого визначено сутність поняття останнього. Аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень еволюції ГК показав, що основою підходів до розуміння громадського контролю є теоретичні засади та методологічне підґрунтя, на яких базується застосування ГК. Наведено приклади динамічних змін, які відбуваються в системі публічного управління України та обумовлюють необхідність систематичного

впровадження і постійного вдосконалення організаційних структур і форм діяльності органів публічної влади на всіх рівнях. Доведено, що в таких умовах засадничими принципами феномену громадського контролю є головні принципи демократичної інфраструктури, за допомогою якої зміст державно- суспільних відносин, сутність управлінських впливів може коригуватися відповідно до інтересів суспільства. Проаналізовано понятійно-категорійний апарат дослідження для коректного використання поняття «громадський контроль» в системі публічного управління. Відзначено, що ГК є одним з основних видів соціального контролю. Узагальнено вітчизняні та зарубіжні погляди щодо розуміння сутності ГК, законодавства, форм, методів, активності громадян, системи контролю, механізмів, впливів, діяльності, взаємодії, взаємовідносин, зворотного зв'язку, функцій, способів, інструментів, процесів. Проведено аналіз наукових джерел, де розглянуто різноманітність форм реалізації громадського контролю. Доведено, що ключовим елементом успішного розвитку та підвищення ефективності ГК є прозорість та відкритість органів влади, яка досягається шляхом постійного обміну інформації у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ), які відіграють важливу роль у координації та покращенні взаємодії між владою та громадянськістю. Акцентується, що контроль є однією з фундаментальних функцій у системі публічного управління, яка діє на основі прозорих правил, а виконання цих функцій залежить від досягнення ефективності та якості комунікації. Досліджено еволюцію інформаційно-комунікативних технологій при здійсненні ГК та виведення його на

новий рівень у процесі формування інформаційного суспільства. З'ясовано напрями подальшого розвитку ГК, які відображені в інформаційному суспільстві як на світовому рівні, так і на рівнях національних стратегій розвитку в кожній окремій країні. Доведено, що розвиток інформаційних технологій нарощує взаємозв'язки органів публічної влади з громадянським суспільством, а при використанні ІКТ держава отримує можливість розширювати спектр електронних послуг, що збільшує довіру громадянського суспільства до влади. Розглянуто концепцію "інформаційно-комунікативних технологій", яка поєднується з "громадським контролем" і визначає своє місце у майбутньому, включаючи можливість поєднання за допомогою альтернативних інформаційно-комунікативних способів зв'язку представників ГК в системі публічного управління. Було розглянуто роль ІКТ в підвищенні ефективності реалізації громадського контролю, зокрема виявлено форми, методи, механізми, технології, інструменти та процедури, що застосовуються для реалізації ГК. Здійснено систематизацію та класифікацію найбільш поширених видів ГК. Доведено, що використання сучасних ІКТ посилює ефективність та результативність ГК. На підставі аналізу встановлено, що під комунікативністю будемо розуміти: комунікативний процес взаємодії між зацікавленими учасниками, що здійснюється шляхом обміну інформацією, та сприяє її успішному отриманню, розумінню, засвоєнню, використанню і передачі. Систематизовано вітчизняні наукові погляди щодо використання категоріального апарату при визначенні змісту громадського контролю в інформаційно-комунікативному аспекті.

82.02.24.0544/0824U000074

Довбня Олександр Борисович Механізм публічного управління розвитком містобудівної інфраструктури великих міст: Дис...Доктор філософії/ Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 711.4;711.41; 352.075

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі вирішено наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробленні і практичних рекомендацій щодо особливостей механізму публічного управління розвитком містобудівної інфраструктури великих міст у повоєнний період. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю відновлення населених пунктів України після завершення активних бойових дій, при цьому підготовчий етап щодо відновлення необхідно і можливо здійснювати ще до перемоги. Великі міста з більш розвиненою інфраструктурою зазнають більших за сумою втрат із за більшої вартості та кількості пошкоджених активів внаслідок ракетних ударів та інших агресивних бойових дій. На сьогодні 20 самих великих за кількістю населення громад із 1470 у сумі становлять 30 % населення України, 80% з яких зазнали дуже високих пошкоджень. Крім зруйнованих об'єктів житлового та комунального господарства має місце високий рівень внутрішньо переміщених осіб, що асиметрично навантажують муніципальний сектор, де основними хабами стають саме великі міста. Таким чином ефективне управління розвитком містобудівної інфраструктури великих міст буде грати

вирішальну роль у повоєнному відновленні країни.

82.02.24.0545/0824U000090

Іванісова Марина Анатоліївна Механізми публічного управління у сфері екологічної безпеки: Дис...Доктор філософії/ Національний університет цивільного захисту України - Захищена; 1-.0.2024

УДК: 351

с. - Бібліогр.: назв

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення й запропоновано вирішення актуального для науки публічного управління та адміністрування науково-прикладного завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і виробленні практичних рекомендацій з удосконалення механізмів публічного управління у сфері екологічної безпеки. З'ясовано сутність екологічної безпеки як об'єкта публічного управління; здійснено огляд механізмів публічного управління у сфері екологічної безпеки. Обґрунтовано, що еколого-економічний механізм публічного управління у сфері екологічної безпеки – це комплекс заходів прямого та непрямого державного впливу на економічні відносини щодо реабілітації постраждалих регіонів. Наголошено, що розробка організаційно-правового механізму публічного управління у сфері екологічної безпеки обумовлена необхідністю правового забезпечення системи заходів з реабілітації забруднених територій, який регламентує правові норми діяльності юридичних і фізичних осіб у зонах екологічного лиха. Показано, що мотиваційний механізм

публічного управління у сфері екологічної безпеки впроваджується переважно через соціальне підприємництво. Підкреслено, що прибуток є головним «орієнтиром» для впровадження мотиваційних механізмів підтримки «зеленого» бізнесу. Охарактеризовано систему публічного управління екологічною безпекою. Проаналізовано закордонний досвід публічного управління у сфері екологічної безпеки. Визначено, що ключову роль у розвитку європейської екологічної політики відіграє прагнення обмежити спотворення конкуренції всередині європейського ринку, що, у свою чергу, могло б створити різні екологічні норми на національному рівні. Охарактеризовано специфіку державної політики у сфері екологічної безпеки в Україні, а також виокремлено проблеми та перспективи публічного управління у даній сфері. Обґрунтовано стратегічні орієнтири розвитку публічного управління у сфері екологічної безпеки в Україні. Аргументовано, що виокремлення стратегічних орієнтирів розвитку публічного управління у сфері екологічної безпеки в Україні може бути здійснено за допомогою багаторівневої системи прийняття політичних, економічних, управлінських і суто технічних рішень з урахуванням таких принципів: публічного регулювання ризиків екологічної небезпеки, дотримання соціально-екологічних пріоритетів, відповідальності та контролю. Запропоновано напрями розвитку механізмів публічного управління у сфері екологічної безпеки в Україні та визначено очікувану результативність трансформації публічного управління у даній сфері.

82.02.24.0546/0824U000155

Вербановський Володимир
Володимирович Протидія корупційним
ризикам в системі публічної служби:
Дис...Доктор філософії/ Національний
університет "Одеська політехніка" -
Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 351

с. - Бібліогр.: назв

У вступі до дисертації обґрунтовано актуальність дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет роботи. Розкрито наукове та практичне значення дисертаційного дослідження. Перший розділ присвячений теоретико-методологічним засадам дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби. Удосконалено концептуальні положення щодо розуміння методології наукових досліджень у сфері публічного управління, зокрема, визначено поняття «методологія дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби» як систему загальнотеоретичних принципів, методологічних підходів та наукових методів, які застосовуються задля отримання нових та обміркування вже існуючих знань під час наукового дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби. Аргументовано, що теоретичний інтерес щодо протидії корупційним ризикам в системі публічної служби з'явився лише на початку ХХІ століття та обумовлювався активізацією досліджень в межах міжнародного наукового дискурсу відносно вказаної проблематики. Здійснено періодизацію наукових досліджень протидії корупційним ризикам у системі публічної служби на два взаємопов'язані та взаємозалежні періоди. Аргументовано,

що перший період (1995 – 2014 рр.) обумовлений існуванням в незалежній українській державі жвавої дискусії щодо необхідності антикорупційного законодавства в середині 90-х років ХХ століття. Для нього притаманні загальнотеоретичні напрацювання щодо розуміння сутності корупційних ризиків, зокрема, й в системі публічної служби. Окремі елементи окресленої проблематики розкриваються науковцями під час встановлення детермінантів корупції у дисертаційних дослідженнях та в незначній кількості наукових статей. Однак комплексне дослідження відсутнє з огляду на відсутність у тогочасному антикорупційному законодавстві положень про корупційні ризики. Встановлено, що реформування антикорупційного законодавства серед новел закріпило категорію «корупційний ризик», що обумовило початок другого періоду становлення розуміння протидії корупційним ризикам в системі публічної служби (з 2014 р.). Для даного періоду притаманний поступовий перехід від загальнотеоретичних напрацювань щодо розуміння сутності корупційних ризиків, до конкретних дисертаційних досліджень та наукових статей, предметом яких є саме розкриття сутності корупційних ризиків у діяльності окремих суб'єктів публічної служби, а також механізм протидії останнім. Окрім того, нормативна визначеність корупційних ризиків обумовила появу перших комплексних досліджень, що дотично стосуються тематики даного дисертаційного дослідження. Дістали подальшого розвитку структурні елементи категоріального апарату дослідження протидії корупційним ризикам в системі публічної служби, шляхом надання авторських визначень понять «корупційні ризики в системі

публічної служби», «фактор корупційного ризику в системі публічної служби», «управління корупційними ризиками в системі публічної служби», «протидія корупційними ризикам в системі публічної служби». Зокрема, під корупційними ризиками слід розуміти сукупність об'єктивно існуючих зовнішніх та внутрішніх факторів, які не підлягають повноцінному контролю та обумовлюють використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або відповідної обіцянки для себе чи інших осіб. Під поняттям «фактор корупційного ризику в системі публічної служби», вважаємо за доцільне, розуміти умови та інші чинники, які обумовлюють та сприяють розвитку корупційної поведінки у діяльності уповноважених суб'єктів публічної служби. Термін «управління корупційними ризиками в системі публічної служби» на нашу думку, варто застосовувати в значенні діяльності уповноважених суб'єктів, що спрямована на встановлення та оцінку корупційних ризиків, а також своєчасного вжиття необхідних заходів для мінімізації негативного впливу останніх у процесі здійснення публічної служби. Натомість під поняттям «протидія корупційними ризикам в системі публічної служби» слід розуміти широкий спектр дій, спрямованих на мінімізацію обсягів та усунення в системі публічної служби об'єктивно існуючих зовнішніх та внутрішніх факторів, які не підлягають повноцінному контролю та обумовлюють використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або відповідної обіцянки для себе чи інших осіб. Другий розділ присвячений наданню змістовної характеристики

механізмів протидії корупційним ризикам в системі публічної служби в Україні та світі. З'ясовано, що стандарти діяльності органів публічної адміністрації у сфері протидії корупційним ризикам відображені в міжнародних документах. Всю сукупність останніх класифіковано на дві групи: загальна та спеціальна. Перша група (загальна) включає міжнародні акти, які спрямовані на формування загальних механізмів добросовісності публічної служ

82.02.24.0547/0824U000156

Дружинін Сергій Сергійович Державно-громадянське партнерство у сфері культури: теоретико-методологічний аспект: Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Одеська політехніка" - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 351; 354

с. - Бібліогр.: назв

Перший розділ присвячено теоретико-методологічним засадам державно-громадянського партнерства у сфері культури. Проведено систематизацію теоретико-методологічних поглядів щодо категорій «партнерство», «державно-громадянське партнерство» та «культура». Систематизовано теоретико-методологічні погляди зарубіжних і українських дослідників щодо цих категорій. Визначено сутність державно-приватного та державно-громадянського партнерства. Проведено порівняння сутності категорій та визначення їх відмінностей. Досліджено розуміння цих понять у різних наукових школах. Встановлено різні підходи до розуміння партнерства: теоретичний та зосереджений на галузі. Виокремлено форми та види партнерства. Акцентовано

увагу на партнерстві щодо взаємодії багатьох секторів і окремих суб'єктів задля досягнення суспільного інтересу. Визначення партнерства систематизовані за аспектами їх застосування в публічному управлінні та адмініструванні. Виокремлено теоретичні основи партнерства та його результати. Охарактеризовані методологічні основи партнерства. Надано авторське визначення партнерства в контексті теорії публічного управління та адміністрування. Досліджено теоретичну базу державно-громадянського партнерства у сфері культури. За результатами дослідження систематизовано наукові теорії, концепції, погляди, наукові школи, які основою розуміння державно-громадянського партнерства. Визначено сутність державно-приватного та державно-громадянського партнерства. Продемонстровано, що публічне управління державно-громадянським партнерством є новим явищем для України у контексті відносин органів публічної влади з громадським сектором. Надано авторське визначення державно-громадянського партнерства. Показано, що державно-громадянське партнерство має як економічний ефект, так і суспільну цінність, а також є вагомим важелем для розвитку культури. Проведено аналіз та узагальнення теорій культури в контексті публічного управління та адміністрування з акцентами на особливостях державно-громадянського партнерства. Показані взаємозв'язки між процесами сталого розвитку культурного сектору та становлення демократії. Культурна складова розглядається як організаційний елемент, навколо якого, як культурної цінності, створюється організація громадянського суспільства для посилення соціальної легітимності і відповідно, формується державно-

громадянське партнерство. Аналіз зарубіжних наукових джерел продемонстрував інноваційні підходи до розуміння ролі культури в державі та щодо впливів культурних процесів на державу. Показана відмінність між культурними системами різних країн щодо створення різних організаційних структур в процесі становлення державно-громадянського партнерства через створення соціальних підприємств, які інституціалізуються як культурний конструкт. Надано авторське визначення культури в рамках публічного управління та адміністрування. Надані авторські характеристики сфери культури як область публічного управління. Автором характеристики культури класифіковані відповідно до наукових теорій, що вплинуло на авторське визначення поняття «сфера культури», яке надано в даному розділі. Охарактеризовані основні суб'єкти взаємодії в сфері культури в контексті державно-громадянського партнерства. Виокремлено основні концепції, які покладено в основу управління культурою в контексті державно-громадянського партнерства. Охарактеризовано форми управління культурою та розподілено їх у науково-методологічному та організаційно-правовому аспектах. У другому розділі досліджується управлінсько-правове підґрунтя вироблення, формування та розвитку державно-громадянського партнерства в сфері культури. Форми управління культурою розглядаються в науково-методологічному та організаційно-правовому аспектах. Державно-громадянського партнерство в сфері культури в зарубіжних країнах охарактеризовано в контексті організаційно-правового забезпечення. Продемонстрована їх залежність від особливостей державного устрою та моделей публічного управління та

адміністрування. Показані особливості організаційних форм для діяльності громадських об'єднань в межах державно-громадянського партнерства в різних державах. Автором систематизовано і узагальнено правові акти держав світу щодо державно-громадянського партнерства, в тому числі і в сфері культури. Показані сучасні інноваційні тенденції щодо залучення громадськості до економічної діяльності в сфері культури шляхом створення різних видів об'єднань, яким надано право господарської діяльності. Автором проведена систематизація і періодизація правових актів держав світу щодо благодійності, філантропії, зменшення приватним донорам податкової бази за рахунок пожертв для суспільно корисних цілей, фінансування, публічних оголошень та оцінки пропозицій, контрактів на культурні послуги, звільнення від податків та пільгового опод

82.15 Організація управління економікою

82.02.24.0548/0824U000231

Іськів Іван Ярославович Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України: Дис...Доктор філософії/ Державний університет "Житомирська політехніка" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 351; 354; 351; 338.2

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена вирішенню наукового завдання, що полягає в теоретичному обґрунтуванні і розробленні методичних підходів до

формування державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України. У першому розділі «Теоретичні положення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України» визначено й охарактеризовано сутність основних підходів до тлумачення поняття «національна безпека», серед яких найбільш домінуючим є підхід трактування з позиції захищеності, розвитку, стійкості й стабільності. На основні ретельного дослідження ключових понять та визначення структури складових національної безпеки, було сформовано теоретичну основу сутності забезпечення національної безпеки з виділенням основних завдань, принципів і мети. Доведено, що під національною безпекою необхідно розуміти стан захищеності країни, за якого держава в межах своїх можливостей і правильної політики спроможна забезпечувати безпечні умови існування для громадян, безперешкодно реалізовувати власні інтереси, а також підтримувати цілісність та суверенітет на усіх рівнях.

84 СТАНДАРТИЗАЦІЯ

84.15 Науково-методологічне забезпечення систем і служб стандартизації

84.02.24.0549/0224U000320

Розроблення методом перекладу національного стандарту Безпечність

лазерних виробів. Частина 12. Безпечність оптичних комунікаційних систем вільного простору, що застосовуються для передачі інформації. ДСТУ EN IEC 60825-12 (EN IEC 60825-12:2019, IDT; IEC 60825-12:2019, IDT): Заключний звіт/Товариство з обмеженою відповідальністю "Науково-дослідний центр "Нафтохім"; Керівник Вельможко Яна Юріївна, Саун Віра Миколаївна - ДР 0123U104717, УДК (083.74)

Розроблення національного стандарту, гармонізованого з міжнародним/європейським з ідентичним ступенем відповідності, з метою уніфікації з європейськими вимогами. Безпечність лазерних виробів. Частина 12. Безпечність оптичних комунікаційних систем вільного простору, що застосовуються для передачі інформації.

84.02.24.0550/0224U000309

ДСТУ EN 1837 (EN 1837:2020, IDT) Безпека машин. Вмонтоване освітлення машин. Розроблення НД: Заклучний звіт/Державне підприємство "Центр оцінки та інформації"; Керівник Руденко Людмила Іванівна - ДР 0123U105203, УДК (083.74)

Розроблення національних стандартів, гармонізованих з європейськими, з метою уніфікації з європейськими вимогами щодо безпечності машин для впровадження в економіку України на підприємствах та організаціях незалежно від форм власності й організаційно-правової форми.

84.02.24.0551/0224U000321

Безпека обладнання. Верстати для лазерної обробки. Частина 1. Вимоги до лазерної безпеки. ДСТУ EN ISO Д11553-

1 (EN ISO 11553-1:2020;A11:2020, IDT; ISO 11553-1:2020, IDT): Заклучний звіт/Товариство з обмеженою відповідальністю "Науково-дослідний центр "Нафтохім"; Керівник Вельможко Яна Юріївна, Саун Віра Миколаївна - ДР 0123U104700, УДК (083.74)

Розроблення національного стандарту, гармонізованого з міжнародним/європейським з ідентичним ступенем відповідності, з метою уніфікації з європейськими вимогами. ДСТУ EN ISO Д11553-1 (EN ISO 11553-1:2020;A11:2020, IDT; ISO 11553-1:2020, IDT) Безпека обладнання. Верстати для лазерної обробки. Частина 1. Вимоги до лазерної безпеки

85 ПАТЕНТНА СПРАВА. ВІНАХІДНИЦТВО. О. РАЦІОНАЛІЗАТОРСТВО

85.29 Патентно-інформаційна діяльність (Інформаційна діяльність у сфері інтелектуальної власності (патентно-інформаційна діяльність))

85.02.24.0552/0224U000291

Управління процесами соціальних комунікацій в глобальному

інформаційному просторі: Заключний звіт/Національний університет "Львівська політехніка"; Керівник Марковець Олександр Вікторович - ДР 0119U101870, УДК 004:001;007, 37:004.588;004.85, 681:004, 658.6.002; 621.397.13, 002:004

127

Розроблення методів та засобів управління комунікативними процесами в глобальному інформаційному просторі

86 ОХОРОНА ПРАЦІ

86.33 Охорона праці за джерелами небезпеки і методами захисту

86.02.24.0553/0224U000389

Розроблення екологічно безпечних Gd-вмісних нанокompозитних матеріалів для захисту від нейтронного випромінювання різних джерел: Заключний звіт/Державна установа "Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України"; Керівник Пилипчук Євген Володимирович - ДР 0122U002173, УДК 621.002.3-419;620.22-419, 331.453;331.435;613.648.4

92

Синтез та дослідження екологічно безпечних Gd-вмісних нанокompозитних матеріалів для захисту від нейтронного випромінювання різних джерел.

87 ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ. ЕКОЛОГІЯ ЛЮДИНИ

87.03 Теорія і методи вивчення охорони довкілля. Економічні основи використання природних ресурсів

87.02.24.0554/0824U000293

Лобода Петро Петрович Методи та програмні засоби обробки даних цифрового двійника конфайнменту Чорнобильської атомної електростанції.: Дис...Доктор філософії/ Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 002+02].002.5; 002:004.8; 002:004; 004.942; 504.06

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розробці науково-методичних підходів до створення цифрового двійника Нового безпечного конфайнменту ЧАЕС. Визнаючи наукову і практичну цінність наявних робіт, слід зазначити, що існуючі моделі дозволяють прогнозувати та оцінювати різні характеристики НБК, однак вони не утворюють єдиної інтегрованої системи моделювання. Інформаційні системи НБК реалізують управління його процесами, однак деякі процеси (наприклад, управління

вентиляцією) потребують автоматизації та забезпечення підтримки прийняття рішень. Крім того, наявні інформаційні системи мають недостатні можливості для 3D візуалізації інформації та прогнозування. Таким чином, виникає протиріччя між збільшенням кількості та складності задач обробки даних при експлуатації НБК в умовах обмежених можливостей його інформаційних систем та потребою в зменшенні часу на прийняття обґрунтованих рішень персоналом при вирішенні цих задач. Враховуючи сучасний стан методів та засобів програмної інженерії, в якості базової концепції вирішення цього протиріччя та відповідного розвитку інформаційних технологій НБК в осяжному майбутньому була обрана технологія цифрових двійників. Метою дисертаційної роботи є покращання можливостей обробки даних для аналізу і управління станом НБК шляхом розробки пов'язаних за єдиними концептуальними підходами архітектури, методів, моделей та програмних засобів його цифрового двійника. Для досягнення поставленої мети виконано часткові завдання: аналіз призначення, функціональних можливостей, архітектури та основних характеристик існуючих інформаційних систем управління та обробки даних НБК; дослідження сучасних підходів до обробки даних при моделюванні та управлінні процесами НБК; огляд концепції цифрових двійників та особливостей обробки даних в них; формування вимог до цифрового двійника НБК та розробка його архітектури; розробка моделі обробки даних у базах даних та знань цифрового двійника НБК; розробка архітектури програмного забезпечення 3D візуалізації інформації стану цифрового двійника НБК; розробка методу і програмного забезпечення цифрового двійника для

керування вентиляцією НБК та його перевірка. Наукова новизна результатів дослідження полягає в наступному. Вперше розроблено багаторівневу архітектуру цифрового двійника НБК, яка враховує особливості об'єкту автоматизації, взаємодію з наявними інформаційними системами, моделі та алгоритми управління та прийняття рішень, що дозволило визначити підходи до розробки програмного забезпечення цифрового двійника. Отримала подальший розвиток модель бази даних НБК ЧАЕС, що на відміну від відомих побудована за рахунок інтеграції в структурах даних його цифрового двійника інформації з різних підсистем з врахуванням просторових координат, часової динаміки та змін обладнання, що поліпшило можливості обробки історичних даних, візуалізації та прогнозування стану НБК ЧАЕС. Вперше розроблена архітектура програмного забезпечення 3D візуалізації інформації стану цифрового двійника НБК, що побудована на основі технології мікросервісів з використанням цифрових геометричних моделей НБК та ОУ, яка дозволила реалізувати 3D візуалізацію даних та покращило можливості аналізу стану НБК. Вперше розроблено метод керування вентиляцією НБК на основі його цифрового двійника, новизна якого полягає в використанні нейро-нечітких моделей для розрахунку витрат вентиляційних установок, що враховують стан тисків в основному і кільцевому просторі НБК, що дозволило покращити процес прийняття рішень персоналом. Перевірка на контрольній вибірці показала, що похибка розрахунків по розроблених нейро-нечітких моделях не перевищує 2.5% та 3.2%, що свідчить про їх адекватність та можливість практичного застосування. Практичне значення одержаних результатів полягає

в тому, що їх використання підвищило рівень автоматизації проектувальних робіт, розширило можливості обробки даних та підтримки прийняття рішень в задачах управління вентиляційними системами та дозволило поліпшити навчальний процес з підготовки виробничого персоналу НБК ЧАЕС. Застосування запропонованого методу нейро-нечіткого управління вентиляційними системами дозволяє скоротити неорганізовані викиди повітря з радіоактивними аерозолями із Нового безпечного конфайнмента ЧАЕС в оточуюче середовище в середньому на 17,2%. Результати дослідження прийнято до впровадження в Державному спеціалізованому підприємстві «Чорнобильська АЕС» (№ 6700-149 від 29.06.2023); в Інституті технічної теплофізики НАН України (акт реалізації від 08.09.2023 р.); в навчальному процесі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (акт реалізації від 13.09.2023 р.) при викладанні дисципліни «Проектування інформаційних систем з нечіткою логікою». Вирішене в дисертаційному дослідженні наукове завдання має істотне значення для теоретичних основ створення та удосконалення програмного і алгоритмічного забезпечення для аналізу, прогнозування та управління процесами НБК.

87.15 Забруднення довкілля. Контролювання забрудненості

87.02.24.0555/0824U000396

Король Катерина Анатоліївна
Екологічний моніторинг сміттєзвалищ туристично-рекреаційного комплексу

Львівської області: Дис...Доктор філософії/ Львівський державний університет безпеки життєдіяльності - Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 504.054.001.5; 504.064

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена екологічному моніторингу сміттєзвалищ туристично-рекреаційного комплексу Львівської області (Стрийського, Бориславського, Броницького) враховуючи специфіку туристичного регіону. У дисертації наведено класифікацію відходів, їхнє походження та властивості, аналізу для визначення оптимальних стратегій поводження з відходами в умовах туристичного регіону. Здійснено аналіз фізико-хімічних властивостей субстратів сміттєзвалищ, їхній вплив на довкілля. Встановлено, що сміттєзвалища призводять до забруднення ґрунту, повітря та водойм. Досліджувані сміттєзвалища містять велику кількість харчових відходів та паперу, що свідчить про неефективну систему сортування та переробки відходів. Виявлено проблеми рециклінгу металевих відходів, скла, полімерів. У дослідженні доведено необхідність впровадження стратегій з управління відходами, спрямованих на зменшення кількості утворюваних відходів та їхню ефективну переробку. Покращення екологічної ситуації вимагає вдосконалення системи сортування та рециклінгу, підтримку свідомого споживання та впровадження інноваційних технологій управління відходами. Дисертація спрямована на внесення позитивного вкладу в розвиток екологічної свідомості та сталого туризму в регіоні, а також може слугувати основою для подальших

досліджень об'єктів накопичення сміття в туристично-рекреаційних комплексах. Під час аналізу фізичних властивостей субстратів на глибині 5 см спостерігався найвищий рівень вологості (25%), причиною чого слугує вплив атмосферних опадів та висока вологоутримуюча здатність. У горизонті на глибині 10 см вологість зменшувалася, а у горизонті 15 см спостерігалась значна сухість ґрунту. Вищий був і рівень органічних речовин і мікроелементів (N, P, K). Зменшення концентрацій яких на глибині 10 та 15 см пов'язане з активністю мікроорганізмів та перебігом біологічних процесів. Інтенсивність росту і розвитку експериментальних тест-культур, що свідчила про токсичність неорельєфу сміттєзвалищ. Найвища динаміка проростання спостерігалась у зразках із північних та південних ділянок. Найнижча динаміка росту і розвитку тест-культур фіксувалася на східних та західних ділянках, що пов'язано з вищим рівнем забруднення ґрунту. Встановлено значне забруднення іонами важких металів (Pb, Cd, Cu, Co) кореневих систем дерев досліджуваних сміттєзвалищ: іонами Pb - *Acer negundo* L., *Populus nigra* L., на південному боці - *Fagus sylvatica* L., *Malus sylvestris* Mill., західній стороні - *Salix cinerea* L., *Carpinus betulus* L., на північному боці - *Malus sylvestris* Mill., *Prunus spinosa* L., в центральній частині - *Populus nigra* L., *Salix alba* L. Вміст іонів Cd перевищує нормативи з південного боку у *Fagus sylvatica* L., *Malus sylvestris* Mill., з західного боку в *Carpinus betulus* L., в центральній частині - *Salix alba* L., з південної сторони - *Malus sylvestris* Mill., з східної сторони у *Acer negundo* L., *Populus nigra* L. Вміст іонів Co перевищував норматив з західного боку у *Salix cinerea* L., з західного боку у *Carpinus betulus* L., з південного боку у

Malus sylvestris Mill., з східного боку у *Populus nigra* L. Рослини на сміттєзвалищах проявляють фізіологічну стійкість до умов середовища, зокрема, вони більш адаптовані до впливу токсичних речовин, високих концентрацій розчинених солей. Це впливає на їхні біометричні параметри. Висота рослин на Броницькому сміттєзвалищі була меншою в 2 рази, порівняно з контрольною групою. Ділянки, які були під прямими сонячним випромінюваннями, мали вищі значення росту рослин, швидкості фотосинтезу та розвитку кореневої системи порівняно з іншими ділянками, які були піддані впливу фотолізу. Ділянки, які були притінені вищою рослинністю проявляли нижчі значення фізіологічних показників. Аналіз наявного на час дослідження рослинного покриву сміттєзвалища, показав диференціацію показників коефіцієнтів фітомеліоративної ефективності (KFM). Територія сміттєзвалища володіє фітомеліоративним потенціалом для проведення подальших рекультиваційних робіт з метою зниження негативного впливу на довкілля. Проаналізовані у лабораторних умовах фізико-хімічні показники снігу на сміттєзвалищах, свідчать про забруднення атмосферних опадів шкідливими поліюгантами. Звідси необхідним є прийняття заходів із забезпечення ефективного управління відходами та зменшення негативного впливу сміттєзвалищ на довкілля. Особливо це стосується територій із об'єктами туристично-рекреаційної інфраструктури.

87.26 Вплив забрудненості довкілля на стан природних екосистем,

популяцій і організмів рослинного і тваринного світу

87.02.24.0556/0224U000400

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Біологія та охорона здоров'я» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: Заключний звіт/Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Керівник Іванько Ірина Анатоліївна - ДР 0122U000059, УДК 579, 581.5, 581.1, 59, 574, 574.5, 574.5;572.1/.4, 612;591.1, 504.054:574.3, 504.73/.74.06, 504.062(1/9)

94

Комплексна оцінка стану біосистем різних рівнів організації в умовах антропогенних та кліматичних змін та пошук шляхів збереження біорізноманіття і людського потенціалу

87.27 Охорона рослинного і тваринного світу

87.02.24.0557/0224U000400

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Біологія та охорона здоров'я» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: Заклучний звіт/Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Керівник Іванько Ірина Анатоліївна - ДР 0122U000059, УДК 579, 581.5, 581.1, 59, 574, 574.5, 574.5;572.1/.4, 612;591.1, 504.054:574.3, 504.73/.74.06, 504.062(1/9)

94

Комплексна оцінка стану біосистем різних рівнів організації в умовах антропогенних та кліматичних змін та пошук шляхів збереження біорізноманіття і людського потенціалу

87.33 Стихійні лиха і катастрофи антропогенного походження. Екологічна безпека Організація аварійно-рятувальних робіт

87.02.24.0558/0224U000388

Розроблення інтелектуальної модульної системи оперативного реагування на хімічні та радіаційні загрози для населення в режимі реального часу на базі БПЛА: Заклучний звіт/Державна установа "Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України"; Керівник Попов Олександр Олександрович - ДР 0123U101807, УДК 613.648:504.064, 504.056:574; 502.58:574, 519.711.3

218

Підвищення ефективності підсистеми моніторингу і прогнозування надзвичайних ситуацій Єдиної державної системи цивільного захисту України шляхом розроблення інтелектуальної системи оперативного реагування на хімічні та радіаційні загрози для населення в режимі реального часу на базі БПЛА

87.02.24.0559/0824U000337

Гапало Андрій Ігорович Вплив небезпечних чинників лучних пожеж на довкілля: Дис...Доктор філософії/ Львівський державний університет безпеки життєдіяльності - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 504.056:62/69; 502.58; 614.8;
504.056:614.841.42:63;
504.056:614.841.42:630

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розв'язанню актуального науково-технічного завдання – дослідженню процесів розвитку лучних пожеж в природних екосистемах та вплив їх небезпечних чинників на довкілля і біоту, а також розробленню протипожежних перешкод у вигляді мінералізованих смуг.

87.02.24.0560/0824U000337

Гапало Андрій Ігорович Вплив небезпечних чинників лучних пожеж на довкілля: Дис...Доктор філософії/ Львівський державний університет безпеки життєдіяльності - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 504.056:62/69; 502.58; 614.8;
504.056:614.841.42:63;
504.056:614.841.42:630

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розв'язанню актуального науково-технічного завдання – дослідженню процесів розвитку лучних пожеж в природних екосистемах та вплив їх небезпечних чинників на довкілля і біоту, а також розробленню протипожежних

перешкод у вигляді мінералізованих смуг.

87.02.24.0561/0824U000337

Гапало Андрій Ігорович Вплив небезпечних чинників лучних пожеж на довкілля: Дис...Доктор філософії/ Львівський державний університет безпеки життєдіяльності - Захищена; 1.- 0.2024

УДК: 504.056:62/69; 502.58; 614.8;
504.056:614.841.42:63;
504.056:614.841.42:630

с. - Бібліогр.: назв

Дисертаційна робота присвячена розв'язанню актуального науково-технічного завдання – дослідженню процесів розвитку лучних пожеж в природних екосистемах та вплив їх небезпечних чинників на довкілля і біоту, а також розробленню протипожежних перешкод у вигляді мінералізованих смуг.

87.35 Рациональне використання і відтворення природних ресурсів

87.02.24.0562/0224U000400

Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Біологія та охорона здоров'я» Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: Заключний звіт/Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Керівник Іванько Ірина Анатоліївна - ДР 0122U000059, УДК 579, 581.5, 581.1, 59, 574, 574.5, 574.5;572.1/4,

612;591.1, 504.054:574.3, 504.73/.74.06,
504.062(1/9)

94

Комплексна оцінка стану біосистем
різних рівнів організації в умовах
антропогенних та кліматичних змін та
пошук шляхів збереження
біорізноманіття і людського потенціалу

89 КОСМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

89.57 Дослідження Землі з космосу

89.02.24.0563/0824U000314

Єзерський Нікіта Валерійович Модуль
ЦОС для вивчення сейсмічно-
магнітосферної кореляції: Дис...Доктор
філософії/ Національний технічний
університет України "Київський
політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського" - Захищена; 1.-.0.2024

УДК: 621.317.7:621.372; 528.8(15):629.78

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація на здобуття наукового
ступеня доктор філософії з галузі знань
17 Електроніка та телекомунікації за
спеціальністю 172 Телекомунікації та
радіотехніка. – Національний технічний
університет України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», Національний технічний
університет України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського», Київ, 2023. Актуальність
теми. Землетруси завдають великої

шкоди як у матеріальному вимірі, так і
забирають багато людських життів. Було
запропоновано багато різноманітних
методів їх прогнозування, але
достовірність таких методів є вкрай
низькою. В ході вивчення напрямку
досліджень для вивчення можливості
передбачення землетрусів було обрано
шлях дослідження потоків плазми у
радіаційних поясах Землі. Мета і
завдання дослідження. Метою даної
роботи є розроблення науково-
методичних підходів у методиках
сортування заряджених частинок за
їхніми типами та сортами, зареєстровані
системою сцинтиляційних детекторів для
накопичення статистики та фіксації
передвісника землетрусу. При наявності
чітких сигналів-передвісників
землетрусів можливо буде запобігти
втраті частково матеріальних цінностей
та людських жертв. Основними
завданнями дослідження є: - Виявити
найдоцільніші в застосуванні методи
прогнозу сейсмічної активності. -
Встановити критерії достовірності
відпрацювання алгоритмів сортування
заряджених частинок за їхніми типами та
сортами. - Описати єдиною
математичною моделлю джерела шуму
для їхньої оптимізації - Удосконалити
методики покращення співвідношення
сигнал/шум. - З'ясувати такі параметри
спутникового каналу зв'язку, що
зведуть до мінімуму кількість прийнятих
помилки. - Адаптувати характеристики
спектрометричних каналів для
оптимізації процедури калібрування
модулю ЦОС. - Розробити модуль ЦОС
фіксації передвісників землетрусу
реалізуючи алгоритми сортування
заряджених частинок - Розробити модуль
імітатора сигналів з сцинтиляційного
детектора для оптимізації процедури
калібрування модулю ЦОС. Пошук та
визначення відмінних рис між збудженням

електронів, згенерованих внаслідок магнітосферної, сонячної та міжпланетної активності і сплесками, корельованими з сейсмічною активністю. Об'єктом дослідження є процес виявлення спектрометричних сигналів, що спричиняють проліт зарядженої частинки через детекторну систему. Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних положень для класифікації заряджених частинок за типами та діапазонами енергій. Методи дослідження. В роботі використовуються методи ядерної фізики, математичного програмування та теорії кіл. Для моделювання фізичних процесів та розрахунків використовувалися пакети програм числового аналізу, електронних симуляторів. Наукова новизна отриманих результатів полягає в: 1) Дістала подальшого розвитку модель для ідентифікації сортів та енергій заряджених частинок для вивчення явища сейсмічно-магнітосферної кореляції. 2) Вперше було запропоновано метод заміщення корисного навантаження та іонізаційної камери імітатором сигналів зі сцинтиляційних детекторів з довільним співвідношенням С/Ш для налаштування модулю ЦОС. 3) Вперше запропоновано методику оптимізації аналогового спектрометричного каналу для зменшення впливу рівня шумів на достовірність реєстрації сортів та енергій частинок у потоках плазми. Практичне значення отриманих результатів полягає в: 1) Прикладному застосуванні моделі для ідентифікації сортів та енергій заряджених частинок, створенням модулю ЦОС для вивчення явища сейсмічномагнітосферної кореляції. 2) Сформульовано метод спрощення процедури калібрування модуля ЦОС, шляхом заміщення високовартісних процедур налаштування корисного навантаження одним дешевим модулем

імітатора сигналів зі сцинтиляційних детекторів. 3) Створені рекомендації, щодо подальшої модернізації реєстраторааналізатора заряджених частинок. Результати цього дослідження можуть бути використані при розробці аналізаторів потоків плазми заряджених частин, проектуванні підсилювачів слабких сигналів на базі ОП та покращення шумових характеристик метрологічного/вимірювального обладнання вцілому. Публікації. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 7 наукових робіт, в тому числі 3 статті в провідних фахових виданнях, 4 тези доповіді на міжнародних конференціях. Ключові слова: гіпервізор, вибірка даних, негаусові завади, математична модель, надійне керування, радар з синтезованою апертурою, матриця передачі, високочутливий датчик, маскувальний шум, сейсмічні сигнали, модуляція, аналогова обробка сигналів, цифрова обробка сигналів, співвідношення сигналшум.

90 МЕТРОЛОГІЯ

90.27 Вимірювання окремих величин і характеристик

90.02.24.0564/0224U000099

Особливості X-променевої діагностики наноструктурної релаксації і дефектоутворення в складних за кристалічною будовою гетеросистемах, тонких плівках та нанокompозитах: Заключний звіт/Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Керівник Борча Мар'яна Драгошівна - ДР 0121U112391, УДК 538.97-405, 543.08, 548.571; 548.4 , 537-

311.322 , 537.226; 537.311.32; 538.956 ,
535.4

194

Метою роботи є комплексне дослідження структурних змін у складних за кристалічною будовою твердих розчинах, тонких плівках, нанорозмірних системах, підданих дії зовнішніх чинників; встановлення фізичних механізмів релаксації деформацій та розподілу компонентного і фазового складу у структурах з градієнтним компонентним складом, а також, створення нових моделей для аналізу впливу цих параметрів на дифракцію X-променів та можливості їх дослідження за допомогою високороздільної X-променевої дифрактометрії, електронно-растрової та атомно-силової мікроскопії.

90.02.24.0565/0224U000136

Комплексна інформаційно-вимірювальна система контролю геометричних розмірів прецизійних деталей: Заключний звіт/Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"; Керівник Маркін Максим Олександрович - ДР 0121U114476, УДК 531.7,

34

Розроблення та впровадження комплексної інформаційної системи вимірювання топологічних елементів оптичних деталей і структурних компонентів наноматеріалів та зменшення похибки вимірювання топологічних елементів оптичних деталей та структурних компонентів наноматеріалів шляхом удосконалення інформаційно-вимірювальної системи і методів вимірювання.

90.02.24.0566/0824U000384

Мідик Андрій-Володимир
Володимирович Підсистеми
температурного контролю кіберфізичних систем: Дис...Доктор філософії/
Національний університет "Львівська політехніка" - Захищена; 1-.-0.2024

УДК: 536.6.081; 536.5.081

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена дослідженню та подальшому розвитку кібер-фізичних систем, а саме їх температурних підсистем, для потреб сільського господарства та його переробної промисловості. У першому розділі наведено області застосування кіберфізичних систем, розглянуто їх особливості, проаналізовано можливості систем, виходячи з поставленої задачі. Для цього, враховуючи новизну області досліджень, вивчено історію виникнення у контексті подальшого розвитку інформаційно-вимірювальних систем, теорії автоматичного керування та інших галузей, покладених в основу кіберфізичних систем. Дано сучасне визначення згаданих систем, встановлене у колективній монографії, опублікованій з участю дисертанта. Основний ухил досліджень стосується кіберфізичних систем, що розвиваються у сільськогосподарському секторі. Вивчено об'єкти щодо яких можуть найбільш ефективно застосовуватись підходи створення, розвитку та впровадження кібер-фізичних систем. У другому розділі вивчено низку методів вимірювання та контролю температури технологічних процесів, причому увагу зосереджено на потребах подальшого розвитку технологій сільського господарства, що включають як вирощування, так і

переробку сільськогосподарської продукції. До них відносять методи прямого або безпосереднього вимірювання температури та методи безконтактного вимірювання або ж пірометричні методи. Показано доцільність використання енергетичної пірометрії або ж пірометрії повного випромінювання. Усі перелічені та досліджені методи вимірювання температури є достатньо автоматизованими та надаються для формування температурних підсистем кіберфізичних систем. Розроблено методику оптимізації регулювання об'єкту сільськогосподарської технології, взявши за основу регулювання температурних режимів, причому за умови залучення контактних методів термометрування для регулювання температури повітря і безконтактних тепловізійних методів для регулювання температури ґрунту теплиці, враховуючи температуру води для зволоження та за результатами прямої дії сонячного випромінювання. У зв'язку з поширенням програмно-технічних засобів у дисертаційній роботі розвинуто підходи цифрового автоматичного керування, яскраво виражені у кібер-фізичних системах. Таким чином, дійшли до методики оптимізації роботи температурної підсистеми кіберфізичної системи керування теплицею, основна модель якої включає взаємозв'язані контури регулювання для повітря, ґрунту й води для зволоження. Зв'язок реалізується, як через програмно-технічні засоби керування, так і через параметри контрольованого об'єкта. У третьому розділі набули подальшого розвитку кіберфізичні системи для сільськогосподарського виробництва: по мірі складності вони включають кібер-фізичну систему температурно-вологісного контролю теплиці,

кіберфізичну систему для вирощування овочів з регулюванням тепло-вологісно-інсоляційного режиму, кіберфізичну систему для переробки сільськогосподарських продуктів, Такий підхід дав змогу розробити методику оптимізації регулювання об'єкту сільськогосподарської технології, взявши за основу регулювання температурних режимів, причому в сукупності з режимами зволоження (температурний режим води для зволоження) та режимами інсоляції. Розроблено схеми керування, взявши за основу вхідні та вихідні чинники, моделі їх зв'язків: прямих і зворотніх, їх кореляцію з одночасною оцінкою оцінки якості отримуваних продуктів. У четвертому розділі вивчено метрологічні аспекти автоматизації виробництва сільськогосподарської продукції. Засоби регулювання режимів роботи та керування роботою сільськогосподарського об'єкту здійснювалось у 3-х принципово різних виконаннях. У цілому, для всіх трьох виконань показано, що у виробничих умовах при незначних витратах можна з мінімальними затратами забезпечити високу якість продукції. Окрім того, вивчено екологічно-економічні аспекти будівництва та використання теплиці, як споруди пасивного типу. При цьому, оскільки управління роботою теплиці одночасно реалізовувалось у 3-х взаємозв'язаних контурах – повітря, води та ґрунту, досліджувались саме зазначені аспекти, адже загальна ефективність сільськогосподарського виробництва та конкурентна спроможність його порівняно з південними регіонами визначається і енергетичними затратами на одиницю продукції.

90.02.24.0567/0824U000376

Лазаренко Сергій Леонідович
Метрологічне забезпечення вимірювань характеристик іонізуючого випромінювання та модернізація еталонної бази під вимоги Європейського Союзу:
Дис...Доктор філософії/ Національний університет "Львівська політехніка" -
Захищена; 1.-.-0.2024

УДК: 621.317:621.37/.39

с. - Бібліогр.: назв

Дисертація присвячена дослідженню та вирішенню проблем метрологічного забезпечення вимірювань характеристик іонізуючого випромінювання та модернізації еталонної бази України під вимоги Європейського Союзу. У першому розділі розглянуто чинні аспекти розвитку методів і засобів метрологічного забезпечення засобів вимірювань іонізуючих випромінювань. Зокрема, розглянуто основні поняття та дозиметричні величини радіометрії, до яких відносяться період напіврозпаду й активність радіоактивної речовини. Проходження рентгенівських (γ) променів, а також (α , β -частинок крізь речовину супроводжується іонізацією атомів цієї речовини. Під час іонізації випромінювання втрачає частину своєї енергії, тобто відбувається поглинання речовиною енергії випромінювання. Ці явища покладені в основу роботи лічильників іонізуючих випромінювань, а також в основу роботи еталонів випромінювань, які використовуються у схемі передавання розміру одиниці випромінювання від згаданого еталону через робочий еталон до ЗВТ. Оскільки це - відпрацьована методологія, то надалі у розділі розглядаються методологія метрологічного забезпечення засобів вимірювань іонізуючих випромінювання, а саме чинна нормативна документація, як

України, так і ЄС. При цьому, як засоби вимірювальної техніки аналізуються і оцінюються за метрологічними характеристиками саме найбільш використовувані в Україні дозиметричні засоби вимірювальної техніки. У другому розділі вивчено методологію вимірювань характеристик дозиметричних величин, методи і засоби їх створення. Детально розглядаються стандартні характеристики рентгенівського та гамма- випромінювання, які істотно залежать при перенесенні розміру одиниці - від еталону до конкретного ЗВТ (до конкретної партії ЗВТ) – від конструктивних особливостей устаткування калібрування, від розміщення каліброваних ЗВТ у зоні опромінення та від низки робочих параметрів і чинників впливу. Тому у даному розділі послідовно розглядаються методи створення (формування) стандартних характеристик рентгенівського та гамма- випромінювання, адже саме від них залежить точність передавання розміру одиниці випромінювання. Детально аналізуються, за результатами попередніх досліджень, наявні процедури калібрування засобів вимірювальної техніки рентгенівського та гамма- випромінювання. Результати аналізу сприяють їх вдосконаленню та покращенню метрологічних параметрів калібрування ЗВТ. На цій основі розглянуто методику калібрування дозиметрів та вимірювачів потужності дози гамма- та рентгенівського випромінювання. У третьому розділі акцентується на питаннях дослідження еталонів дозиметричних одиниць іонізуючого випромінювання: вони гарантують метрологічну надійність передавання розміру одиниці випромінювання. При цьому, окремо оцінюються еталонні устаткування

колімованої та неколімованої геометрії. Насамперед, обговорюються особливості передавання розміру одиниць гамма-випромінювання для еталонних устаткування колімованої геометрії. Тут особливо важливим є місцезнаходження каліброваних ЗВТ у просторі опромінення. Виділено зону, у межах якої просторовий імпакт-фактор є мінімальним. Подібним чином оцінено наявність і значення факторів впливу при передаванні розміру одиниць гамма-випромінювання для еталонних устаткування зі свинцевими атенюаторами, які відносяться до устаткування неколімованої геометрії. Така складна технічно і організаційно робота, що базується на оптимізації дози опромінення операторів, практично проведена в Україні вперше. Разом з тим, одночасно оцінювалась спроможність зазначених устаткування забезпечити відтворення спеціальних вимог стандартів ЄС при калібрування спеціальних ЗВТ. Як результат, їх придатність підтверджена результатами випробувань та звірки. У четвертому розділі розглянуто аспекти прикладного впровадження методів і засобів метрологічного забезпечення дозиметричних вимірювань характеристик іонізуючого випромінювання. На основі досвіду попередньої експлуатації та здійснення модернізації еталонних устаткування рентгенівського та гамма-випромінювання вивчаються особливості використання вищевказаних устаткування. Розробляються і вдосконалюються методики калібрування дозиметрів іонізаційних випромінювань та вимірювачів доз опромінення, як останній етап передавання розміру одиниці. Немаловажним для роботи останньої є опрацювання результатів вимірювань, яке вже тривалий час у ЄС

проводиться відповідно GUM, а у Україні – згідно з ДСТУ ISO/IEC Guide 98-4 : 2018 та ДСТУ ISO/IEC Guide 60 : 2007. Оцінювання відповідності. Кодекс усталеної практики, 2008. Воно успішно реалізоване в п.4.4 - Оптимізація процедури розрахунку непевності під час проведення калібрування дозиметричних засобів вимірювальної техніки та еталонного устаткування.

Показчик

Євсєєва Галина Петрівна	0128
Євчук Уляна Юріївна	0188
Євчук Уляна Юріївна	0189
Єзерський Нікіта Валерійович	0391
Єзерський Нікіта Валерійович	0563
Єлісєєва Ганна Сергіївна	0397
Іваненко Олександр Олександрович	0157
Іванова Лариса Петрівна	0418
Іванько Ірина Анатоліївна	0317
Іванько Ірина Анатоліївна	0318
Іванько Ірина Анатоліївна	0324
Іванько Ірина Анатоліївна	0325
Іванько Ірина Анатоліївна	0328
Іванько Ірина Анатоліївна	0556
Іванько Ірина Анатоліївна	0557
Іванько Ірина Анатоліївна	0562
Іванісова Марина Анатоліївна	0545
Ільченко Ольга Михайлівна	0121
Ільченко Ольга Михайлівна	0182
Ільченко Ольга Михайлівна	0186
Іськів Іван Ярославович	0548
Абдулла Надхія А.	0223
Абрамчук Дмитро Віталійович	0086
Абрамчук Дмитро Віталійович	0087
Аветісян Маргарита Георгіївна	0003
Аветісян Маргарита Георгіївна	0004

Аветісян Маргарита Георгіївна	0005	Бекетов Олександр Вадимович	0293
Адегов Олександр Валерійович	0370	Бекетов Олександр Вадимович	0522
Адегов Олександр Валерійович	0455	Бекетов Олександр Вадимович	0523
Адегов Олександр Валерійович	0456	Берцик Петер Петерович	0352
Айзацький Микола Іванович	0260	Берцик Петер Петерович	0354
Айзацький Микола Іванович	0261	Берцик Петер Петерович	0355
Айзацький Микола Іванович	0262	Бодянский Євгеній Володимирович	0251
Акмен Вікторія Олександрівна	0494	Бойко Маргарита Григорівна	0484
Аксюк Олександр Миколайович	0334	Бойко Маргарита Григорівна	0496
Аксюк Олександр Миколайович	0335	Бондаренко Олександр Леонідович	0363
Альтман Елла Іллівна	0364	Борча Мар'яна Драгошівна	0266
Альтман Елла Іллівна	0382	Борча Мар'яна Драгошівна	0267
Аністратенко Віталій		Борча Мар'яна Драгошівна	0268
В'ячеславович	0322	Борча Мар'яна Драгошівна	0272
БОЄРУ Володимир Сергійович	0088	Борча Мар'яна Драгошівна	0273
БОЄРУ Володимир Сергійович	0089	Борча Мар'яна Драгошівна	0274
БОЄРУ Володимир Сергійович	0095	Борча Мар'яна Драгошівна	0564
БОЄРУ Володимир Сергійович	0112	Брусова Катерина Михайлівна	0358
Бажан Станіслав Миколайович	0240	Брусова Катерина Михайлівна	0359
Бажан Станіслав Миколайович	0241	Бугайов Микола Вікторович	0126
Бажан Станіслав Миколайович	0242	Буй Ірина Василівна	0521
Базика Дмитрій Анатолійович	0329	Бурбан Олександр Вікторович	0052
Базика Дмитрій Анатолійович	0330	Бурченко Юлія Василівна	0068
Базика Дмитрій Анатолійович	0331	Бетін Юрій Олексійович	0365
Балакірева Вікторія Анатоліївна	0144	Біда Дмитро Вячеславович	0283
Батракова Анжеліка Геннадіївна	0502	Білюга Андрій Дмитрович	0008
Бахмутов Володимир Георгійович	0336	Варналій Захарій Степанович	0050
Бахмутов Володимир Георгійович	0337	Васильківський Євген	
Бацуровська Ілона Вікторівна	0153	Володимирович	0348
Бацуровська Ілона Вікторівна	0519	Васильківський Євген	
Бекетов Олександр Вадимович	0225	Володимирович	0349
Бекетов Олександр Вадимович	0226	Васильківський Євген	
Бекетов Олександр Вадимович	0227	Володимирович	0350
Бекетов Олександр Вадимович	0243	Васильківський Євген	
Бекетов Олександр Вадимович	0244	Володимирович	0351
Бекетов Олександр Вадимович	0253	Васильківський Євген	
Бекетов Олександр Вадимович	0254	Володимирович	0353
Бекетов Олександр Вадимович	0292	Вдовенко Наталія Михайлівна	0041
		Вдовенко Наталія Михайлівна	0048

Вельможко Яна Юріївна	0549	Головач Тетяна Миколаївна	0314
Вельможко Яна Юріївна	0551	Головач Тетяна Миколаївна	0315
Вербановський Володимир Володимирович	0546	Головач Тетяна Миколаївна	0316
Височанський Йосип Степанович	0463	Гончарова Інна Володимирівна	0453
Височин Ірина Володимирівна	0047	Горбар Едуард Володимирович	0346
Вишемірський Максим Павлович	0367	Горбар Едуард Володимирович	0347
Вишемірський Максим Павлович	0368	Грезіна Олена Миколаївна	0072
Вишемірський Максим Павлович	0369	Гресь Марина Ярославівна	0527
Владимирський Ігор Анатолійович	0538	Григорчук Тетяна Вікторівна	0135
Вовк Володимир Михайлович	0031	Григорчук Тетяна Вікторівна	0151
Вовченко Олександр Іванович	0284	Громницька Ірина Юріївна	0051
Вовченко Олександр Іванович	0285	Гунько Наталія Володимирівна	0022
Вовченко Олександр Іванович	0286	Гунько Наталія Володимирівна	0023
Вожегова Раїса Анатоліївна	0468	Данильченко Валентина Миколаївна	0209
Войтович Іван Васильович	0485	Данильченко Валентина Миколаївна	0210
Войтович Іван Васильович	0487	Дегтяр Євген Геннадійович	0452
Войтович Іван Васильович	0489	Дегтяр Євген Геннадійович	0457
Волков Олександр Євгенович	0387	Дерман Вадим Андрійович	0215
Волков Олександр Євгенович	0389	Дерман Вадим Андрійович	0394
Волков Олександр Євгенович	0398	Джуринський Петро Борисович	0146
Волков Сергій Вікторович	0096	Дзина Лариса Сергіївна	0139
Волков Сергій Вікторович	0102	Дишлева Ольга Ігорівна	0079
Волкогон Віталій Васильович	0470	Доброскок Стефанія Сергіївна	0172
Волченко Михайло Вікторович	0090	Доброскок Стефанія Сергіївна	0173
Віровець Денис Володимирович	0026	Довбня Олександр Борисович	0454
Віровець Денис Володимирович	0027	Довбня Олександр Борисович	0544
Гаврищук Віталій Миколайович	0006	Доценко Володимир Павлович	0296
Гаврищук Віталій Миколайович	0007	Доценко Наталія Андріївна	0153
Гапало Андрій Ігорович	0559	Доценко Наталія Андріївна	0519
Гапало Андрій Ігорович	0560	Дробязко Марія Михайлівна	0030
Гапало Андрій Ігорович	0561	Дружинін Сергій Сергійович	0547
Гацелюк Віктор Олександрович	0201	Дручок Максим Юрійович	0396
Гацелюк Віктор Олександрович	0204	Дубоссарська Юліанна Олександрівна	0511
Гес Наталія Леонідівна	0294	Дугінець Ганна Володимирівна	0032
Гес Наталія Леонідівна	0295	Дугінець Ганна Володимирівна	0499
Гнатуш Світлана Олексіївна	0311	Дугінець Ганна Володимирівна	0500
Го Іцзян --	0160		

Дударчук Любомир Вікторович	0012	Залєвський Владислав Едуардович	0067
Дударчук Любомир Вікторович	0013	Засядьвовк Ольга Андріївна	0124
Дячок Роман Васильович	0400	Засядьвовк Ольга Андріївна	0203
Дячук Віра Романівна	0178	Захаркін Олексій Олександрович	0037
Діль Катерина Володимирівна	0300	Захаркін Олексій Олександрович	0039
Діль Катерина Володимирівна	0301	Захарченко Наталя Вячеславівна	0245
Жадейко Олексій Миколайович	0132	Захарченко Наталя Вячеславівна	0246
Жадейко Олексій Миколайович	0195	Землянухіна Ганна Юріївна	0377
Жадейко Олексій Миколайович	0196	Землянухіна Ганна Юріївна	0486
Жадейко Олексій Миколайович	0197	Зозюк Максим Олегович	0381
Жаркін Андрій Федорович	0360	Зорін Євгеній Юрійович	0374
Жаркін Андрій Федорович	0371	Зубко Тетяна Леонідівна	0057
Жаркін Андрій Федорович	0372	Зінсу Ольга Іванівна	0104
Жовтянський Віктор Андрійович	0435	Зінсу Ольга Іванівна	0168
Жовтянський Віктор Андрійович	0437	Калька Іван Зіновійович	0101
Жовтянський Віктор Андрійович	0442	Канайло Василь Васильович	0467
Жук Андрій Миколайович	0512	Караван Богдан Вікторович	0289
Жук Андрій Миколайович	0513	Караван Богдан Вікторович	0451
Журба Катерина Олександрівна	0147	Каштанова Тетяна Володимирівна	0129
ЗАСТАВНИЙ Андрій Романович	0018	Кемінь Уляна Володимирівна	0183
ЗАСТАВНИЙ Андрій Романович	0036	Кмін Анастасія Олександрівна	0010
ЗАСТАВНИЙ Андрій Романович	0123	Коваль Мирослава Григорівна	0443
Завгородня Олена Василівна	0164	Коваль Мирослава Григорівна	0490
Завгородня Олена Василівна	0165	Козачина Анна Меружанівна	0100
Загнітко Анатолій Панасович	0181	Козачук Максим Андрійович	0281
Загнітко Анатолій Панасович	0184	Козачук Максим Андрійович	0282
Загнітко Анатолій Панасович	0185	Козій-Бределева Світлана Павлівна	0020
Загнітко Анатолій Панасович	0187	Колодій Анатолій Миколайович	0064
Загнітко Анатолій Панасович	0190	Колодій Анатолій Миколайович	0073
Загорулько Андрій Васильович	0412	Колодій Анатолій Миколайович	0074
Загорулько Андрій Васильович	0413	Колодій Анатолій Миколайович	0075
Задорожний Зеновій-Михайло Васильович	0053	Колосок Вадим Іванович	0192
Задорожний Зеновій-Михайло Васильович	0062	Колосок Вадим Іванович	0194
Зайцев Роман Валентинович	0279	Колєнов Сергій Олександрович	0277
Зайцев Роман Валентинович	0280	Комаров Богдан Глібович	0428
Зайцева Вікторія Олександрівна	0198	Копча Марія Іванівна	0239
		Копча Марія Іванівна	0265
		Корнієнко Олександр Степанович	0206

Корогода Наталія Петрівна	0338	Кірчев Владислав Віталійович	0506
Корогода Наталія Петрівна	0339	Лабадін Віталій Ігорович	0085
Король Катерина Анатоліївна	0555	Лазаренко Сергій Леонідович	0567
Коруц Уляна Зіновіївна	0066	Левківський Віталій Леонідович	0211
Коруц Уляна Зіновіївна	0113	Левківський Віталій Леонідович	0508
Коруц Уляна Зіновіївна	0119	Левківський Віталій Леонідович	0509
Коруц Уляна Зіновіївна	0224	Левчук Леонід Геннадійович	0259
Коршунов Микола В'ячеславович	0217	Летуновська Наталія Євгенівна	0043
Коршунов Микола В'ячеславович	0401	Лехан Валерія Микитівна	0517
Косенко Олександра Петрівна	0042	Лимар Ганна Михайлівна	0191
Костерін Сергій Олексійович	0308	Лимар Ганна Михайлівна	0199
Костюкевич Ольга Миколаївна	0156	Литвиненко Володимир Вікторович	0366
Коцюбанський Ростислав Васильович	0432	Литвищенко Олександр Володимирович	0200
Коцюбанський Ростислав Васильович	0483	Лишеньюк Валентина Костянтинівна	0083
Кравченко Віктор Васильович	0299	Лобода Петро Петрович	0212
Кравченко Марина Олегівна	0040	Лобода Петро Петрович	0539
Кравченко Марина Олегівна	0118	Лобода Петро Петрович	0554
Кравченко Марина Олегівна	0127	Лозинська Ольга Іванівна	0025
Кравченко Марина Олегівна	0138	Лю Чжицзян --	0161
Кравченко Марина Олегівна	0537	Ліхацький Річард Федорович	0410
Кубатко Олександр Васильович	0028	Ліхацький Річард Федорович	0411
Кузьма Вікторія Владиславівна	0130	Мазуренко Олена Андріївна	0091
Кузьма Вікторія Владиславівна	0131	Майзеліс Захар Олександрович	0278
Кузьмич Валентин Анатолійович	0252	Майзеліс Захар Олександрович	0379
Кулик Олексій Сергійович	0361	Майзеліс Захар Олександрович	0386
Кулик Олексій Сергійович	0375	Майзеліс Захар Олександрович	0407
Купрін Олексій Миколайович	0219	Майзеліс Захар Олександрович	0408
Куриленко Анастасія Володимирівна	0114	Макарчук Іван Віталійович	0220
Кучер Олена Юріївна	0044	Максимчук Іван Миколайович	0109
Кучер Олена Юріївна	0323	Мамикін Сергій Васильович	0255
Кучеренко Володимир Олександрович	0297	Мамикін Сергій Васильович	0256
Кушнір Вадим Володимирович	0134	Марковець Олександр Вікторович	0120
Кушнір Вадим Володимирович	0152	Марковець Олександр Вікторович	0137
Кушнір Дмитро Олександрович	0540	Марковець Олександр Вікторович	0393
Ків Арік Юхимович	0380	Марковець Олександр Вікторович	0493
		Марковець Олександр Вікторович	0552

Маркін Максим Олександрович	0216	Огілько Станіслав Павлович	0340
Маркін Максим Олександрович	0565	Огілько Станіслав Павлович	0341
Мартиненко Андрій Анатолійович	0213	Огілько Станіслав Павлович	0342
Матушок Галина Сергіївна	0141	Огілько Станіслав Павлович	0343
Матушок Галина Сергіївна	0142	Оксимець Олександр Леонідович	0465
Махначова Наталя Михайлівна	0016	Омельченко Владислав Станіславович	0115
Машкова Кристина Андріївна	0326	Омельченко Владислав Станіславович	0543
Машкова Кристина Андріївна	0327	Омельченко Яніна Миколаївна	0176
Мережко Сергій Іванович	0071	Омельченко Яніна Миколаївна	0516
Мизніков Дмитро Євгенович	0263	Омельчук Сергій Тихонович	0514
Милянник Руслан Васильович	0056	Остринин Сергій Олександрович	0060
Милянник Руслан Васильович	0542	Осієвський Валерій Валерійович	0133
Михайліченко Ганна Іванівна	0497	Палаш Альона Олегівна	0179
Моргун Володимир Васильович	0310	Паливода Юлія Миколаївна	0306
Мороз Микола Петрович	0230	Паливода Юлія Миколаївна	0307
Мороз Микола Петрович	0231	Паливода Юлія Миколаївна	0319
Мороз Микола Петрович	0232	Паливода Юлія Миколаївна	0320
Мороз Микола Петрович	0233	Паливода Юлія Миколаївна	0321
Мороз Микола Петрович	0234	Панченко Ольга Дмитрівна	0055
Мороз Микола Петрович	0235	Папченко Вікторія Юріївна	0445
Мороз Микола Петрович	0236	Папченко Вікторія Юріївна	0447
Мошинець Олена Володимирівна	0504	Папченко Вікторія Юріївна	0448
Мідик Андрій-Володимир Володимирович	0566	Пасічник Ігор Демидович	0001
Мінесв Сергій Павлович	0403	Пасічник Ігор Демидович	0002
Мітченко Тетяна Євгеніївна	0491	Пасічник Ігор Демидович	0166
Мітченко Тетяна Євгеніївна	0492	Пашенко Андрій Олександрович	0177
Міщенко Марина Михайлівна	0518	Пенькова Світлана Василівна	0460
Міщенко Марина Михайлівна	0520	Пенькова Світлана Василівна	0472
Надточієва Анна Петрівна	0065	Перетятко Сергій Анатолійович	0107
Надточієва Анна Петрівна	0097	Перетятко Сергій Анатолійович	0108
Надточієва Анна Петрівна	0103	Перетятко Сергій Анатолійович	0110
Надточієва Анна Петрівна	0106	Перетятко Сергій Анатолійович	0111
Назарчук Зіновій Теодорович	0436	Петік Павло Федорович	0446
Нестерович Олексій Сергійович	0092	Пивоварчик В'ячеслав Миколайович	0228
Нетяга Володимир Вікторович	0105	Пивоварчик В'ячеслав Миколайович	0229
Нехаєнко Оксана Василівна	0019		
Нехаєнко Оксана Василівна	0021		

Пилипенко Олег Вікторович	0237	Прокоп Роман Іванович	0439
Пилипенко Олег Вікторович	0238	Прокоп Роман Іванович	0440
Пилипенко Олег Вікторович	0271	Прокоп Роман Іванович	0441
Пилипенко Олег Вікторович	0287	Проценко Іван Юхимович	0406
Пилипенко Олег Вікторович	0288	Проценко Іван Юхимович	0419
Пилипенко Олег Вікторович	0290	Пугач Юрій Васильович	0046
Пилипенко Олег Вікторович	0291	Пустова Наталія Олександрівна	0099
Пилипенко Олег Вікторович	0409	Пушкарьова Наталія Федорівна	0093
Пилипенко Олег Вікторович	0420	Пушкарьова Наталія Федорівна	0094
Пилипенко Олег Вікторович	0421	Пестова Ірина Олександрівна	0388
Пилипенко Олег Вікторович	0503	Пілярська Олена Олександрівна	0222
Пилипчук Євген Володимирович	0426	Пілярська Олена Олександрівна	0458
Пилипчук Євген Володимирович	0553	Решотько Леонід Миколайович	0461
Погребняк Олександр Дмитрович	0383	Решотько Леонід Миколайович	0462
Погребняк Олександр Дмитрович	0406	Романенко Наталія Григорівна	0443
Погребняк Олександр Дмитрович	0414	Романенко Наталія Григорівна	0490
Погребняк Олександр Дмитрович	0415	Романюк Олександр Сергійович	0214
Погребняк Олександр Дмитрович	0419	Ромашенко Михайло Іванович	0488
Погребняк Олександр Дмитрович	0429	Ронай Леррі Мерабійович	0009
Погребняк Олександр Дмитрович	0430	Ронай Леррі Мерабійович	0014
Подгурський Станіслав Ельбертович	0529	Руденко Людмила Іванівна	0550
Подригало Михайло Абович	0425	Рябенко Юлія Анатоліївна	0275
Помилуйко Євгенія Олександрівна	0054	Рябенко Юлія Анатоліївна	0276
Пономаренко Сергій Григорович	0362	Рябенко Юлія Анатоліївна	0312
Пономаренко Сергій Григорович	0376	Рябов Євген Сергійович	0501
Попов Анатолій Федоровіч	0298	Саврасов Максим Віталійович	0033
Попов Олександр Олександрович	0247	Саврасов Максим Віталійович	0034
Попов Олександр Олександрович	0248	Савченко Віктор Григорович	0525
Попов Олександр Олександрович	0558	Савчук Володимир Андрійович	0171
Попович Олег Васильович	0080	Савчук Володимир Андрійович	0174
Попроцький Ігор Станіславович	0159	Савчук Володимир Андрійович	0175
Попроцький Ігор Станіславович	0532	Савчук Олексій Миколайович	0302
Прийма Лада Юріївна	0180	Сакун Віра Миколаївна	0549
Приходько Володимир Васильович	0524	Сакун Віра Миколаївна	0551
Продан Вікторія Іванівна	0077	Самойленко Олексій Олександрович	0153
Продан Вікторія Іванівна	0078	Самойленко Олексій Олександрович	0519
Прокоп Роман Іванович	0438		

Саннікова Ольга Павлівна	0140	Тарасенко Юлія Миколаївна	0202
Сарнацький Владислав Віталійович	0249	Тарасова Валерія Валеріївна	0169
Сарнацький Владислав Віталійович	0250	Тимченко Катерина Сергіївна	0024
Сарнацький Владислав Віталійович	0395	Тимченко Катерина Сергіївна	0059
Сарнацький Владислав Віталійович	0399	Тимченко Катерина Сергіївна	0061
Сафонов Юрій Миколайович	0207	Ткаченко Микола Адамович	0464
Саїк Павло Богданович	0404	Ткаченко Тетяна Іванівна	0038
Свініцький Леонід Миколайович	0474	Ткаченко Тетяна Іванівна	0495
Семашко Петро Віталійович	0510	Товпига Ліна Миколаївна	0069
Семененко Юрій Сергійович	0029	Товпига Ліна Миколаївна	0070
Сидоренко Вікторія Вікторівна	0149	Тодосюк Тетяна Петрівна	0479
Сидоренко Вікторія Вікторівна	0154	Тодосюк Тетяна Петрівна	0507
Сидоренко Вікторія Вікторівна	0158	Толочко Світлана Вікторівна	0148
Слободиськ Олена Андріївна	0136	Толстих Анна Борисівна	0082
Слюсаренко Юрій Степанович	0450	Томницький Анатолій Валентинович	0481
Сментина Наталія Валентинівна	0245	Томницький Анатолій Валентинович	0482
Сментина Наталія Валентинівна	0246	Трач Нестор Іванович	0505
Соколова Алла Олександрівна	0459	Трембецький Андрій Васильович	0011
Соколовський Сергій Миколайович	0533	Тюкавкіна Ірина Миколаївна	0269
Соколовський Сергій Миколайович	0534	Тюкавкіна Ірина Миколаївна	0270
Сокольський Сергій Олегович	0384	Фаріон-Навольська Ольга Володимирівна	0526
Сокольський Сергій Олегович	0390	Федорчук Олена Степанівна	0015
Сокольський Сергій Олегович	0427	Форостян Ольга Іванівна	0145
Сокур Назар Володимирович	0264	Філоненко Валерій Вікторович	0303
Сорокін Віктор Михайлович	0378	Філоненко Валерій Вікторович	0304
Сорокін Віктор Михайлович	0385	Філоненко Валерій Вікторович	0305
Сосонкін Михайло Григорович	0356	Хмурова Вікторія Валентинівна	0221
Сосонкін Михайло Григорович	0357	Хмурова Вікторія Валентинівна	0392
Стасик Олег Володимирович	0309	Хоменко Олексій Віталійович	0406
Стасик Олег Володимирович	0313	Хоменко Олексій Віталійович	0419
Стрельников Геннадій Опанасович	0422	Хорошко Олег Владиславович	0049
Стулішенко Андрій Сергійович	0373	Хорошко Олег Владиславович	0449
Сушко Олексій Борисович	0444	Хорошко Олег Владиславович	0480
Сюй Сяньцянъ __	0528	Хричов Владислав Сергійович	0257
Тарасенко Олександра Андріївна	0466	Хричов Владислав Сергійович	0258
Тарасенко Ольга Андріївна	0155	Хричов Владислав Сергійович	0536
Тарасенко Юлія Миколаївна	0125		
Тарасенко Юлія Миколаївна	0193		

Хухліна Оксана Святославівна	0515	Чудак Роман Андрійович	0475
Хіміч Марія Ігорівна	0344	Чудак Роман Андрійович	0476
Хіміч Марія Ігорівна	0345	Чудик Ігор Іванович	0405
Цзі Фенлай --	0162	Чумакова Тетяна Костянтинівна	0098
Цзіньпін Лі ..	0017	Шақун Василь Іванович	0063
Цзіньпін Лі ..	0035	Шақун Василь Іванович	0076
Цзіньпін Лі ..	0117	Шаповалов Віктор Борисович	0208
Цзіньпін Лі ..	0122	Шапошников Костянтин Сергійович	0143
Циганок Юрій Володимирович	0081	Шаран Ольга Миколаївна	0477
Цуркін Володимир Миколайович	0416	Шаран Ольга Миколаївна	0478
Цуркін Володимир Миколайович	0417	Шашко Юрій Анатолійович	0423
Чанг Цзе -----	0205	Шашко Юрій Анатолійович	0431
Чепелева Наталія Василівна	0167	Швартау Віктор Валентинович	0469
Чепелева Наталія Василівна	0170	Швартау Віктор Валентинович	0473
Чепурка Олег Юрійович	0150	Шелестов Максим Сергійович	0424
Чепурка Олег Юрійович	0541	Шульга Сергій Сергійович	0471
Чепіженко Валерій Іванович	0218	Щеглов Андрій Юрійович	0530
Чепіженко Валерій Іванович	0402	Щеглов Андрій Юрійович	0531
Чепіженко Валерій Іванович	0535	Яқунін Максим Євгенович	0433
Черемних Олег Костянтинович	0332	Яқунін Максим Євгенович	0434
Черемних Олег Костянтинович	0333	Ґжешук Владислав --	0116
Чернега Олена Михайлівна	0498	Ґжешук Владислав --	0163
Черноус Світлана Миколаївна	0084		
Чиняк Віталія Віталіївна	0045		
Чиняк Віталія Віталіївна	0058		

ЗМІСТ

00 СУСПІЛЬНІ НАУКИ В ЦІЛОМУ	3
00.21 Організація науково-дослідної роботи в галузі суспільних наук.....	3
00.29 Інформаційна діяльність в суспільних науках	3
02 ФІЛОСОФІЯ.....	3
02.11 Загальні проблеми сучасної філософії.....	3
02.51 Етика	4
02.81 Філософія культури	5
03 ІСТОРІЯ. ІСТОРИЧНІ НАУКИ.....	6
03 ІСТОРІЯ. ІСТОРИЧНІ НАУКИ.....	6
03.01 Загальні питання історичних наук	7
03.09 Загальна історія	7
03.19 Історія окремих країн	9
03.29 Історія окремих процесів, сторін і явищ людської діяльності	13
03.61 Етнологія, етнографія й історична антропологія.....	14
04 СОЦІОЛОГІЯ.....	15
04.21 Суспільство як система. Соціальні відносини і процеси	15
04.51 Соціологія сфер соціального життя, соціальних явищ та інститутів	21
05 ДЕМОГРАФІЯ	22
05.11 Загальні проблеми народонаселення	22
05.21 Статистика населення.....	23
06 ЕКОНОМІКА. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ.....	23
06 ЕКОНОМІКА. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ.....	23
06.01 Загальні питання економічних наук.....	26
06.03 Економічні теорії	27
06.04 Політична економія	30
06.35 Наука управління економікою. Обліково-економічні науки.....	30
06.51 Світове господарство. Міжнародні економічні відносини.....	30
06.52 Тенденції і проблеми економічного розвитку і зростання. Планування економіки. Економічні цикли і кризи.....	34
06.54 Продуктивні сили і науково-технічний прогрес	34
06.56 Суспільно-економічна структура	35
06.58 Відтворювальна структура економіки. Нагромадження і споживання. Добробут. 36	
06.61 Територіальна структура економіки. Регіональна і міська економіка.....	37
06.71 Галузева структура економіки.....	40

06.73	Фінансова наука. Грошові та податкові теорії. Кредитно-фінансові інститути	42
06.75	Економічні проблеми організації і управління господарством країни	44
06.77	Економіка праці. Трудові ресурси.....	45
06.81	Економіка та організація підприємства. Керування підприємством	46
06.92	Економічна безпека	51
10	ДЕРЖАВА ТА ПРАВО. ЮРИДИЧНІ НАУКИ УДК 34	52
10	ДЕРЖАВА ТА ПРАВО. ЮРИДИЧНІ НАУКИ УДК 34	52
10.01	Загальні питання	55
10.07	Загальна теорія держави і права	59
10.11	Історія політичних і правових вчень.....	62
10.15	Державне (конституційне) право і управління	62
10.17	Адміністративне право	66
10.21	Фінансове право	67
10.23	Господарське право	69
10.27	Цивільне право	70
10.31	Цивільно-процесуальне право (цивільний процес)	74
10.62	Законодавство про тваринний світ.....	77
10.63	Трудове право.....	77
10.67	Право соціального забезпечення	79
10.71	Правоохоронні органи	80
10.77	Кримінальне право.....	82
10.79	Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)	88
10.81	Кримінологія	89
10.83	Кримінально-виконавче право. Пенітанціарія	94
10.85	Криміналістика.....	95
10.86	Судова статистика.....	103
10.87	Міжнародне право	104
11	ПОЛІТИКА. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ.....	106
11.09	Історія політичних вчень.....	106
11.15	Теорія політичних систем. Внутрішня політика.....	107
11.25	Теорія міжнародних відносин. Зовнішня політика і дипломатія	111
12	НАУКОЗНАВСТВО	111
12	НАУКОЗНАВСТВО	111
12.21	Наука і суспільство. Соціологія науки	113

12.41	Організація науки. Політика в галузі науки	114
13	КУЛЬТУРА.....	115
13.01	Загальні питання культури.....	115
13.11	Культура в сучасному світі	117
13.21	Культурно-просвітня робота. Аматорська діяльність у сфері дозвілля	121
13.31	Бібліотечна справа. Бібліотекознавство	122
13.51	Музейна справа. Музезнавство.....	122
13.61	Охорона пам'ятників історії і культури	126
14	НАРОДНА ОСВІТА. ПЕДАГОГІКА.....	128
14	НАРОДНА ОСВІТА. ПЕДАГОГІКА.....	128
14.01	Загальні питання народної освіти і педагогіки	129
14.09	Історія освіти і педагогіки. Персоналія	131
14.15	Система освіти	133
14.23	Дошкільна освіта. Дошкільна педагогіка	133
14.25	Загальноосвітня школа. Педагогіка загальноосвітньої школи	134
14.31	Початкова професійно-технічна освіта. Педагогіка професійної школи.....	134
14.33	Середня професійна освіта. Педагогіка середньої професійної освіти	137
14.35	Вища професійна освіта. Педагогіка вищої професійної школи	138
14.37	Освіта дорослих. Підвищення кваліфікації. Самоосвіта.....	141
14.43	Спеціалізовані галузі педагогіки	142
14.91	Народна освіта і педагогіка в окремих країнах.....	147
15	ПСИХОЛОГІЯ	148
15.01	Загальні питання психології	148
15.21	Загальна психологія.....	149
15.31	Психологія розвитку. Вікова психологія.....	150
15.41	Соціальна психологія	151
15.81	Прикладна психологія	156
16	МОВОЗНАВСТВО	158
16	МОВОЗНАВСТВО	158
16.21	Загальне мовознавство	162
16.31	Прикладне мовознавство.....	164
16.41	Мови світу	165
17	ЛІТЕРАТУРА. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО. НАРОДНА ПОЕТИЧНА ТВОРЧІСТЬ.....	165
17.01	Загальні питання літературознавства.....	165

17.07	Теорія літератури	165
17.09	Історія літератури	167
18	МИСТЕЦТВО. МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО.....	168
18.01	Загальні питання мистецтва та мистецтвознавства	168
18.07	Теорія і методологія мистецтва і проблеми мистецтвознавства	170
18.09	Історія та сучасний стан мистецтва, мистецтвознавства та художньої критики..	173
18.31	Образотворче мистецтво	175
18.41	Музика. Музикознавство.....	181
18.45	Театр. Театрознавство	182
18.46	Масові видовища і театралізовані свята	183
18.49	Танець. Хореографія.....	186
18.67	Кіно. Кіномистецтво	187
19	МАСОВА КОМУНІКАЦІЯ. ЖУРНАЛІСТИКА. ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	188
19.01	Загальні питання вивчення масової комунікації.....	189
19.51	Друк.....	189
20	ІНФОРМАТИКА.....	189
20.23	Інформаційний пошук	189
20.53	Технічні засоби забезпечення інформаційних процесів	191
20.54	Комп'ютерні науки та інформаційні технології	196
20.57	Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології	199
20.58	Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка.....	201
20.60	Системи і методи прийняття рішень.....	201
20.61	Управління ІТ проектами.....	203
23	КОМПЛЕКСНЕ ВИВЧЕННЯ ОКРЕМИХ КРАЇН І РЕГІОНІВ	205
23.04	Комплексні (у тому числі статистичні) зведення про територію.....	205
26	КОМПЛЕКСНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНИХ НАУК.....	207
26	КОМПЛЕКСНІ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНИХ НАУК.....	207
27	МАТЕМАТИКА УДК 51.....	209
27.03	Основи математики та математична логіка.....	209
27.23	Математичний аналіз.....	210
27.25	Теорія функцій дійсної змінної	211
27.27	Теорія функцій комплексних змінних	212
27.35	Математичні моделі природничих наук і технічних наук. Рівняння математичної фізики	214
27.41	Обчислювальна математика.....	216

27.43	Теорія ймовірностей і математична статистика	221
28	КІБЕРНЕТИКА	222
28.01	Загальні питання кібернетики.....	222
28.17	Теорія моделювання	222
28.23	Штучний інтелект	226
29	ФІЗИКА.....	227
29	ФІЗИКА.....	227
29.03	Загальні проблеми фізичного експерименту.....	227
29.05	Фізика елементарних частинок. Теорія полів	231
29.15	Ядерна фізика	232
29.17	Фізика газів і рідин. Термодинаміка і статистична фізика	235
29.19	Фізика твердих тіл	237
29.27	Фізика плазми.....	239
29.31	Оптика.....	239
29.33	Лазерна фізика.....	243
29.35	Радіофізика. Фізичні основи електроніки	244
29.37	Акустика	246
30	МЕХАНІКА	247
30.17	Механіка рідини та газу	247
30.19	Механіка деформованого твердого тіла	248
30.51	Комплексні та спеціальні розділи механіки.....	250
31	ХІМІЯ.....	251
31.15	Фізична хімія.....	251
31.17	Неорганічна хімія. Комплексні сполуки.....	254
31.21	Органічна хімія	255
31.23	Біоорганічна хімія. Природні органічні сполуки та їхні синтетичні аналоги.....	259
31.27	Біологічна хімія.....	259
34	БІОЛОГІЯ	263
34.01	Загальні питання біології	263
34.15	Молекулярна біологія.....	264
34.17	Біофізика	264
34.19	Цитологія	266
34.27	Мікробіологія	266
34.29	Ботаніка.....	267

34.31	Фізіологія рослин.....	267
34.33	Зоологія.....	272
34.35	Екологія.....	272
34.39	Фізіологія людини і тварин. Моделювання розумових процесів.....	276
34.43	Імунологія.....	277
34.49	Радіаційна біологія.....	277
37	ГЕОФІЗИКА.....	278
37.15	Геомагнетизм і вищі шари атмосфери. Земний магнетизм (геомагнетизм) Дослідження вищих шарів атмосфери космічними засобами.....	278
37.29	Гляціологія.....	278
38	ГЕОЛОГІЯ.....	279
38.19	Геолого-геофізичні дослідження глибинної будови Землі.....	279
39	ГЕОГРАФІЯ.....	280
39.01	Загальні питання географії.....	280
39.19	Фізична географія.....	280
39.23	Країнознавство.....	286
41	АСТРОНОМІЯ.....	288
41.17	Астрофізика.....	288
41.25	Туманності. Міжзоряне середовище.....	289
41.27	Зоряні системи.....	291
41.29	Космологія.....	292
41.51	Обсерваторії. Інструменти, прилади та методи астрономічних спостережень	293
43	ЗАГАЛЬНІ І КОМПЛЕКСНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДНИЧИХ І ТОЧНИХ НАУК.....	293
43.01	08 Точні науки.....	293
44	ЕНЕРГЕТИКА.....	294
44.29	Електроенергетика.....	294
44.31	Теплоенергетика. Теплотехніка.....	299
44.33	Атомна енергетика.....	301
44.37	Геліоенергетика.....	303
45	ЕЛЕКТРОТЕХНІКА.....	303
45.01	Загальні питання електротехніки.....	303
45.29	Електричні машини.....	304
45.31	Електричні апарати.....	305
45.33	Трансформатори та електричні реактори.....	306
45.41	Електропривод.....	309

45.51 Світлотехніка.....	311
47 ЕЛЕКТРОНІКА. РАДІОТЕХНІКА	311
47.03 Теоретичні основи електронної техніки	311
47.09 Матеріали для електроніки і радіотехніки	312
47.13 Технологія і устаткування для електронного та радіотехнічного виробництва... 314	
47.14 Проектування і конструювання електронних приладів та радіоелектронної апаратури	314
47.33 Твердотілі прилади	316
47.43 Поширення радіохвиль.....	316
47.49 Радіотехнічні системи зондування, локації та навігації.....	317
47.55 Електроакустика, ультразвукова та інфразвукова техніка	318
47.61 Прилади для радіотехнічного вимірювання.....	320
50 АВТОМАТИКА І ТЕЛЕМЕХАНІКА. ОБЧИСЛЮВАЛЬНА ТЕХНІКА	321
50.01 Загальні питання автоматичної та обчислювальної техніки.....	322
50.05 Теоретичні основи програмування.....	324
50.07 Теоретичні основи обчислювальної техніки	325
50.09 Елементи, вузли і пристрої автоматичної, телемеханіки та обчислювальної техніки	325
50.41 Програмне забезпечення обчислювальних машин, комплексів і мереж.....	327
50.43 Системи автоматичного керування, регулювання і контролю.....	330
52 ГІРНИЧА СПРАВА	331
52.13 Техніка і технологія розроблення родовищ твердих корисних копалин	331
52.47 Розроблення нафтових і газових родовищ	331
53 МЕТАЛУРГІЯ	332
53.03 Теорія металургійних процесів.....	332
53.41 Металургія напівпровідників.....	332
53.49 Металознавство	333
55 МАШИНОБУДУВАННЯ.....	335
55.03 Машинознавство і деталі машин.....	335
55.09 Машинобудівні матеріали.....	335
55.15 Ливарне виробництво	336
55.19 Різання матеріалів	337
55.20 Електрофізико-хімічне оброблення	338
55.42 Двигунобудування	339
55.43 Автомобілебудування.....	341

55.47	Авіабудування	341
55.49	Космічна техніка і ракетобудування	344
55.57	Тракторне і сільськогосподарське машинобудування	345
58	ЯДЕРНА ТЕХНІКА	347
58.91	Перероблення ядерного палива і видалення відходів	347
59	ПРИЛАДОБУДУВАННЯ	348
59.45	Прилади для неруйнівного контролю виробів і матеріалів	348
61	ХІМІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ. ХІМІЧНА ПРОМИСЛОВІСТЬ	348
61.31	Технологія неорганічних речовин і продуктів	348
61.51	Технологія перероблення нафти і газу	348
61.53	Технологія перероблення твердих горючих копалин	351
61.61	Технологія пластмас	351
62	БІОТЕХНОЛОГІЯ	352
62.33	Клітинна інженерія	352
65	ХАРЧОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ	352
65.01	Загальні питання харчової промисловості	352
65.65	Олійно-жирова промисловість	352
66	ЛІСОВА, ДЕРЕВООБРОБНА І ЦЕЛЮЛОЗНО-ПАПЕРОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ	353
66.01	Загальні питання лісової і деревообробної промисловості	353
67	БУДІВНИЦТВО. АРХІТЕКТУРА	355
67.01	Загальні питання будівництва	355
67.11	Будівельні конструкції	355
67.13	Технологія будівельно-монтажних робіт	357
67.25	Районне планування. Містобудування	357
67.53	Інженерне забезпечення об'єктів будівництва	358
68	СІЛЬСЬКЕ І ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО	359
68.01	Загальні питання сільського господарства	359
68.03	Сільськогосподарська біологія	362
68.05	Ґрунтознавство	362
68.29	Землеробство	363
68.31	Сільськогосподарська меліорація	363
68.33	Агрохімія	364
68.35	Рослинництво	367
68.39	Тваринництво	369

68.41	Ветеринарія.....	369
68.47	Лісове господарство	371
68.85	Механізація і електрифікація сільського господарства	372
69	РИБНЕ ГОСПОДАРСТВО.....	373
69.01	Загальні питання рибного господарства.....	373
70	ВОДНЕ ГОСПОДАРСТВО.....	374
70.17	Водогосподарське будівництво. Гідротехнічні та гідромеліоративні споруди	374
70.19	Обводнювання і водопостачання	374
70.21	Зрошувальні системи.....	376
70.25	Стічні води, їхнє очищення і використання	377
70.27	Якість води	377
71	ВНУТРІШНЯ ТОРГІВЛЯ. ТУРИСТИЧНО-ЕКСКУРСІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ..	377
71.01	Загальні питання внутрішньої торгівлі.....	378
71.33	Громадське харчування	378
71.35	Готельне господарство	378
71.37	Туристично-екскурсійне обслуговування	378
72	ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ.....	380
72.01	Загальні питання зовнішньої торгівлі.....	380
72.19	Структура зовнішньої торгівлі	381
73	ТРАНСПОРТ	381
73.29	Залізничний транспорт.....	381
73.31	Автомобільний транспорт.....	381
73.41	Промисловий транспорт.....	381
76	МЕДИЦИНА І ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я.....	382
76.03	Медико-біологічні дисципліни.....	382
76.09	Медичні матеріали, засоби і вироби.	384
76.13	Медична техніка.....	385
76.29	Клінічна медицина.....	386
76.33	Гігієна і епідеміологія.....	389
76.35	Інші галузі медицини і охорони здоров'я	389
76.75	Соціальна гігієна. Організація і управління охороною здоров'я.....	391
77	ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ	392
77	ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ	392
77.01	Загальні питання фізичної культури і спорту	393

77.03	Теорія фізичної культури і спорту	393
77.29	Методичні основи видів спорту	395
78	ВІЙСЬКОВА СПРАВА	397
78.17	Воєнна політика. Воєнні доктрини	397
78.21	Військово-прикладні науки.....	397
78.25	Озброєння та військова техніка.....	399
78.75	Воєнна економіка.....	401
81	ЗАГАЛЬНІ І КОМПЛЕКСНІ ПРОБЛЕМИ ТЕХНІЧНИХ І ПРИКЛАДНИХ НАУК....	402
81.09	Матеріалознавство	402
81.14	Проектування. Конструювання	402
81.79	Кадри.....	405
82	ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ	407
82.01	Загальні питання організації та управління	407
82.13	Державне та адміністративне управління	407
82.15	Організація управління економікою	414
84	СТАНДАРТИЗАЦІЯ.....	414
84.15	Науково-методологічне забезпечення систем і служб стандартизації	414
85	ПАТЕНТНА СПРАВА. ВИНАХІДНИЦТВО. РАЦІОНАЛІЗАТОРСТВО	415
85.29	Патентно-інформаційна діяльність (Інформаційна діяльність у сфері інтелектуальної власності (патентно-інформаційна діяльність)).....	415
86	ОХОРОНА ПРАЦІ.....	416
86.33	Охорона праці за джерелами небезпеки і методами захисту	416
87	ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ. ЕКОЛОГІЯ ЛЮДИНИ	416
87.03	Теорія і методи вивчення охорони довкілля. Економічні основи використання природних ресурсів.....	416
87.15	Забруднення довкілля. Контролювання забрудненості	418
87.26	Вплив забрудненості довкілля на стан природних екосистем, популяцій і організмів рослинного і тваринного світу.....	419
87.27	Охорона рослинного і тваринного світу.....	420
87.33	Стихійні лиха і катастрофи антропогенного походження. Екологічна безпека Організація аварійно-рятувальних робіт	420
87.35	Раціональне використання і відтворення природних ресурсів	421
89	КОСМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ	422
89.57	Дослідження Землі з космосу	422
90	МЕТРОЛОГІЯ	423

90.27 Вимірювання окремих величин і характеристик	423
Показчик	427